

**Atlas vzdělávání žáků
se speciálními vzdělávacími potřebami
v České republice**

Jan Michalík
Vít Voženílek
et al.

Univerzita Palackého
v Olomouci

ATLAS VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI V ČESKÉ REPUBLICĚ

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Publikace vznikla jako výstup projektu *Systémová podpora kariérového poradenství a tranzitních programů žáků se SVP pro ČR*, reg. č. CZ.02.3.62/0.0/0.0/19_077/0016805, podpořeného Operačním programem Výzkum, vývoj a vzdělávání.

**ATLAS VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ
SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI
V ČESKÉ REPUBLICĚ**

Jan Michalík
Vít Voženílek
et al.

Olomouc 2022

ATLAS VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI V ČESKÉ REPUBLICE

prof. Mgr. PaedDr. Jan Michalík, Ph.D.

prof. RNDr. Vít Voženílek, CSc.

PaedDr. Pavlína Baslerová, Ph.D.

Mgr. Martin Sadílek

RNDr. Alena Vondráková, Ph.D., LL.M.

Kartografické zpracování: prof. RNDr. Vít Voženílek, CSc., Mgr. Martin Sadílek, RNDr. Alena Vondráková, Ph.D., LL.M.

Odborné komentáře: prof. Mgr. PaedDr. Jan Michalík, Ph.D., Mgr. Jana Barvíková, PaedDr. Pavlína Baslerová, Ph.D., Mgr. Eva Čadová, PhDr. Lenka Felcmanová, Ph.D., PaedDr. Petr Hanák, Ph.D., Mgr. Jana Janková, PaedDr. Petr Petráš, Mgr. Renáta Vrbová, Ph.D., Mgr. Zuzana Žampachová

Fotografie: Lukáš Trčka

Recenzenti: doc. RNDr. Dagmar Kusendová, CSc. (Univerzita Komenského v Bratislavě), prof. PaedDr. Milan Valenta, Ph.D. (Univerzita Palackého v Olomouci)

Výkonný redaktor: prof. RNDr. Jan Hlaváč, Ph.D.

Předseda redakční rady M·A·P·S: prof. RNDr. Vít Voženílek, CSc.

Odpovědný redaktor: Bc. Otakar Loutocký

Grafický design: Mgr. Martin Sadílek, RNDr. Alena Vondráková, Ph.D., LL.M.

Technická redakce: Mgr. Martin Sadílek, RNDr. Alena Vondráková, Ph.D., LL.M.

Návrh a grafické zpracování obálky: RNDr. Alena Vondráková, Ph.D., LL.M.

Publikaci k vydání a tisku připravila Katedra geoinformatiky Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci ve spolupráci s Ústavem speciálněpedagogických studií Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci.

Ediční řada M·A·P·S (Map and Atlas Product Series), Num. 24

Vydala Univerzita Palackého v Olomouci, Křižkovského 8, 771 47 Olomouc,
pro Katedru geoinformatiky Univerzity Palackého v Olomouci jako 100. publikaci
www.vydavatelstvi.upol.cz

Tisk: H.R.G., spol. s r. o., Svitavská 1203, 570 01 Litomyšl

Neoprávněné užití tohoto díla je porušením autorských práv a může zakládat občanskoprávní, správněprávní, popř. trestněprávní odpovědnost.

Doporučená citace: MICHALÍK, J., VOŽENÍLEK, V. et al. *Atlas vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v České republice*.

Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2022. 176 s. Edice M·A·P·S. Num. 24. ISBN 978-80-244-6199-1,

DOI: 10.5507/pdf.22.24461991

Olomouc 2022

1. vydání

Neprodejná publikace

© Jan Michalík, Vít Voženílek et al., 2022

© Univerzita Palackého v Olomouci, 2022

DOI: 10.5507/pdf.22.24461991

ISBN 978-80-244-6199-1 (tištěná publikace)

ISBN 978-80-244-6291-2 (online: iPDF)

VUP 2022/0363

VUP 2023/0112

Publikace je výstupem projektu *Systémová podpora kariérového poradenství a tranzitních programů žáků se SVP pro ČR*, reg. č. CZ.02.3.62/0.0/0.0/19_077/0016805, podpořeného Operačním programem Výzkum, vývoj a vzdělávání.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Vážené dámy, vážení pánové,

vzdělávání dětí, žáků a studentů (dále jen „žáci“) je nepochybně jednou z nejdůležitějších a nejvýznamnějších veřejných služeb, kterou stát svým občanům poskytuje. Stěžejním úkolem státu je pak nastavovat efektivní vzdělávací politiku, podílet se na vytváření co nejlepších podmínek pro ty, kteří poskytování této veřejné služby zajišťují, vyhodnocovat dopady realizovaných opatření, poskytovat metodickou podporu a snažit se ve spolupráci s dalšími aktéry co nejvíce přispívat k tomu, aby veřejná služba byla poskytována v co nejvyšší kvalitě.

Nejrůznější národní i mezinárodní studie týkající se vzdělávání dlouhodobě poukazují na skutečnost, že nejefektivnější vzdělávací systémy jsou ty, které kladou největší důraz na kvalitu vzdělávání a zároveň na jeho spravedlivost. Spravedlivost je založena na skutečnosti, že všichni žáci mají přístup ke vzdělání za stejných podmínek, a to v maximální možné míře v rámci hlavního vzdělávacího proudu. Žákům se speciálními vzdělávacími potřebami musí být pro úspěšnou individuální integraci a pro vyrovnání příslušných rozdílů poskytována adekvátní podpora prostřednictvím vhodných podpůrných opatření. Současně byla opakovaně prokázána přímá úměra mezi heterogenními třídními kolektivy a školní úspěšností spojenou s vyšší sociální a emoční vyspělostí žáků. Národní studie i mezinárodní srovnání totiž vyvracejí zakořeněné přesvědčení, že homogenní vzdělávací systémy jsou efektivnější. Pravdou je opak, vyšší míru efektivity vykazují právě systémy heterogenní, v nichž nižší podíl žáků vykazuje absenci základních dovedností a naopak vyšší podíl žáků disponuje výbornými znalostmi a využitelnými dovednostmi (Estonsko, Dánsko, Finsko apod.).

Český vzdělávací systém je však z pohledu mezinárodního srovnání dlouhodobě poměrně selektivní a třídní kolektivy v rámci českých škol byly tradičně udržovány na homogenním základu. Tyto skutečnosti spolu s dalšími faktory, jako jsou vysoký podíl žáků, kteří dosahují podprůměrné úrovně ve čtenářských, matematických nebo přírodovědných dovednostech, velké rozdíly mezi jednotlivými školami z pohledu výsledků žáků nebo výrazný vliv konkrétní základní školy na budoucí školní úspěšnost žáků, představují pro Českou republiku z pohledu efektivity vzdělávacích systémů dlouhodobě významnou výzvu.

Spravedlivé vzdělávání má navíc výrazný potenciál přispět k pozitivním změnám nejen v rámci kvality a efektivity vzdělávání, ale i v dalších segmentech fungování společnosti, včetně pozitivních ekonomických dopadů, zejména díky skutečnosti, že takto koncipované vzdělávání výrazně zvyšuje šanci na posílení kognitivních dovedností i u žáků, u nichž by k rozvíjení těchto dovedností v rámci selektivního vzdělávání docházelo mnohem pomaleji a s mnohem menším předpokladem úspěšnosti, a tím zvyšuje i celkovou vzdělanost národní populace. Řada studií skutečně potvrzuje pozitivní dopad vyšších kognitivních dovedností žáků na dlouhodobý hospodářský růst země. Lze tedy konstatovat, že vzdělávání založené na principech spravedlivosti má výrazný potenciál přispět i k dlouhodobému hospodářskému růstu České republiky spojenému s růstem životní úrovně i obecně vnímané kvality života.

Právě pojetí a úroveň vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami je zcela zásadním ukazatelem kvality a vyspělosti vzdělávacího systému příslušné země. Tomuto tématu je i v České republice v posledním období věnována značná pozornost a díky významnému úsilí mnoha zainteresovaných subjektů se postupně daří posouvat vzdělávání žáků v heterogenních kolektivech, kde je individualizovaná a diferencovaná podpora poskytována každému žákovi, mezi prioritní témata tuzemského vzdělávání.

Atlas vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v České republice je zcela zásadním a unikátním příspěvkem k tomuto tématu a díky erudici a zkušenostem autorského týmu vedeného prof. Janem Michalíkem i díky vizualizovanému zpracování řady relevantních problematik představuje vysoce kvalitní a velmi dobře využitelný podklad pro další opatření a podporu směřující ke spravedlivému, kvalitnímu a efektivnímu vzdělávání všech žáků v českých školách.

Mgr. Tomáš Zatloukal, MBA, LL.M., MSc.

Mgr. Tomáš Zatloukal, MBA, LL.M., MSc.
ústřední školní inspektor

OBSAH

Seznam použitých zkratk	7
Úvodem	8
Jak číst atlas	9
ODDÍL 1 VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI	13
1.1 Systém vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami	14
1.2 Administrativní členění České republiky	16
1.3 Školy určené pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami	17
ODDÍL 2 ŽÁCI SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI	19
2.1 STRUKTURA ŽÁKŮ SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI	21
2.1.1 Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami	22
2.1.2 Žáci se zdravotním postižením	26
2.1.3 Žáci se zdravotním znevýhodněním	30
2.1.4 Žáci se sociálním znevýhodněním	34
2.1.5 Věková struktura žáků se SVP	38
2.1.6 Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami v krajích	42
2.2 ŽÁCI SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM	45
2.2.1 Žáci s mentálním postižením	46
2.2.2 Žáci se sluchovým postižením	50
2.2.3 Žáci se zrakovým postižením	54
2.2.4 Žáci s narušenou komunikační schopností	58
2.2.5 Žáci s tělesným postižením	62
2.2.6 Žáci s poruchou autistického spektra	66
2.2.7 Žáci s vývojovými poruchami chování	70
2.2.8 Žáci s vývojovými poruchami učení	74
2.2.9 Žáci se souběžným postižením více vadami	78
2.2.10 Žáci se zdravotním postižením v krajích	82
2.2.11 Změny počtu žáků s jednotlivými druhy zdravotního postižení podle typu školy	86
2.3 ŽÁCI SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM A ZDRAVOTNÍM ZNEVÝHODNĚNÍM	95
2.3.1 Žáci se ZP a ZZn podle stupně školy	96
2.3.2 Zařazení žáků se ZP a ZZn do tříd	100

2.4 ŽÁCI SE SOCIÁLNÍM ZNEVÝHODNĚNÍM	105
2.4.1 Žáci se SZn podle stupně školy	106
2.4.2 Zařazení žáků se SZn do tříd	110
ODDÍL 3 INDIVIDUÁLNÍ VZDĚLÁVACÍ PLÁN U ŽÁKŮ SE SVP	115
3.1 Individuální vzdělávací plán u žáků se ZP	116
3.2 Individuální vzdělávací plán u žáků se ZZn	120
3.3 Individuální vzdělávací plán u žáků se SZn	124
ODDÍL 4 ASISTENTI PEDAGOGA A TŘÍDY PRO ŽÁKY SE ZP	129
4.1 ASISTENTI PEDAGOGA A TŘÍDY ZÁKLADNÍCH ŠKOL	131
4.1.1 Asistenti pedagoga	132
4.1.2 Asistenti pedagoga a třídy základních škol	134
4.2 ASISTENTI PEDAGOGA V ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH	137
4.2.1 Asistenti pedagoga v základních školách	138
4.2.2 Asistenti pedagoga v běžných ZŠ ve třídách se žáky se ZP	140
4.2.3 Asistenti pedagoga ve třídách paragrafových ZŠ	142
4.3 TŘÍDY ZÁKLADNÍCH ŠKOL SE ŽÁKY SE ZP NEBO SVP	145
4.3.1 Třídy běžných základních škol	146
4.3.2 Třídy paragrafových základních škol	148
4.3.3 Třídy běžných základních škol se žáky se SVP	150
4.3.4 Třídy paragrafových základních škol se žáky se SVP	152
ODDÍL 5 ASPEKTY PROSTOROVÉHO ROZMÍSTĚNÍ ŽÁKŮ SE SVP	155
5.1 Dostupnost paragrafových škol a tříd	156
5.2 Spádovost paragrafových škol a tříd	158
5.3 Plné úvazky asistentů pedagoga a žáci běžných škol	160
5.4 Typologie zajištění žáků se SVP asistentem pedagoga	164
ZÁVĚR – VÝVOJ, SOUČASNOST A VÝZVY VE VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ SE SVP	167
Závěrečné slovo	170
Summary	171
Informační zdroje	173

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

ZKRATKY POJMŮ

AP	asistent pedagoga
A0	bez asistenta pedagoga
A1	s jedním asistentem pedagoga
A2	se dvěma a více asistenty
ČR	Česká republika
DA	dětský autismus
DD	dětský domov
DgÚ	diagnostický ústav
GIS	geografický informační systém
IVP	individuální vzdělávací plán
LMP	lehké mentální postižení
MP	mentální postižení
MŠ	mateřská škola
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR
N/A	not available (data nejsou k dispozici)
NKS	narušená komunikační schopnost
ORP	obec s rozšířenou působností
PAS	porucha autistického spektra
PO	podpůrné opatření
PPP	pedagogicko-psychologická poradna
SO	správní obvod
SP	sluchové postižení
SPC	speciálněpedagogické centrum
SPVV	souběžné postižení více vadami
SVP	speciální vzdělávací potřeby
SZn	sociální znevýhodnění
ŠPZ	školské poradenské zařízení
SZŠ	speciální základní škola
TP	tělesné postižení
UP	Univerzita Palackého v Olomouci
VPCH	vývojová porucha chování
VPU	vývojová porucha učení
VÚ	výchovný ústav
ZP	zdravotní postižení
ZrP	zrakové postižení
ZŠB	základní škola běžná
ZŠP	základní škola paragrafová
ZŠ	základní škola
ZZn	zdravotní znevýhodnění

ZKRATKY KRAJŮ A OKRESŮ ČR

HKK	Královéhradecký kraj	MSK	Moravskoslezský kraj	STČ	Středočeský kraj
HK	Hradec Králové	BR	Bruntál	BN	Benešov
JC	Jičín	FM	Frýdek-Místek	BE	Beroun
NA	Náchod	KI	Karviná	KD	Kladno
RK	Rychnov nad Kněžnou	NJ	Nový Jičín	KO	Kolín
TU	Trutnov	OP	Opava	KH	Kutná Hora
		OV	Ostrava	ME	Mělník
JHČ	Jihočeský kraj	OLK	Olomoucký kraj	MB	Mladá Boleslav
CB	České Budějovice	JE	Jeseník	NB	Nymburk
CK	Český Krumlov	OC	Olomouc	PY	Praha-východ
JH	Jindřichův Hradec	PV	Prostějov	PZ	Praha-západ
PI	Písek	PR	Přerov	PB	Příbram
PT	Prachatice	SU	Šumperk	RA	Rakovník
ST	Strakonice				
TA	Tábor	PAK	Pardubický kraj	ULK	Ústecký kraj
JHM	Jihomoravský kraj	CR	Chrudim	DC	Děčín
BK	Blansko	PU	Pardubice	CV	Chomutov
BM	Brno-město	SY	Svitavy	LT	Litoměřice
BI	Brno-venkov	UO	Ústí nad Orlicí	LN	Louny
BV	Břeclav			MO	Most
HO	Hodonín	PHA	Hlavní město Praha	TP	Teplice
VY	Vyškov			UL	Ústí nad Labem
ZN	Znojmo	PLK	Plzeňský kraj	VYS	Kraj Vysočina
KVK	Karlovarský kraj	DO	Domažlice	HB	Havlíčkův Brod
CH	Cheb	KT	Klatovy	Jl	Jihlava
KV	Karlovy Vary	PM	Plzeň-město	PE	Pelhřimov
SO	Sokolov	PJ	Plzeň-jih	TR	Třebíč
LBK	Liberecký kraj	PS	Plzeň-sever	ZR	Žďár nad Sázavou
CL	Česká Lípa	RO	Rokycany		
JN	Jablonec nad Nisou	TC	Tachov	ZLK	Zlínský kraj
LI	Liberec			KM	Kroměříž
SM	Semily			UH	Uherské Hradiště
				VS	Vsetín
				ZL	Zlín

ÚVODEM

O školství

Česká vzdělávací soustava a její segment základního vzdělávání jsou utvářeny nesčetným množstvím interakcí všech zainteresovaných subjektů. Řídící orgány českého školství, krajské a municipální jednotky uplatňují své řídicí a případně metodické kompetence. Pedagogové ve školách naplňují státní vzdělávací „zakázku“ formulovanou v příslušných rámcových vzdělávacích programech. Především se však základního vzdělávání účastní stovky tisíc žáků a jejich prostřednictvím i jejich rodiče.

Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP) představují významnou skupinu. Saturace jejich vzdělávacích potřeb je podstatným indikátorem kvality školství, ochoty a připravenosti individualizovat obecné vzdělávací cíle do vzdělávacích plánů konkrétního žáka. Toto se netýká jen žáků se SVP, ale všech, neboť každé dítě a žák je jedinečným účastníkem dlouhodobého výchovného a vzdělávacího působení v rámci základního vzdělávání.

Základní vzdělávání má, na rozdíl od preprimárního či terciárního vzdělávání, jedno specifikum. Vychází ze znění Listiny základních práv a svobod, ústavní normy českého ústavního pořádku. Listina vedle několika desítek skutečných práv a svobod deklaruje i jednu povinnost, a to povinnost „*absolvovat povinnou školní docházku po dobu, kterou stanoví zákon*“. S trochou nadsázky lze konstatovat, že žáci základních škol do nich nechodí tak úplně dobrovolně.

To se v plné míře týká i žáků se SVP, velmi **různorodé skupiny žáků**, lišících se **druhem zdravotního postižení či znevýhodnění a mírou omezení** z něj vyplývajícího. Platí však, že žáci se SVP jsou vždy a především individuální osobnosti s vlastními potřebami, možnostmi a dovednostmi. České školství mělo z minulosti vůči těmto žákům nemalý dluh. Ten je postupně po celá tři desetiletí snižován a saturován sérií normativních, metodických, organizačních a personálních opatření, která mají za cíl zlepšit systémové i individuální podmínky vzdělávání těchto žáků.

Podstatnou změnou pak bylo v roce 2004 **přijetí tzv. nového školského zákona** č. 561/2004 Sb. s účinností od 1. 1. 2005 a v roce 2015 jeho novely v podobě zákona č. 82/2015 Sb. s účinností od 1. 9. 2016. O novele školského zákona č. 82/2015 Sb. se obvykle hovoří jako o tzv. inkluzivní. Jde o nepřesný a zavádějící pojem, který neodpovídá věcně ani normativně skutečnému stavu věci. Již školský zákon z roku 2004 zavedl naprosto zásadní legislativní pravidlo „inkluze“. A to stanovením tzv. spádovosti základních škol. Podle ustanovení § 36 školského zákona má ředitel od té doby povinnost přijmout k základnímu vzdělávání žáka, jenž má trvalé bydliště ve spádovém obvodu školy. Tato povinnost škol, doprovázená adekvátním oprávněním zákonných zástupců volit pro své dítě školu podle vlastního uvážení (s garancí návštěvy školy spádové), vytvořila značný tlak na rozvoj pedagogické připravenosti učitelů více než 4 000 českých základních škol. De iure a postupně i de facto byly pedagogické kolektivy vystaveny nutnosti reagovat na nesčetné speciální vzdělávací potřeby několika desítek tisíc žáků.

Lze říci, že v **letech 2005 a 2016 jsme byli svědky značného paradoxu**.

Na jedné straně školy „musely“ žáka se SVP přijmout, na druhé straně nedisponovaly škálou potřebné finanční, normativní, personální a metodické podpory.

Tu školám přinesla až zmíněná novela č. 82/2015 Sb. účinná od 1. 9. 2016 změnou definice SVP, která zakotvila systém podpůrných a nárokových opatření. Novela významným způsobem zlepšila finanční saturaci škol vzdělávajících žáky se SVP, a to jak škol speciálních (nově paragrafových), tak škol běžných.

O atlasu

Atlas vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami s nevysloveným podtitulem **srovnání let 2014/2015 a 2020/2021** přináší ojedinělý vhled do událostí, změn a dopadů, které přinesly školský zákon a jeho novela. Poskytuje srovnání zahrnující druhové aspekty příslušného znevýhodnění a postižení, jejich míru (hloubku), a to vše v proměnách času a prostoru. Právě forma a hloubka zpracování „suchých“ statistických dat o vzdělávání žáků se SVP činí z atlasu ojedinělou publikaci, která přináší velmi **rozsáhlý soubor údajů** na úrovni nejen krajů či okresů, ale rovněž až na úrovni správních obvodů obcí s rozšířenou působností.

Tyto údaje nabízejí **podrobné srovnání změn**, k nimž ve vzdělávání cílové skupiny žáků v uvedeném období došlo. Umožňují rovněž velmi dobře mezi-krajová a další teritoriální srovnání. Již v úvodu lze shrnout, že v řadě případů se jedná o velmi obtížně vysvětlitelné rozdíly, které jsou způsobeny kombinací mnoha faktorů.

Zprv je české školství tak trochu „krajové“, přestože formálně je upraveno jedním zákonem a jeho prováděcími normami. Zadruhé se právě v oblasti žáků se SVP projevuje dlouhodobé neřešení základních parametrů jednotné diagnostiky SVP ze strany metodických útvarů (odborných institucí) zřizovaných MŠMT ČR. Atlas rovněž popisuje **regionální rozdíly**, které jsou důsledkem historického pojetí vzdělávání této skupiny žáků vycházejícího z koncentrace paragrafových (dříve speciálních) škol do velkých aglomerací a z dalších faktorů.

V publikaci nalezne pramen informací jak odborník, tak (poučený) laik. Atlas poprvé od novely školského zákona přináší deskripci stavu v oblasti „nasazení“ asistentů pedagoga ve školách. Velmi podrobně ukazuje, u jakých žáků (s jakým zdravotním postižením) asistenti působí. Zobrazuje také podíl tříd s jedním asistentem a se dvěma a více asistenty i překvapivě vysoký počet tříd, v nichž se vzdělává žák se SVP bez přítomnosti asistenta pedagoga.

Atlas velmi zřetelně potvrzuje základní zjištění: z původní ojedinělé „integrace žáků se zdravotním postižením“ v běžných školách se stal naprosto signifikantní jev základního školství. Jestliže 4 214 základních škol v ČR má 49 201 tříd, potom ve 38 867 z nich je přítomen alespoň jeden žák se SVP.

O datech

Je nezbytné uvést několik podrobnějších komentářů k datům, která jsou geo-informačními metodami zpracována a kartograficky prezentována:

1) V mapách kapitol 2.1, 2.3, 2.4 a v oddíle 3 byla z datasetu za školní rok 2020/2021 vybrána pouze **data o zdravotních postiženích**, která byla evidována i ve školním roce 2014/2015. V roce 2014/2015 chyběla data o lehkých

formách postižení (kódy M u jednotlivých druhů postižení z číselníku RAZN, dříve RAZP). K tomuto kroku bylo přistoupeno z důvodu porovnání a zjištění vývoje počtu žáků se zdravotním postižením mezi časovými obdobími ve shodných kategoriích. Vyjmutá data jsou ale součástí ostatních kapitol a oddílů. Například v kapitole 2.2 je možné díky tomu získat podrobný pohled na jednotlivé druhy postižení, která jsou rozdělena podle evidovaných stupňů „míry a závažnosti“, ve školních letech 2014/2015 a 2020/2021.

2) **Rozdělení na žáky se zdravotním postižením (ZP), zdravotním znevýhodněním (ZZn) a sociálním znevýhodněním (SZn)**, případně jejich kombinace, proběhlo následujícím způsobem.

- V roce 2014/2015 bylo využito pro identifikaci žáků se ZP sloupce s informací o primárním postižení, pro ZZn sloupce o zdravotním znevýhodnění a pro SZn sloupce o sociálním znevýhodnění.
- Data z roku 2020/2021 mají odlišnou strukturu a žáci se ZP byli vykázáni na základě identifikátoru znevýhodnění. Druh postižení byl určen podle číselníku RAZN z prvního místa v identifikátoru znevýhodnění, tj. pozice Bb. V případě žáků se souběžným postižením více vadami bylo k jejich identifikaci použito první pozice identifikátoru – A (v roce 2014/2015 samostatného sloupce označujícího žáky s více vadami). Žáci se ZZn byli rozpoznáni zkombinováním kódů 0M a 0T z identifikátoru znevýhodnění (v případě, že byly na první pozici tohoto identifikátoru – pozice Bb) se sloupcem s příznakem zdravotního znevýhodnění žáka. Žáci se SZn byli identifikováni z poskytnutých datasetů ze sloupce příznaku sociálního znevýhodnění. Jedná se pouze o žáky, jimž SVP sociální znevýhodnění přiznala škola. V daném sloupci nejsou uvedeni žáci, jimž tzv. příznak sociálního znevýhodnění „přiznalo“ ŠPZ. Všichni tito žáci (ZP, ZZn a SZn) tvoří skupinu žáků se SVP.

3) **Rozdělení dat na školy běžné a školy speciální/paragrafové** proběhlo podle atributu typu třídy (číselník RATT). Jako běžná škola byla označena škola, ve které byly třídy pouze s kódy 100 pro běžnou třídu a 300 pro třídu pro mimořádně nadané žáky. Ostatní třídy z číselníku byly brány jako paragrafové. Pokud byly ve škole pouze třídy paragrafové, byla tato škola označena jako škola speciální/paragrafová, pokud ale neobsahovala žádnou, nebo obsahovala alespoň jednu paragrafovou třídu, byla označena jako škola běžná, resp. běžná škola s paragrafovou třídou. V mapách je provedeno rozdělení pouze na školy běžné a speciální, resp. paragrafové.

4) Při **porovnání číselných údajů počtu žáků s jednotlivými druhy zdravotního postižení** si může pozorný čtenář všimnout několika rozdílů. U dat z roku 2014/2015 se liší počty žáků s PAS a počty žáků se souběžným postižením více vadami. Rozdíly jsou v tomto případě způsobeny metodickým vyjmutím žáků s PAS ze skupiny žáků s více vadami, kteří měli PAS uvedeno jako sekundární postižení. U dat z roku 2020/2021 je situace komplikovanější. Rozdíly jsou totiž způsobeny odlišnou metodikou započítávání údajů vycházejících z identifikátoru znevýhodnění pro školská poradenská zařízení. A stejně tak i následným nejednotným přístupem škol k vykazování tzv. pořadí postižení/znevýhodnění v rámci souběžného postižení více vadami.

JAK ČÍST ATLAS

1 Název podkapitoly a mapy

Název začíná součíslicím tvořeným číslem oddílu na prvním místě, číslem kapitoly na druhém místě a číslem podkapitoly na třetím místě. U každé mapy je název, ve kterém je čtenáři sděleno téma mapy a také úroveň podrobnosti zpracování dané problematiky.

2 Celkový počet

Pod názvem mapy je uveden souhrnný počet žáků (případně tříd) za celou Českou republiku v daném roce.

3 Časové vymezení

Data v atlase jsou zpracována za školní roky 2014/2015 a 2020/2021. Tato informace je čtenářům atlasu k dispozici vždy jak u hlavní, tak i vedlejší mapy.

4 Hlavní mapa

Dominantou stránky je mapa České republiky v měřítku **1 : 1 500 000**. Mapy ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností informují čtenáře o dané problematice dostatečně podrobně. V mapě je metodou **kartodiagramu** znázorněn počet žáků nebo tříd, kdy struktura diagramů vymezuje strukturu vizualizovaného jevu. Pod diagramy je v mapě využito **areálové metody**, díky které je možné na první pohled rozeznat SO ORP podle struktury diagramů. Pro lepší orientaci v mapě je součástí také administrativní členění republiky až na úroveň SO ORP a popis krajských měst a okresů.

5 Textové pole

Čtenáři je přiblížena metodika vykazování problematiky v daném roce.

6 Legenda kartodiagramu

Kartodiagramy v hlavní mapě jsou ve většině případů rozděleny podle druhu školy na **školy speciální/paragrafové** (odstíny zelené) a **běžné** (odstíny červené). Struktura diagramu vyjadřuje například stupeň postižení.

7 Hodnotové měřítko

Ke zjištění počtu žáků z diagramu je sestaveno hodnotové měřítko. Počet žáků/tříd v SO ORP lze odhadnout z velikosti diagramu. Pro lepší přehlednost je SO ORP s maximálním absolutním počtem v měřítku ponecháno samostatně s uvedeným počtem a s názvem SO ORP.

8 Legenda areálových znaků

Legenda pro areálovou metodu použitou v hlavní mapě.

9 Graf za celou ČR

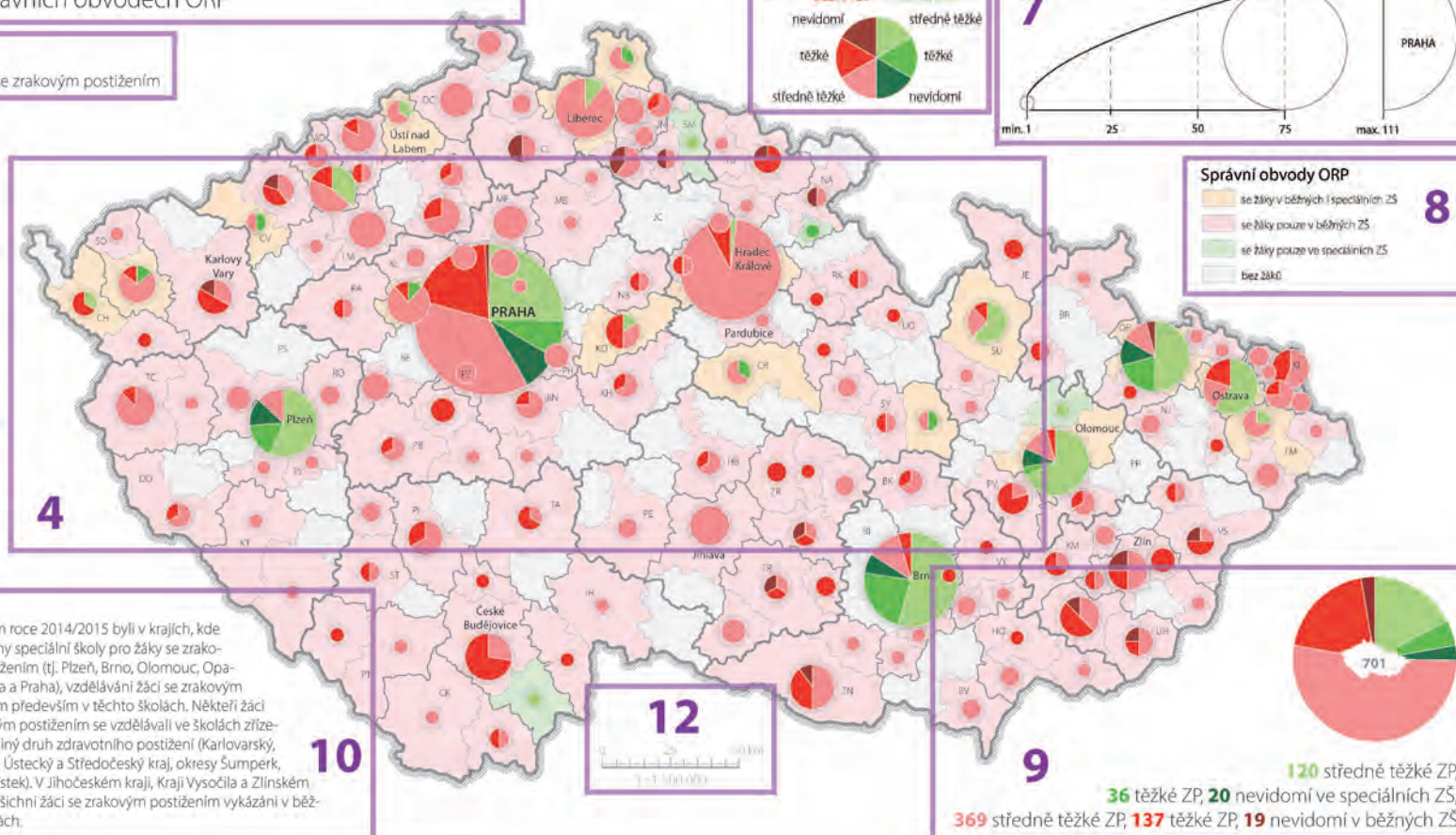
Veškerá data v hlavní mapě jsou pro porovnatelnost v rámci republiky agregována do kruhového diagramu s doplňujícími číselnými údaji o jeho vnitřní struktuře. Uvnitř diagramu je znovu uveden celkový počet žáků nebo tříd v republice.

1 2.2.3 ŽÁCI SE ZRAKOVÝM POSTIŽENÍM

POČET ŽÁKŮ SE ZRAKOVÝM POSTIŽENÍM ve správních obvodech ORP

2 701 žáků ZŠ se zrakovým postižením

3 2014/2015

10 Textové pole

Obsahem textového pole je základní charakteristika rozmístění jevu v České republice v daném období.

11 Název oddílu

Pro lepší orientaci ve struktuře atlasu je ve spodním pásku vedle čísla stránky uveden název oddílu, ve kterém se mapa nachází.

12 Měřítko hlavní mapy

U hlavní mapy je měřítko číselné i grafické. Hlavní mapa je v měřítku **1 : 1 500 000**. Grafické měřítko obsahuje hlavní i vedlejší dělení.

13 Infografika

Infografika porovnává zpracovávaná data o žácích se SVP pro školní roky 2014/2015 a 2020/2021 za území celé České republiky. Každá postava zastupuje určitý počet žáků (konkrétní číslo je vždy uvedeno v dolní části infografiky). Uvedeny jsou také přesné číselné údaje pro každou kategorii v daném roce a rozdíl mezi sledovanými roky.

14 Textové pole

Komentář k infografice vysvětlující například rozdílnost číselných údajů v jednotlivých kategoriích.

15 Název oddílu

Pro lepší orientaci ve struktuře atlasu je ve spodním pásku vedle čísla stránky uveden název oddílu, ve kterém se mapa nachází.

16 Název mapy

U každé mapy je název, ve kterém je čtenáři sděleno téma mapy a také úroveň podrobnosti zpracování dané problematiky.

17 Vedlejší mapy

Metodou **kartodiagramu** je znázorněn počet žáků nebo tříd, kdy struktura diagramů vymezuje strukturu vizualizovaného jevu. Pod diagramy je v mapě využit **kartogram**. Jedná se o podíl počtu žáků v příslušné kategorii ve věku 6–17 let z celkového počtu obyvatel ve věku 6–17 let. Výsledek je přepočítán na 10 tisíc obyvatel. Pro lepší orientaci v mapě je součástí také administrativní členění republiky do úrovně okresů a popis krajských měst.

18 Hodnotové měřítko

Ke zjištění počtu žáků slouží hodnotové měřítko. Počet žáků/tříd v okrese lze odhadnout podle velikosti diagramu.

19 Krajské extrémy

Pro každý rok je znázorněno krajské minimum a maximum. Barva kraje odpovídá barvě ze stupnice pro kartogram (obdélník 24), který je doplněn konkrétním číslem podílu počtu žáků z celkového počtu obyvatel v dané věkové kategorii.

20 Textové pole

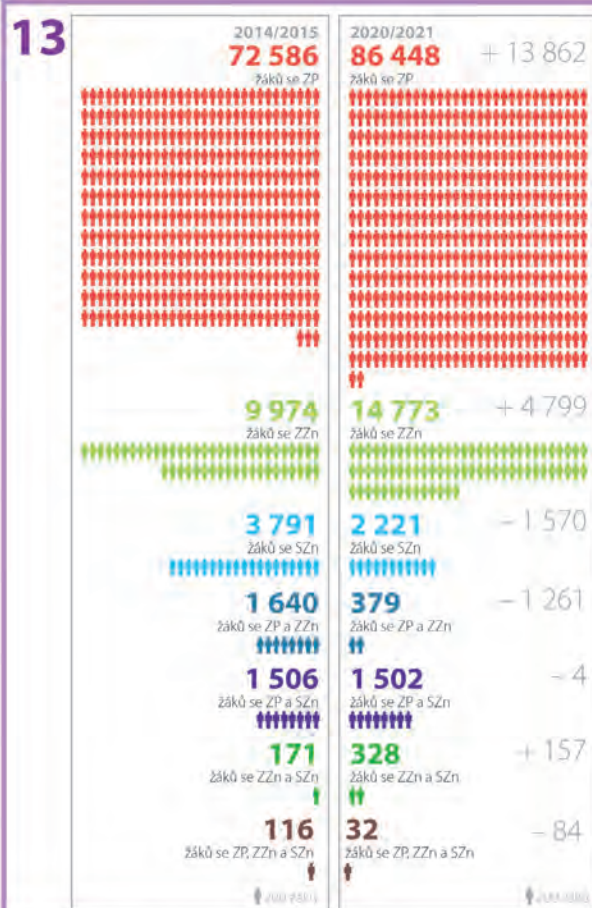
V textu se může čtenář dozvědět, proč mají konkrétní kraje minimální a maximální hodnoty a proč se počty mění nebo naopak zůstávají stejné mezi školními roky 2014/2015 a 2020/2021. Dále je uveden komentář k charakteristice rozmístění jevu ve vedlejších mapách.

21 Legenda vedlejších map

Legenda pro strukturu kartodiagramů. Ty jsou ve většině případů rozděleny podle druhu školy na **školy speciální/paragrafové** (odstíny zelené) a **běžné** (odstíny červené). Struktura diagramu zobrazuje například stupeň postižení.

24 Legenda vedlejších map

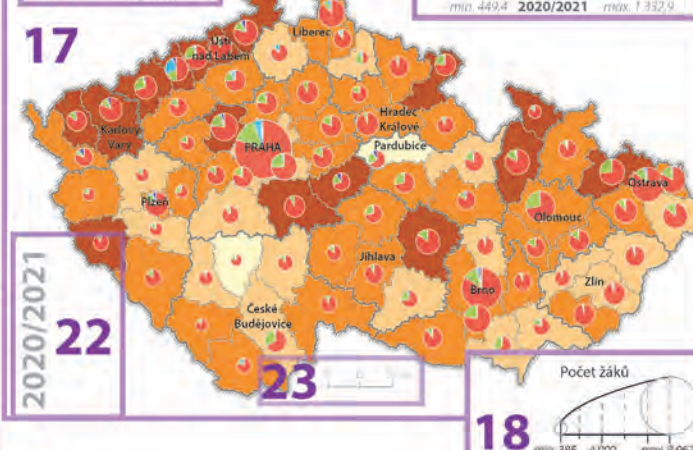
Legenda pro kartogram. Jedná se o podíl počtu žáků v příslušné kategorii ve věku 6–17 let z celkového počtu obyvatel ve věku 6–17 let s přepočtem výsledku na 10 tisíc obyvatel. Součástí legendy jsou i minima a maxima v okresech v jednotlivých letech.

14 Základní změnou v kategorii žáků se SVP ve sledovaném období bylo zvýšení počtu žáků se ZP o cca 20 % a počtu žáků se ZZN o cca 40 %. Naopak u žáků se SZN došlo k významnému poklesu, a to o 40 %. Tento jev není vysvětlitelný objektivním snížením počtu těchto žáků, nýbrž jen obtížemi a nedostatky v diagnostice tohoto druhu SVP v ČR. U žáků se ZP lze nárůst přičíst změně základního diagnostického přístupu – ústup od lékařských diagnóz k hodnocení skutečných dopadů zdravotního stavu na vzdělávací podmínky.

ŽÁCI SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI 16

v okresech České republiky

22 Časové vymezení

Data v atlasu jsou zpracována za školní roky 2014/2015 a 2020/2021. Tato informace je čtenářům atlasu k dispozici vždy jak u hlavní, tak i vedlejší mapy.

23 Měřítko vedlejších map

U vedlejších map jsou měřítka pouze grafická a obsahují jen hlavní dělení.

BORN
IN A REVOLUTION

ODDÍL

1

VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI

1.1 SYSTÉM VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI

1.2 ADMINISTRATIVNÍ ČLENĚNÍ ČESKÉ REPUBLIKY

1.3 ŠKOLY URČENÉ PRO ŽÁKY SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI

1.1 SYSTÉM VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI

Model vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP) v České republice historicky vycházel ze segregované (a později specializované) soustavy škol samostatně určených pro žáky zejména se zdravotním postižením (ZP). Jednalo se o důsledek převládajících politických a sociálních východisek dřívějších tzv. socialistických států. Do roku 1989 se pro označení těchto žáků užíval termín „dětí a mládež vyžadující zvláštní péči“ a jim odpovídala soustava „škol pro děti a mládež vyžadující zvláštní péči“.

Vzdělávání žáků s postižením do roku 1989

Relativně dostačující byla síť škol pro **žáky s lehkým mentálním postižením (LMP)**. Tehdejší „zvláštní školy“ se objevovaly téměř ve všech městech s 5 000 a více obyvateli. V řadě okresů byla nejméně jedna z těchto škol internátní. **Děti s těžším mentálním postižením** byly zpravidla od vzdělávání osvobozeny, i když některé z nich, zpravidla se středně těžkým MP, se mohly vzdělávat v pomocných školách.

Pro **žáky se smyslovým postižením** byly zřizovány školy nejen podle druhu postižení, ale také podle stupně postižení (např. základní školy pro žáky slabozraké, se zbytky zraku nebo nevidomé). Školy pro žáky s tělesným postižením byly součástí ústavů sociální péče. Existovaly i školy pro žáky s vadami řeči. **Žáci s poruchami chování** (dříve i mravně narušení) byli vzděláváni ve školách při výchovných a diagnostických ústavech. Pro **žáky s autismem** žádná vzdělávací nabídka neexistovala. Žáci s tímto postižením téměř nebyli diagnostikováni. Většina těchto speciálních škol byla internátních. Tehdejší legislativa (vyhláška MŠ ČR č. 95/1976 Sb.) stanovila, že o zařazení žáka se zdravotním postižením do vzdělávání rozhodoval okresní národní výbor. **Role rodičů** v rozhodování o vzdělávací cestě vlastního dítěte byla silně potlačena.

V **běžných školách** se žáci se zdravotním postižením vzdělávali jen výjimečně. Na **specializované vzdělávání žáků** v základních školách navazoval systém středoškolského vzdělávání. Kromě učebních oborů to byly i školy umožňující získání úplného středoškolského vzdělání. I ty však byly striktně rozlišeny podle druhu zdravotního postižení. Nabídka středoškolského vzdělávání byla oborově omezená. Na druhou stranu existovaly tzv. tradiční studijní či učební programy vhodné pro danou skupinu žáků. A obecně „měkký“ trh práce s řadou oborů postavených na jednoduchých manuálních dovednostech umožňoval některým žákům s postižením vyučit se či získat zaměstnání.

Vysoké školství bylo formálně přístupné i pro studenty se zdravotním postižením, počet takových vysokoškoláků byl však velmi nízký.

Vzdělávání žáků s postižením po roce 1989

Změna společenského systému v Československu se relativně brzy promítla do postupných změn ve vzdělávání žáků se zdravotním postižením.

Za těmito změnami stáli v především **rodiče dětí s postižením**. Ti se přihlásili o svá práva související s tím, aby děti vyrůstaly v rodině v místě bydliště a nemusely za vzděláváním složitě dojíždět do vzdálenosti, která znamenala ubytování na internátě a s tím související vytržení z rodinného prostředí.

Na **počátku 90. let 20. století** docházelo k přezkoumání (a ještě výrazněji k prvnímu zaškolení nových „prvňáčků“) zejména žáků se zrakovým a sluchovým postižením do běžných škol. U žáků se sluchovým postižením (především u neslyšících) byl tento „přechod“ pomalejší v souvislosti s odlišným komunikačním systémem vzdělávání.

Poradenský systém ve školství se konstitoval v 60. letech 20. století, kdy vznikl systém pedagogicko-psychologických poraden a také funkce výchovného poradce v základních a středních školách. Poradenský systém byl zaměřen na podporu intaktních žáků, žáci vyžadující zvláštní péči byli plně v péči „svých“ učitelů – speciálních pedagogů ve speciálních školách.

Vznik SPC

Situace se změnila s přechodem prvních žáků se zdravotním postižením do **běžných škol**. Jejich pedagogové neměli žádné znalosti se vzděláváním těchto žáků, proto bylo nutné vytvořit poradenský systém zaměřený na podporu žáků s postižením v běžných školách. Na počátku 90. let 20. století vznikla u **speciálních škol**, z nichž žáci odcházeli do škol běžných, speciálněpedagogická centra (SPC). Jejich hlavním úkolem bylo podpořit učitele běžných škol (bez speciálněpedagogického vzdělání) a umožnit vytvoření vhodných podmínek pro vzdělávání žáků se zdravotním postižením v těchto školách. Tento úkol však, zejména v počátku, plnila jednotlivá SPC velmi různorodě. Podpora tzv. integrace či inkluze se prosazovala jen pozvolna. Za pozitivum je považována vysoká odborná erudice prvních pracovníků a pracovníků SPC.

Žáci s mentálním postižením v té době ještě většinou zůstávali ve zvláštních školách, protože převládal názor, že jiný vzdělávací obsah a cíle vzdělávání žáků s LMP jsou nepřekonatelnou překážkou pro společné vzdělávání. Tento názor však neobstál před tlakem rodičů, kteří prosadili vzdělávání svých dětí (s mentálním postižením) v hlavním vzdělávacím proudu již na konci 90. let 20. století. Postupně také vzrostl počet škol nabízejících vzdělávání dětí se středně těžkým (těžkým) mentálním postižením. Žáky těchto škol se staly často i dospělí jedinci, kterým byla v době jejich dětství možnost vzdělávání upřena. Přechod žáků ze zvláštních škol do běžných doprovodil na přelomu milénia masový vznik SPC podporujících vzdělávání této skupiny žáků.

Na základě analýzy 20 studií z počátku milénia* byla zjištěna **prevalence mentálního postižení u dětí a adolescentů** v rozmezí 0,22 až 1,55 %, z toho:

- IQ 50–70: lehká mentální retardace – 85 % případů,
- IQ 35–50: středně těžká mentální retardace – 10 % případů,
- IQ 20–35: těžká mentální retardace – 4 % případů,
- IQ 20 a méně: hluboká mentální retardace – 1 % případů.

* *Systematic Review of the Prevalence and Incidence of Intellectual Disabilities: Current Trends and Issues.* McKenzie, Milton, Smith, 2016.

Na konci 90. let 20. století se také začíná formovat systém vzdělávání a poradenských služeb pro **žáky s poruchou autistického spektra (PAS)**. Do té

doby byli žáci s autismem diagnostikováni zcela ojediněle, doslova v jednotkách případů. První třídy pro žáky s autismem byly zřízeny v letech 1992–1993 v Praze. **Speciálněpedagogická diagnostika** navazující na diagnostiku lékařskou se u žáků s PAS systematicky rozvíjela až na konci 90. let 20. století. V roce 2001 bylo v ČR vzděláváno v mateřských školách, základních školách a středních školách celkem 758 dětí a žáků s PAS. Z toho bylo 82 dětí a žáků integrovaných do tzv. běžných škol. Ostatní byli zařazeni do tehdejších praktických a pomocných škol.

Aktuálně je v rejstříku škol 109 právnických osob, které kromě jiných vzdělávacích služeb často nabízejí poradenské služby SPC. Součástí středoškolské nabídky vzdělávání se staly předchůdkyně dnešních praktických škol (tzv. tříleté rodinné školy).

Vzdělávání žáků s výchovnými problémy, do té doby striktně rámováno nařízenou ústavní výchovou, bylo rozšířeno o **střediska výchovné péče**, poskytující poradenské a pobytové služby i pro žáky umístěné na základě rozhodnutí žáka (jeho zákonného zástupce). V současnosti je v rejstříku MŠMT registrováno 32 právnických osob vykonávajících poradenské služby v rámci střediska výchovné péče.

Vzdělávání žáků se SVP po roce 2005

Zásadním se stalo **přijetí tzv. nového školského zákona** č. 561/2004 Sb. s účinností od 1. 1. 2005. Zákon definoval pojem **speciální vzdělávací potřeby** tím, že stanovil tři skupiny žáků, kteří mohli získat tento status:

- **žáci zdravotně postižení** – vycházelo se až na výjimky z lékařské diagnózy,
- **žáci zdravotně znevýhodnění** – diagnostické kritérium nebylo jednotné, šlo zejména o žáky s dopady onemocnění či mírnými projevy specifických vývojových poruch učení, výjimečně chování na vzdělávání,
- **žáci sociálně znevýhodnění** – za celou dobu platnosti zákona nebyly přijaty adekvátní prováděcí normy upravující diagnostiku tohoto druhu SVP.

Toto pojetí speciálních vzdělávacích potřeb umožňovalo relativně jednoduše zařazovat žáky se SVP do **tří existujících kategorií**. Ani školám, ani žákům však tato definice a související normy nezajistily podmínky pro uskutečnění jejich práva na vzdělání – mj. na rovnoprávném základě s ostatními. Typickým příkladem byla situace, v níž jasný finanční normativ byl přiznán pouze skupině žáků se zdravotním postižením. Žáci se zdravotním znevýhodněním, a byli mezi nimi často žáci s významnými omezeními ve vzdělávání, nebyli normativně znevýhodnění. Školy tudíž neměly dostatečné portfolio podpory – věcně ani finančně – k dispozici.

Postupně se situace vyhroutil například u žáků v tzv. hraničním pásmu mentální retardace. V souvislosti s dopady rozsudku Evropského soudu pro lidská práva z roku 2008 přestali být tito žáci (bez mentálního postižení) přijímáni do speciálních škol. V běžných školách však často získali status **žáka se zdravotním znevýhodněním**.

Formálně sice bylo jejich **přeřazení do běžné školy** interpretováno jako přínos pro jejich vzdělávací možnosti, v praxi tomu bylo často naopak. Vzdělávací obsah běžných škol, neexistence dostupných podpůrných opatření, žádná či jen velmi mírná finanční podpora škol a nízká úroveň speciálněpedagogických dovedností běžných pedagogů vedly v určitých momentech ke **zhoršení vzdělávacích příležitostí** těchto žáků. Vše výše uvedené společně s dalšími okolnostmi vedlo k úvahám o nutnosti novely tehdy přijatého „nového školského zákona“.

Významnou změnou ve vzdělávání prvního desetiletí nového milénia bylo **nahrazení jednotných vzdělávacích osnov rámcovými vzdělávacími programy**. Ty u každého stupně, případně typu školy určily cíle vzdělávání (definované v očekávaných klíčových kompetencích) a doporučený obsah vzdělávání (to je nadále chápáno jako prostředek k dosažení závazných klíčových kompetencí). Důraz je kladen na provázanost znalostí a dovedností z jednotlivých předmětů a na jejich praktické využití (průřezová témata). Součástí učebního plánu základních a středních škol je tzv. disponibilní hodinová dotace, která umožňuje jednotlivým školám profilovat činnost kromě jiných parametrů také podle cílové skupiny žáků. Tento princip umožňuje tzv. speciálním školám zařadit do učebního plánu žáků i výcvik specifických dovedností, které jsou nezbytné pro překonání nebo zmírnění jejich znevýhodnění.

Vzdělávání žáků s LMP bylo kodifikováno v samostatné příloze *Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání* (příloha č. 2 RVP ZV). Tato příloha, vybudovaná na stejném principu jako RVP ZV, respektovala ve svém obsahu i formách specifika žáků s LMP s akcentem na jejich příští pracovní uplatnění. Jak již bylo uvedeno výše, byla určena zejména pro vzdělávání v základních školách praktických. A jak z názvu vyplývá, vzdělávací obsah a formulace klíčových kompetencí i průřezových témat byly orientovány výrazně prakticky (tomu odpovídala například hodinová dotace určená na výuku praktických dovedností ve vzdělávací oblasti Člověk a svět práce, která pro 2. stupeň ZŠ činila 20 hodin týdně, tj. 5 hodin týdně v každém ročníku).

Pro vzdělávání **žáků se středně těžkým a těžkým mentálním postižením** byl vytvořen samostatný *Rámcový vzdělávací program pro základní školy speciální*.

Jak již bylo řečeno, **žáci se SVP bez mentálního postižení** byli a jsou vzdělávání podle běžného RVP ZV. Vzdělávání ve speciálních školách respektuje v rámci zpracovaných školních vzdělávacích programů specifika jednotlivých skupin žáků s postižením. Pokud jsou tito žáci vzdělávání v hlavním vzdělávacím proudu, jsou pro jejich potřeby zpravidla zpracovávány individuální vzdělávací plány na základě doporučení odborných pracovníků školských poradenských zařízení (SPC a PPP).

Vzdělávání žáků se SVP po roce 2016

Dne 1. 9. 2016 vešla v účinnost **novela školského zákona** pod číslem 82/2015 Sb., která zásadně změnila klasifikaci znevýhodnění žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a také podmínky jejich vzdělávání. Podle ní se „*dítětem, žákem a studentem se speciálními vzdělávacími potřebami se rozumí osoba, která k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění nebo užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje poskytnutí podpůrných opatření*“ (školský zákon č. 82/2015, § 16 odst. 1). Tato liberální podmínka v podstatě umožňuje upřednostnit vzdělávací potřeby žáka před lékařskou diagnózou.

Žák se SVP přestává být definován lékařskou diagnózou. Pro vznik potřeby podpůrného opatření ve vzdělávání není rozhodující lékařská diagnóza žáka, ale dopady jeho znevýhodnění na vzdělávání. Do popředí se tak dostává princip individuálního přístupu a akceptace osobnosti každého žáka (nejen žáků s postižením).

Podpůrná opatření jsou rozdělena **do pěti stupňů** podle náročnosti dopadů znevýhodnění na vzdělávání. První stupeň podpůrných opatření je plně v kompetenci školy. Podpora žáků se SVP tak přestala být výhradně speciálněpedagogickou problematikou.

Podpůrná opatření 2.–5. stupně nadále zůstávají ve společné kompetenci speciálních pedagogů ŠPZ (zejména ve fázi poradenské), speciálních pedagogů a dalších pedagogů škol (zejména ve fázi realizační).

Skupina žáků se SVP se na základě tohoto rozhodnutí zásadně rozšířila – zejména o **skupinu žáků s potřebou podpory** v prvním a částečně i ve druhém stupni podpory.

Podpůrná opatření s finanční náročností (personální podpora zejména ve formě podpory asistentem pedagoga, pomůcky a náklady na zabezpečení předmětů speciálněpedagogické péče) nahradila navýšení normativů určených k zabezpečení vzdělávání vybraných skupin žáků se SVP a umožnila finančně saturovat vzdělávání všech žáků bez ohledu na jejich lékařskou diagnózu.

Finančním důsledkem této legislativní změny je zásadní **nárůst finančních prostředků vynakládaných na vzdělávání žáků se SVP**. Jen počet asistentů pedagoga vzrostl z cca 7 000 v roce 2015 na cca 30 000 v roce 2021.

Obecně je však většinou pedagogickou veřejností pozitivně vnímáno, že dochází k **rozšíření možností podpory žáků se SVP** v běžných školách oproti právní úpravě platné do roku 2016.

1.2 ADMINISTRATIVNÍ ČLENĚNÍ ČESKÉ REPUBLIKY

v roce 2020

- 1 Aš
- 2 Benešov
- 3 Beroun
- 4 Bílina
- 5 Blatná
- 6 Blánsko
- 7 Blatná
- 8 Blovice (Plzeň-jih)
- 9 Bohumin
- 10 Boskovice
- 11 Brandýs nad Labem – Stará Boleslav
- 12 BRNO-MĚSTO
- 13 Broumov
- 14 Bruntál
- 15 Břeclav
- 16 Bučovice
- 17 Bystřice nad Pernštejnem
- 18 Bystřice pod Hostýnem
- 19 Čáslav
- 20 Černošice (Praha-západ)
- 21 Česká Lípa
- 22 Česká Třebová
- 23 ČESKÉ BUDĚJOVICE
- 24 Český Brod
- 25 Český Krumlov
- 26 Český Těšín
- 27 Dačice
- 28 Děčín
- 29 Dobruška
- 30 Dobruška
- 31 Domažlice
- 32 Dvůr Králové nad Labem
- 33 Frenštát pod Radhoštěm
- 34 Frýdek-Místek
- 35 Frýdlant
- 36 Frýdlant nad Ostravicí
- 37 Havířov
- 38 Havlíčkův Brod
- 39 Hlinsko
- 40 Hlučín
- 41 Hodonín
- 42 Holešov
- 43 Holice
- 44 Horažďovice
- 45 Horšovský Týn
- 46 Hořice
- 47 Hořovice
- 48 HRADEC KRÁLOVÉ
- 49 Hranice
- 50 Humpolec
- 51 Hustopeče
- 52 Cheb
- 53 Chomutov
- 54 Chotěboř
- 55 Chrudim
- 56 Ivančice (Brno-venkov)
- 57 Jablonec nad Nisou
- 58 Jablunkov
- 59 Jaroměř
- 60 Jeseník
- 61 Jičín
- 62 Jihlava
- 63 Jilemnice
- 64 Jindřichův Hradec

- 65 Kadaň
- 66 Kaplice
- 67 KARLOVY VARY
- 68 Karviná
- 69 Kladno
- 70 Klatovy
- 71 Kolín
- 72 Konice
- 73 Koprivnice
- 74 Kostelec nad Orlicí
- 75 Králupy
- 76 Kralovice (Plzeň-sever)
- 77 Kralupy nad Vltavou
- 78 Kraslice
- 79 Kravaře
- 80 Krnov
- 81 Kroměříž
- 82 Kuřim (Brno-venkov)
- 83 Kutná Hora
- 84 Kyjov
- 85 Lanškroun
- 86 LIBEREC
- 87 Lipník nad Bečvou
- 88 Litoměřice
- 89 Litomyšl
- 90 Litovel
- 91 Litvínov
- 92 Louny
- 93 Lovosice
- 94 Luhačovice
- 95 Lysá nad Labem
- 96 Mariánské Lázně
- 97 Mělník
- 98 Mikulov
- 99 Mílevesko
- 100 Mladá Boleslav

- 101 Mnichovo Hradiště
- 102 Mohelnice
- 103 Moravská Třebová
- 104 Moravské Budějovice
- 105 Moravský Krumlov
- 106 Most
- 107 Náchod
- 108 Náměšť nad Oslavou
- 109 Nepomuk (Plzeň-jih)
- 110 Neratovice
- 111 Nová Paka
- 112 Nové Město na Moravě
- 113 Nové Město nad Metují
- 114 Nový Bor
- 115 Nový Bydžov
- 116 Nový Jičín
- 117 Nymburk
- 118 Nýřany (Plzeň-sever)
- 119 Odry
- 120 OLOMOUC
- 121 Opava
- 122 Orlová

- 123 OSTRAVA-MĚSTO
- 124 Ostrov
- 125 Otrokovice
- 126 Pacov
- 127 PARDUBICE
- 128 Pelhřimov
- 129 Písek
- 130 PLZEŇ
- 131 Podbořany
- 132 Poděbrady

- 133 Pohořelice (Brno-venkov)
- 134 Polička
- 135 PRAHA
- 136 Prachatice
- 137 Prostějov
- 138 Přelouč
- 139 Píerov
- 140 Přeštice (Plzeň-jih)
- 141 Příbram
- 142 Rakovník

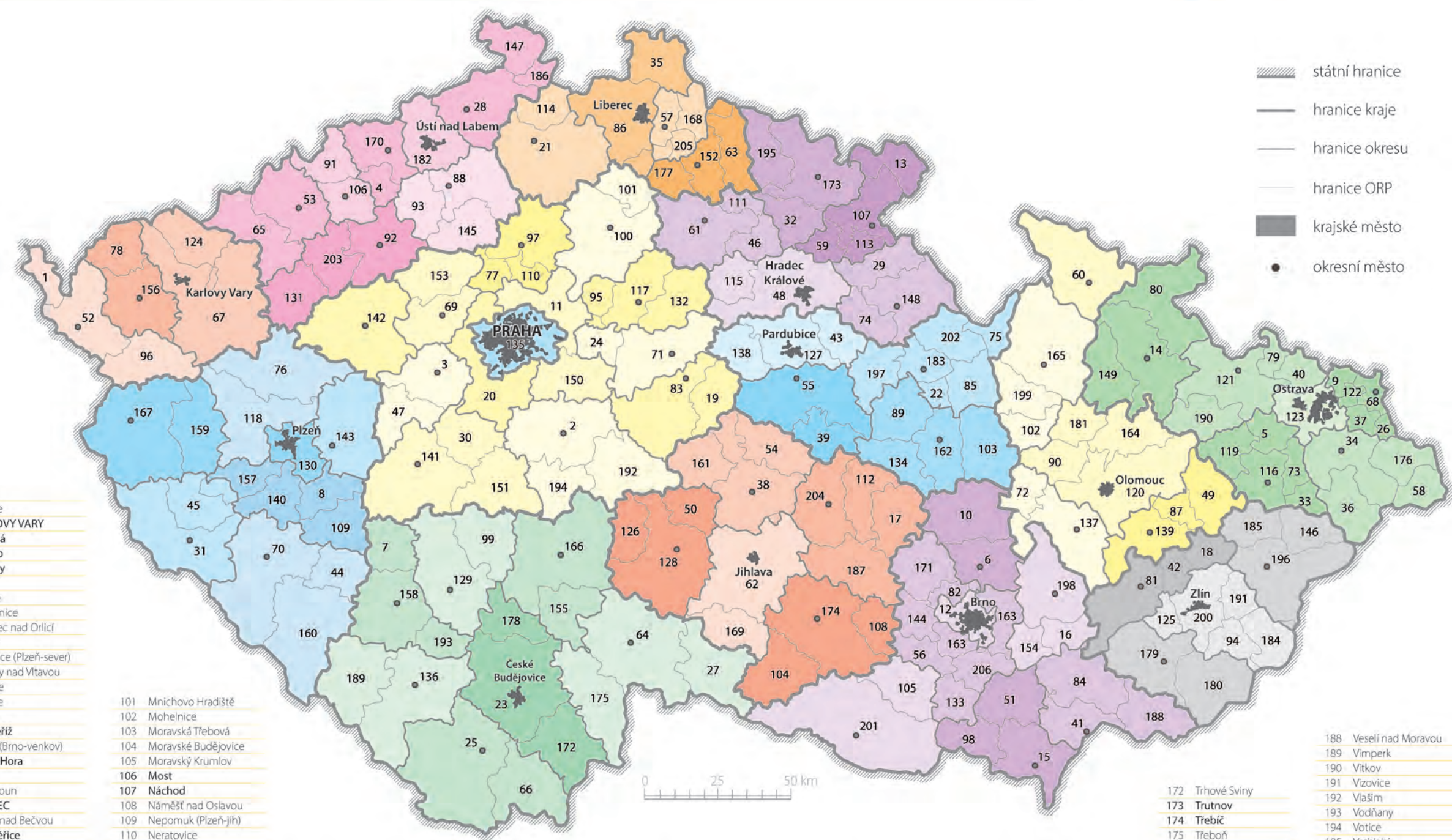
- 143 Rokycany
- 144 Rosice (Brno-venkov)
- 145 Roudnice nad Labem
- 146 Rožnov pod Radhoštěm
- 147 Rumburk
- 148 Rychnov nad Kněžnou
- 149 Rýmařov
- 150 Říčany (Praha-východ)
- 151 Sedčany
- 152 Semily

- 153 Slaný
- 154 Slaný
- 155 Slavkov u Brna
- 156 Soběslav
- 157 Stod (Plzeň-jih)
- 158 Strakonice
- 159 Stříbro
- 160 Sušice
- 161 Světlá nad Sázavou

- 162 Svitavy
- 163 Šlapanice (Brno-venkov)
- 164 Šternberk
- 165 Šumperk
- 166 Tábor
- 167 Tachov
- 168 Tanvald
- 169 Telč
- 170 Teplice
- 171 Tišnov (Brno-venkov)

- 172 Trhové Sviny
- 173 Trutnov
- 174 Třebíč
- 175 Třeboň
- 176 Třinec
- 177 Turnov
- 178 Týn nad Vltavou
- 179 Uherské Hradiště
- 180 Uherský Brod
- 181 Uničov
- 182 ÚSTÍ NAD LABEM
- 183 Ústí nad Orlicí
- 184 Valašské Klobouky
- 185 Valašské Meziříčí
- 186 Varnsdorf
- 187 Velké Meziříčí

- 188 Veselí nad Moravou
- 189 Vimperk
- 190 Vltkov
- 191 Vizovice
- 192 Vlašim
- 193 Vodňany
- 194 Votice
- 195 Vrchlabí
- 196 Vsetín
- 197 Vysoké Mýto
- 198 Vyškov
- 199 Zábřeh
- 200 ZLÍN
- 201 Znojmo
- 202 Žamberk
- 203 Žatec
- 204 Žďár nad Sázavou
- 205 Železný Brod
- 206 Židlochovice (Brno-venkov)

1.3 ŠKOLY URČENÉ PRO ŽÁKY SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI

k dubnu 2022

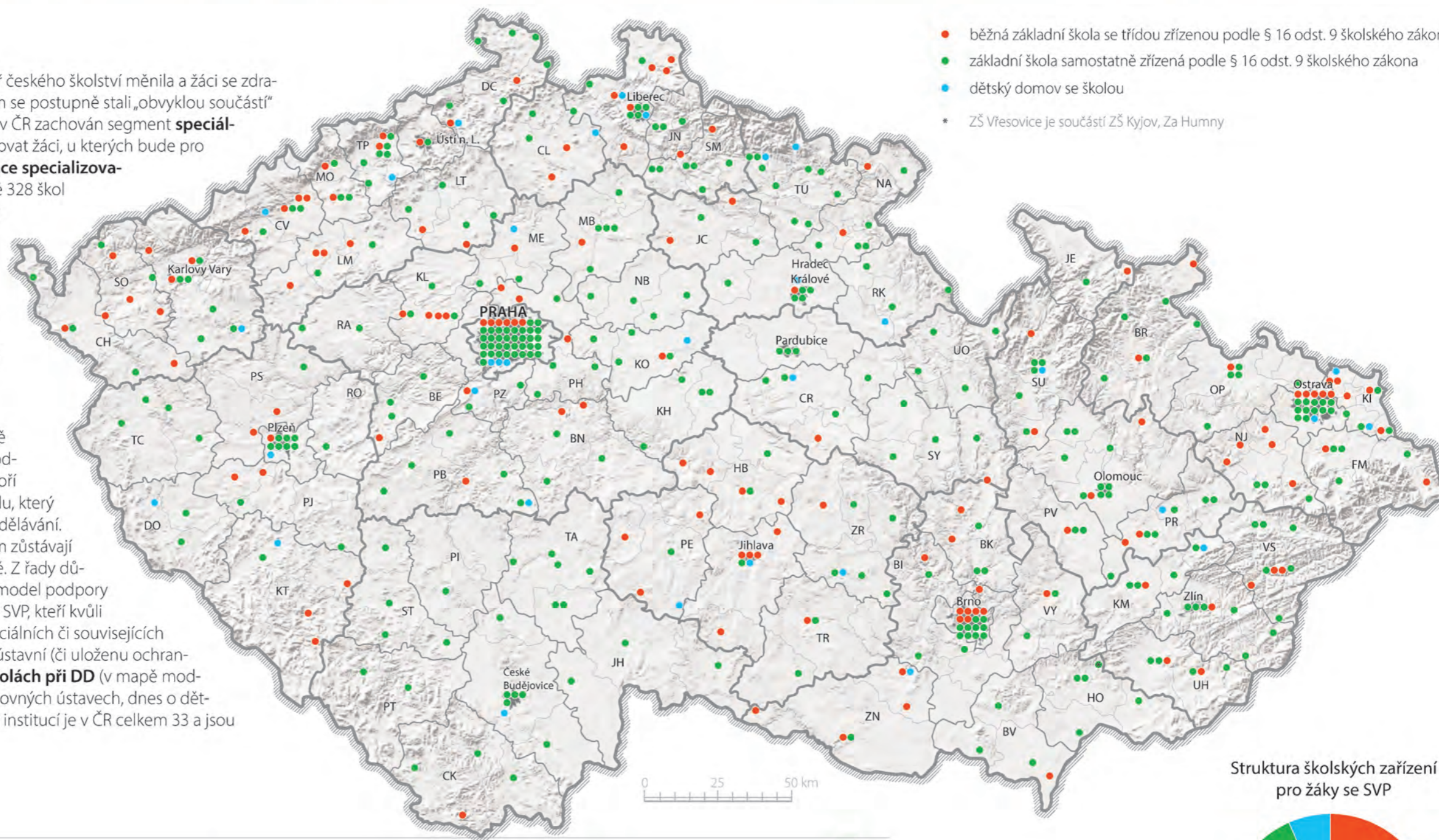
V průběhu posledních 30 let se tvář českého školství měnila a žáci se zdravotním postižením či znevýhodněním se postupně stali „obvyklou součástí“ tříd tzv. **běžných škol**. Souběžně byl v ČR zachován segment **speciálního školství**. Vždy totiž budou existovat žáci, u kterých bude pro naplnění jejich SVP nezbytná **existence specializovaných škol nebo tříd**. V ČR je aktuálně 328 škol (v mapě zeleně), ve kterých jsou třídy výhradně pro žáky se zdravotním postižením (podle § 16 odst. 9 ŠZ).

Nejvíce těchto škol je v Praze a ve Středočeském kraji.

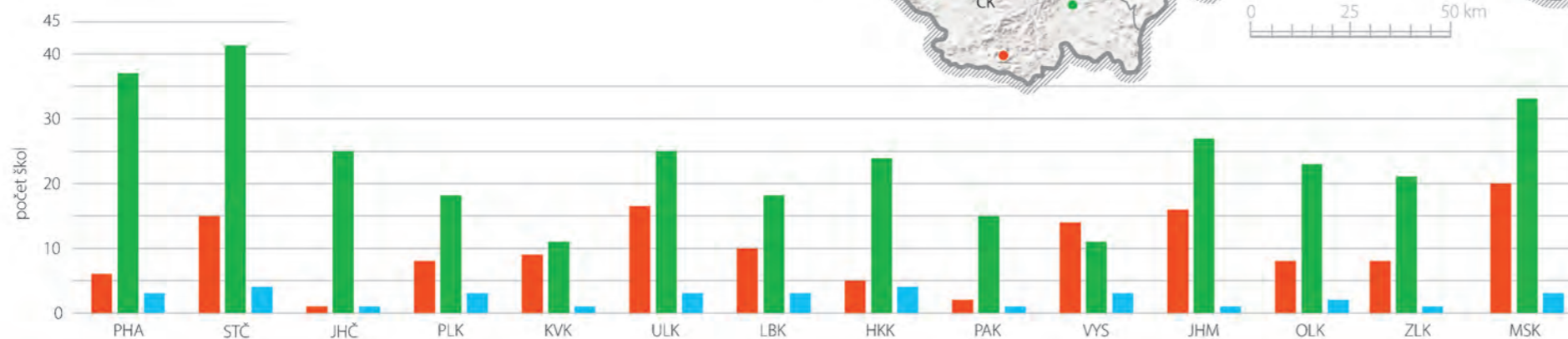
I v ostatních krajích převažuje dislokace v krajských městech. Mezi kraje s nejnižším podílem těchto škol patří Karlovarský kraj a Kraj Vysočina.

Pouze ve **139 běžných základních školách** (v mapě červeně) jsou kromě tříd pro intaktní žáky zřízeny i třídy podle § 16 odst. 9 školského zákona. Hovoří se o tzv. **skupinové integraci**, modelu, který představuje velmi vhodnou formu vzdělávání.

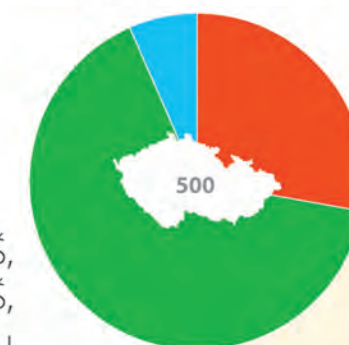
Respektuje plně SVP žáků, kteří přitom zůstávají v přirozeném prostředí svého bydliště. Z řady důvodů se však jedná o málo rozšířený model podpory žáků se SVP. Existuje i skupina žáků se SVP, kteří kvůli poruchám chování (ale i z důvodu sociálních či souvisejících problémů v rodinách) mají nařízenou ústavní (či uloženu ochrannou) výchovu a jsou vzděláváni ve **školách při DD** (v mapě modře). Dříve se hovořilo o dětských výchovných ústavech, dnes o dětských domovech se školou. Takových institucí je v ČR celkem 33 a jsou zastoupeny ve všech krajích.

- běžná základní škola se třídou zřízenou podle § 16 odst. 9 školského zákona
- základní škola samostatně zřízená podle § 16 odst. 9 školského zákona
- dětský domov se školou
- * ZŠ Vřesovice je součástí ZŠ Kyjov, Za Humny

Struktura školských zařízení pro žáky se SVP

139 běžných ZŠ,
328 paragrafových ZŠ,
33 dětských domovů se školou

ODDÍL 2

ŽÁCI SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI

2.1 STRUKTURA ŽÁKŮ SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI

2.2 ŽÁCI SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM

2.3 ŽÁCI SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM A ZDRAVOTNÍM ZNEVÝHODNĚNÍM

2.4 ŽÁCI SE SOCIÁLNÍM ZNEVÝHODNĚNÍM

KAPITOLA 2.1

STRUKTURA ŽÁKŮ SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI

2.1.1 ŽÁCI SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI

2.1.2 ŽÁCI SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM

2.1.3 ŽÁCI SE ZDRAVOTNÍM ZNEVÝHODNĚNÍM

2.1.4 ŽÁCI SE SOCIÁLNÍM ZNEVÝHODNĚNÍM

2.1.5 VĚKOVÁ STRUKTURA ŽÁKŮ SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI

2.1.6 ŽÁCI SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI V KRAJÍCH

2.1.1 ŽÁCI SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI

Speciální vzdělávací potřeby (SVP) jako zastřešující pojem používal školský zákon účinný od roku 2005. Zahrnoval tři kategorie žáků: se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním a sociálním znevýhodněním.

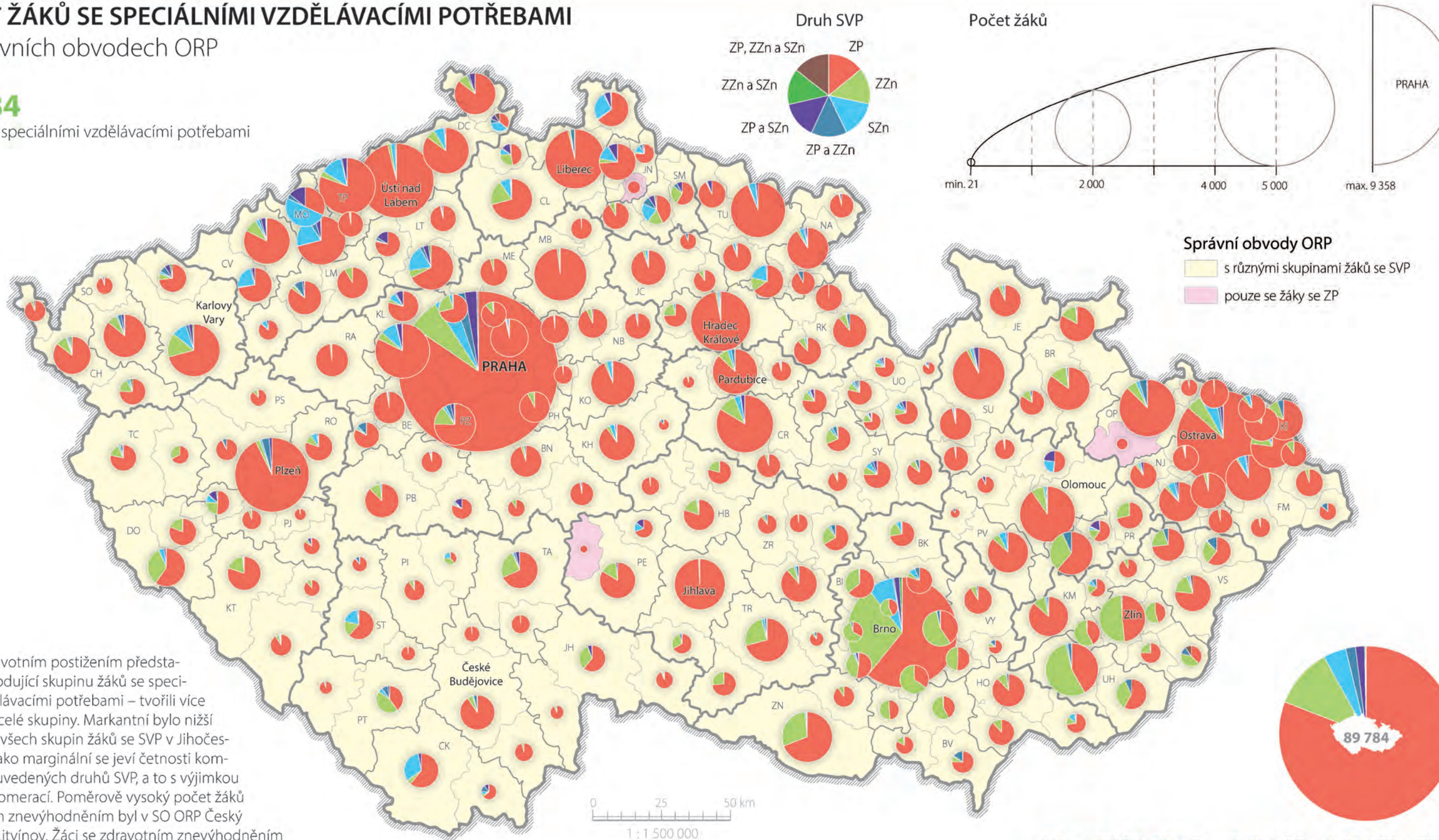
POČET ŽÁKŮ SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI ve správních obvodech ORP

89 784

žáků ZŠ se speciálními vzdělávacími potřebami

2014/2015

Žáci se zdravotním postižením představovali rozhodující skupinu žáků se speciálními vzdělávacími potřebami – tvořili více než 80 % z celé skupiny. Markantní bylo nižší zastoupení všech skupin žáků se SVP v Jihočeském kraji. Jako marginální se jeví četnosti kombinací zde uvedených druhů SVP, a to s výjimkou velkých aglomerací. Poměrově vysoký počet žáků se sociálním znevýhodněním byl v SO ORP Český Krumlov a Litvínov. Žáci se zdravotním znevýhodněním byli zastoupeni ve vysokém počtu v sousedících SO ORP Zlín, Otrokovice a Uherské Hradiště.

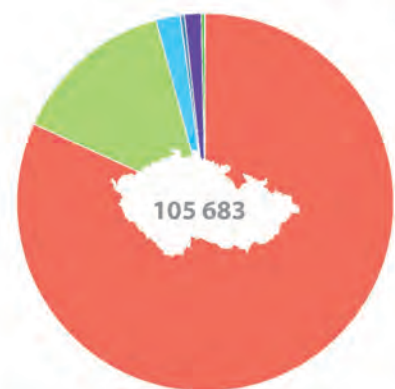

72 586 ZP, **9 974** ZZn, **3 791** SZn, **1 640** ZP a ZZn, **1 506** ZP a SZn, **171** ZZn a SZn, **116** ZP, ZZn a SZn

POČET ŽÁKŮ SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI ve správních obvodech ORP

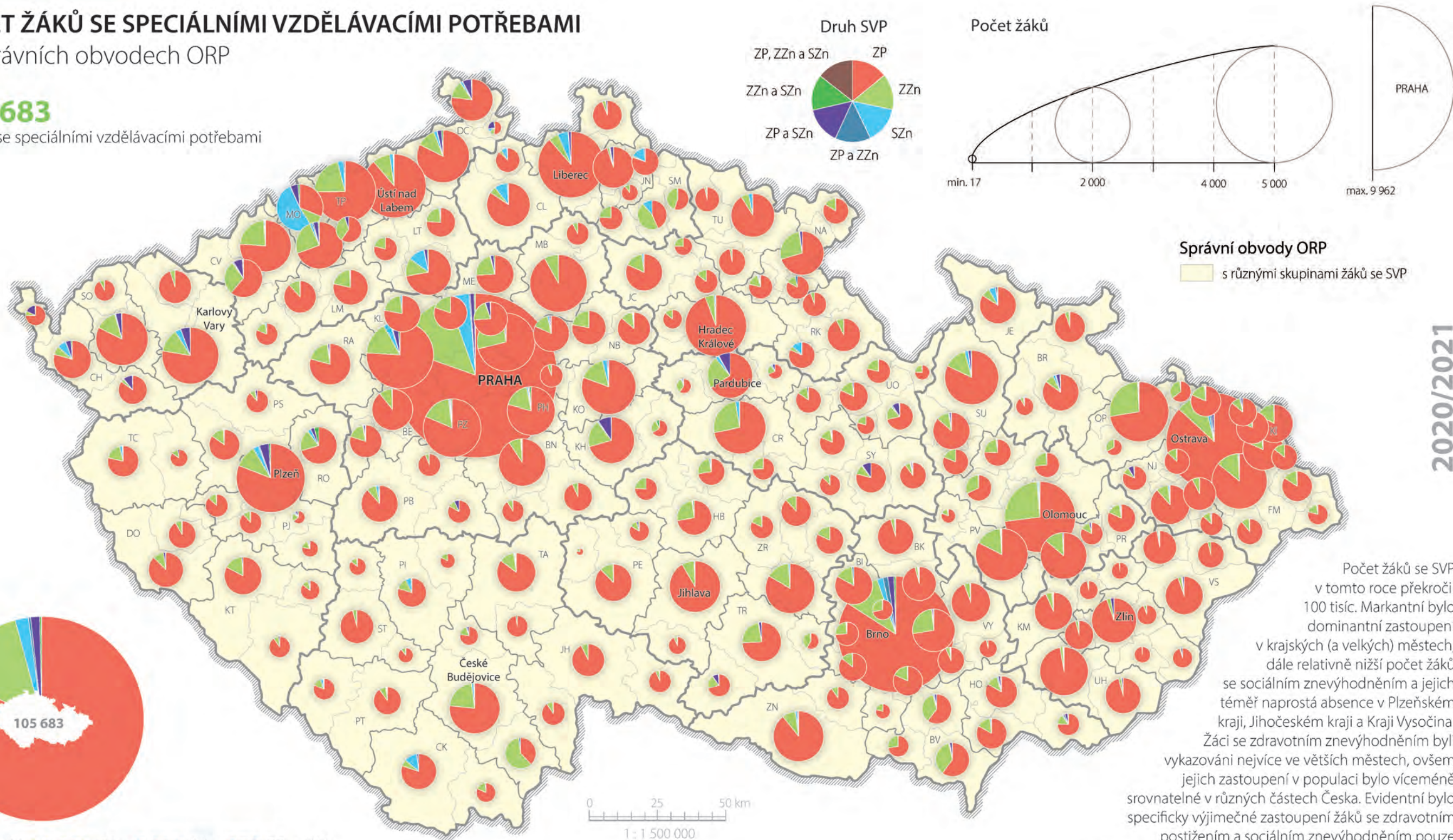
105 683

žáků ZŠ se speciálními vzdělávacími potřebami

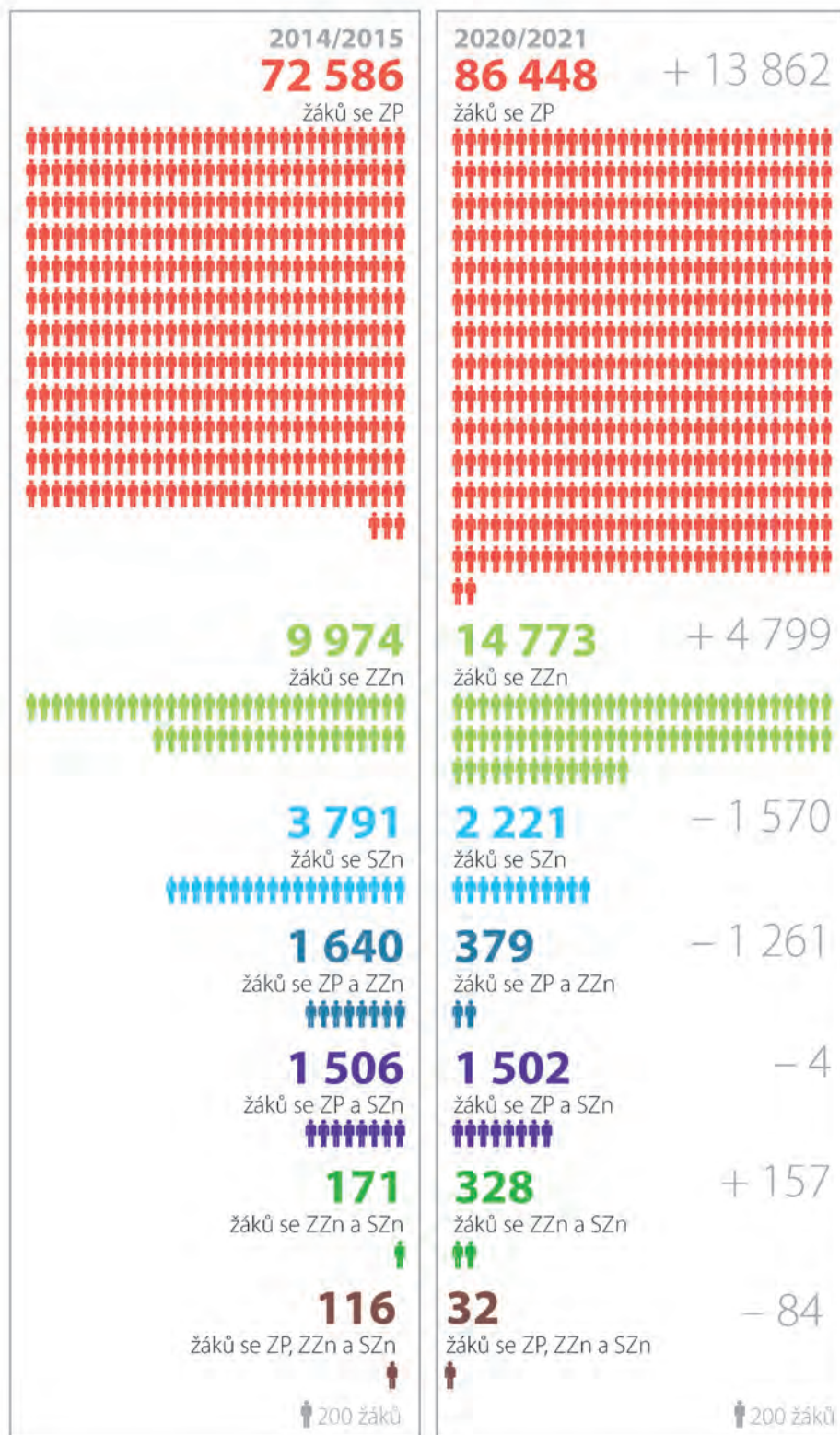
86 448 ZP, **14 773** ZZn, **2 221** SZn, **379** ZP a ZZn,
1 502 ZP a SZn, **328** ZZn a SZn, **32** ZP, ZZn a SZn

Žákem se SVP se podle novely školského zákona z roku 2015 nově rozumí „osoba, která k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění nebo užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje poskytnutí podpurných opatření“.

2020/2021

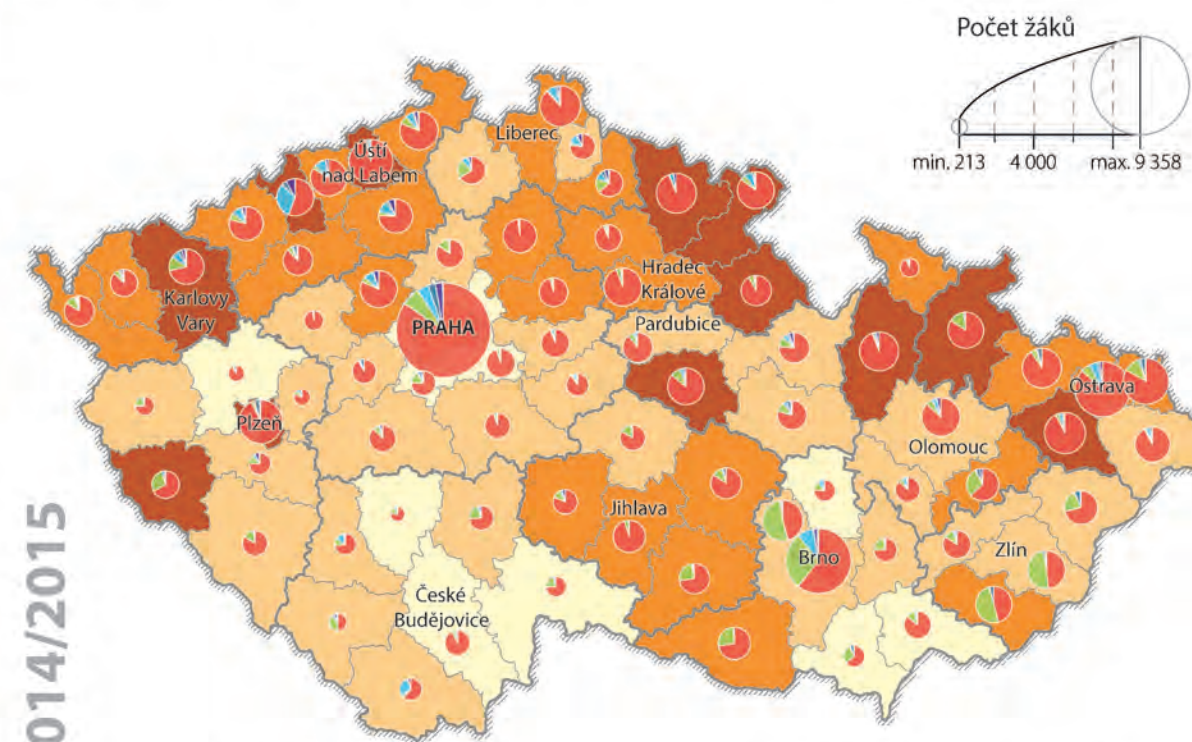
Počet žáků se SVP v tomto roce překročil 100 tisíc. Markantní bylo dominantní zastoupení v krajských (a velkých) městech, dále relativně nižší počet žáků se sociálním znevýhodněním a jejich téměř naprostá absence v Plzeňském kraji, Jihočeském kraji a Kraji Vysočina. Žáci se zdravotním znevýhodněním byli vykazováni nejvíce ve větších městech, ovšem jejich zastoupení v populaci bylo víceméně srovnatelné v různých částech Česka. Evidentní bylo specificky výjimečné zastoupení žáků se zdravotním postižením a sociálním znevýhodněním pouze v ojedinělých SO ORP. Překvapivé v tomto směru je srovnání Moravskoslezského a Ústeckého kraje.

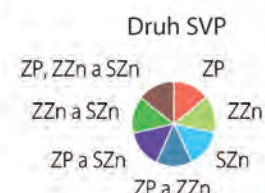
Základní změnou v kategorii žáků se SVP ve sledovaném období bylo zvýšení počtu žáků se ZP o cca 20 % a počtu žáků se ZZn o cca 40 %. Naopak u žáků se SZn došlo k významnému poklesu, a to o 40 %. Tento jev není vysvětlitelný objektivním snížením počtu těchto žáků, nýbrž jen obtížemi a nedostatky v diagnostice tohoto druhu SVP v ČR. U žáků se ZP lze nárůst přičíst změně základního diagnostického přístupu – ústup od lékařských diagnóz k hodnocení skutečných dopadů zdravotního stavu na vzdělávací podmínky.

ŽÁCI SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI

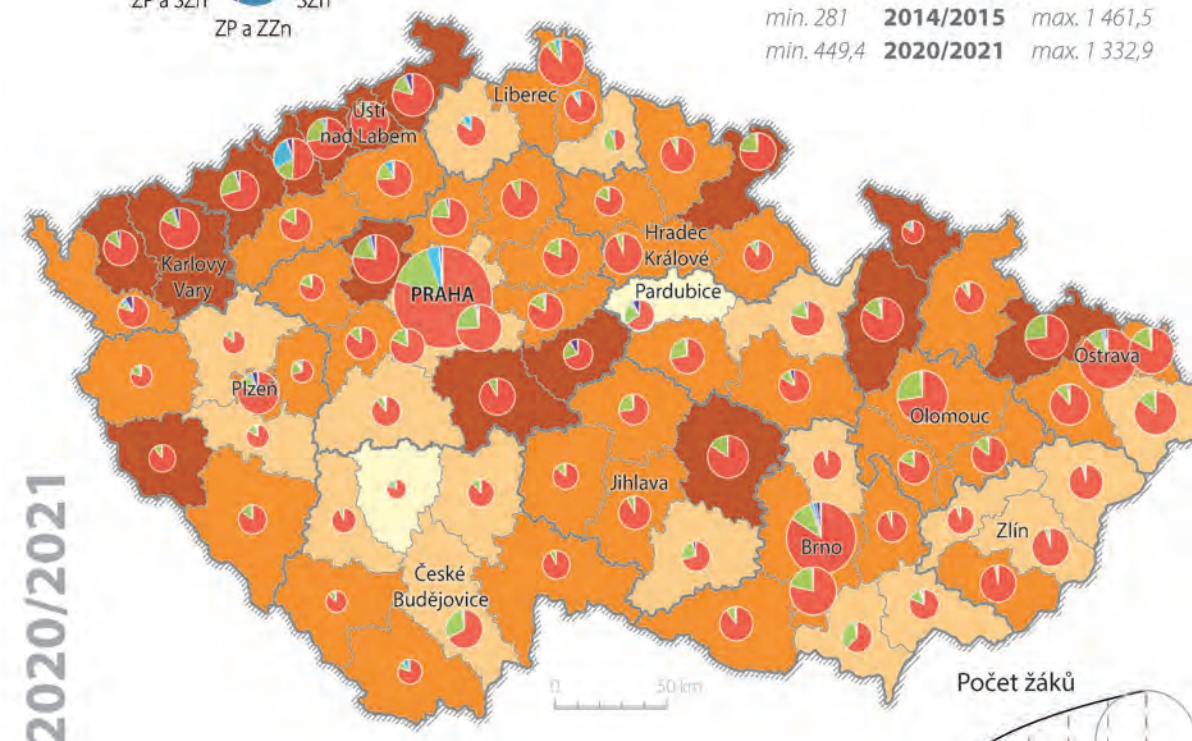
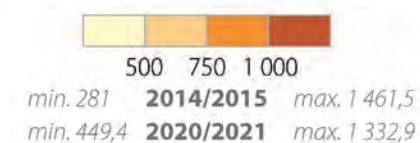
v okresech České republiky

2014/2015

Počet žáků se SVP ve věku 6–17 let na 10 tis. obyv. ve věku 6–17 let

2020/2021

MIN

Nejnižší počet žáků se SVP na 10 tis. obyv. ve věku 6–17 let
JIHOČESKÝ KRAJ

MAX

Nejvyšší počet žáků se SVP na 10 tis. obyv. ve věku 6–17 let
KRÁLOVÉHRADECKÝ KRAJ

Vedle absolutního počtu žáků se SVP (podle druhů) bylo nutnou součástí datového i geoinformačního výstupu srovnání v poměru k základnímu vzorku populace, zde dětí ve věku 6–17 let. V tomto srovnání je velmi malá část žáků se SVP v Jihočeském kraji a dále v jižním pásmu Středočeského kraje, jižní části Olomouckého kraje a východní části Jihomoravského kraje. Uvedené rozdíly byly důsledkem nejednotného přístupu k diagnostice SVP v území. Dominantní zastoupení SVP je patrné v pásmu severního pohraničí naší země.

MIN

Nejnižší počet žáků se SVP na 10 tis. obyv. ve věku 6–17 let
JIHOČESKÝ KRAJ

MAX

Nejvyšší počet žáků se SVP na 10 tis. obyv. ve věku 6–17 let
KARLOVARSKÝ KRAJ

Důsledkem změny pojetí SVP byl pozorovatelný nárůst počtu těchto žáků na téměř celém území ČR, přičemž se jednalo o relativní četnosti vázané na základní skupinu dětí ve věku 6–17 let. Výjimkou zůstávala podstatná část JHČ a překvapivě i části ZLK. Zásadní zvýšení bylo možné pozorovat v okrese Žďár n. Sázavou. Podstatné zvýšení počtu zaznamenával STČ v SO ORP Vlašim. Poměrně překvapivě bylo zaznamenáno (relativní) snížení počtu žáků se SVP v Praze. Nejvyšší nárůst v rámci kraje vykazoval KVK a regionálně odlišný (zvýšený) počet žáků se SVP byl v tomto (i minulé) období zaznamenán v okrese Domažlice.

2.1.2 ŽÁCI SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM

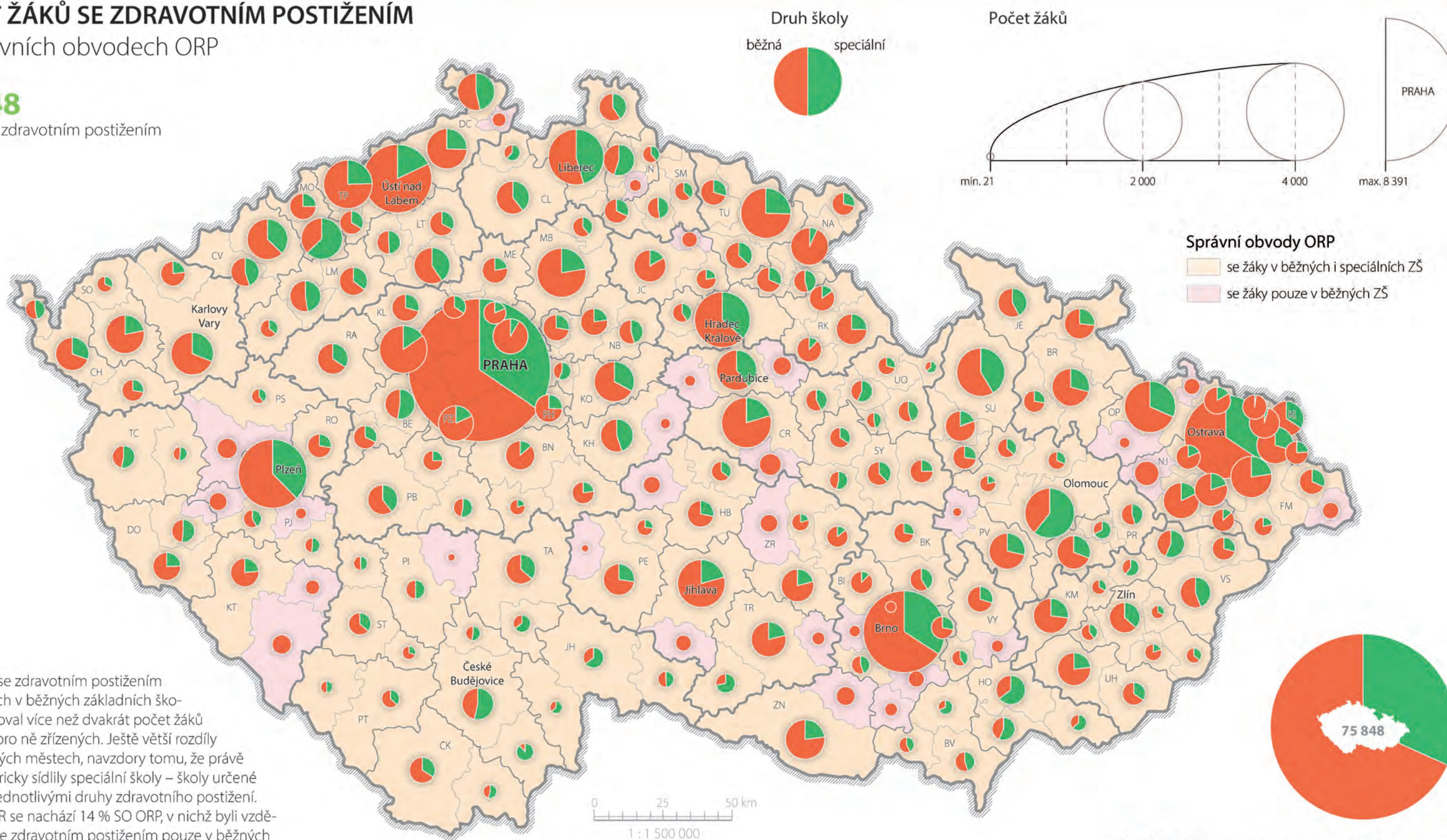
Školský zákon platný v roce 2015 vycházel z pojetí zdravotního postižení jako hlavního titulu pro přiznání speciálních vzdělávacích potřeb. Rozhodujícím byl medicínský přístup, tj. existence příslušné diagnózy zdravotního stavu žáka.

POČET ŽÁKŮ SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM ve správních obvodech ORP

75 848

žáků ZŠ se zdravotním postižením

2014/2015

Počet žáků se zdravotním postižením vzdělávaných v běžných základních školách převyšoval více než dvakrát počet žáků ve školách pro ně zřízených. Ještě větší rozdíly byly ve velkých městech, navzdory tomu, že právě v nich historicky sídlily speciální školy – školy určené pro žáky s jednotlivými druhy zdravotního postižení. Na území ČR se nachází 14 % SO ORP, v nichž byli vzdělávání žáci se zdravotním postižením pouze v běžných školách. Jednalo se zejména o hraniční části krajů, ve kterých speciální školy nebyly zřízeny.

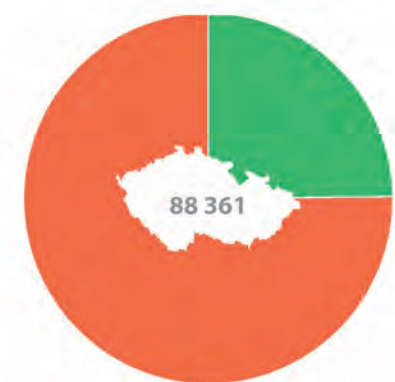
51 785 žáků v běžných základních školách,
24 063 žáků ve speciálních základních školách

Novela školského zákona účinná od roku 2016 změnila obsah pojmu SVP a namísto medicínského pojetí jako východiska pro určení zdravotního postižení se určujícím hlediskem staly dopady znevýhodnění žáka na jeho vzdělávání. Ty pak byly diagnostikovány v SPC nebo PPP.

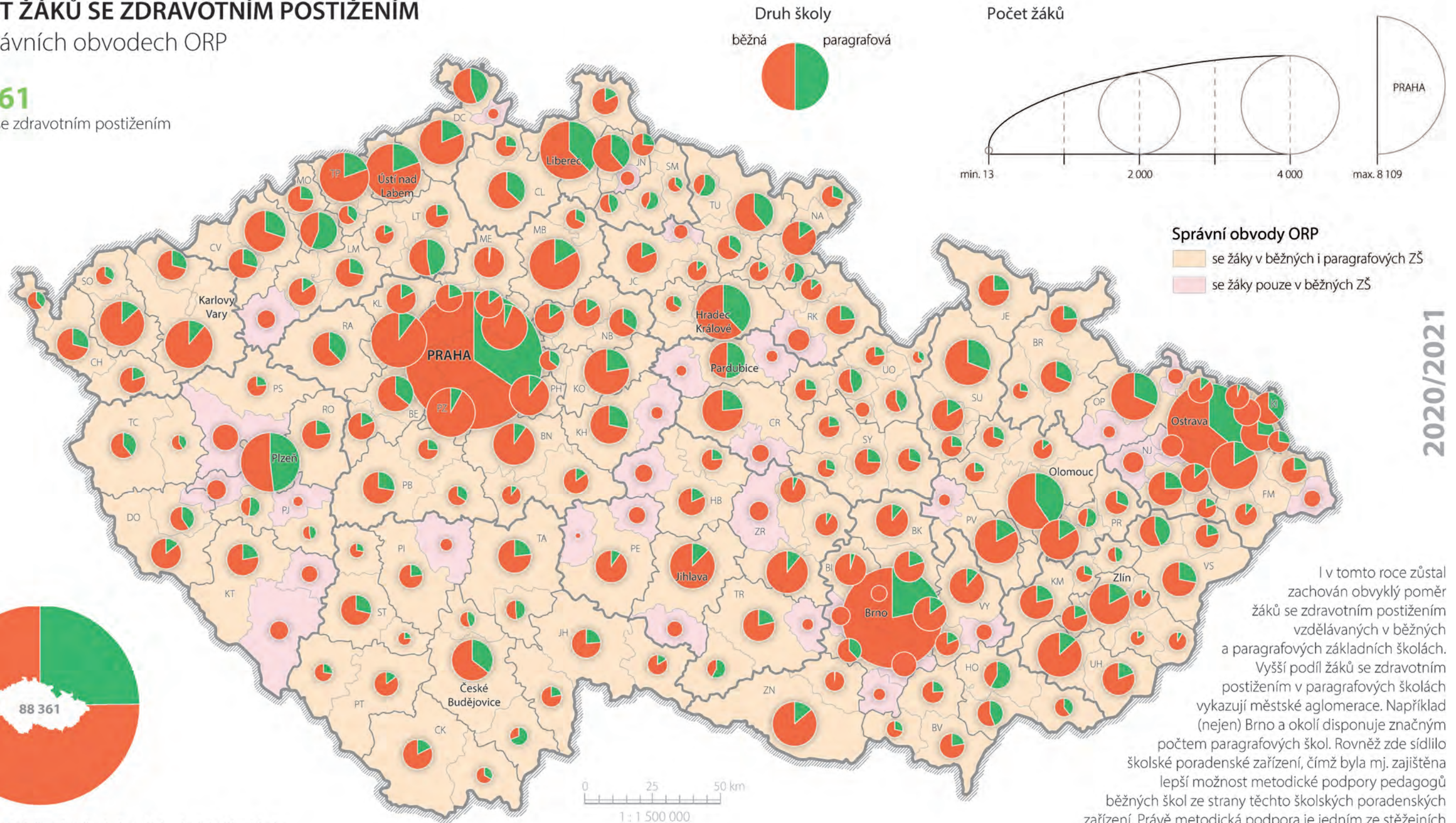
POČET ŽÁKŮ SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM ve správních obvodech ORP

88 361

žáků ZŠ se zdravotním postižením

66 419 žáků v běžných základních školách,
21 942 žáků v paragrafových základních školách

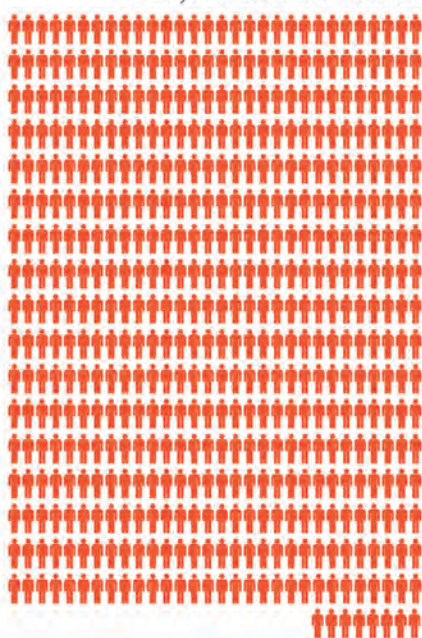

I v tomto roce zůstal zachován obvyklý poměr žáků se zdravotním postižením vzdělávaných v běžných a paragrafových základních školách. Vyšší podíl žáků se zdravotním postižením v paragrafových školách vykazují městské aglomerace. Například (nejen) Brno a okolí disponuje značným počtem paragrafových škol. Rovněž zde sídlilo školské poradenské zařízení, čímž byla mj. zajištěna lepší možnost metodické podpory pedagogů běžných škol ze strany těchto školských poradenských zařízení. Právě metodická podpora je jedním ze stěžejních předpokladů úspěchu vzdělávání žáka se zdravotním postižením v běžné škole.

2014/2015

51 785

žáků se ZP
v běžných základních školách

24 063

žáků se ZP
ve speciálních základních školách

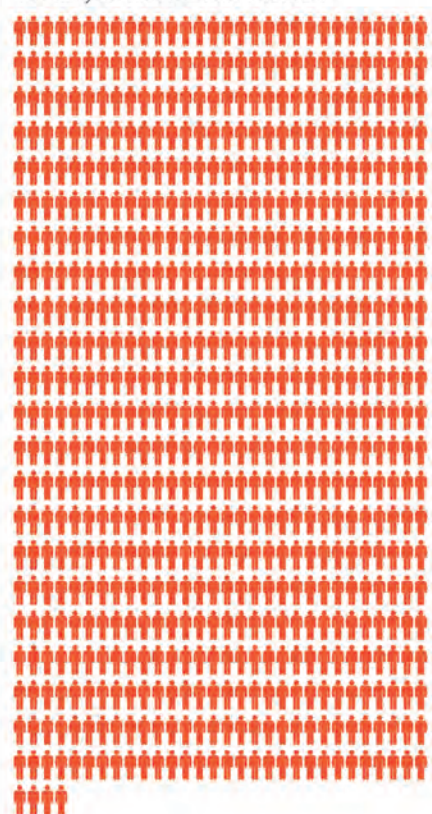
100 žáků

2020/2021

66 419

+ 14 634

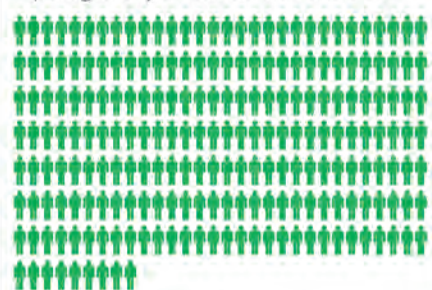
žáků se ZP
v běžných základních školách

21 942

- 2 121

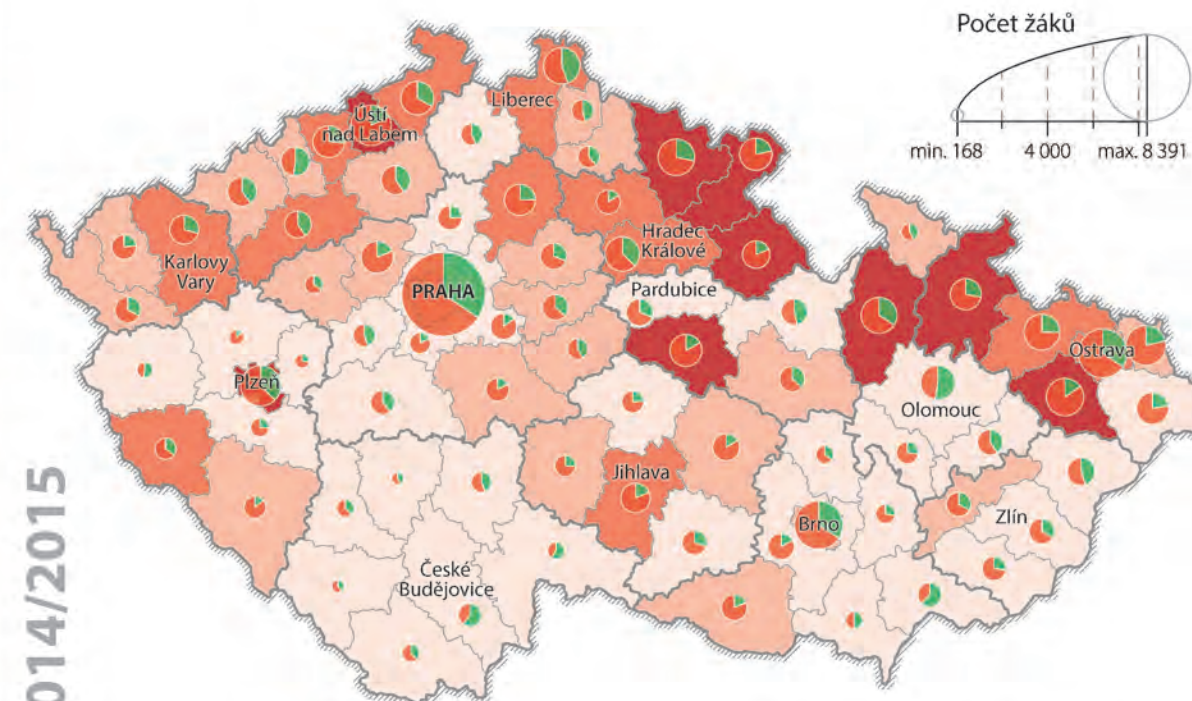
žáků se ZP
v paragrafových základních školách

100 žáků

ŽÁCI SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM

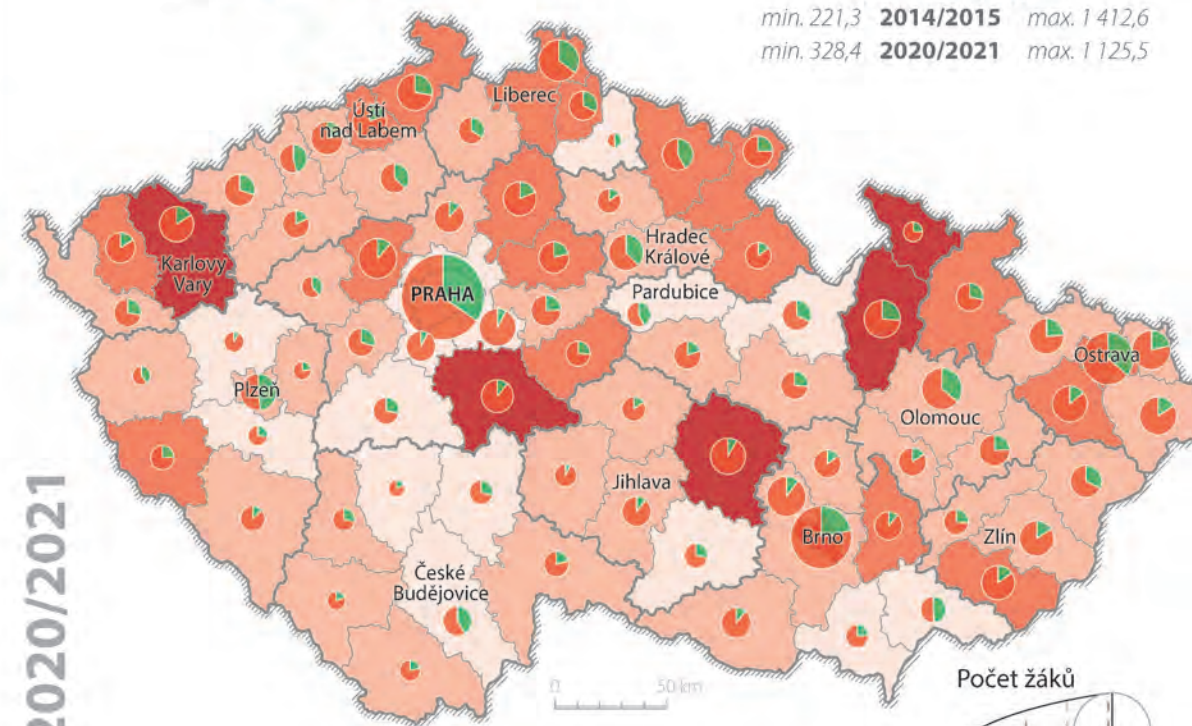
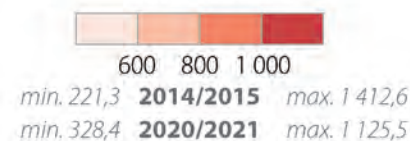
v okresech České republiky

2014/2015

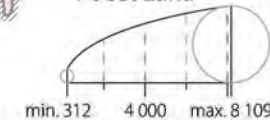
Druh školy
běžná paragrafová

Počet žáků se ZP ve věku 6–17 let
na 10 tis. obyv. ve věku 6–17 let

2020/2021

Počet žáků

MIN

Nejnižší počet žáků se ZP
na 10 tis. obyv. ve věku 6–17 let

JIHOČESKÝ KRAJ

MAX

Nejvyšší počet žáků se ZP
na 10 tis. obyv. ve věku 6–17 let

KRÁLOVÉHRADECKÝ KRAJ

Ve školním roce 2014/2015 byly zaznamenány zásadní rozdíly v počtu žáků se ZP v jednotlivých krajích ČR. Významně nízký byl počet žáků se ZP v Jihočeském kraji a jižních částech ČR vůbec. Zásadní byl vždy větší podíl žáků se ZP v aglomeracích ve srovnání s venkovem. Územní rozdíly nebyly v řadě případů vysvětlitelné jinak než absencí jednotné a závazné metodiky posuzování. V krajích se tak často objevovala tendence určovat vlastním ŠPZ doporučení, jak v diagnostice ZP postupovat.

MIN

Nejnižší počet žáků se ZP
na 10 tis. obyv. ve věku 6–17 let

JIHOČESKÝ KRAJ

MAX

Nejvyšší počet žáků se ZP
na 10 tis. obyv. ve věku 6–17 let

KARLOVARSKÝ KRAJ

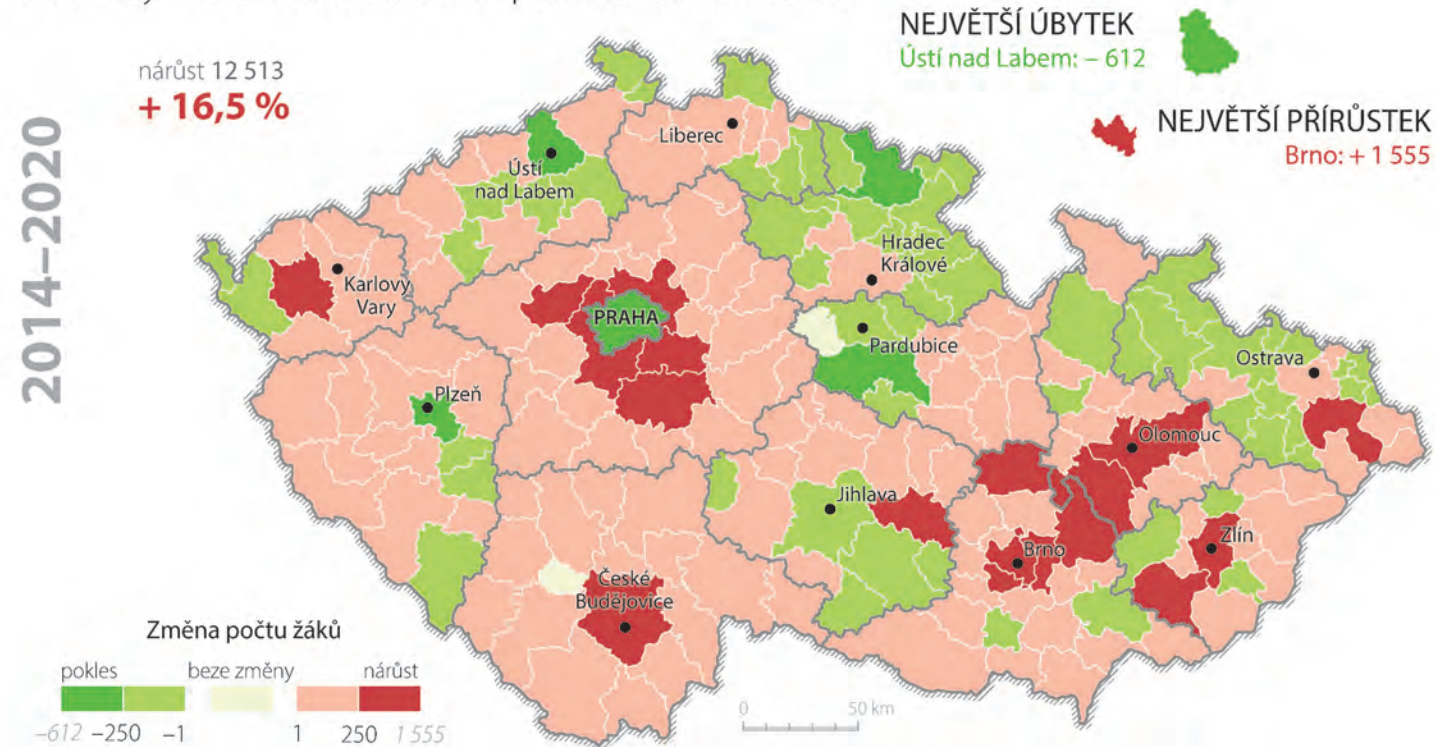

Ve školním roce 2020/2021 se na rozdíl od předchozího období zmírnily rozdíly v počtu žáků se ZP. Je nutné uvést, že se v mnoha krajích rovněž zásadně změnila struktura ŠPZ. Řada SPC se odloučila od škol, zvýšil se počet detašovaných pracovišť. I to mohlo stát za snížením počtu „bílých míst“ v jižním pásmu ČR. Např. JMK prokázal teritoriálně rovnoměrný nárůst počtu žáků se ZP na svém území. JHČ nadále zůstával v počtu žáků se ZP na nejnižších počtech. K významnému zvýšení došlo v VKV.

Počet žáků se zdravotním postižením v běžných školách se od roku 2014 do roku 2021 zvýšil téměř o jednu třetinu. Příčinou byla, kromě důvodů uvedených na s. 8, i změna diagnostického nazírání na pojem zdravotní postižení, kdy je kladen větší důraz na dopady znevýhodnění na vzdělávání. Důsledkem bylo uvádění vyššího počtu žáků, kteří dříve byli vedeni jako „nemocní, s mírnými dopady vývojových poruch učení“ apod. a z hlediska druhu SVP „dosáhli“ na kategorii ZZn. Pominout nelze ani celkové zvýšení počtu všech žáků v základních školách v daném období. Průběžně se také snižoval počet žáků se zdravotním postižením vzdělávaných ve školách pro ně určených.

ZMĚNA POČTU ŽÁKŮ SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM

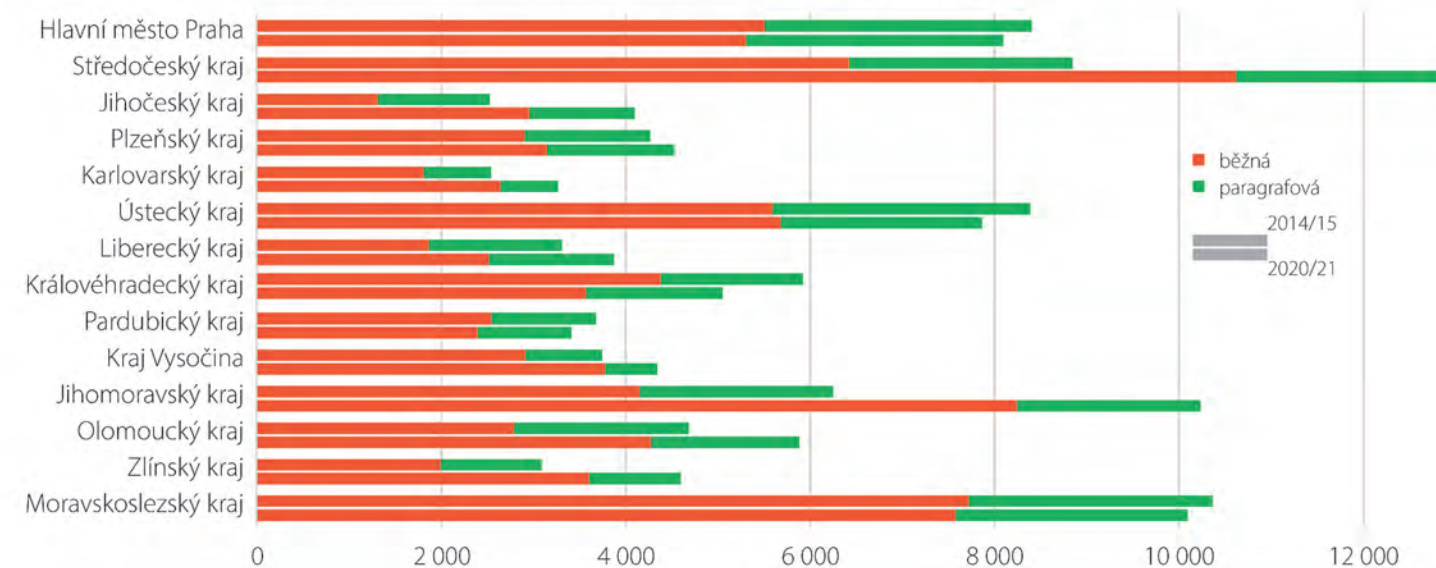
mezi roky 2014/15 a 2020/21 ve správních obvodech ORP

Při sledování změn v četnosti zastoupení žáků se zdravotním postižením v SO ORP ČR byl potvrzen významný nárůst počtu žáků v této skupině v okolí Prahy, na střední Moravě, v aglomeracích Českých Budějovic a Karlových Varů. Mírný nárůst počtu žáků se zdravotním postižením však byl zaznamenán ve většině SO ORP. Pouze severní části republiky (HKK a MSK) vykazovaly snížení počtu žáků

cílové skupiny. V pěti krajích ČR byl zaznamenán pokles počtu žáků se ZP, zatímco devět krajů vykazovalo nárůst. Důvodem pro zvýšení celkového počtu mohla být zejména změna pojetí „obsahu“ pojmu žák se zdravotním postižením. Současná definice § 16 odst. 1 školského zákona vytváří předpoklad pro rozšíření dřívějšího modelu „zdravotního postižení“ ve vzdělávání.

POROVNÁNÍ POČTU ŽÁKŮ SE ZP PODLE ŠKOL v krajích ČR

POČET ŽÁKŮ SE ZP v okresech ČR

OKRES	školní rok	POČET ŽÁKŮ SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM	
		ZS běžné	ZS paragrafové
Benešov	14/15 / 20/21	533 / 1 096	113 / 133
Beroun	14/15 / 20/21	337 / 610	265 / 256
Blansko	14/15 / 20/21	247 / 732	132 / 133
Brno-město	14/15 / 20/21	1 827 / 3 401	953 / 939
Brno-venkov	14/15 / 20/21	694 / 1 613	143 / 190
Bruntál	14/15 / 20/21	832 / 627	324 / 244
Břeclav	14/15 / 20/21	179 / 449	169 / 144
Česká Lípa	14/15 / 20/21	314 / 520	245 / 267
České Budějovice	14/15 / 20/21	247 / 571	373 / 401
Český Krumlov	14/15 / 20/21	218 / 392	135 / 105
Děčín	14/15 / 20/21	887 / 1 063	439 / 405
Domažlice	14/15 / 20/21	376 / 553	192 / 162
Frýdek-Místek	14/15 / 20/21	952 / 1 354	274 / 261
Havlíčkův Brod	14/15 / 20/21	429 / 559	138 / 107
Hlavní město Praha	14/15 / 20/21	5 499 / 5 311	2 892 / 2 798
Hodonín	14/15 / 20/21	258 / 388	419 / 374
Hradec Králové	14/15 / 20/21	905 / 898	533 / 541
Cheb	14/15 / 20/21	542 / 636	265 / 241
Chomutov	14/15 / 20/21	614 / 790	405 / 334
Chrudim	14/15 / 20/21	1 013 / 691	209 / 171
Jablonec nad Nisou	14/15 / 20/21	318 / 630	268 / 298
Jeseník	14/15 / 20/21	200 / 320	147 / 105
Jičín	14/15 / 20/21	582 / 570	108 / 101
Jihlava	14/15 / 20/21	847 / 880	194 / 111
Jindřichův Hradec	14/15 / 20/21	137 / 565	202 / 155
Karlovy Vary	14/15 / 20/21	711 / 1 148	291 / 222
Karviná	14/15 / 20/21	1 494 / 1 351	412 / 371
Kladno	14/15 / 20/21	1 028 / 1 517	233 / 204
Klatovy	14/15 / 20/21	492 / 608	78 / 96
Kolín	14/15 / 20/21	471 / 712	265 / 228
Kroměříž	14/15 / 20/21	476 / 533	237 / 190
Kutná Hora	14/15 / 20/21	286 / 516	200 / 178
Liberec	14/15 / 20/21	897 / 1 172	710 / 603
Litoměřice	14/15 / 20/21	602 / 620	411 / 356
Louny	14/15 / 20/21	503 / 689	350 / 150
Mělník	14/15 / 20/21	520 / 943	170 / 125
Mladá Boleslav	14/15 / 20/21	872 / 1 049	286 / 243
Most	14/15 / 20/21	477 / 488	516 / 417
Náchod	14/15 / 20/21	985 / 793	275 / 260
Nový Jičín	14/15 / 20/21	1 427 / 1 236	258 / 206
Nymburk	14/15 / 20/21	584 / 874	257 / 231
Olomouc	14/15 / 20/21	605 / 1 179	650 / 611
Opava	14/15 / 20/21	1 218 / 1 143	485 / 411
Ostrava-město	14/15 / 20/21	1 864 / 1 955	981 / 1 106
Pardubice	14/15 / 20/21	594 / 386	267 / 288
Pelhřimov	14/15 / 20/21	389 / 542	137 / 43
Písek	14/15 / 20/21	95 / 255	73 / 57
Plzeň-jih	14/15 / 20/21	274 / 268	104 / 121
Plzeň-město	14/15 / 20/21	1 224 / 783	659 / 725
Plzeň-sever	14/15 / 20/21	223 / 425	116 / 40
Praha-východ	14/15 / 20/21	705 / 1 511	148 / 162
Praha-západ	14/15 / 20/21	415 / 940	92 / 81
Prachatice	14/15 / 20/21	113 / 318	78 / 76
Prostějov	14/15 / 20/21	441 / 781	154 / 144
Přerov	14/15 / 20/21	461 / 824	315 / 270
Příbram	14/15 / 20/21	386 / 566	265 / 226
Rakovník	14/15 / 20/21	254 / 313	132 / 191
Rokycany	14/15 / 20/21	186 / 282	64 / 85
Rychnov nad Kněžnou	14/15 / 20/21	738 / 664	169 / 118
Semily	14/15 / 20/21	328 / 199	219 / 185
Sokolov	14/15 / 20/21	552 / 857	167 / 166
Strakonice	14/15 / 20/21	224 / 407	136 / 158
Svitavy	14/15 / 20/21	489 / 649	276 / 233
Šumperk	14/15 / 20/21	1 027 / 1 144	532 / 406
Tábor	14/15 / 20/21	273 / 452	214 / 189
Tachov	14/15 / 20/21	137 / 232	152 / 152
Teplice	14/15 / 20/21	892 / 954	318 / 267
Trutnov	14/15 / 20/21	1 159 / 649	456 / 466
Třebíč	14/15 / 20/21	507 / 465	218 / 181
Uherské Hradiště	14/15 / 20/21	491 / 1 112	182 / 202
Ústí nad Labem	14/15 / 20/21	1 608 / 1 084	351 / 263
Ústí nad Orlicí	14/15 / 20/21	441 / 673	377 / 320
Vsetín	14/15 / 20/21	505 / 792	410 / 375
Vyškov	14/15 / 20/21	287 / 750	124 / 105
Zlín	14/15 / 20/21	513 / 1 173	263 / 225
Znojmo	14/15 / 20/21	625 / 887	149 / 117
Zďár nad Sázavou	14/15 / 20/21	730 / 1 337	144 / 121

2.1.3 ŽÁCI SE ZDRAVOTNÍM ZNEVÝHODNĚNÍM

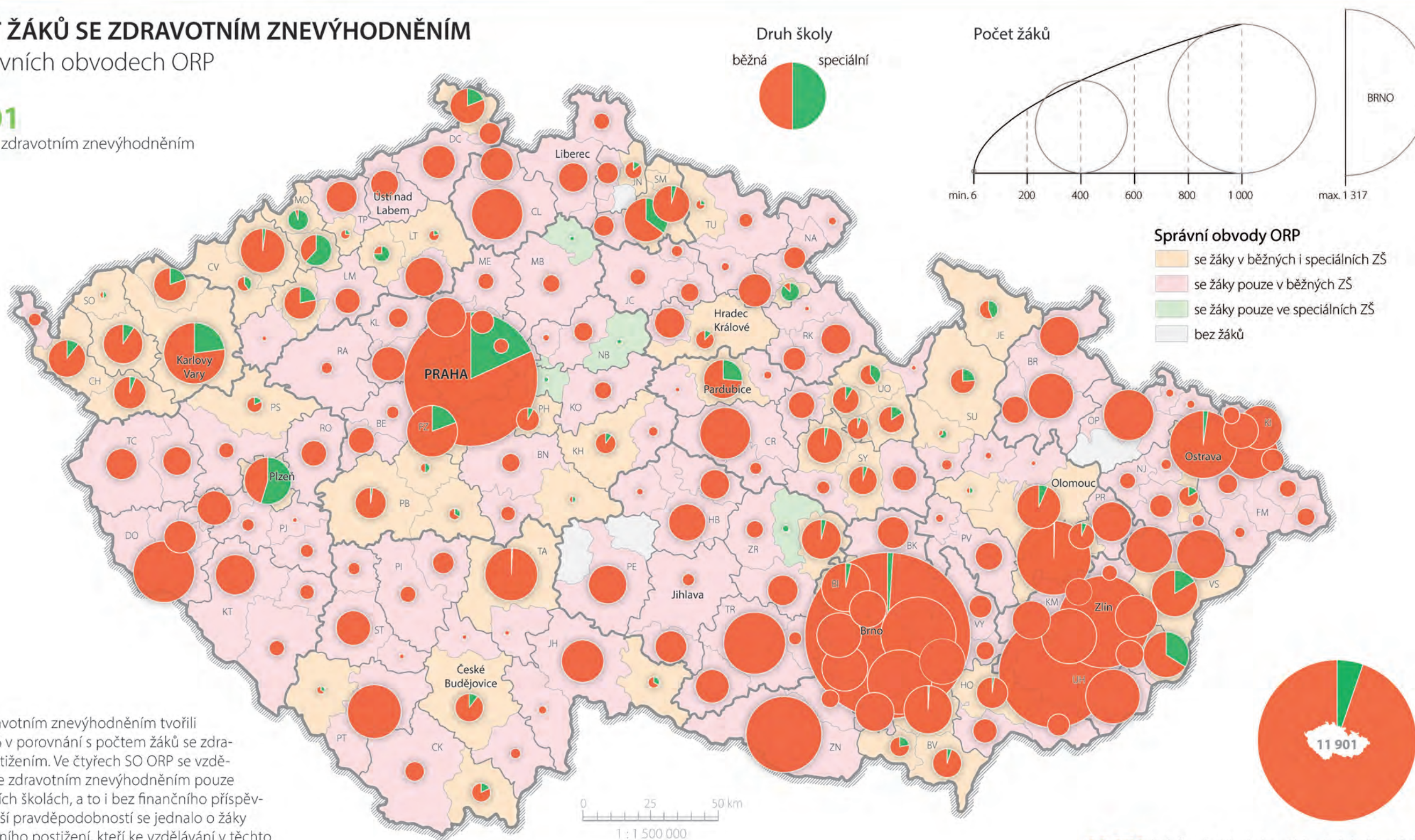
Za žáka se zdravotním znevýhodněním byl považován žák s onemocněním nebo s mírnými projevy vývojové poruchy. Počet těchto žáků v daném období je nutno vnímat v kontextu tehdejší situace. Vykazování žáků se ZZn nepřinášelo škole (finanční) podporu.

POČET ŽÁKŮ SE ZDRAVOTNÍM ZNEVÝHODNĚNÍM ve správních obvodech ORP

11 901

žáků ZŠ se zdravotním znevýhodněním

2014/2015

Žáci se zdravotním znevýhodněním tvořili pouze 16 % v porovnání s počtem žáků se zdravotním postižením. Ve čtyřech SO ORP se vzdělávali žáci se zdravotním znevýhodněním pouze ve speciálních školách, a to i bez finančního příspěvku. S největší pravděpodobností se jednalo o žáky bez mentálního postižení, kteří ke vzdělávání v těchto školách byli přijati v době, kdy to školská legislativa výslovně nezakazovala.

11 271 žáků v běžných základních školách,
630 žáků ve speciálních základních školách

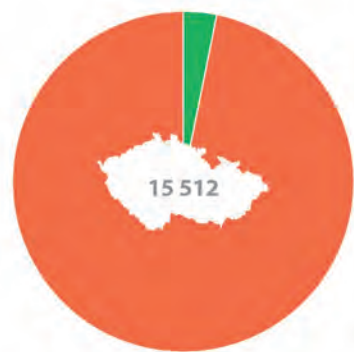
Novela školského zákona zrušila od roku 2016 pojem „zdravotní znevýhodnění“, ve výkaznictví však tato kategorie zůstala. Žáci s onemocněním podle závažnosti dopadů své choroby do vzdělávání mohou být příjemci podpurných opatření 2.–5. stupně.

POČET ŽÁKŮ SE ZDRAVOTNÍM ZNEVÝHODNĚNÍM

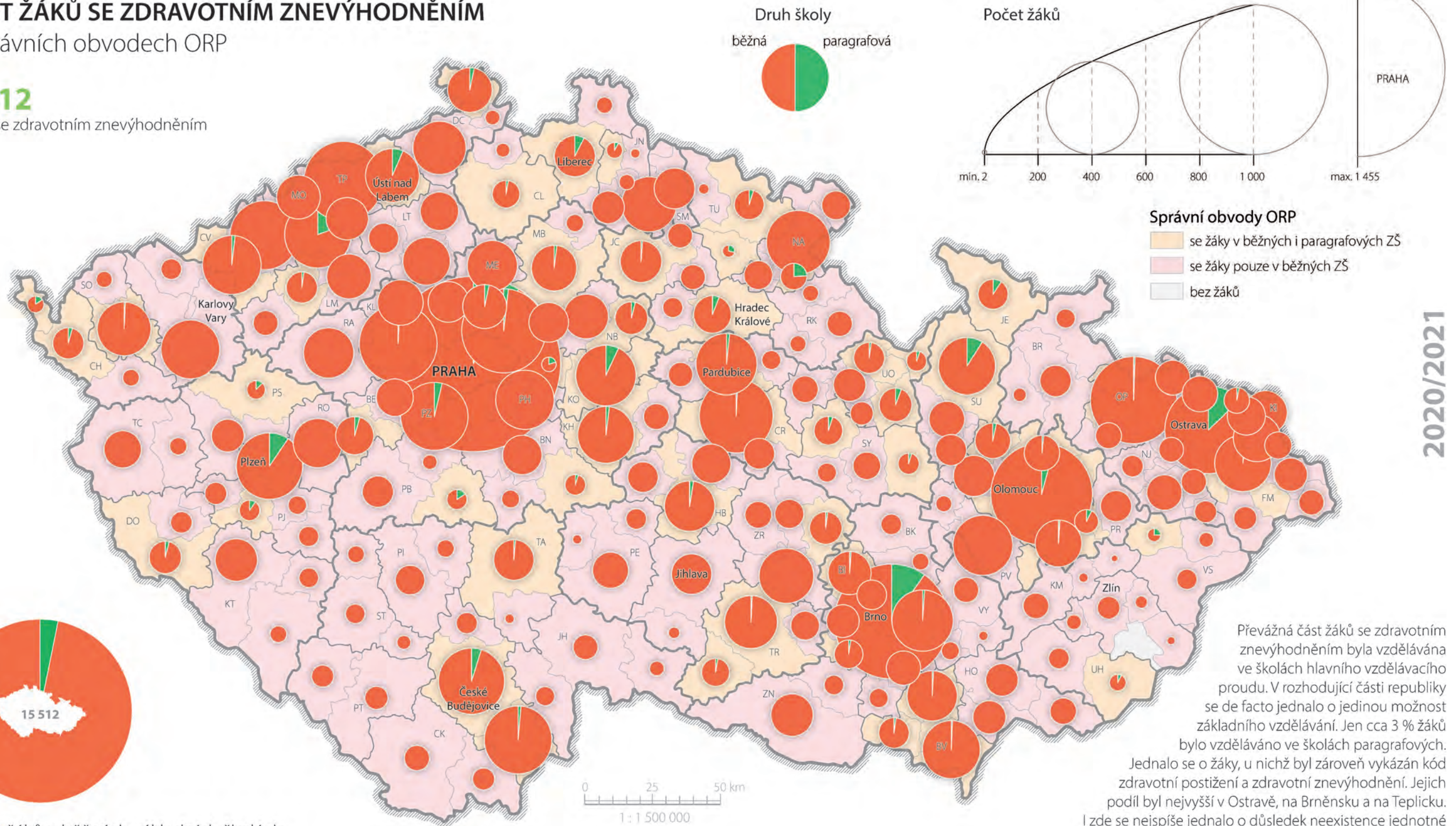
ve správních obvodech ORP

15 512

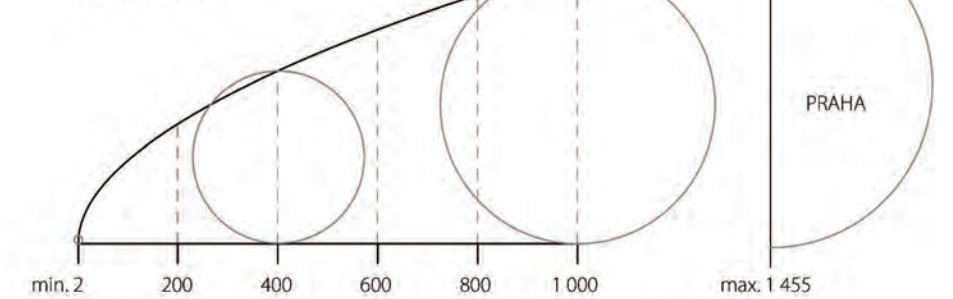
žáků ZŠ se zdravotním znevýhodněním

15 023 žáků v běžných základních školách,
489 žáků v paraagrafových základních školách

Počet žáků

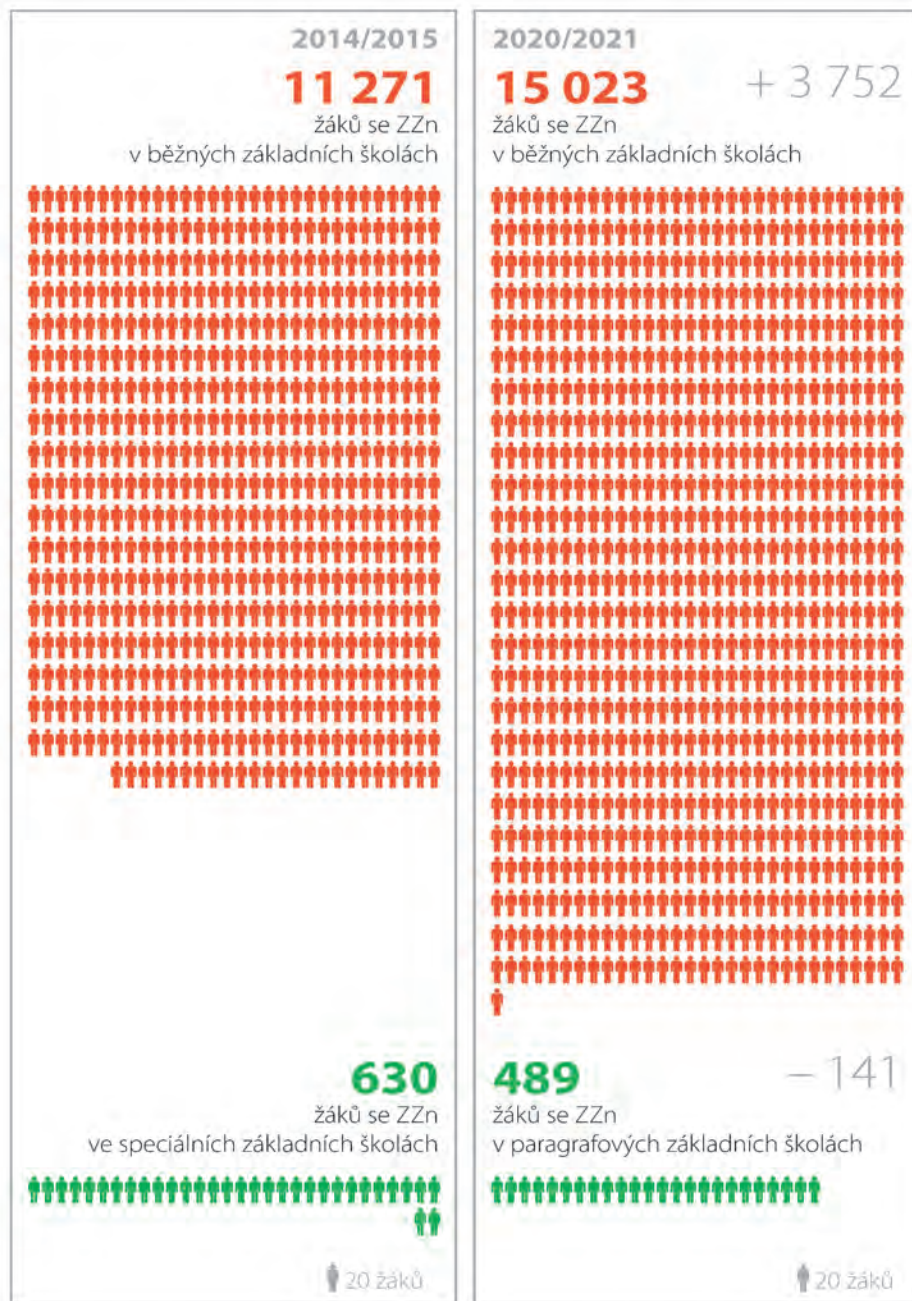

Správní obvody ORP

- se žáky v běžných i paraagrafových ZŠ
- se žáky pouze v běžných ZŠ
- bez žáků

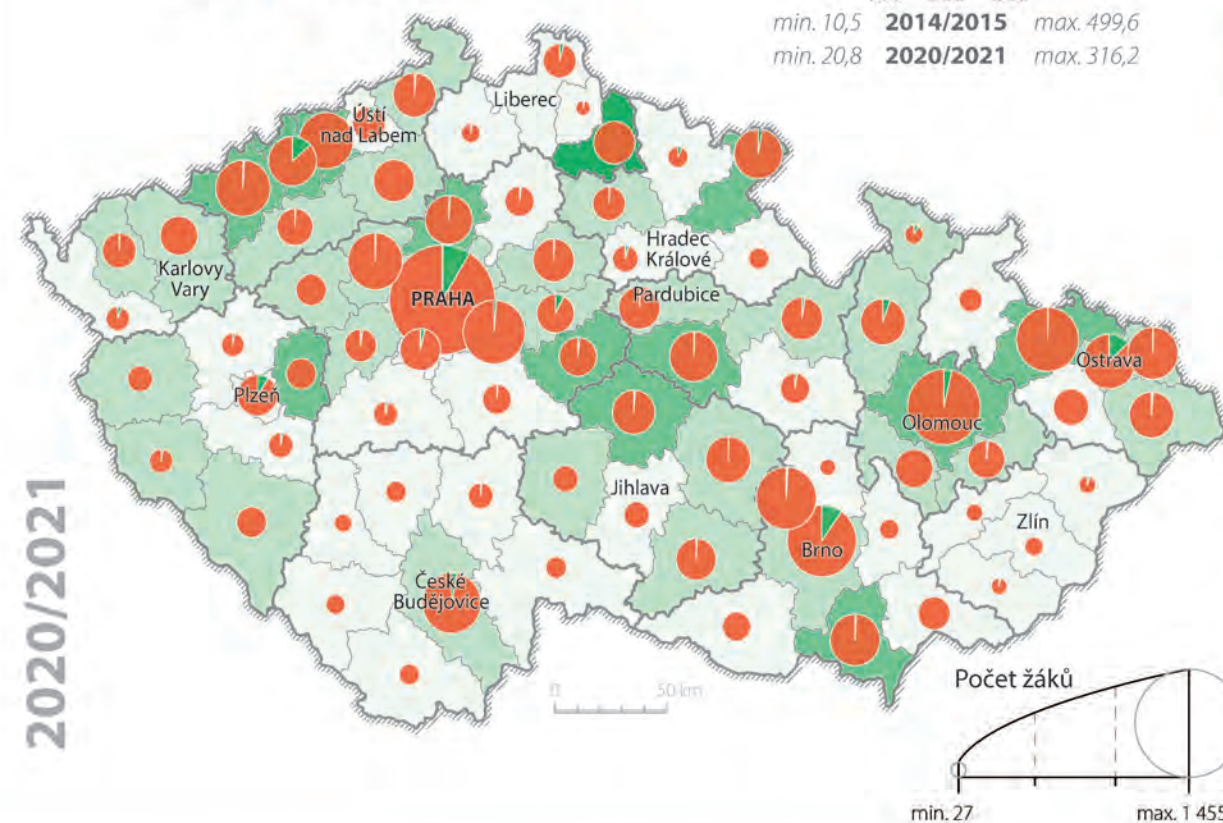
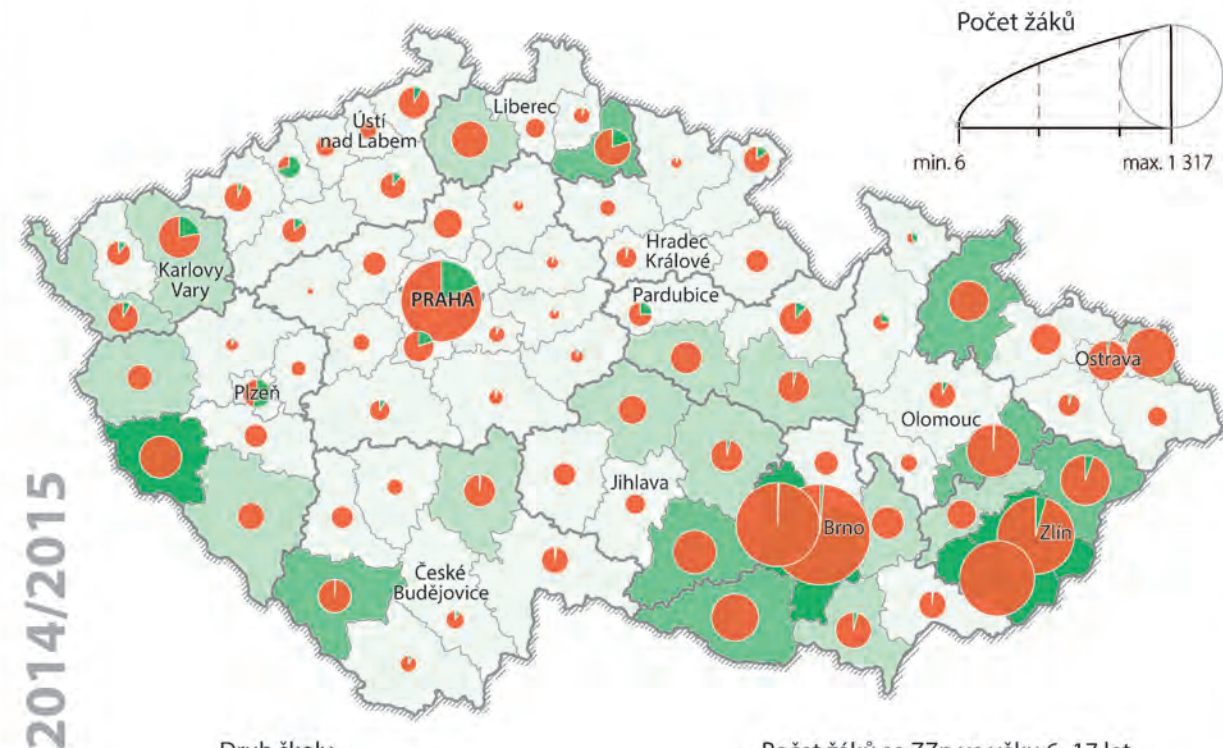
2020/2021

Převážná část žáků se zdravotním znevýhodněním byla vzdělávána ve školách hlavního vzdělávacího proudu. V rozhodující části republiky se de facto jednalo o jedinou možnost základního vzdělávání. Jen cca 3 % žáků bylo vzděláváno ve školách paraagrafových. Jednalo se o žáky, u nichž byl zároveň vykázan kód zdravotní postižení a zdravotní znevýhodnění. Jejich podíl byl nejvyšší v Ostravě, na Brněnsku a na Teplicku. I zde se nejspíše jednalo o důsledek neexistence jednotné metodiky posuzování a následné odlišnosti přístupu poradenských pracovníků.

Celkový počet vykázaných žáků se zdravotním znevýhodněním se mezi sledovanými lety zhruba o čtvrtinu zvýšil. Téměř všichni žáci byli vzděláváni v běžných školách (více než 99,5 %). Lze důvodně předpokládat, že žák se ZZn, který byl přesto vzděláván v paragrafové škole, měl například na určitou dobu stanoveno i zdravotní postižení. Mohlo se jednat o dopady závažného chronického či akutního onemocnění apod., kdy bylo vhodné naplnit potřebu vzdělávání dítěte v chráněném prostředí (při nízkém počtu žáků) paragrafové školy. Tato výjimka však logicky nezvýšila počet těchto žáků v paragrafových školách. Stále existovala přibližně třetina okresů, ve kterých nebyl vykázan žádný nebo téměř žádný žák se zdravotním znevýhodněním. I zde se jednalo o dopady nejednotné (neexistující) metodiky, která by sjednotila parametry vykazování jednotlivých kódů postižení/znevýhodnění zadávaných do školní matriky. Znovu připomínáme, že data o žácích se ZZn považujeme za velmi „tekutá“ a závislá na řadě neparаметrických okolností.

ŽÁCI SE ZDRAVOTNÍM ZNEVÝHODNĚNÍM v okresech České republiky

MIN
Nejnižší počet žáků se ZZn
na 10 tis. obyv. ve věku 6–17 let
STŘEDOČESKÝ KRAJ

MAX
Nejvyšší počet žáků se ZZn
na 10 tis. obyv. ve věku 6–17 let
ZLÍNSKÝ KRAJ

Ve školním roce 2014/2015 byly rozdíly v počtu vykázaných žáků se zdravotním znevýhodněním v republice enormní. Na Zlínsku byl jejich počet 8x vyšší než ve Středočeském kraji. V českých krajích (s výjimkou Domažlicka v Plzeňském kraji) byl počet vykázaných žáků násobně nižší než v krajích moravských. Rozdíly v počtu vykazovaných žáků v jednotlivých okresech (např. okres Bruntál vers. ostatní okresy Moravskoslezského kraje) ukazoval na odlišný přístup v té době autonomních poradenských zařízení v rámci daného okresu.

MIN
Nejnižší počet žáků se ZZn
na 10 tis. obyv. ve věku 6–17 let
ZLÍNSKÝ KRAJ

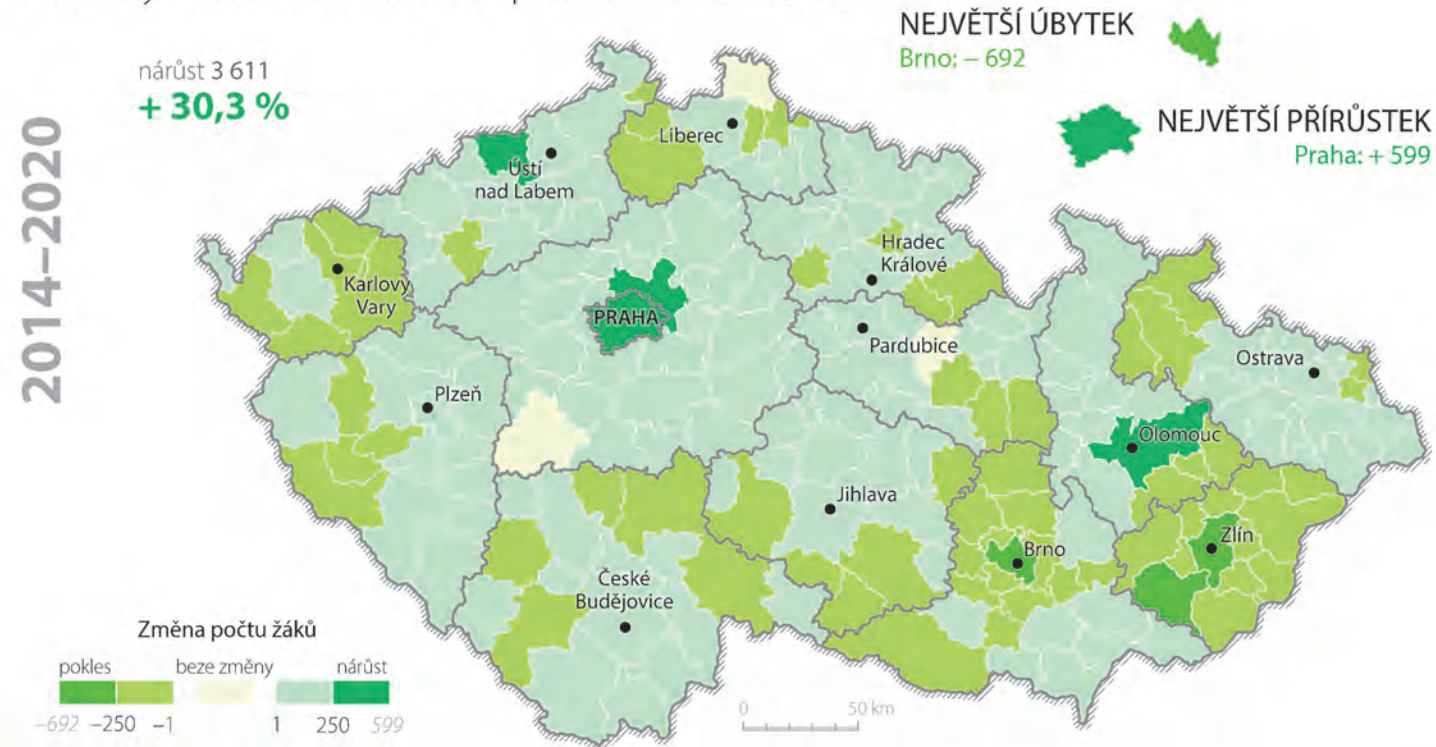
MAX
Nejvyšší počet žáků se ZZn
na 10 tis. obyv. ve věku 6–17 let
ÚSTECKÝ KRAJ

Ve školním roce 2020/2021 se rozdíly v počtu žáků se zdravotním znevýhodněním mezi jednotlivými okresy zmenšily. Zajímavý byl razantní ústup od této klasifikace ve Zlínském kraji a naopak nárůst počtu těchto žáků v Ústeckém kraji. Zmizel rozdíl mezi českými a moravskými kraji. Se zvyšujícím se počtem žáků se zdravotním znevýhodněním se tito žáci začali v jednotkách objevovat i v paragrafových školách. Významněji vzrostl počet těchto žáků v paragrafových školách v Brně, naopak v Praze byl u této skupiny viditelný trend společného vzdělávání.

ZMĚNA POČTU ŽÁKŮ SE ZDRAVOTNÍM ZNEVÝHODNĚNÍM

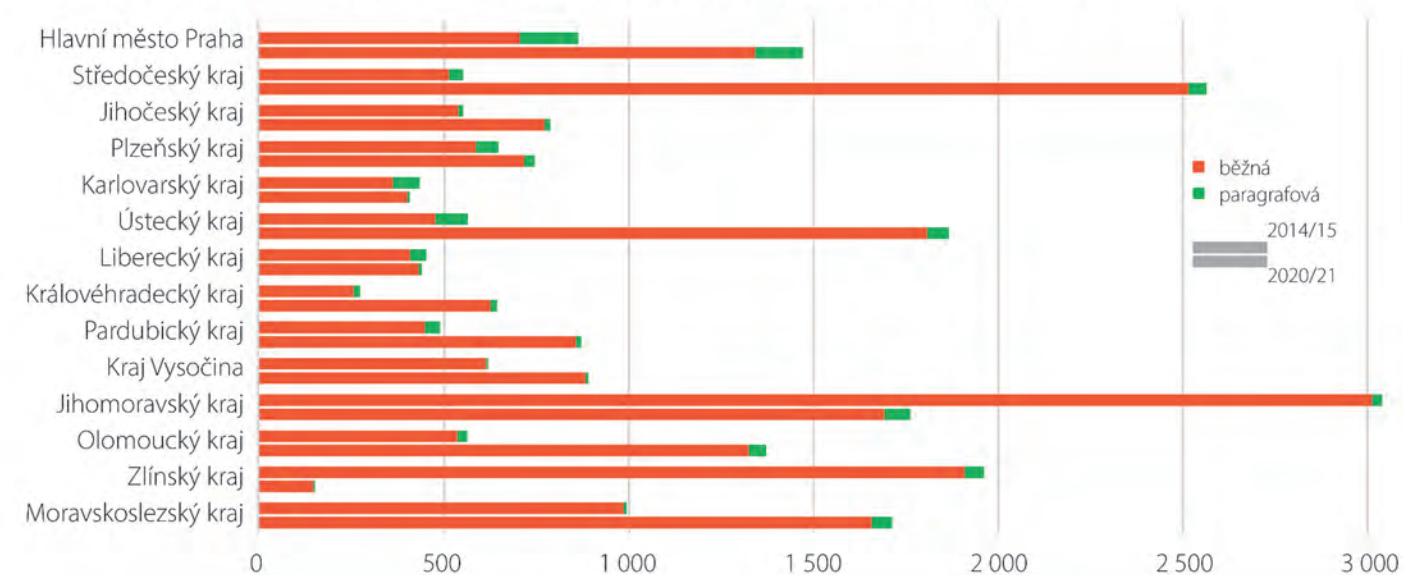
mezi roky 2014/15 a 2020/21 ve správních obvodech ORP

Při porovnání přírůstků žáků se ZZn v jednotlivých SO ORP je patrný nejvyšší nárůst v Praze. Při komparaci nárůstu fyzického počtu žáků ve vyšších správních celcích, krajích, předčí Prahu Středočeský kraj (+ 1 887 žáků) a Ústecký kraj (+ 1 159 žáků). Na druhé straně razantní úbytek žáků se zdravotním znevýhodněním vykazoval Zlínský kraj (- 1 791 žáků) a Jihomoravský kraj (- 1 267 žáků).

Tyto bezprecedentní rozdíly lze vysvětlit jen nejednotnou metodikou volby identifikátoru znevýhodnění. Přírůstky jsou naopak důsledkem snahy o přesnější diagnostiku (žákovi se zdravotním postižením je vykázáno souběžně i zdravotní znevýhodnění). Úbytky sledují přesun žáků z kategorie zdravotní znevýhodnění do kategorie zdravotní postižení.

POROVNÁNÍ POČTU ŽÁKŮ SE ZZn PODLE ŠKOL v krajích ČR

POČET ŽÁKŮ SE ZZn v okresech ČR

OKRES	školní rok	POČET ŽÁKŮ SE ZDRAVOTNÍM ZNEVÝHODNĚNÍM	
		ZŠ běžné 14/15 / 20/21	ZŠ paraagrafové 14/15 / 20/21
Benešov		27 / 115	1 / 1
Beroun		39 / 131	0 / 3
Blansko		77 / 33	0 / 0
Brno-město		1 303 / 565	14 / 61
Brno-venkov		912 / 469	4 / 4
Bruntál		207 / 71	0 / 0
Břeclav		163 / 320	7 / 3
Česká Lípa		178 / 44	0 / 1
České Budějovice		40 / 434	4 / 13
Český Krumlov		32 / 53	3 / 0
Dečín		122 / 237	11 / 3
Domažlice		258 / 77	0 / 2
Frýdek-Místek		52 / 258	0 / 3
Havíčkův Brod		109 / 236	0 / 3
Hlavní město Praha		700 / 1 328	156 / 127
Hodonín		97 / 135	1 / 0
Hradec Králové		58 / 82	2 / 4
Cheb		114 / 68	10 / 4
Chomutov		99 / 386	6 / 3
Chrudim		131 / 301	0 / 2
Jablonec nad Nisou		33 / 26	2 / 1
Jeseník		9 / 39	7 / 4
Jičín		34 / 139	0 / 1
Jihlava		55 / 82	0 / 0
Jindřichův Hradec		93 / 56	2 / 0
Karlovy Vary		179 / 184	51 / 0
Karviná		319 / 330	0 / 1
Kladno		73 / 386	0 / 2
Klatovy		97 / 116	0 / 0
Kolín		11 / 156	1 / 12
Kroměříž		114 / 37	0 / 0
Kutná Hora		22 / 180	2 / 3
Liberec		56 / 92	0 / 6
Litoměřice		79 / 220	10 / 0
Louny		70 / 168	11 / 1
Mělník		113 / 287	0 / 3
Mladá Boleslav		14 / 110	1 / 2
Most		19 / 261	48 / 41
Náchod		80 / 296	14 / 8
Nový Jičín		63 / 163	3 / 0
Nymburk		19 / 221	1 / 2
Olomouc		89 / 650	7 / 4
Opava		128 / 534	0 / 22
Ostrava-město		211 / 313	5 / 47
Pardubice		57 / 221	19 / 3
Pelhřimov		70 / 85	0 / 0
Písek		34 / 55	0 / 0
Plzeň-jih		44 / 68	0 / 2
Plzeň-město		48 / 190	58 / 20
Plzeň-sever		20 / 65	2 / 2
Praha-východ		36 / 499	2 / 8
Praha-západ		100 / 208	24 / 8
Prachatice		140 / 48	1 / 0
Prostějov		40 / 178	0 / 0
Přerov		367 / 173	3 / 3
Příbram		44 / 72	5 / 3
Rakovník		6 / 120	0 / 0
Rokycany		38 / 115	0 / 0
Rychnov nad Kněžnou		69 / 54	0 / 0
Semily		139 / 267	35 / 0
Sokolov		69 / 148	8 / 1
Strakonice		65 / 40	0 / 0
Svitavy		133 / 110	4 / 3
Šumperk		28 / 247	9 / 14
Tábor		133 / 80	1 / 1
Tachov		85 / 80	0 / 0
Teplíce		49 / 386	1 / 0
Trutnov		15 / 50	1 / 4
Třebíč		246 / 207	0 / 2
Uherské Hradiště		731 / 32	0 / 1
Ústí nad Labem		37 / 129	0 / 9
Ústí nad Orlicí		125 / 218	17 / 5
Vsetín		305 / 35	17 / 2
Vyškov		139 / 43	0 / 0
Zlín		741 / 44	34 / 0
Znojmo		290 / 102	0 / 0
Zďár nad Sázavou		130 / 265	5 / 1

2.1.4 ŽÁCI SE SOCIÁLNÍM ZNEVÝHODNĚNÍM

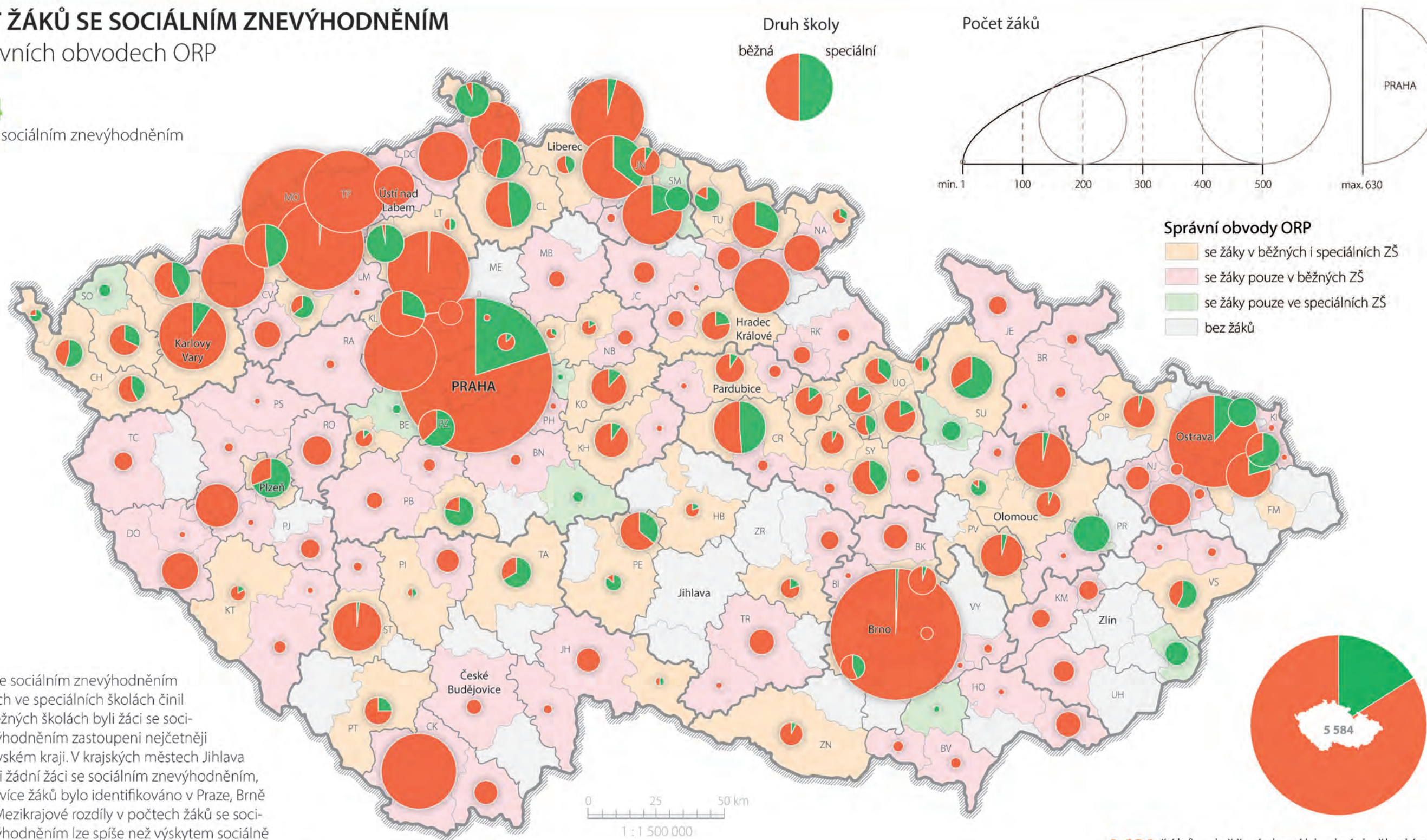
Podle metodiky vykazování byly v daném období zjišťovány počty žáků se sociálním znevýhodněním bez bližší diferenciaci jeho příčin. Většina žáků se SZn se vzdělávala v běžných školách, nicméně v některých ORP se tito žáci vzdělávali výhradně ve speciálních školách.

POČET ŽÁKŮ SE SOCIÁLNÍM ZNEVÝHODNĚNÍM ve správních obvodech ORP

5 584

žáků ZŠ se sociálním znevýhodněním

2014/2015

Podíl žáků se sociálním znevýhodněním vzdělávaných ve speciálních školách činil 16,2 %. V běžných školách byli žáci se sociálním znevýhodněním zastoupeni nejčastěji v Jihomoravském kraji. V krajských městech Jihlava a Zlín nebyli žádní žáci se sociálním znevýhodněním, zatímco nejvíce žáků bylo identifikováno v Praze, Brně a v Mostě. Mezikrajové rozdíly v počtech žáků se sociálním znevýhodněním lze spíše než výskytem sociálně vyloučených lokalit vysvětlit odlišnými přístupy v diagnostice tohoto druhu speciálních vzdělávacích potřeb.

4 681 žáků v běžných základních školách,
903 žáků ve speciálních základních školách

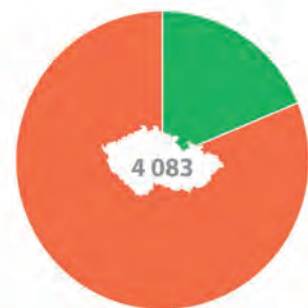
Ve školním roce 2020/2021 bylo školami identifikováno méně žáků sesociálním znevýhodněním než ve školním roce 2014/2015. Pokles činil 26,9 %, zatímco podíl žáků se SZn vzdělávaných v paragrafových školách se ve sledovaném období zvýšil o 2,5 %.

POČET ŽÁKŮ SE SOCIÁLNÍM ZNEVÝHODNĚNÍM

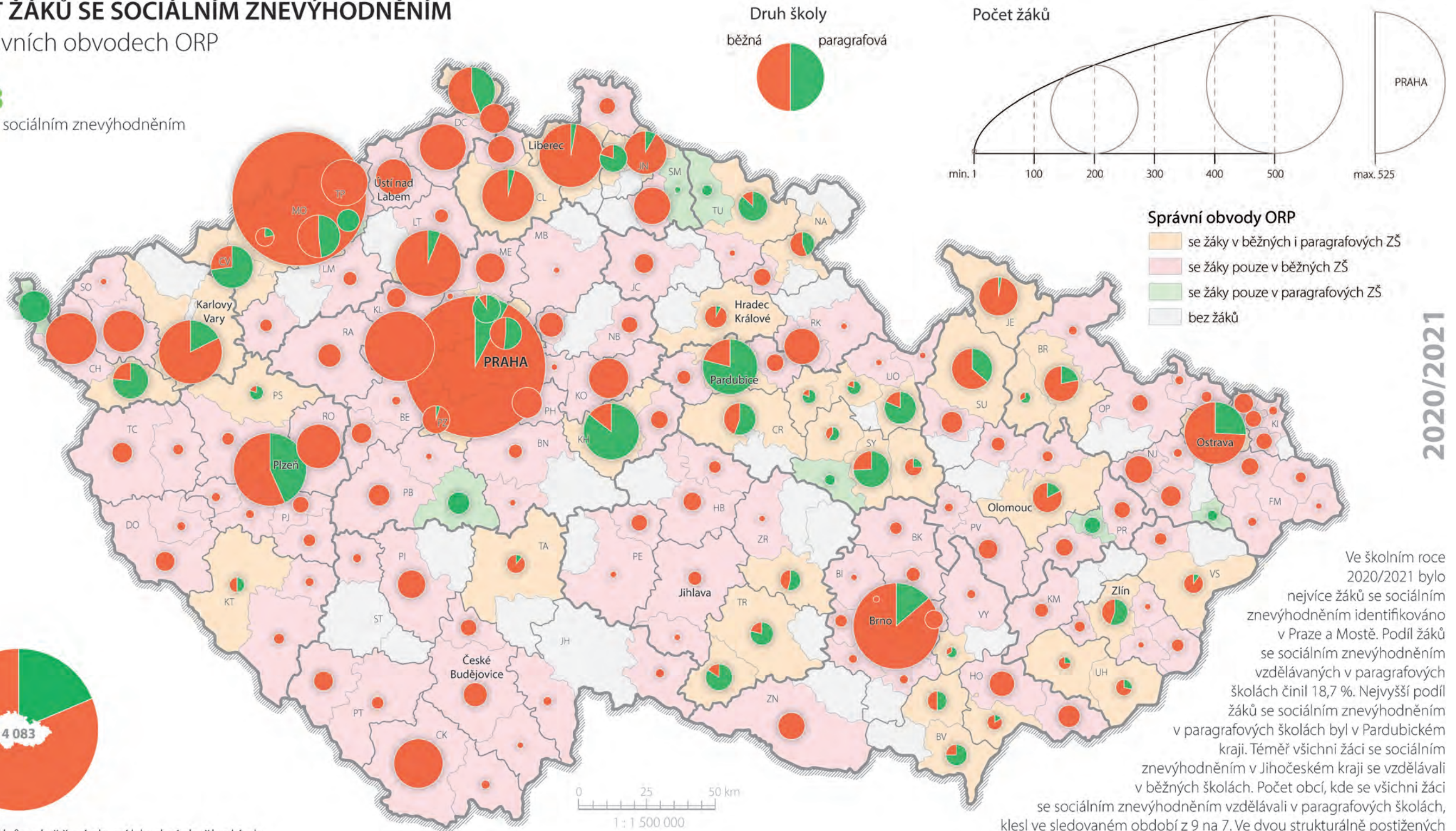
ve správních obvodech ORP

4 083

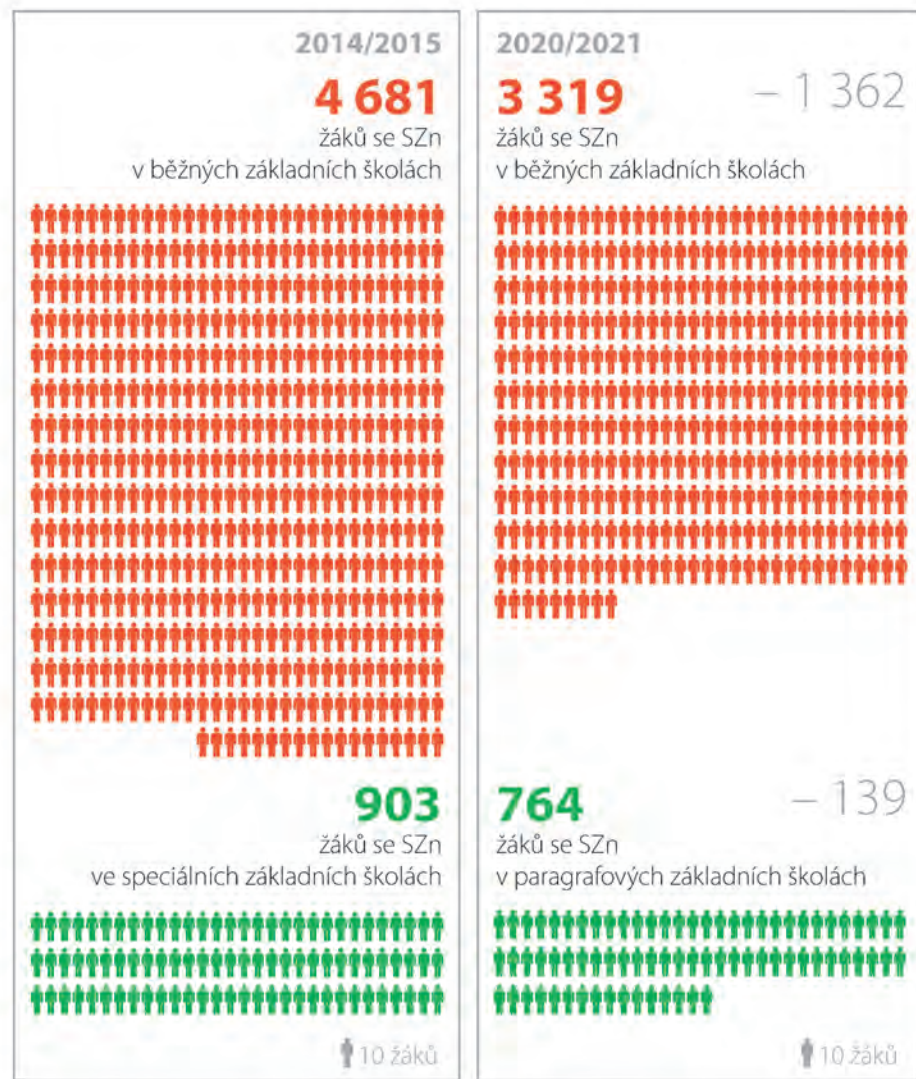
žáků ZŠ se sociálním znevýhodněním

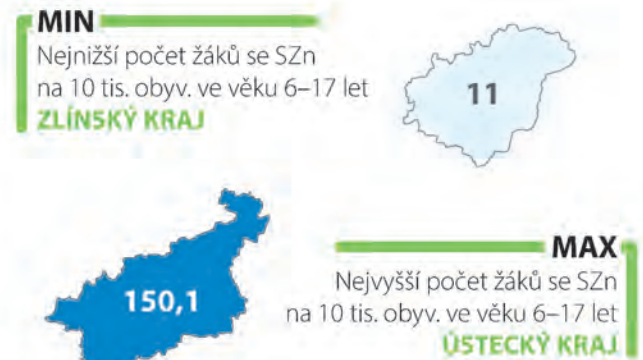
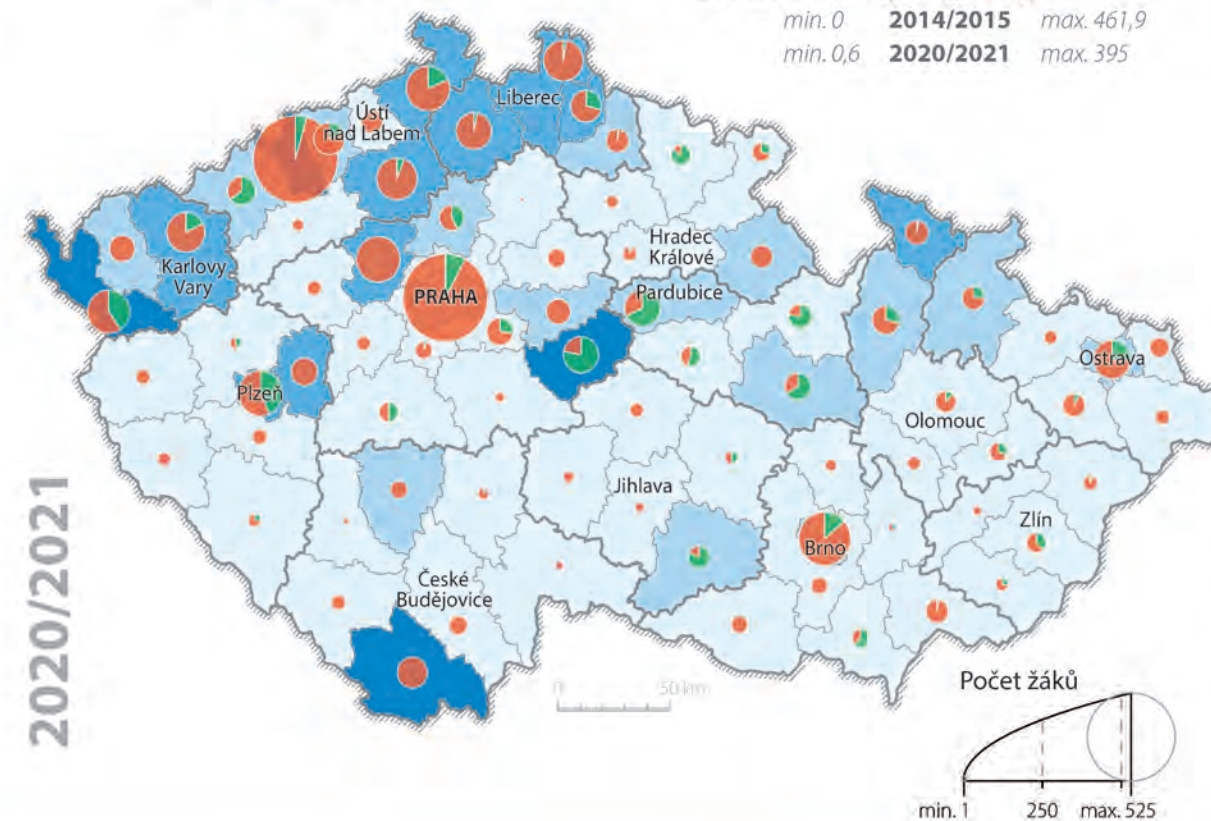
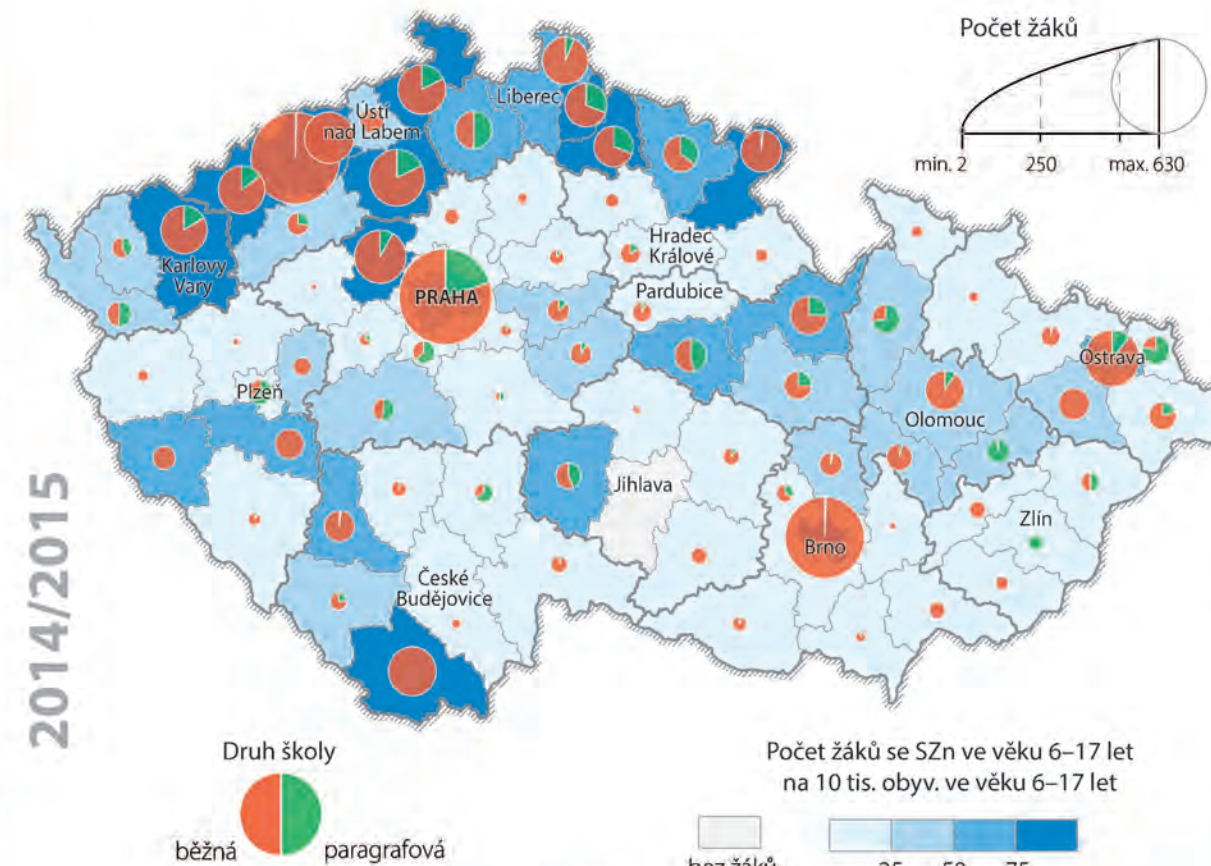
3 319 žáků v běžných základních školách,
764 žáků v paragrafových základních školách

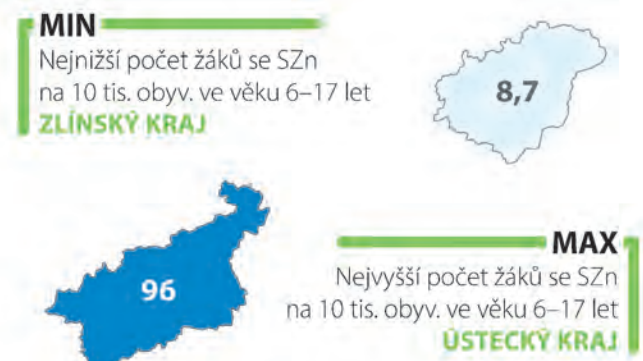
Ve školním roce 2020/2021 bylo nejvíce žáků se sociálním znevýhodněním identifikováno v Praze a Mostě. Podíl žáků se sociálním znevýhodněním vzdělávaných v paragrafových školách činil 18,7 %. Nejvyšší podíl žáků se sociálním znevýhodněním v paragrafových školách byl v Pardubickém kraji. Téměř všichni žáci se sociálním znevýhodněním v Jihočeském kraji se vzdělávali v běžných školách. Počet obcí, kde se všichni žáci se sociálním znevýhodněním vzdělávali v paragrafových školách, klesl ve sledovaném období z 9 na 7. Ve dvou strukturálně postižených krajích, Ústeckém a Moravskoslezském, došlo ve sledovaném období k poklesu počtu vykázaných žáků se sociálním znevýhodněním.

ŽÁCI SE SOCIÁLNÍM ZNEVÝHODNĚNÍM v okresech České republiky

Ve školním roce 2014/2015 byl nejnižší počet žáků se sociálním znevýhodněním na 10 tisíc obyvatel ve věku docházky do základní školy ve Zlínském kraji (11), naopak nejvyšší v Ústeckém kraji (150,1). Nejvyšší počet žáků se SZn na 10 tisíc žáků byl ve většině okresů Ústeckého kraje a dále v okresech Brno, Karlovy Vary, Kladno, Náchod, Jablonec nad Nisou, Semily a Český Krumlov, přičemž v posledním jmenovaném se všichni žáci se SZn vzdělávali v běžných školách. Nejméně žáků se SZn bylo školami vykázáno v okresech Rakovník, Plzeň-sever a Vyškov. V okrese Jihlava nebyl vykázán žádný žák se sociálním znevýhodněním.

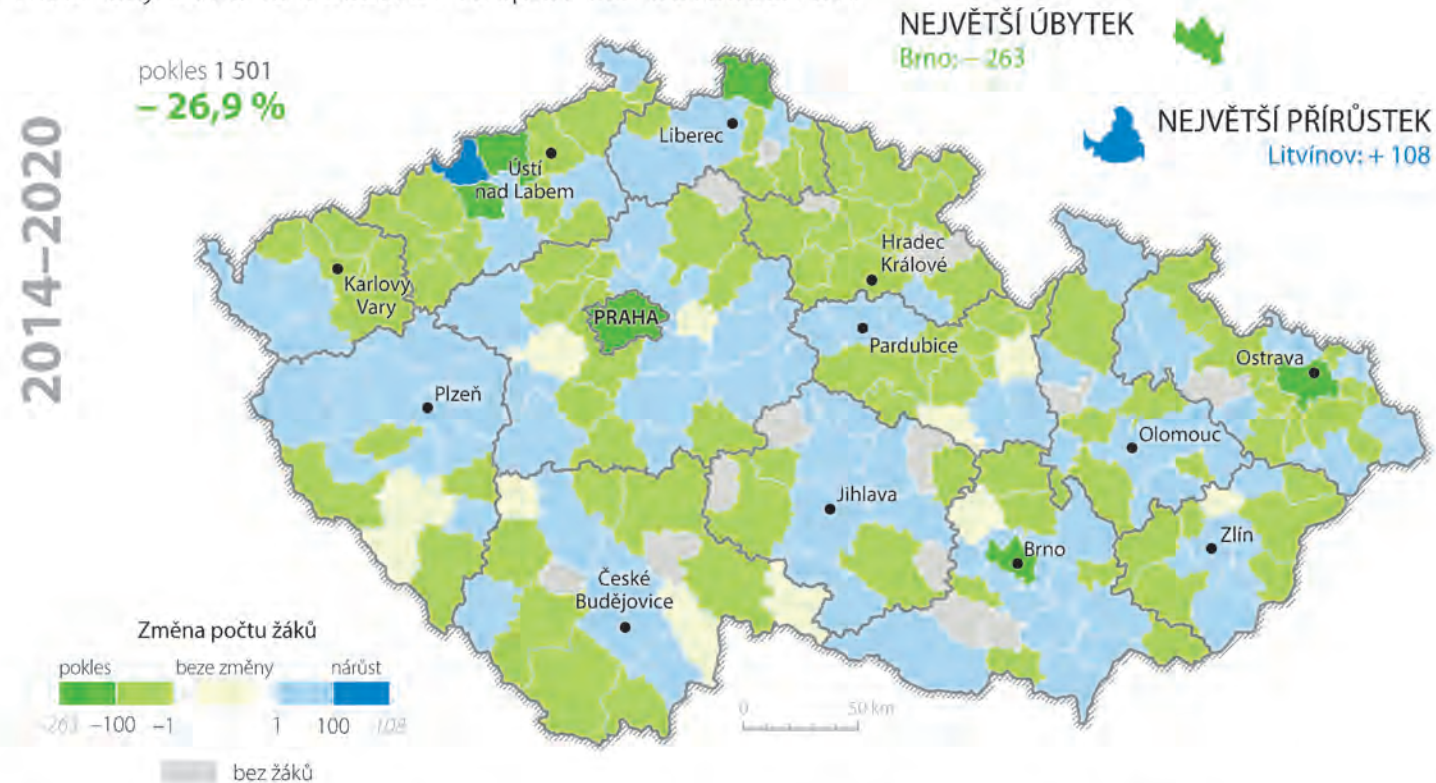

Ve školním roce 2020/2021 byl nejvyšší počet žáků se SZn na 10 tisíc obyvatel ve věku 6–17 let v Ústeckém kraji (96), nejnižší ve Zlínském kraji (8,7). Oproti školnímu roku 2014/2015 se počet žáků se SZn na 10 tisíc obyvatel ve věku docházky do ZŠ ve většině okresů ČR snížil. K jeho nárůstu došlo zejména v okresech Cheb, Jeseník a Kutná Hora. V okrese Kutná Hora ve sledovaném období nejvíce narostl podíl žáků vzdělávaných v paraagrafových školách. K největšímu poklesu došlo naopak v okresech Náchod, Chomutov a Semily. Podíl žáků se SZn vzdělávaných v paraagrafových školách ve sledovaném období nejvíce vzrostl v Pardubickém kraji.

Uvedený počet žáků se SZn zahrnuje pouze žáky, kteří byli vykázáni školami. Nicméně počet žáků, kteří byli identifikováni jako žáci se SZn školskými poradenskými zařízeními, je výrazně vyšší, jak je patrné z grafu na protější straně. Rozdíl tvoří žáci, kteří nebyli vykázáni školami, ale jako žáci se SZn byli vykázáni pouze ŠPZ. Ve sledovaném období došlo k poklesu počtu identifikovaných žáků se SZn a ke zvýšení podílu žáků se SZn vzdělávaných v paraagrafových školách. Ve školním roce 2020/2021 činil podíl žáků se SZn z celkového počtu žáků v základních školách 0,4 %, ve školním roce 2014/2015 to bylo 0,65 %. Snížení počtu žáků se SZn ve školním roce 2020/2021 je poněkud překvapivé s ohledem na skutečnost, že legislativní změnou v roce 2016 byl zaveden systém nárokových podpůrných opatření i pro tyto žáky. Před rokem 2016 nebyly školám poskytovány finanční prostředky na podporu žáků se SZn formou příplatku k normativu. Školy na tyto žáky mohly čerpat finanční podporu pouze prostřednictvím dotačních a rozvojových programů. Prostředky z těchto programů nebyly nárokové. Nízký počet žáků se SZn lze vysvětlit především absencí metodiky k posuzování tohoto druhu speciálních vzdělávacích potřeb a dlouhodobě nízkou mírou zkušenosti školských poradenských zařízení s jeho diagnostikou. Částečně jej lze přičíst i nižší motivaci rodičů žáků se SZn k absolvování diagnostického posouzení ve školském poradenském zařízení. Ze tří strukturálně postižených regionů bylo v roce 2014/2015 i v roce 2020/2021 nejméně žáků se SZn vykázáno v Moravskoslezském kraji.

ZMĚNA POČTU ŽÁKŮ SE SOCIÁLNÍM ZNEVÝHODNĚNÍM

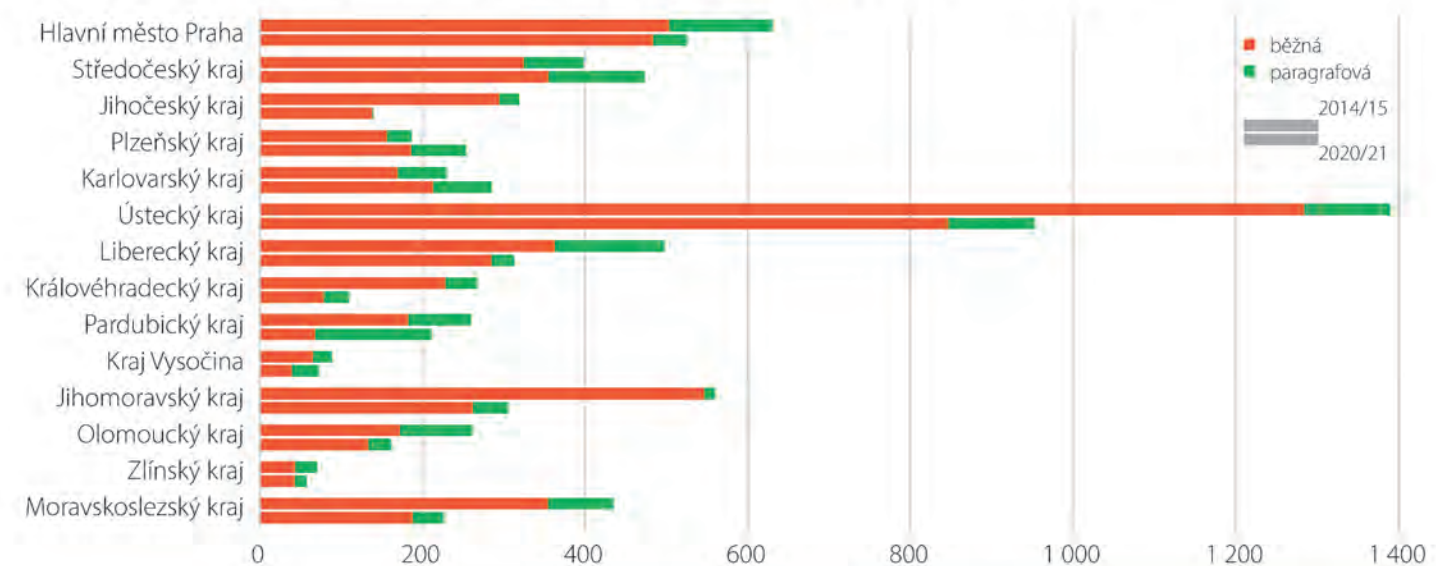
mezi roky 2014/15 a 2020/21 ve správních obvodech ORP

Během sledovaného období se celkový počet vykázaných žáků se sociálním znevýhodněním snížil o 26,9 %. K největšímu poklesu došlo v Brně, Praze, Ostravě, Frýdlantu, Teplicích a Mostě. Pokles ve všech SO ORP s výjimkou jediného byl zaznamenán v Královéhradeckém kraji. K nárůstu počtu žáků se sociálním znevýhodněním došlo pouze v SO ORP Litvínov. V Plzeňském kraji se zvýšil počet žáků

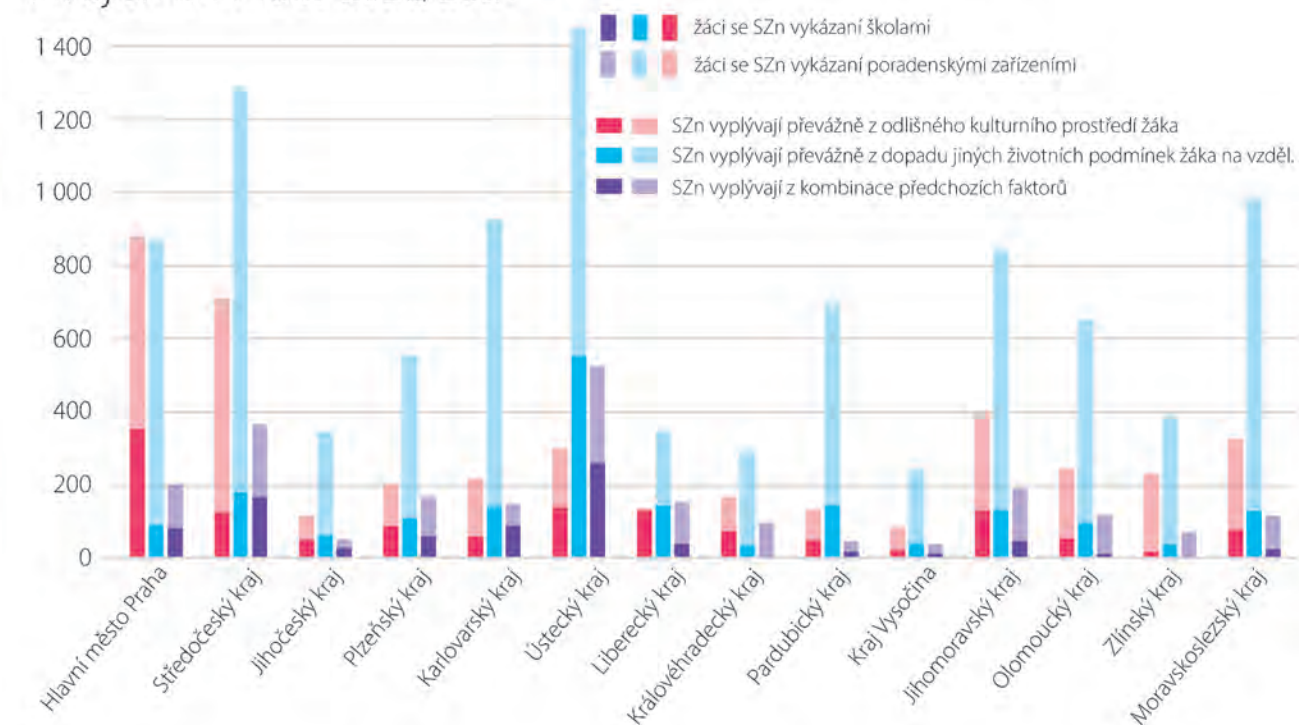
se SZn v 67 % správních obvodů, což bylo nejvíce ze všech krajů ČR. Podíl žáků se SZn vzdělávaných v paragrafových školách se ve sledovaném období nejvíce zvýšil v Pardubickém, Středočeském a Plzeňském kraji. K největšímu nárůstu podílu žáků se sociálním znevýhodněním v běžných školách došlo v Libereckém kraji, v Praze a v Olomouckém kraji.

POROVNÁNÍ POČTU ŽÁKŮ SE SZn PODLE ŠKOL v krajích ČR

VYKAZOVÁNÍ ŽÁKŮ SE SOCIÁLNÍM ZNEVÝHODNĚNÍM

v krajích ČR v roce 2020/21

POČET ŽÁKŮ SE SZn v okresech ČR

OKRES	školní rok	POČET ŽÁKŮ SE SZn		OKRES	školní rok	POČET ŽÁKŮ SE SZn	
		ZŠ běžné	ZŠ paragrafové			ZŠ běžné	ZŠ paragrafové
Benešov		4 / 12	3 / 0	Nový Jičín		69 / 33	0 / 3
Beroun		7 / 13	3 / 0	Nymburk		13 / 23	2 / 0
Blansko		36 / 9	1 / 0	Olomouc		100 / 27	10 / 4
Brno-město		456 / 169	3 / 27	Opava		26 / 12	1 / 0
Brno-venkov		14 / 19	7 / 0	Ostrava-město		197 / 75	25 / 26
Bruntál		7 / 28	0 / 9	Pardubice		25 / 30	2 / 64
Břeclav		6 / 8	1 / 14	Pelhřimov		26 / 8	20 / 0
Česká Lípa		49 / 89	50 / 3	Písek		15 / 21	1 / 0
České Budějovice		6 / 23	0 / 0	Plzeň-jih		61 / 15	0 / 0
Český Krumlov		166 / 66	0 / 0	Plzeň-město		13 / 80	16 / 61
Děčín		138 / 113	30 / 26	Plzeň-sever		3 / 5	13 / 4
Domažlice		37 / 12	0 / 0	Praha-východ		7 / 31	1 / 14
Frýdek-Místek		43 / 14	11 / 0	Praha-západ		13 / 19	22 / 1
Havlíčkův Brod		4 / 13	1 / 0	Prachatice		15 / 14	5 / 0
Hlavní město Praha		503 / 484	127 / 41	Prostějov		46 / 12	2 / 0
Hodonín		18 / 35	0 / 1	Přerov		1 / 15	36 / 7
Hradec Králové		24 / 12	5 / 1	Příbram		15 / 13	18 / 13
Cheb		21 / 78	22 / 53	Rakovník		2 / 14	0 / 0
Chomutov		135 / 20	24 / 37	Rokycany		24 / 52	0 / 0
Chrudim		40 / 12	35 / 15	Rychnov nad Kněžnou		12 / 35	0 / 0
Jablonec nad Nisou		90 / 49	40 / 20	Semily		78 / 36	35 / 1
Jeseník		9 / 39	0 / 1	Sokolov		17 / 47	12 / 0
Jičín		13 / 10	0 / 0	Strakonice		66 / 2	1 / 0
Jihlava		0 / 6	0 / 0	Svitavy		41 / 17	14 / 34
Jindřichův Hradec		18 / 4	1 / 0	Šumperk		16 / 40	41 / 16
Karlovy Vary		131 / 88	26 / 19	Tábor		8 / 8	16 / 1
Karviná		12 / 26	43 / 0	Tachov		9 / 14	0 / 0
Kladno		180 / 140	16 / 0	Teplice		182 / 57	0 / 13
Klatovy		10 / 8	1 / 3	Trutnov		58 / 4	32 / 23
Kolin		30 / 43	5 / 0	Třebíč		18 / 6	0 / 27
Kroměříž		19 / 5	0 / 0	Uherské Hradiště		12 / 8	0 / 3
Kutná Hora		29 / 20	3 / 71	Ústí nad Labem		43 / 34	0 / 0
Liberec		145 / 111	10 / 3	Ústí nad Orlicí		76 / 9	26 / 30
Litoměřice		183 / 113	40 / 7	Vsetín		12 / 13	12 / 1
Louny		25 / 9	9 / 0	Vyškov		3 / 3	0 / 2
Mělník		16 / 26	0 / 19	Zlín		0 / 17	15 / 10
Mladá Boleslav		7 / 1	0 / 0	Znojmo		13 / 19	1 / 0
Most		577 / 501	3 / 23	Žďár nad Sázavou		17 / 6	2 / 6
Náchod		121 / 17	2 / 7				

2.1.5 VĚKOVÁ STRUKTURA ŽÁKŮ SE SVP

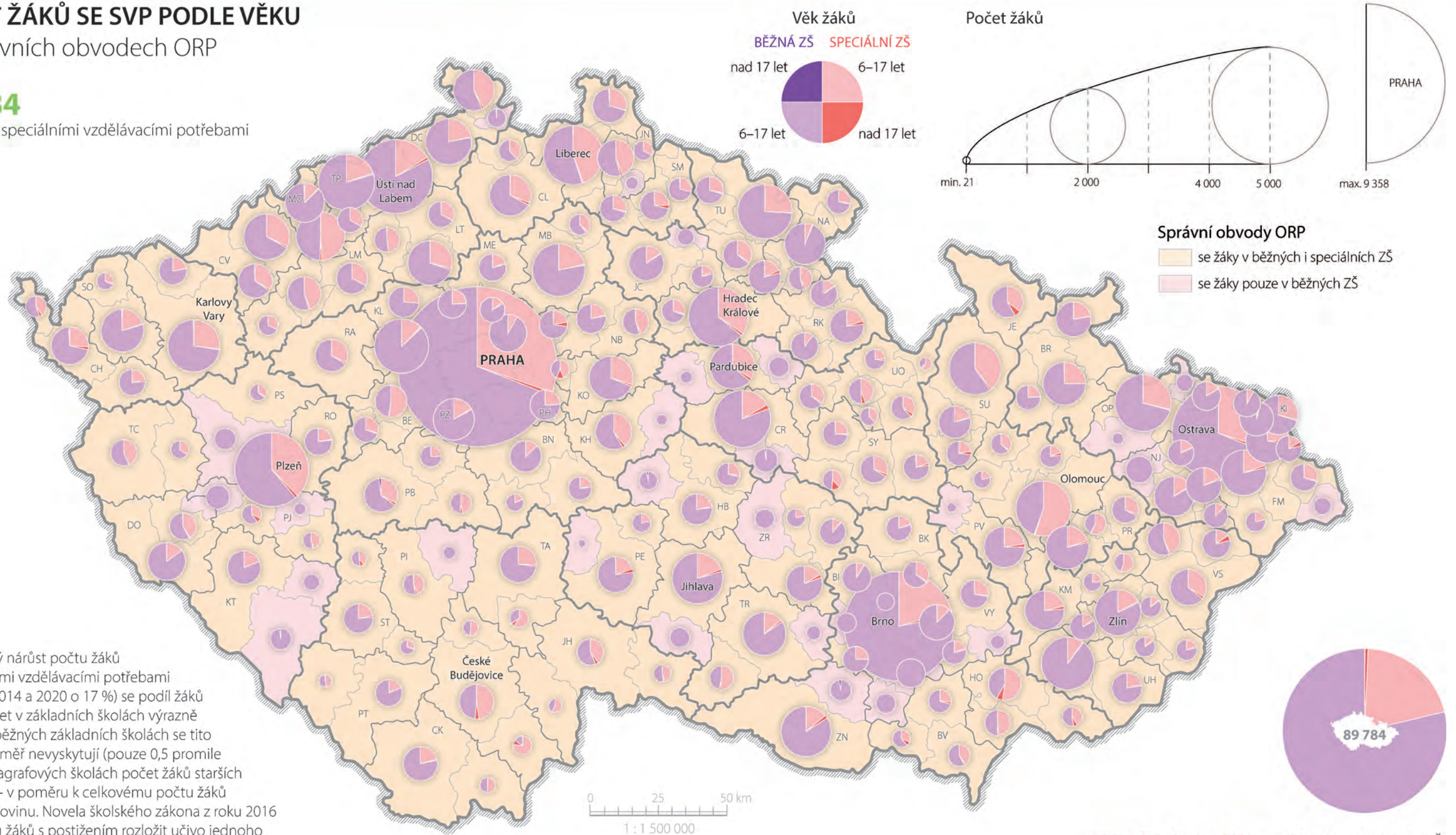
Sledována byla věková skupina 6–17 let, která nejvíce odpovídá věku žáků základních škol. Některé skupiny žáků s těžkým postižením začínají plnit povinnou školní docházku později, případně se tato docházka prodlužuje ze zdravotních důvodů.

POČET ŽÁKŮ SE SVP PODLE VĚKU ve správních obvodech ORP

89 784

žáků ZŠ se speciálními vzdělávacími potřebami

2014/2015

Přes celkový nárůst počtu žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (mezi lety 2014 a 2020 o 17 %) se podíl žáků starších 17 let v základních školách výrazně nezvýšil. V běžných základních školách se tito žáci opět téměř nevyskytují (pouze 0,5 promile žáků). V paragrafových školách počet žáků starších 17 let klesl – v poměru k celkovému počtu žáků téměř o polovinu. Novela školského zákona z roku 2016 umožňuje u žáků s postižením rozložit učivo jednoho ročníku do dvou let, toto ustanovení však dosud nemá dopad na věkovou strukturu žáků na základních školách.

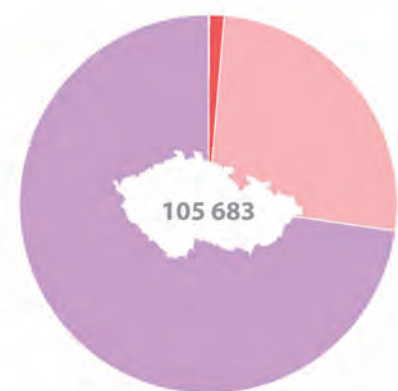
65 304 6–17 let, **71** nad 17 let v běžných ZŠ,
23 267 6–17 let, **1 142** nad 17 let ve speciálních ZŠ

POČET ŽÁKŮ SE SVP PODLE VĚKU ve správních obvodech ORP

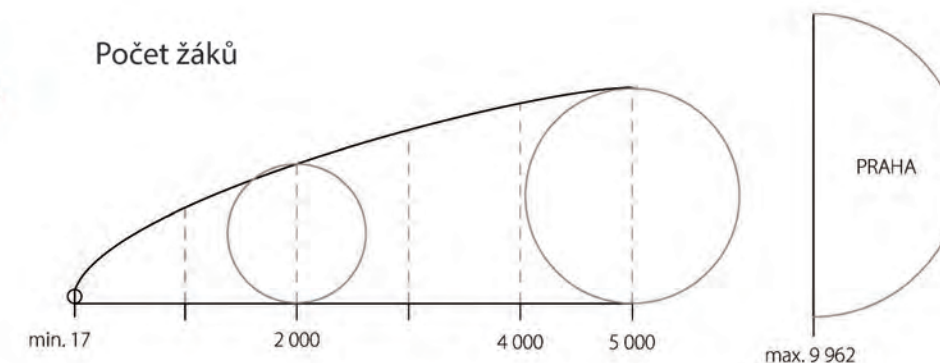
105 683

žáků ZŠ se speciálními vzdělávacími potřebami

83 200 6–17 let, **53** nad 17 let v běžných ZŠ,
21 783 6–17 let, **647** nad 17 let v paragrafových ZŠ

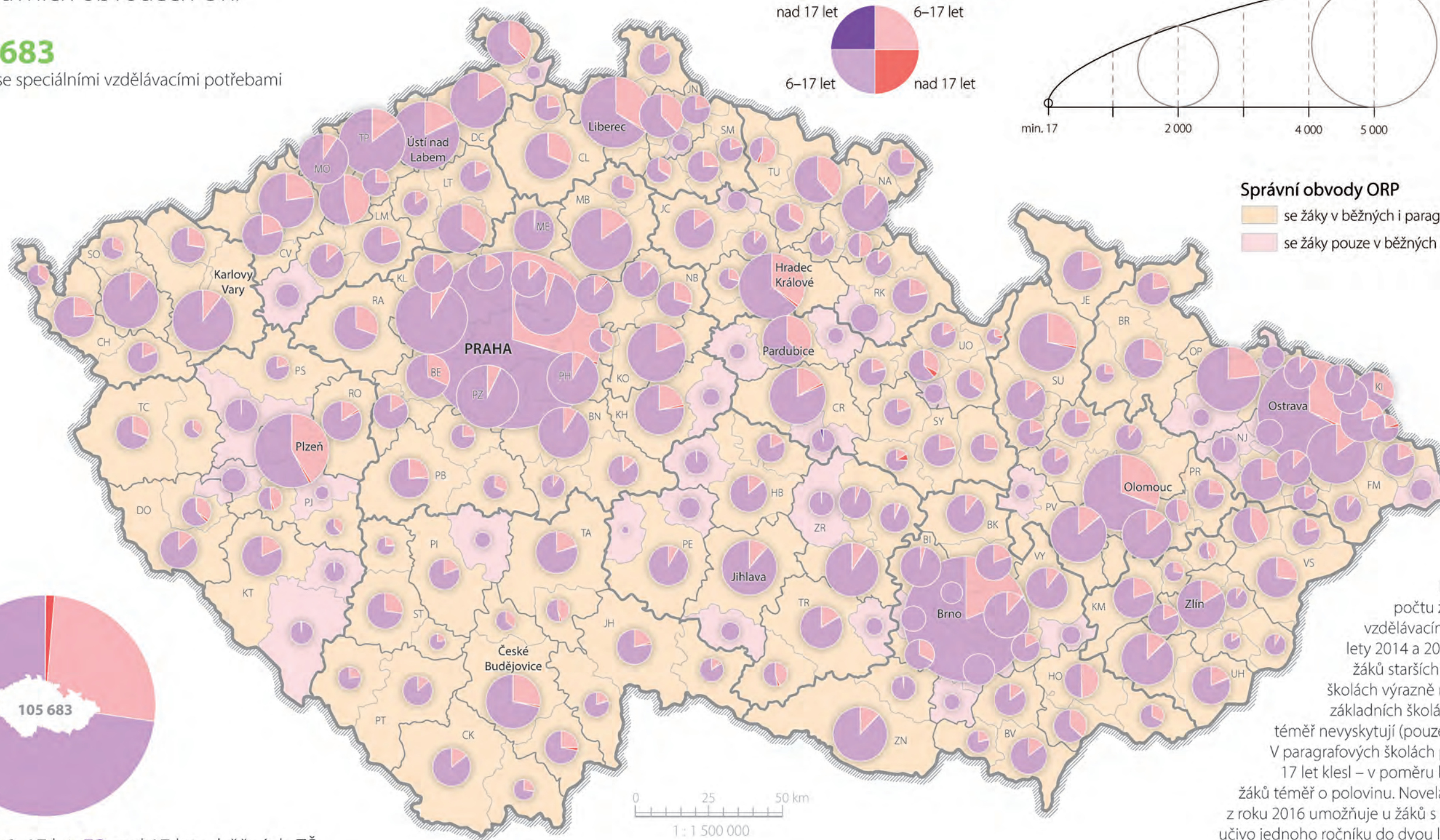

Počet žáků

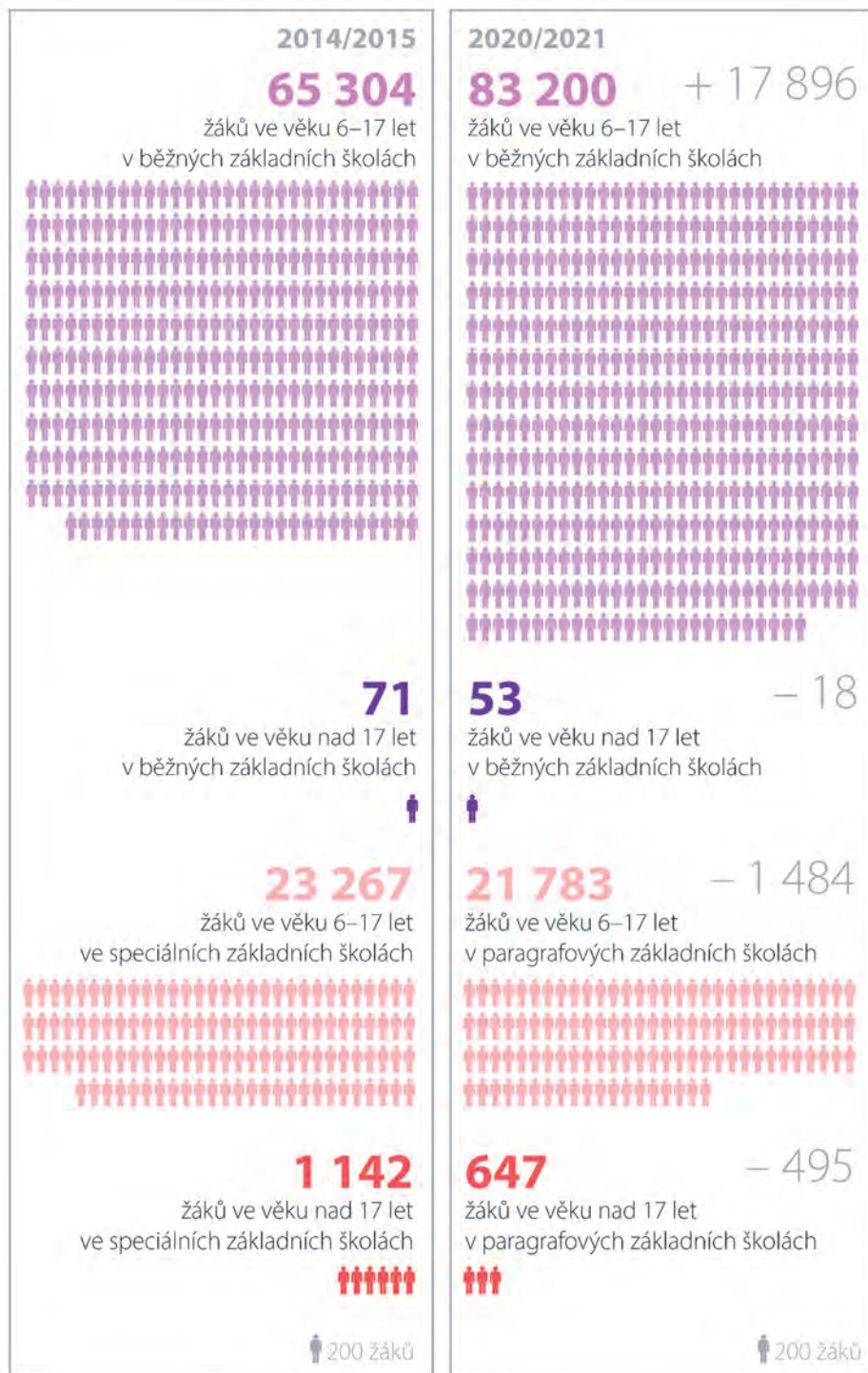
Správní obvody ORP

- se žáky v běžných i paragrafových ZŠ
- se žáky pouze v běžných ZŠ

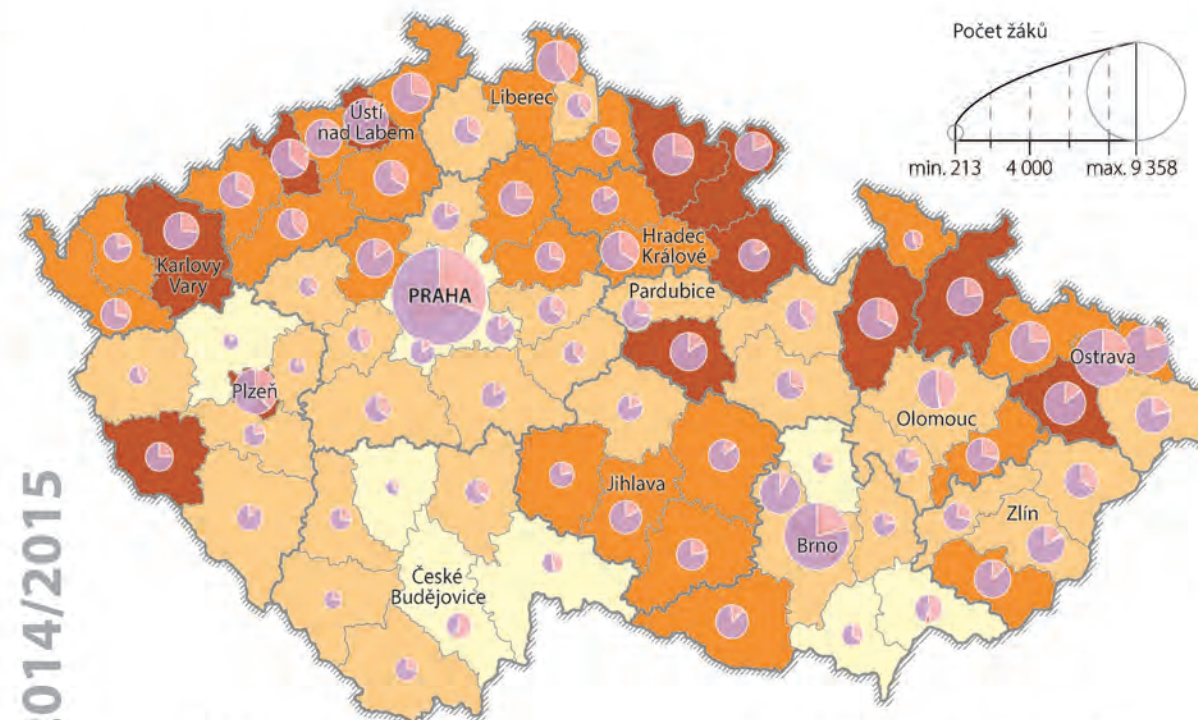
2020/2021

Přes celkový nárůst počtu žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (mezi lety 2014 a 2020 o 17 %) se podíl žáků starších 17 let v základních školách výrazně nezvýšil. V běžných základních školách se tyto žáci opět téměř nevyskytují (pouze 0,5 promile žáků). V paragrafových školách počet žáků starších 17 let klesl – v poměru k celkovému počtu žáků téměř o polovinu. Novela školského zákona z roku 2016 umožňuje u žáků s postižením rozložit učivo jednoho ročníku do dvou let, toto ustanovení však dosud nemá dopad na věkovou strukturu žáků v základních školách.

I ve věkové struktuře žáků se projevil celkový nárůst počtu žáků se SVP během posledních pěti let. Je přirozené, že většina z nich se nachází v kategorii do 17 let. Naopak počet žáků nad 17 let v tomto období poklesl, a to v paragrafových školách o téměř 45 %. Lze předpokládat, že ve věkové skupině žáků paragrafových škol nad 17 let se nacházeli především žáci ZŠ speciálních. Ti ve školách setrvali zejména kvůli nedostatečné nabídce adekvátních středních škol. Setrvání dítěte ve školském systému je totiž pro řadu rodin zásadní pro udržení dosažené úrovně vývoje dítěte a v některých případech i pro udržení finanční stability rodiny. Pokles počtu žáků starších 17 let v běžném školství téměř na polovinu může být pozitivní zprávou, ukazující schopnost školského systému řešit jejich vzdělávání v obvyklém věkovém rozpětí.

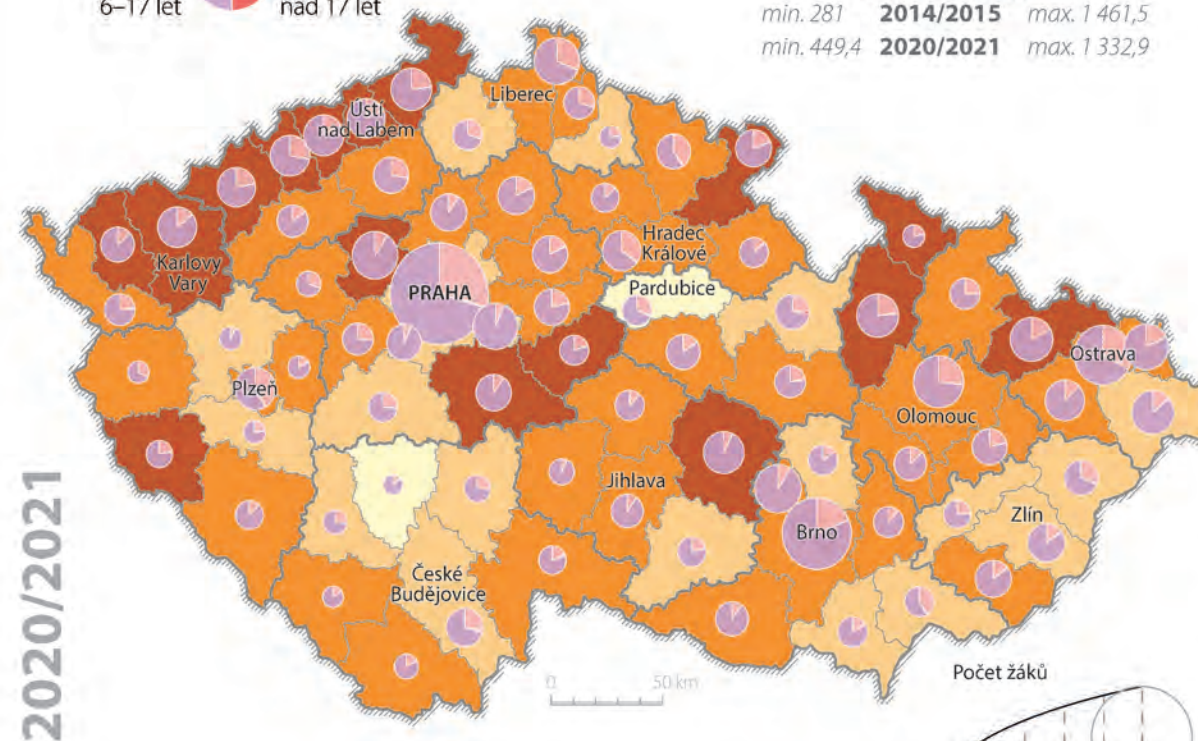
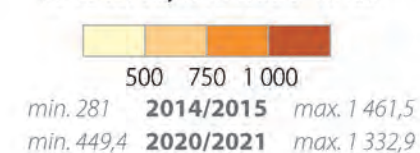
ŽÁCI SE SVP PODLE VĚKU v okresech České republiky

2014/2015

Počet žáků se SVP ve věku 6–17 let
na 10 tis. obyv. ve věku 6–17 let

2020/2021

MIN
Nejnižší počet žáků se SVP
na 10 tis. obyv. ve věku 6–17 let
JIHOČESKÝ KRAJ

MAX
Nejvyšší počet žáků se SVP
na 10 tis. obyv. ve věku 6–17 let
KRÁLOVÉHRADECKÝ KRAJ

Rozdíl mezi regionem s nejnižším a nejvyšším počtem žáků se SVP je alarmující, třebaže se do počtu žáků se SVP v Jihočeském kraji promítla jistě i skupina žáků se sociálním znevýhodněním (viz demograficky srovnatelný Královéhradecký kraj). Je těžko pochopitelné, že počet žáků se SVP v tomto kraji byl o 130 % vyšší než v Jihočeském kraji. Vysvětlením mohl být vyšší podíl žáků s MP jako reziduum diagnostiky žáků s MP před rokem 2009.

MIN
Nejnižší počet žáků se SVP
na 10 tis. obyv. ve věku 6–17 let
JIHOČESKÝ KRAJ

MAX
Nejvyšší počet žáků se SVP
na 10 tis. obyv. ve věku 6–17 let
KARLOVARSKÝ KRAJ

Data z roku 2020 nabízejí zcela jiný obraz než v roce 2014. Vyše uvedené kraje (Ústecký a Jihočeský) se ve svých extrémech vyrovnaly, krajem s nejvyšším podílem žáků se SVP se stal Karlovarský kraj. Podíl území, ve kterých bylo diagnostikováno méně než 750 žáků se SVP na 10 tisíc obyvatel, se snížil přibližně na polovinu. Rozdíly mezi kraji s nejvyšším a nejnižším podílem žáků se SVP se zmírnily. Ačkoli se jednalo o pozitivní trend, rozdíly v počtu žáků jsou stále zásadní. Jejich zmírnění by jistě prospěla jednotná metodika posuzování SVP pro pracovníky školských poradenských zařízení.

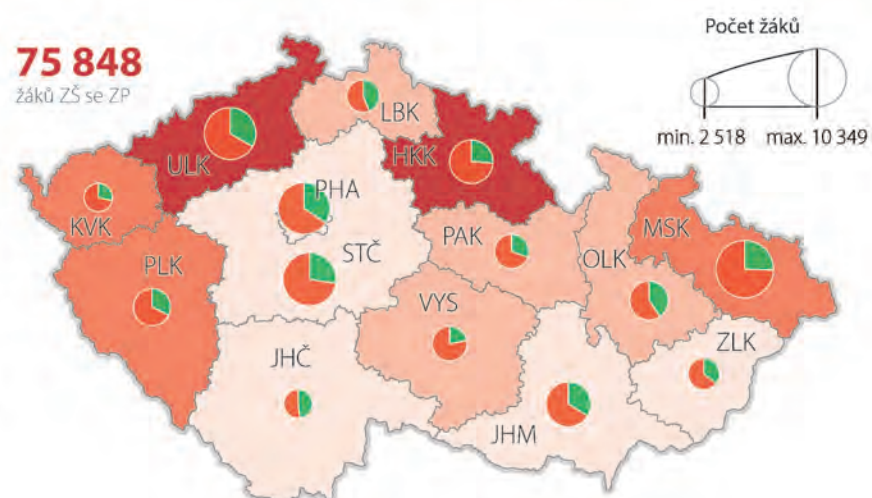

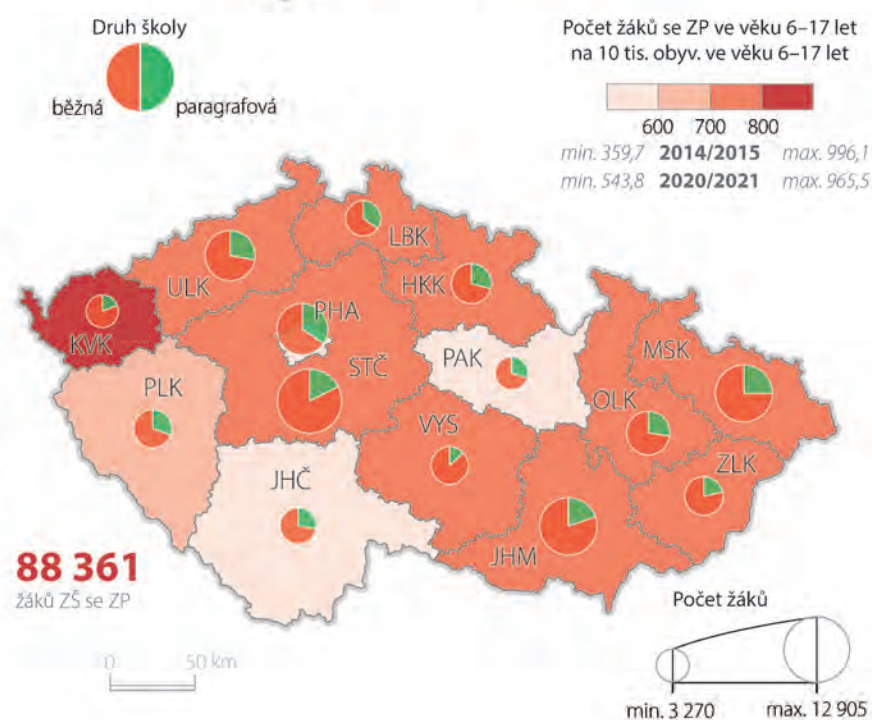
2.1.6 ŽÁCI SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI V KRAJÍCH

ZDRAVOTNÍ POSTIŽENÍ

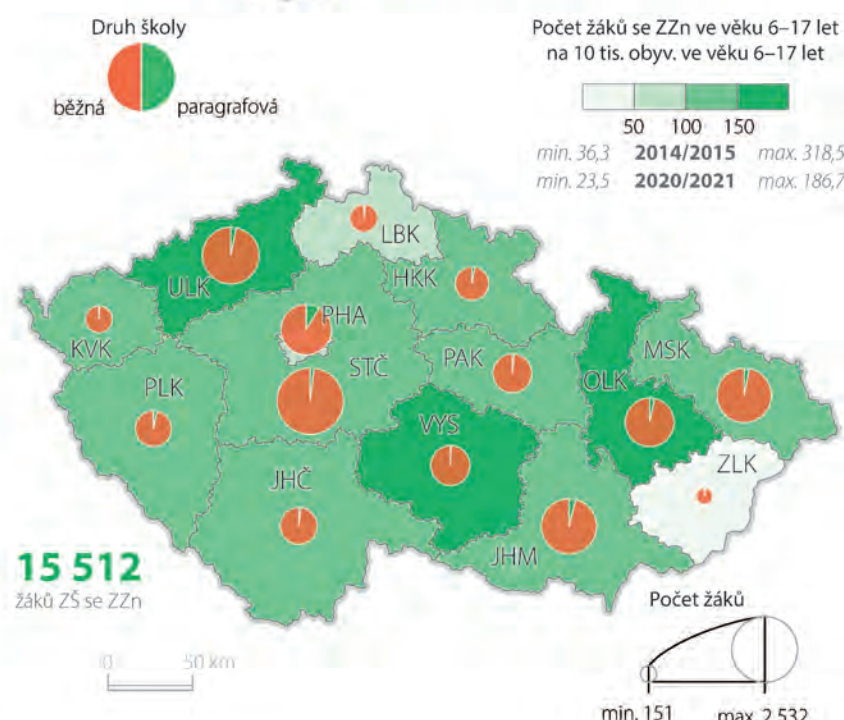
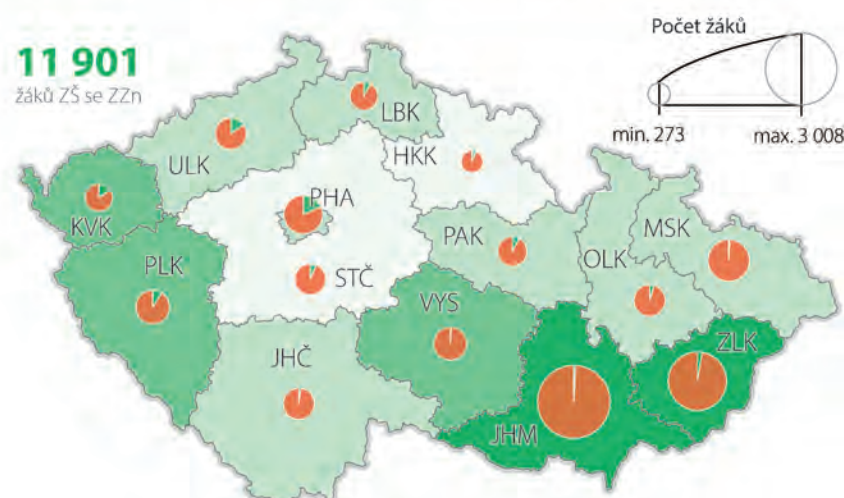
2014/2015

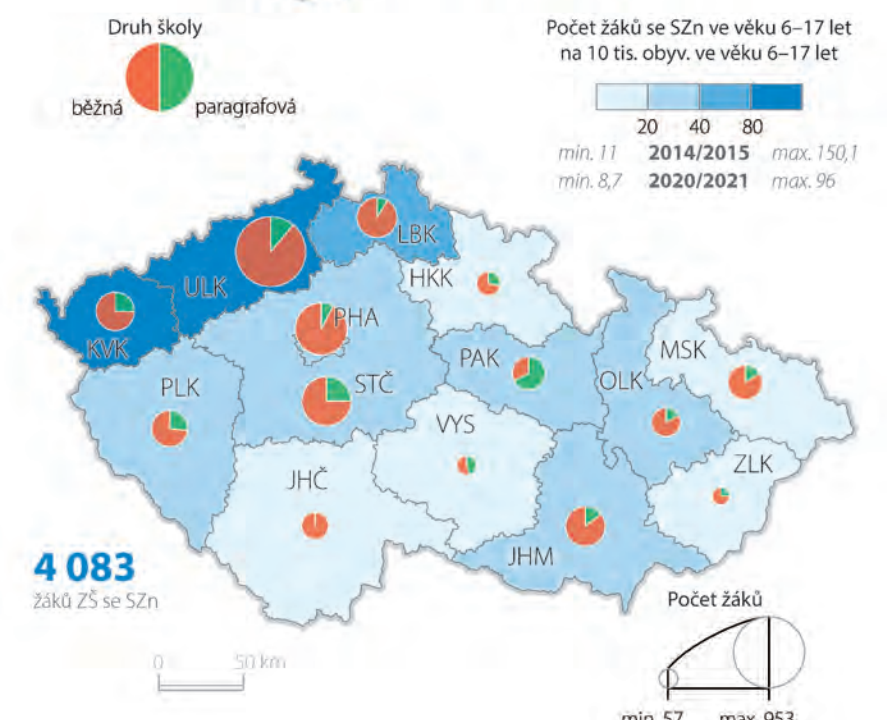
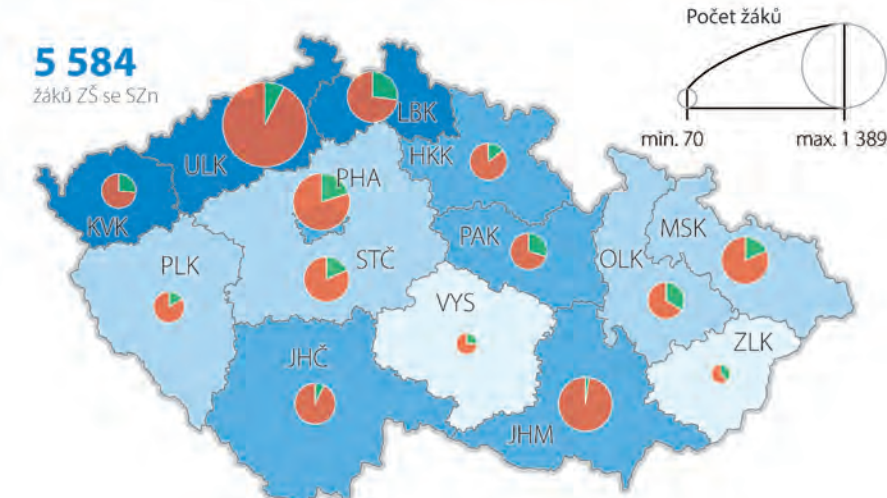
2020/2021

ZDRAVOTNÍ ZNEVÝHODNĚNÍ

SOCIÁLNÍ ZNEVÝHODNĚNÍ

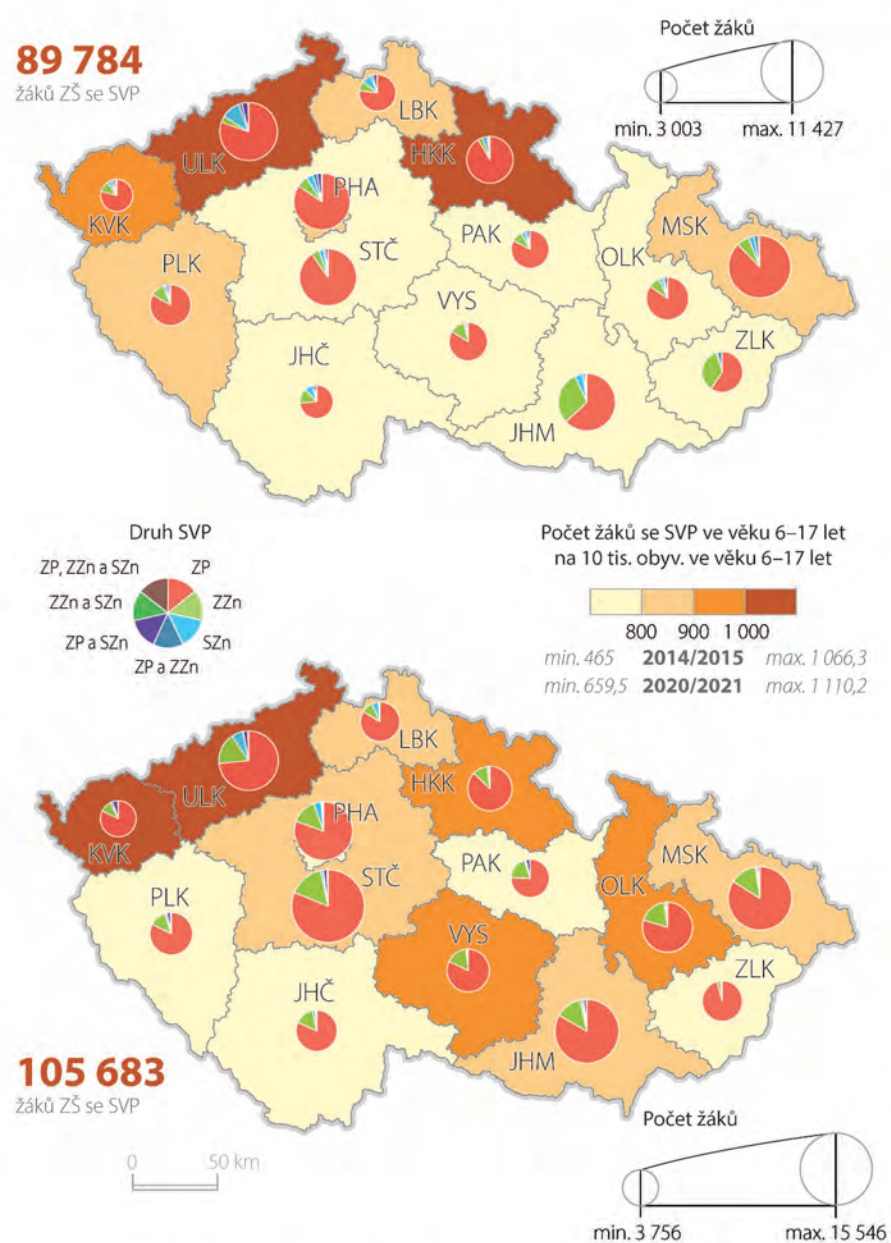

Ve školním roce 2014/2015 bylo vykázáno celkem 75 848 žáků s těžkým ZP ve věku 6–17 let. V přepočtu na 10 tis. obyv. ve věku 6–17 let bylo nejvíce těchto žáků vykázáno v ULK a HKK. Ve všech krajích se vzdělávalo více uvedených žáků v běžných ZŠ. Ve školním roce 2020/2021 bylo v ČR vykázáno o 12 513 žáků s těžkým ZP více. Největší kumulace žáků s těžkým ZP byla v KVK, nejméně jich bylo vykázáno v PHA, JHČ a PAK. Obdobně jako v předchozím sledovaném období se většina žáků vzdělávala v běžných školách.

Ve školním roce 2014/2015 se v ČR vzdělávalo celkem 11 901 žáků se ZZn. Nejvíce těchto žáků v přepočtu na 10 tis. obyvatel sledovaného věku bylo vykázáno v JHM a ZLK, nejméně v PHA, STČ a HKK. Naprostá většina žáků se ZZn byla vzdělávána v běžných školách. Ve školním roce 2020/2021 došlo k navýšení počtu žáků se zdravotním znevýhodněním ve třech krajích – OLK, VYS a ULK (o 3 611). Zatímco v předchozím období vykazoval ZLK jeden z nejvyšších počtů, v uvedeném období se zde vzdělávalo žáků se ZZn nejméně.

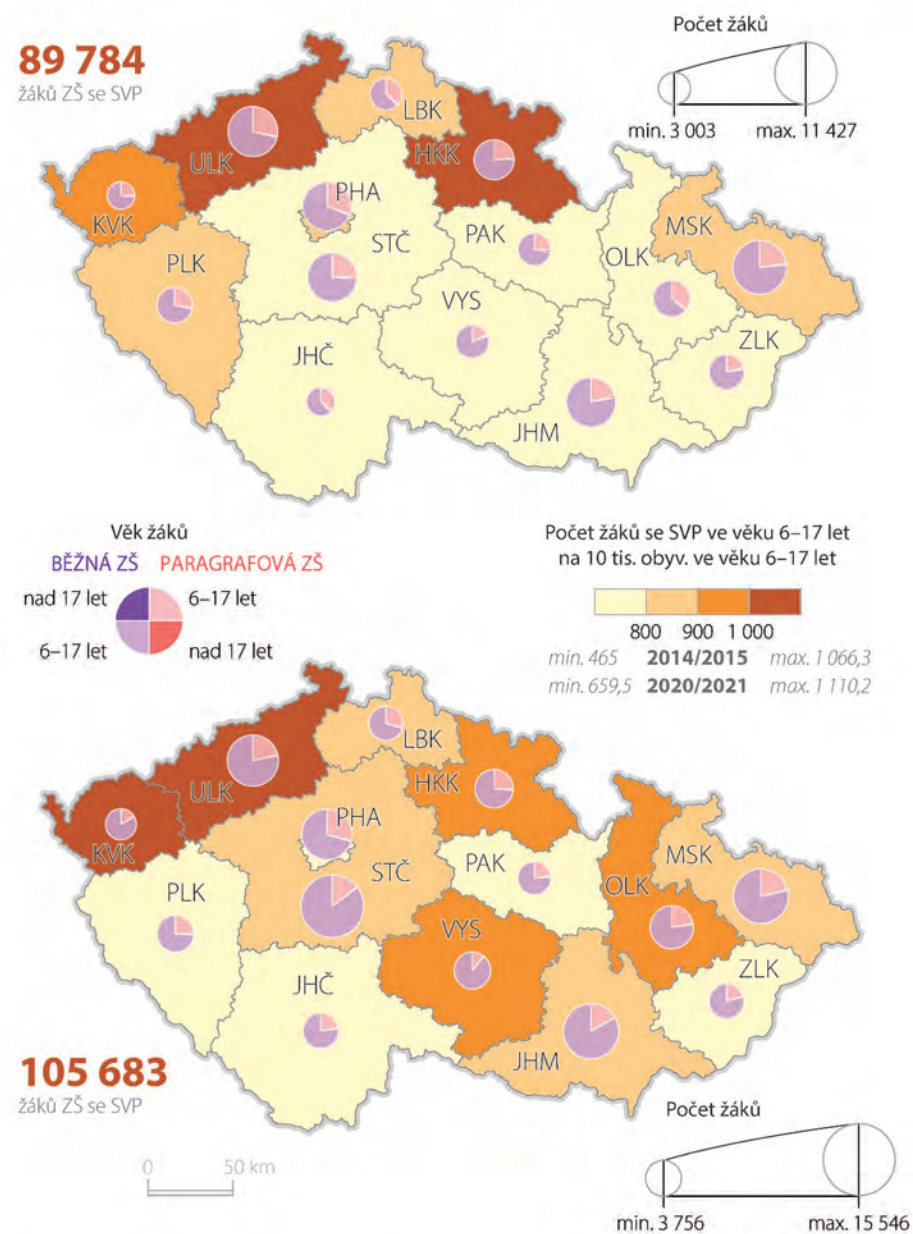
Žáků se sociálním znevýhodněním bylo ve školním roce 2014/2015 v celé ČR vykázáno 5 584. Nejvíce v přepočtu na 10 tis. obyvatel daného věku bylo vykázáno v KVK, ULK a LBK, nejméně ve VYS a ZLK. Převážná většina těchto žáků byla vzdělávána v běžných školách. Srovnáním obou školních roků lze sledovat ve školním roce 2020/2021 pokles počtu vykazovaných žáků se SZn o 1 501. Nadále bylo nejvíce žáků v přepočtu na 10 tis. obyvatel ve věku 6–17 let vykázáno v ULK a KVK. Významný pokles byl zaznamenán v HKK a JHČ.

SPECIÁLNÍ VZDĚLÁVACÍ POTŘEBY

Ve školním roce 2014/2015 bylo v ČR vykááno celkem 89 784 žáků se SVP. Největší počty žáků v přepočtu na 10 tis. obyvatel ve věku 6–17 let vykazovaly ULK a HKK, ale i KVK. Většinu tvořili žáci se ZP. Ve ZLK a JHM tvořili významnou část z celkového počtu žáků se SVP žáci se ZZn. Ve školním roce 2020/2021 bylo vykááno o 15 899 žáků se SVP více. Nejvíce žáků bylo vykááno v ULK a KVK, k významnému navýšení došlo v OLK a VYS. Nadále se v převážné většině jednalo o žáky se ZP, v menší míře o žáky se zdravotním znevýhodněním.

ŽÁCI SE SVP PODLE VĚKU

Ve školním roce 2014/2015 bylo z celkového počtu žáků se SVP (89 784) nejvíce žáků ve věku 6–17 let vykááno v běžných školách. Nejvíce žáků bylo evidováno v ULK a MSK. V běžných školách se vzdělávalo 71 žáků starších 17 let, v paragrafových školách pak 1 142 žáků. Ve školním roce 2020/2021 byla situace obdobná jako v předchozím sledovaném období, s mírným nárůstem počtu žáků v běžných školách. Byl zaznamenán pokles počtu žáků starších 17 let jak v běžných, tak zejména v paragrafových školách, a to přibližně na polovinu.

KAPITOLA 2.2

ŽÁCI SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM

- 2.2.1 ŽÁCI S MENTÁLNÍM POSTIŽENÍM
- 2.2.2 ŽÁCI SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM
- 2.2.3 ŽÁCI SE ZRAKOVÝM POSTIŽENÍM
- 2.2.4 ŽÁCI S NARUŠENOU KOMUNIKAČNÍ SCHOPNOSTÍ
- 2.2.5 ŽÁCI S TĚLESNÝM POSTIŽENÍM
- 2.2.6 ŽÁCI S PORUCHOU AUTISTICKÉHO SPEKTRA
- 2.2.7 ŽÁCI S VÝVOJOVÝMI PORUCHAMI CHOVÁNÍ
- 2.2.8 ŽÁCI S VÝVOJOVÝMI PORUCHAMI UČENÍ
- 2.2.9 ŽÁCI SE SOUBĚŽNÝM POSTIŽENÍM VÍCE VADAMI
- 2.2.10 ŽÁCI SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM V KRAJÍCH
- 2.2.11 ZMĚNY POČTU ŽÁKŮ S JEDNOTLIVÝMI DRUHY ZDRAVOTNÍHO POSTIŽENÍ PODLE TYPU ŠKOLY

2.2.1 ŽÁCI S MENTÁLNÍM POSTIŽENÍM

Kategorie žáků s mentálním postižením (MP) zahrnuje žáky s mentálním postižením lehkým, středně těžkým, těžkým a hlubokým. Mentální postižení má u žáků významné dopady na vzdělávání. Většinou byli tito žáci vzděláváni ve speciálních školách. Data pocházejí ze zahajovacích výkazů škol.

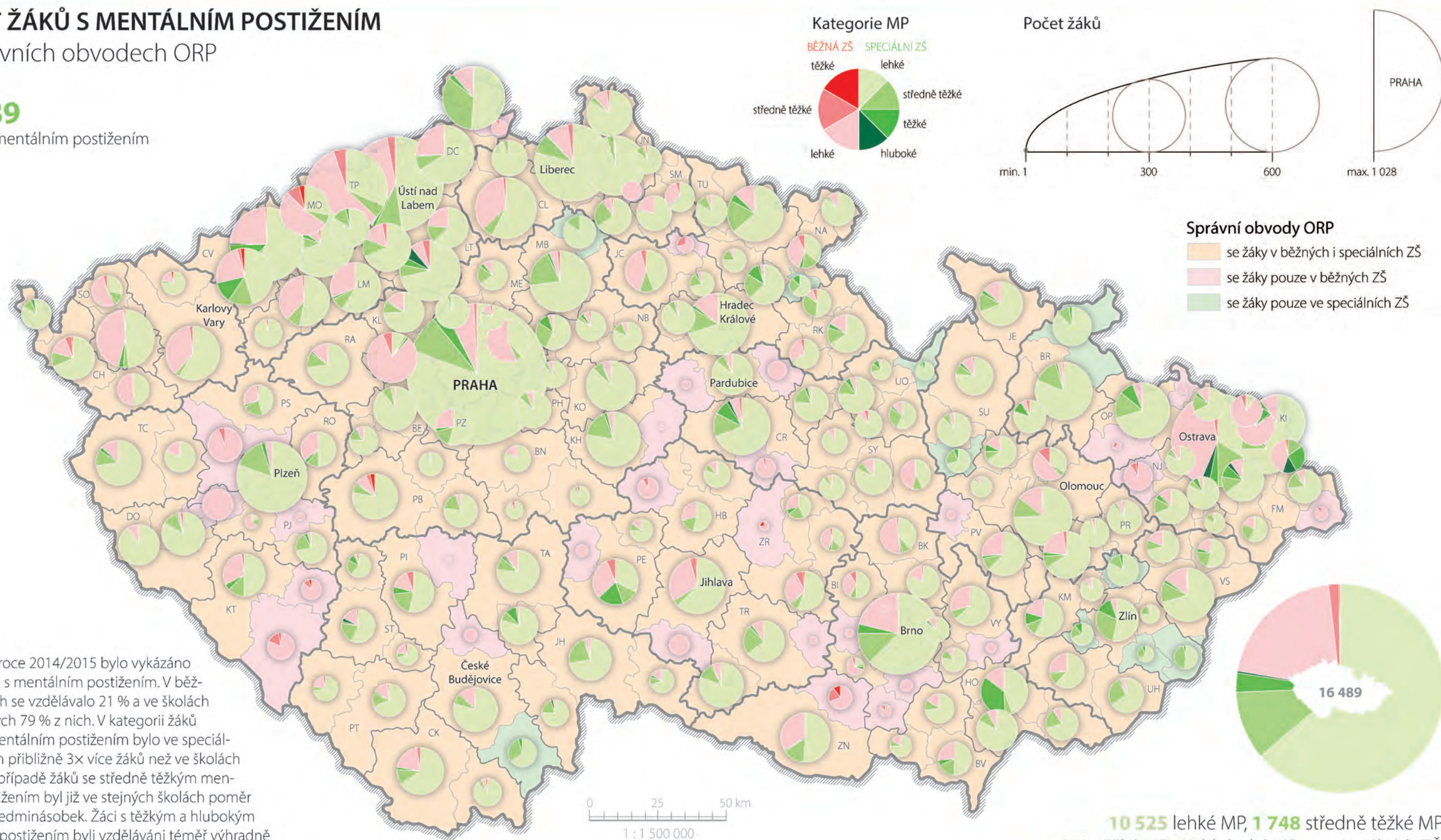
POČET ŽÁKŮ S MENTÁLNÍM POSTIŽENÍM ve správních obvodech ORP

16 489

žáků ZŠ s mentálním postižením

2014/2015

Ve školním roce 2014/2015 bylo vykázáno 16 489 žáků s mentálním postižením. V běžných školách se vzdělávalo 21 % a ve školách paragrafových 79 % z nich. V kategorii žáků s lehkým mentálním postižením bylo ve speciálních školách přibližně 3x více žáků než ve školách běžných. V případě žáků se středně těžkým mentálním postižením byl již ve stejných školách poměr zvýšen na sedminásobek. Žáci s těžkým a hlubokým mentálním postižením byli vzděláváni téměř výhradně ve speciálních školách, což odpovídá podmínkám a náročnosti jejich vzdělávání.

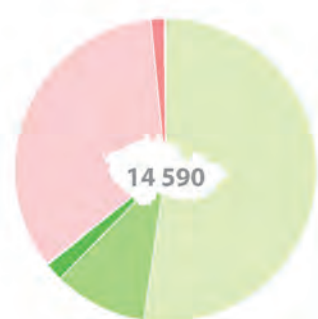

10 525 lehké MP, **1 748** středně těžké MP, **485** těžké MP, **54** hluboké MP ve speciálních ZŠ, **3 380** lehké MP, **265** středně těžké MP, **32** těžké MP v běžných ZŠ

POČET ŽÁKŮ S MENTÁLNÍM POSTIŽENÍM ve správních obvodech ORP

14 590

žáků ZŠ s mentálním postižením

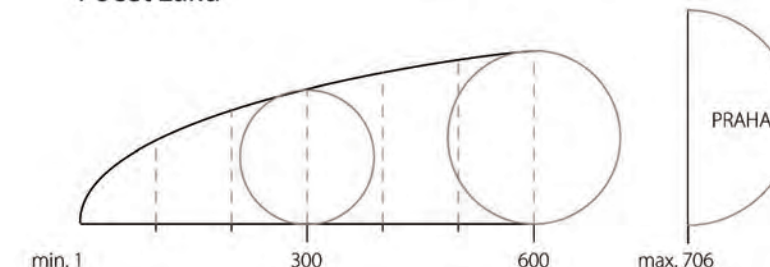

7 633 lehké MP, **1 454** středně těžké MP,
288 těžké MP, **20** hluboké MP v paragrafových ZŠ,
4 968 lehké MP, **210** středně těžké MP, **17** těžké MP v běžných ZŠ

Kategorie MP

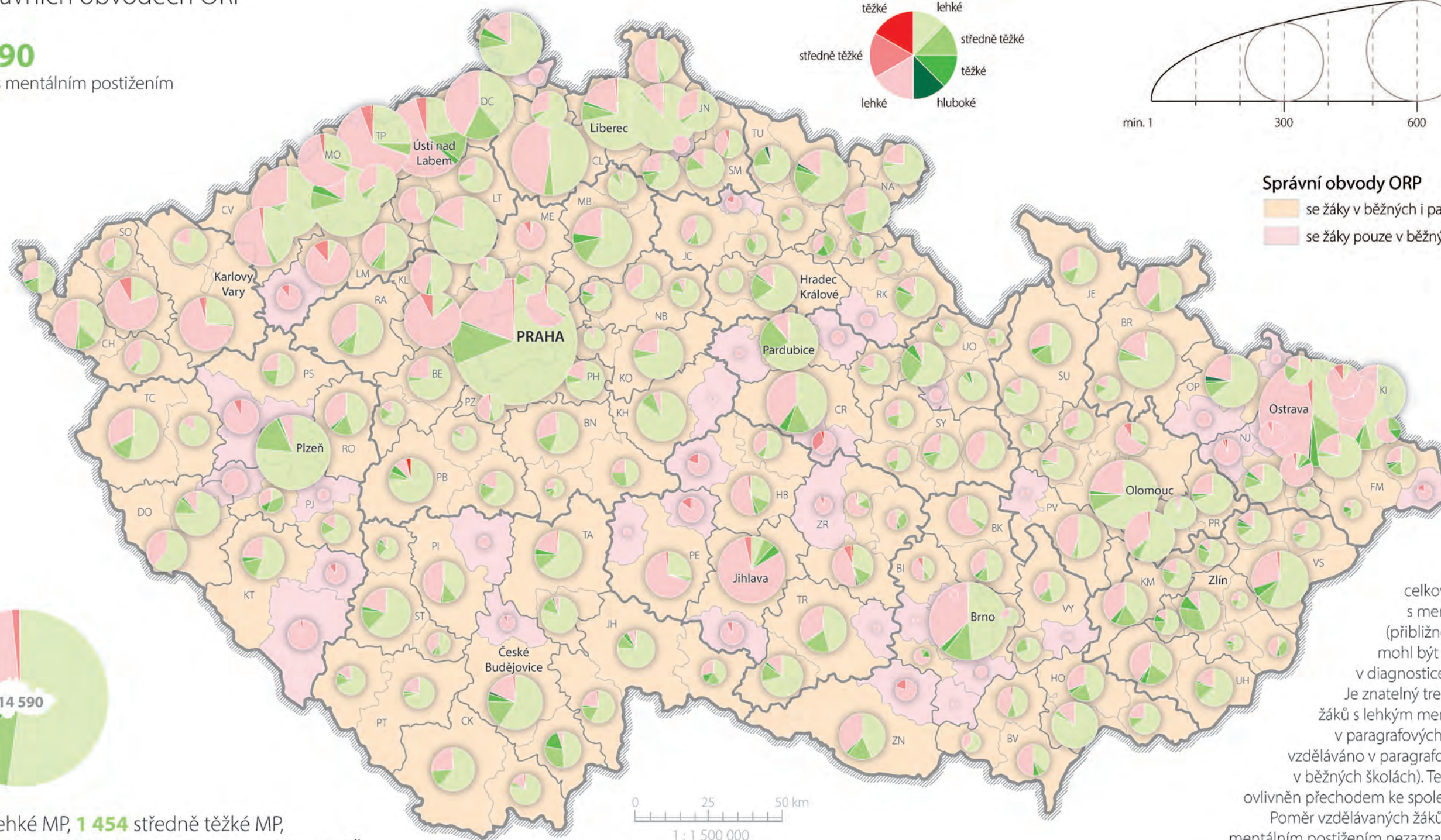

Počet žáků

Správní obvody ORP

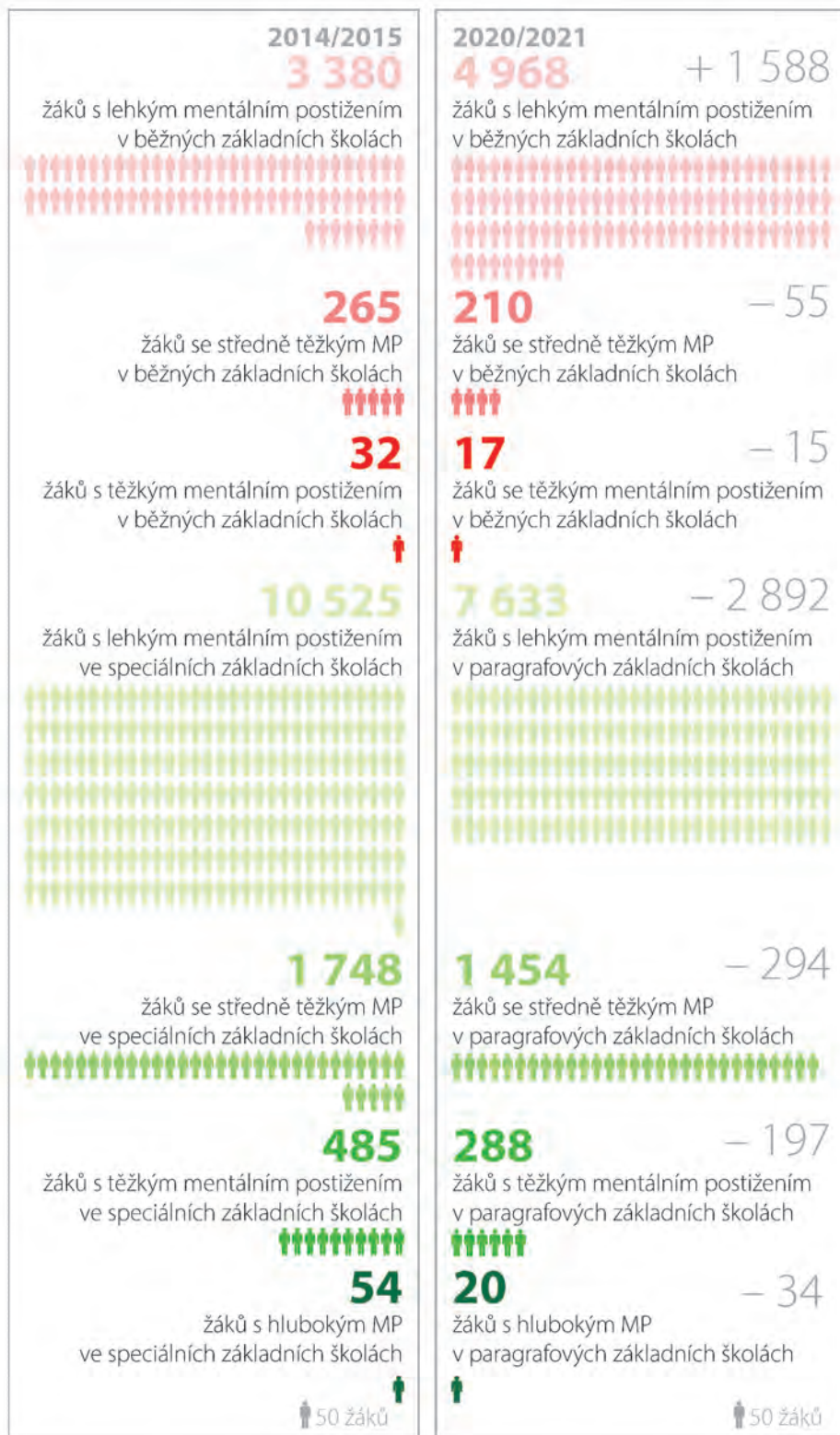
- se žáky v běžných i paragrafových ZŠ
- se žáky pouze v běžných ZŠ

2020/2021

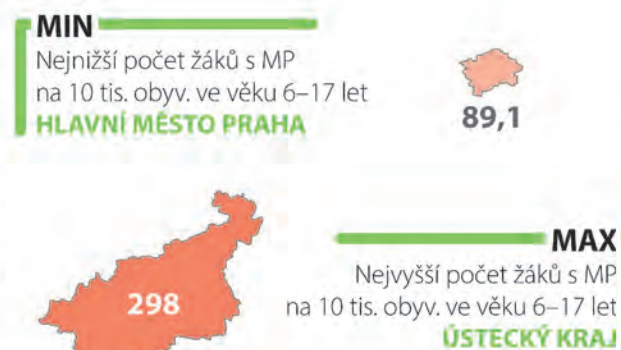
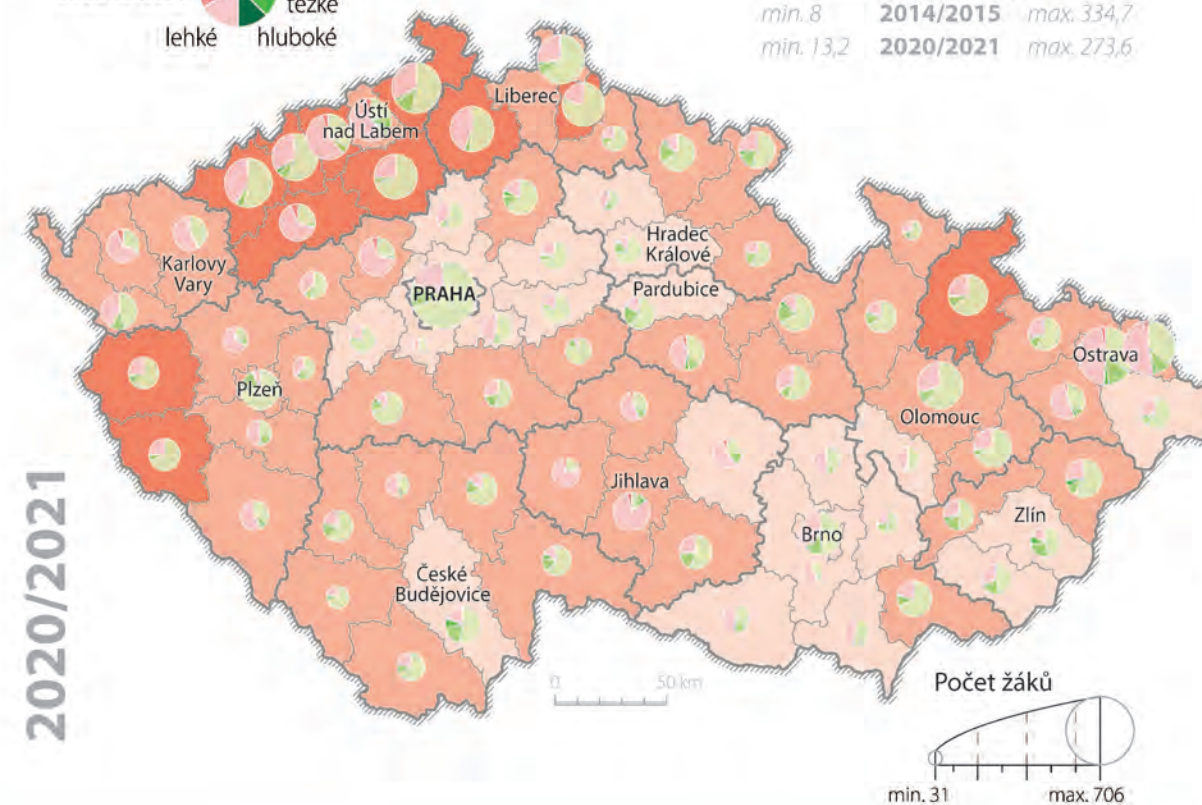
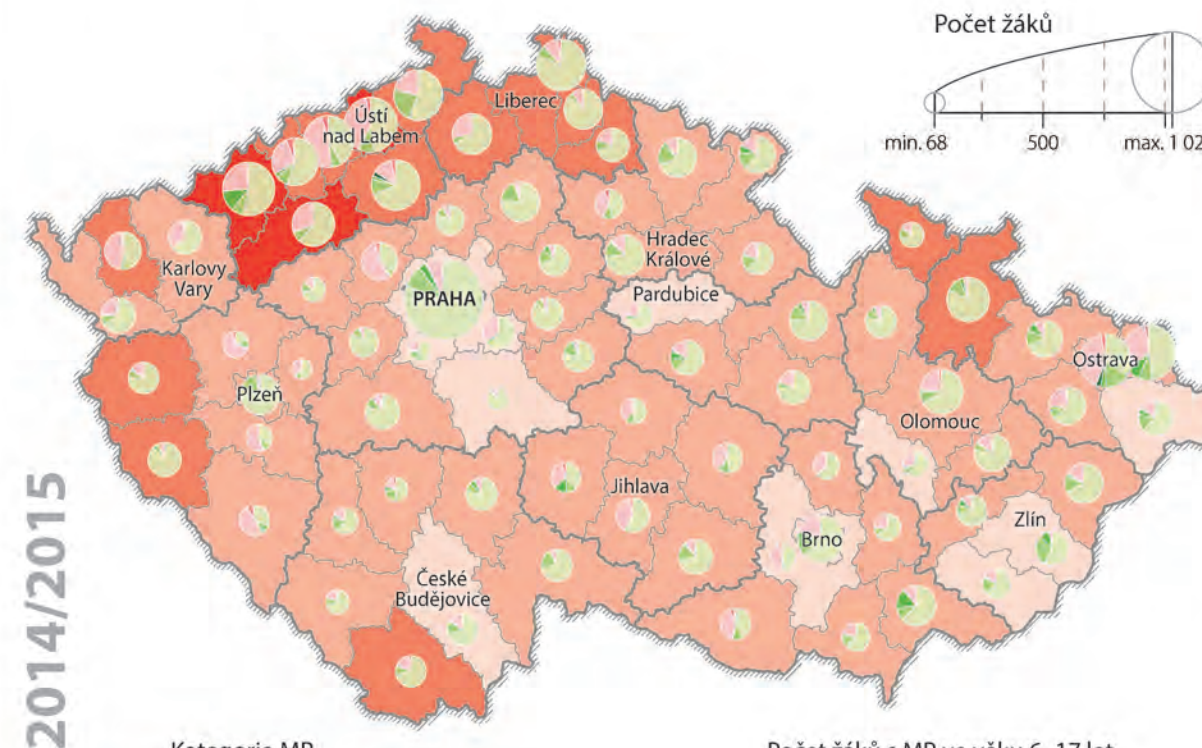
Ve sledovaném období 2020/2021 se jednalo o stejné kategorie žáků s mentálním postižením jako v roce 2014/2015. Zřetelně je vidět postupný přesun vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením do běžných škol.

Ve sledovaném roce 2020/2021 se celkově snížil počet žáků s mentálním postižením (přibližně o 13 %). Tento jev mohl být způsoben změnou v diagnostice SVP po roce 2016. Je znatelný trend snižování počtu žáků s lehkým mentálním postižením v paragrafových školách (60 % žáků vzděláváno v paragrafových školách, 40 % v běžných školách). Tento údaj byl zjevně ovlivněn přechodem ke společnému vzdělávání. Poměr vzdělávaných žáků se středně těžkým mentálním postižením nezaznamenal výraznějších změn. Žáci s těžkým a hlubokým mentálním postižením zůstávají v péči paragrafových škol.

Potvrdilo se, že ve sledovaném období se zvýšil počet žáků s lehkým mentálním postižením vzdělávaných v běžných školách. Naopak ubylo těchto žáků v paragrafových školách. U kategorií žáků se středně těžkým a těžkým, ale i hlubokým mentálním postižením došlo k úbytku ve všech typech škol. Mohlo se opět jednat o důsledky zpřesněné diagnostiky. Stejně tak ale i o častější vykazování těchto žáků v kategorii žáků s více vadami, případně PAS. Přesun byl však nerovnoměrný, pokud jde o jednotlivé kraje republiky.

ŽÁCI S MENTÁLNÍM POSTIŽENÍM v okresech České republiky

Nejvyšší počet žáků s mentálním postižením byl v roce 2014/2015 vykázan v Ústeckém kraji, a to jak v absolutních číslech, tak i v přepočtu na 10 tisíc obyvatel ve věku 6–17 let (38,51%). Oproti tomu v Praze (status kraje) je vykázan absolutně nejvyšší počet, ale nejmenší podíl v přepočtu na 10 tisíc obyvatel ve věku 6–17 let (9,73 %). Zdůvodnění této skutečnosti není v daném rozsahu zcela možné. I zde se bude jednat o důsledky nejednotné diagnostiky. Ale mohou existovat i další příčiny takto významných rozdílů.

I v roce 2020/2021 byl nejvyšší počet žáků s mentálním postižením zaznamenán v Ústeckém kraji, a to jak v absolutních číslech, tak i v přepočtu na 10 tisíc obyvatel ve věku 6–17 let (35,13 %). Stejně jako před pěti lety i Praha jako kraj vykazovala sice absolutně nejvyšší počet, ale nejmenší podíl v přepočtu na 10 tisíc obyvatel ve věku 6–17 let (8,56 %). Naopak oproti roku 2014/2015 došlo v obou krajích k poklesu počtu žáků, poměrově však jsou změny u obou krajů srovnatelné. Již poněkoličkáte se odvoláváme na zásadní problém českého poradenského systému – neexistující standardizovanou metodiku posuzování SVP.

2.2.2 ŽÁCI SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM

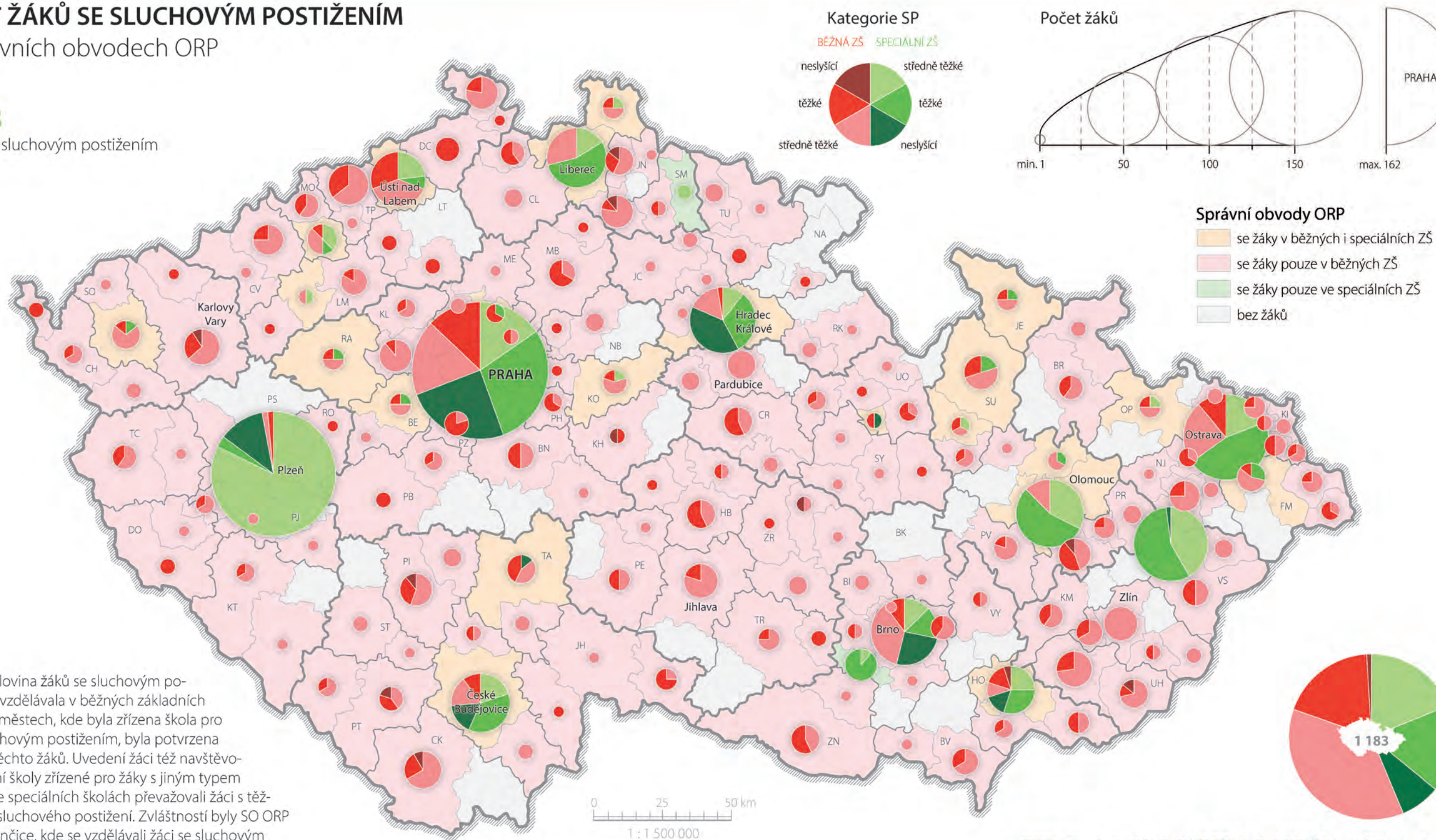
Podle metodiky vykazování v daném období se zjišťovaly počty žáků se sluchovým postižením (SP) ve třech kategoriích – středně těžké postižení, těžké postižení a neslyšící. Žáci se sluchovým postižením navštěvovali jak školy běžné, tak i speciální.

POČET ŽÁKŮ SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM ve správních obvodech ORP

1 183

žáků ZŠ se sluchovým postižením

2014/2015

Více než polovina žáků se sluchovým postižením se vzdělávala v běžných základních školách. Ve městech, kde byla zřízena škola pro žáky se sluchovým postižením, byla potvrzena kumulace těchto žáků. Uvedení žáci též navštěvovali speciální školy zřízené pro žáky s jiným typem postižení. Ve speciálních školách převažovali žáci s těžším typem sluchového postižení. Zvláštností byly SO ORP Semily a Ivančice, kde se vzdělávali žáci se sluchovým postižením pouze ve speciální škole. V Kraji Vysočina se tito žáci vzdělávali pouze v běžných školách.

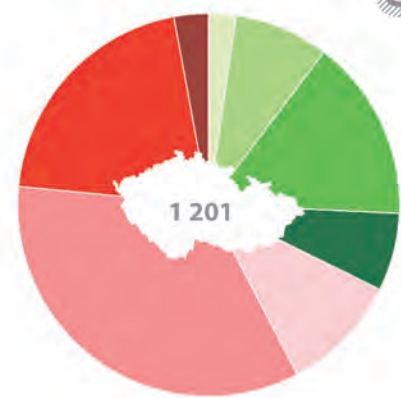
223 středně těžké SP, **202** těžké SP, **92** neslyšící v SZŠ,
434 středně těžké SP, **221** těžké SP, **11** neslyšící v ZŠB

Od roku 2016, tedy i ve školním roce 2020/2021, přibyla ve výkaznictví nová kategorie žáků s mírným sluchovým postižením. Jednalo se o žáky, kteří zpravidla využívali podpůrná opatření 2. stupně. Tito žáci navštěvovali především běžné školy.

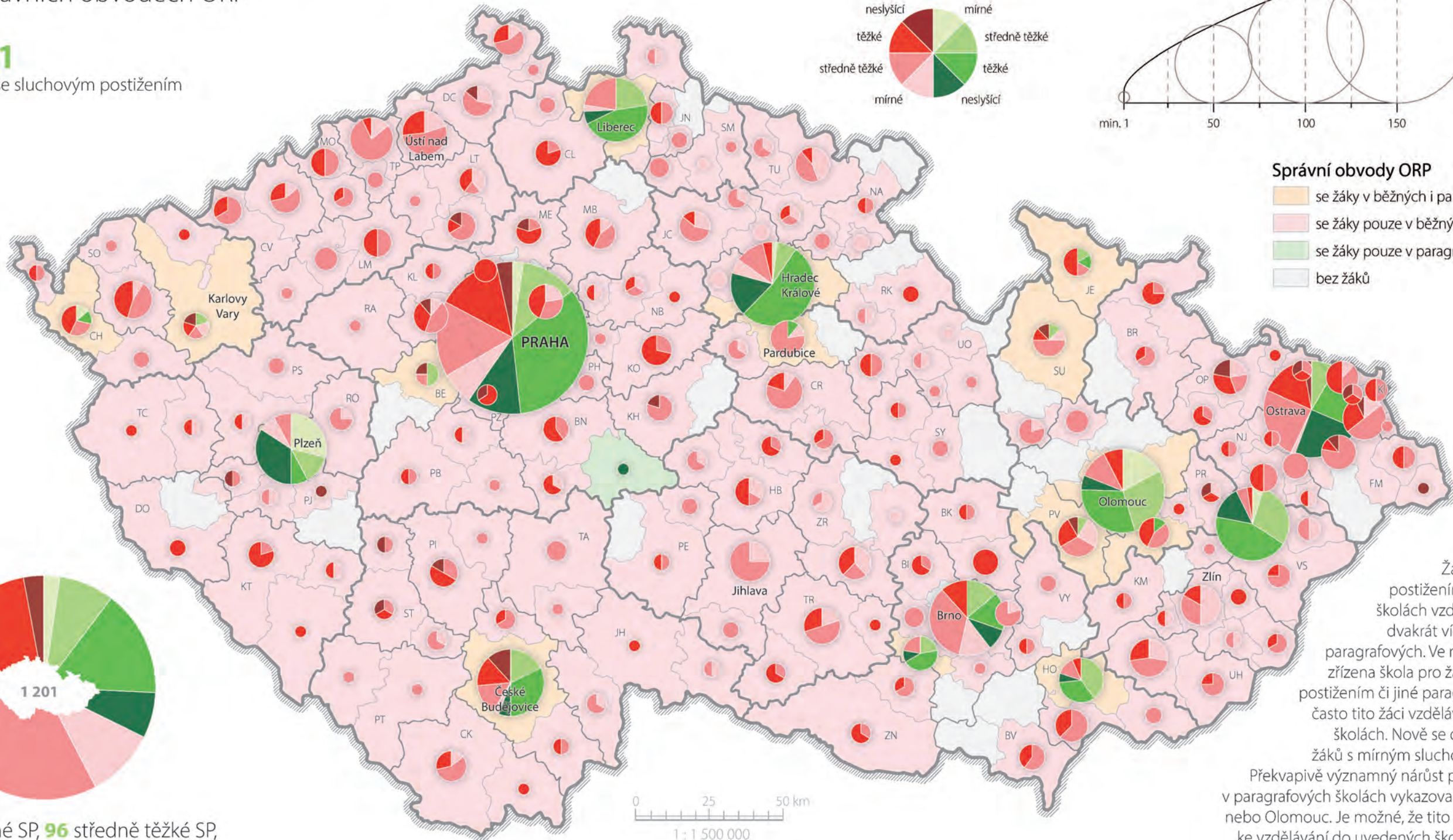
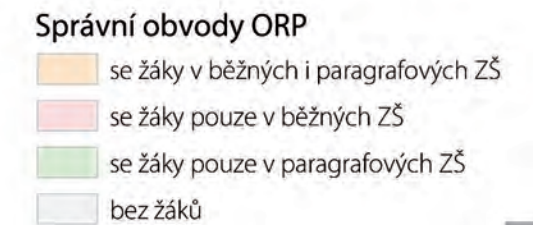
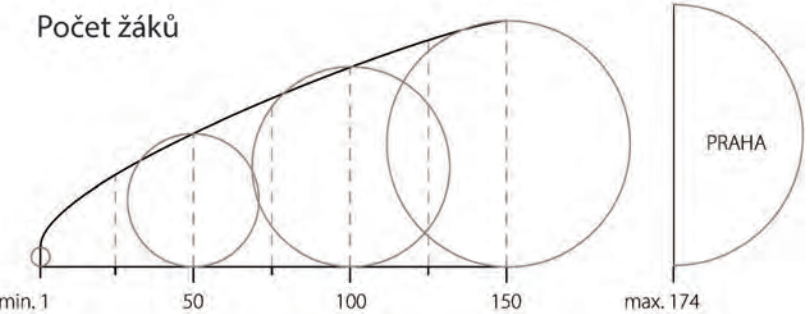
POČET ŽÁKŮ SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM ve správních obvodech ORP

1 201

žáků ZŠ se sluchovým postižením

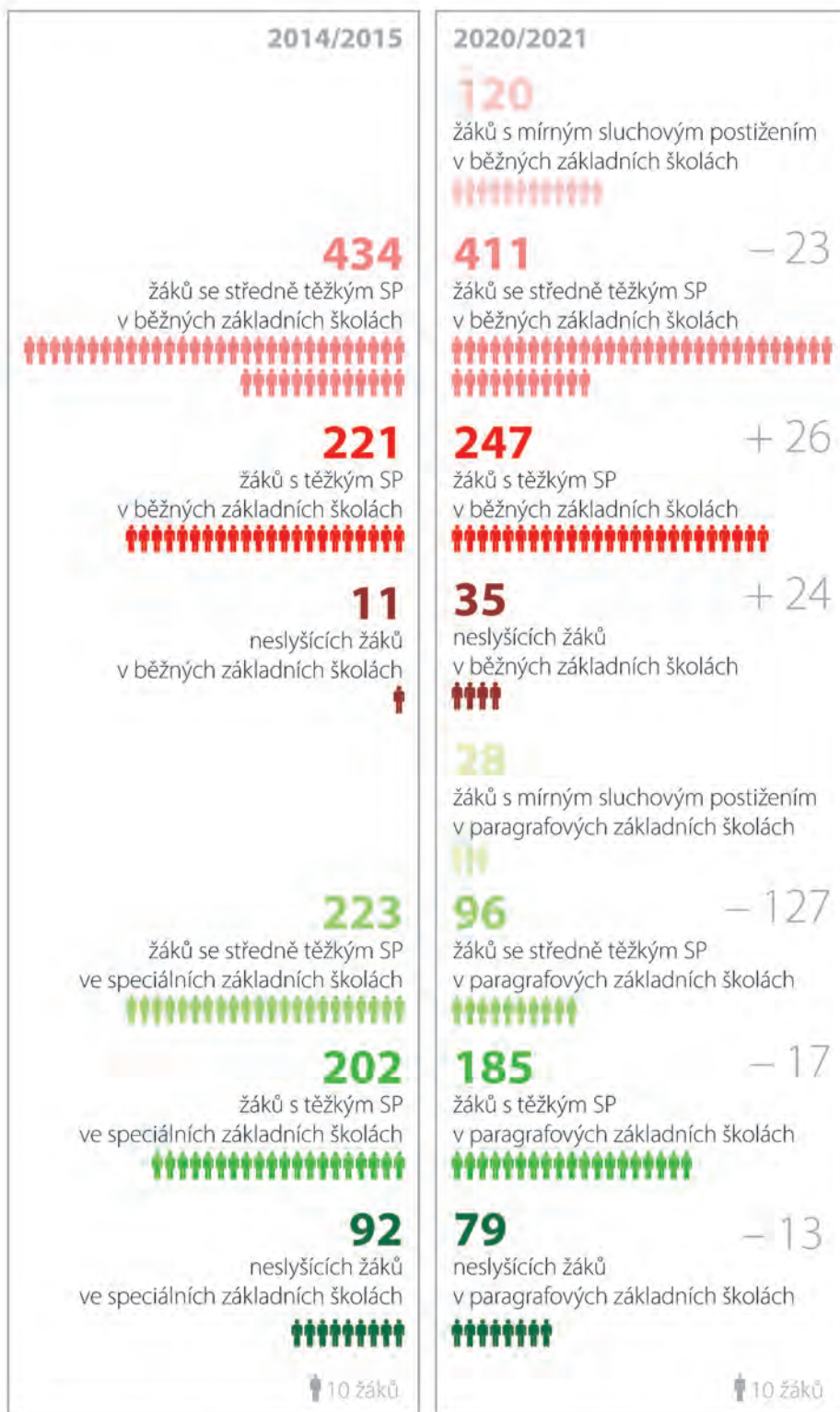

28 mírné SP, 96 středně těžké SP,
185 těžké SP, 79 neslyšící v SZŠ,
120 mírné SP, 411 středně těžké SP, 247 těžké SP, 35 neslyšící v ZŠB

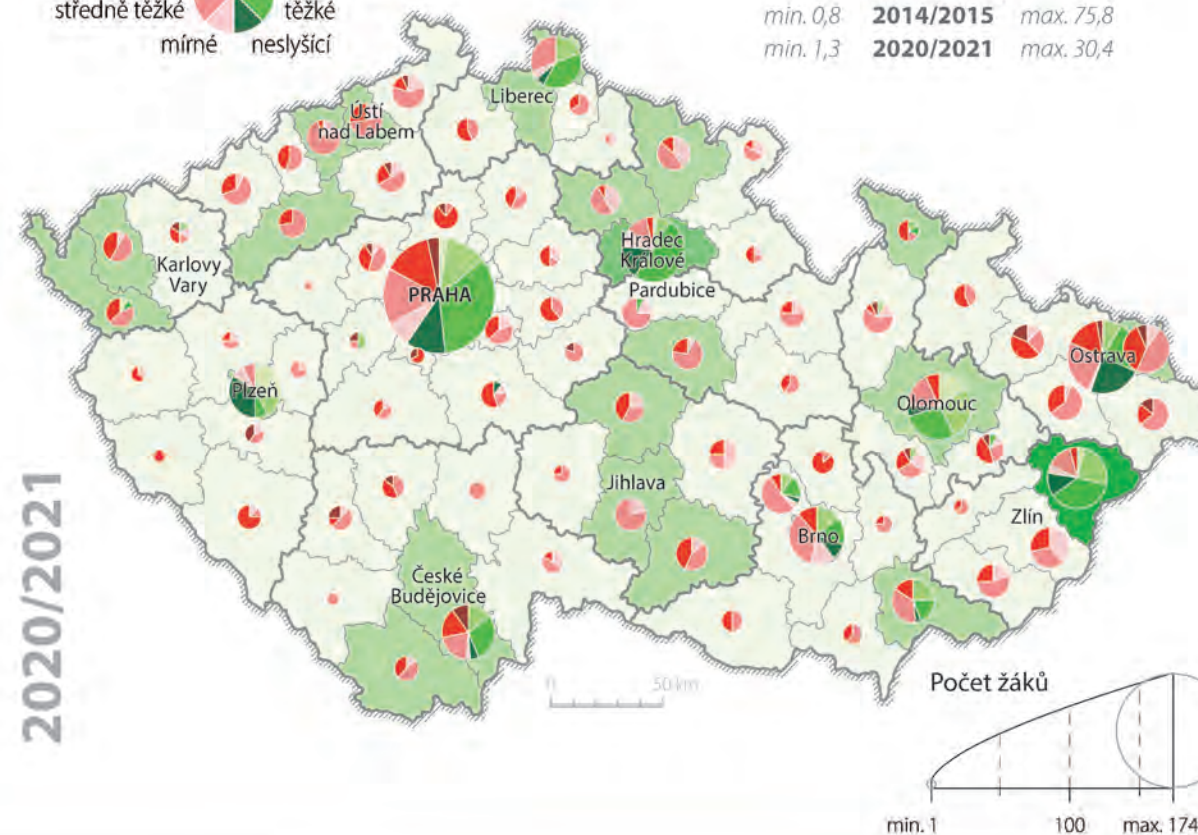
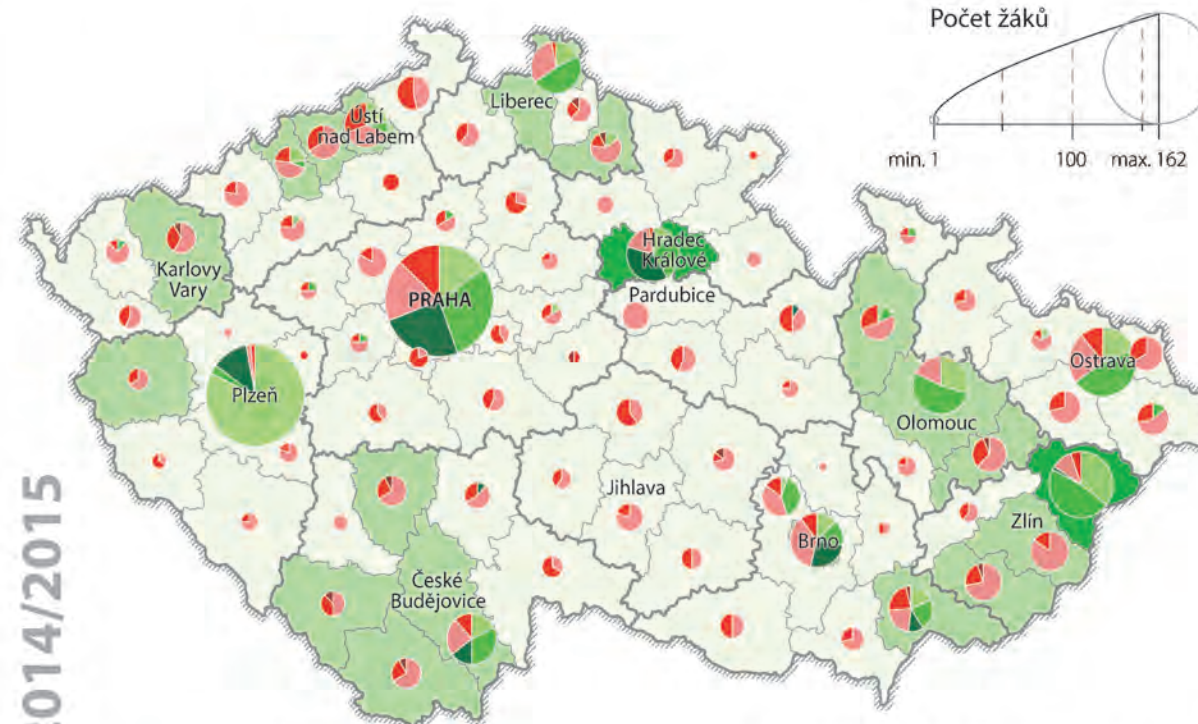
2020/2021

Žáků se sluchovým postižením bylo v běžných školách vzděláváno přibližně dvakrát více než ve školách paragrafových. Ve městech, kde byla zřízena škola pro žáky se sluchovým postižením či jiné paragrafové školy, byli často tyto žáci vzděláváni v uvedených školách. Nově se objevila kategorie žáků s mírným sluchovým postižením. Překvapivě významný nárůst počtu těchto žáků v paragrafových školách vykazovala například Plzeň nebo Olomouc. Je možné, že tyto žáci byli přijímáni ke vzdělávání do uvedených škol nejen z důvodu mírného sluchového postižení, ale také z důvodu jiného znevýhodnění.

Ve školním roce 2014/2015 byla více než polovina žáků se sluchovým postižením vzdělávána v běžných školách. V důsledku legislativních změn došlo v následujících letech k odlivu žáků paragrafových škol do škol běžných. Ve vyšší míře se jednalo o žáky se středně těžkým sluchovým postižením. Nárůst počtu neslyšících žáků a žáků s těžkým sluchovým postižením v tzv. běžných školách lze vysvětlit vykazováním žáků s kochleárním implantátem v těchto kategoriích. Tito žáci se totiž v běžných školách vzdělávali primárně.

ŽÁCI SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM v okresech České republiky

MIN
Nejnižší počet žáků se SP
na 10 tis. obyv. ve věku 6–17 let
STŘEDOČESKÝ KRAJ

MAX
Nejvyšší počet žáků se SP
na 10 tis. obyv. ve věku 6–17 let
PLZEŇSKÝ KRAJ

Nejnižší počet žáků se SP vykazoval Středočeský kraj, což lze vysvětlit zařazováním žáků s uvedeným typem postižení do škol v přilehlých krajích. Naopak nejvyšší počet žáků v přepočtu na 10 tisíc obyvatel vykazoval PLK. Největší kumulace žáků se SP byla zaznamenána v okresech Valašské Meziříčí a Hradec Králové, kde byly zřízeny školy pro tyto žáky. Zajímavostí je, že v KVK byli žáci se SP vykazováni téměř rovnoměrně ve všech okresech a převážná většina z nich byla vzdělávána v hlavním vzdělávacím proudu. V Kraji Vysočina byli uvedeni žáci vzdělávání pouze v běžných školách.

MIN
Nejnižší počet žáků se SP
na 10 tis. obyv. ve věku 6–17 let
STŘEDOČESKÝ KRAJ

MAX
Nejvyšší počet žáků se SP
na 10 tis. obyv. ve věku 6–17 let
KRÁLOVÉHRADECKÝ KRAJ

Nejnižší počet žáků se SP v přepočtu na 10 tisíc obyvatel vykazoval i nadále STČ, naopak nejvyšší počet ULK. Ke snížení počtu žáků se SP došlo v PLK. Zajímavé bylo rozložení žáků se SP ve ZLK. V okrese Valašské Meziříčí (s tradiční speciální školou) byla vyšší koncentrace žáků se SP. Jen menší část z nich byla ve školách hlavního vzdělávacího proudu. V ostatních okresech tohoto kraje byli žáci vzděláváni pouze v běžných školách. Postupně se (v důsledku zlepšení lékařské diagnostiky) zvyšoval počet žáků s mírným sluchovým postižením. Byli vzděláváni jak v běžných, tak i v paragrafových školách.

2.2.3 ŽÁCI SE ZRAKOVÝM POSTIŽENÍM

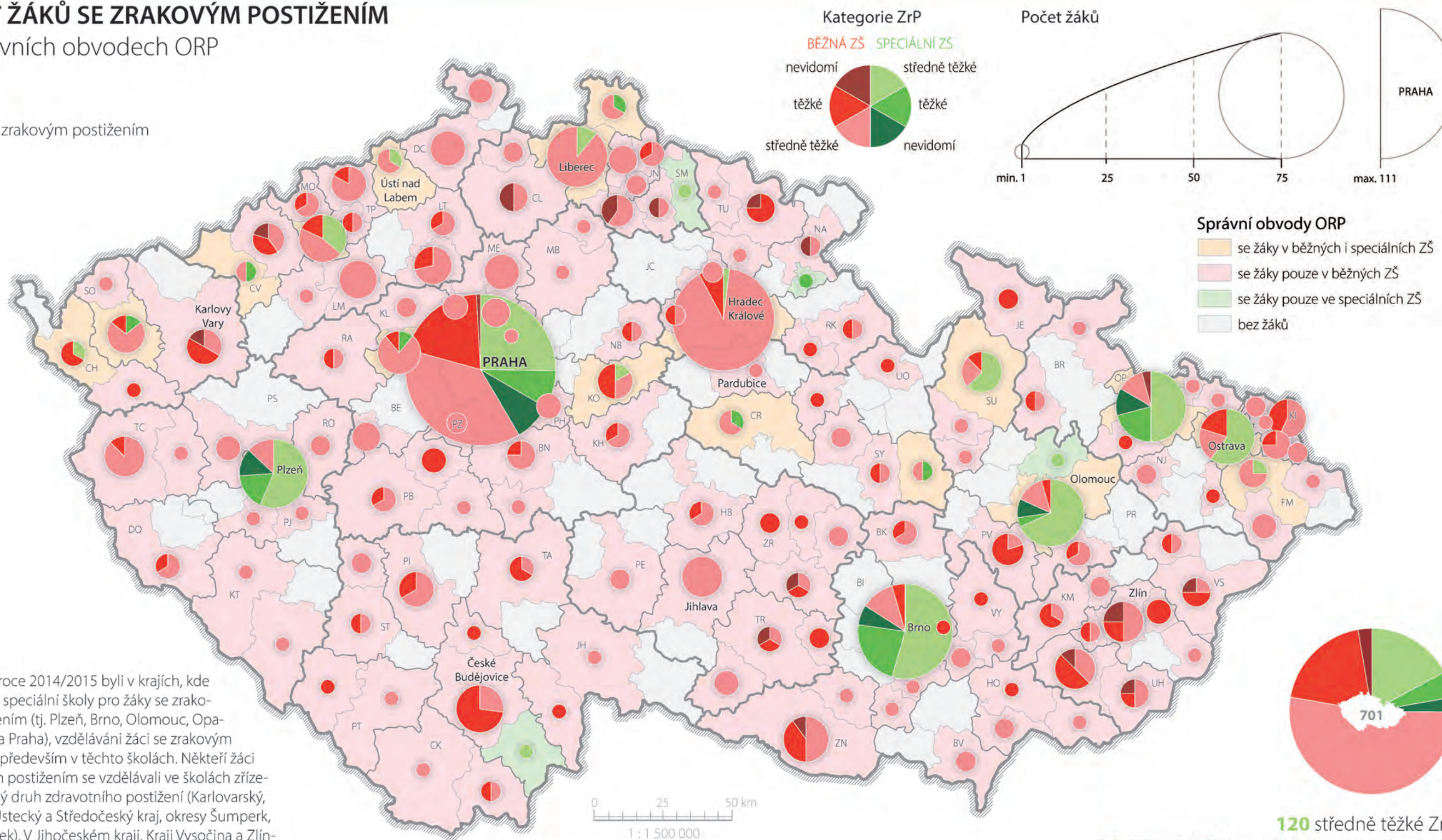
Žáci se zrakovým postižením (ZrP) potřebují podporu při vzdělávání z důvodu tří sledovaných úrovní zrakového postižení – středně těžké postižení, těžké postižení a nevidomost. Žáci se ZrP navštěvovali jak školy běžné, tak i speciální.

POČET ŽÁKŮ SE ZRAKOVÝM POSTIŽENÍM ve správních obvodech ORP

701
žáků ZŠ se zrakovým postižením

2014/2015

Ve školním roce 2014/2015 byli v krajích, kde jsou zřízeny speciální školy pro žáky se zrakovým postižením (tj. Plzeň, Brno, Olomouc, Opava, Ostrava a Praha), vzdělávání žáci se zrakovým postižením především v těchto školách. Někteří žáci se zrakovým postižením se vzdělávali ve školách zřízených pro jiný druh zdravotního postižení (Karlovarský, Liberecký, Ústecký a Středočeský kraj, okresy Šumperk, Frýdek-Místek). V Jihočeském kraji, Kraji Vysočina a Zlínském kraji byli všichni žáci se zrakovým postižením vykázáni v běžných školách.

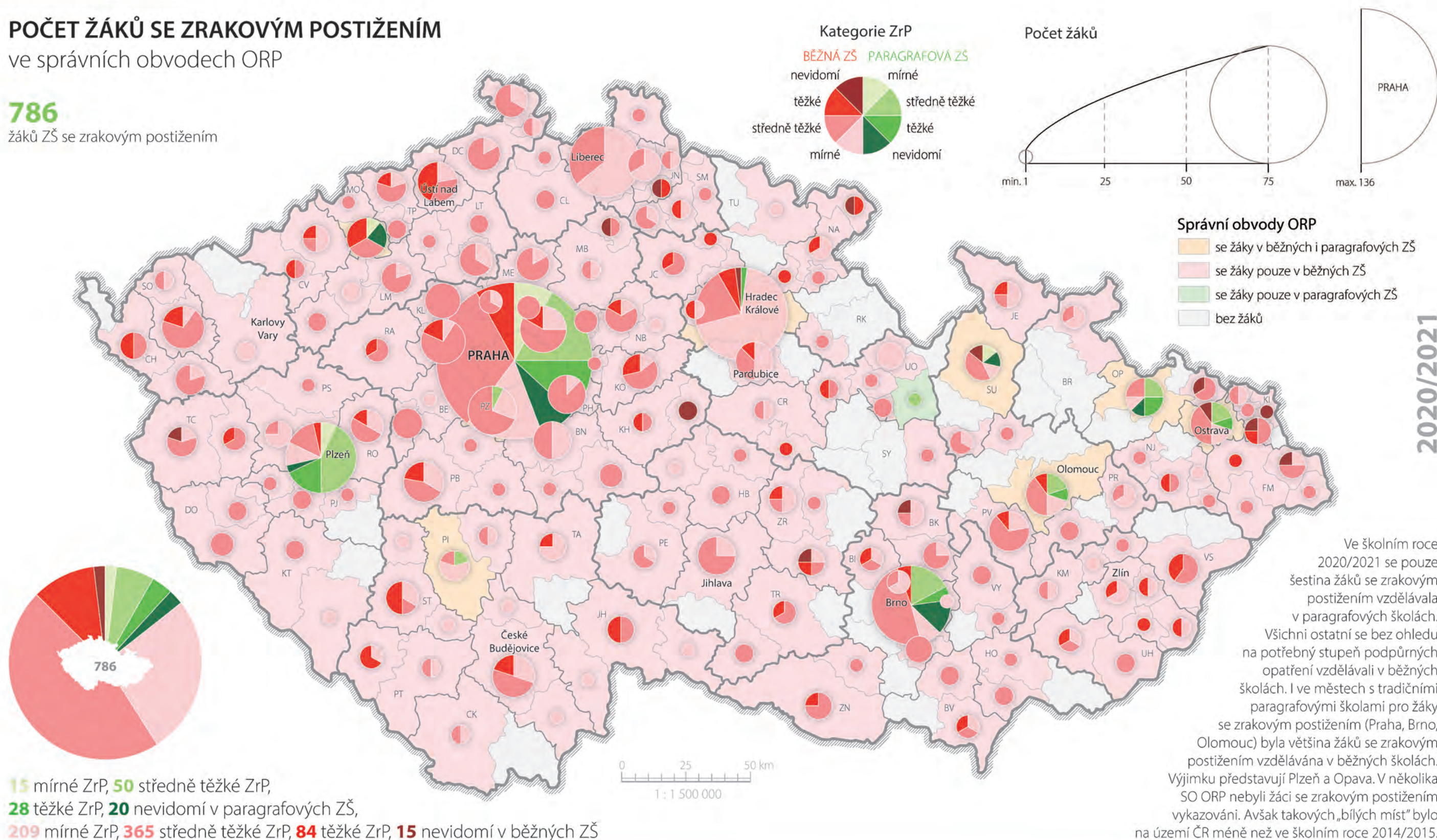
120 středně těžké ZrP,
36 těžké ZrP, **20** nevidomí ve speciálních ZŠ,
369 středně těžké ZrP, **137** těžké ZrP, **19** nevidomí v běžných ZŠ

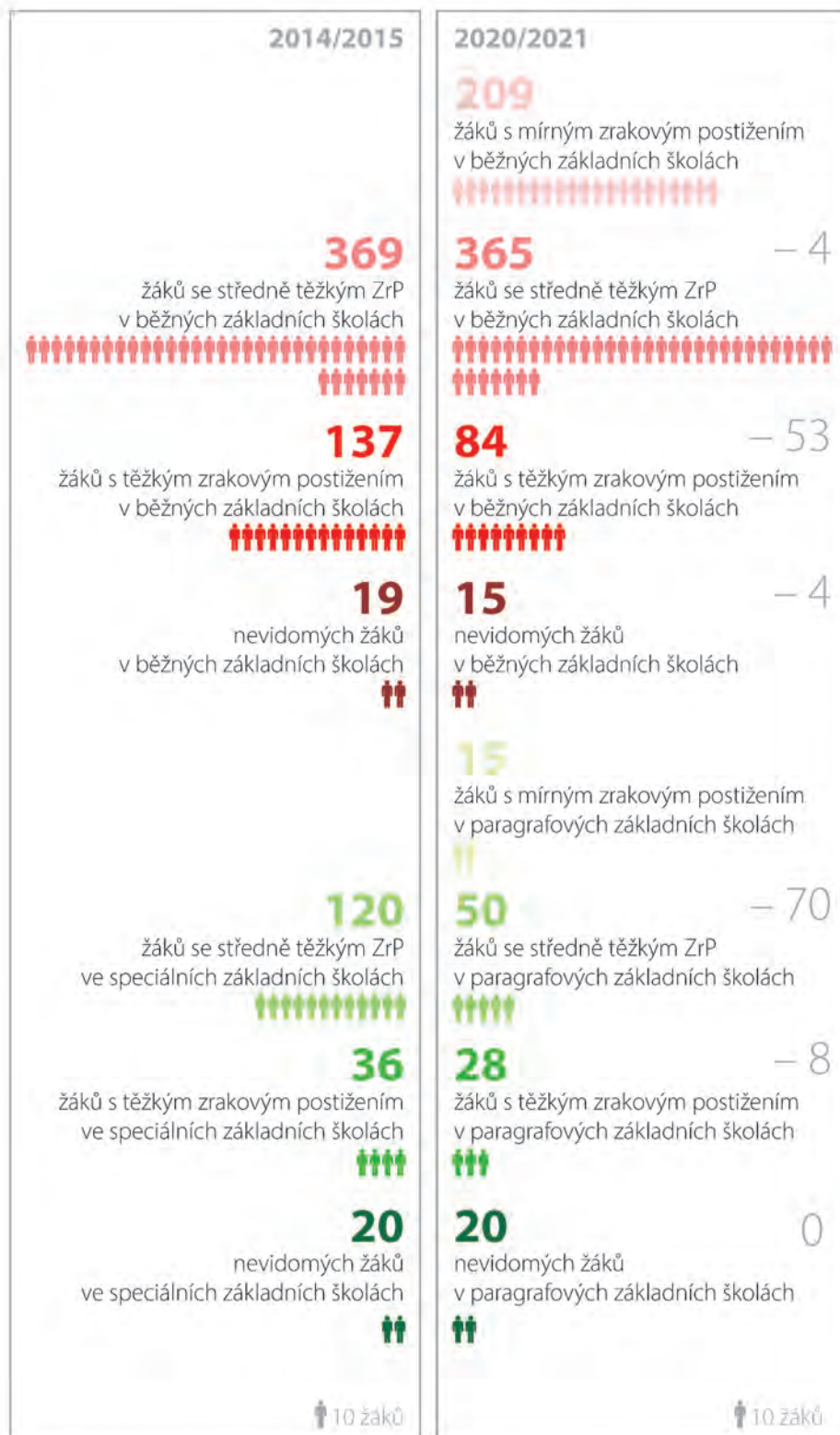
POČET ŽÁKŮ SE ZRAKOVÝM POSTIŽENÍM ve správních obvodech ORP

786

žáků ZŠ se zrakovým postižením

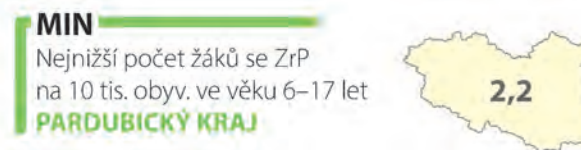
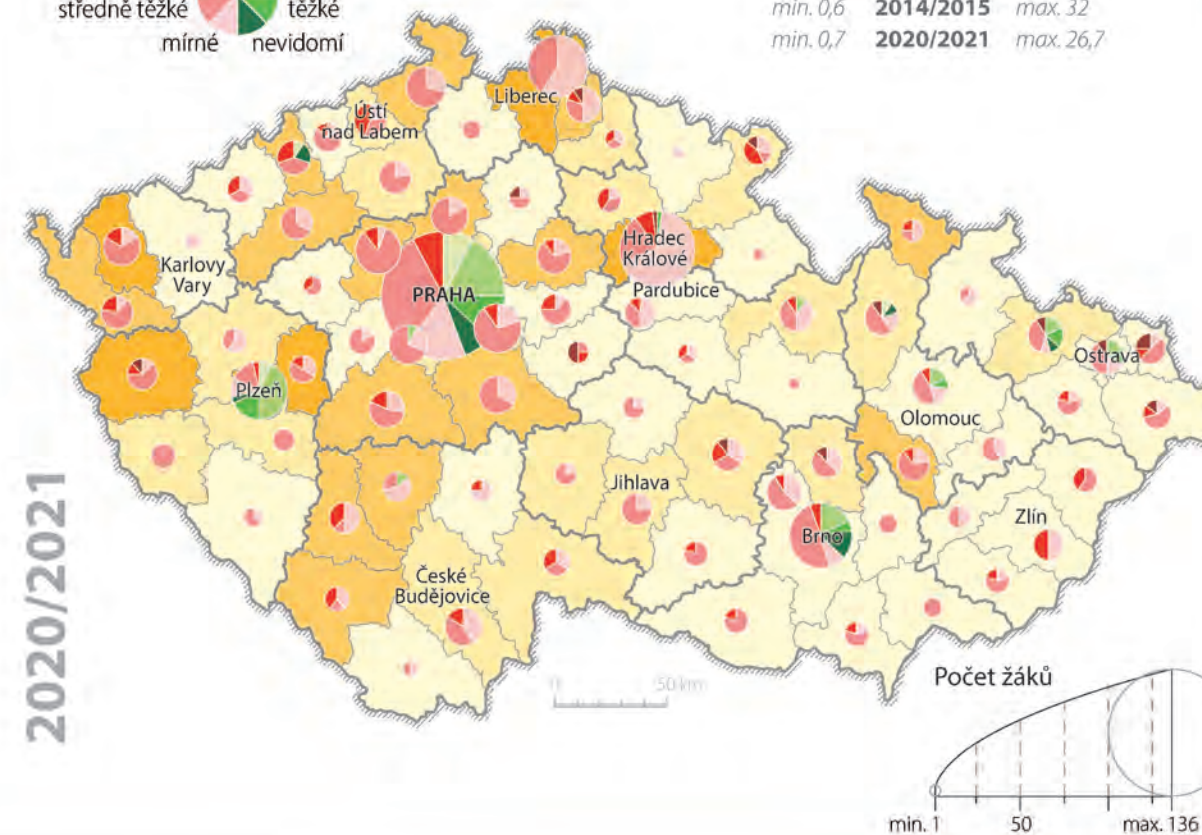
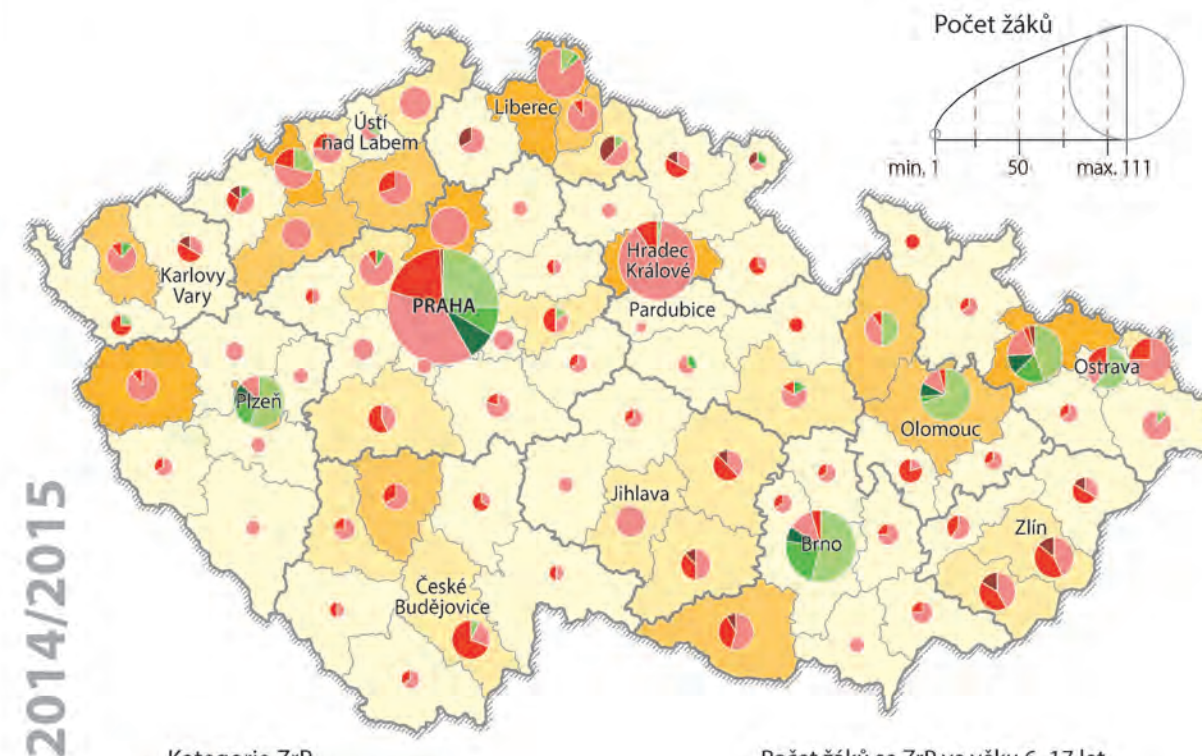
Od roku 2016, tedy i ve školním roce 2020/2021, přibyla ve výkaznictví kategorie žáků s mírným zrakovým postižením. Jednalo se o žáky, kteří zpravidla využívají podpůrná opatření 2. stupně. Tito žáci navštěvovali především tzv. běžné školy.

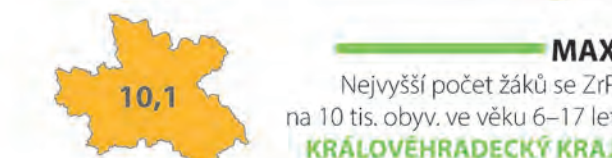
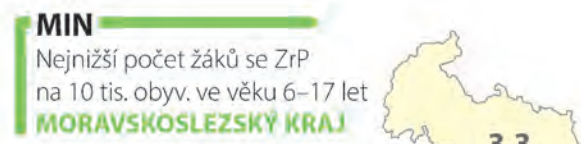

V důsledku legislativních změn došlo k odlivu žáků z paraagrafových škol do běžných škol. V absolutních číslech přibylo pouze 85 žáků se zrakovým postižením. Významně se však snížil počet žáků středně těžce a těžce zrakově postižených. Lze to vysvětlit tím, že mnoho žáků se zrakovým postižením bylo vykazováno v kategorii souběžného postižení více vadami, protože příčina zrakového postižení se v souvislosti s rozvojem lékařské vědy změnila. Zároveň přibylo více než 200 žáků s mírným zrakovým postižením, kteří byli statisticky vykazováni až od roku 2016.

ŽÁCI SE ZRAKOVÝM POSTIŽENÍM v okresech České republiky

Ve školním roce 2014/2015 byl nejnižší počet žáků se ZrP na 10 tisíc obyvatel ve věku 6–17 let vykazován v Pardubickém kraji, nejvyšší pak v Královéhradeckém kraji (Léčebna zrakových vad ve Dvoře Králové nad Labem). Počet vykazovaných žáků se ZrP byl vysoký také v některých okresech ostatních krajů. Přitom v Kraji Vysočina a Zlínském kraji byli žáci se ZrP vzdělávání výhradně v běžných školách. V krajích s nižšími počty žáků se ZrP lze předpokládat, že byli žáci vykazováni jako žáci se souběžným postižením více vadami. Absolutní čísla vyjadřující počet žáků se ZrP jsou nejnižší ze všech druhů zdravotního postižení.

V roce 2020/2021 vykazoval nejvyšší počet žáků se zrakovým postižením opět Královéhradecký kraj, což lze vysvětlit existencí Léčebny zrakových vad ve Dvoře Králové nad Labem. Nárůst počtu žáků byl patrný ve Středočeském kraji. Naproti tomu úbytek žáků se ZrP byl zjevný v moravských krajích. Zjištěný nárůst na 110 % stavu v Pardubickém (2014/2015) a Moravskoslezském (2020/2021) kraji lze považovat za zanedbatelný. Je možné předpokládat, že žáci se zrakovým postižením byli, stejně jako žáci s postižením mentálním, v některých případech vykazováni jako žáci se souběžným postižením více vadami.

2.2.4 ŽÁCI S NARUŠENOU KOMUNIKAČNÍ SCHOPNOSTÍ

Narušená komunikační schopnost (NKS) zahrnuje širokou škálu variant vad a narušení řeči, které se různou měrou promítají do vzdělávacího procesu žáka. NKS se statisticky projevuje především v těch oblastech, kde existovala ZŠ pro žáky s vadami řeči a příslušné speciálněpedagogické centrum.

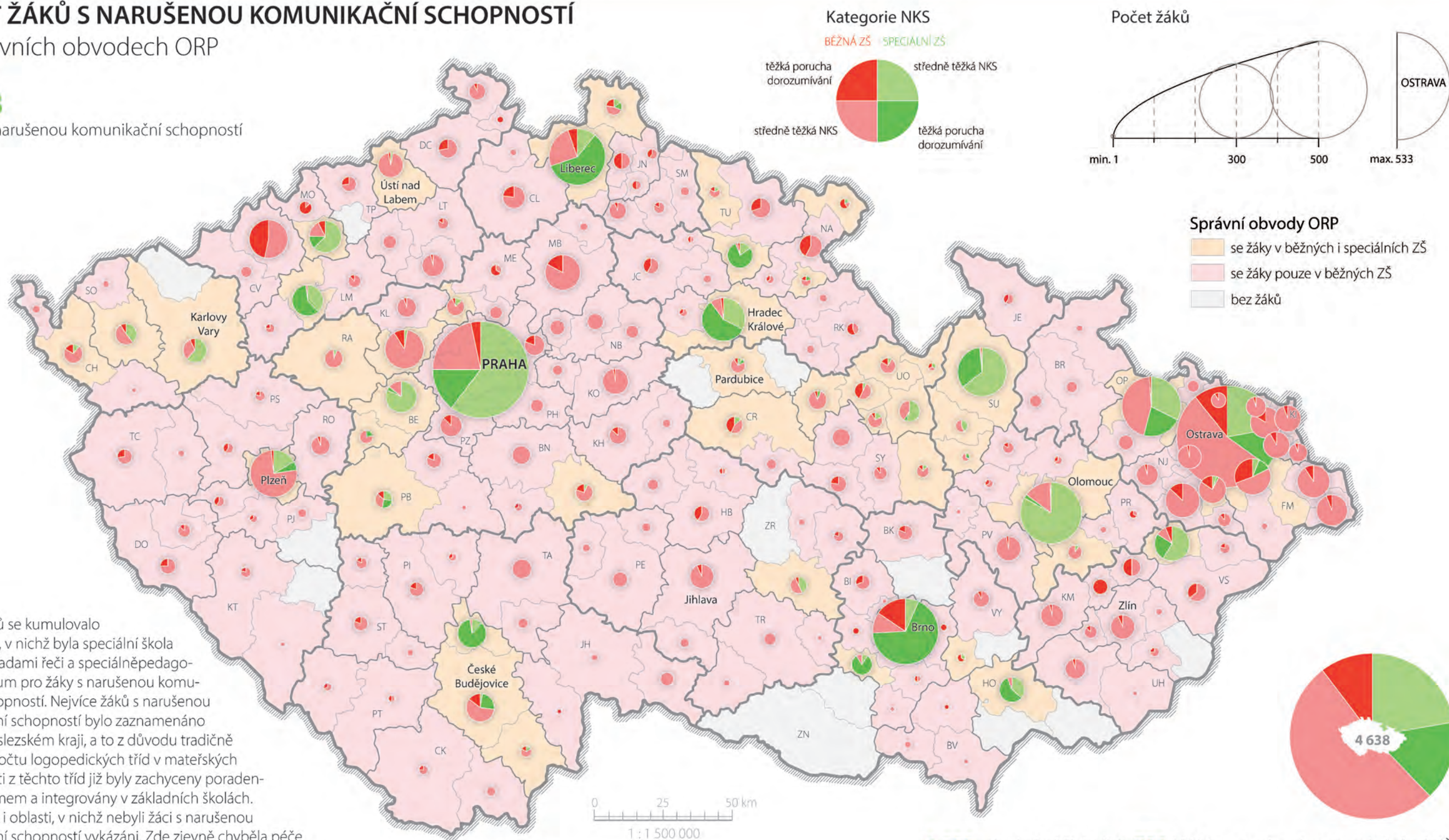
POČET ŽÁKŮ S NARUŠENOU KOMUNIKAČNÍ SCHOPNOSTÍ ve správních obvodech ORP

4 638

žáků ZŠ s narušenou komunikační schopností

2014/2015

Nejvíce žáků se kumulovalo ve městech, v nichž byla speciální škola pro žáky s vadami řeči a speciálněpedagogické centrum pro žáky s narušenou komunikační schopností. Nejvíce žáků s narušenou komunikační schopností bylo zaznamenáno v Moravskoslezském kraji, a to z důvodu tradičně vysokého počtu logopedických tříd v mateřských školách. Děti z těchto tříd již byly zachyceny poradenským systémem a integrovány v základních školách. Existují však i oblasti, v nichž nebyli žáci s narušenou komunikační schopností vykazáni. Zde zjevně chyběla péče SPC a žáci s těmito obtížemi byli ve škole „neošetřeni“, nebo zařazeni mezi žáky se specifickými poruchami učení.

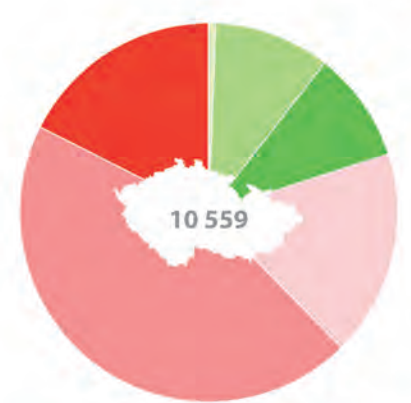
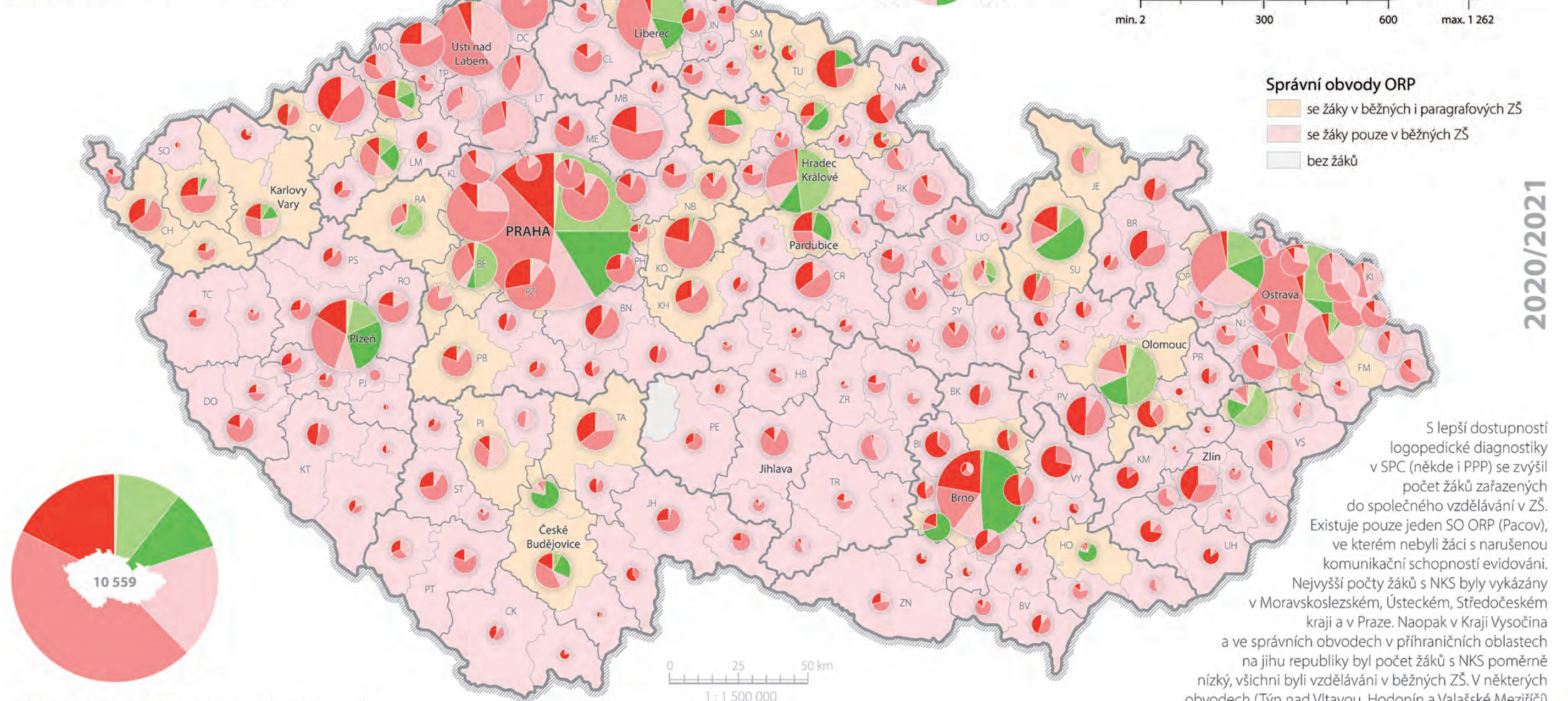
1 032 středně těžká NKS, **721** těžká porucha dorozumívání v SZŠ, **2 405** středně těžká NKS, **480** těžká porucha dorozumívání v ZŠB

V důsledku legislativních změn došlo ke změně ve vykazování žáků s NKS podle závažnosti na mírně, středně závažné a závažné vady řeči. Zvýšil se výrazně počet vykazovaných žáků s NKS v běžných ZŠ i počet žáků se závažnými vadami řeči ve školách.

POČET ŽÁKŮ S NARUŠENOU KOMUNIKAČNÍ SCHOPNOSTÍ ve správních obvodech ORP

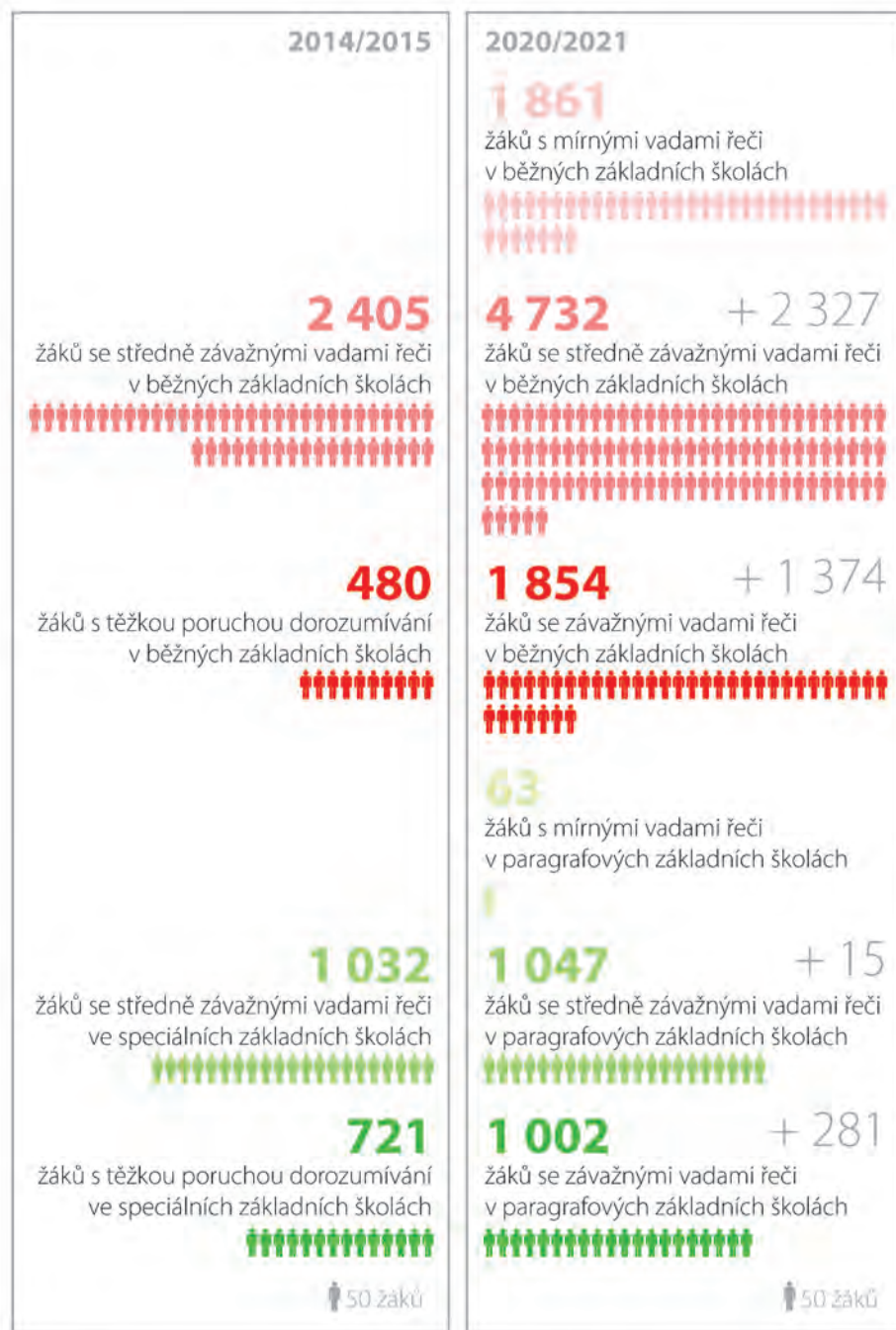
10 559

žáků ZŠ s narušenou komunikační schopností

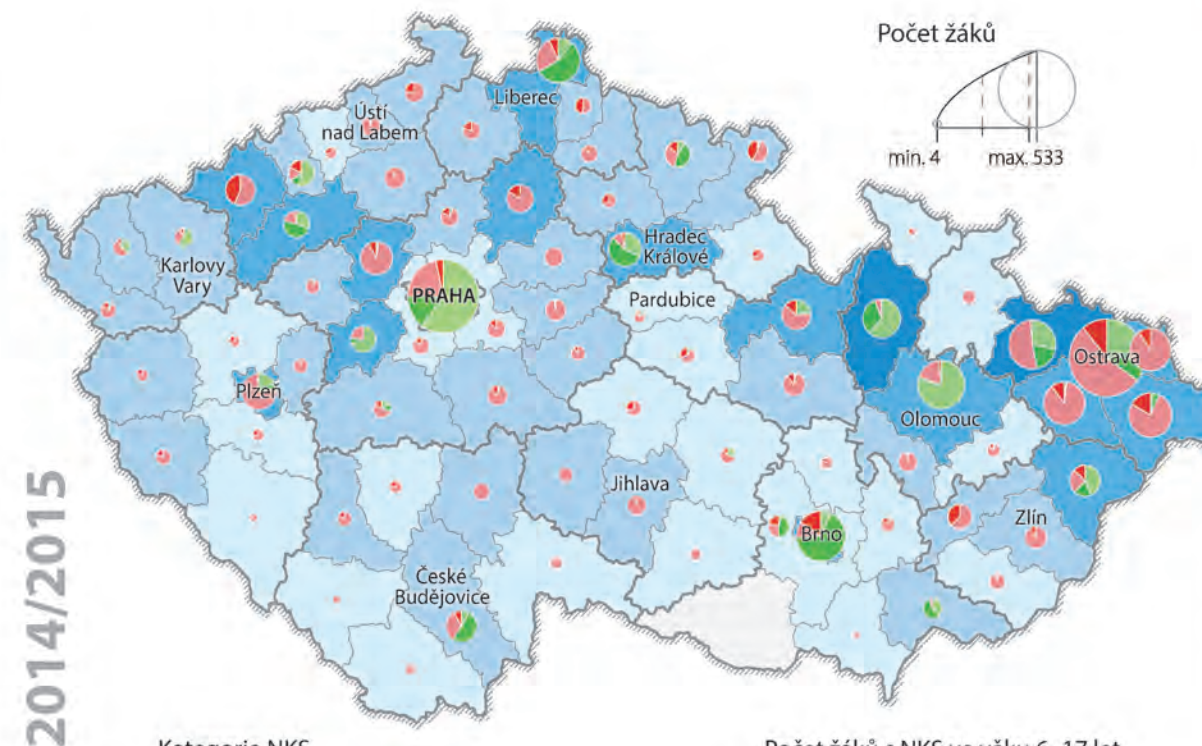
63 lehká NKS, 1 047 středně těžká NKS v ZŠP,
1 002 těžká NKS, 1 861 lehká NKS, 4 732 středně těžká NKS, 1 854 těžká NKS v ZŠB

S lepší dostupností logopedické diagnostiky v SPC (někde i PPP) se zvýšil počet žáků zařazených do společného vzdělávání v ZŠ. Existuje pouze jeden SO ORP (Pacov), ve kterém nebyli žáci s narušenou komunikační schopností evidováni. Nejvyšší počty žáků s NKS byly vykazány v Moravskoslezském, Ústeckém, Středočeském kraji a v Praze. Naopak v Kraji Vysočina a ve správních obvodech v příhraničních oblastech na jihu republiky byl počet žáků s NKS poměrně nízký, všichni byli vzděláváni v běžných ZŠ. V některých obvodech (Týn nad Vltavou, Hodonín a Valašské Meziříčí) bylo naopak nejméně 75 % žáků s NKS vzděláváno v paragrafových školách.

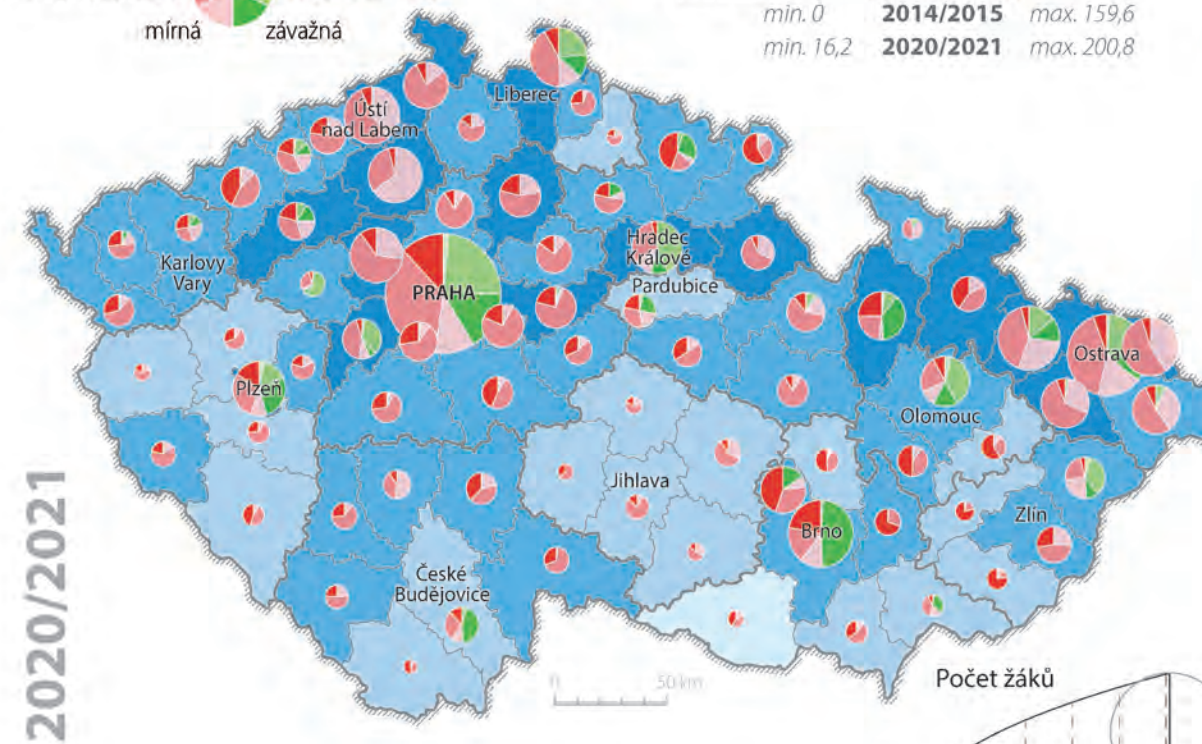

Mezi roky 2014/2015 a 2020/2021 se zvýšil počet vykázaných žáků s NKS o 127 %. Důvodem mohou být legislativní změny a vznik nových SPC. Přibyla kategorie žáků s mírnými vadami řeči. Komunikační schopnosti malých dětí se snižují v důsledku změn v rodinách a v mluvních vzorech. V paragrafových školách se zvýšil počet žáků o cca 20 %. V prvním období převažovali žáci se středně závažnými vadami řeči. V roce 2020/2021 se poměr žáků se středně závažnými a závažnými vadami řeči prakticky vyrovnal. Překvapující jsou 3 % žáků s mírnými vadami řeči v těchto školách. Patrně se u nich jedná o souběh s další diagnózou, protože žák s mírnou vadou řeči by neměl být do paragrafové školy zařazen. V běžných ZŠ se zvýšil počet žáků s NKS téměř trojnásobně. Při prvním sledování většinu tvořili žáci se středně závažnými vadami řeči. Při druhém šetření tvořila skupina žáků s mírnými vadami řeči pětinu všech žáků s NKS v ZŠ. Skupina žáků se středně závažnými vadami řeči se za sedm let početně zdvojnásobila, skupina se závažnými vadami řeči se navýšila téměř čtyřnásobně.

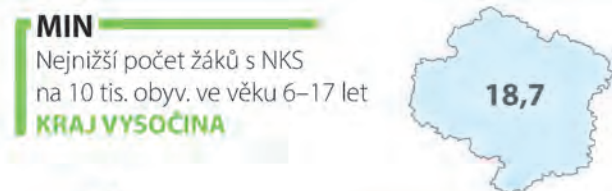
ŽÁCI S NARUŠENOU KOMUNIKAČNÍ SCHOPNOSTÍ v okresech České republiky

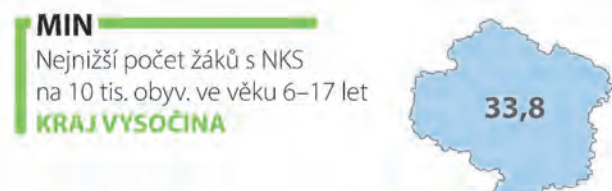
2014/2015

2020/2021

Ve školním roce 2014/2015 ukázalo statistické sledování nejvíce žáků s NKS v okresech s logopedickými ZŠ. Více než polovina těchto žáků se také v uvedených školách vzdělávala, v okrese Šumperk prakticky všichni. Největší četnost žáků s NKS byla zaznamenána v Moravskoslezském kraji, kde je tradičně velké zastoupení logopedů v rezortu zdravotnictví i školství. Mimo Ostravu, Opavu a Frýdek-Místek přitom žáci s NKS navštěvovali běžné základní školy. V okrese Znojmo nebyli žáci s NKS vůbec vykázaní, malé množství žáků se nacházelo v Kraji Vysočina, v některých okresech Jihočeského kraje a v části Středočeského kraje.

Základním rozdílem od předchozího sledovaného období bylo zvýšení počtu žáků s NKS prakticky v celé republice. Nejvyšší počet žáků s NKS v přepočtu na 10 tisíc obyvatel ve věku 6–17 let byl v ULK. Lze to zdůvodnit i rozšířením působnosti dvou SPC na tuto oblast (Měcholupy a Litoměřice). V tomto kraji byl téměř v každé ZŠ speciální pedagog – logoped, který se žáky běžných škol pracuje. Nadále zůstal vysoký počet žáků s NKS v MSK, nově i v STČ. Nejnižší počet žáků s NKS zůstal ve VYS (oproti minulému šetření se však počet těchto žáků zvýšil). Nejméně žáků s NKS v ZŠ vykazovaly okresy Znojmo a Třebíč.

2.2.5 ŽÁCI S TĚLESNÝM POSTIŽENÍM

Skupina žáků s tělesným postižením (TP) je specifická různorodou etiologií postižení (geneticky podmíněného, vrozeného, či získaného po úrazech a onemocněních), jehož dopady na vzdělávání vyplývají z existující diagnózy a jejího stupně závažnosti.

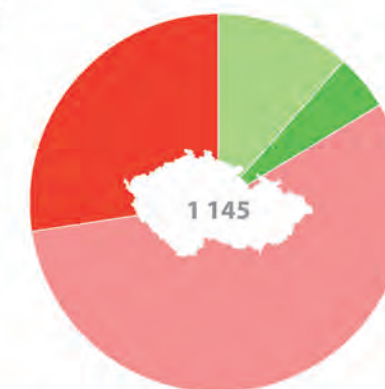
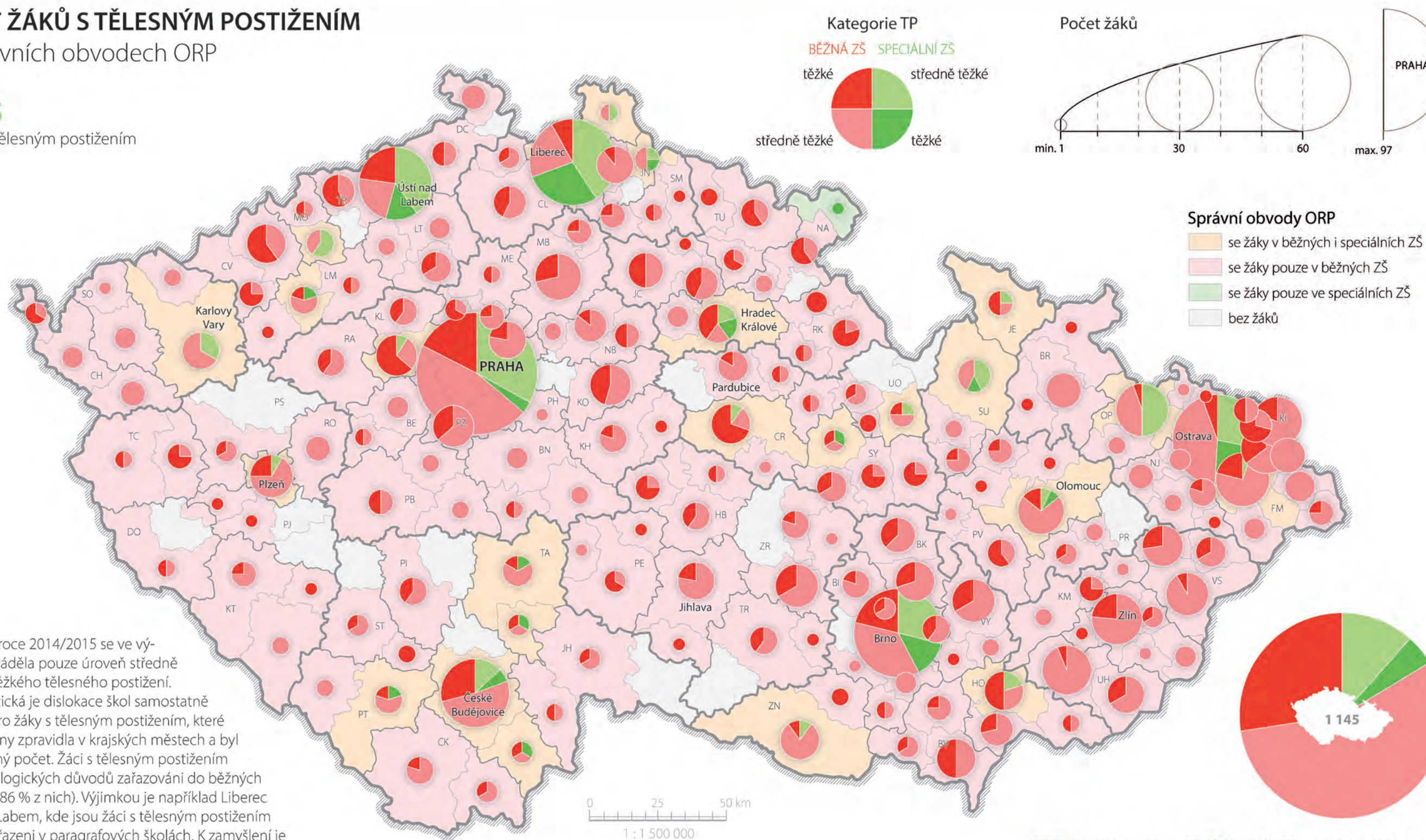
POČET ŽÁKŮ S TĚLESNÝM POSTIŽENÍM ve správních obvodech ORP

1 145

žáků ZŠ s tělesným postižením

2014/2015

Ve školním roce 2014/2015 se ve výkaznictví uváděla pouze úroveň středně těžkého a těžkého tělesného postižení. Charakteristická je dislokace škol samostatně zřízených pro žáky s tělesným postižením, které byly zřizovány zpravidla v krajských městech a byl jich omezený počet. Žáci s tělesným postižením byli proto z logických důvodů zařazováni do běžných škol (téměř 86 % z nich). Výjimkou je například Liberec či Ústí nad Labem, kde jsou žáci s tělesným postižením většinou zařazeni v paragrafových školách. K zamyšlení je i fakt, že téměř ve 20 SO ORP není vykázán žádný žák s tělesným postižením.

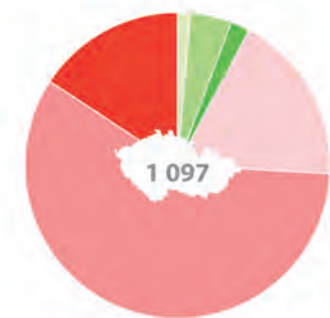

132 středně těžké TP, **55** těžké TP ve speciálních ZŠ,
644 středně těžké TP, **314** těžké TP v běžných ZŠ

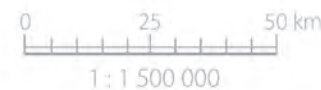
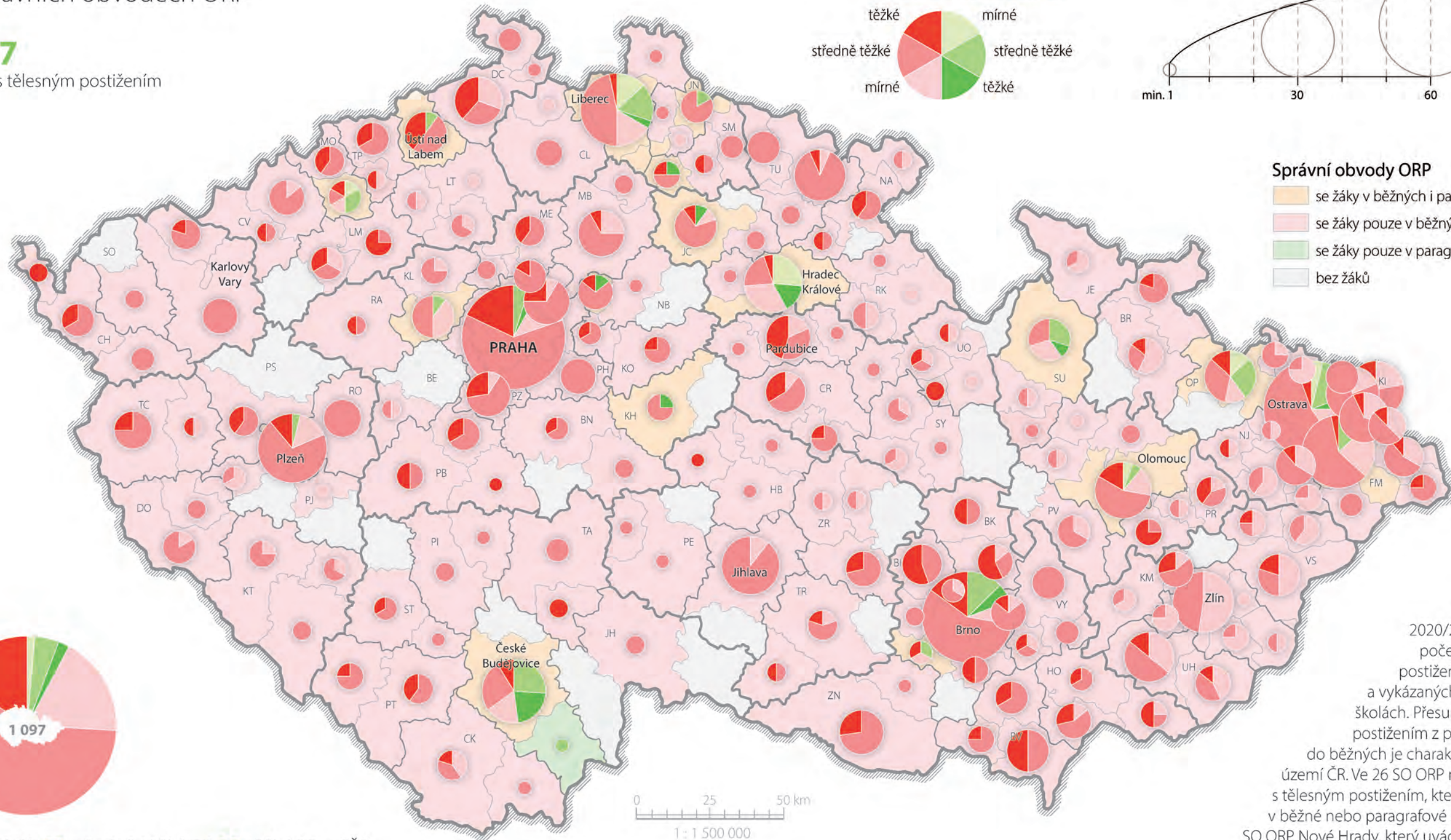
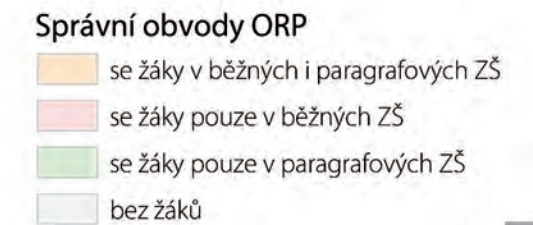
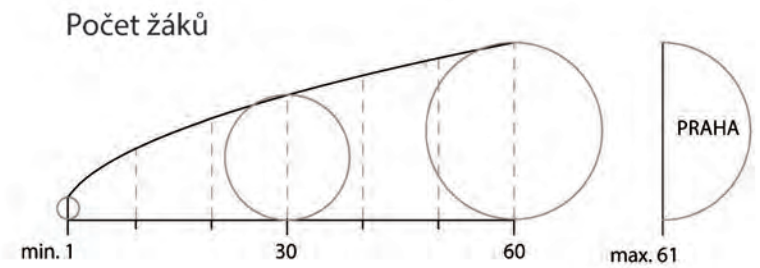
Skupina žáků s tělesným postižením je ve školním roce 2020/2021 definována stejně jako v roce 2014/2015. Po roce 2016 však došlo k úpravám ve výkaznictví. Lze tak sledovat počet žáků s tělesným postižením ve třech úrovních – mírné, středně těžké a těžké tělesné postižení.

POČET ŽÁKŮ S TĚLESNÝM POSTIŽENÍM ve správních obvodech ORP

1 097
žáků ZŠ s tělesným postižením

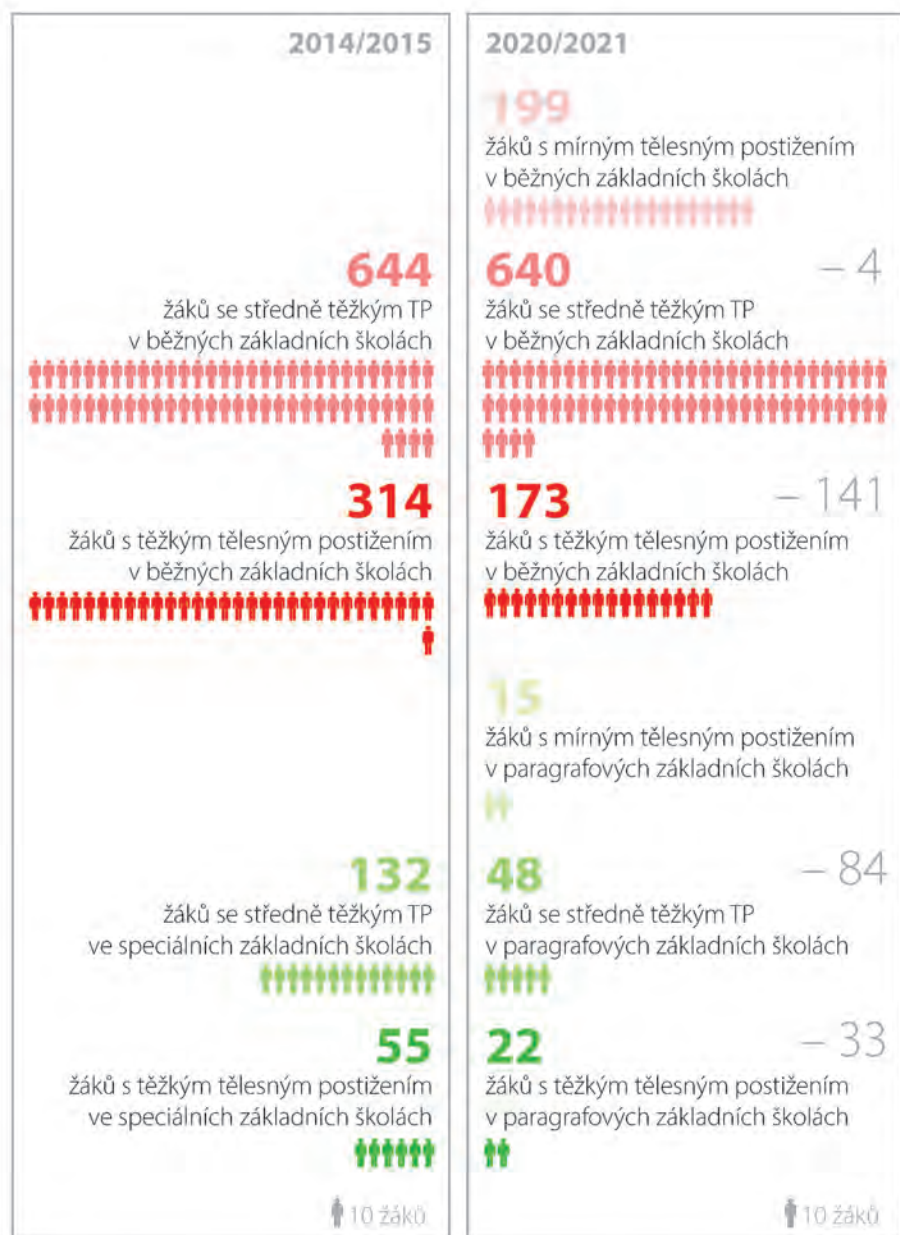

15 lehké TP, **48** středně těžké TP, **22** těžké TP v ZŠP,
199 lehké TP, **640** středně těžké TP, **173** těžké TP v ZŠB

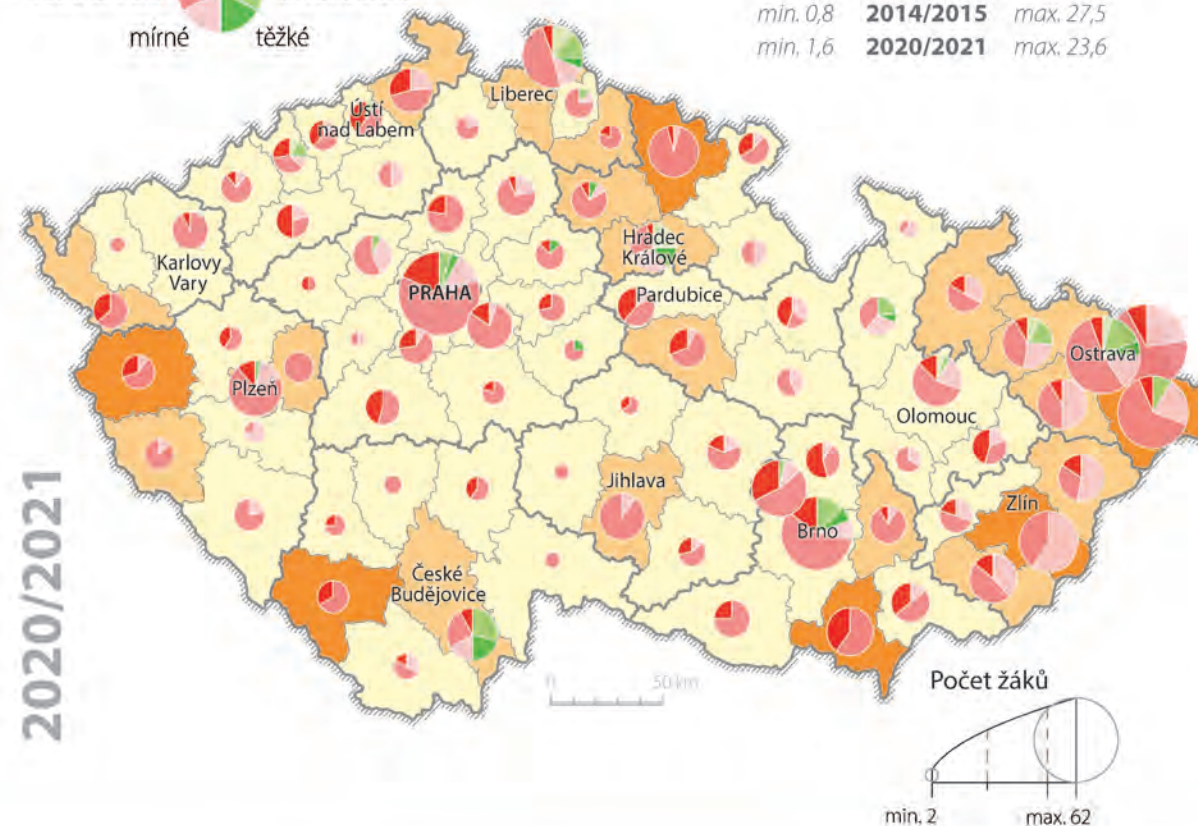
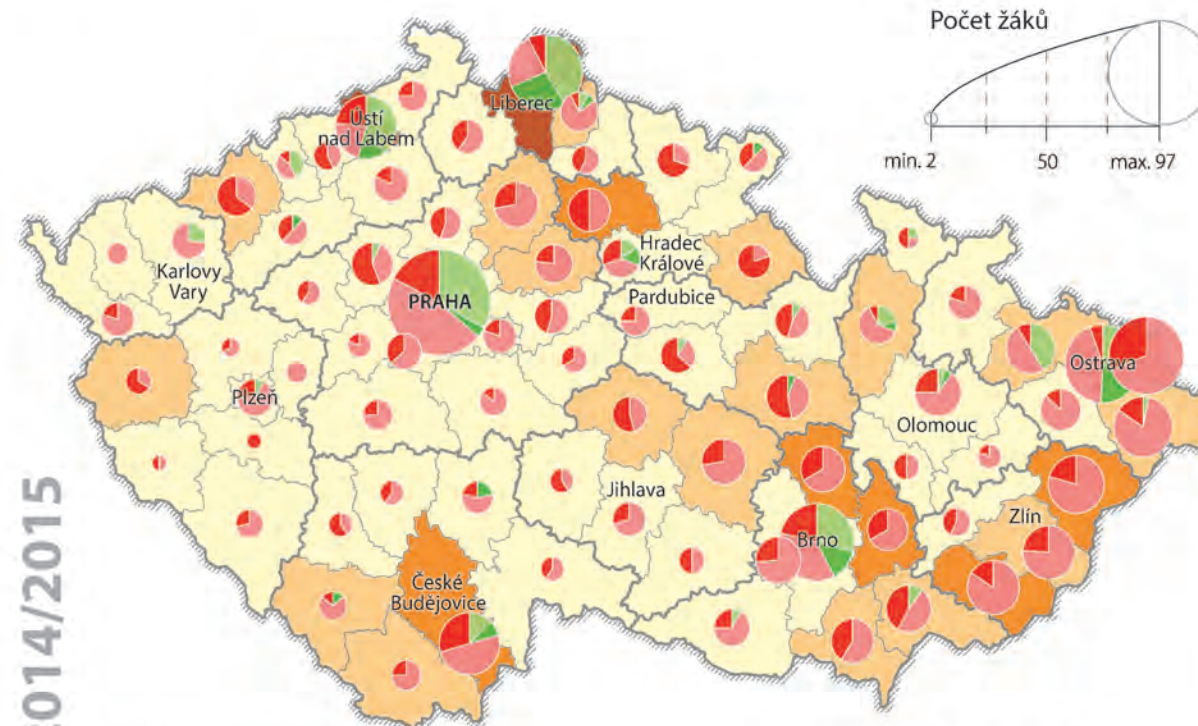
2020/2021

Ve školním roce 2020/2021 se dále snížil počet žáků s tělesným postižením vzdělávaných a vykázaných v paragrafových školách. Přesun žáků s tělesným postižením z paragrafových škol do běžných je charakteristický pro celé území ČR. Ve 26 SO ORP nebyl vykázan žák s tělesným postižením, který by se vzdělával v běžné nebo paragrafové škole. Výjimkou je SO ORP Nové Hrady, který uvádí žáka s tělesným postižením výhradně v paragrafové škole. Jedná se ovšem pouze o jednoho žáka.

Ve školním roce 2020/2021 byl indikován mírný pokles celkového počtu žáků s tělesným postižením. Změnila se i metodika výkaznictví. Ve školním roce 2014/2015 byli vykazováni (ve vztahu k míře postižení) pouze žáci se středně těžkým a těžkým tělesným postižením, přičemž žáků s těžkým postižením byla asi jedna třetina z celkového počtu. Ve školním roce 2020/2021 se nově vykazovali žáci s mírným tělesným postižením, kterých byla více než jedna pětina z celkového počtu žáků s tělesným postižením. K výraznému poklesu došlo u počtu žáků s tělesným postižením, kterých bylo ve školním roce 2020/2021 vykázáno celkově téměř o polovinu méně než ve školním roce 2014/2015. Tato změna mohla být způsobena tím, že žáci s těžkým tělesným postižením, kteří mají často ještě i další zdravotní problémy, byli vykazováni ve skupině žáků s více vadami. Změny byly patrné i v zařazení žáků s tělesným postižením do škol samostatně zřízených pro žáky se zdravotním postižením a do běžných škol. Ve školním roce 2014/2015 bylo v běžných školách zařazeno asi 84 % z celkového počtu žáků s tělesným postižením, ve školním roce 2020/2021 více než 92 %.

ŽÁCI S TĚLESNÝM POSTIŽENÍM v okresech České republiky

MIN
Nejnižší počet žáků s TP na 10 tis. obyv. ve věku 6–17 let
PLZEŇSKÝ KRAJ

MAX
Nejvyšší počet žáků s TP na 10 tis. obyv. ve věku 6–17 let
LIBERECKÝ KRAJ

Nejnižší počet žáků s TP byl zaznamenán v Plzeňském kraji, přestože v okrese Tachov dosahoval počet žáků s TP na 10 tisíc obyvatel v obvyklém žákovském věku vyšších hodnot. Vysoký podíl žáků s TP vzhledem k dané skupině obyvatel byl vykázan v severních částech Středočeského kraje a v Libereckém kraji. Významný podíl žáků s TP je patrný v souvislém pásu území SO ORP jihovýchodní části republiky, který přechází do východní části Moravskoslezského kraje. Je nutno uvést, že zaznamenané změny (nárůst či úbytek) zahrnují na většině území ČR ve skutečnosti jen nízký nominální počet žáků s TP.

MIN
Nejnižší počet žáků s TP na 10 tis. obyv. ve věku 6–17 let
HLAVNÍ MĚSTO PRAHA

MAX
Nejvyšší počet žáků s TP na 10 tis. obyv. ve věku 6–17 let
MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ

Počet žáků s tělesným postižením vykázaný ve sledovaném období na celém území ČR se snížil. Důvodem může být změna ve výkaznictví a přesun těžce tělesně postižených žáků do skupiny žáků se souběžným postižením více vadami. Nejvýraznější pokles počtu žáků s TP je patrný ve Zlínském kraji, v okolí Liberce, Českých Budějovic, ale i v Jihomoravském kraji. Změny lze sledovat rovněž v oblasti zařazování žáků s tělesným postižením do jednotlivých typů škol. Úbytek žáků s TP je zřejmý především na všech paragrafových školách, s výjimkou Českých Budějovic, kde žáků v těchto školách naopak přibýlo.

2.2.6 ŽÁCI S PORUCHOU AUTISTICKÉHO SPEKTRA

Poruchy autistického spektra (PAS) zahrnují variabilní skupinu poruch, které jsou definovány deficitem v oblasti sociálního chování, komunikace, představitosti, zájmů, hry a aktivit. Žáci s PAS byli vzděláváni většinou v běžných školách, přibližně třetina z nich ve speciálních školách.

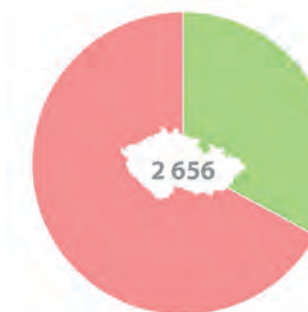
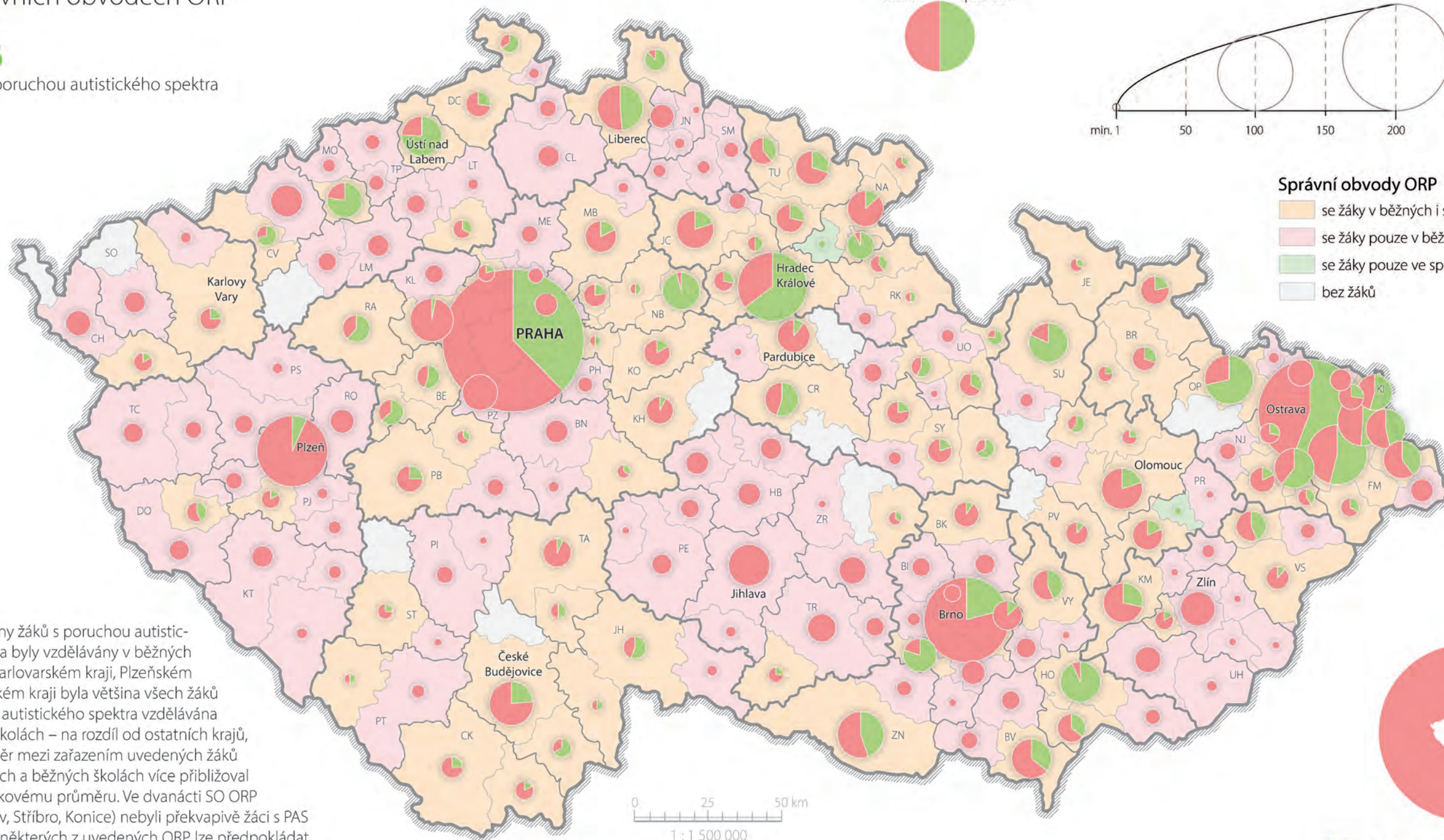
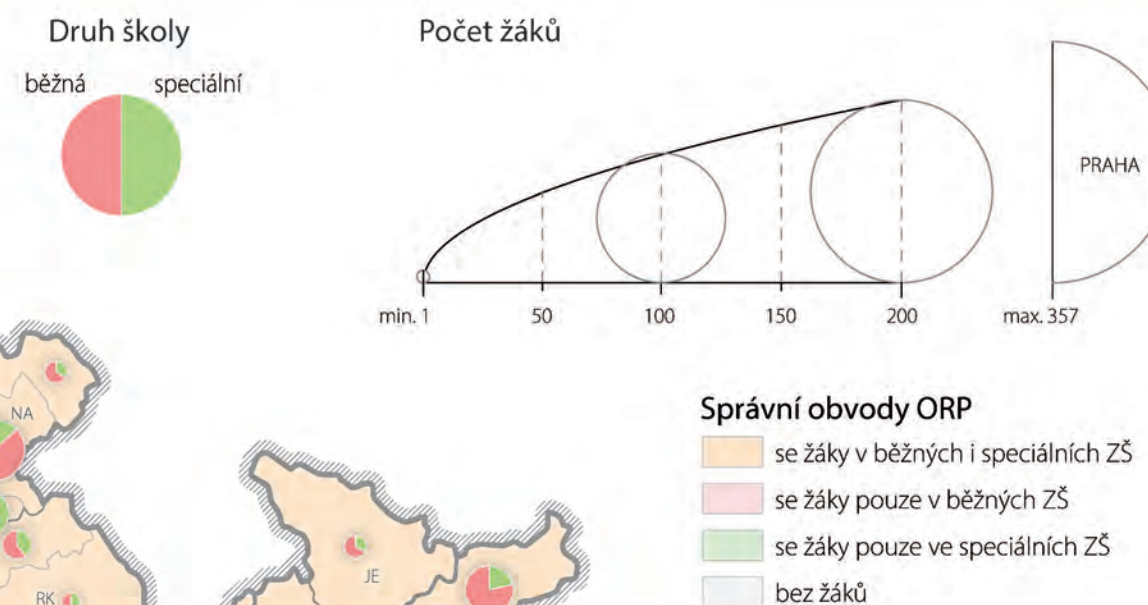
POČET ŽÁKŮ S PORUCHOU AUTISTICKÉHO SPEKTRA ve správních obvodech ORP

2 656

žáků ZŠ s poruchou autistického spektra

2014/2015

Až dvě třetiny žáků s poruchou autistického spektra byly vzdělávány v běžných školách. V Karlovarském kraji, Plzeňském kraji a Zlínském kraji byla většina všech žáků s poruchou autistického spektra vzdělávána v běžných školách – na rozdíl od ostatních krajů, kde se poměr mezi zařazením uvedených žáků ve speciálních a běžných školách více přibližoval celorepublikovému průměru. Ve dvanácti SO ORP (např. Ostrov, Stříbro, Konice) nebyli překvapivě žáci s PAS vykazováni. U některých z uvedených ORP lze předpokládat, že mohlo dojít k chybě ve vykazování uvedených žáků, kteří byli zařazeni do jiných skupin znevýhodnění.

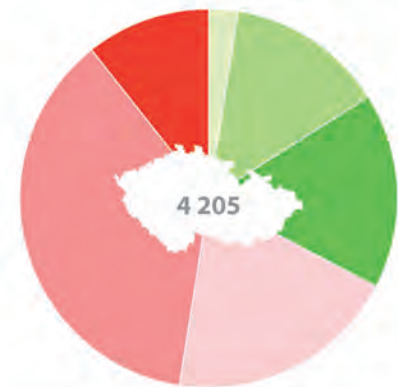
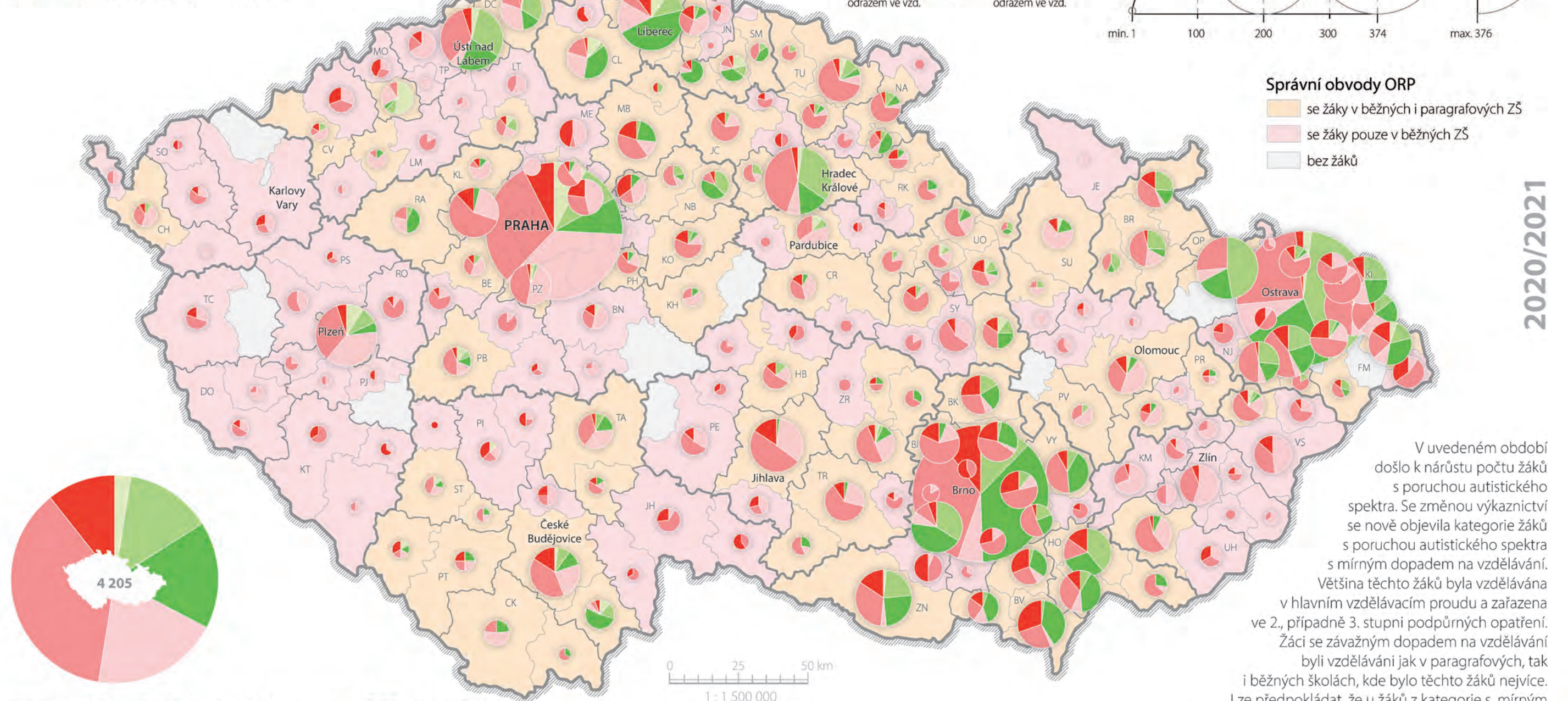
875 PAS ve speciálních ZŠ,
1 781 PAS v běžných ZŠ

V důsledku legislativních změn došlo od roku 2016 ke změně ve vykazování žáků s PAS. Nově byly vytvořeny tyto kategorie – dětský autismus (DA) se závažným dopadem na vzdělávání, PAS mimo DA se závažným dopadem na vzdělávání a PAS s mírným dopadem na vzdělávání.

POČET ŽÁKŮ S PORUCHOU AUTISTICKÉHO SPEKTRA ve správních obvodech ORP

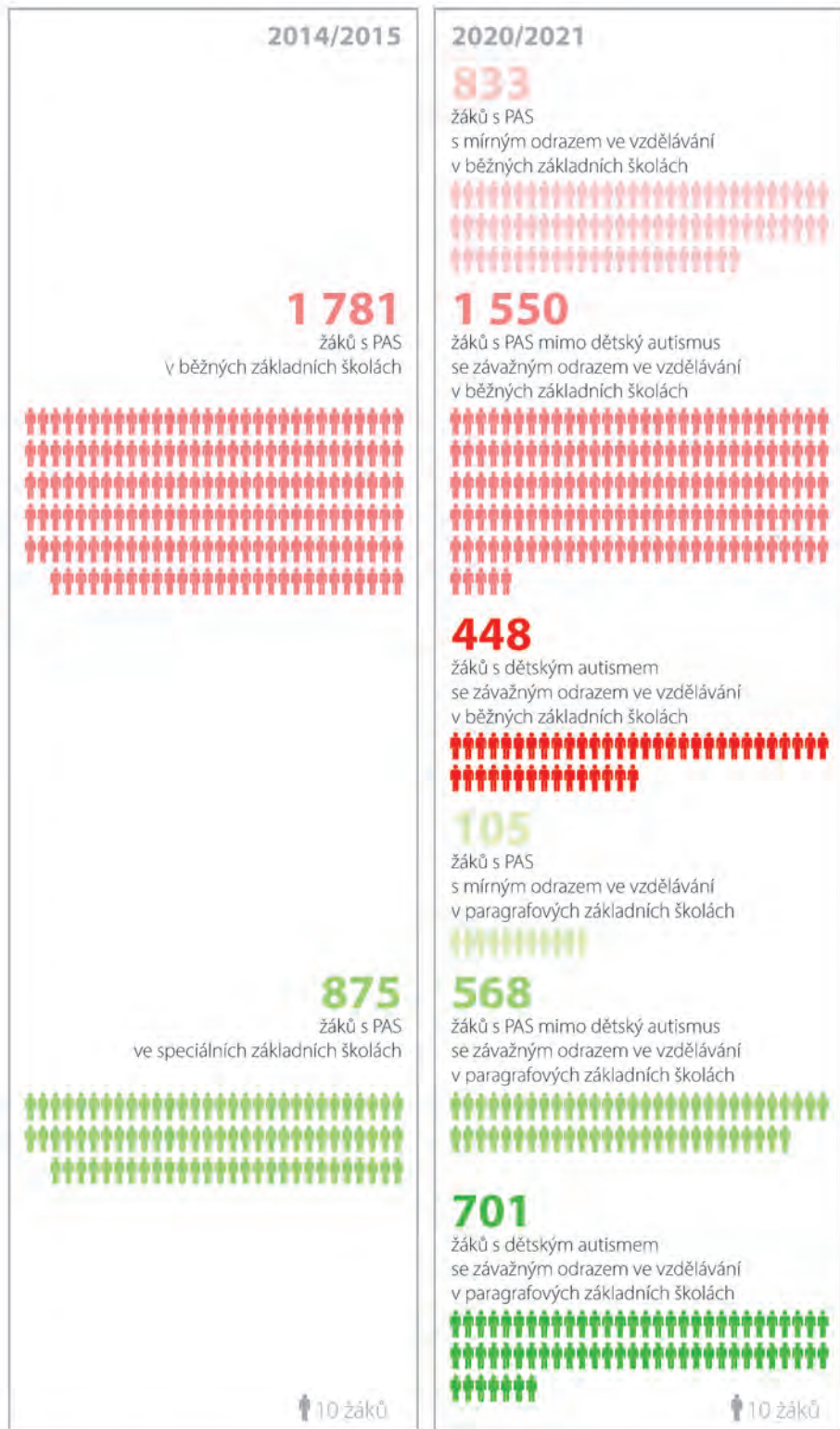
4 205

žáků ZŠ s poruchou autistického spektra

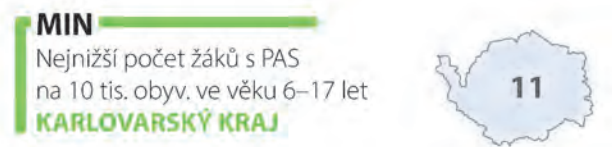
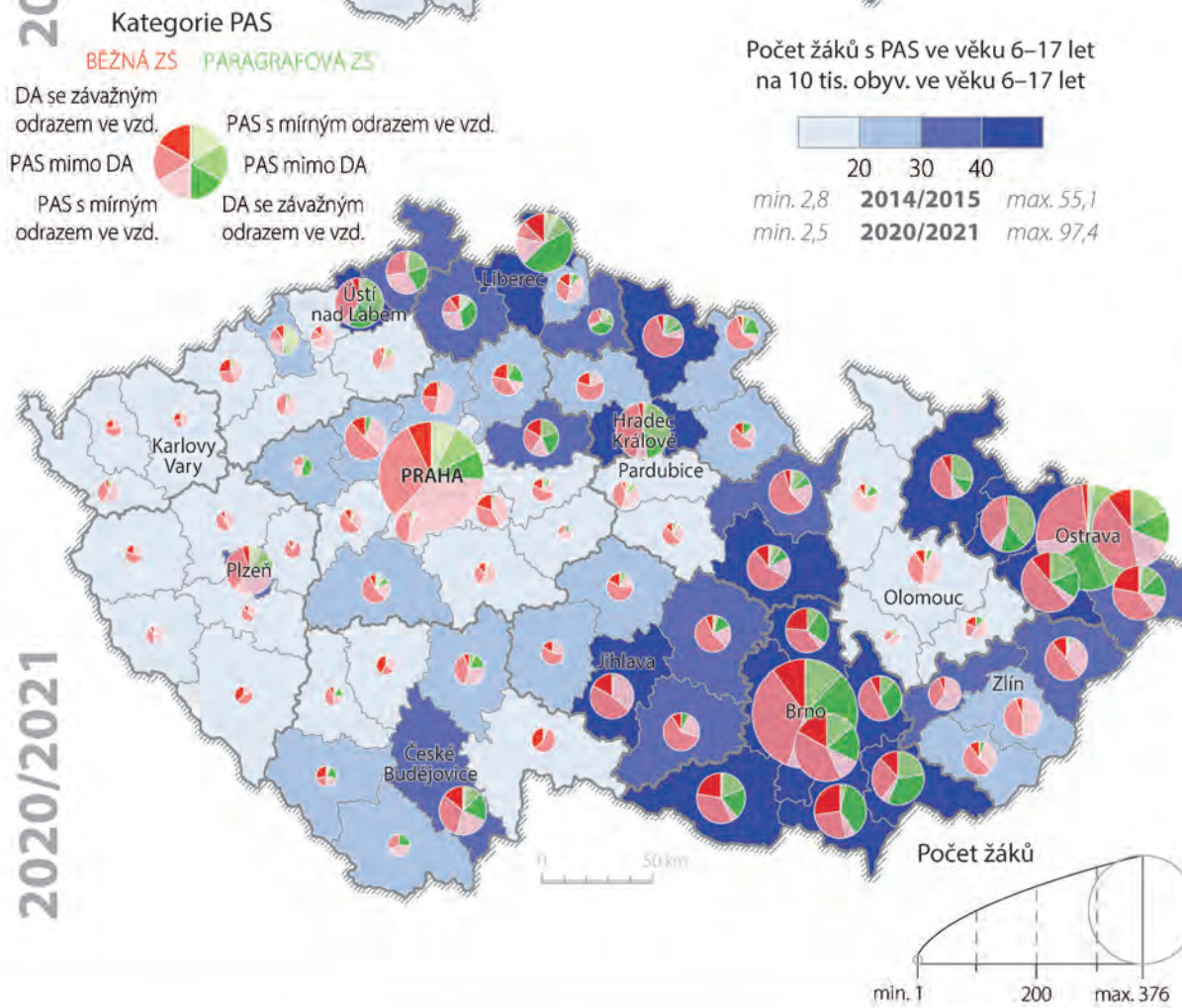
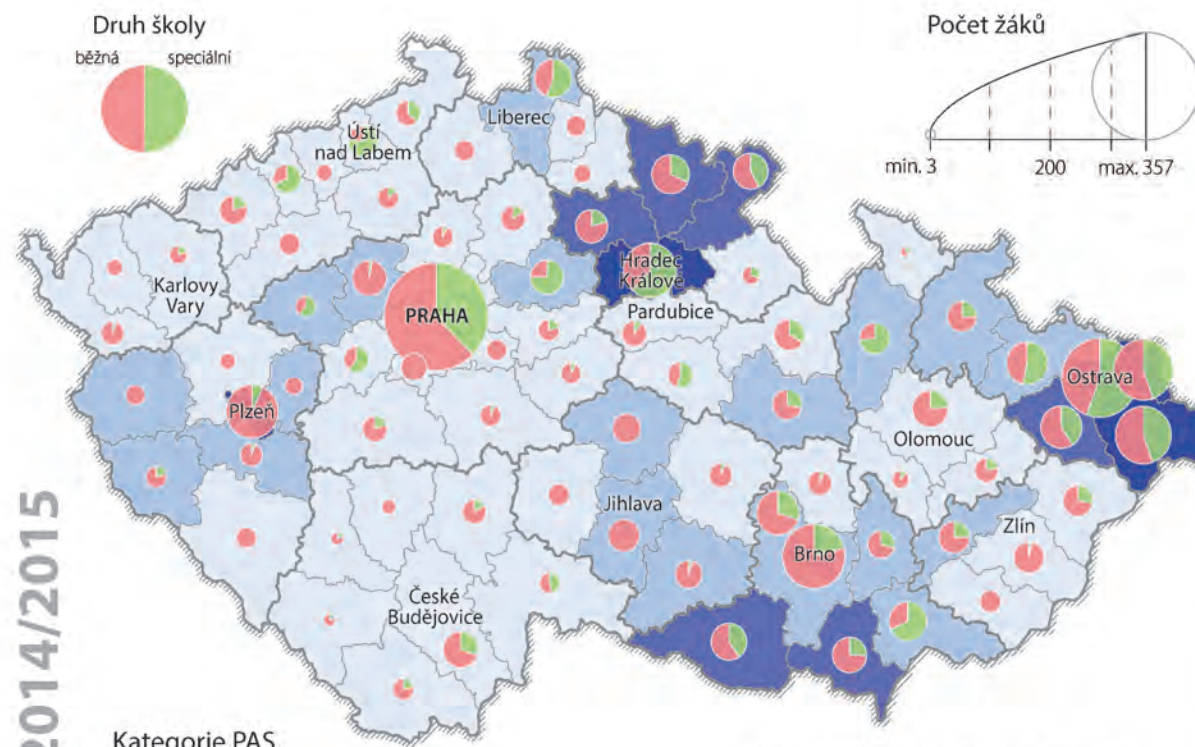
105 mírná PAS, **568** závažná PAS mimo DA, **701** DA v ZŠP,
833 mírná PAS, **1 550** závažná PAS mimo DA, **448** DA v ZŠB

V uvedeném období došlo k nárůstu počtu žáků s poruchou autistického spektra. Se změnou výkaznictví se nově objevila kategorie žáků s poruchou autistického spektra s mírným dopadem na vzdělávání. Většina těchto žáků byla vzdělávána v hlavním vzdělávacím proudu a zařazena ve 2., případně 3. stupni podpůrných opatření. Žáci se závažným dopadem na vzdělávání byli vzděláváni jak v paragrafových, tak i běžných školách, kde bylo těchto žáků nejvíce. Lze předpokládat, že u žáků z kategorie „mírným dopadem“, kteří byli zařazeni do paragrafových škol, bylo diagnostikováno další znevýhodnění.

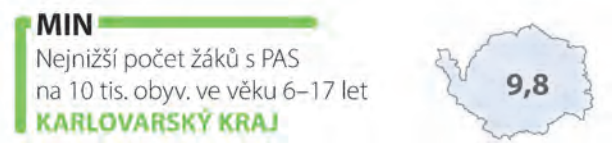

Mezi lety 2014 a 2020 došlo k nárůstu počtu žáků s poruchou autistického spektra. Se změnou výkaznictví se nově objevila kategorie žáků s PAS s mírným dopadem na vzdělávání. Většina těchto žáků je vzdělávána v hlavním vzdělávacím proudu, často byli zařazeni ve 2., popř. 3. stupni podpůrných opatření. Naopak většina žáků se závažným dopadem na vzdělávání byla vzdělávána v paraagrafových školách. Lze předpokládat, že žáci z kategorie „s mírným dopadem“ zařazení do paraagrafových škol byli žáci, u nichž bylo diagnostikováno další znevýhodnění, které nebylo vykazováno.

ŽÁCI S PORUCHOU AUTISTICKÉHO SPEKTRA v okresech České republiky

Ve školním roce 2014/2015 byl nejnižší počet žáků s poruchou autistického spektra na 10 tisíc obyvatel ve věku 6–17 let v Karlovarském kraji, nejvyšší počet pak v Moravskoslezském kraji. V několika okresech (Hradec Králové, Plzeň, Karviná) lze sledovat zvýšenou kumulaci žáků s PAS. Naopak v okresech Karlovy Vary, Jindřichův Hradec, Blansko nebo Jeseník byly zaznamenány velmi nízké počty. V každém okrese je vzděláváno několik žáků s PAS, vyšší počty jsou ve velkých krajských městech (Praha, Ostrava, Brno). V několika krajích byl jen velmi nízký počet žáků s PAS vzděláván ve speciálních školách (nejméně v Kraji Vysočina).

Ve školním roce 2020/2021 byl nejnižší počet žáků s PAS na 10 tisíc obyvatel ve věku 6–17 let v Karlovarském kraji, nejvyšší počet pak v Moravskoslezském kraji. Především ve velkých městech (Praha, Brno a Ostrava) je ve školách zařazen větší počet žáků s PAS. V Praze a v Brně je většina z nich vzdělávána v běžných školách, v Ostravě jsou naopak častěji zařazováni do paraagrafových škol. Ve sledovaných obdobích se v některých krajích (Kraj Vysočina, Jihomoravský kraj) výrazně zvýšil počet žáků s PAS. Zvýšené počty lze sledovat také v oblastech, kde bylo dříve diagnostikováno jen málo žáků, například okresy Děčín a Trutnov.

2.2.7 ŽÁCI S VÝVOJOVÝMI PORUCHAMI CHOVÁNÍ

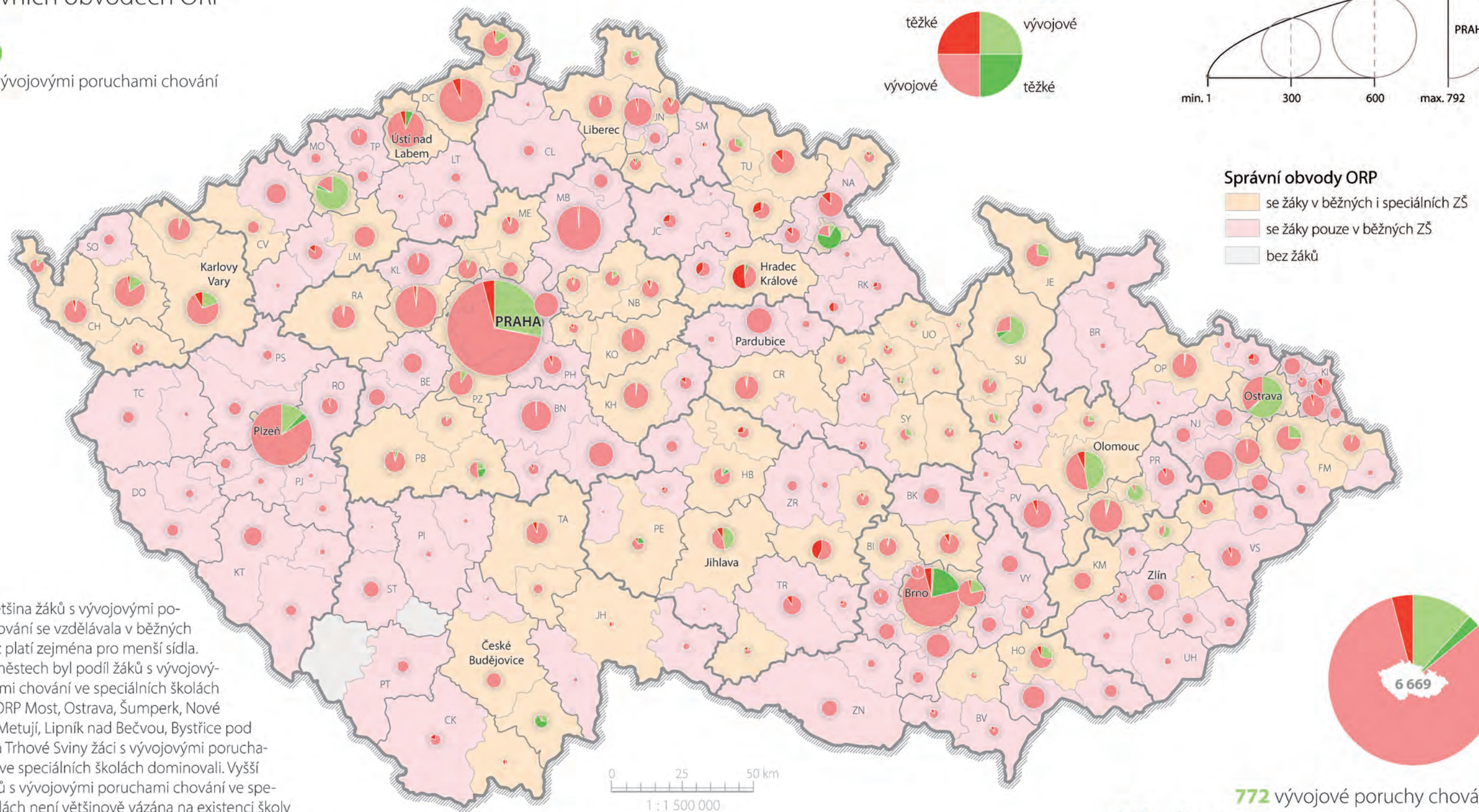
V rámci metodiky sběru dat v roce 2014/2015 byly evidovány dvě kategorie žáků s vývojovými poruchami chování – první (mírnější) kategorie „vývojové poruchy chování“ a druhá kategorie „těžké poruchy chování“. Většinou se žáci s VPCH vzdělávali v běžných školách.

POČET ŽÁKŮ S VÝVOJOVÝMI PORUCHAMI CHOVÁNÍ ve správních obvodech ORP

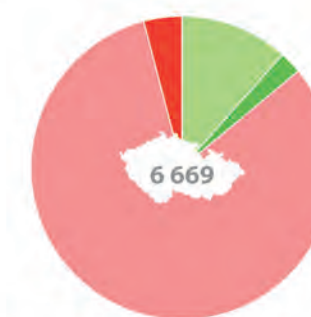
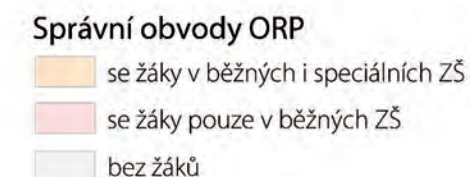
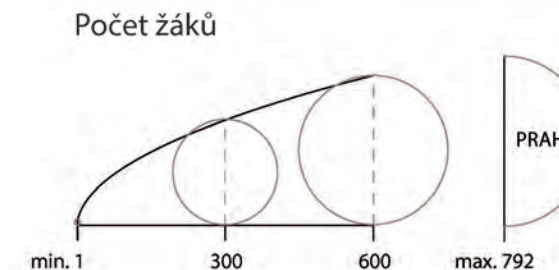
6 669

žáků ZŠ s vývojovými poruchami chování

2014/2015

Naprostá většina žáků s vývojovými poruchami chování se vzdělávala v běžných školách, což platí zejména pro menší sídla. Ve větších městech byl podíl žáků s vývojovými poruchami chování ve speciálních školách vyšší. V SO ORP Most, Ostrava, Šumperk, Nové Město nad Metují, Lipník nad Bečvou, Bystřice pod Hostýnem a Trhové Sviny žáci s vývojovými poruchami chování ve speciálních školách dominovali. Vyšší četnost žáků s vývojovými poruchami chování ve speciálních školách není většinou vázána na existenci školy zřízené pro tyto žáky, častěji jsou tyto žáci ve školách zařazeni pro jiný druh postižení.

772 vývojové poruchy chování,
159 těžké poruchy chování ve speciálních ZŠ,
5 465 VPCH, **273** těžké poruchy chování v běžných ZŠ

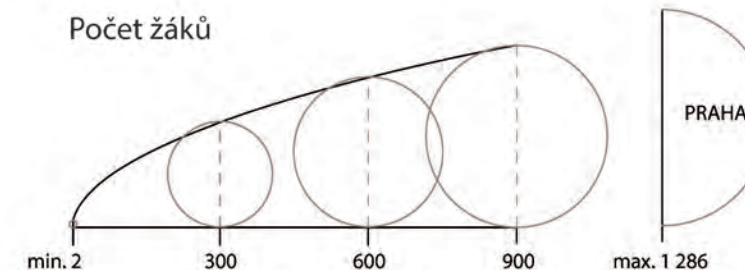
Ve školním roce 2020/2021 byli žáci s vývojovými poruchami chování vykazováni podle kategorizace zavedené od roku 2016 – žáci s mírnými poruchami chování, se středně závažnými poruchami chování a závažnými poruchami chování. Posiloval trend vzdělávání těchto žáků v běžných školách.

POČET ŽÁKŮ S VÝVOJOVÝMI PORUCHAMI CHOVÁNÍ ve správních obvodech ORP

17 732

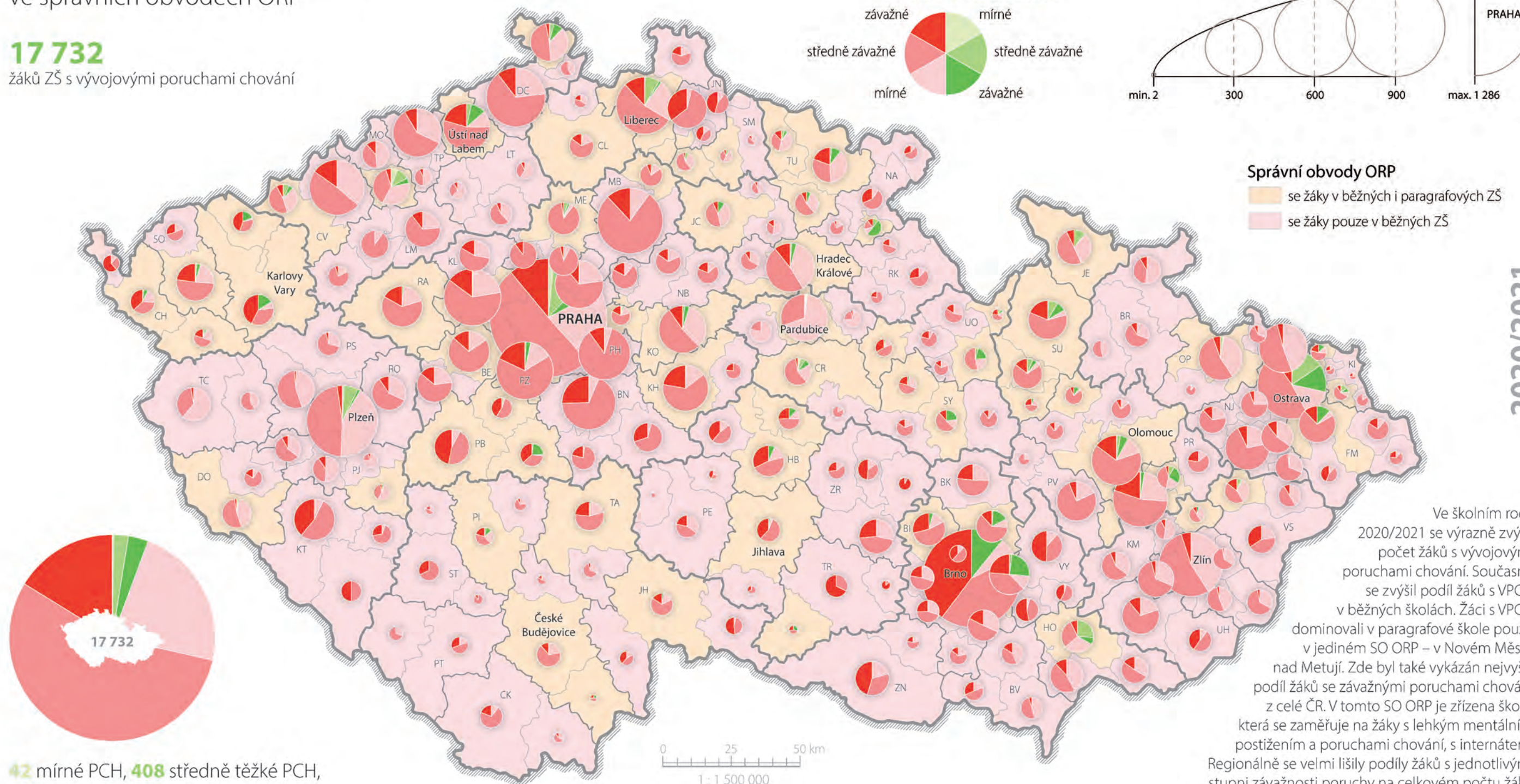
žáků ZŠ s vývojovými poruchami chování

42 mírné PCH, 408 středně těžké PCH, 557 těžké PCH v paragrafových ZŠ,
4 045 mírné PCH, 9 802 středně těžké PCH, 2 878 těžké PCH v ZŠB

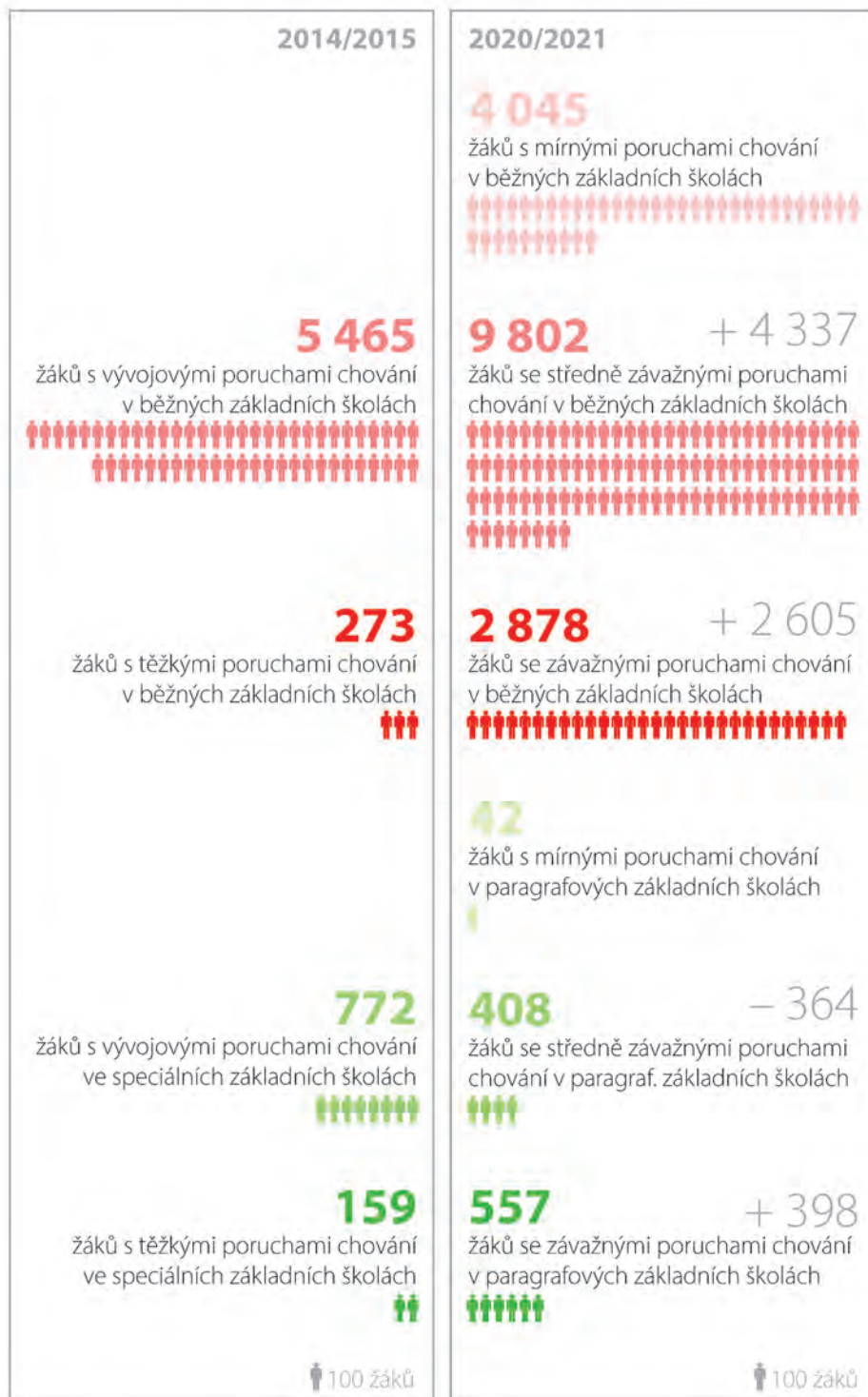
Správní obvody ORP

- se žáky v běžných i paragrafových ZŠ
- se žáky pouze v běžných ZŠ

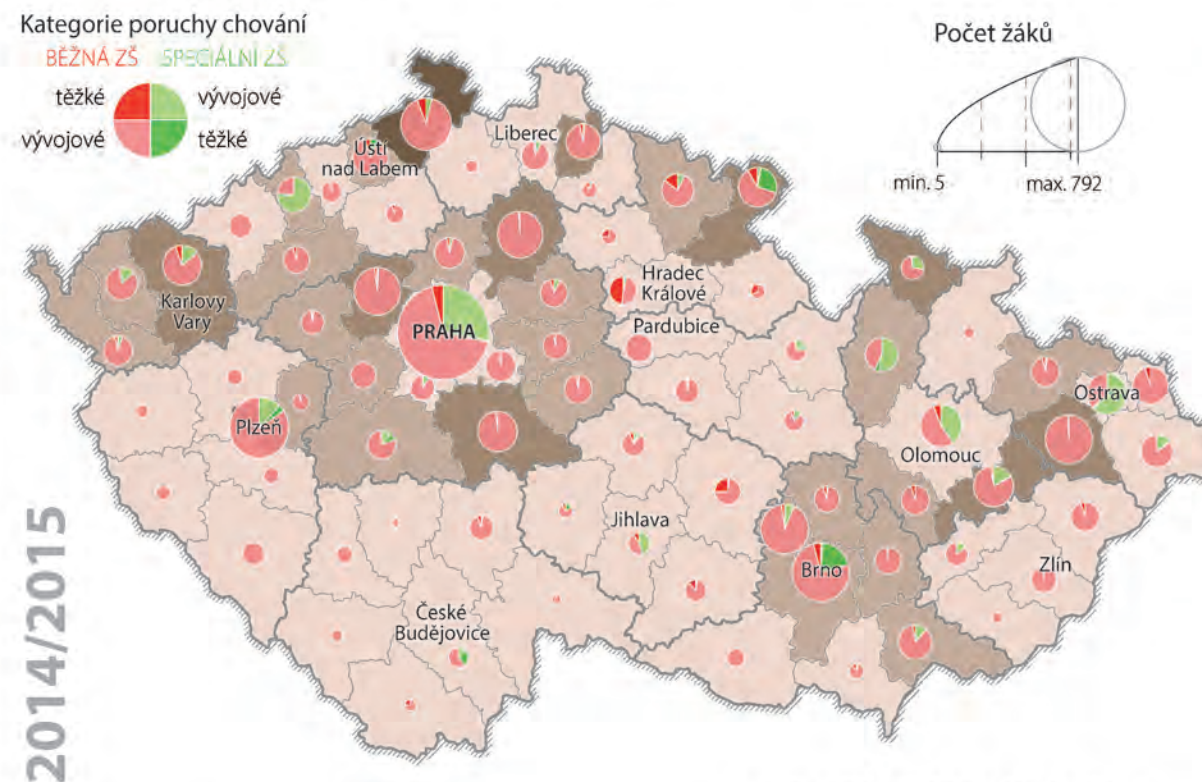
2020/2021

Ve školním roce 2020/2021 se výrazně zvýšil počet žáků s vývojovými poruchami chování. Současně se zvýšil podíl žáků s VPCH v běžných školách. Žáci s VPCH dominovali v paragrafové škole pouze v jediném SO ORP – v Novém Městě nad Metují. Zde byl také vykázan nejvyšší podíl žáků se závažnými poruchami chování z celé ČR. V tomto SO ORP je zřízena škola, která se zaměřuje na žáky s lehkým mentálním postižením a poruchami chování, s internátem. Regionálně se velmi lišily podíly žáků s jednotlivými stupni závažnosti poruchy na celkovém počtu žáků s vývojovými poruchami chování. To bylo nejspíše dáno odlišnostmi v diagnostickém postupu.

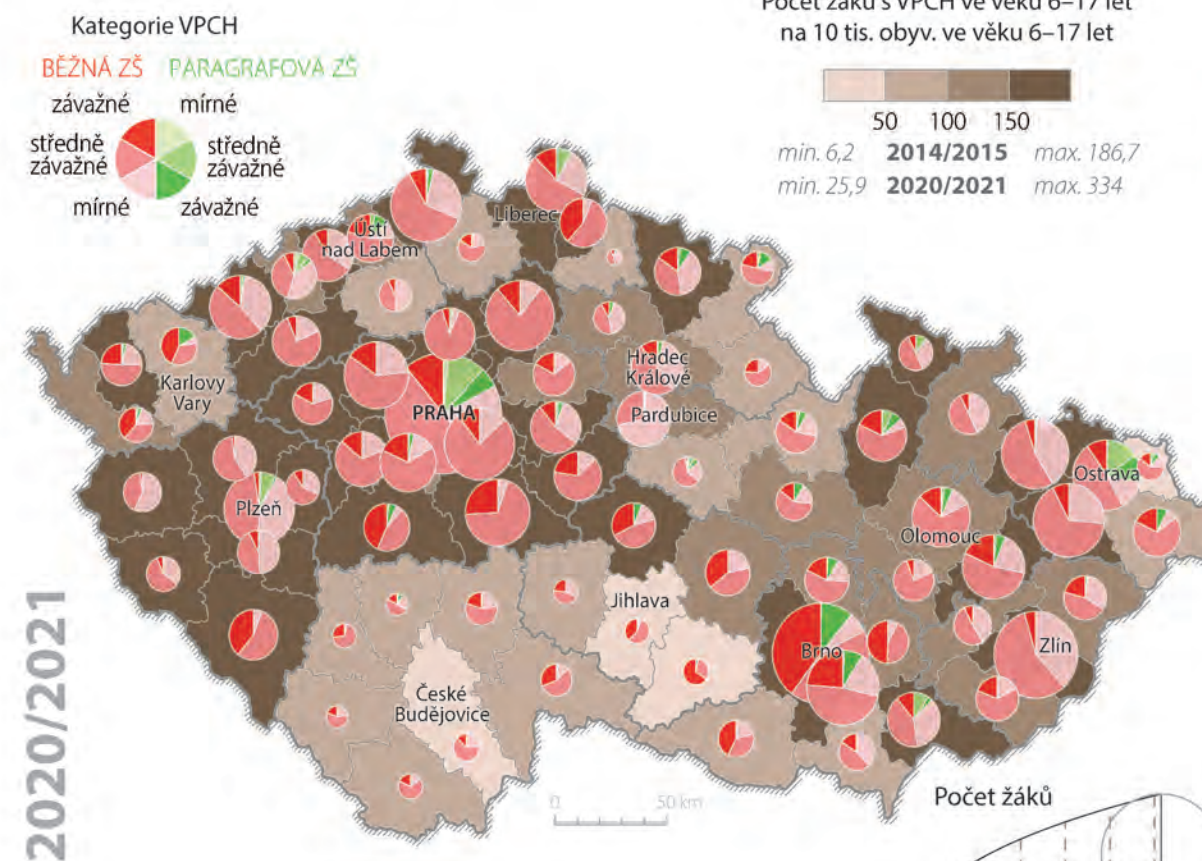

Mezi sledovanými obdobími došlo k výraznému nárůstu počtu žáků s vývojovými poruchami chování (o 166 %). Zvýšil se také podíl žáků s vývojovými poruchami chování v běžných školách (z 86 % na 94 %). V paragrafových školách klesl podíl žáků se středně závažnými vývojovými poruchami chování, tito žáci se většinou vzdělávají v běžných školách. Mezi sledovanými obdobími se téměř osminásobně zvýšil počet žáků v kategorii závažné poruchy chování. Ve školním roce 2020/2021 z jednotlivých kategorií vývojových poruch chování dominovali žáci se středně závažnými vývojovými poruchami chování. Mírná vývojová porucha chování byla vykazována u 23 % žáků s vývojovými poruchami chování.

ŽÁCI S VÝVOJOVÝMI PORUCHAMI CHOVÁNÍ v okresech České republiky

2014/2015

2020/2021

MIN
Nejnižší počet žáků s VPCH na 10 tis. obyv. ve věku 6–17 let
JIHOČESKÝ KRAJ

MAX
Nejvyšší počet žáků s VPCH na 10 tis. obyv. ve věku 6–17 let
KARLOVARSKÝ KRAJ

Ve školním roce 2014/2015 byl nejnižší počet žáků s vývojovou poruchou chování na 10 tisíc obyvatel ve věku docházky do základní školy v Jihočeském kraji (21,8). Je zajímavé, že ve všech správních obvodech JHČ, VYS, PAK a ZLK byl počet žáků s VPCH velmi nízký. Naopak nejvyšší byl v Karlovarském kraji (97,9). Nejvyšší počet žáků s VPCH na 10 tisíc žáků byl v okrese Děčín. Ve většině okresů Plzeňského a Jihočeského kraje se žáci s VPCH vzdělávali pouze v běžných školách. Z vykazovaných kategorií dominovala VPCH se středně závažnými projevy.

MIN
Nejnižší počet žáků s VPCH na 10 tis. obyv. ve věku 6–17 let
JIHOČESKÝ KRAJ

MAX
Nejvyšší počet žáků s VPCH na 10 tis. obyv. ve věku 6–17 let
PLZEŇSKÝ KRAJ

Ve školním roce 2020/2021 vzrostl počet žáků s vývojovou poruchou chování na 10 tisíc žáků ve věku 6–17 let v Jihočeském kraji na 59,4, přesto zůstává i nadále krajem s nejnižším počtem žáků s VPCH. Nejvyšší počet žáků s VPCH na 10 tisíc žáků byl zaznamenán v Plzeňském kraji (208,7). Výrazně se zvýšil počet žáků s VPCH v Plzeňském kraji, nicméně nárůst je patrný ve všech krajích ČR. V rámci vykazovaných kategorií rostl nejvíce podíl žáků se závažnými poruchami chování.

2.2.8 ŽÁCI S VÝVOJOVÝMI PORUCHAMI UČENÍ

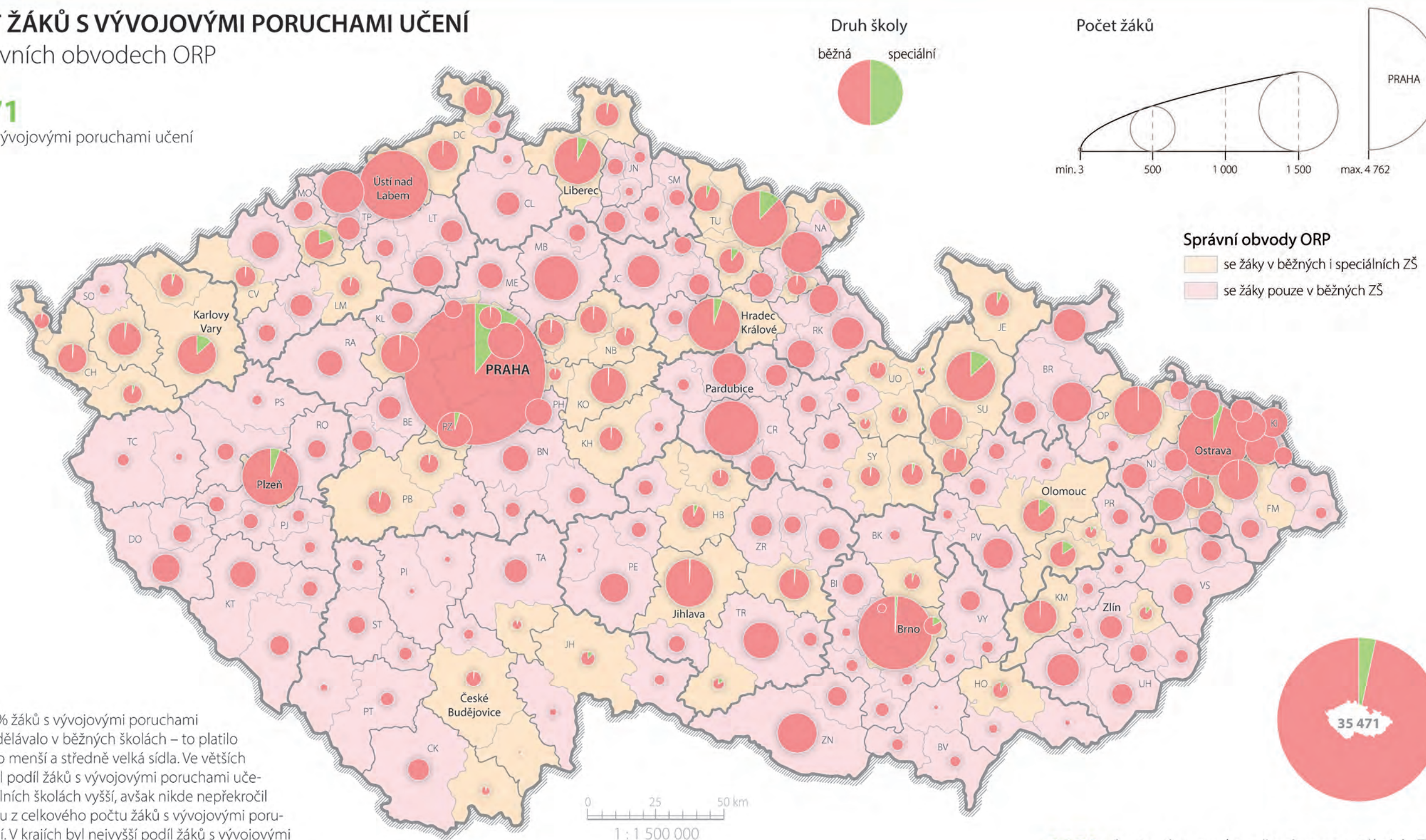
Podle metodiky vykazování byly ve školním roce 2014/2015 zjišťovány počty žáků s vývojovými poruchami učení bez rozlišení míry závažnosti poruchy. Naprostá většina žáků s VPU se vzdělávala v běžných školách. Žáci s VPU tvořili nejpočetnější skupinu žáků se SVP.

POČET ŽÁKŮ S VÝVOJOVÝMI PORUCHAMI UČENÍ ve správních obvodech ORP

35 471

žáků ZŠ s vývojovými poruchami učení

2014/2015

Celkem 97 % žáků s vývojovými poruchami učení se vzdělávalo v běžných školách – to platilo zejména pro menší a středně velká sídla. Ve větších městech byl podíl žáků s vývojovými poruchami učení ve speciálních školách vyšší, avšak nikde nepřekročil jednu pětinu z celkového počtu žáků s vývojovými poruchami učení. V krajích byl nejvyšší podíl žáků s vývojovými poruchami učení ve speciálních školách v Praze, Olomouckém a Královéhradeckém kraji.

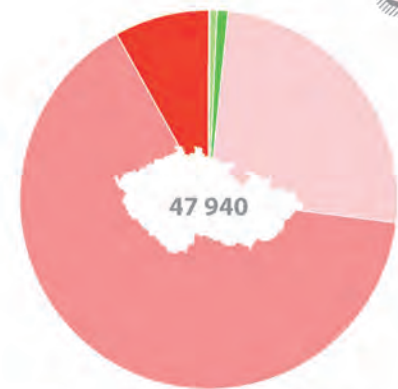
1 184 vývojové poruchy učení ve speciálních ZŠ,
34 287 vývojové poruchy učení v běžných ZŠ

Ve školním roce 2020/2021 byli žáci s VPU vykazováni podle kategorizace zavedené od roku 2016 – žáci s mírnými poruchami učení, se středně těžkými poruchami učení a závažnými poruchami učení. S výjimkou Karlovarského kraje posiloval trend vzdělávání těchto žáků v běžných školách.

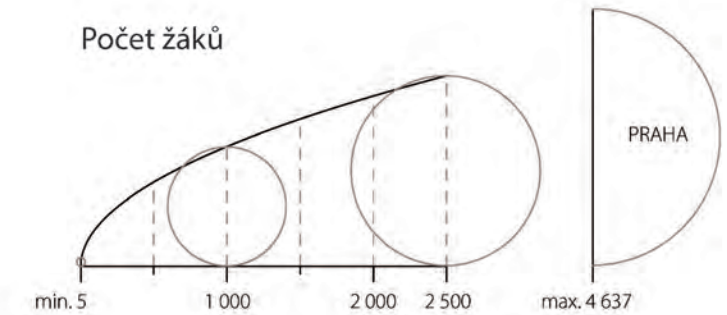
POČET ŽÁKŮ S VÝVOJOVÝMI PORUCHAMI UČENÍ ve správních obvodech ORP

47 940

žáků ZŠ s vývojovými poruchami učení

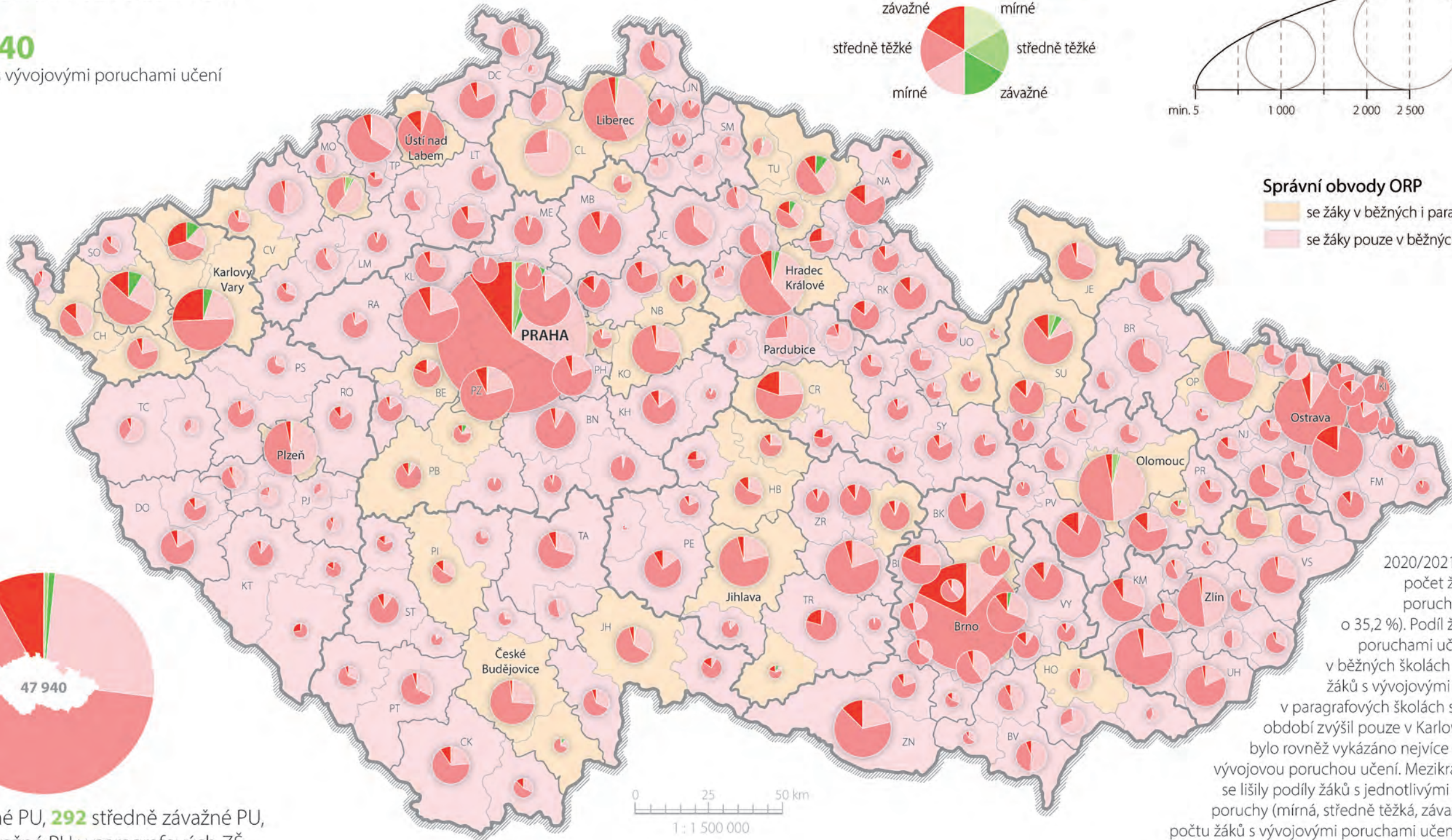

48 mírné PU, 292 středně závažné PU, 447 závažné PU v paragrafových ZŠ, 12 139 mírné PU, 31 128 středně závažné PU, 3 886 závažné PU v běžných ZŠ

Správní obvody ORP

- se žáky v běžných i paragrafových ZŠ
- se žáky pouze v běžných ZŠ

0 25 50 km
1 : 1 500 000

2020/2021

Ve školním roce 2020/2021 se zvýšil celkový počet žáků s vývojovými poruchami učení (nárůst o 35,2 %). Podíl žáků s vývojovými poruchami učení vzdělávaných v běžných školách činil 98,4 %. Podíl žáků s vývojovými poruchami učení v paragrafových školách se ve sledovaném období zvýšil pouze v Karlovarském kraji, kde bylo rovněž vykázáno nejvíce žáků se závažnou vývojovou poruchou učení. Mezikrajově i regionálně se lišily podíly žáků s jednotlivými stupni závažnosti poruchy (mírná, středně těžká, závažná) na celkovém počtu žáků s vývojovými poruchami učení, což bylo patrně způsobeno odlišnostmi v přístupu k diagnostice ve školských poradenských zařízeních.

2014/2015

34 287

žáků s vývojovými poruchami učení v běžných základních školách

1 184

žáků s vývojovými poruchami učení ve speciálních základních školách

100 žáků

2020/2021

12 139

žáků s mírnými poruchami učení v běžných základních školách

31 128

žáků se středně závažnými PU v běžných základních školách

3 886

žáků se závažnými poruchami učení v běžných základních školách

48

žáků s mírnými poruchami učení v paragrafových základních školách

292

žáků se středně závažnými PU v paragrafových základních školách

447

žáků se závažnými poruchami učení v paragrafových základních školách

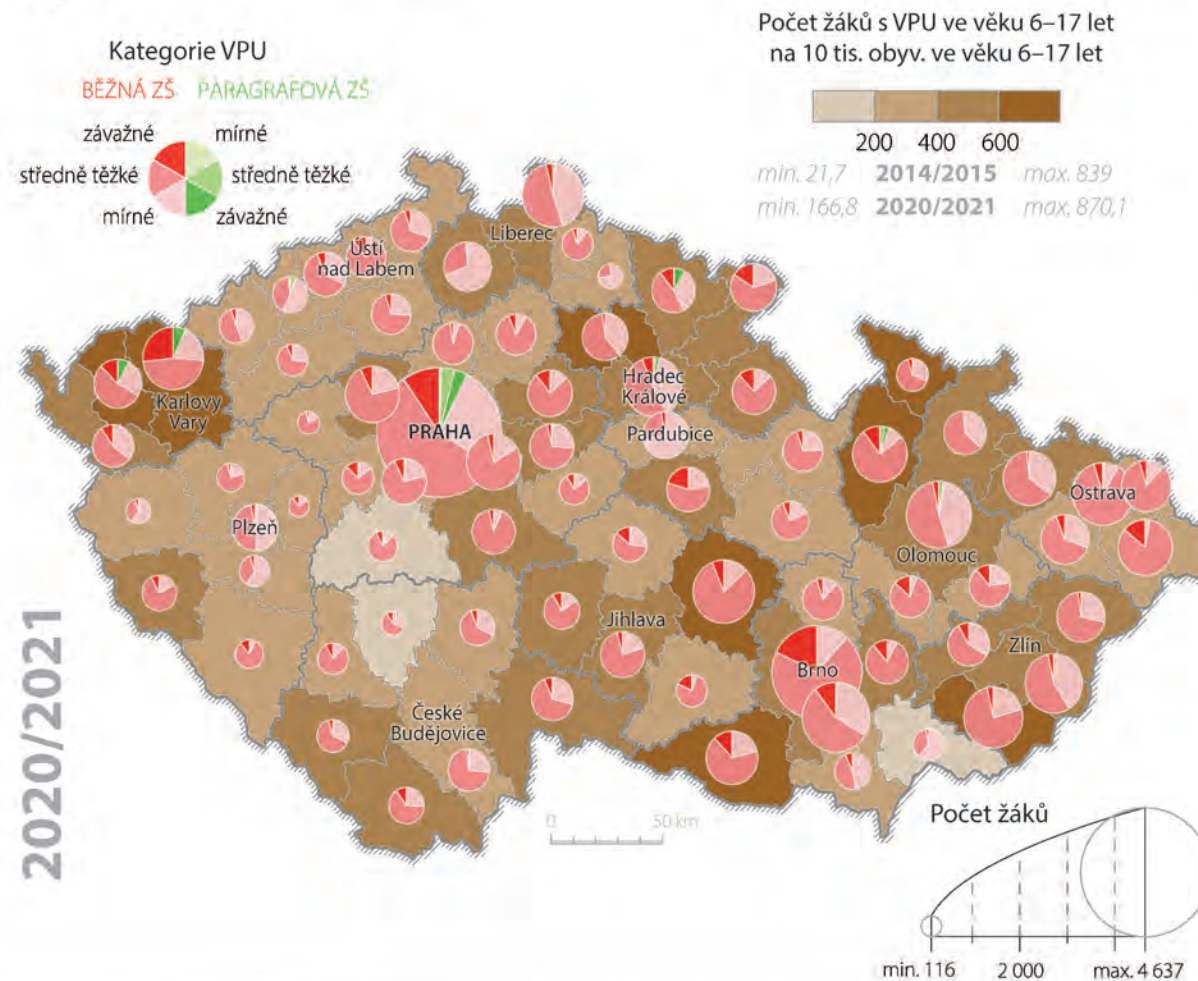
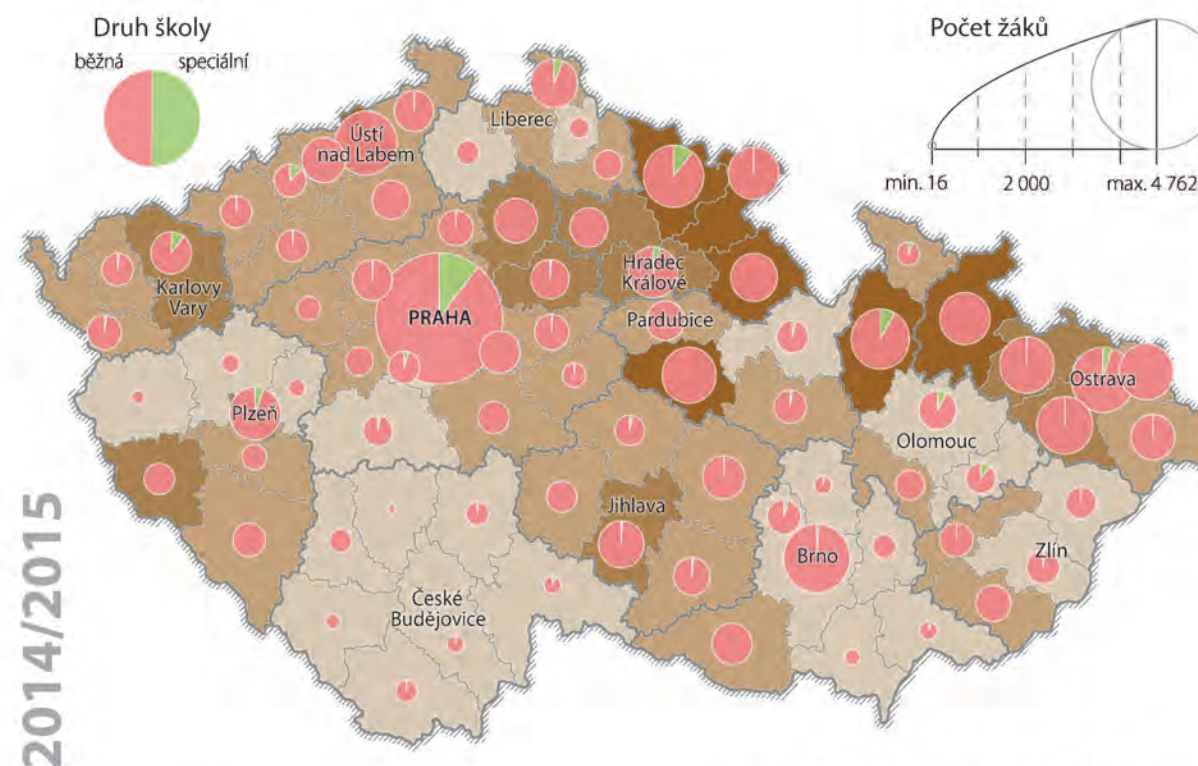

100 žáků

Mezi sledovanými obdobími došlo k nárůstu celkového počtu žáků s vývojovými poruchami učení i zvýšení podílu žáků s vývojovými poruchami učení vzdělaných v běžných základních školách. V běžných školách ve školním roce 2020/2021 dominovali žáci se středně těžkými poruchami učení. V paragrafových školách podle očekávání převažovali žáci se závažnými poruchami učení. Poněkud překvapivě se v paragrafových školách vzdělával i malý podíl žáků s mírnou poruchou učení (6 %). V běžných školách činil podíl žáků s mírnou poruchou učení 25 % ze všech žáků s vývojovou poruchou učení.

ŽÁCI S VÝVOJOVÝMI PORUCHAMI UČENÍ

v okresech České republiky

MIN

Nejnižší počet žáků s VPU na 10 tis. obyv. ve věku 6–17 let

JIHOČESKÝ KRAJ

MAX

Nejvyšší počet žáků s VPU na 10 tis. obyv. ve věku 6–17 let

KRÁLOVÉHRADECKÝ KRAJ

Ve školním roce 2014/2015 byl nejnižší počet žáků s vývojovou poruchou učení na 10 tisíc obyvatel ve věku docházky do základní školy v Jihočeském kraji (97,9), nejvyšší pak v Královéhradeckém kraji (620,2). Nejvyšší počet žáků s VPU na 10 tisíc žáků byl zaznamenán v okresech Trutnov, Náchod, Rychnov nad Kněžnou, Chrudim, Šumperk, Bruntál a Nový Jičín, přičemž v okresech Bruntál, Chrudim a Rychnov nad Kněžnou se žáci s VPU vzdělávali výhradně v běžných školách. Pouze v běžných školách se žáci s VPU vzdělávali ve většině okresů Plzeňského kraje. Nejméně žáků s VPU bylo vykázáno v okresech Písek, Tachov a Prachatice.

MIN

Nejnižší počet žáků s VPU na 10 tis. obyv. ve věku 6–17 let

PLZEŇSKÝ KRAJ

MAX

Nejvyšší počet žáků s VPU na 10 tis. obyv. ve věku 6–17 let

KARLOVARSKÝ KRAJ

Ve školním roce 2020/2021 byl nejvyšší počet žáků s vývojovou poruchou chování na 10 tisíc obyvatel ve věku 6 až 17 let v Karlovarském kraji (669,8), nejnižší v Plzeňském kraji (292,2). Oproti roku 2014/2015 se zvýšil počet žáků s VPU ve většině okresů ČR. Nejvyšší podíl žáků se závažnou VPU byl vykázán v okresech Karlovy Vary a Brno-město. Největší rozdíly v podílech žáků podle sledovaných kategorií VPU (mírná, středně těžká, závažná) byly zaznamenány v Ústeckém, Plzeňském a Libereckém kraji. Obecně platí, že v identifikaci míry závažnosti poruchy jsou velké mezikrajové i regionální rozdíly (na úrovni okresů).

2.2.9 ŽÁCI SE SOUBĚŽNÝM POSTIŽENÍM VÍCE VADAMI

Skupina žáků se souběžným postižením více vadami (SPVV) zahrnuje žáky se SVP, u nichž alespoň dvě z jejich postižení vyžadují zajištění podpory a pomoci ve vzdělávání. Do skupiny nebyli zahrnuti žáci s VPU a VPCH. Pro účely vykazování těchto žáků v daném období nebyla vydána žádná metodika.

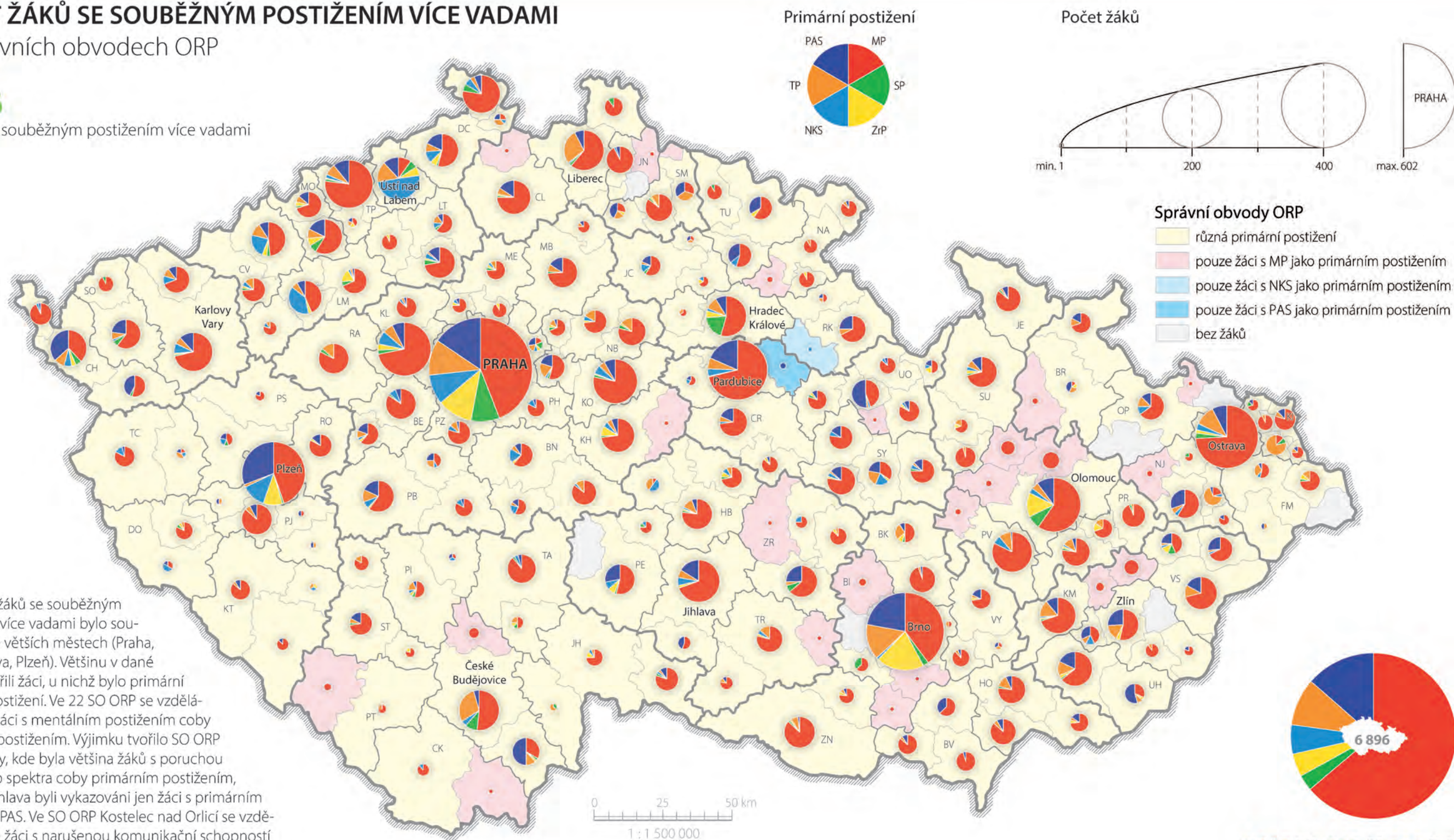
POČET ŽÁKŮ SE SOUBĚŽNÝM POSTIŽENÍM VÍCE VADAMI ve správních obvodech ORP

6 896

žáků ZŠ se souběžným postižením více vadami

2014/2015

Vzdělávání žáků se souběžným postižením více vadami bylo soustředěno ve větších městech (Praha, Brno, Ostrava, Plzeň). Většinu v dané skupině tvořili žáci, u nichž bylo primární mentální postižení. Ve 22 SO ORP se vzdělávali pouze žáci s mentálním postižením coby primárním postižením. Výjimku tvořilo SO ORP Trhové Sviny, kde byla většina žáků s poruchou autistického spektra coby primárním postižením, v SO ORP Jihlava byli vykazováni jen žáci s primárním postižením PAS. Ve SO ORP Kostelec nad Orlicí se vzdělávali pouze žáci s narušenou komunikační schopností coby primárním postižením. V sedmi SO ORP nebyli žáci se souběžným postižením více vadami vykazováni.

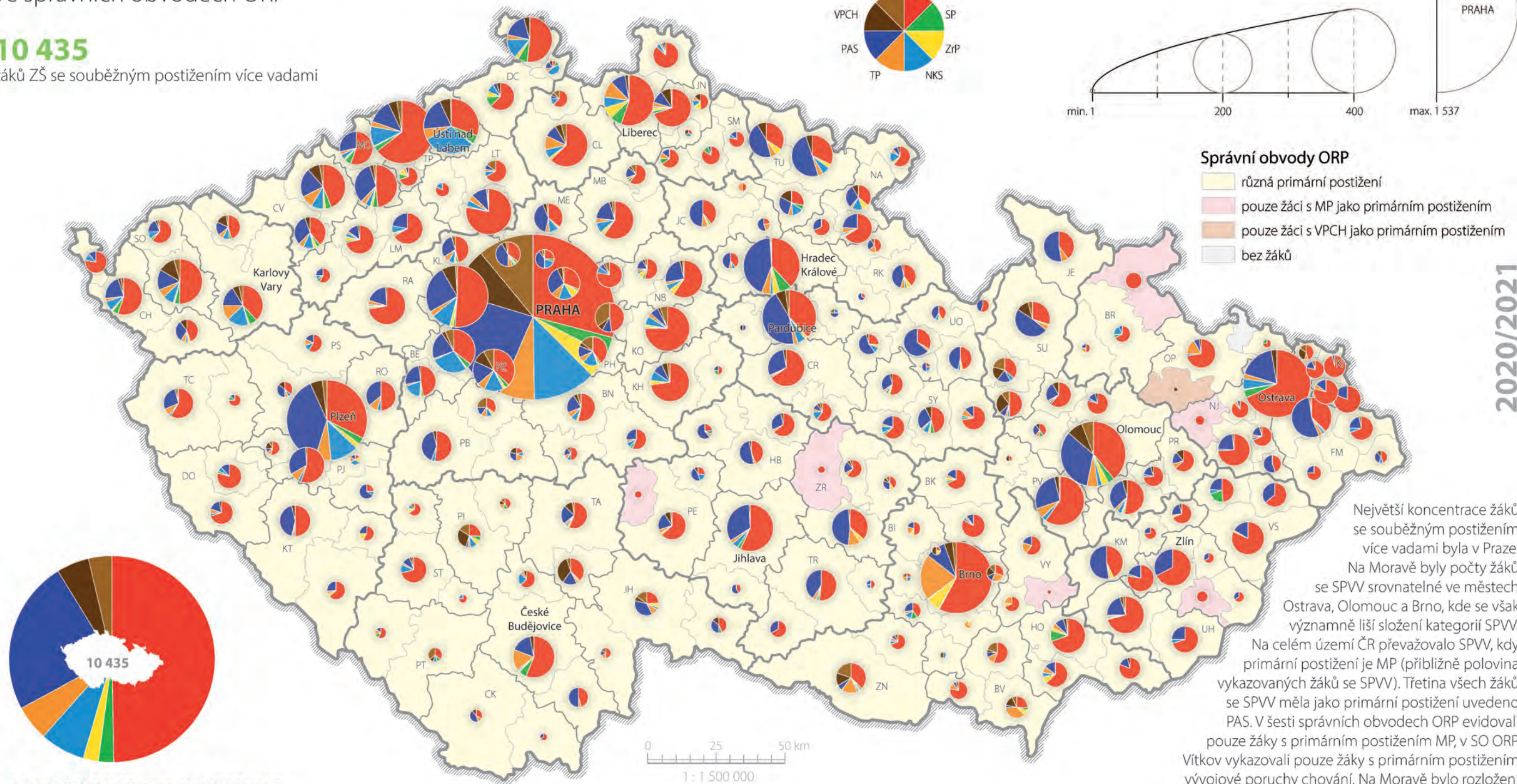
**4 405 MP, 215 SP, 310 ZrP,
392 NKS, 637 TP, 937 PAS**

POČET ŽÁKŮ SE SOUBĚŽNÝM POSTIŽENÍM VÍCE VADAMI ve správních obvodech ORP

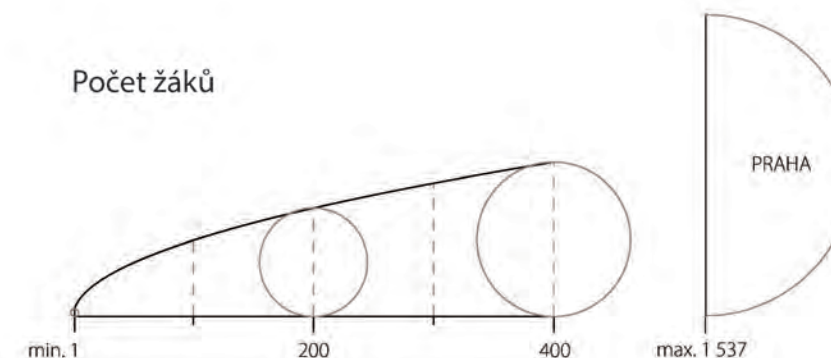
10 435

žáků ZŠ se souběžným postižením více vadami

Žáci se souběžným postižením více vadami (SPVV) byli poprvé v tomto období vykazováni podle *Metodiky pro vyplňování identifikátoru*, kdy za kombinaci postižení bylo možné vykazovat pouze určité kombinace postižení (vyjma mírných vad, které mají dopad na vzdělávání). Výjimkou jsou žáci s LMP, kteří vykazováni byli.

5 188 MP, **250** SP, **250** ZrP, **737** NKS,
579 TP, **2 516** PAS, **531** VPCH, **384** VPU

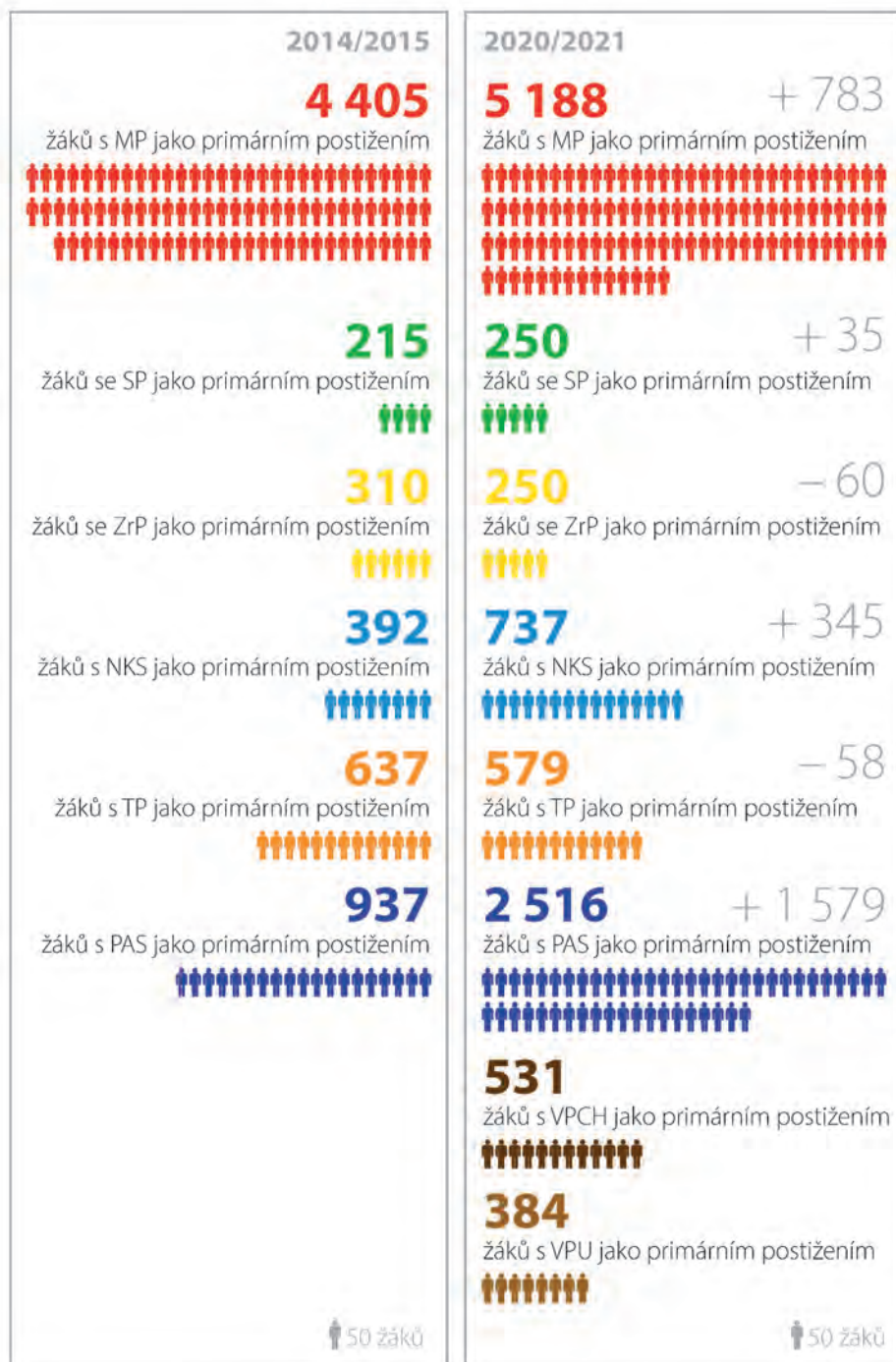

Správní obvody ORP

- žlutá: různá primární postižení
- světle růžová: pouze žáci s MP jako primárním postižením
- světle oranžová: pouze žáci s VPCH jako primárním postižením
- šedá: bez žáků

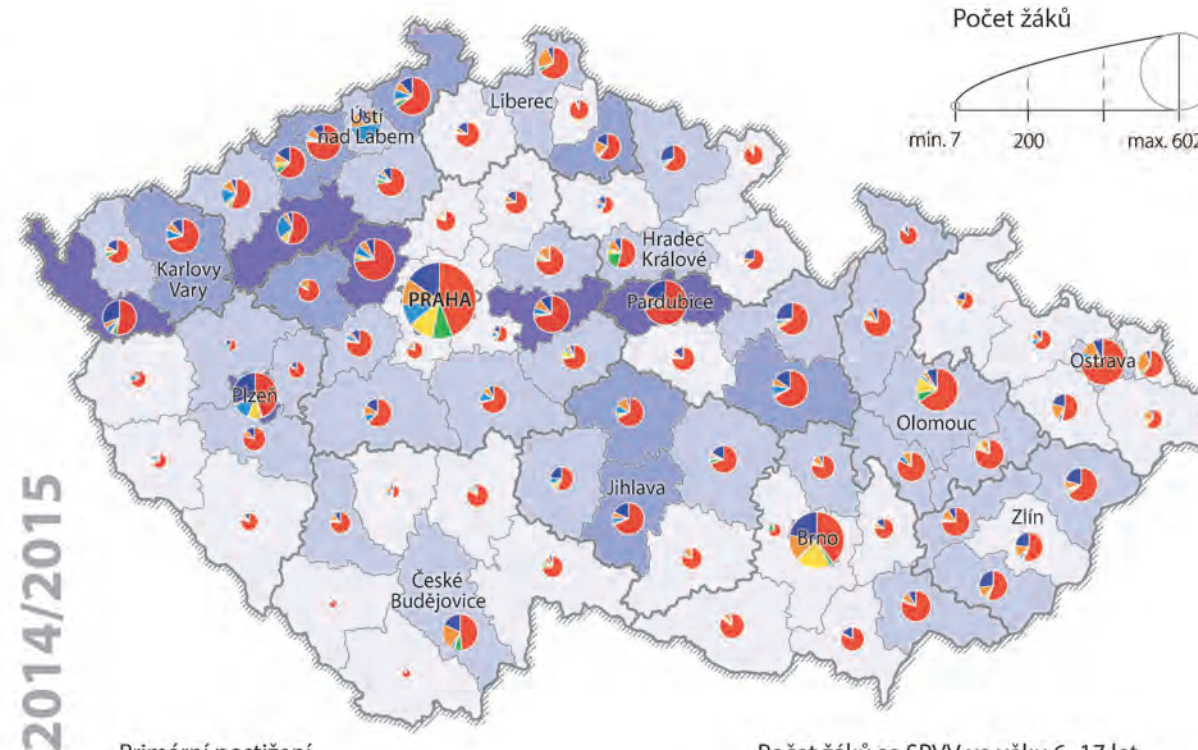
2020/2021

Největší koncentrace žáků se souběžným postižením více vadami byla v Praze. Na Moravě byly počty žáků se SPVV srovnatelné ve městech Ostrava, Olomouc a Brno, kde se však významně liší složení kategorií SPVV. Na celém území ČR převažovalo SPVV, kdy primární postižení je MP (přibližně polovina vykazovaných žáků se SPVV). Třetina všech žáků se SPVV měla jako primární postižení uvedeno PAS. V šesti správních obvodech ORP evidovali pouze žáky s primárním postižením MP, v SO ORP Vítkov vykazovali pouze žáky s primárním postižením vývojové poruchy chování. Na Moravě bylo rozložení žáků rovnoměrnější, v Čechách jich bylo méně evidováno v Jihočeském kraji a Kraji Vysočina.

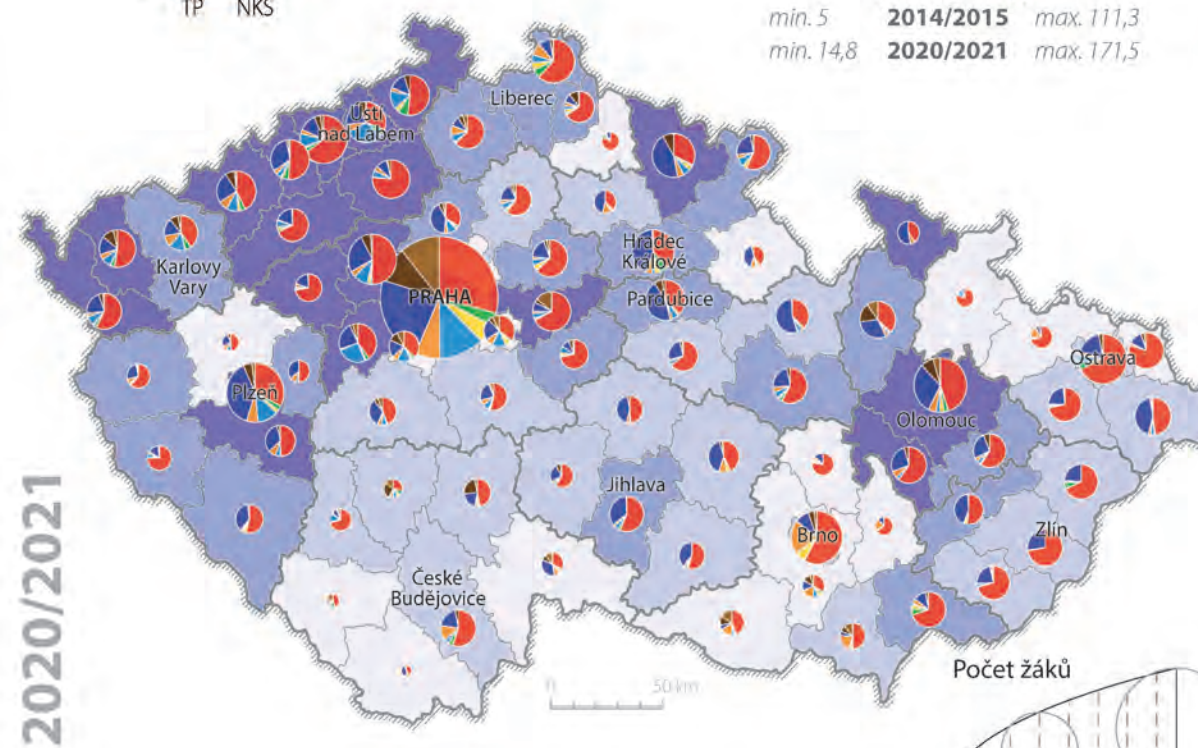

Ve školním roce 2014/2015 nebyly do kombinace postižení zahrnuty VPU a VPCH. Vykazovali se pouze žáci s vícečetným postižením (v kombinaci s MP, SP, ZrP, NKS, TP a PAS). Počet žáků s primárním postižením VPU a VPCH ve sledovaném období 2020/2021 se ve statistických datech promítl jako významná změna. K velmi razantnímu navýšení v průběhu sledovaných let došlo u žáků s primárním postižením PAS (cca 2,5násobek). Vedle zkvalitňování diagnostiky (zejména PAS) to lze vysvětlit také úpravou metodiky vykazování a také různě nastavenými pravidly financování žáků v jednotlivých krajích před a po roce 2016. Řada žáků byla z důvodu zvýhodněného financování konkrétních vad před rokem 2016 vykazována bez kombinace. V novém období byli někteří žáci zařazeni do skupiny PAS z důvodu symptomatického postižení, například MP, NKS. Nárůst lze pozorovat rovněž u žáků s MP a NKS.

ŽÁCI SE SOUBĚŽNÝM POSTIŽENÍM VÍCE VADAMI v okresech České republiky

2014/2015

2020/2021

MIN
Nejnižší počet žáků se souběžným postižením více vadami na 10 tis. obyv. ve věku 6–17 let
MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ

MAX
Nejvyšší počet žáků se souběžným postižením více vadami na 10 tis. obyv. ve věku 6–17 let
KARLOVARSKÝ KRAJ

Nejnižší počet žáků se SPVV vykazoval ve školním roce 2014/2015 Moravskosleský kraj, který je typickým příkladem odlišného financování těchto žáků v jednotlivých krajích. V tomto kraji byl finanční normativ na žáka například s PAS nebo SP vyšší než na žáka se SPVV. Školy proto vykazovaly žáky podle toho, na které z uvedených postižení mohly získat vyšší finanční dotaci. Nejvyšší počet žáků se SPVV vykazoval Karlovarský kraj. Největší kumulace žáků se SPVV byla na severozápadě Čech, v okresech Semily, Pardubice a Svitavy.

MIN
Nejnižší počet žáků se souběžným postižením více vadami na 10 tis. obyv. ve věku 6–17 let
JIHOMORAVSKÝ KRAJ

MAX
Nejvyšší počet žáků se souběžným postižením více vadami na 10 tis. obyv. ve věku 6–17 let
ÚSTECKÝ KRAJ

Ve školním roce 2020/2021 došlo ke značnému nárůstu počtu žáků se souběžným postižením více vadami zejména na západě, severu republiky a ve středních Čechách. Na Moravě se ukazoval zvýšený počet žáků v Olomouckém kraji. Zajímavostí je Plzeňský kraj, kde došlo ke značnému zvýšení počtu žáků se SPVV, s výjimkou okresu Plzeň-sever. Pouze několik dalších okresů (9) vykazovalo nízký počet žáků se SPVV. Nejnižší počet žáků se SPVV byl v Jihomoravském kraji, nejvyšší pak v Ústeckém kraji.

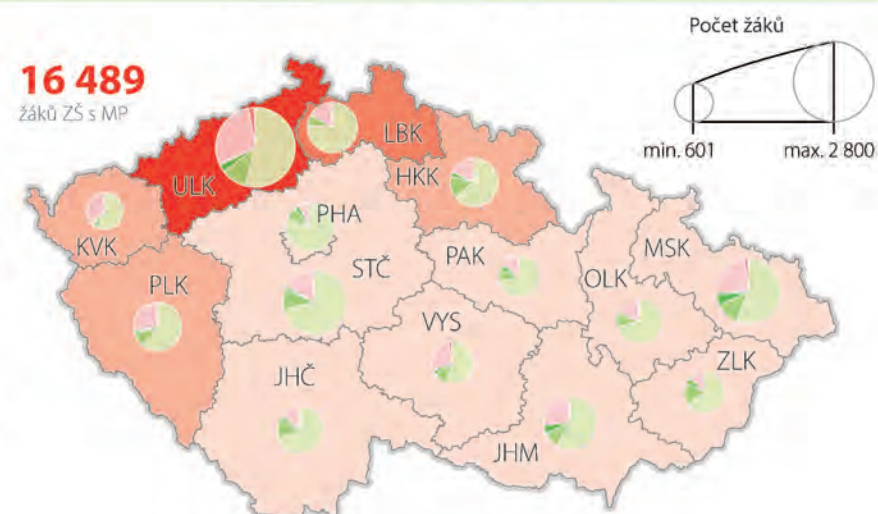

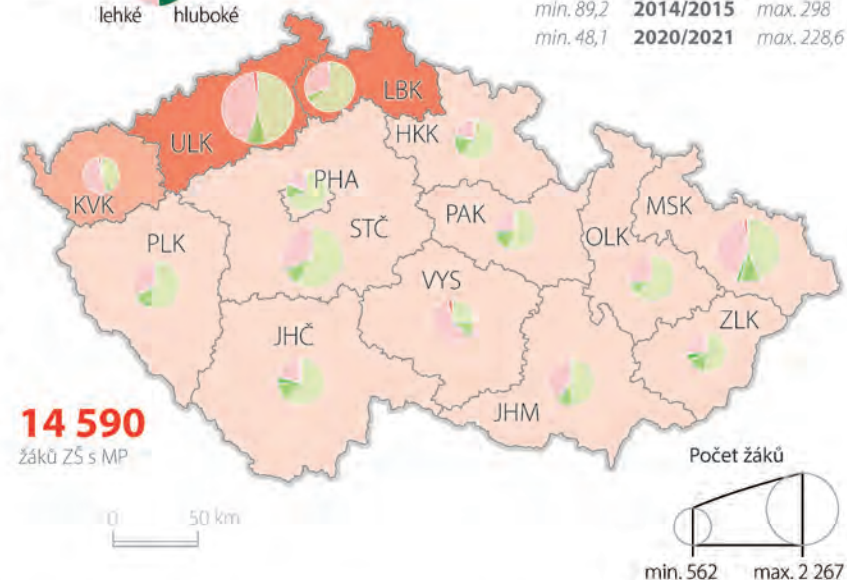
2.2.10 ŽÁCI SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM V KRAJÍCH

MENTÁLNÍ POSTIŽENÍ

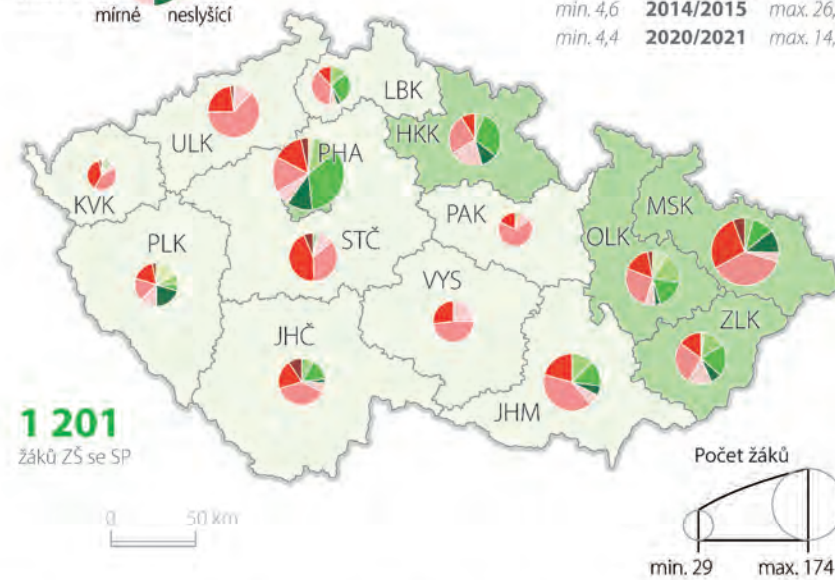
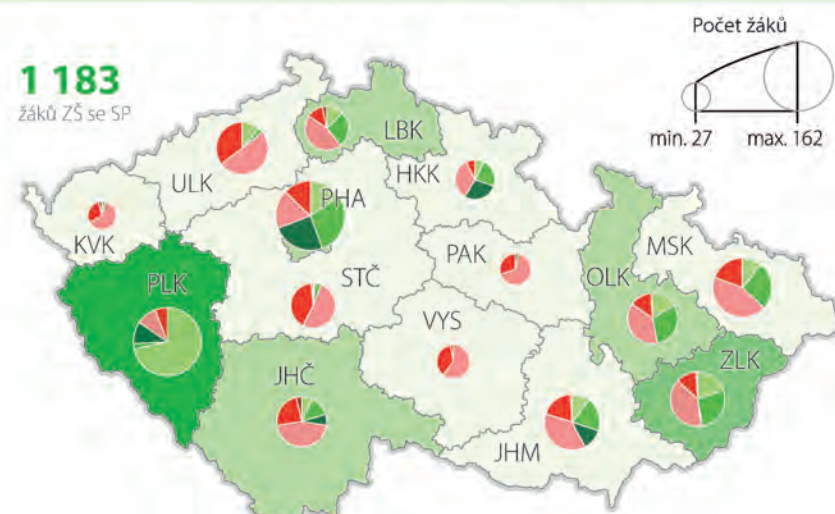
2014/2015

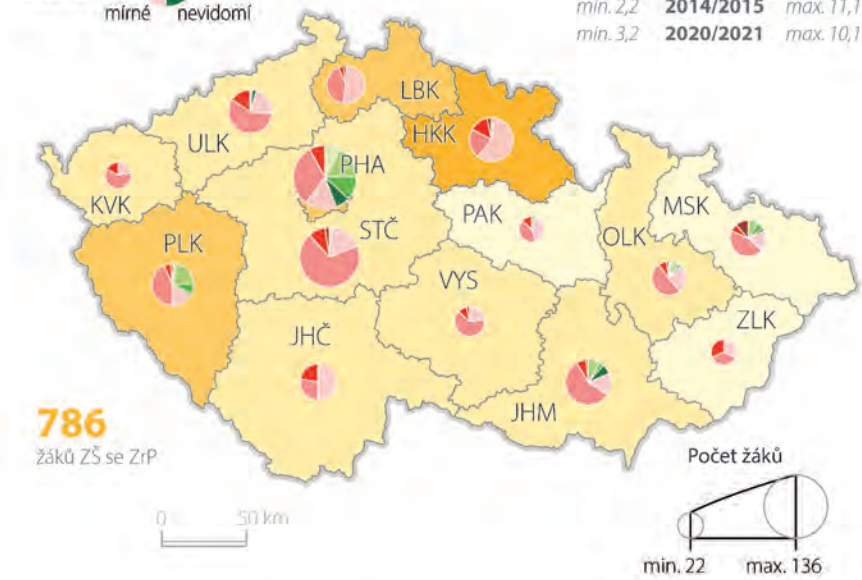
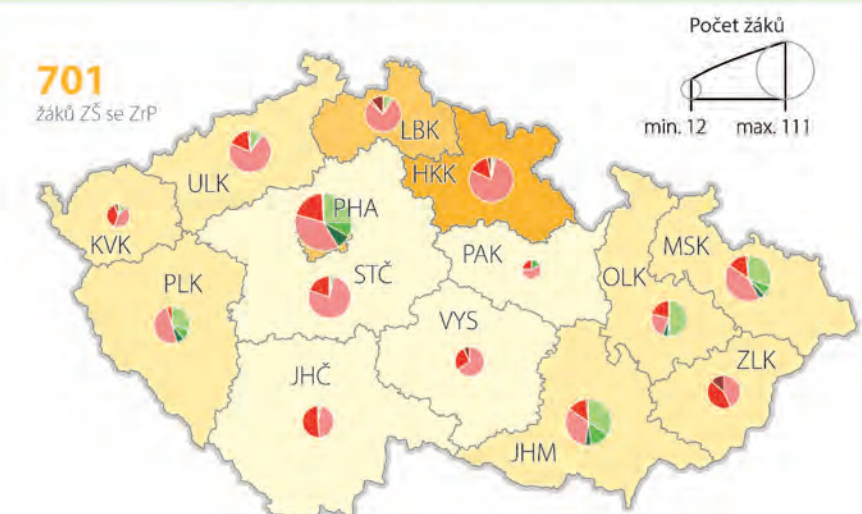
2020/2021

SLUCHOVÉ POSTIŽENÍ

ZRAKOVÉ POSTIŽENÍ

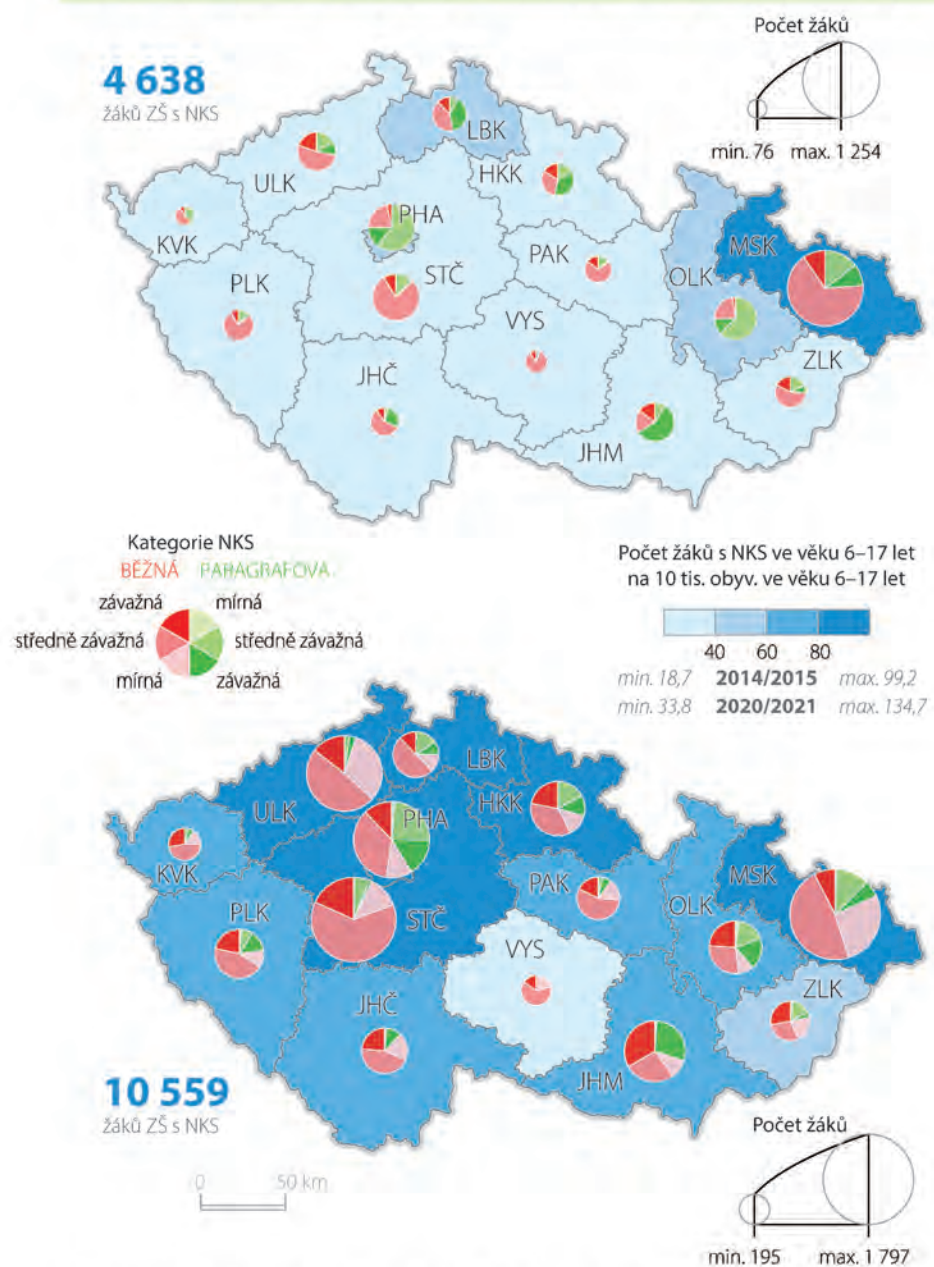

Ve školním roce 2014/2015 byl relativně nejvyšší počet žáků s MP v ULK, LBK, nižší počet pak v HKK a PLK. Do roku 2020/2021 došlo k mírnému snížení v HKK a PLK. Významný podíl žáků s MP zůstal zachován v ULK a LBK. Popisovaná četnost ukazuje v obou obdobích menší počet žáků v Praze a JMK. Při srovnání lze vidět absolutní pokles počtu žáků s MP v ČR. Jedná se o pokračující trend vyvolaný reakcí ČR na rozsudek Evropského soudu pro lidská práva z roku 2008. Nadále pokračuje (mírný) pokles žáků s MP vzdělávaných v paraagrafových školách a naopak zvyšování jejich počtu ve školách běžných.

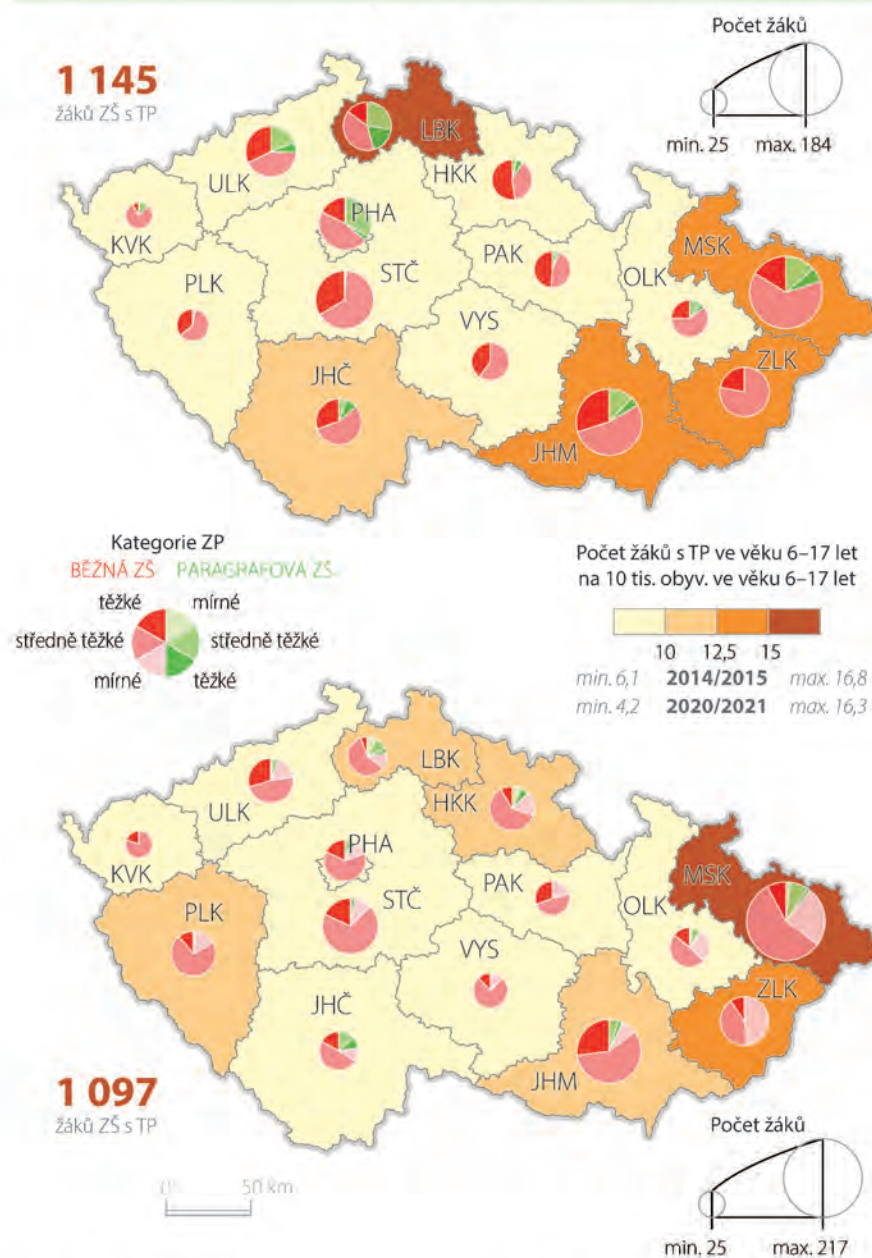
Největší zastoupení žáků se SP v krajích ve školním roce 2014/2015 měl PLK, přičemž převážná většina z nich byli žáci se středně těžkým SP, více než 75 % žáků z celkového počtu bylo vzděláváno ve speciálních ZŠ. Obdobně se více než polovina žáků se SP vzdělávala ve speciálních školách v Praze a HKK. V ostatních krajích byla situace opačná, v KVK, VYS a PAK dokonce významně. Ve školním roce 2020/2021 bylo nejvíce žáků v Praze, HKK a ULK. Ve všech krajích byl zaznamenán posun směrem k inkluzivnímu vzdělávání, mírně nadpoloviční převaha žáků v paraagrafových školách zůstala v Praze.

Ve sledovaném období se mírně zvýšil počet žáků se zrakovým postižením. Ačkoli změny na mapě vypadají významně, jednalo se o změny v řádu jednotek. Ve všech krajích ubylo žáků se zrakovým postižením v běžných i v paraagrafových školách v kategoriích středně těžké, těžké postižení a nevidomí. Naopak bylo vykááno více žáků s mírným postižením zraku v běžných školách. Změny je možné vysvětlit zpřesněním lékařské diagnostiky a klasifikací žáků se středně těžkým a těžkým postižením zraku v kategorii „souběžné postižení více vadami“.

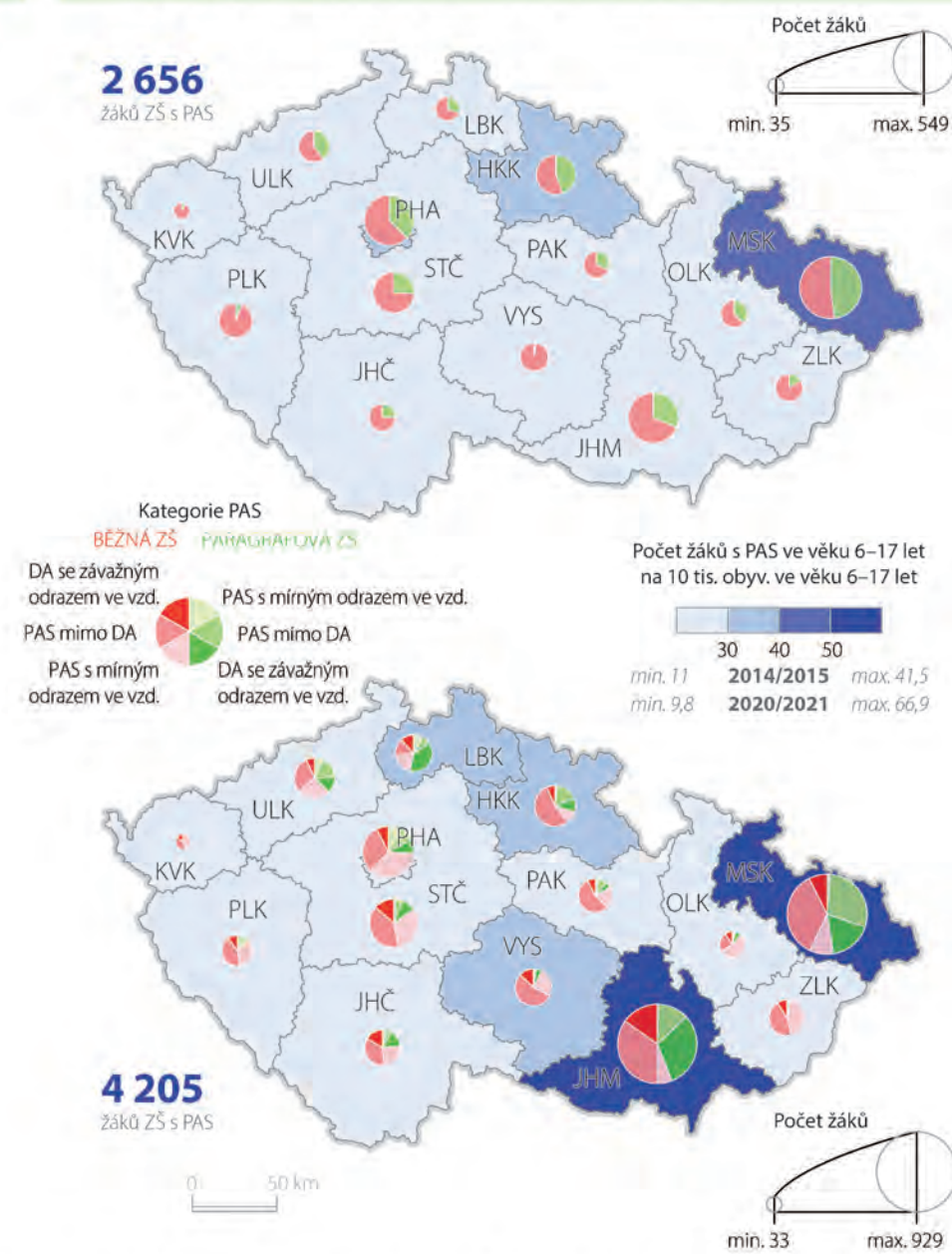
NARUŠENÁ KOMUNIKAČNÍ SCHOPNOST

TĚLESNÉ POSTIŽENÍ

PORUCHA AUTISTICKÉHO SPEKTRA

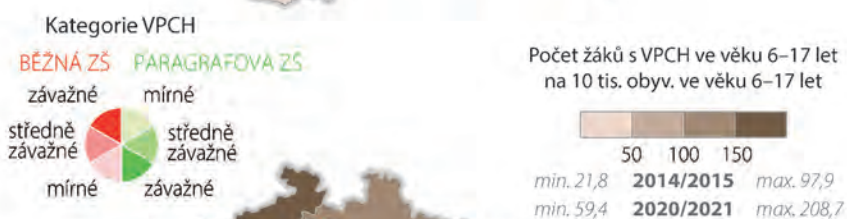
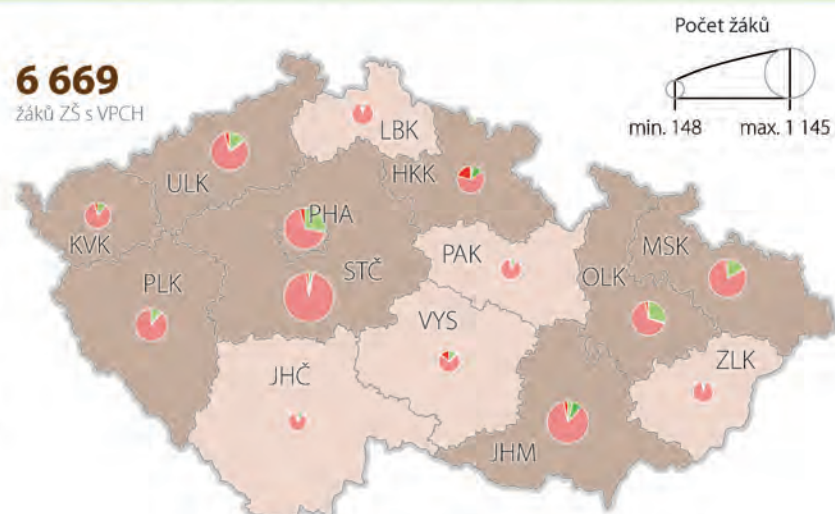
Při srovnání krajů byly nejmenší rozdíly zaznamenány v Moravskoslezském kraji, kde bylo žáků s NKS tradičně nejvíce, a v Kraji Vysočina, kde jich bylo naopak nejméně. V ostatních krajích se zvýšil počet žáků s NKS, nejvýrazněji v Ústeckém kraji, Praze a Středočeském kraji. Před změnou legislativy v roce 2016 byli v krajích, kde existovaly školy pro žáky s NKS, zařazováni žáci s NKS přednostně do těchto škol. V roce 2021 byla převaha žáků s NKS v běžných ZŠ. Specifikem Jihomoravského kraje bylo vykazování velkého množství žáků se závažnou NKS, v běžných, i paragrafových školách.

Nejvíce žáků s TP na 10 tis. žáků ve školním věku bylo v roce 2014/2015 v LBK, MSK, JHČ, JMK a ULK. Převažují žáci se středně těžkým TP. Většina těchto žáků byla vzdělávána v běžných školách. Větší počet žáků ve školách paragrafových lze pozorovat pouze v LBK a PHA. Ve školním roce 2020/2021 je nejvíce žáků v poměru ke všem žákům školního věku v MSK, ZLK, JHM, HKK, LBK a PLK. Stále převažují žáci se středně těžkým postižením. Ve všech krajích lze vysledovat další posun směrem k inkluzivnímu vzdělávání, mírně vyšší počet žáků v paragrafových školách zůstává pouze v LBK a JHČ.

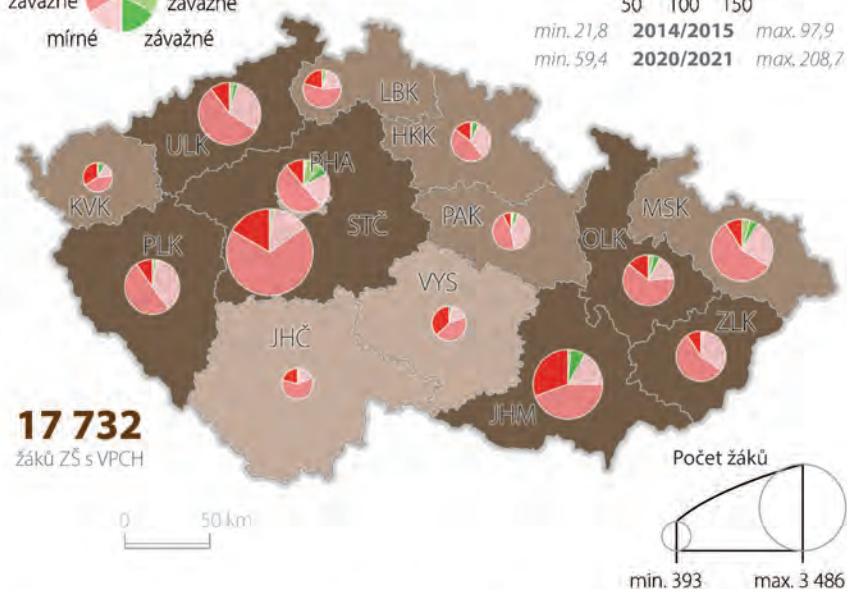
Ve školním roce 2014/2015 byl nejvyšší počet diagnostikovaných žáků s PAS v MSK, dále v HKK a Praze. V uvedených krajích byla většina žáků vzdělávána v běžných školách. V ostatních krajích byly počty diagnostikovaných žáků s PAS vyrovnané. V některých krajích (VYS, PLK, KVK) převyšovaly výrazně počty žáků s PAS zařazených do běžných ZŠ počty žáků zařazených do škol speciálních. Ve školním roce 2020/2021 došlo k výraznému nárůstu počtu žáků s PAS v JHM, dále VYS a LBK. Zároveň se změnila metodika výkaznictví, neboť žáci s PAS začali být vykazováni ve třech kategoriích.

VÝVOJOVÉ PORUCHY CHOVÁNÍ

2014/2015

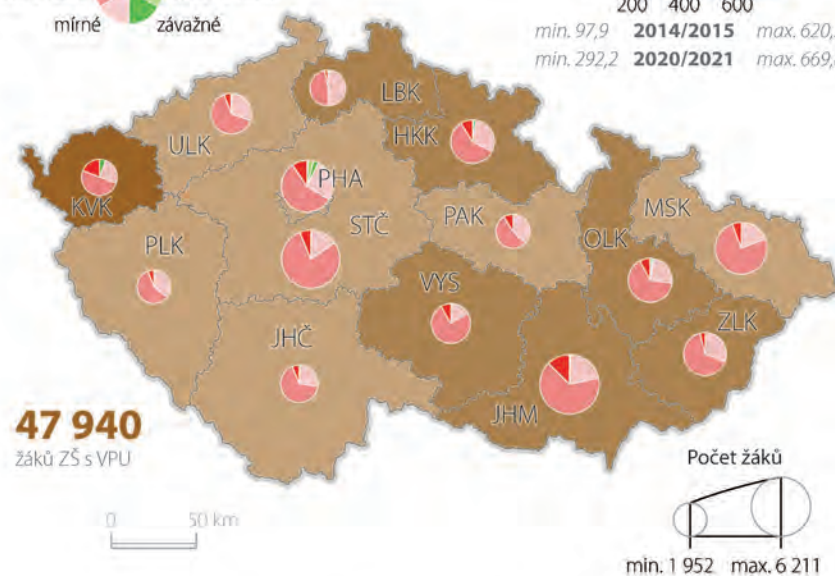
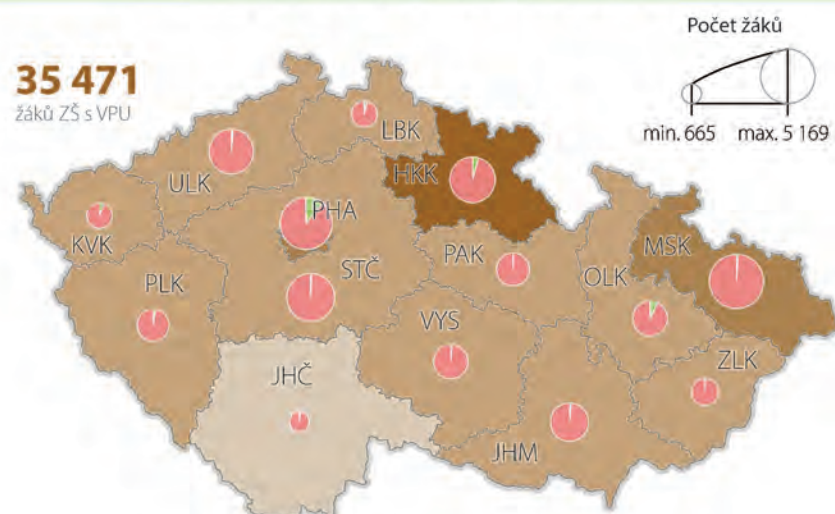

2020/2021

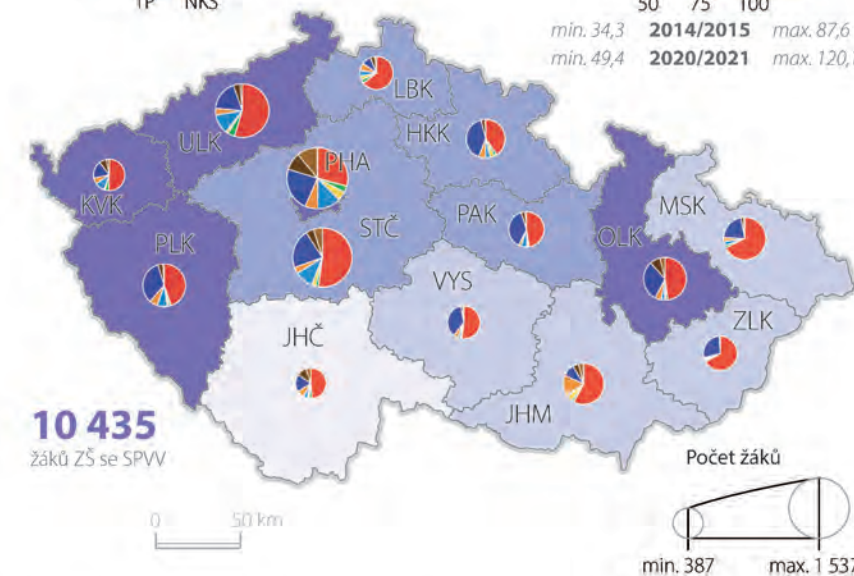
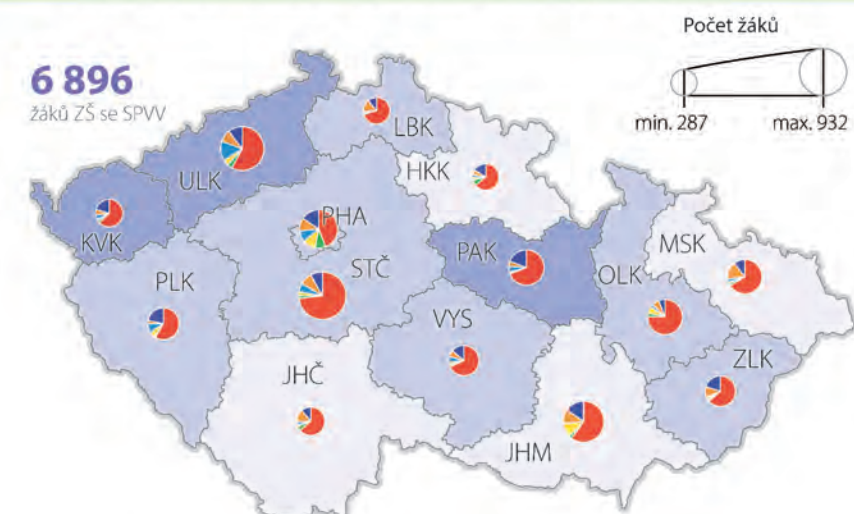
Mezi roky 2014/2015 a 2020/2021 se více než zdvojnásobil vykazovaný počet žáků s vývojovými poruchami chování. Nárůst se projevil ve všech krajích. Nejvíce žáků bylo vykááno v STČ, ULK, PLK, OLK, ZLK a JHM. Celkově nejnižší počet žáků s vývojovými poruchami chování byl zaznamenán v Jihočeském kraji a v Kraji Vysočina. V uvedeném období se snížil počet žáků s vývojovými poruchami chování vykázaných v paragrafových školách, vyjma škol v Praze a v Jihomoravském kraji, a naprostá většina těchto žáků se vzdělávala v běžných školách.

VÝVOJOVÉ PORUCHY UČENÍ

Mezi roky 2014/2015 a 2020/2021 vzrostl počet žáků s vývojovými poruchami učení o 35,2 %. K nárůstu počtu žáků s VPU došlo ve většině krajů s výjimkou Ústeckého a Moravskoslezského, v nichž byl naopak zaznamenán pokles. V roce 2014/2015 byl největší počet žáků s VPU na 10 tisíc žáků v Královéhradeckém kraji (65,87), v roce 2020/2021 v Karlovarském kraji (76,4). Nejnižší počet žáků s VPU byl v roce 2020/2021 v Plzeňském kraji. Naprostá většina žáků s VPU se vzdělávala v běžných školách, v paragrafových školách jich bylo nejvíce v Praze, ovšem i zde jejich počet klesl.

SOUBĚŽNÉ POSTIŽENÍ VÍCE VADAMI

Počty žáků s různými druhy ZP v krajích v relaci se změnami ve sledovaných školních letech 2014/2015 a 2020/2021 vykazují následující změny:

1. u žáků s vývojovými poruchami chování byl zaznamenán trojnásobný nárůst, výrazný je zejména v JHM, ZLK, OLK, PHA, STČ, ULK a PLK;
2. počet žáků s vývojovými poruchami učení se zvýšil asi o 25 %, největší nárůst je v KVK, následují OLK, JHM, ZLK a VYS;
3. počet žáků se souběžným postižením více vadami vzrostl přibližně o 35 % celostátně, nejvíce v OLK, PLK, KVK a LBK.

TERMINOLOGIE POJMU SPECIÁLNÍ VZDĚLÁVACÍ POTŘEBY

Jak již bylo uvedeno na s. 14 a 15, ve vztahu ke vzdělávání žáků označovaných jako „zdravotně postižení“ je **zásadní změna**, která se odehrála v textu § 16 školského zákona. Původní znění s účinností od 1. 1. 2005 akcentovalo obsah pojmu **speciální vzdělávací potřeby** nazíraný z **medicínského hlediska**. SVP podle tehdy platného zákona měli děti, žáci a studenti se:

- **zdravotním postižením** – stanovila lékařská diagnostika;
- **zdravotním znevýhodněním** – rovněž převládala lékařská diagnostika, místy neurčitá;
- **sociálním znevýhodněním** – předpokládala se diagnostika (speciálně)pedagogická, která ovšem nebyla de iure nikdy vytvořena.

Novela školského zákona z roku 2015 ve znění § 16 upřednostnila (zjednodušeně řečeno) **pedagogický přístup** před přístupem medicínským. Pro nastavení rovných podmínek ve vzdělávání není nadále rozhodující zdravotní diagnóza žáka, ale dopady jeho znevýhodnění na vzdělávání. Následky (dopady na vzdělávání) tak jsou v centru pozornosti vzdělávací soustavy, na rozdíl od příčiny (zdravotního stavu). Zákodárce tedy meritum problematiky „posunul“ do vzdělávání a stanovil základní pravidla pro uzpůsobení vzdělávacích podmínek daného žáka. Klíčovým opatřením pro vyrovnání podmínek a naplnění práva žáka se SVP na vzdělání se stala **podpůrná opatření**. Ta jsou, slovy zákona, poskytována tak, aby odpovídala „zdravotnímu stavu, kulturnímu prostředí nebo jiným životním podmínkám dítěte, žáka nebo studenta“. Platí rovněž klíčová věta, podle níž mají „*děti, žáci a studenti se SVP potřebami mají právo na bezplatné poskytování podpůrných opatření školou a školským zařízením*“. Neznamená to však, že bychom se ve školství zcela vyhýbali příčině daného znevýhodnění.

Srovnáme-li původní (z roku 2005) a současnou terminologii pojmu „speciální vzdělávací potřeby“, je zřejmé, že původní označení „zdravotní postižení“ a „zdravotní znevýhodnění“ odpovídá současné formulaci textu zákona určujícího důvody pro poskytnutí podpůrných opatření, tedy sousloví „odpovídající zdravotnímu stavu“. Dřívější pojem „sociální znevýhodnění“ odpovídá současnému označení „odlišnému kulturnímu prostředí nebo jiným životním podmínkám“.

Nadále však **termín „zdravotní postižení“** zůstává zachován ve **statistickém sledování dat** MŠMT (jako součást evropského sběru dat) a je běžně užíván i v rámci speciálněpedagogických věd.

Pod pojem „zdravotní postižení“ tedy v rámci statistického sledování či vzdělávání v oboru speciální pedagogika stále zahrnujeme:

- mentální postižení,
- zrakové postižení,
- sluchové postižení,
- tělesné postižení,
- narušenou komunikační schopnost,
- poruchy autistického spektra,
- vývojové poruchy chování a učení.

Důraz na upřednostnění dopadů znevýhodnění na vzdělávání umožnil poskytnout důstojnou podporu i žákům, kterým do té doby byla z důvodu zařazení „jen“ do skupiny žáků se zdravotním znevýhodněním mj. odepřena finanční podpora jejich vzdělávání. Jedná se například o žáky s:

- oslabením kognitivního výkonu,
- oslabením zrakového vnímání
- oslabením sluchového vnímání,
- závažným onemocněním,
- psychiatrickým onemocněním.

Příloha **vyhlášky č. 27/2016 Sb.** popisuje v obecné charakteristice jednotlivých stupňů podpory, že podpůrná opatření 3. stupně zpravidla náleží žákům, kteří jsou uvedeni pod speciálněpedagogickým pojmem „zdravotní postižení“, a podpůrná opatření 2. stupně žákům uvedeným pod speciálněpedagogickým pojmem „zdravotní znevýhodnění“. Žáky, jejichž znevýhodnění je důvodem k přiznání podpůrných opatření 4. a 5. stupně, definujeme zpravidla jako žáky s „těžkým postižením“.

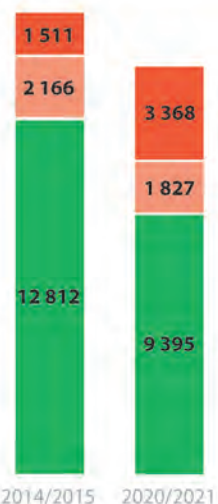
2.2.11 ZMĚNY POČTU ŽÁKŮ S JEDNOTLIVÝMI DRUHY ZDRAVOTNÍHO POSTIŽENÍ PODLE TYPU ŠKOLY

MENTÁLNÍ POSTIŽENÍ

Ve sledovaném období školních let 2014/2015 a 2020/2021 byl zjevný úbytek žáků ve speciálních, resp. paragrafových školách a naopak nárůst žáků v běžných školách. Celkový počet žáků s mentálním postižením ve školním roce 2014/2015 byl 16 489, o šest let později ve školním roce 2020/2021 se celkový počet žáků s mentálním postižením v českých školách snížil na 14 590 (pokles přibližně o 13 % v rámci celého školství), což souvisí zřejmě se změnou v diagnostice těchto žáků ze strany školských poradenských zařízení.

Ve školním roce 2014/2015 bylo asi 78 % žáků ve speciálních školách, 13 % ve speciálních třídách běžných škol a 9 % v běžných třídách. S odstupem šesti let se v roce 2020/2021 přeskupil počet žáků s mentálním postižením následovně: přibližně 65 % žáků je vykazováno v paragrafových školách, 12 % v paragrafových třídách běžných škol a 23 % v běžných třídách ZŠ. Z uvedených dat vyplývá, že v rámci republiky došlo k významnému přesunu žáků ze škol paragrafových do škol běžných. Tento trend se nepotvrdil ve velkých aglomeracích, kde se naopak zvýšil počet žáků v paragrafových školách. Příčinou může být komplexní síť paragrafových škol v krajských městech.

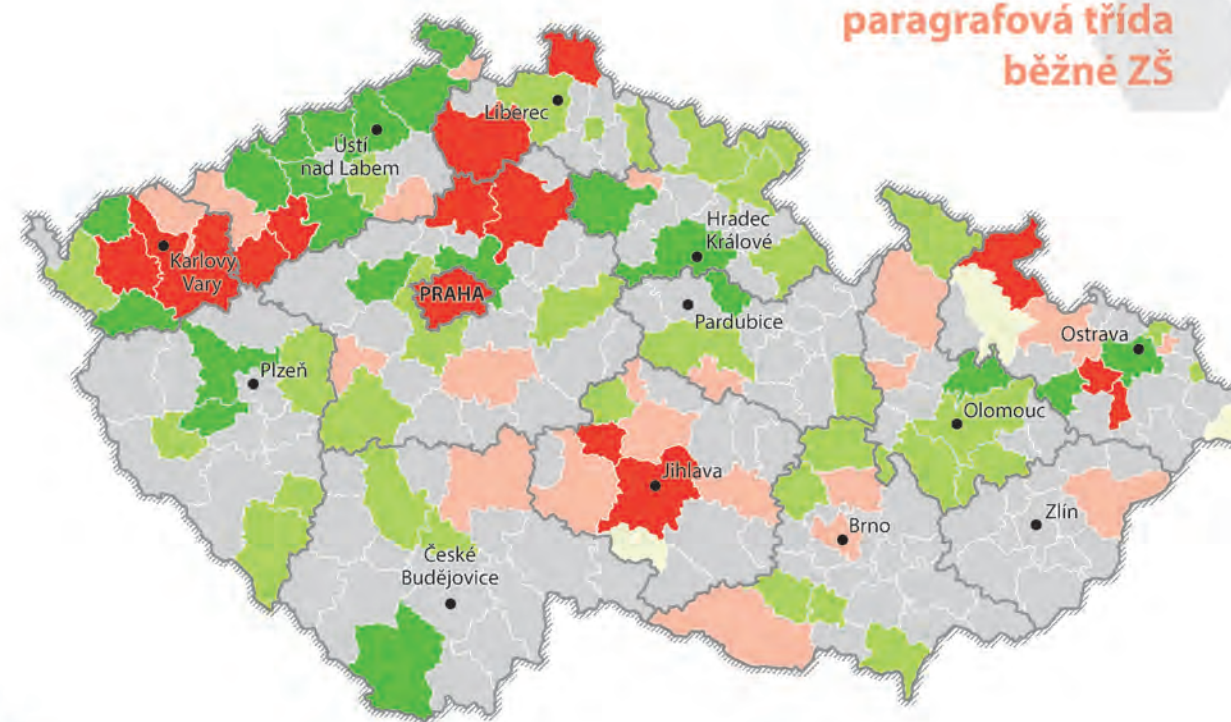
Významně se také zvýšil počet běžných tříd, v nichž jsou žáci s mentálním postižením vzděláváni. Tato skutečnost jistě svědčí o zvýšeném počtu žáků s mentálním postižením vzdělávaných v individuální integraci. Počet paragrafových tříd v běžných školách zůstal téměř nezměněn, pouze v regionu Praha, Karlovy Vary a Jihlava byl patrný trend narůstajícího počtu těchto tříd.

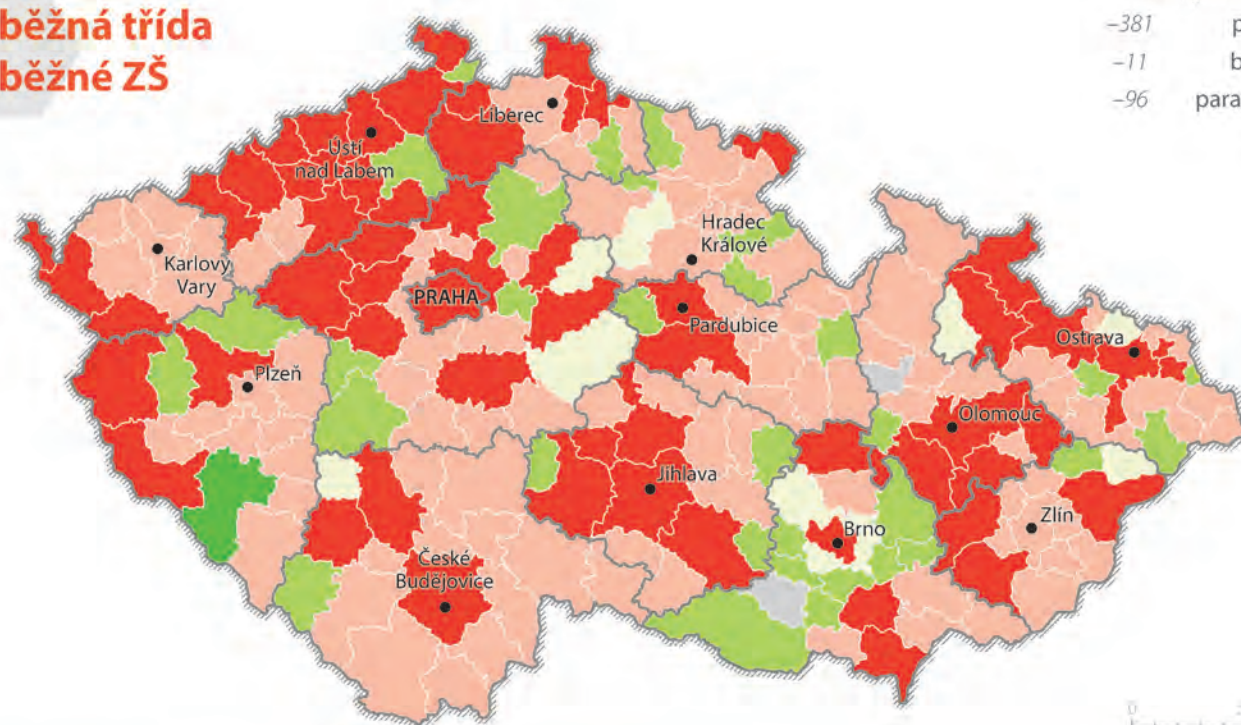
■ běžná třída ZŠB
■ paragrafová třída ZŠB
■ paragrafová ZŠ

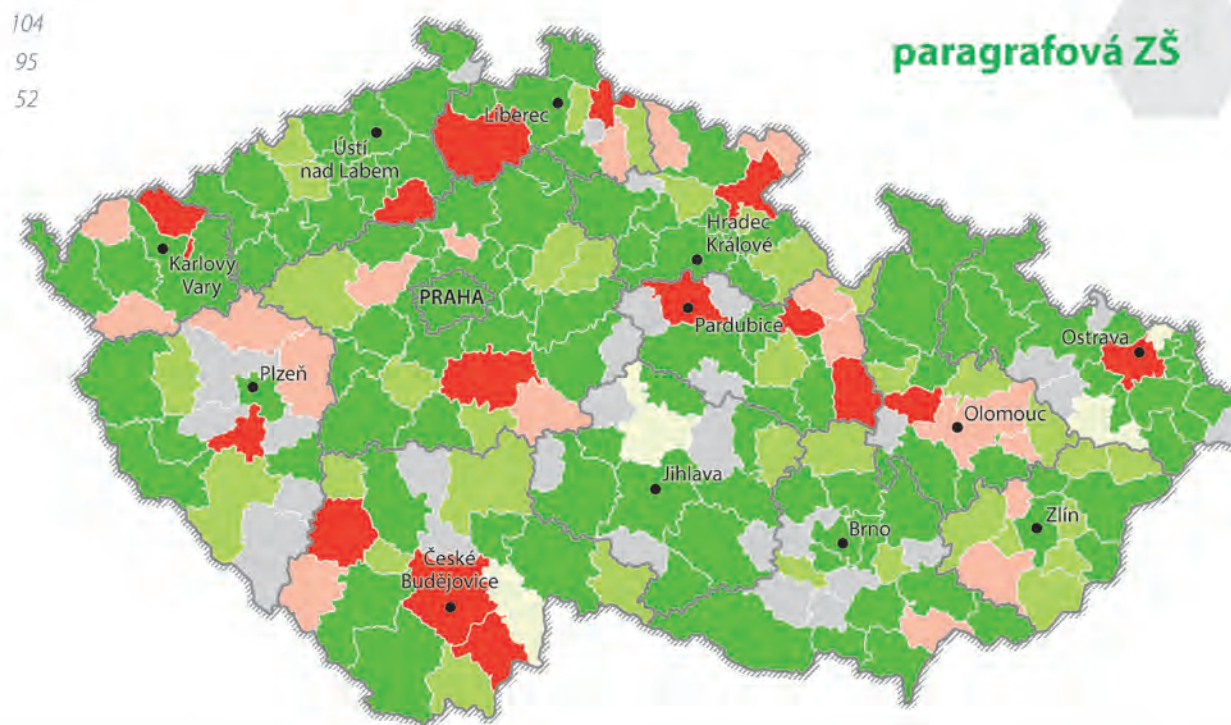
paragrafová třída
běžné ZŠ

běžná třída
běžné ZŠ

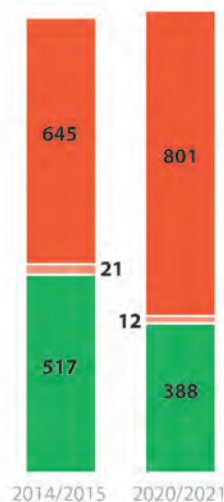
paragrafová ZŠ

SLUCHOVÉ POSTIŽENÍ

Ve sledovaném období **nedošlo v ČR k významným změnám** v počtu **žáků se sluchovým postižením**. Ve školním roce 2020/2021 však bylo možné sledovat nárůst počtu žáků se SP v běžných školách, současně úbytek ve školách paragrafových a marginálně i v paragrafových třídách zřízených při běžných ZŠ. Významnější pokles počtu žáků byl evidován v deseti SO ORP v rámci celé ČR, naopak zvýšení počtu žáků větší než 10 evidovaly čtyři SO ORP – Frýdek-Místek, Kopřivnice, Prostějov a Cheb. Pouze SO ORP Ostrava vykazuje stav beze změny. V běžných třídách běžných ZŠ byl evidován úbytek či přírůstek žáků se SP v počtu od jednoho do deseti žáků v jednotlivých OS ORP zhruba rovnoměrně. Největší nárůst byl zaznamenán v Praze. V 31 SO ORP nezaznamenali žádný výkyv v počtu žáků, ve 13 SO ORP se žáci se SP v běžných třídách běžných ZŠ nevyskytovali.

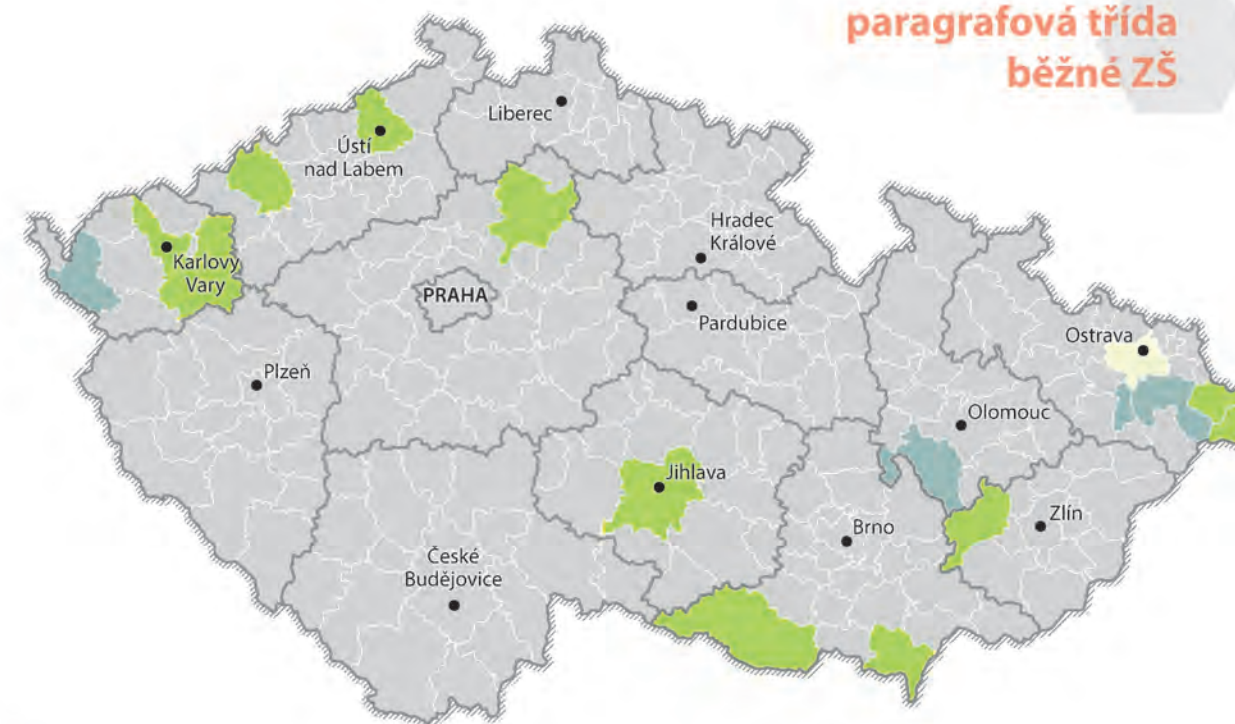
K výraznějším změnám v počtech žáků se SP ve sledovaném období došlo v **paragrafových školách**. Největší výkyvy byly zřejmé zejména v západních Čechách, kde pravděpodobně došlo k přelivu žáků mezi sousedními SO ORP. Úbytek byl evidován v SO ORP Ústí nad Labem a okolí, naopak přírůstek v SO ORP Karlovy Vary, Sokolov, Podbořany a Žatec a třech SO ORP jižně od Liberce. Obdobný výkyv v počtu žáků se SP v paragrafových školách byl zaznamenán také v Praze a okolí nebo na severní Moravě (úbytek v SO ORP Ostrava, Jeseníku, přírůstek v SO ORP Bílovec, Kopřivnice a Krnov). K nárůstu počtu žáků se SP v paragrafových školách došlo v SO ORP Jihlava a Humpolec.

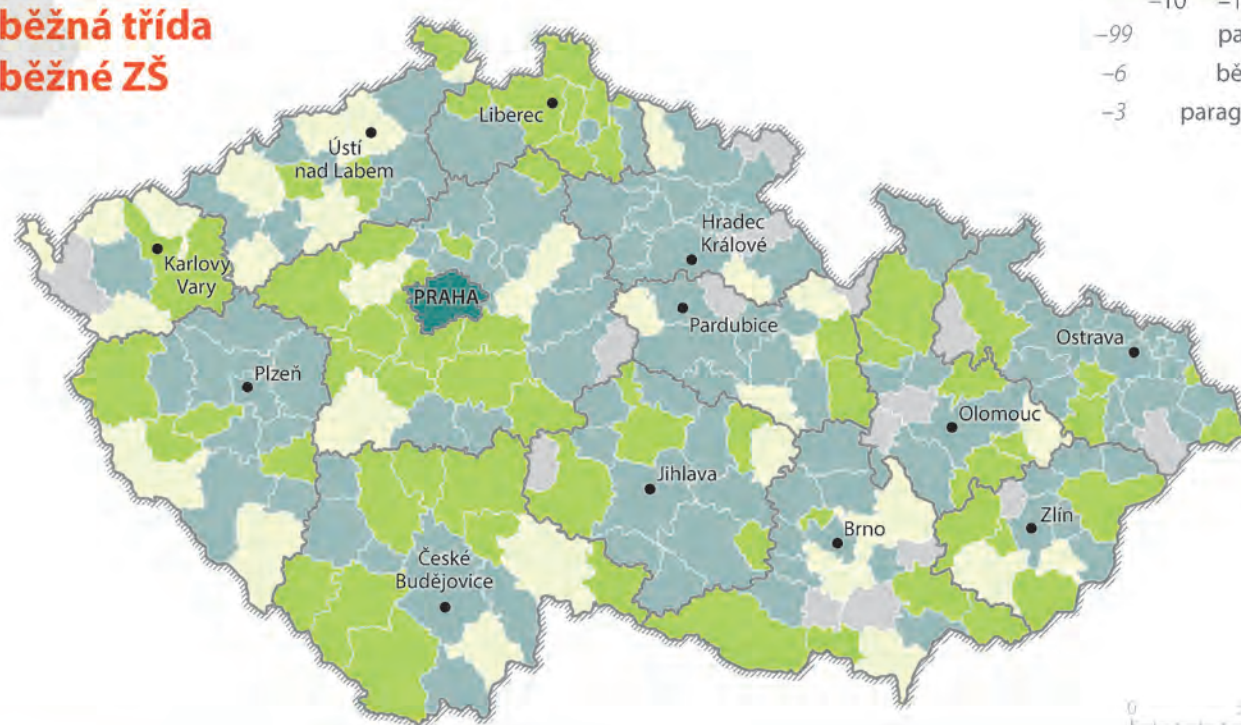
■ běžná třída ZŠB
■ paragrafová třída ZŠB
■ paragrafová ZŠ

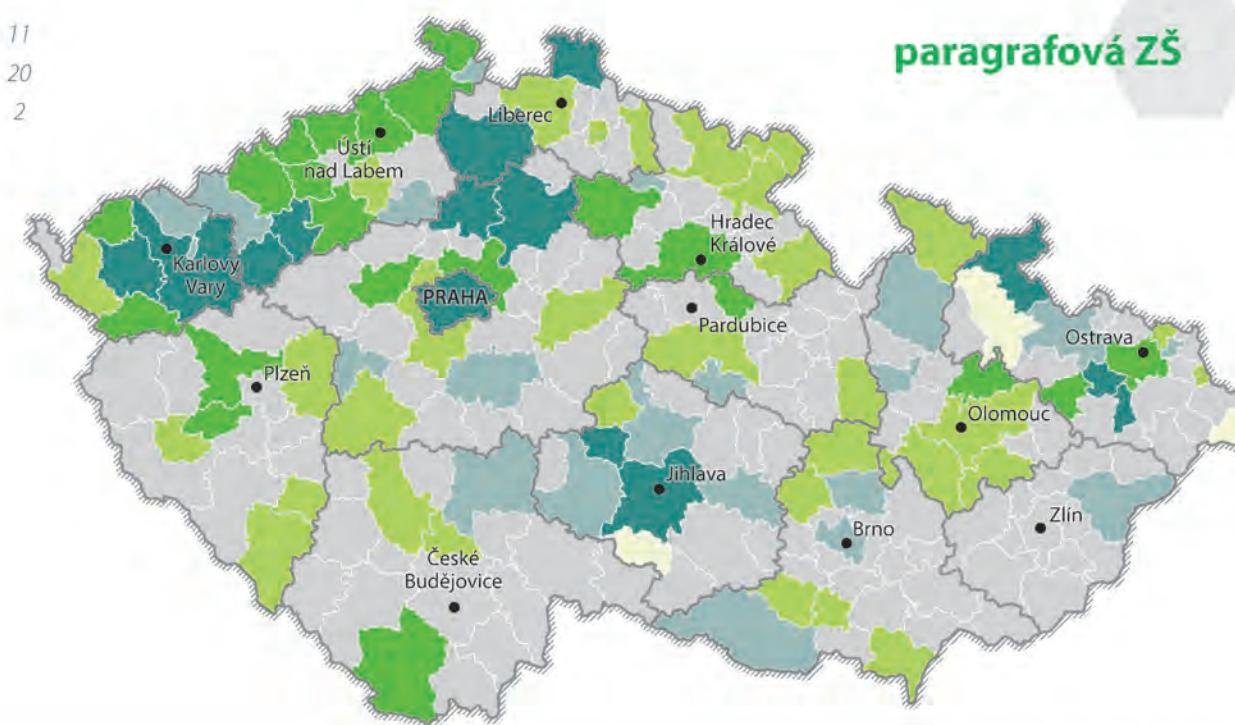
paragrafová třída běžné ZŠ

běžná třída běžné ZŠ

paragrafová ZŠ

0 50 km

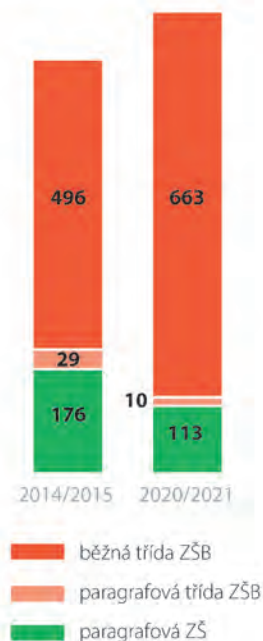
» ZMĚNY POČTU ŽÁKŮ S JEDNOTLIVÝMI DRUHY ZDRAVOTNÍHO POSTIŽENÍ PODLE TYPU ŠKOLY

ZRAKOVÉ POSTIŽENÍ

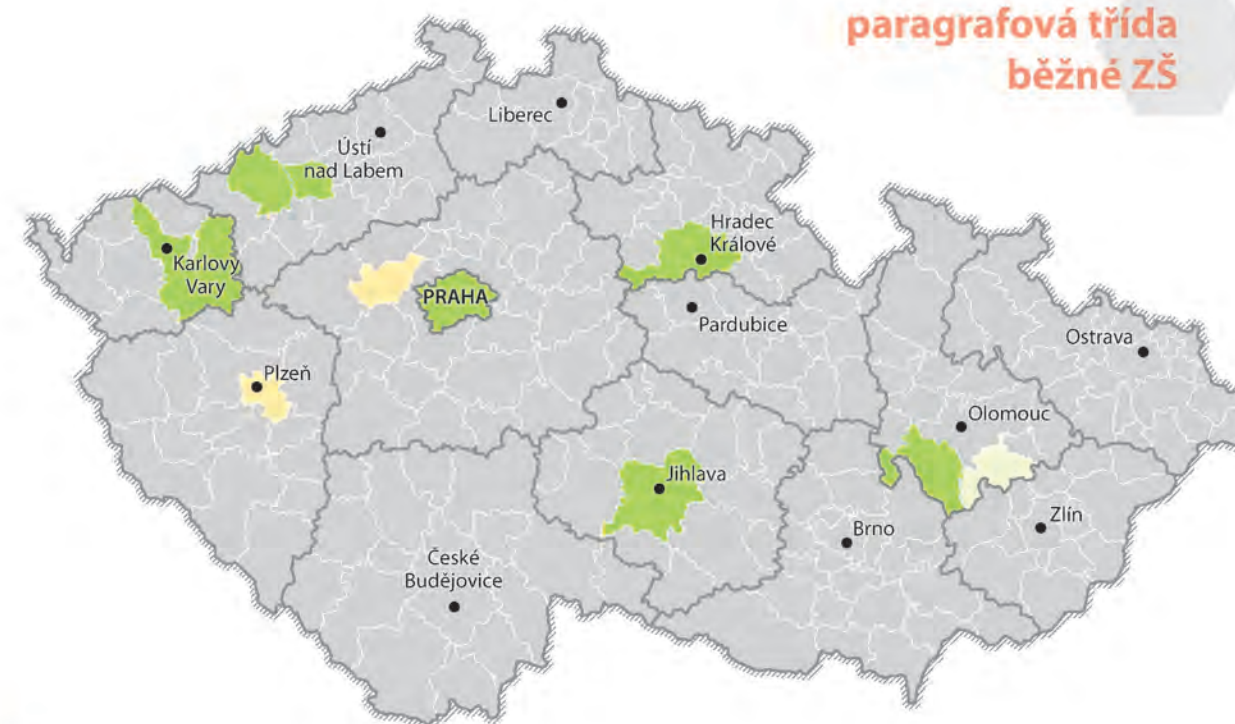
Ve sledovaném období **nedošlo v ČR k významným změnám** v počtu **žáků se zrakovým postižením**. Z grafu je zřejmé, že ubylo žáků v paragrafových třídách běžných škol a v paragrafových školách. Na změnách je patrný inkluzivní trend ve vzdělávání žáků se ZrP.

Počty žáků se ZrP v paragrafových třídách běžných škol se většinou snižovaly. Jedná se zejména o správní obvody v Ústeckém kraji, Karlovarském kraji, v Praze, v Královéhradeckém kraji, v Olomouckém kraji a v Kraji Vysočina. Mírný nárůst byl zaznamenán v Kladně a Plzni. V Kladně se zřejmě jedná o paragrafovou třídu pro jiný druh zdravotního postižení, Plzeň vykazuje nárůst žáků (jedná se o jednotlivé žáky) v paragrafové třídě běžné školy i přesto, že zde existuje paragrafová škola pro žáky se ZrP. Ačkoli jsou v Praze a v Brně zřízeny paragrafové školy pro žáky se ZrP, zvýšil se v těchto oblastech počet žáků se ZrP v běžných třídách běžných škol. Stejný trend vykazuje i Liberec, kde jsou zřízeny paragrafové školy pouze pro jiný druh postižení.

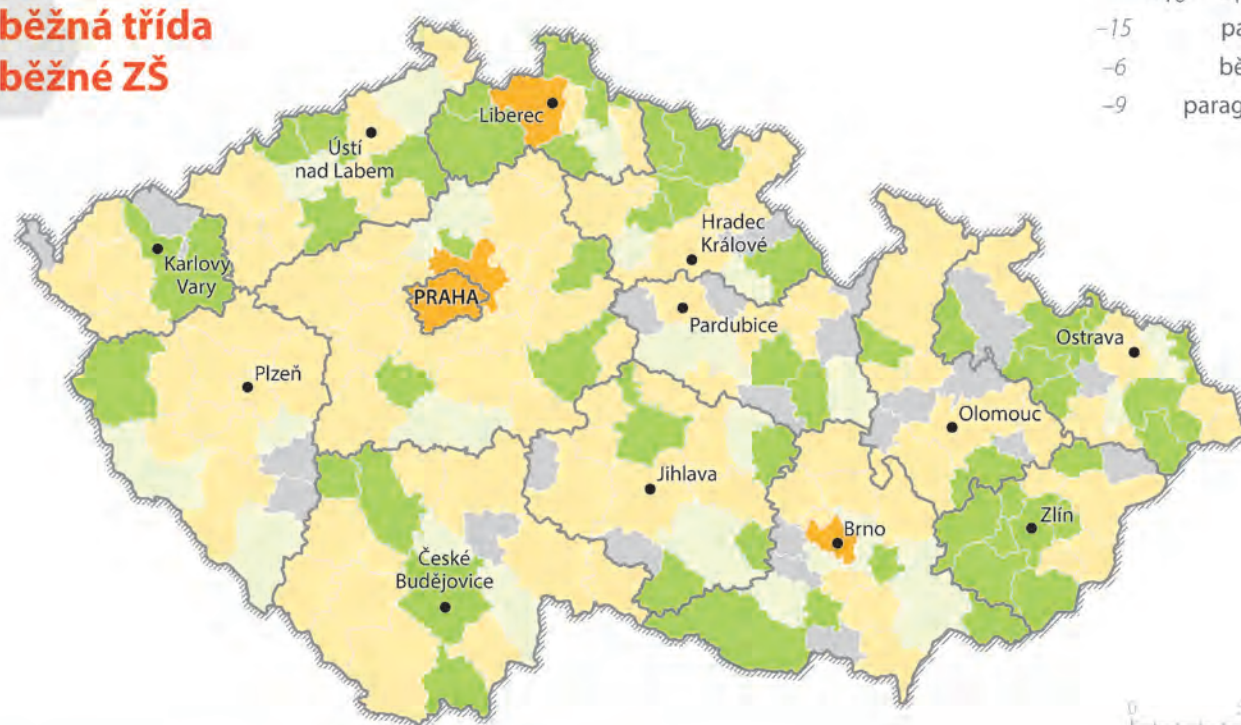
Ve všech těchto oblastech existuje významná **podpora inkluzivního vzdělávání ze strany SPC** pro ZrP. Nevýznamné změny v počtu žáků se ZrP v jednotlivých správních obvodech mohou představovat jednotlivci, kteří ukončili nebo naopak zahájili povinnou školní docházku. Paragrafové školy vykazuje ve sledovaném období nárůst počtu žáků se ZrP pouze v Praze, kde jsou zřízeny dvě paragrafové školy pro ZrP. Zajímavý je úbytek počtu žáků v Brně a Olomouci, kde jsou paragrafové školy pro žáky se ZrP.

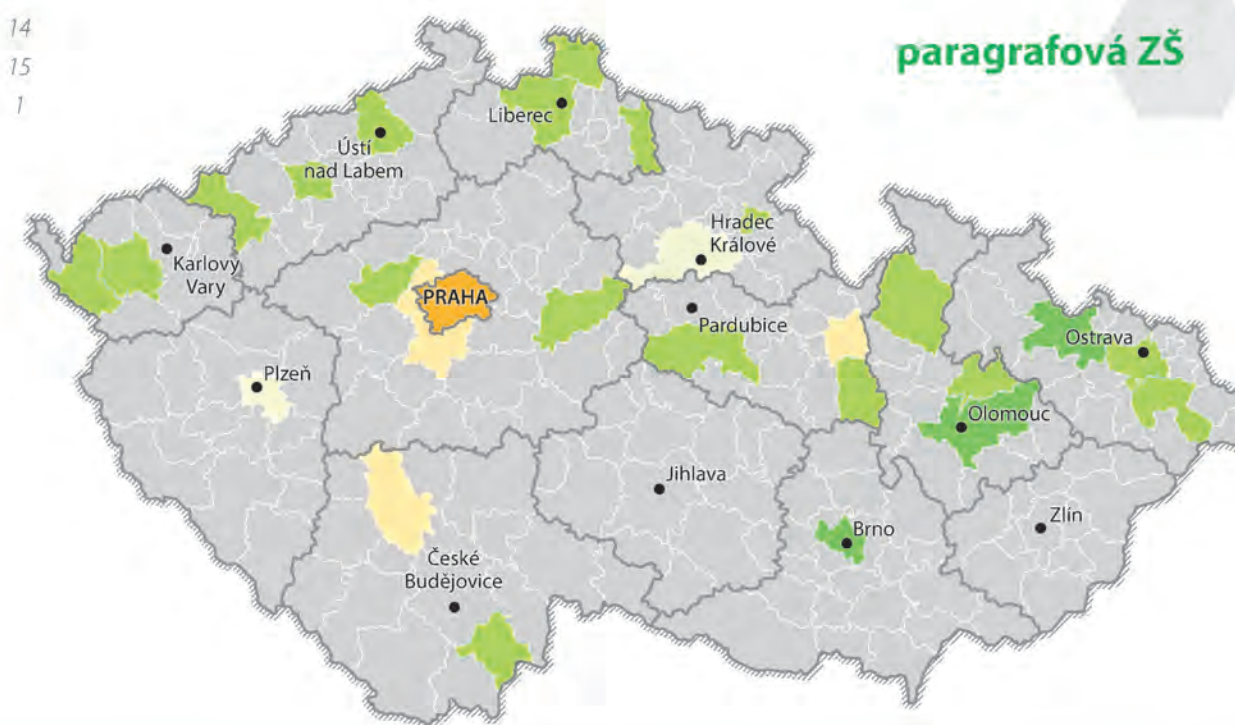
paragrafová třída běžné ZŠ

běžná třída běžné ZŠ

paragrafová ZŠ

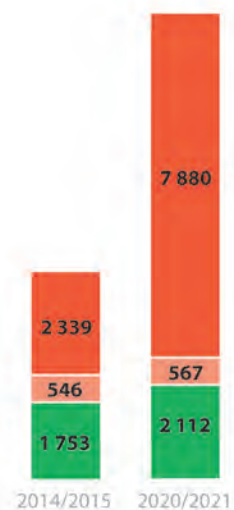

NARUŠENÁ KOMUNIKAČNÍ SCHOPNOST

Mezi lety 2014/2015 a 2020/2021 došlo k **výraznému nárůstu** (o 128 %) počtu **žáků s narušenou komunikační schopností** v ZŠ. Důvodem bylo zlepšení diagnostiky, rozšíření SPC logopedických i nárůst závažnějších forem NKS, například smíšené formy vývojové dysfázie či elektivního mutismu. Významným faktorem byla vyhláška č. 27/2016 Sb., která zajistila **podpůrná opatření** s normovanou finanční náročností (např. asistent pedagoga, pedagogická intervence) i pro žáky s NKS, kteří dříve na podobnou pomoc nedosáhli. V důsledku uvedených změn došlo k nárůstu počtu žáků s NKS především v běžných ZŠ, kde se během šesti let zvýšil jejich počet více než trojnásobně (o 228 %). Pouze v osmi ORP se počet žáků s NKS v běžných školách mírně snížil. Naopak na celém území Ústeckého a Středočeského kraje a v Praze došlo k výraznému nárůstu.

Změny v paragrafových (logopedických) třídách v běžných ZŠ nebyly významné. V pěti SO ORP (Jablunkov, Třinec, Ostrava, Brno, Trutnov) byl zaznamenán významný pokles počtu žáků. Lze předpokládat, že došlo například ke zrušení jedné logopedické třídy v každém správním obvodu. Naopak v deseti SO ORP se počet žáků v logopedických třídách zvýšil. Je tedy možné, že vznikla nová třída. Nárůst počtu žáků o jednu pětinu byl zaznamenán v paragrafových školách. Přesto v pěti SO ORP (Olomouc, Kyjov, Šumperk, Žatec, Most) bylo možné vysledovat výraznější snížení počtu žáků. Toto zjištění lze interpretovat tak, že až od roku 2016 školy začaly zadávat do matriky identifikátor znevýhodnění. Na logopedických ZŠ se vzdělávali i žáci, kteří mají na prvním místě v identifikátoru VPU nebo PAS, což mohlo vést ke **zkreslení dat**.

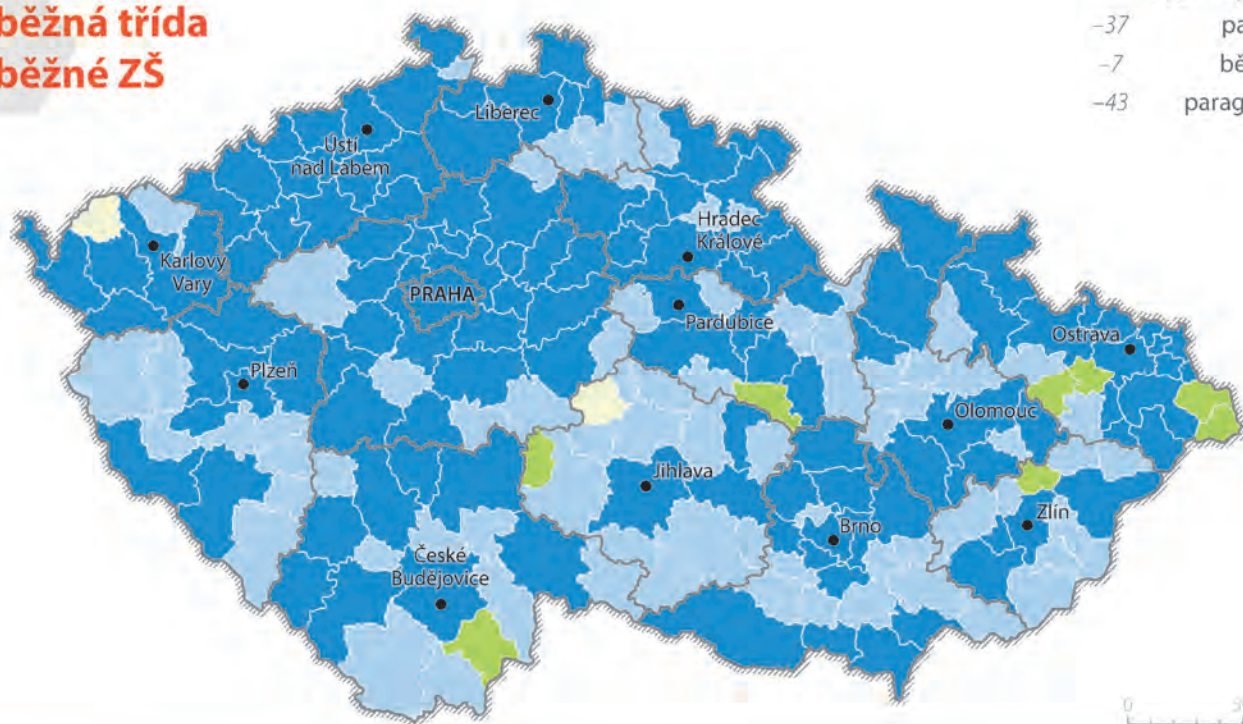

■ běžná třída ZŠB
■ paragrafová třída ZŠB
■ paragrafová ZŠ

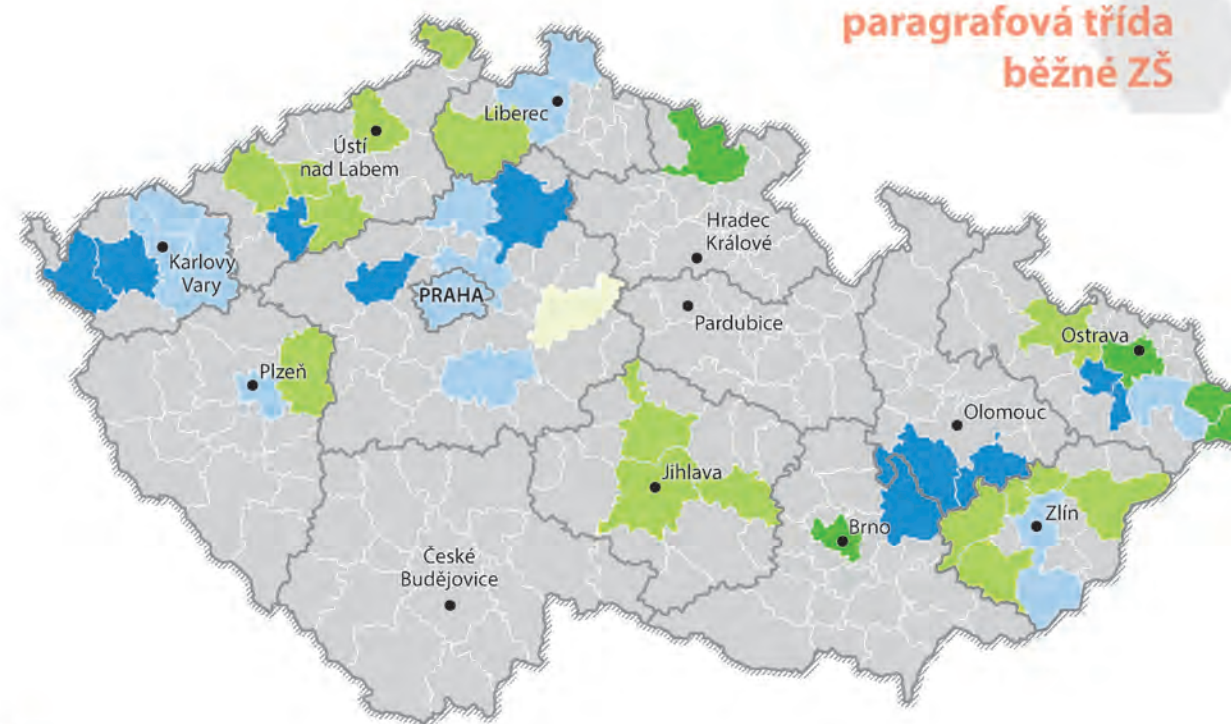

0 50 km

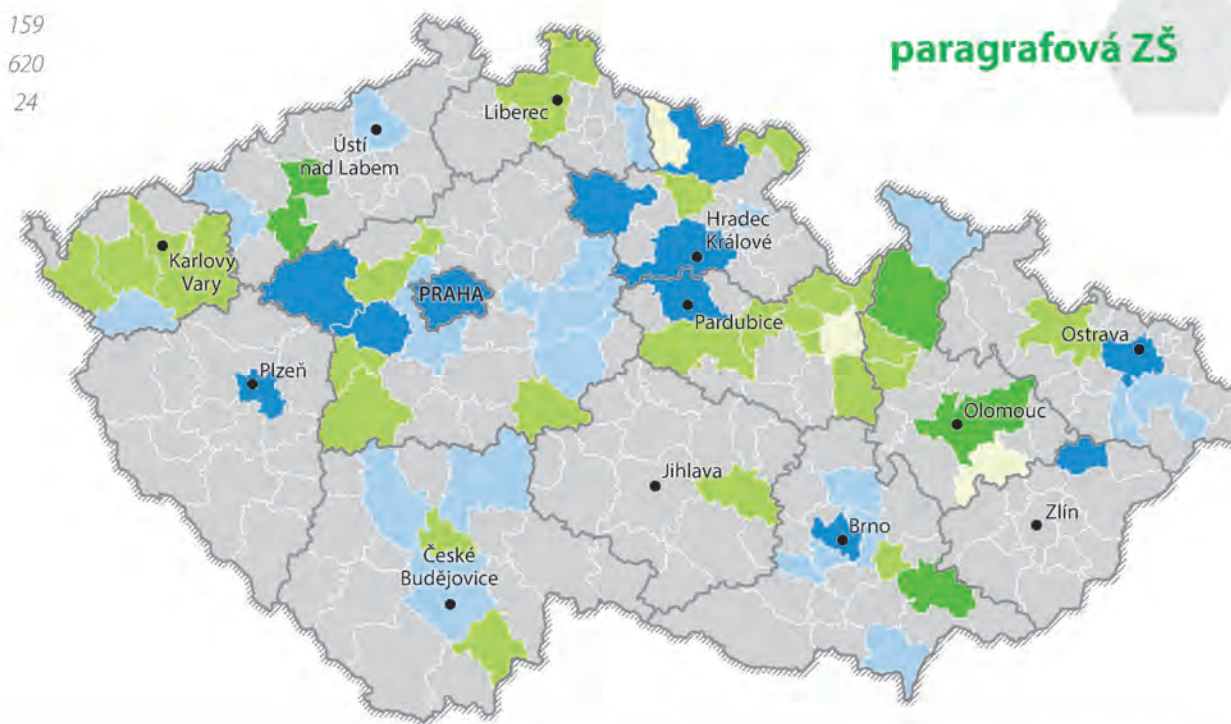
**běžná třída
běžné ZŠ**

**paragrafová třída
běžné ZŠ**

paragrafová ZŠ

» ZMĚNY POČTU ŽÁKŮ S JEDNOTLIVÝMI DRUHY ZDRAVOTNÍHO POSTIŽENÍ PODLE TYPU ŠKOLY

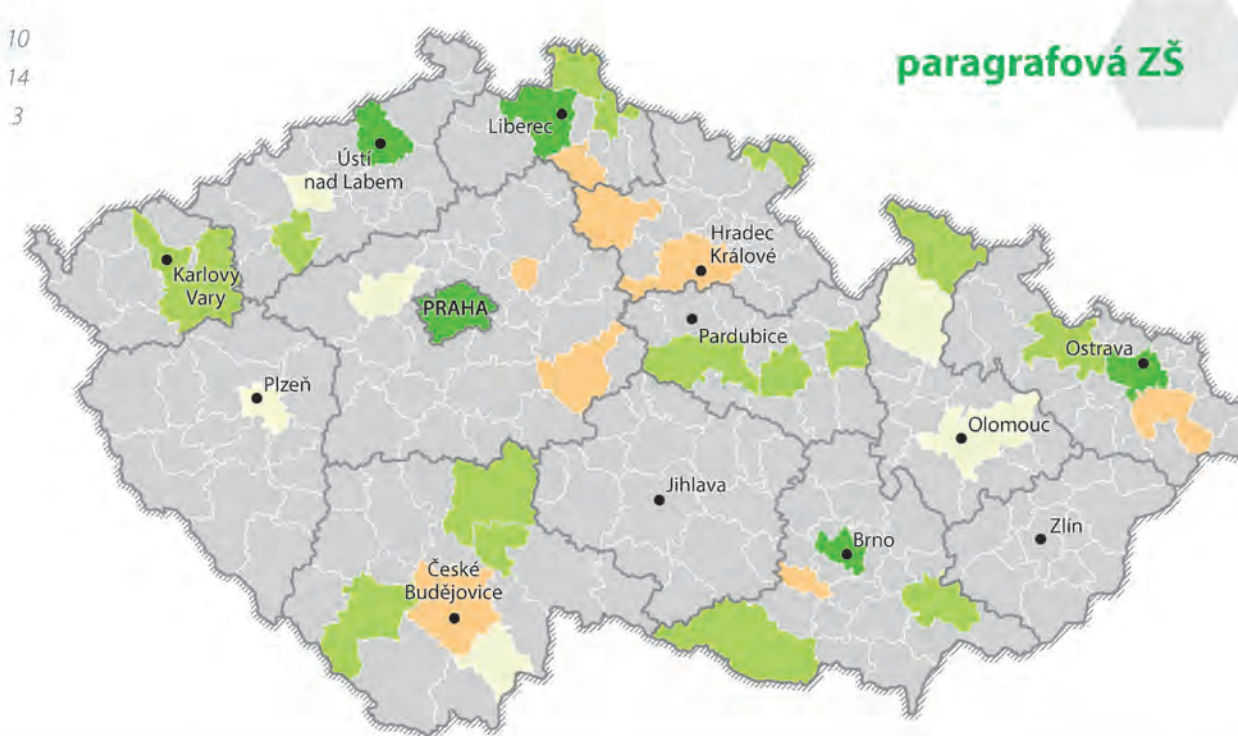
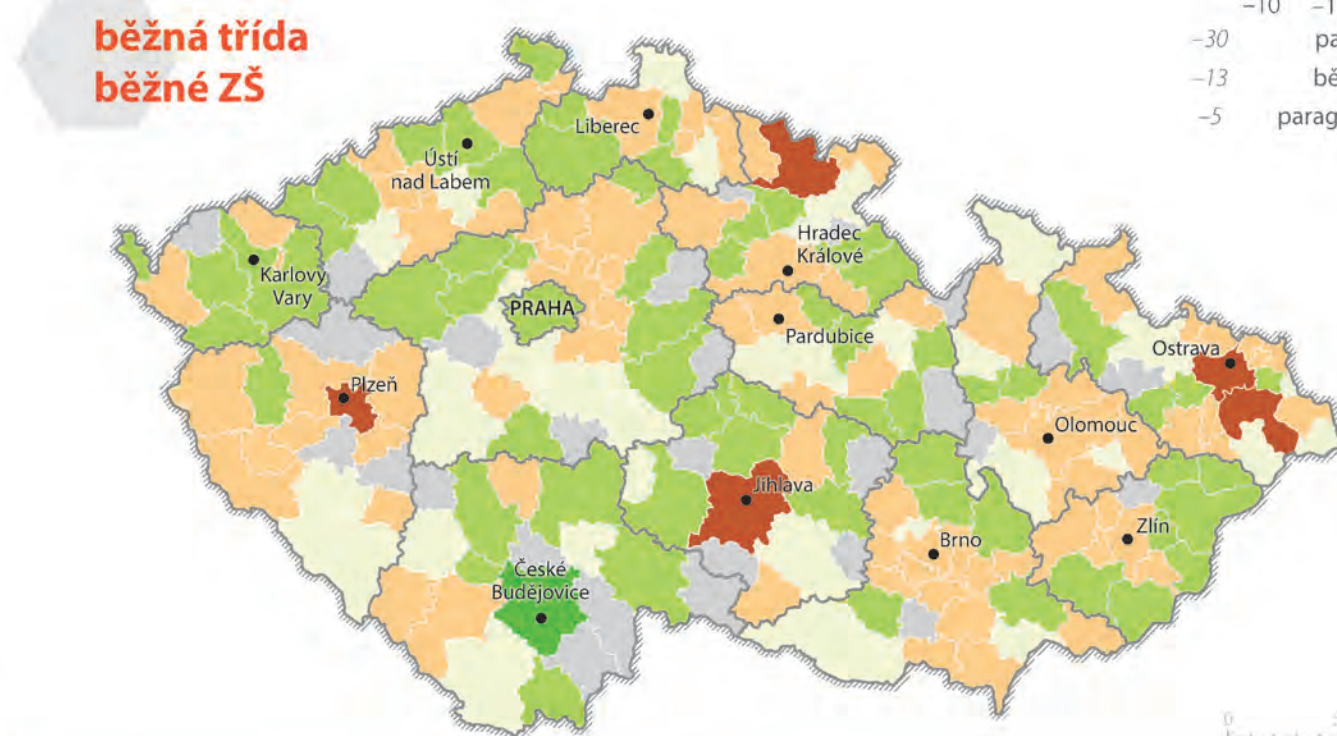
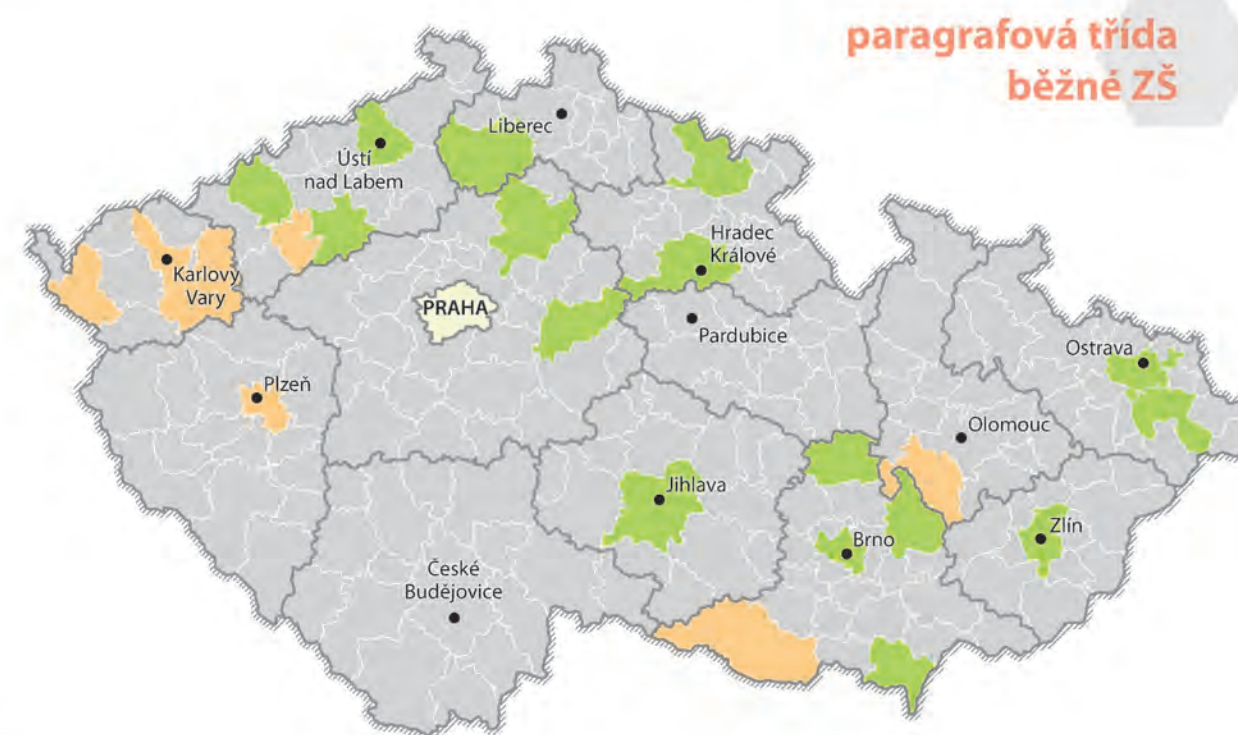
TĚLESNÉ POSTIŽENÍ

Ve sledovaném období ubylo **žáků s tělesným postižením** v paragrafových třídách běžných škol, jichž navíc bylo ve školním roce 2014/2015 i 2020/2021 zřízeno velmi málo. Výrazný úbytek počtu těchto žáků se projevil i v paragrafových školách. Naopak se zvýšil počet žáků s tělesným postižením v běžných třídách, i když tito žáci byli i ve školním roce 2014/2015 převážně zařazováni do běžných škol. Lze říci, že mezi dvěma sledovanými obdobími se mírně snížil počet žáků s tělesným postižením, nejspíše se však jedná o **důsledek změny metodiky** vykazování těchto žáků.

Snížení počtu žáků s tělesným postižením v paragrafových třídách běžných škol je patrné ve většině krajů, s výjimkou Karlovarského, Plzeňského a Olomouckého, a v SO ORP Brno-město. Jinde je patrný i mírný nárůst (jedná se však o změny v řádu jednotek). V paragrafových školách byla situace podobná. Větší pokles byl zaznamenán ve školách v Praze, Liberci, Ústí nad Labem, Brně a Ostravě. Počet žáků s tělesným postižením zařazených v běžných třídách běžných škol vykazuje významnější nárůst počtu v Plzni, okolí Trutnova, Jihlavě, Ostravě a Frýdku-Místku. Zaznamenán je i mírný pokles počtu žáků s tělesným postižením. Ten však mohou představovat jednotlivci, kteří ukončili povinnou školní docházku a byli vykazováni podle jiné metodiky. Případně se může jednat o nejasnosti ve výkaznictví. Mírný nárůst počtu těchto žáků mohl být způsoben různými faktory. Jedná se ale o změnu v řádu jednotek žáků.

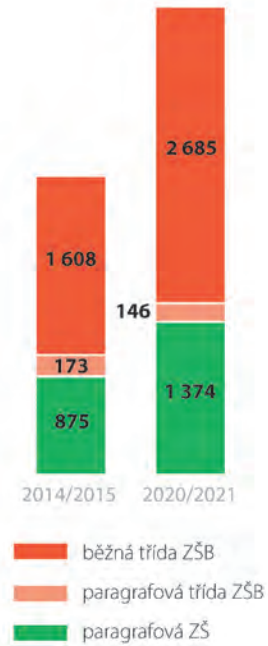
■ běžná třída ZŠB
■ paragrafová třída ZŠB
■ paragrafová ZŠ

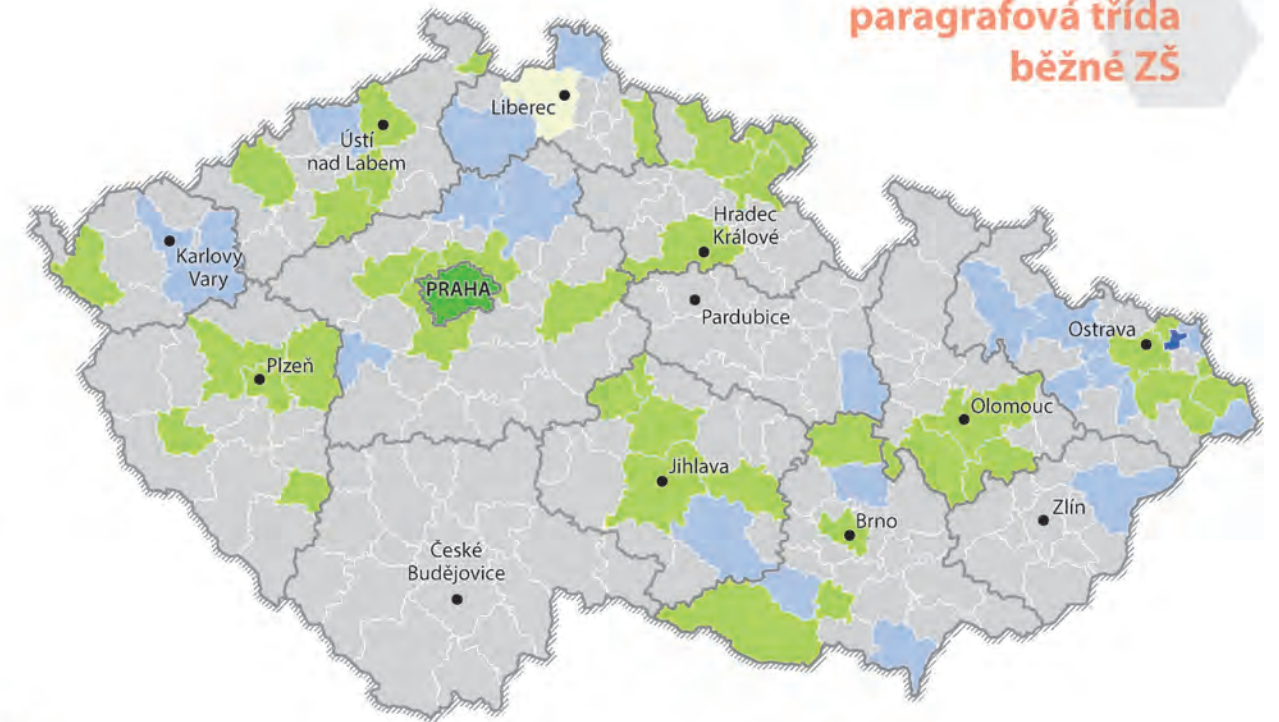
PORUCHA AUTISTICKÉHO SPEKTRA

Většina žáků s **poruchou autistického spektra** byla ve sledovaném období školních let 2014/2015 a 2020/2021 vzdělávána v běžných školách. V porovnání uvedených let vzrostly počty žáků přibližně o třetinu, přičemž v paragrafových třídách běžných ZŠ naopak žáků mírně ubylo. Tento nárůst lze spojovat s **lepší diagnostikou**, zvýšeným počtem klinických pracovníků, kteří jsou kompetentní stanovit diagnózu PAS, a se screeningem PAS u pediatriů, který probíhá již několik let u dětí v 18 měsících věku.

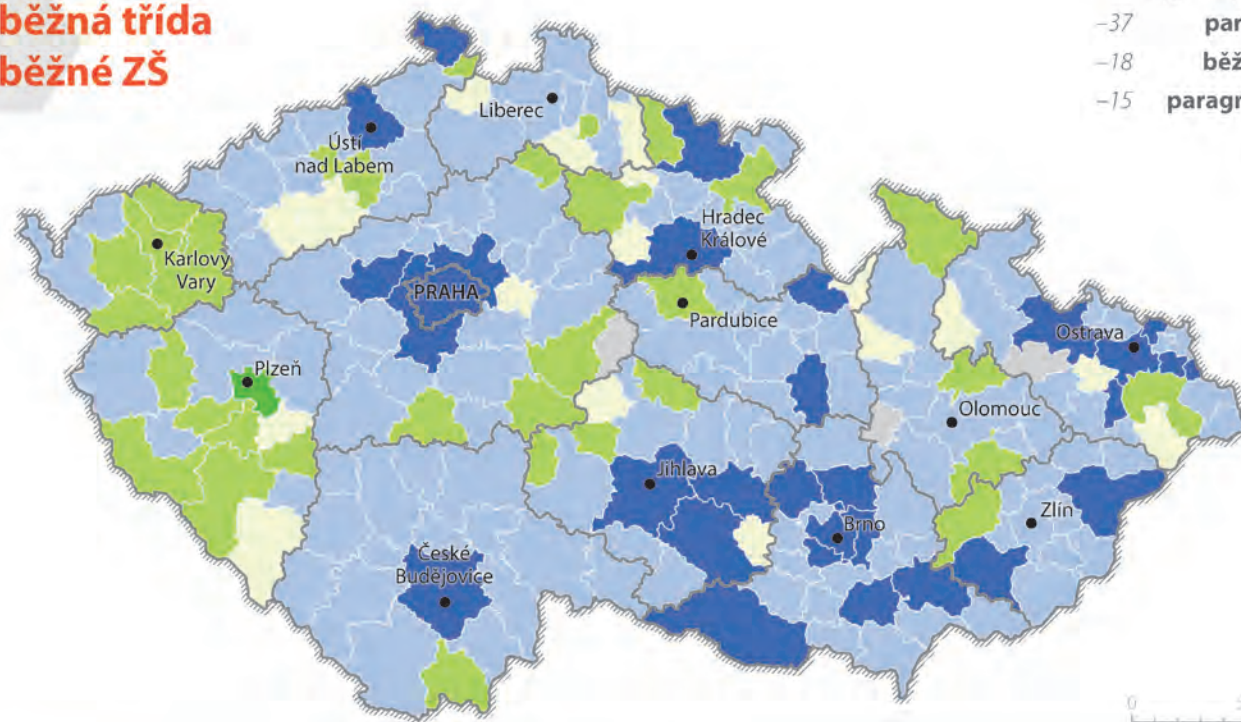
V širším okolí Brna, Ostravy, Jihlavy a Prahy se zvýšil počet žáků s PAS v běžných třídách běžných ZŠ, stejně jako například v Hradci Králové, Českých Budějovicích, Ústí nad Labem a některých dalších okresech ČR. Mírný nárůst byl zaznamenán ve velké části území ČR. Méně výrazný pokles lze sledovat v Karlovarském a Plzeňském kraji a v některých okresech například Zlínského nebo Olomouckého kraje. Na většině území ČR nebyli žáci s PAS zařazováni do paragrafových tříd. V některých krajích se jejich počet snížil, například v Praze, Kraji Vysočina či Plzeňském kraji. V některých krajích se naopak počty žáků v těchto třídách mírně zvýšily, například v Moravskoslezském, Středočeském a Libereckém kraji. Pouze v Jihočeském kraji nedošlo ve sledovaném období k žádným změnám. Počty žáků s PAS se změnily i v paragrafových ZŠ. Výrazně se zvýšily v některých okresech Jihomoravského, Libereckého, Ústeckého, Moravskoslezského či Plzeňského kraje. Oproti tomu v Královéhradeckém kraji bylo zaznamenáno výrazné snížení počtu žáků v paragrafových školách.

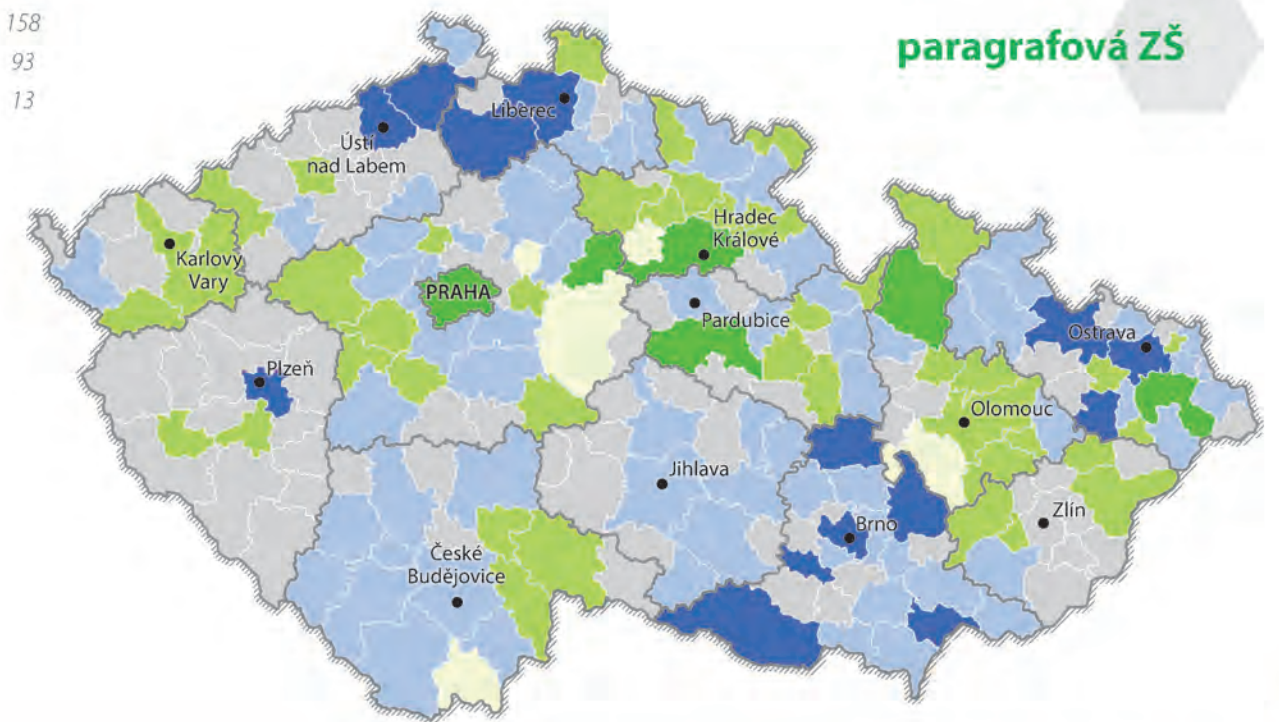
paragrafová třída
běžné ZŠ

běžná třída
běžné ZŠ

paragrafová ZŠ

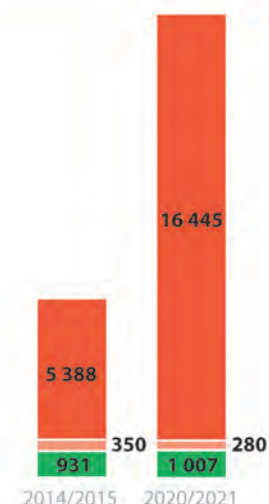

» ZMĚNY POČTU ŽÁKŮ S JEDNOTLIVÝMI DRUHY ZDRAVOTNÍHO POSTIŽENÍ PODLE TYPU ŠKOLY

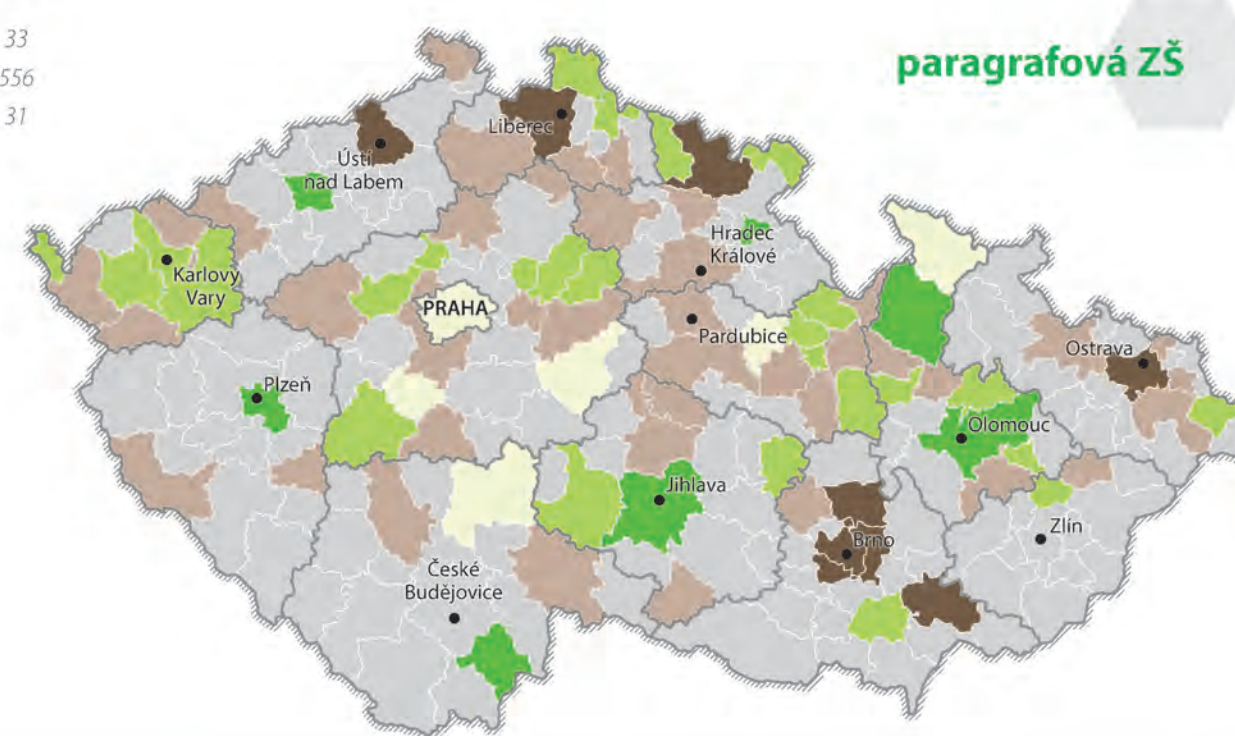
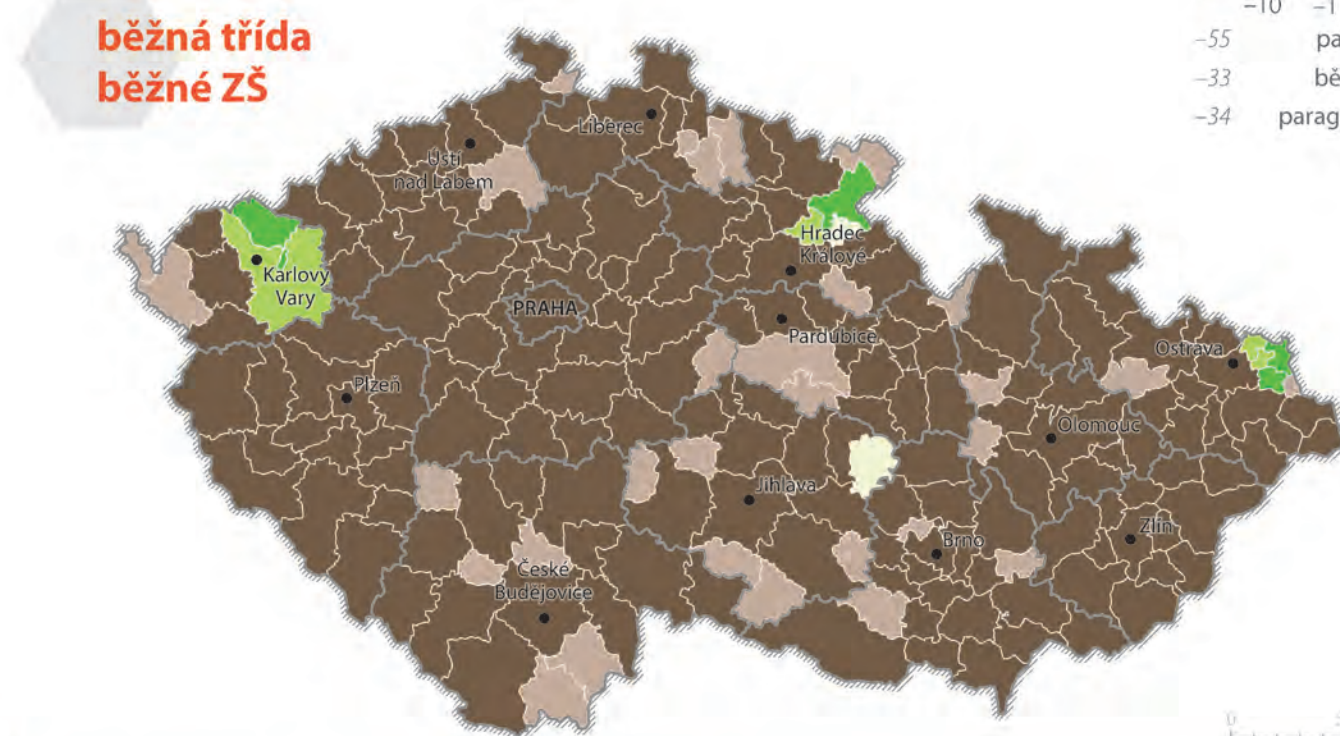
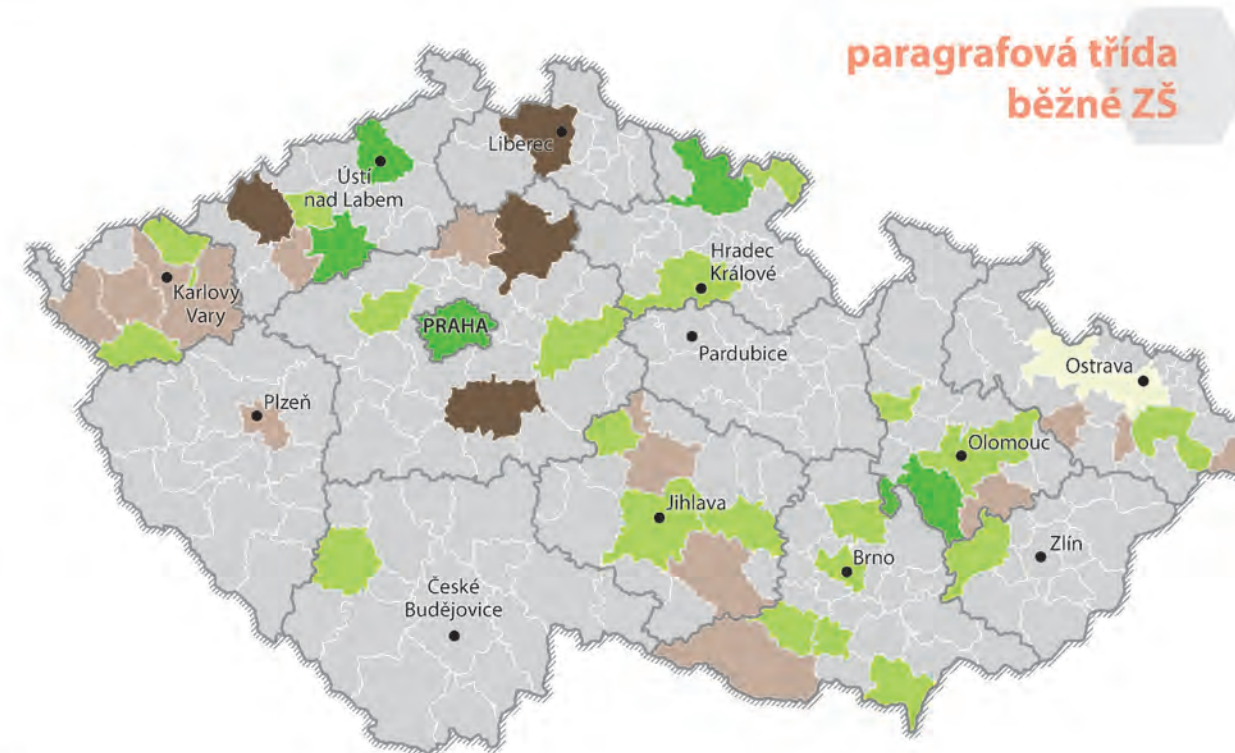
VÝVOJOVÁ PORUCHA CHOVÁNÍ

Ve sledovaném období došlo k **výraznému nárůstu** počtu žáků s diagnostikovanou vývojovou poruchou chování, přičemž jejich počet se zvýšil především v běžných základních školách, a to více než trojnásobně. Počet **žáků s vývojovou poruchou chování** v paragrafových školách se zvýšil jen minimálně, v paragrafových třídách základních škol naopak mírně klesl. Počet žáků s vývojovou poruchou chování v běžných školách se zvýšil ve většině správních obvodů v rámci celé České republiky, s výjimkou osmi – konkrétně v SO ORP Ostrov, Náchod, Karviná, Havířov, Bohumín, Orlová, Karlovy Vary a Jaroměř.

Počet žáků s vývojovou poruchou chování v paragrafových třídách běžných základních škol se snižoval ve většině SO ORP, kde je tato forma vzdělávání dostupná. Výraznější nárůst byl zaznamenán ve čtyřech SO ORP – v Chomutově, Liberci, Mladé Boleslavi a Benešově. V případě paragrafových škol došlo ve většině SO ORP, kde jsou tyto školy zřizovány, ke zvýšení počtu žáků s vývojovou poruchou chování. Nejvyšší nárůst byl zaznamenán v SO ORP Ústí nad Labem, Liberec, Trutnov, Ostrava, Brno, Šlapanice a Blansko. K nejvýraznějšímu poklesu počtu žáků s vývojovou poruchou chování v paragrafových školách došlo v SO ORP Olomouc, Plzeň, Jihlava, Most, Trhové Sviny a Šumperk.

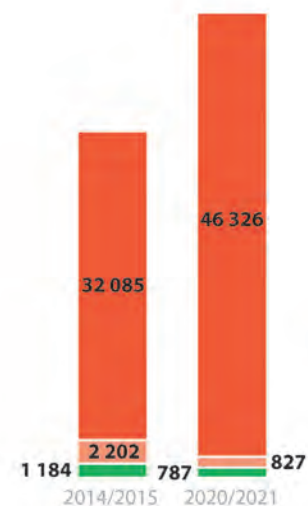
- běžná třída ZSB
- paragrafová třída ZSB
- paragrafová ZŠ

VÝVOJOVÁ PORUCHA UČENÍ

Ve sledovaném období došlo k **nárůstu** počtu **žáků s diagnostikovanou vývojovou poruchou učení** o 44 %, jejich počet se však zvyšoval výhradně v běžných základních školách. Počet žáků s vývojovou poruchou učení v **paragrafových třídách běžných škol** klesal výrazněji než v **paragrafových základních školách**. V **paragrafových třídách** se počet žáků s vývojovou poruchou učení snížil o 62,4 %, v **paragrafových školách** pouze o 33,5 %. Počet žáků s vývojovou poruchou učení v běžných školách se zvýšil ve většině správních obvodů v rámci celé ČR s výjimkou Královéhradeckého kraje, kde počet těchto žáků ve většině správních obvodů klesl. K výraznějšímu poklesu počtu žáků s vývojovou poruchou učení v běžných školách došlo také v Moravskoslezském kraji, v **paragrafových třídách běžných základních škol** se jejich počet snižoval ve většině správních obvodů, kde je tato forma vzdělávání dostupná. K výraznějšímu nárůstu došlo ve třech SO ORP – v Karlových Varech, Sokolově, Ostrově, v menší míře i v Olomouci, Vsetíně a Frýdlantu.

V případě **paragrafových škol** byl ve většině správních obvodů, kde jsou tyto školy zřizovány, u počtu žáků s vývojovou poruchou učení zaznamenán pokles. Výraznější nárůst byl patrný pouze v SO ORP Sokolov a Ostrov. Naopak k výraznějšímu poklesu počtu žáků s vývojovou poruchou učení v **paragrafových školách** došlo v SO ORP Praha, Plzeň, Most, Liberec, Trutnov, Ostrava, Šumperk a Přerov.

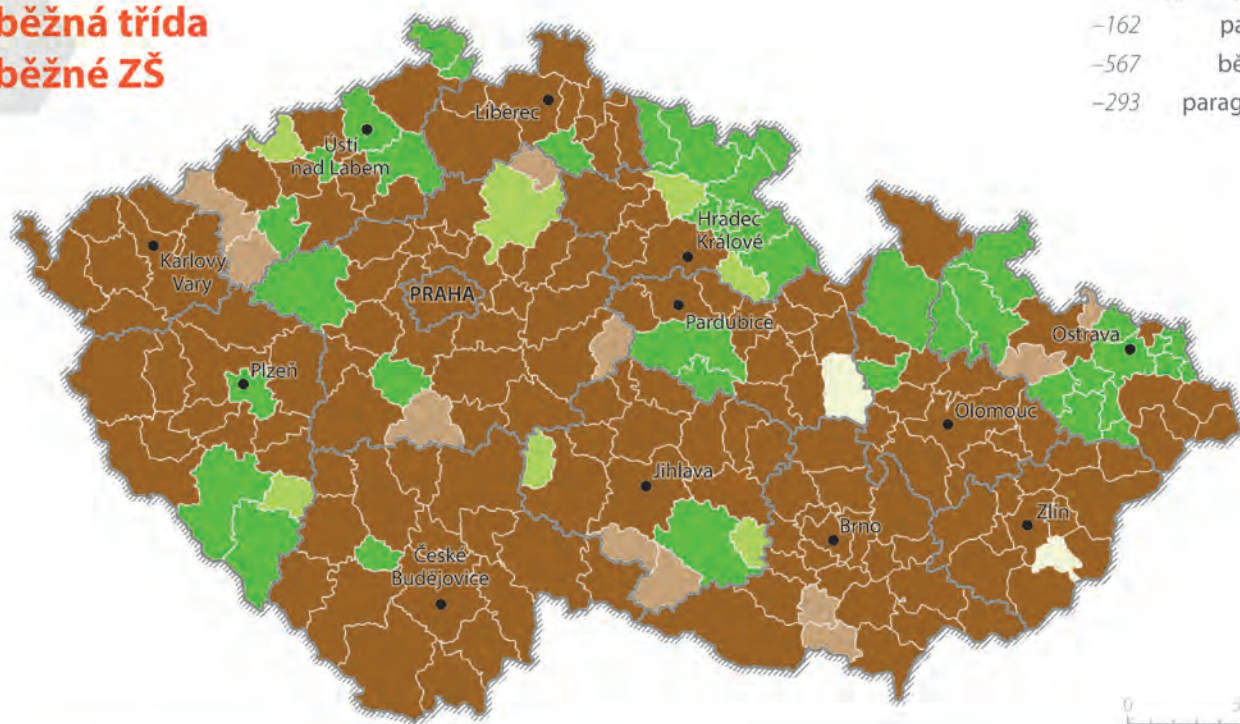

- běžná třída ZŠB
- paragrafová třída ZŠB
- paragrafová ZŠ

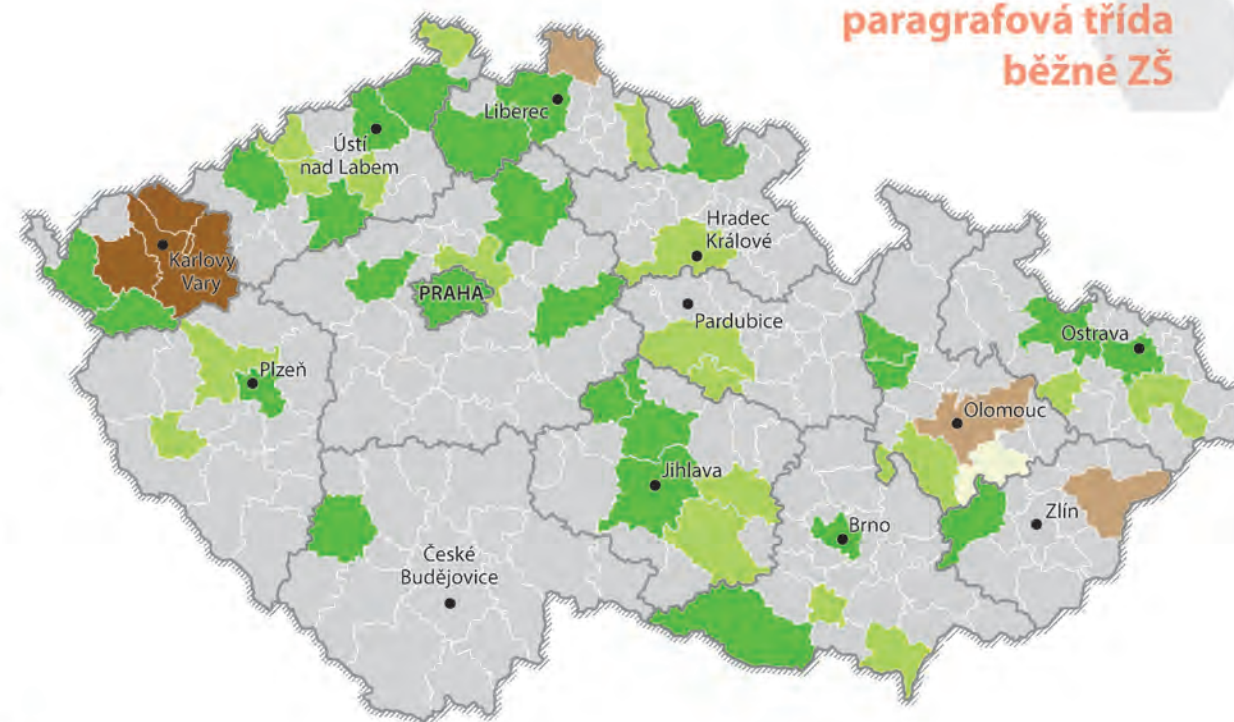

0 50 km

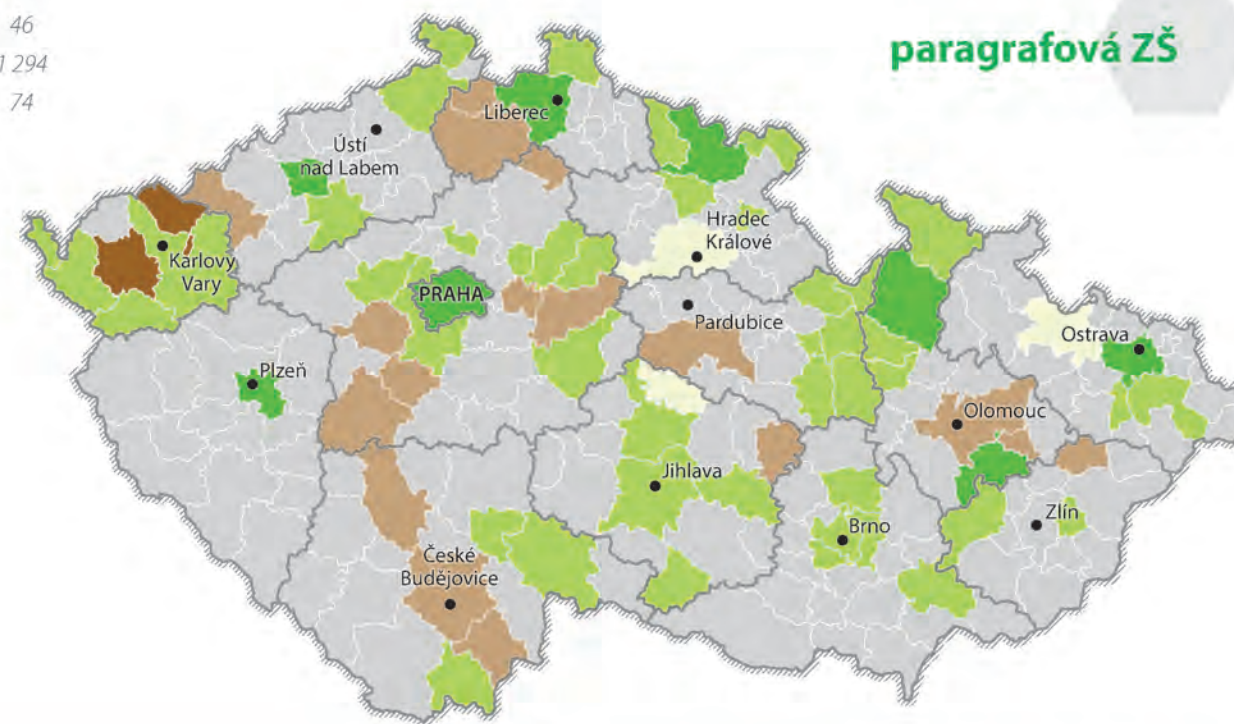
běžná třída běžné ZŠ

paragrafová třída běžné ZŠ

paragrafová ZŠ

KAPITOLA 2.3

ŽÁCI SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM A ZDRAVOTNÍM ZNEVÝHODNĚNÍM

2.3.1 ŽÁCI SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM A ZDRAVOTNÍM ZNEVÝHODNĚNÍM PODLE STUPNĚ ŠKOLY

2.3.2 ZAŘAZENÍ ŽÁKŮ SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM A ZDRAVOTNÍM ZNEVÝHODNĚNÍM DO TŘÍD

2.3.1 ŽÁCI SE ZP A ZZn PODLE STUPNĚ ŠKOLY

Do kategorie žáků se zdravotním postižením (ZP) jsou zařazováni žáci s různým typem zdravotního postižení. Do kategorie žáků se zdravotním znevýhodněním (ZZn) jsou zařazováni žáci s dlouhodobými zdravotními obtížemi, kteří ve výuce vyžadují zajištění podpory.

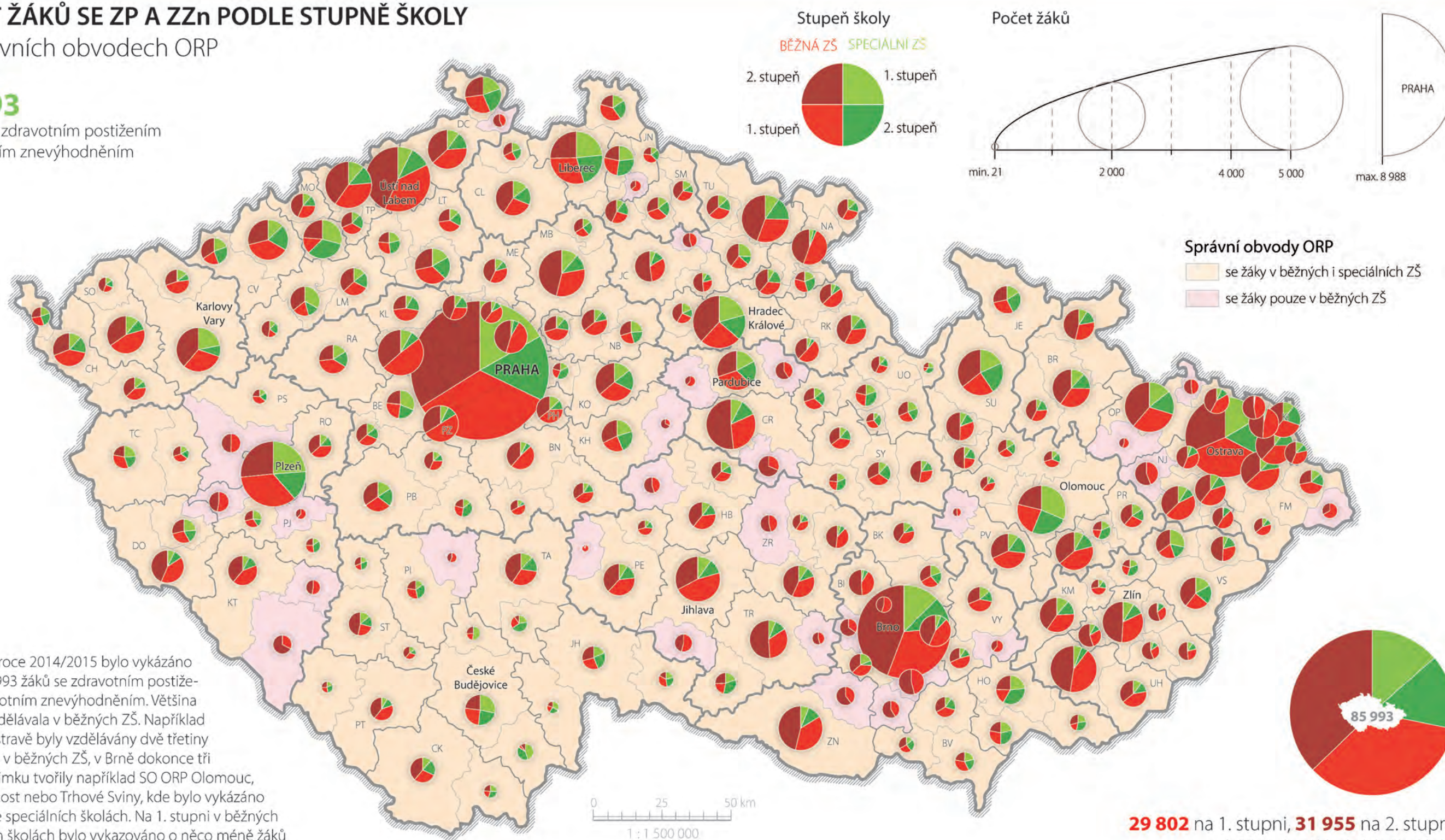
POČET ŽÁKŮ SE ZP A ZZn PODLE STUPNĚ ŠKOLY ve správních obvodech ORP

85 993

žáků ZŠ se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním

2014/2015

Ve školním roce 2014/2015 bylo vykááno celkem 85 993 žáků se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním. Většina z nich se vzdělávala v běžných ZŠ. Například v Praze a Ostravě byly vzdělávány dvě třetiny těchto žáků v běžných ZŠ, v Brně dokonce tři čtvrtiny. Výjimku tvořily například SO ORP Olomouc, Hodonín, Most nebo Trhové Sviny, kde bylo vykááno více žáků ve speciálních školách. Na 1. stupni v běžných i speciálních školách bylo vykazováno o něco méně žáků než na 2. stupni. Vzdělávání těchto žáků pouze v běžných školách vykazovalo celkem 28 SO ORP.

29 802 na 1. stupni, **31 955** na 2. stupni
 v běžných základních školách,
11 638 na 1. stupni, **12 598** na 2. stupni ve speciálních ZŠ

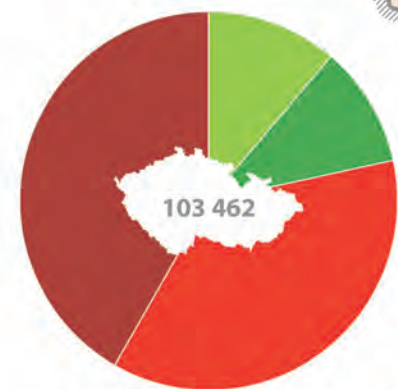

Ve školním roce 2020/2021 bylo v ČR vykázáno celkem 103 462 žáků se ZP a ZZn. Přibližně 85 % žáků se vzdělávalo v běžných školách, na prvním stupni o něco méně než na druhém. Jiná byla situace v paragrafových školách, kde bylo na prvním stupni vykázáno více žáků se ZP a ZZn než na druhém stupni.

POČET ŽÁKŮ SE ZP A ZZn PODLE STUPNĚ ŠKOLY ve správních obvodech ORP

103 462

žáků ZŠ se zdravotním postižením
a zdravotním znevýhodněním

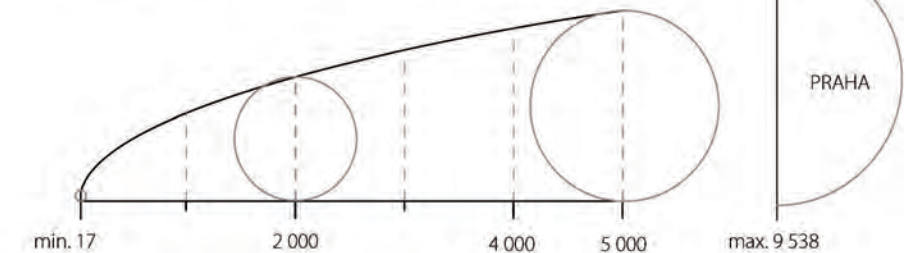

38 808 na 1. stupni, **43 149** na 2. stupni
v běžných základních školách,
11 159 na 1. stupni, **10 714** na 2. stupni v ZŠP

Stupeň školy
BĚŽNÁ ZŠ PARAGRAFOVÁ ZŠ

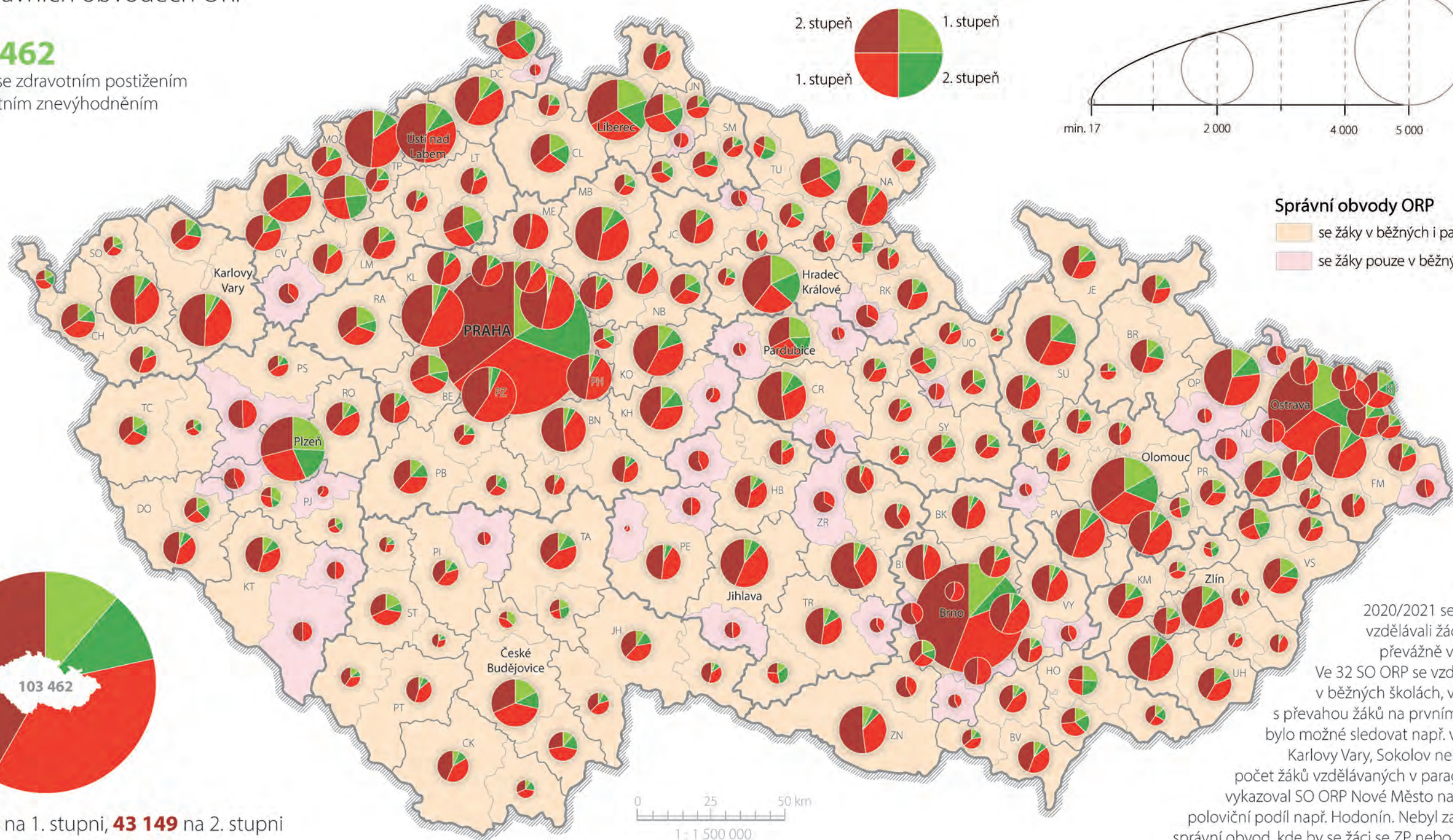

Počet žáků

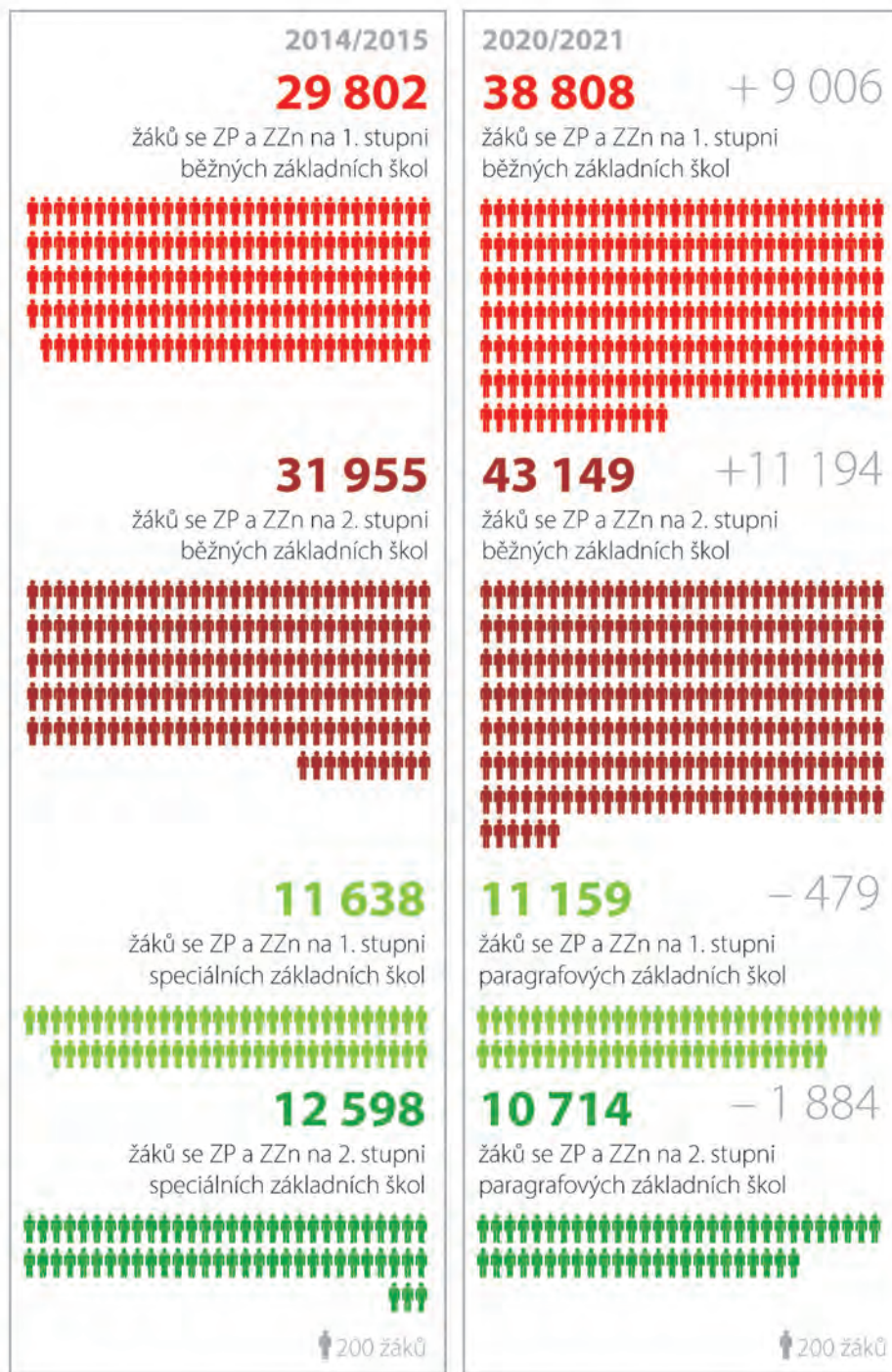
Správní obvody ORP

- se žáky v běžných i paragrafových ZŠ
- se žáky pouze v běžných ZŠ

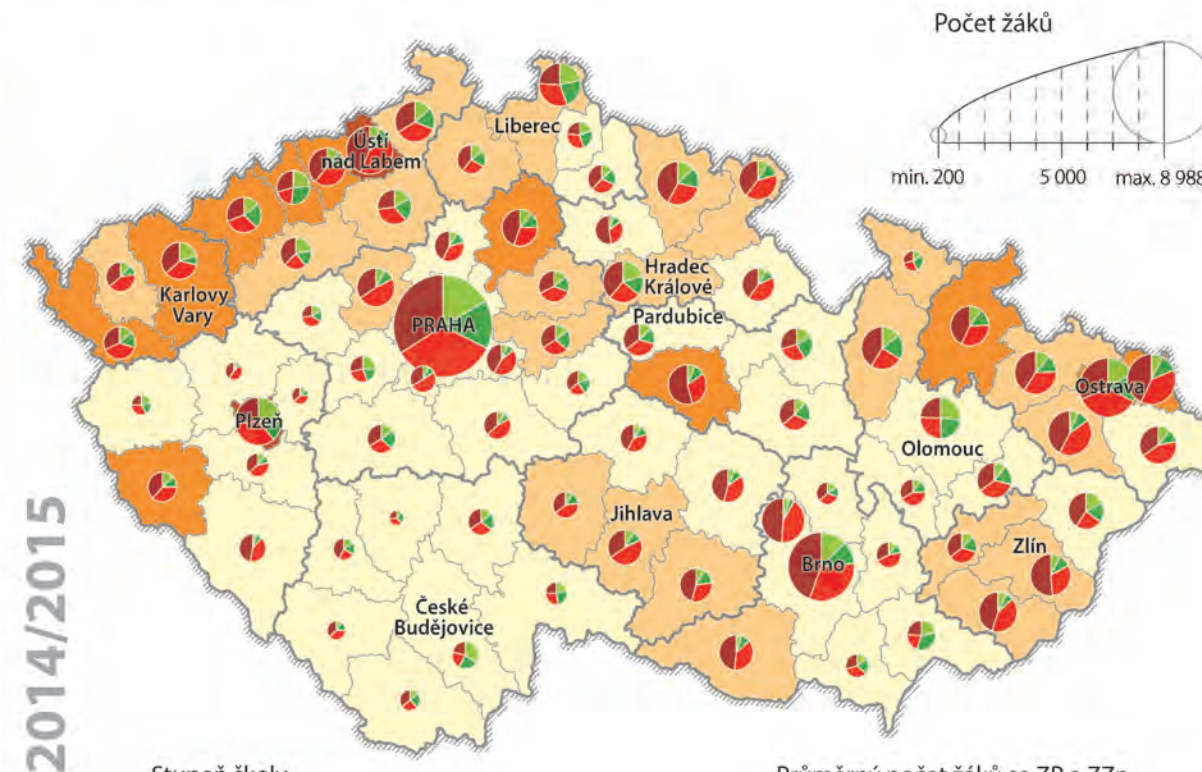
2020/2021

Ve školním roce 2020/2021 se ve všech SO ORP vzdělávali žáci se ZP nebo ZZn převážně v běžných školách. Ve 32 SO ORP se vzdělávali žáci pouze v běžných školách, ve většině případů s převahou žáků na prvním stupni. Tento jev bylo možné sledovat např. v SO ORP Znojmo, Karlovy Vary, Sokolov nebo Chrudim. Vyšší počet žáků vzdělávaných v paragrafových školách vykazoval SO ORP Nové Město nad Metují a zhruba poloviční podíl např. Hodonín. Nebyl zaznamenán žádný správní obvod, kde by se žáci se ZP nebo ZZn nevzdělávali. Více těchto žáků bylo vykazováno ve větších městech (zejména Praha, Brno, Ostrava).

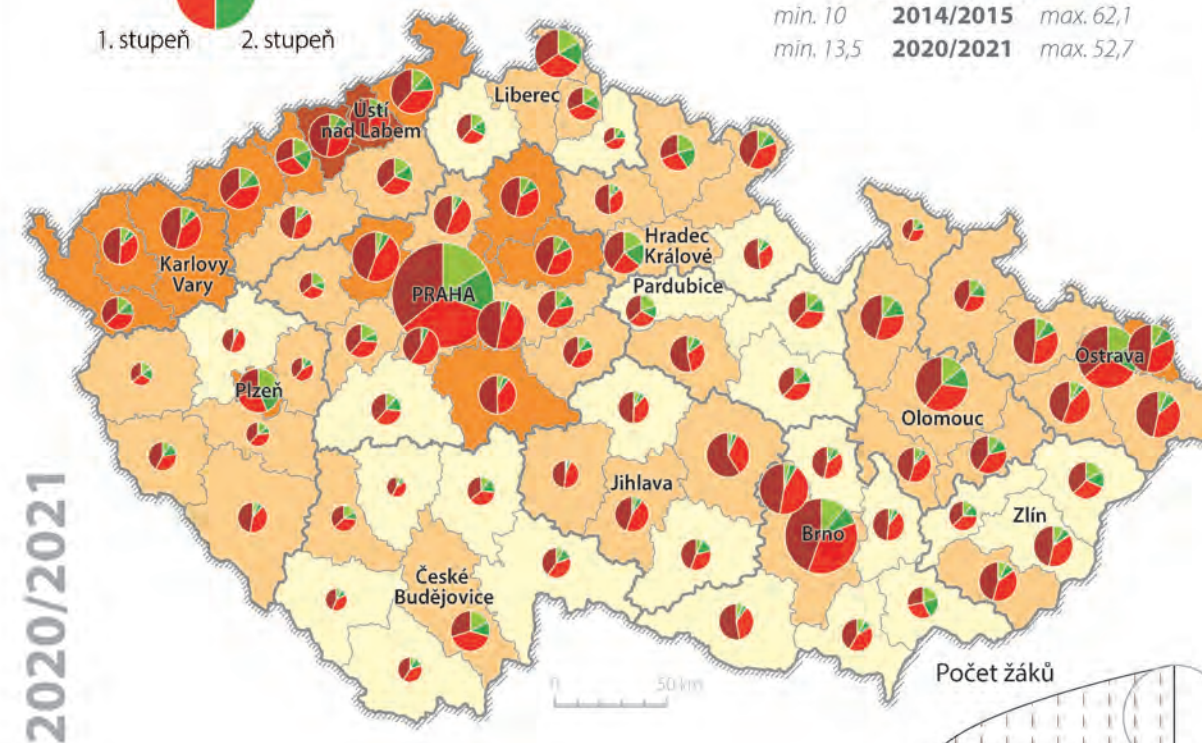

Z porovnání dat obou sledovaných období je patrný nárůst počtu žáků se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním v běžných školách. Z dat vyplývá, že po zavedení inkluze po roce 2016 došlo nejen k nárůstu počtu diagnostikovaných žáků se ZP a ZZn, ale také k výraznému navýšení jejich počtu v běžných školách, zatímco ve speciálních, resp. paragrafových školách byla zaznamenána stagnace, či dokonce pokles počtu žáků. Na 1. stupni ZŠ byl nárůst přibližně třetinový, na 2. stupni dokonce ještě vyšší (cca 35 %). V paragrafových školách se počet žáků snížil mírně na 1. stupni, ovšem významně na 2. stupni (pokles téměř o 15 %). Úbytek žáků na 2. stupni v paragrafových školách a současně nárůst ve školách běžných lze vysvětlit tak, že někteří žáci zahájili vzdělávání v paragrafové škole, ale později přešli do běžné školy.

ŽÁCI SE ZP A ZZn PODLE STUPNĚ ŠKOLY v okresech České republiky

2014/2015

2020/2021

MIN
Nejnižší průměrný počet žáků se ZP a ZZn na jednu ZŠ se žáky se ZP a ZZn
JIHOČESKÝ KRAJ

MAX
Nejvyšší průměrný počet žáků se ZP a ZZn na jednu ZŠ se žáky se ZP a ZZn
HLAVNÍ MĚSTO PRAHA

Nejméně žáků se ZP a ZZn v přepočtu na 10 tisíc žáků ve věku 6–17 let bylo ve školním roce 2014/2015 vykázáno v Jihočeském kraji, nejvíce (více než dvojnásobně) v Praze. Významné počty těchto žáků byly evidovány i v okresech Ústí nad Labem, Trutnov, Chrudim, Šumperk, Bruntál a Humpolec. Světlé oblasti na Českobudějovicku, Plzeňsku, jižní Moravě a v dalších okresech ukazují, že v těchto územích bylo v porovnání s jinými okresy vykázáno méně žáků se ZP a ZZn. Převažující podíly žáků ve speciálních školách byly patrné zejména v okresech Hodonín, Olomouc a České Budějovice.

MIN
Nejnižší průměrný počet žáků se ZP a ZZn na jednu ZŠ se žáky se ZP a ZZn
PARDUBICKÝ KRAJ

MAX
Nejvyšší průměrný počet žáků se ZP a ZZn na jednu ZŠ se žáky se ZP a ZZn
HLAVNÍ MĚSTO PRAHA

Ve školním roce 2020/2021 bylo nejvíce žáků se ZP a ZZn na jednu ZŠ v přepočtu na 10 tisíc žáků vykázáno v Praze, naopak nejméně v Pardubickém kraji. Pokles počtů žáků vykazovalo pouze menší množství okresů, ve většině došlo k nárůstu. Nejvyšší podíly žáků se ZP a ZZn ve školách (pouze se žáky se ZP a ZZn) byly evidovány i přes úbytek v okrese Ústí nad Labem a dále v okresech Teplice. Zajímavostí je, že například v okrese Žďár nad Sázavou nebo Znojmo bylo vykázáno více žáků se ZP a ZZn na 2. stupni běžných škol.

2.3.2 ZAŘAZENÍ ŽÁKŮ SE ZP A ZZn DO TŘÍD

Na běžných školách byli žáci se ZP a ZZn většinou zařazováni do běžných tříd, zatímco pro žáky s LMP byly zřizovány samostatné třídy. Jiné třídy byly většinou zřízeny pro žáky s VPU. Ve třídách v dětském domově se školou, výchovném ústavu a diagnostickém ústavu byli umístěni žáci s poruchou chování, často s nařízenou ústavní výchovou.

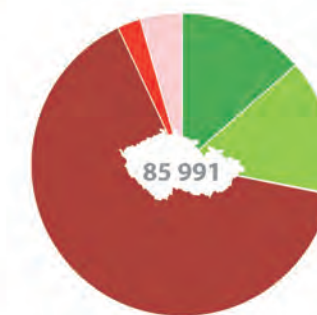
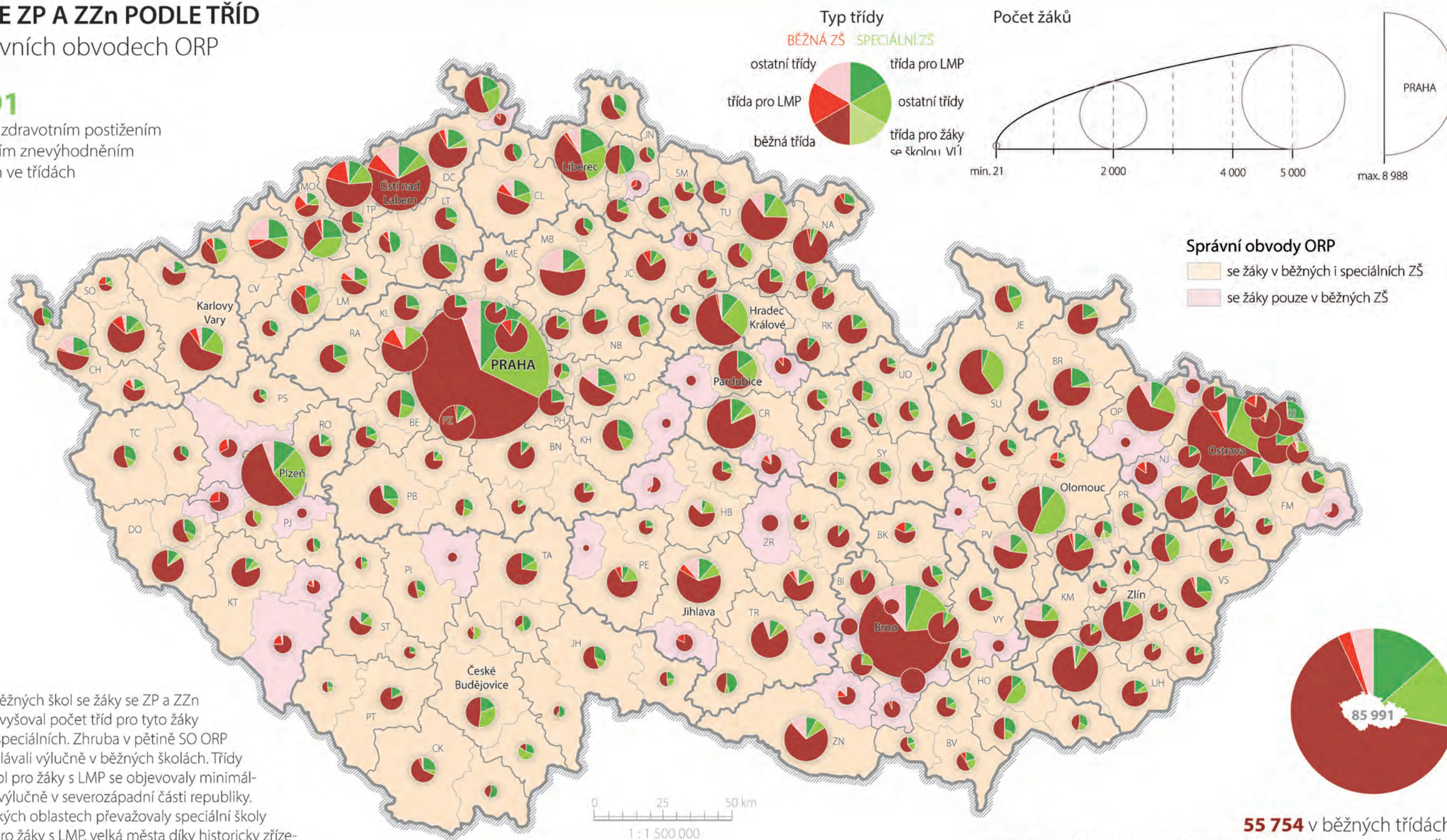
ŽÁCI SE ZP A ZZn PODLE TŘÍD ve správních obvodech ORP

85 991

žáků ZŠ se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním zařazených ve třídách

2014/2015

Počet tříd běžných škol se žáky se ZP a ZZn výrazně převyšoval počet tříd pro tyto žáky ve školách speciálních. Zhruba v pětině SO ORP se žáci vzdělávali výlučně v běžných školách. Třídy běžných škol pro žáky s LMP se objevovaly minimálně a téměř výlučně v severozápadní části republiky. Ve venkovských oblastech převažovaly speciální školy se třídami pro žáky s LMP, velká města díky historicky zřízeným speciálním školám měla vyšší podíl tříd pro žáky s NKS, se smyslovým a s tělesným postižením.

55 754 v běžných třídách, **2 147** ve třídách pro LMP, **3 854** v ostatních třídách v ZŠB, **11 650** ve třídách pro LMP, **12 468** v ostatních třídách v SZŠ, **118** ve třídách v DD se školou, VÚ, DgÚ

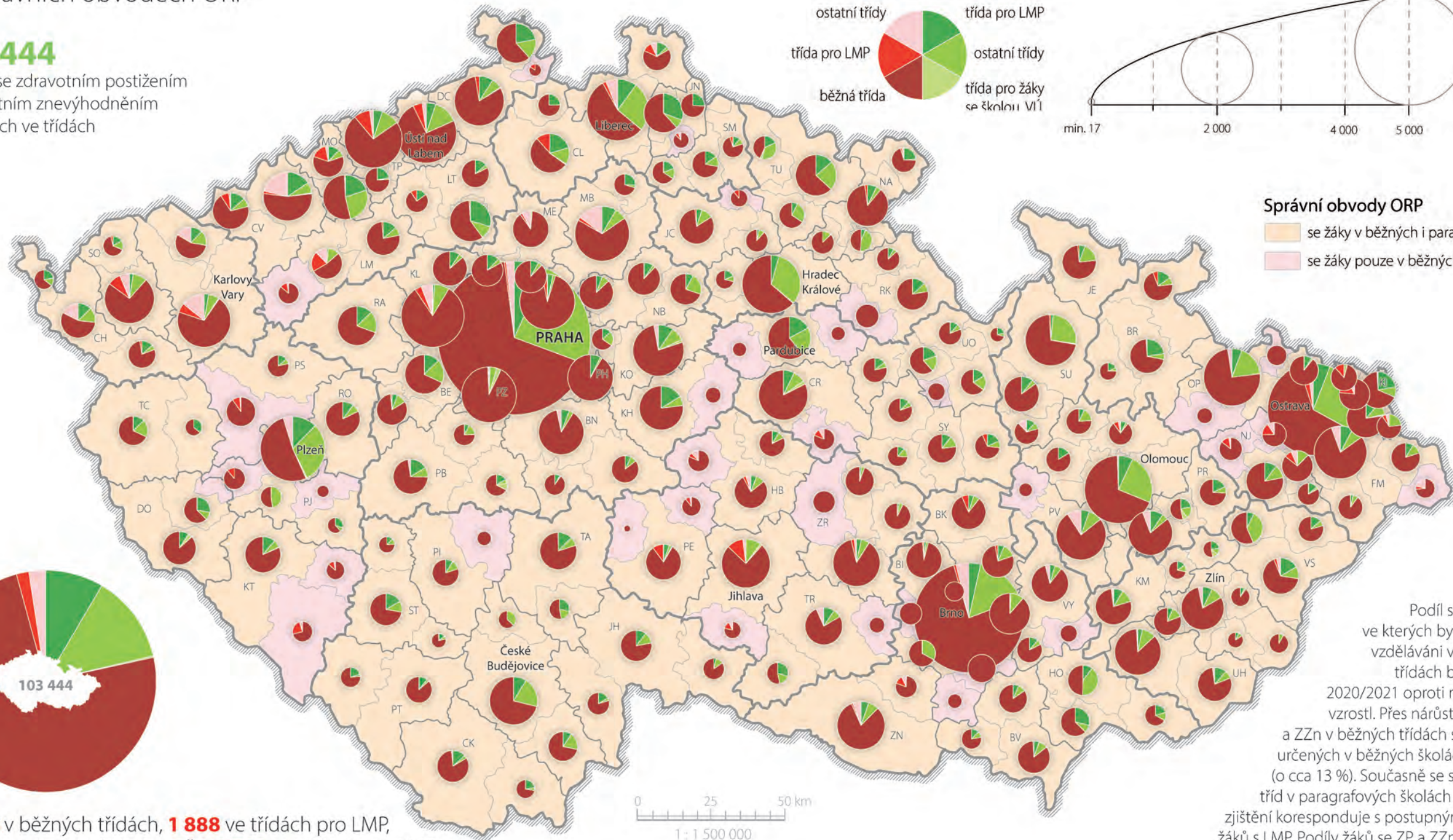
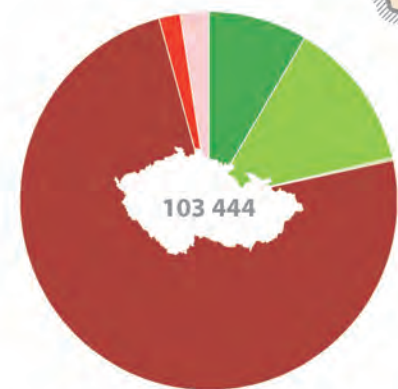
V klasifikaci tříd podle jednotlivých druhů zdravotního postižení a zdravotního znevýhodnění se ve školním roce 2020/2021 nic nezměnilo. Ostatní třídy paragrafových škol byly určeny pro vzdělávání žáků se zdravotním postižením těžších stupňů MP, pro žáky se ZrP, SP, TP, NKS, PAS a závažnými VPU.

ŽÁCI SE ZP A ZZn PODLE TŘÍD ve správních obvodech ORP

103 444

žáků ZŠ se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním zařazených ve třídách

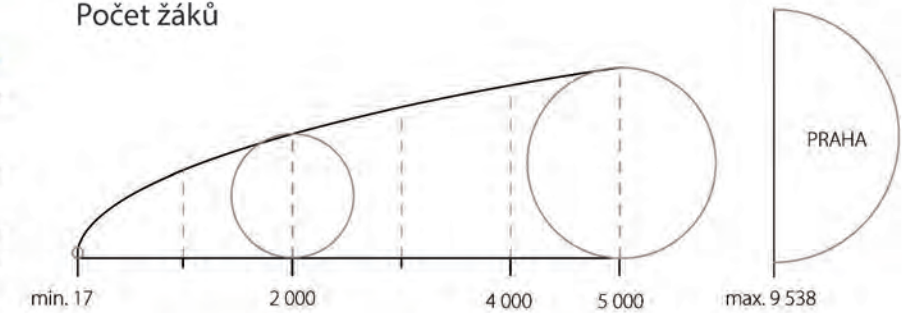
76 748 v běžných třídách, **1 888** ve třídách pro LMP,
2 507 v ostatních třídách v ZŠB, **8 793** ve třídách pro LMP,
13 275 v ostatních třídách v ZŠP, **233** ve třídách v DD se školou, VÚ, DgÚ

Typ třídy

Počet žáků

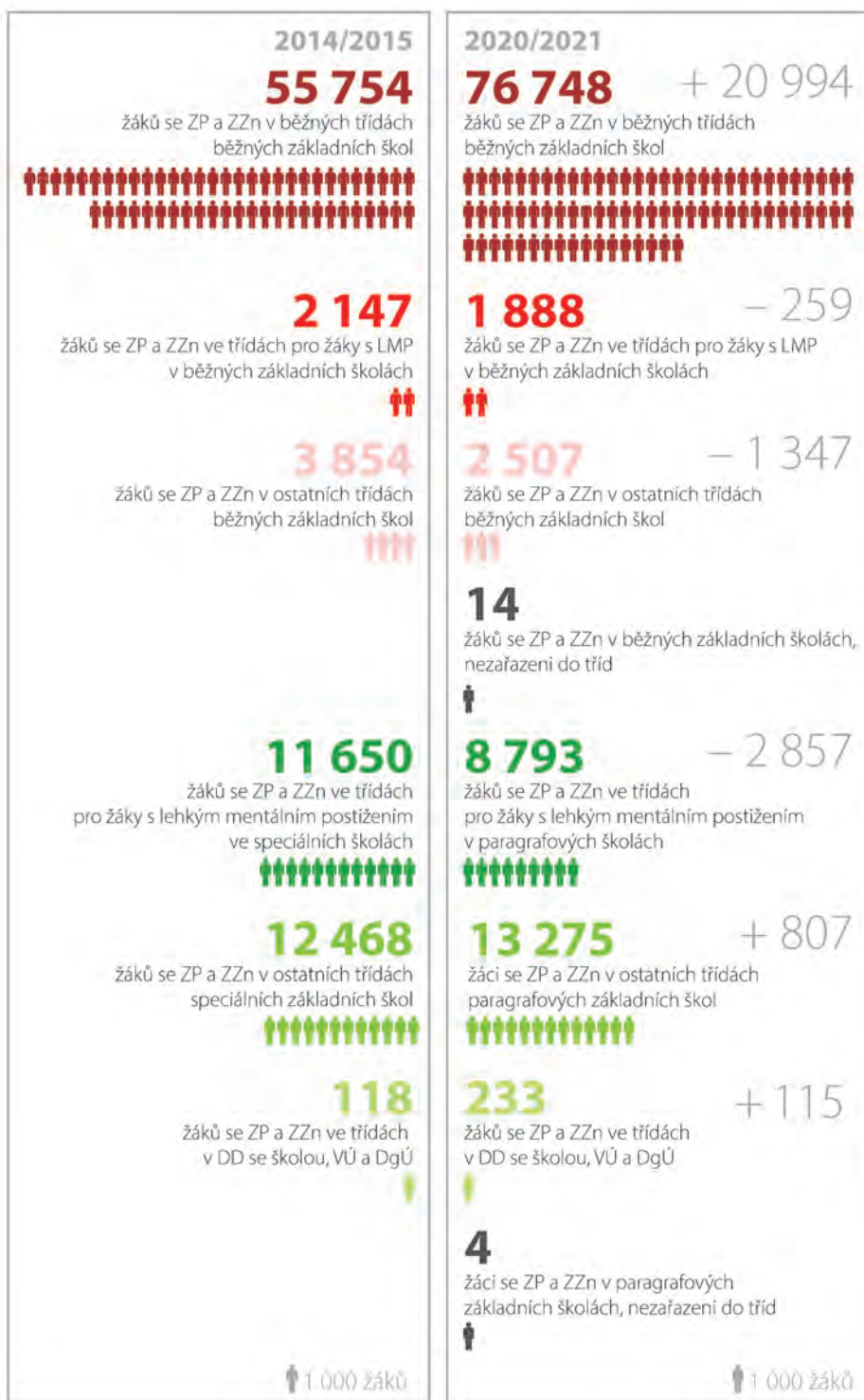

Správní obvody ORP

- se žáky v běžných i paragrafových ZŠ
- se žáky pouze v běžných ZŠ

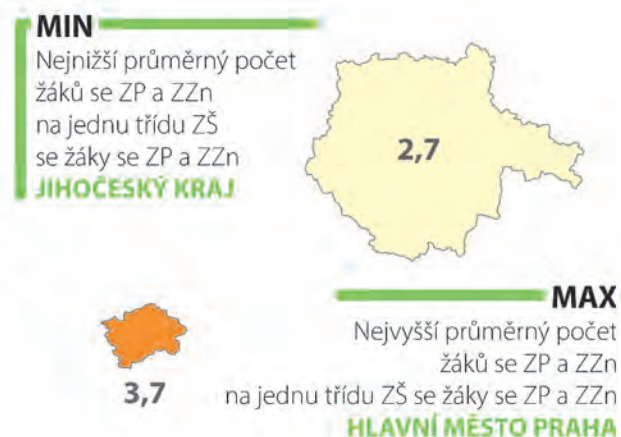
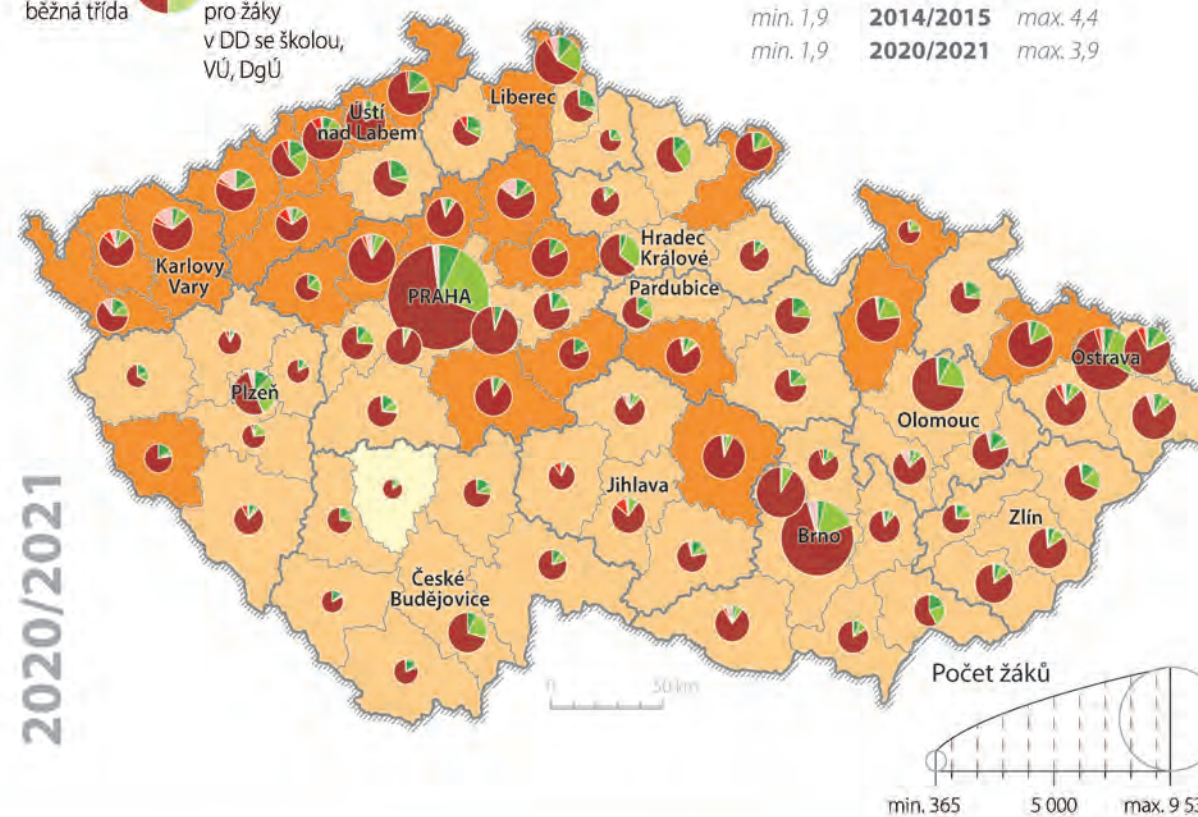
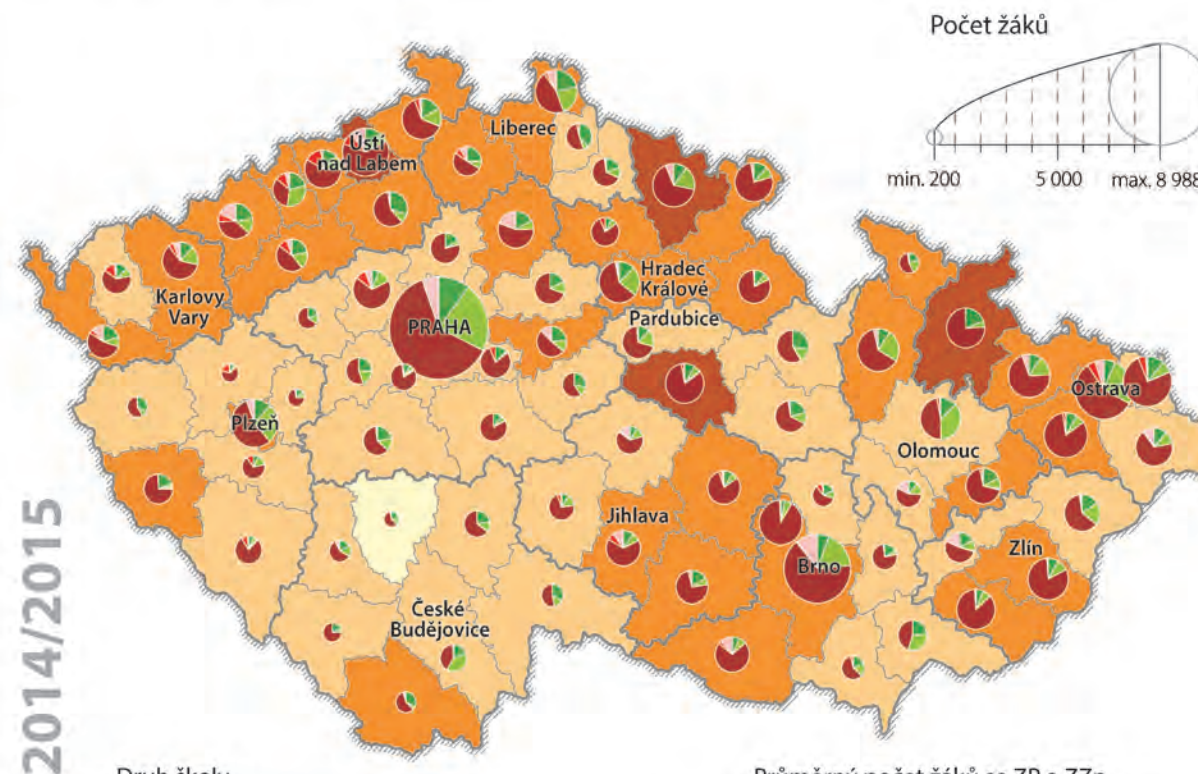
2020/2021

Podíl správních obvodů, ve kterých byli žáci se ZP a ZZn vzdělávání výlučně v běžných třídách běžných ZŠ, v roce 2020/2021 oproti minulému období vzrostl. Přes nárůst počtu žáků se ZP a ZZn v běžných třídách se snížil počet tříd určených v běžných školách pro žáky s LMP (o cca 13 %). Současně se snížil počet těchto tříd v paragrafových školách (o cca 25 %). Toto zjištění koresponduje s postupným úbytkem počtu žáků s LMP. Podíly žáků se ZP a ZZn se za posledních pět let nezměnily, přestože jejich počet rostl úměrně ke zvyšujícímu se počtu těchto žáků v základních školách.

Ze srovnání obou období lze vidět ve školním roce 2020/2021 výrazné navýšení počtu žáků se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním v běžných třídách ZŠ. Naopak došlo ke snížení počtu žáků zařazených do běžných tříd v samostatných školách. Ze srovnání též vyplývá, že ve výše uvedeném roce ubylo žáků ve třídách pro žáky s lehkým mentálním postižením v paragrafových školách a nepatrně se zvýšil počet žáků v ostatních třídách paragrafových škol a počet žáků v dětských domovech se školou, ve výchovných ústavech a v diagnostických ústavech. Specifickou skupinou byli žáci se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním nezařazení do tříd. Pravděpodobně šlo o žáky, kteří plnili povinnou školní docházku v cizině.

ŽÁCI SE ZP A ZZn PODLE TRÍD v okresech České republiky

Ve školním roce 2014/2015 byl v republikovém srovnání nejnižší počet žáků se ZP a ZZn vykázán v Jihočeském kraji, současně s nejnižším počtem žáků se SVP – tedy i se SVP z důvodů sociálního znevýhodnění. Právě odpočet žáků se sociálním znevýhodněním od celkového počtu žáků se SVP stojí za tím, že na první místo se místo Ústeckého kraje dostal Královéhradecký kraj. Rozdíl mezi krajem s minimálním a maximálním počtem žáků se ZP a ZZn je více než dvojnásobný. Nejvyšší průměrný počet žáků se ZP a ZZn zaznamenala Praha.

Ve školním roce 2020/2021 byl nejnižší počet žáků se ZP a ZZn umístěných do samostatných tříd vykázán opět v Jihočeském kraji, nejvyšší počet těchto žáků pak v Karlovarském kraji. Ve Středočeském kraji byl evidován nárůst nominálního počtu žáků oproti minulému období, stejně jako v okresech na hranici Jihomoravského kraje a Kraje Vysočina. Ve velkých městech (např. v Praze a Brně) byl v běžných třídách ZŠ vzděláván vyšší počet žáků se ZP a ZZn. Těto skutečnosti zde odpovídá i nižší počet samostatně zřízených tříd pro žáky se ZP a ZZn v běžných školách.

KAPITOLA 2.4

ŽÁCI SE SOCIÁLNÍM ZNEVÝHODNĚNÍM

2.4.1 ŽÁCI SE SOCIÁLNÍM ZNEVÝHODNĚNÍM PODLE STUPNĚ ŠKOLY

2.4.2 ZAŘAZENÍ ŽÁKŮ SE SOCIÁLNÍM ZNEVÝHODNĚNÍM DO TŘÍD

2.4.1 ŽÁCI SE SZn PODLE STUPNĚ ŠKOLY

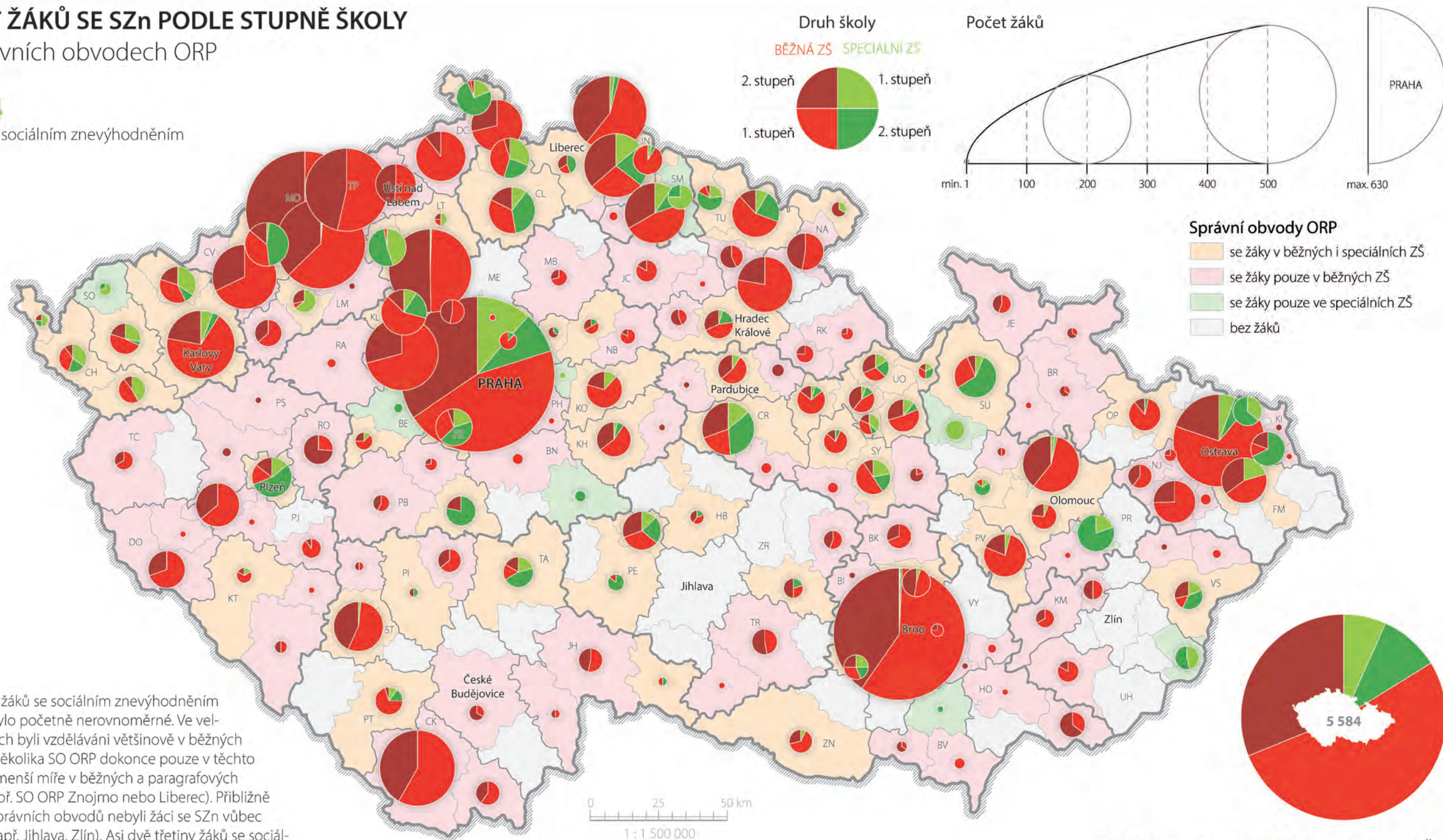
Ve školním roce 2014/2015 bylo na základních školách v ČR evidováno celkem 5 584 žáků se sociálním znevýhodněním, přičemž 84 % z nich se vzdělávalo v běžných školách, zbytek ve školách speciálních. Zastoupení těchto žáků v jednotlivých krajích bylo velmi nerovnoměrné.

POČET ŽÁKŮ SE SZn PODLE STUPNĚ ŠKOLY ve správních obvodech ORP

5 584

žáků ZŠ se sociálním znevýhodněním

2014/2015

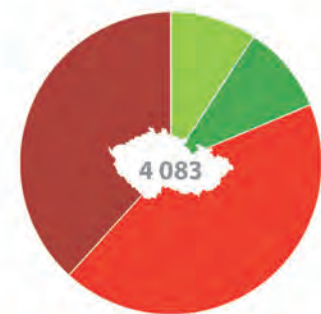

Zastoupení žáků se sociálním znevýhodněním v SO ORP bylo početně nerovnoměrné. Ve velkých městech byli vzděláváni většinou v běžných školách (v několika SO ORP dokonce pouze v těchto školách), v menší míře v běžných a paragrafových školách (např. SO ORP Znojmo nebo Liberec). Přibližně ve třetině správních obvodů nebyli žáci se SZn vůbec vykázáni (např. Jihlava, Zlín). Asi dvě třetiny žáků se sociálním znevýhodněním byly vzdělávány na 1. stupni a třetina na 2. stupni ZŠ.

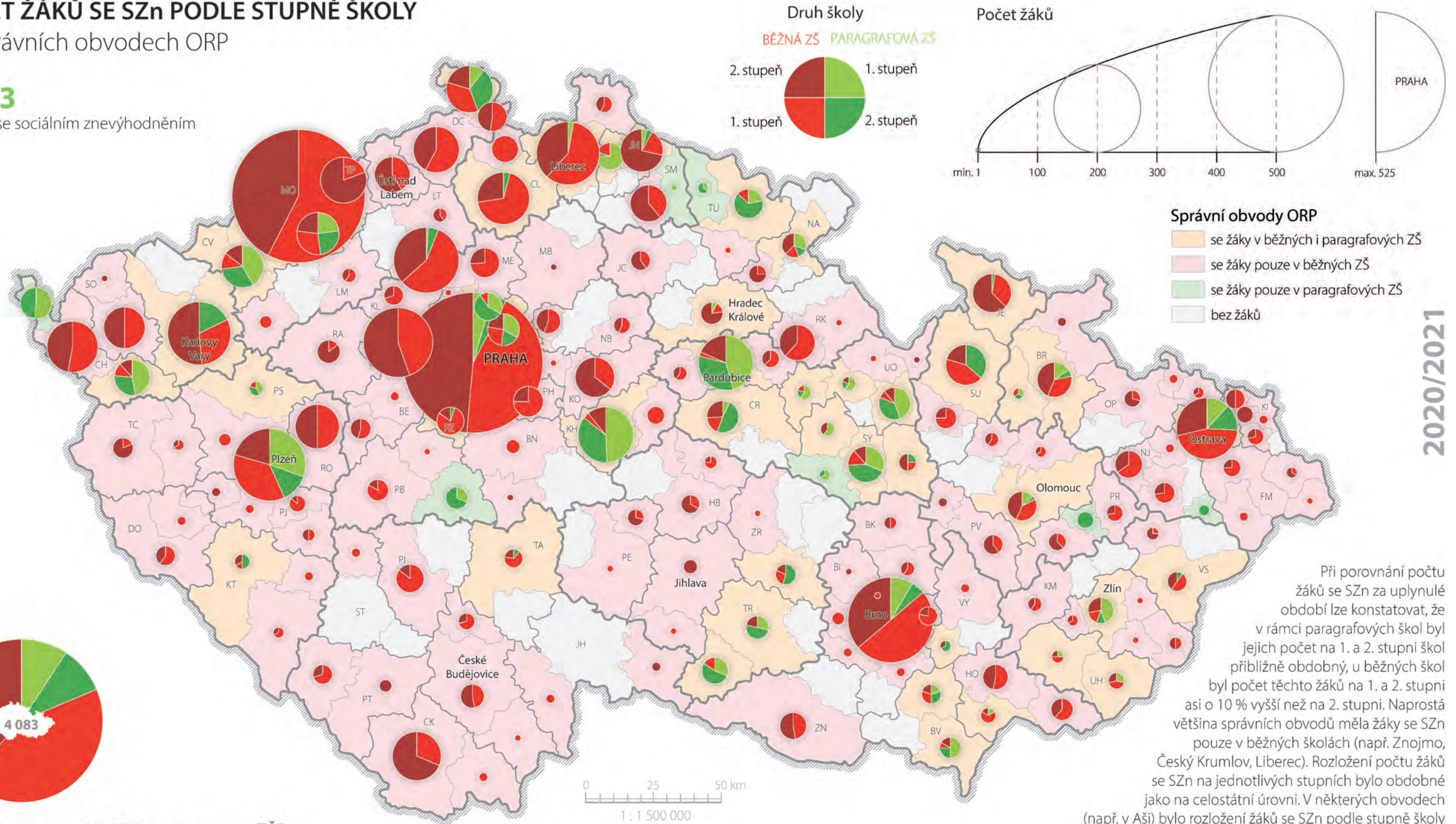
Ve školním roce 2020/2021 došlo ve srovnání s předchozím sledovaným obdobím k poklesu počtu žáků se SZn. Nejvíce žáků bylo vzděláváno v běžných školách. Relativně málo jich bylo umístěno do paragrafových škol. Počet správních obvodů, které nevykázaly žádné žáky se SZn, zůstal téměř totožný jako ve školním roce 2014/2015.

POČET ŽÁKŮ SE SZn PODLE STUPNĚ ŠKOLY ve správních obvodech ORP

4 083
žáků ZŠ se sociálním znevýhodněním

1 759 na 1. stupni, **1 560** na 2. stupni v ZŠB,
378 na 1. stupni, **386** na 2. stupni v ZŠP

Při porovnání počtu žáků se SZn za uplynulé období lze konstatovat, že v rámci paragrafových škol byl jejich počet na 1. a 2. stupni škol přibližně obdobný, u běžných škol byl počet těchto žáků na 1. a 2. stupni asi o 10 % vyšší než na 2. stupni. Naprostá většina správních obvodů měla žáky se SZn pouze v běžných školách (např. Znojmo, Český Krumlov, Liberec). Rozložení počtu žáků se SZn na jednotlivých stupních bylo obdobné jako na celostátní úrovni. V některých obvodech (např. v Aši) bylo rozložení žáků se SZn podle stupně školy srovnatelné. Oproti období 2014/2015 byla zaznamenána převaha žáků se SZn na 2. stupni škol ZŠ.

2014/2015

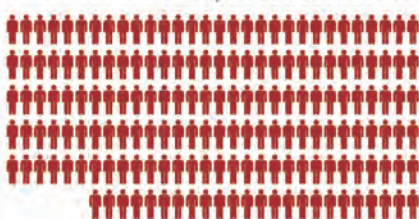
2 945

žáků se SZn na 1. stupni
běžných základních škol

1 736

žáků se SZn na 2. stupni
běžných základních škol

373

žáků se SZn na 1. stupni
speciálních základních škol

530

žáků se SZn na 2. stupni
speciálních základních škol

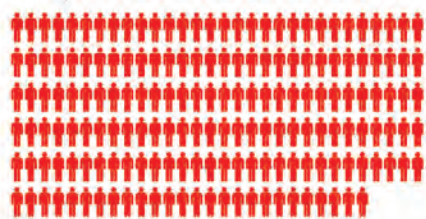

10 žáků

2020/2021

1 759

žáků se SZn na 1. stupni
běžných základních škol

1 560

žáků se SZn na 2. stupni
běžných základních škol

378

žáků se SZn na 1. stupni
paragrafových základních škol

386

žáků se SZn na 2. stupni
paragrafových základních škol

10 žáků

- 1 186

- 176

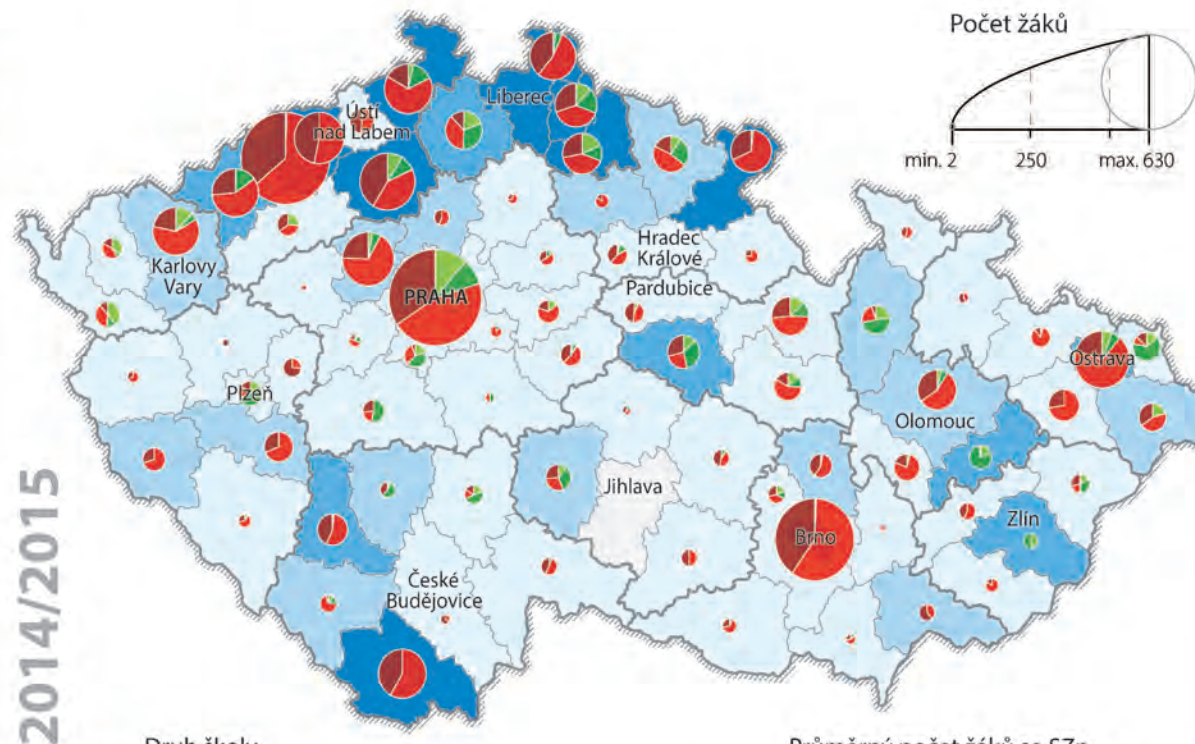
+ 5

- 144

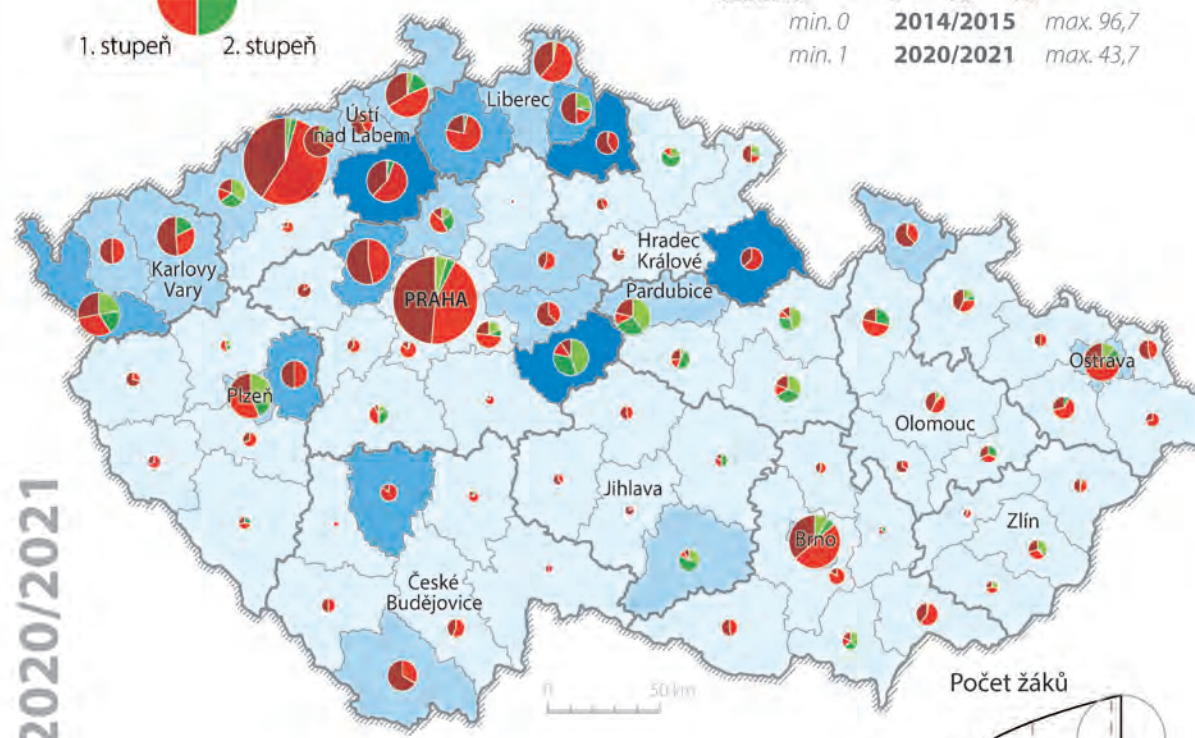
Ve školním roce 2014/2015 i 2020/2021 byli žáci se sociálním znevýhodněním vzděláváni především v běžných školách. Vzhledem k tomu, že do 1. 9. 2016 neexistovala jednotná metodika vykazování žáků se SZn, lze výše uvedené roky srovnávat jen obtížně. Ve sledovaném období se snížil počet vykázaných žáků se SZn o 27 %. Nejvíce vykázaných žáků se SZn bylo v obou školních letech na 1. stupni běžných ZŠ, kde byl rovněž zaznamenán nejvýraznější pokles jejich počtu (o 40 %). Zvýšení počtu těchto žáků bylo patrné pouze na 1. stupni paragrafových škol (nárůst o 1,3 %). Podíl žáků se SZn ve speciálních školách ve školním roce 2014/2015 činil 19 %, v roce 2020/2021 se jejich podíl v paragrafových školách zvýšil na 23 %. Přesto se celkový počet žáků se SZn snížil o 140.

ŽÁCI SE SZn PODLE STUPNĚ ŠKOLY

v okresech České republiky

2014/2015

2020/2021

MIN

Nejnižší průměrný počet žáků se SZn na jednu ZŠ se žáky se SZn
ZLÍNSKÝ KRAJ

MAX

Nejvyšší průměrný počet žáků se SZn na jednu ZŠ se žáky se SZn
ÚSTECKÝ KRAJ

Průměrný počet žáků se SZn na jednu školu byl ve školním roce 2014/2015 nejvyšší v Ústeckém a nejnižší ve Zlínském kraji. Nejvyšší počet žáků se SZn na jednu školu byl zaznamenán například v okresech Litoměřice, Děčín, Česká Lípa, Semily a Český Krumlov. Pouze v okrese Jihlava nebyli vykázaní žádní žáci se SZn. V okresech Zlín a Přerov bylo téměř 100 % žáků se SZn vykazováno ve speciálních školách. V okresech Karviná a Tábor jich bylo tamtéž vzděláváno více než v 50 %. Většina žáků se SZn byla identifikována na 1. stupni běžných ZŠ.

MIN

Nejnižší průměrný počet žáků se SZn na jednu ZŠ se žáky se SZn
ZLÍNSKÝ KRAJ

MAX

Nejvyšší průměrný počet žáků se SZn na jednu ZŠ se žáky se SZn
ÚSTECKÝ KRAJ

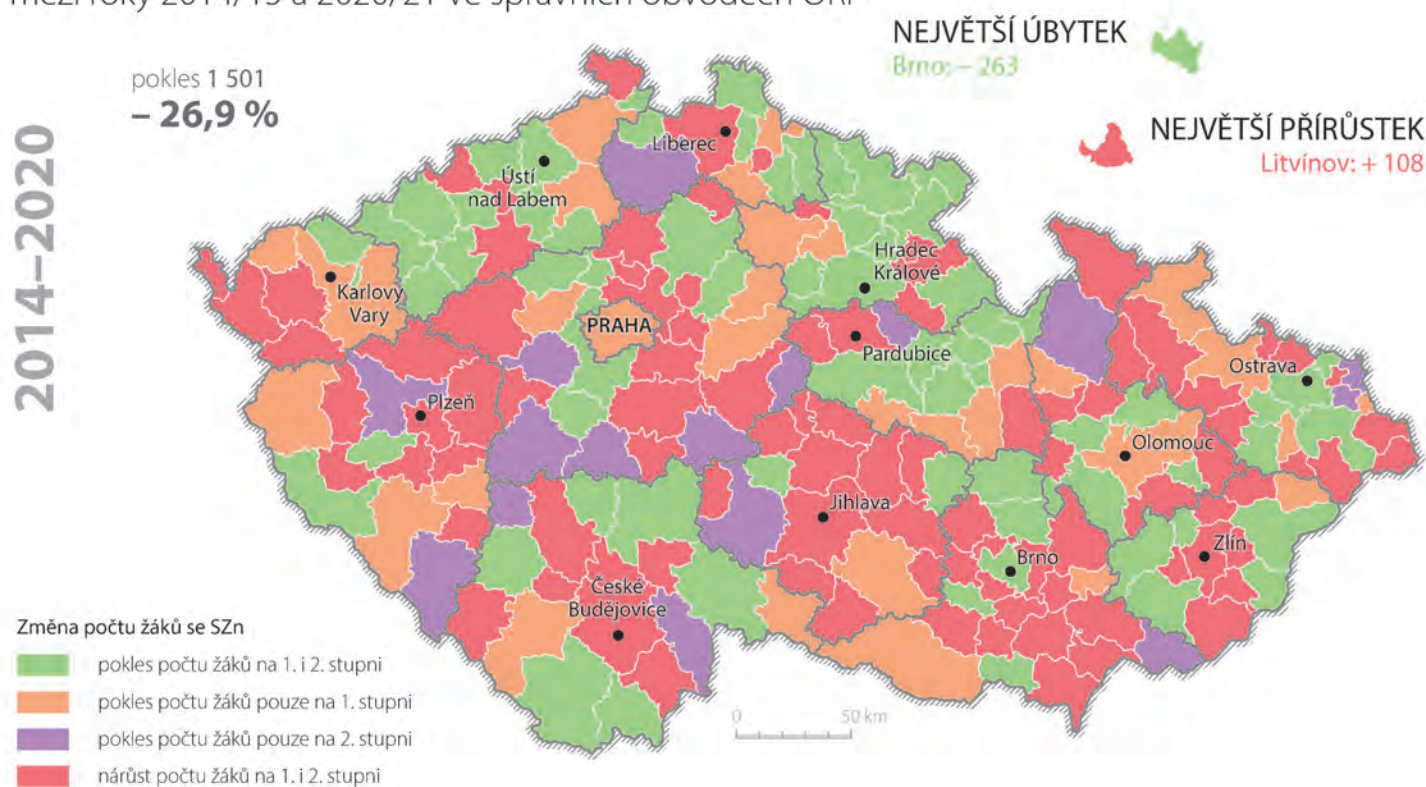
Průměrný počet žáků se SZn na jednu školu se v krajích výrazně nezměnil. Změnila se však situace v okresech. Nejvíce žáků se SZn na jednu školu vykazovaly nadále okresy Litoměřice a Semily, nově Kutná Hora a Rychnov nad Kněžnou. Ve srovnání s daty roku 2014/2015 došlo ke změně v počtu žáků ve speciálních školách, kdy většinu žáků se SZn v těchto školách vykazoval Pardubický kraj a okresy Břeclav, Třebíč, Chomutov a Kutná Hora. Anomálií byl významný nárůst počtu žáků se SZn v paragrafových školách v okrese Kutná Hora.

ZMĚNA POČTU ŽÁKŮ SE SZn PODLE STUPNĚ ŠKOLY

mezi roky 2014/15 a 2020/21 ve správních obvodech ORP

2014-2020

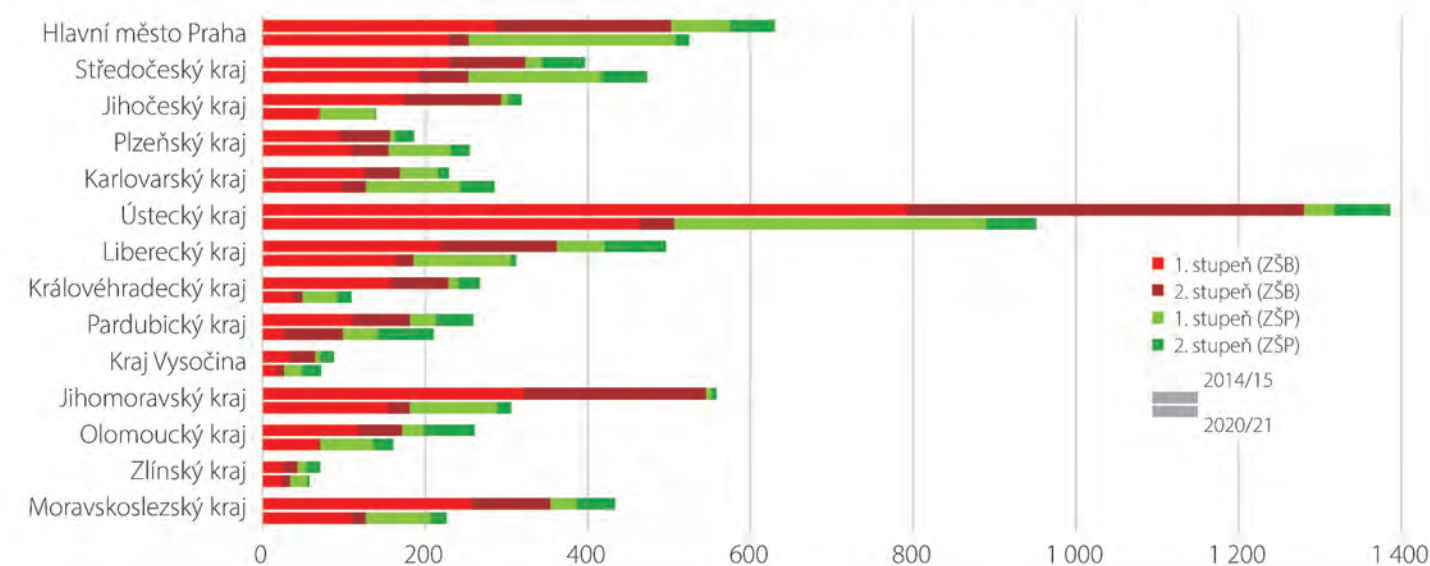
pokles 1 501
- 26,9 %

Největší pokles počtu žáků se sociálním znevýhodněním na obou stupních ZŠ byl zaznamenán v okrese Brno, největší přírůstek pak v Litvínově. Na úrovni správních obvodů došlo k největšímu úbytku v SO ORP Blansko, Chrudim, Černošice a Trutnov. Naopak nárůst žáků se SZn zaznamenaly SO ORP Břeclav, Uherský Brod, Jeseník a Sokolov. V běžných školách došlo ve sledovaném období k výraznějšímu nárůs-

tu pouze v okrese Plzeň-město. V paraagrafových školách byl nárůst na úrovni okresů vykázán opět v Plzni-město, dále v Chomutově a Brně-město, výraznější pokles pak v okresech Česká Lípa a Karlovy Vary. V běžných ZŠ se úbytek žáků projevil v mnoha okresech, v některých případech (Strakonice, Turnov) se jednalo o více než 10násobné snížení počtu vykázaných žáků.

POROVNÁNÍ POČTU ŽÁKŮ SE SZn PODLE STUPNĚ ŠKOLY v krajích ČR

POČET ŽÁKŮ SE SZn PODLE STUPNĚ ŠKOLY v okresech ČR

OKRES	školní rok	POČET ŽÁKŮ SE SZn PODLE STUPNĚ			
		ZŠB: 1. stupeň 14/15 / 20/21	ZŠB: 2. stupeň 14/15 / 20/21	ZŠP: 1. stupeň 14/15 / 20/21	ZŠP: 2. stupeň 14/15 / 20/21
Benešov		4 / 9	0 / 3	0 / 0	3 / 0
Beroun		5 / 8	2 / 5	1 / 0	2 / 0
Blansko		21 / 5	15 / 4	1 / 0	0 / 0
Brno-město		271 / 98	185 / 71	1 / 17	2 / 10
Brno-venkov		8 / 16	6 / 3	4 / 0	3 / 0
Bruntál		3 / 12	4 / 16	0 / 6	0 / 3
Břeclav		4 / 4	2 / 4	0 / 8	1 / 6
Česká Lípa		37 / 69	12 / 20	19 / 0	31 / 3
České Budějovice		2 / 13	4 / 10	0 / 0	0 / 0
Český Krumlov		97 / 22	69 / 44	0 / 0	0 / 0
Dečín		110 / 66	28 / 47	6 / 6	24 / 20
Domazlice		26 / 8	11 / 4	0 / 0	0 / 0
Frydek-Místek		24 / 10	19 / 4	11 / 0	0 / 0
Havlíčkův Brod		2 / 6	2 / 7	0 / 0	1 / 0
Hlavní město Praha		286 / 229	217 / 255	72 / 24	55 / 17
Hodonín		7 / 21	11 / 14	0 / 1	0 / 0
Hradec Králové		13 / 2	11 / 10	1 / 1	4 / 0
Cheb		16 / 41	5 / 37	17 / 30	5 / 23
Chomutov		93 / 9	42 / 11	1 / 20	23 / 17
Chrudim		18 / 5	22 / 7	10 / 2	25 / 13
Jablonec nad Nisou		51 / 14	39 / 35	16 / 17	24 / 3
Jeseník		5 / 14	4 / 25	0 / 0	0 / 1
Jičín		11 / 4	2 / 6	0 / 0	0 / 0
Jihlava		0 / 1	0 / 5	0 / 0	0 / 0
Jindřichův Hradec		10 / 2	8 / 2	0 / 0	1 / 0
Karlovy Vary		97 / 33	34 / 55	19 / 0	7 / 19
Karviná		5 / 12	7 / 14	8 / 0	35 / 0
Kladno		132 / 65	48 / 75	5 / 0	11 / 0
Klatovy		7 / 5	3 / 3	1 / 0	0 / 3
Kolín		23 / 16	7 / 27	5 / 0	0 / 0
Kroměříž		11 / 3	8 / 2	0 / 0	0 / 0
Kutná Hora		17 / 11	12 / 9	1 / 41	2 / 30
Liberec		85 / 67	60 / 44	3 / 3	7 / 0
Litoměřice		91 / 68	92 / 45	20 / 1	20 / 6
Louny		13 / 7	12 / 2	9 / 0	0 / 0
Mělník		9 / 20	7 / 6	0 / 7	0 / 12
Mladá Boleslav		5 / 0	2 / 1	0 / 0	0 / 0
Most		367 / 288	210 / 213	1 / 11	2 / 12
Náchod		82 / 5	39 / 12	2 / 5	0 / 2
Nový Jičín		50 / 23	19 / 10	0 / 0	0 / 3
Nymburk		8 / 13	5 / 10	0 / 0	2 / 0
Olomouc		62 / 14	38 / 13	4 / 3	6 / 1
Opava		23 / 6	3 / 6	0 / 0	1 / 0
Ostrava-město		153 / 46	44 / 29	13 / 12	12 / 14
Pardubice		12 / 10	13 / 20	2 / 37	0 / 27
Pelhřimov		14 / 3	12 / 5	5 / 0	15 / 0
Písek		9 / 18	6 / 3	0 / 0	1 / 0
Plzeň-jih		42 / 10	19 / 5	0 / 0	0 / 0
Plzeň-město		7 / 51	6 / 29	5 / 43	11 / 18
Plzeň-sever		0 / 5	3 / 0	1 / 2	12 / 2
Praha-východ		7 / 21	0 / 10	0 / 9	1 / 5
Praha-západ		11 / 16	2 / 3	7 / 0	15 / 1
Prachatice		14 / 7	1 / 7	2 / 0	3 / 0
Prostějov		37 / 4	9 / 8	2 / 0	0 / 0
Přerov		1 / 8	0 / 7	7 / 0	29 / 7
Příbram		6 / 11	9 / 2	0 / 4	18 / 9
Rakovník		2 / 2	0 / 12	0 / 0	0 / 0
Rokycany		7 / 26	17 / 26	0 / 0	0 / 0
Rychnov nad Kněžnou		9 / 22	3 / 13	0 / 0	0 / 0
Semily		46 / 14	32 / 22	21 / 1	14 / 0
Sokolov		12 / 23	5 / 24	10 / 0	2 / 0
Strakonice		37 / 2	29 / 0	1 / 0	0 / 0
Svitavy		32 / 7	9 / 10	7 / 16	7 / 18
Šumperk		13 / 28	3 / 12	13 / 0	28 / 16
Tábor		4 / 6	4 / 2	5 / 0	11 / 1
Tachov		6 / 4	3 / 10	0 / 0	0 / 0
Teplice		97 / 11	85 / 46	0 / 6	0 / 7
Trutnov		42 / 4	16 / 0	9 / 6	23 / 17
Třebíč		9 / 3	9 / 3	0 / 10	0 / 17
Uherské Hradiště		10 / 5	2 / 3	0 / 3	0 / 0
Ústí nad Labem		22 / 14	21 / 20	0 / 0	0 / 0
Ústí nad Orlicí		49 / 4	27 / 5	13 / 18	13 / 12
Vsetín		5 / 6	7 / 7	4 / 0	8 / 1
Vyškov		2 / 2	1 / 1	0 / 0	0 / 2
Zlín		0 / 9	0 / 8	7 / 8	8 / 2
Znojmo		9 / 9	4 / 10	1 / 0	0 / 0
Zďár nad Sázavou		8 / 4	9 / 2	0 / 0	2 / 6

2.4.2 ZAŘAZENÍ ŽÁKŮ SE SZn DO TŘÍD

Ve školním roce 2014/2015 byli žáci se SZn v jednotlivých správních obvodech ORP zařazeni do různých typů tříd v běžných či speciálních školách. V některých správních obvodech (např. Vlašim, Zábřeh, Hustopeče, Beroun) byli žáci se SZn vzdělávání pouze ve speciálních školách.

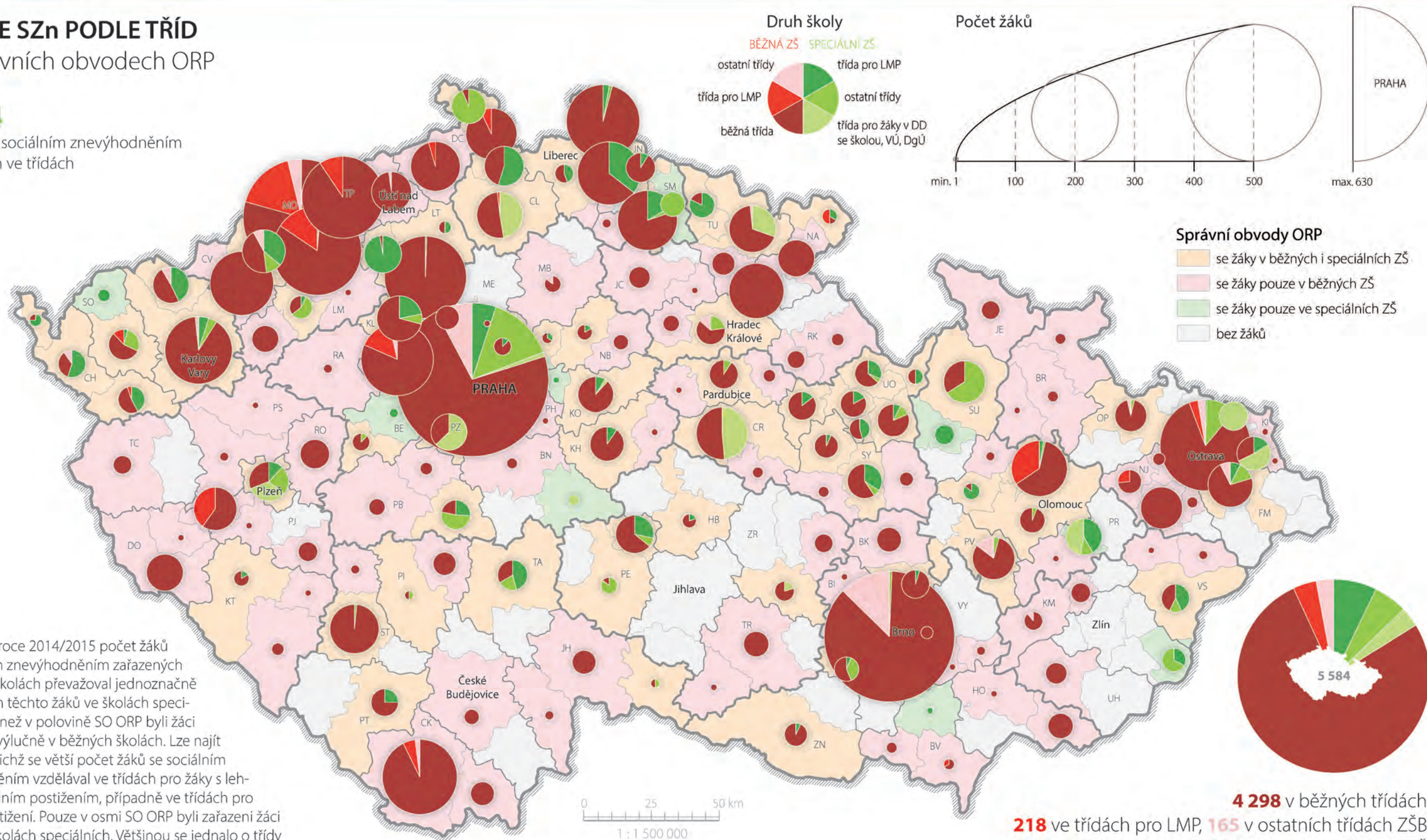
ŽÁCI SE SZn PODLE TŘÍD ve správních obvodech ORP

5 584

žáků ZŠ se sociálním znevýhodněním
zařazených ve třídách

2014/2015

Ve školním roce 2014/2015 počet žáků se sociálním znevýhodněním zařazených v běžných školách převažoval jednoznačně nad počtem těchto žáků ve školách speciálních. Více než v polovině SO ORP byli žáci vzdělávání výlučně v běžných školách. Lze najít obvody, v nichž se větší počet žáků se sociálním znevýhodněním vzdělával ve třídách pro žáky s lehkým mentálním postižením, případně ve třídách pro jiný typ postižení. Pouze v osmi SO ORP byli zařazeni žáci se SZn ve školách speciálních. Většinou se jednalo o třídy pro žáky s lehkým mentálním postižením, případně o třídy pro žáky v dětském domově se školou.

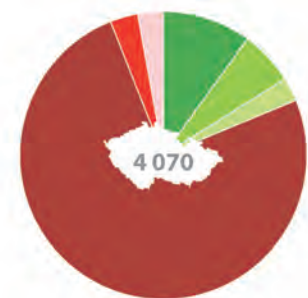
4 298 v běžných třídách,
218 ve třídách pro LMP, **165** v ostatních třídách ZŠB,
403 ve třídách pro LMP, **317** v ostatních třídách SZŠ,
183 ve třídách v DD se školou, VÚ, DgÚ

Ve školním roce 2020/2021 byli žáci se SZn v jednotlivých SO ORP zařazeni převážně do běžných škol, menší část z nich do škol paragrafových. Nepatrně se snížil počet správních obvodů, které nevykázaly žáky se SZn, a obvodů, ve kterých byli žáci se SZn vzdělávání pouze v paragrafových školách.

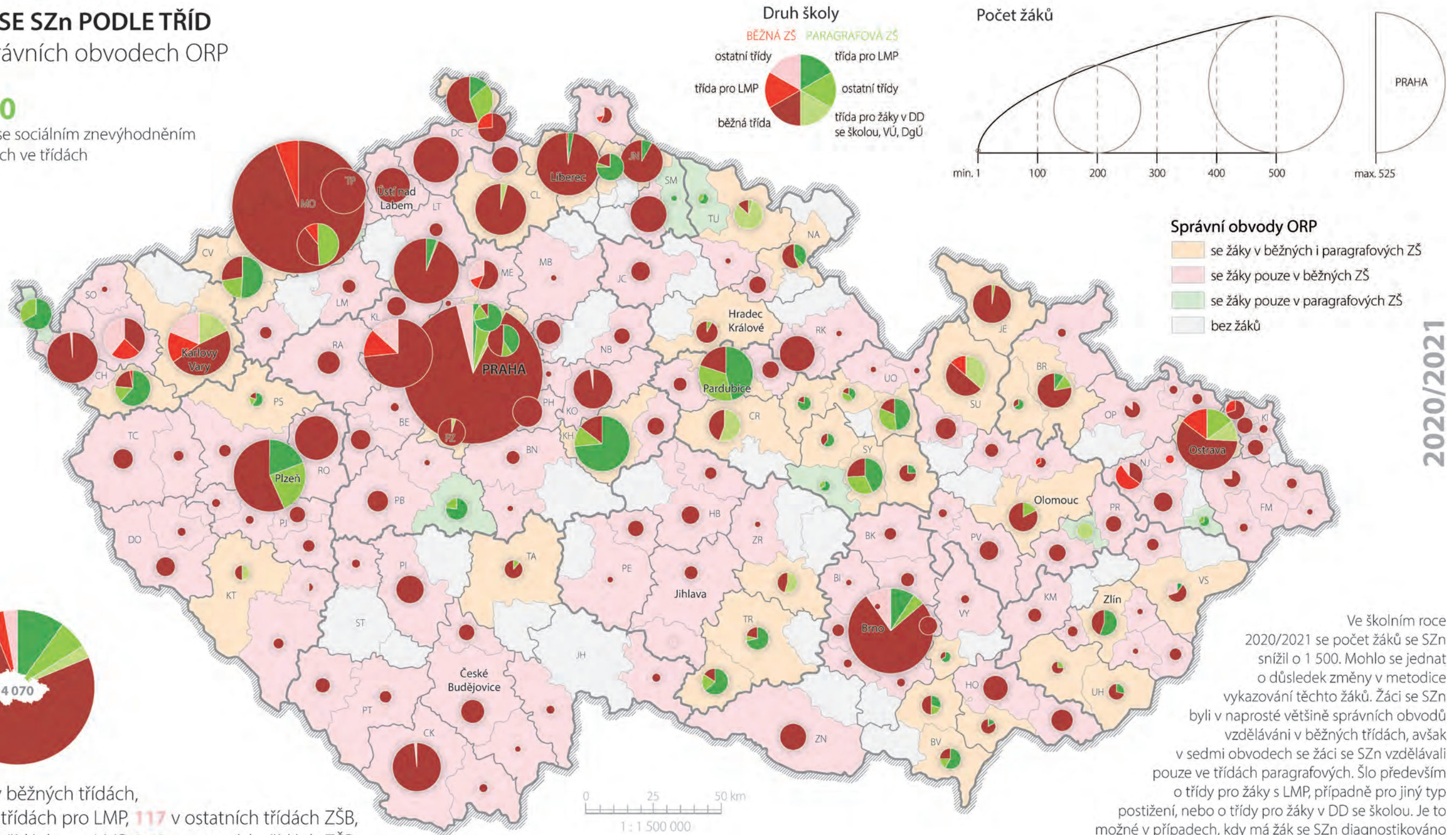
ŽÁCI SE SZn PODLE TŘÍD ve správních obvodech ORP

4 070

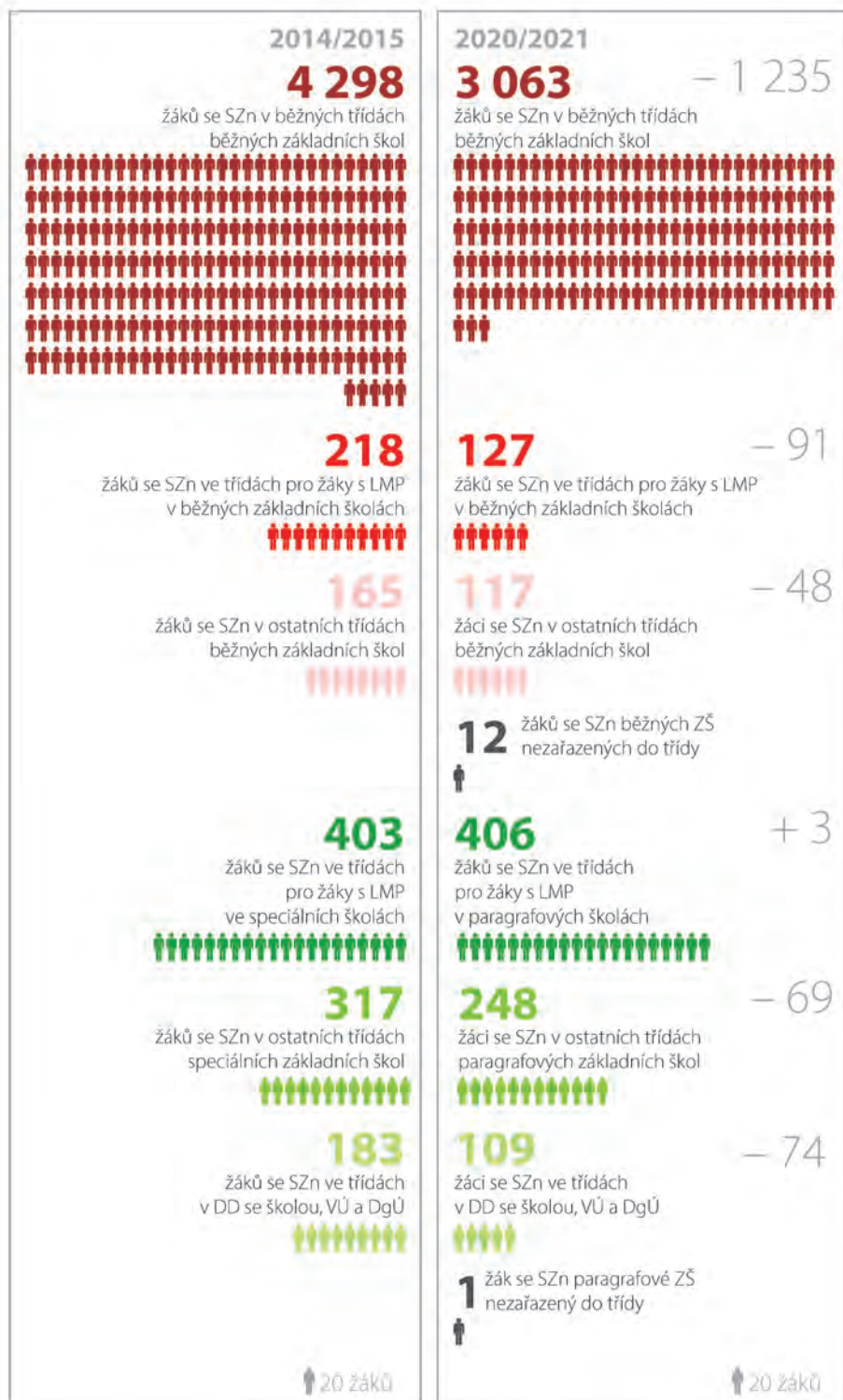
žáků ZŠ se sociálním znevýhodněním
zařazených ve třídách

3 063 v běžných třídách,
127 ve třídách pro LMP, **117** v ostatních třídách ZŠB,
406 ve třídách pro žáky v DD se školou, **248** v ostatních třídách ZŠP,
109 ve třídách v DD se školou, VÚ, DgÚ

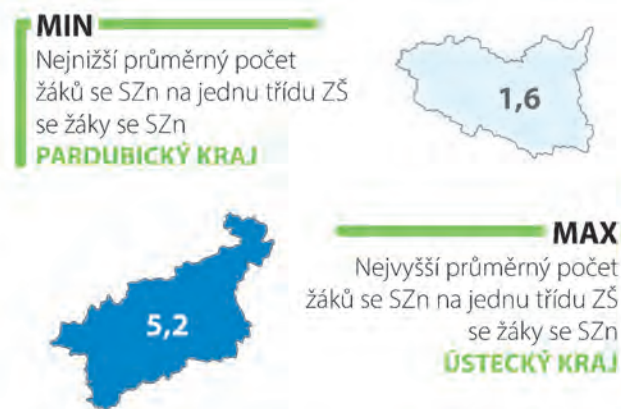
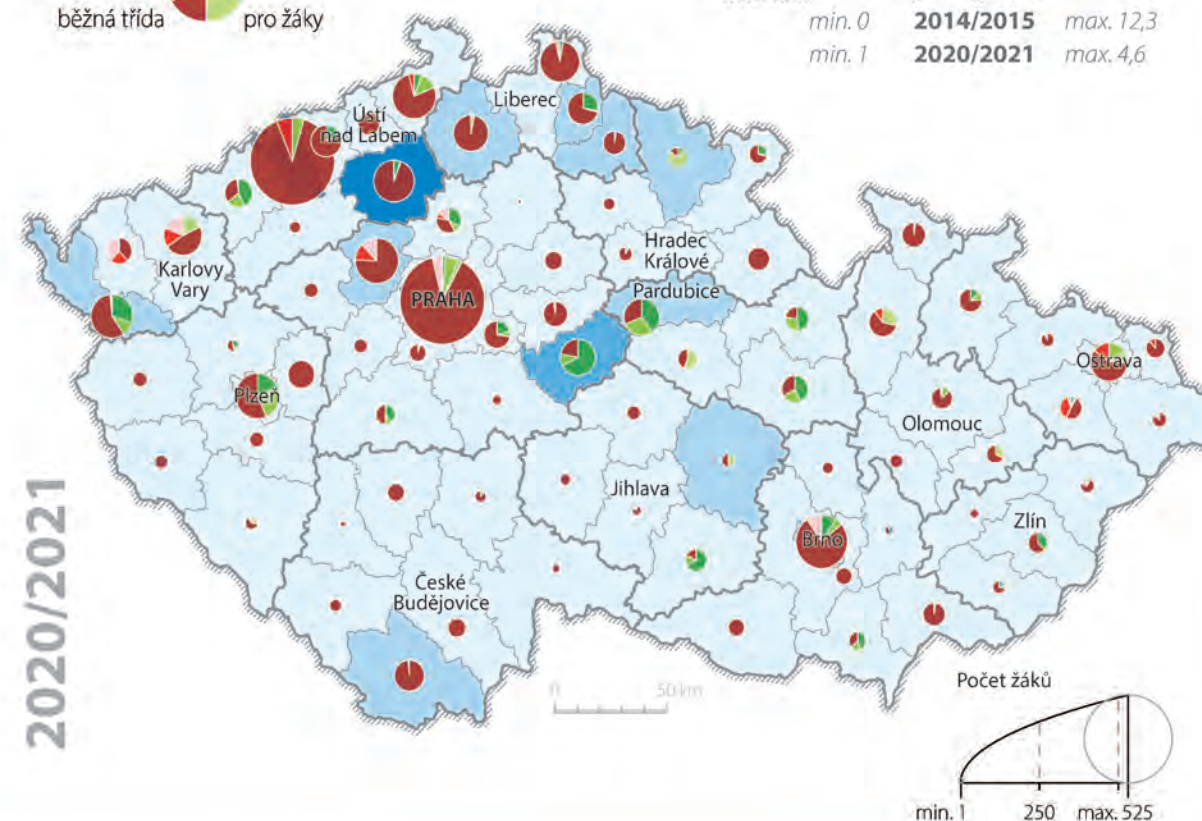
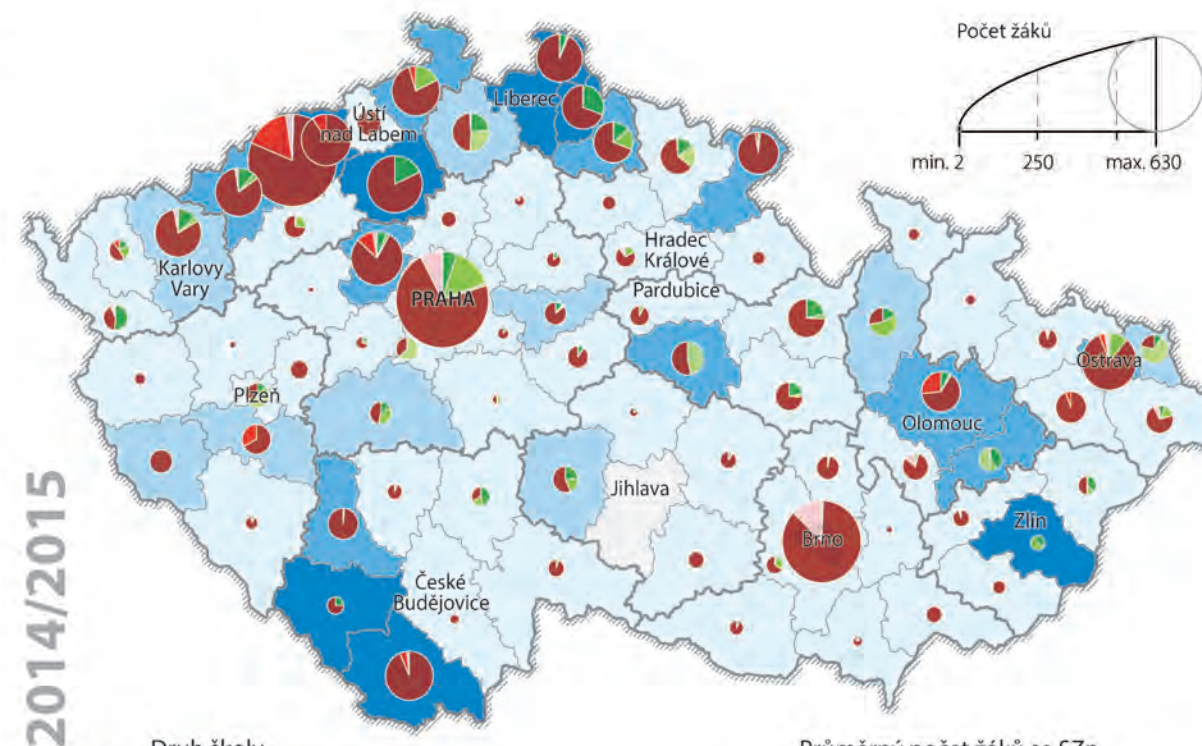

Ve školním roce 2020/2021 se počet žáků se SZn snížil o 1 500. Mohlo se jednat o důsledek změny v metodice vykazování těchto žáků. Žáci se SZn byli v naprosté většině správních obvodů vzdělávání v běžných třídách, avšak v sedmi obvodech se žáci se SZn vzdělávali pouze ve třídách paragrafových. Šlo především o třídy pro žáky s LMP, případně pro jiný typ postižení, nebo o třídy pro žáky v DD se školou. Je to možné v případech, kdy má žák se SZn diagnostikováno ještě další postižení, pro něž je do příslušné třídy zařazen. Téměř ve 40 SO ORP nebyl vůbec žák se SZn vykázán.

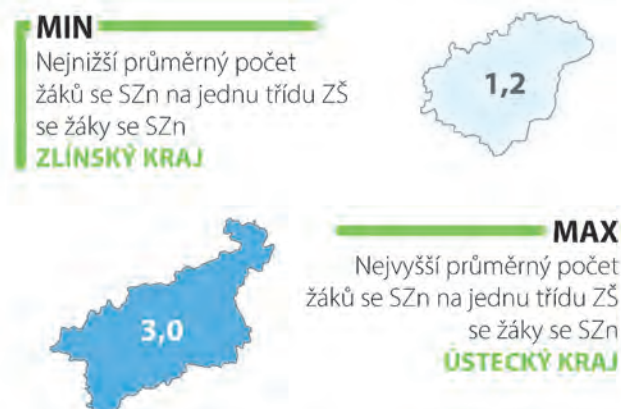

V období 2014/2015 až 2020/2021 se výrazně snížil počet žáků se SZn v běžných třídách i ve třídách pro žáky s LMP v běžných ZŠ. Ubylo i žáků se SZn v ostatních třídách běžných ZŠ. Žáků se SZn v běžných i paragrafových ZŠ, kteří nebyli zařazeni do třídy, bylo v roce 2020/2021 vykazováno jen několik. Téměř totožný počet žáků se SZn ve třídách pro žáky s LMP byl vykazován ve speciálních ZŠ v roce 2014/2015, stejně jako v paragrafových školách v roce 2020/2021. U počtu žáků se SZn zařazených v ostatních třídách speciálních, resp. paragrafových ZŠ byl zaznamenán úbytek, totéž lze konstatovat i v případě počtu žáků se SZn ve třídách v DD se školou, VÚ a DgÚ.

ŽÁCI SE SZn PODLE TRÍD v okresech České republiky

Ve školním roce 2014/2015 byl nejnižší průměrný počet žáků se sociálním znevýhodněním na jednu třídu základní školy v Pardubickém kraji, nejvyšší průměrný počet žáků se SZn na jednu třídu základní školy (více než trojnásobný) v Ústeckém kraji. Vysoký průměrný počet žáků se SZn na jednu třídu uváděly i některé okresy Jihočeského kraje (2 okresy), Zlínského kraje (1 okres), Libereckého kraje (1 okres), vysoký průměrný počet žáků se SZn bylo možné identifikovat také v Praze a Brně. V jednom okrese Kraje Vysočina (okres Jihlava) nebyl vykazován ani jeden žák se SZn.

Ve školním roce 2020/2021 byl nejnižší průměrný počet žáků se SZn na jednu třídu ve Zlínském kraji, nejvyšší průměrný počet žáků se SZn na jednu třídu pak opět v Ústeckém kraji, i když se v porovnání s rokem 2014/2015 snížil průměr z 5,2 na 3,0 (o 40 %). I v krajích s nejnižším průměrným počtem žáků se SZn na jednu třídu v obou sledovaných obdobích došlo k mírnému nárůstu počtu žáků se SZn ve větších aglomeracích (Pardubice, Zlín). Světlejší barva jednotlivých okresů ve školním roce 2020/2021 upozorňuje na celkový pokles průměrného počtu žáků se SZn na jednu třídu.

ODDÍL 3

INDIVIDUÁLNÍ VZDĚLÁVACÍ PLÁN U ŽÁKŮ SE SVP

- 3.1 INDIVIDUÁLNÍ VZDĚLÁVACÍ PLÁN U ŽÁKŮ SE ZP
- 3.2 INDIVIDUÁLNÍ VZDĚLÁVACÍ PLÁN U ŽÁKŮ SE ZZn
- 3.3 INDIVIDUÁLNÍ VZDĚLÁVACÍ PLÁN U ŽÁKŮ SE SZn

3.1 INDIVIDUÁLNÍ VZDĚLÁVACÍ PLÁN U ŽÁKŮ SE ZP

Žákům se zdravotním postižením byl ve školním roce 2014/2015 doporučován individuální vzdělávací plán z důvodu jak zdravotního postižení, tak i zdravotního či sociálního znevýhodnění, což odpovídalo tehdejšímu pojetí speciálních vzdělávacích potřeb.

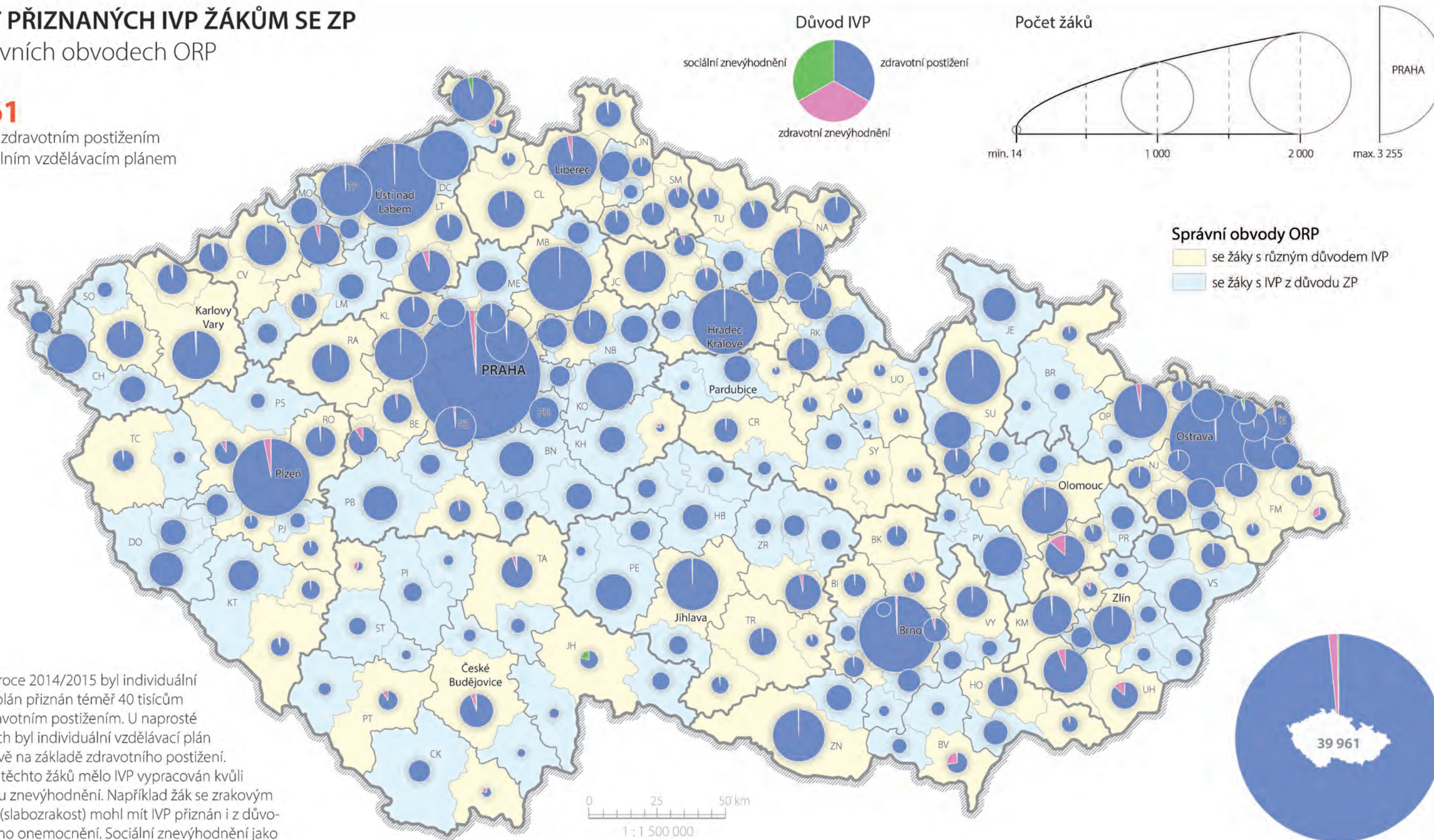
POČET PŘIZNANÝCH IVP ŽÁKŮM SE ZP ve správních obvodech ORP

39 961

žáků ZŠ se zdravotním postižením
s individuálním vzdělávacím plánem

2014/2015

Ve školním roce 2014/2015 byl individuální vzdělávací plán přiznán téměř 40 tisícům žáků se zdravotním postižením. U naprosté většiny z nich byl individuální vzdělávací plán přiznán právě na základě zdravotního postižení. Ovšem 543 těchto žáků mělo IVP vypracován kvůli zdravotnímu znevýhodnění. Například žák se zrakovým postižením (slabozrakost) mohl mít IVP přiznán i z důvodu závažného onemocnění. Sociální znevýhodnění jako důvod přiznání IVP bylo zaznamenáno pouze u 92 žáků se zdravotním postižením.

39 326 z důvodu ZP, 543 z důvodu ZZn, 92 z důvodu SZn

POČET PŘIZNANÝCH IVP ŽÁKŮM SE ZP ve správních obvodech ORP

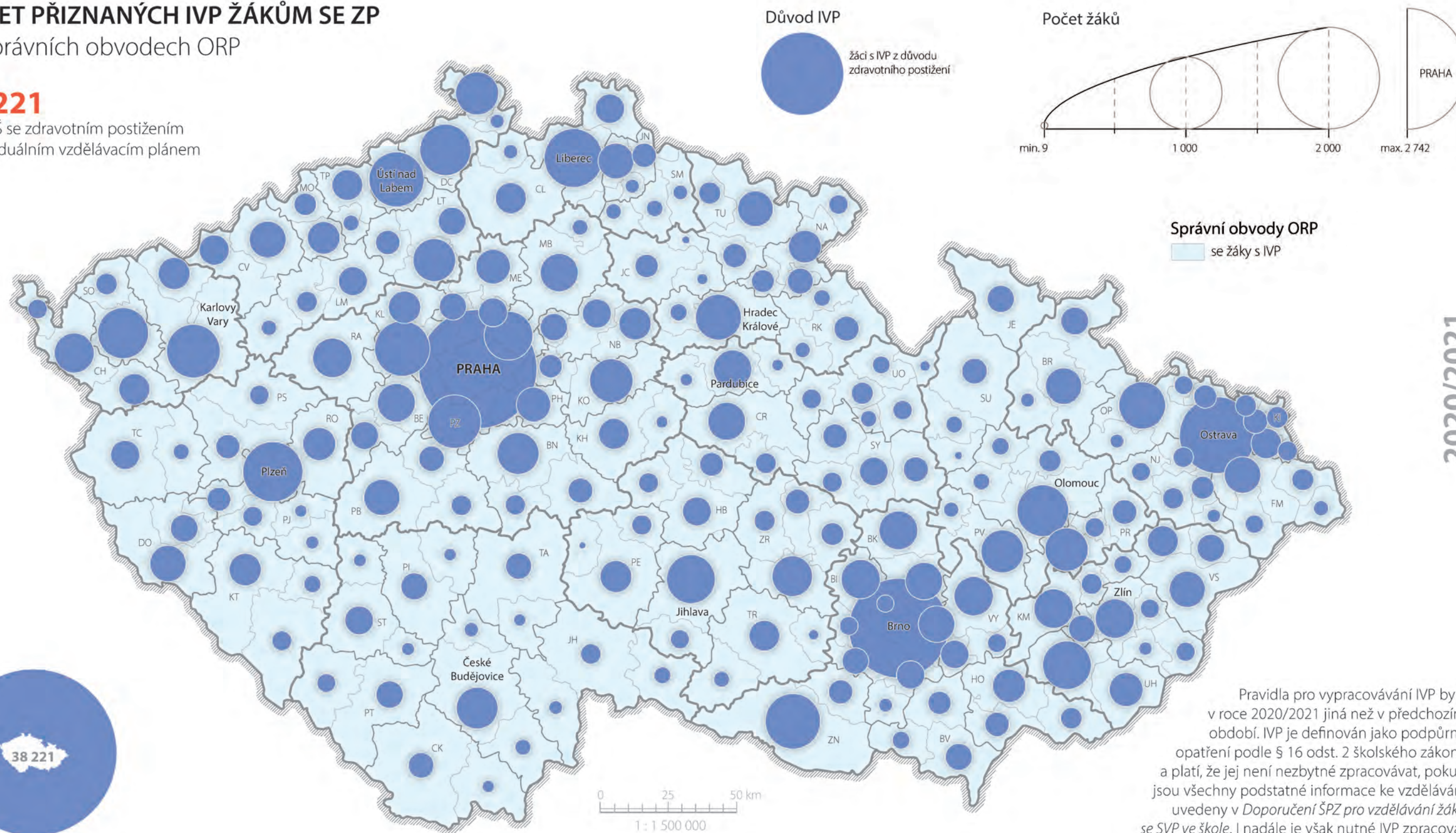
38 221

žáků ZŠ se zdravotním postižením
s individuálním vzdělávacím plánem

38 221 z důvodu ZP

Na rozdíl od roku 2014/2015 se ve školním roce 2020/2021 u žáků se zdravotním postižením již neuváděl důvod vedoucí k vypracování IVP. Rovněž bylo zavedeno, že v tomto období měl IVP charakter podpůrného opatření podle zákona.

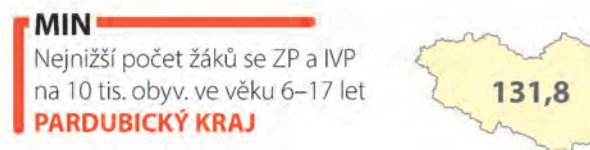
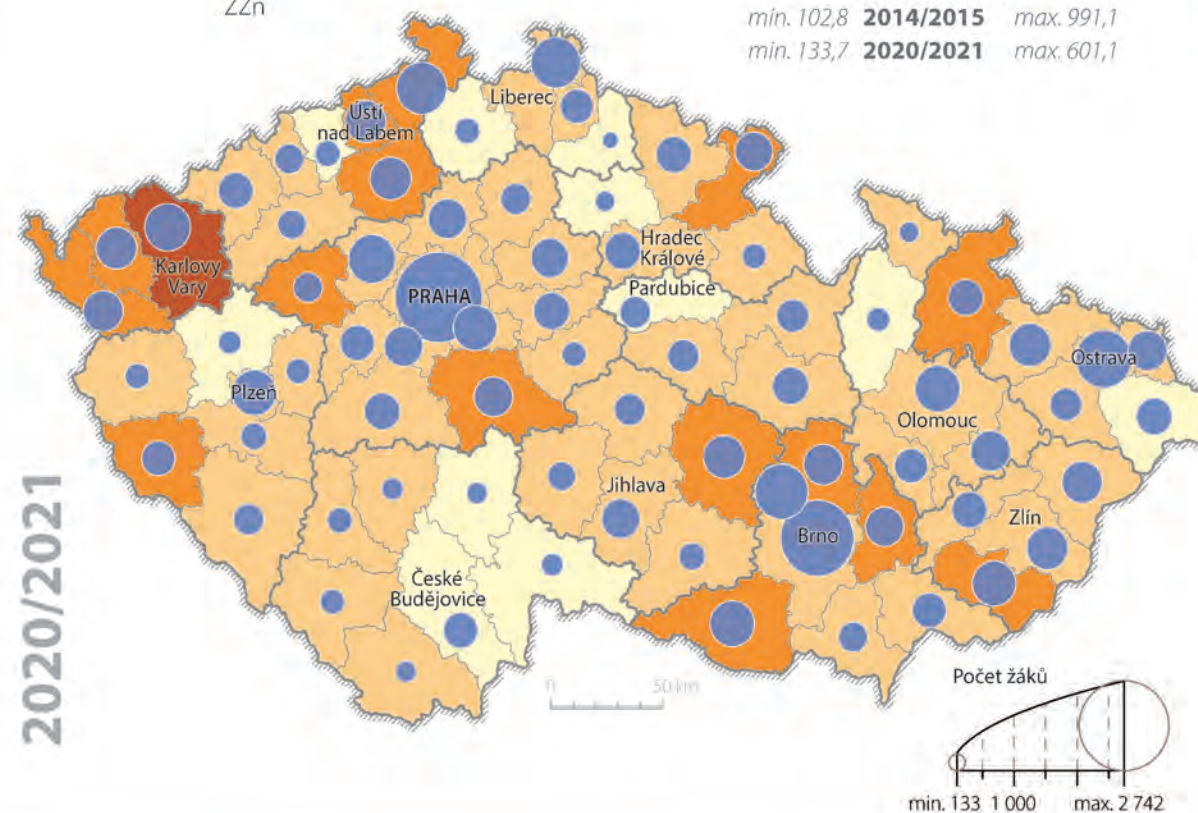
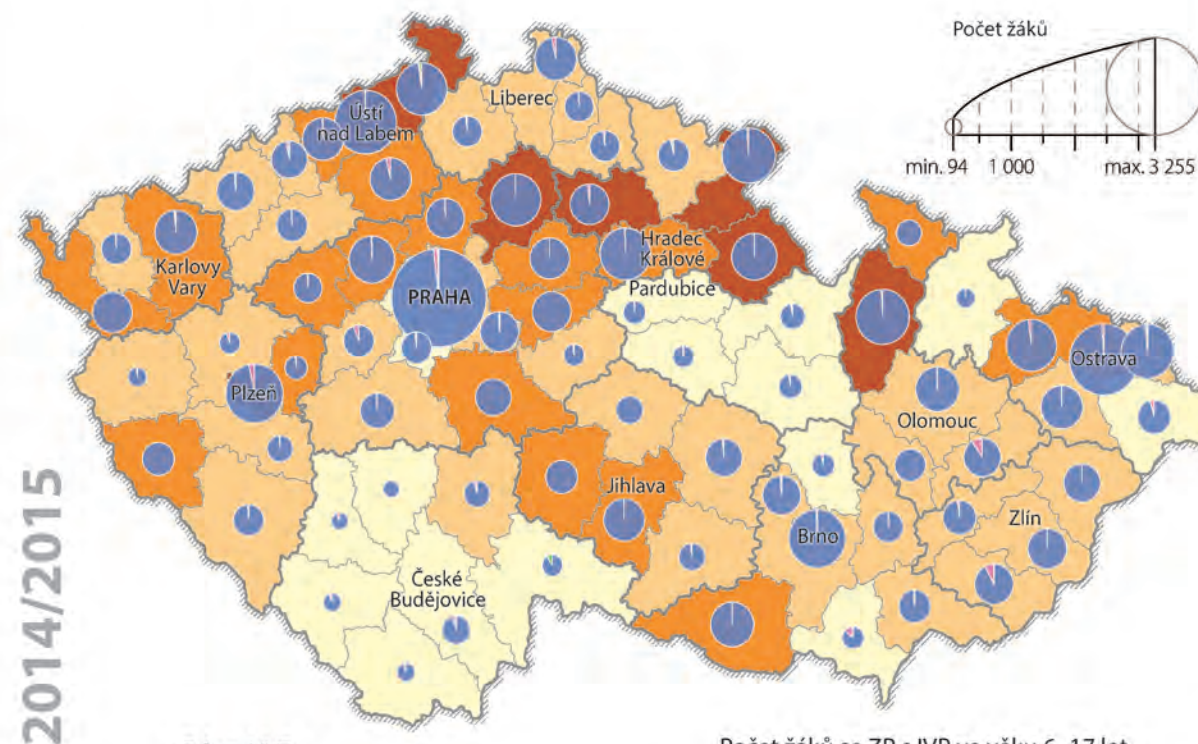

Pravidla pro vypracování IVP byla v roce 2020/2021 jiná než v předchozím období. IVP je definován jako podpůrné opatření podle § 16 odst. 2 školského zákona a platí, že jej není nezbytné zpracovávat, pokud jsou všechny podstatné informace ke vzdělávání uvedeny v *Doporučení ŠPZ pro vzdělávání žáka se SVP ve škole*. I nadále je však nutné IVP zpracovat v případě, dochází-li ke změně obsahu vzdělávání a výstupů ze vzdělávání.

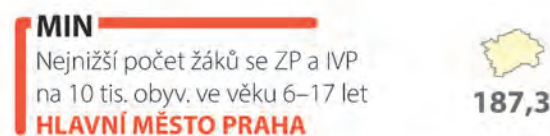

Rozdíly v počtu žáků s IVP ve školním roce 2014/2015 a 2020/2021 lze vysvětlit změnou účelu a významu IVP ve obou obdobích. V roce 2014/2015 bylo nutné pomocí IVP zaznamenat všechny změny v metodách výuky, hodnocení a pravidlech komunikace se žákem a všechna podstatná doporučení pro práci s daným žákem. V roce 2014/2015 byly žákům se zdravotním postižením IVP dominantně přiznávány právě z důvodu existence daného postižení. IVP přiznaný z důvodu zdravotního nebo sociálního znevýhodnění byl ve školách zastoupen jen ojediněle. Ve speciálních školách byl IVP využíván v případě, kdy bylo nutné upravit podmínky vzdělávání pro další typ znevýhodnění, než pro který byla speciální škola primárně zřízena. V roce 2020/2021 se již nevykazovala příčina přiznání IVP u žáků se zdravotním postižením. Školská poradenská zařízení (SPC + PPP) popisovala podrobně úpravy podmínek vzdělávání v *Doporučení ŠPZ pro vzdělávání žáka se SVP ve škole* (tiskopis – vzor je přílohou vyhlášky č. 27/2016 Sb., v platném znění). S doporučením byli seznámeni také zákonní zástupci žáka a je pravidelně vyhodnocováno jeho plnění. Na jedné straně existence uvedeného doporučení a na druhé straně fakt, že nově bylo IVP legislativně pojímáno jako podpůrné opatření podle novely školského zákona, vedly k celkovému snížení počtu individuálních vzdělávacích plánů.

ŽÁCI SE ZP PODLE IVP v okresech České republiky

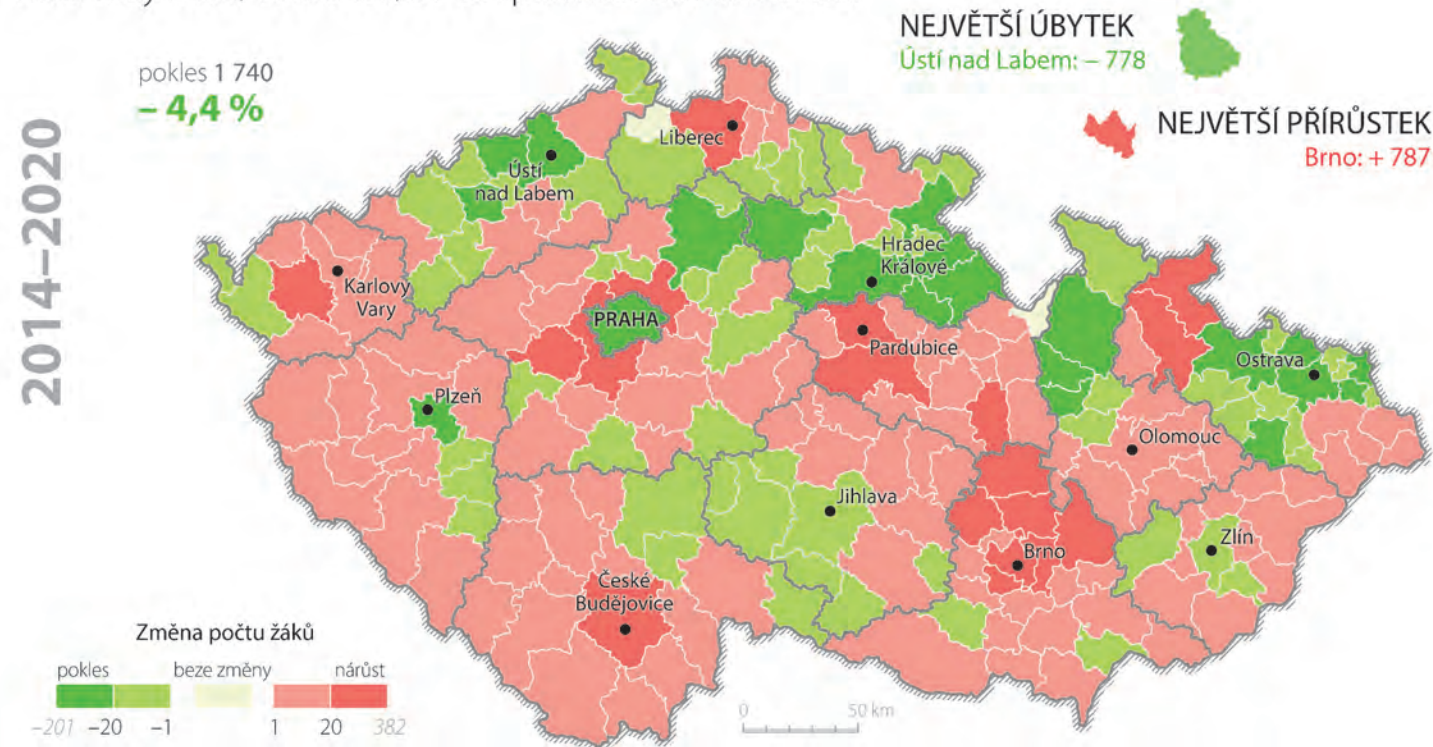
Ve školním roce 2014/2015 byl nejnižší počet žáků se ZP a zároveň s IVP v Pardubickém kraji a nejvyšší poměrný počet žáků se ZP a zároveň s IVP v sousedním Královéhradeckém kraji (4,5x více). Nízký počet žáků se ZP a IVP byl také v Jihočeském kraji (na rozdíl od některých okresů Plzeňského, Ústeckého a Libereckého kraje). Lze předpokládat, že minimální počty IVP byly vykazovány v okresech, kde žáci se ZP docházeli do speciálních škol a ŠVP již byly uzpůsobeny jejich potřebám. V okresech s vysokým počtem vykázaných IVP zřejmě nebyl dostatek míst ve speciálních školách a žáci byli s IVP integrováni.

Ve školním roce 2020/2021 vykazovala nejnižší počet žáků s IVP Praha, nejvyšší počet IVP pak Karlovarský kraj (3x více). Počty žáků se ZP a zároveň s IVP souvisely v uvedeném školním roce se změnou významu IVP. V tomto období se již běžně pracovalo s *Doporučením ŠPZ pro vzdělávání žáka se SVP ve škole*, v němž byly podrobně popsány modifikace vzdělávacích postupů, a nebylo tedy nutné v každém případě (pro každého žáka se ZP) zpracovávat IVP. Žáci v paragrafové škole měli vypracován IVP, v němž byly uvedeny především úpravy obsahu a výstupů ze vzdělávání v případě závažných dopadů zdravotního postižení na vzdělávání. V některých případech mohlo jít o žáky se ZP, pro které nebyla daná škola primárně zřízena.

ZMĚNA POČTU ŽÁKŮ SE ZP PODLE IVP

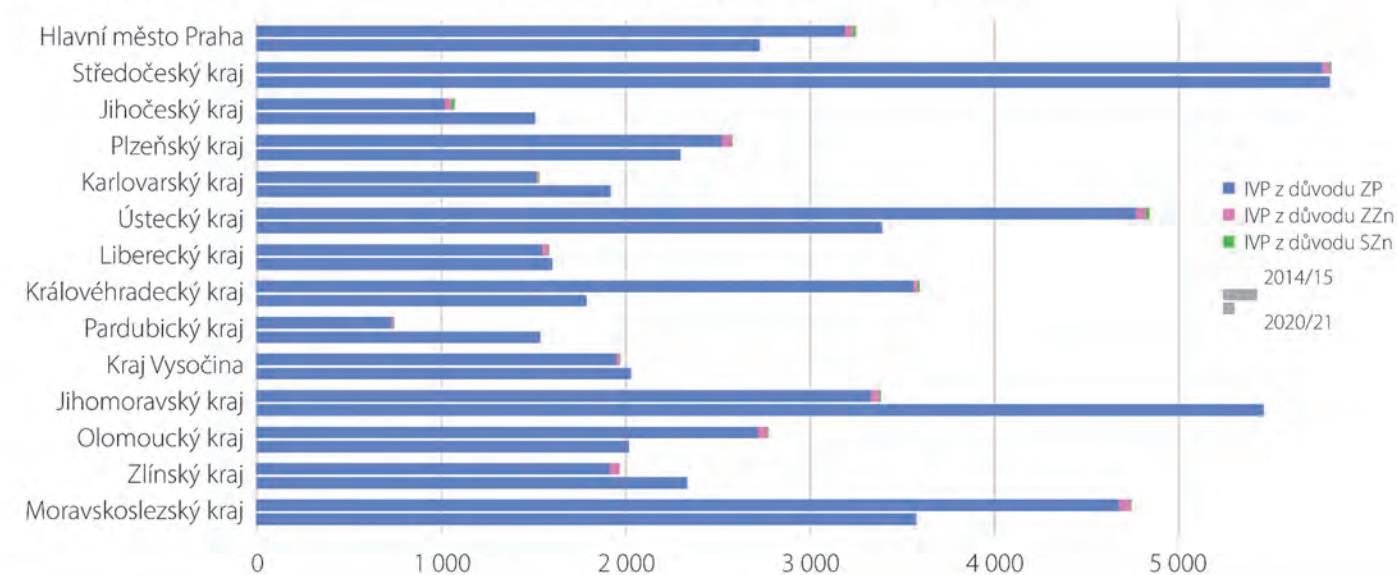
mezi roky 2014/15 a 2020/21 ve správních obvodech ORP

Ve sledovaném období lze nárůst nebo úbytek počtu žáků se ZP a zároveň s IVP vysvětlit dvěma způsoby. Na počátku období 2014/2015 byl každý integrovaný žák se SVP vzděláván podle IVP. V jeho IVP byly zaznamenány všechny modifikace metod, postupů, hodnocení, ale i změny v obsahu a ve výstupech ze vzdělávání. Při vzdělávání žáků v tehdejších speciálních školách se IVP vyskytovalo výjimečně, většinou

za účelem podpory žáka, pro jehož typ zdravotního postižení nebyla škola primárně zřízena. Ke konci sledovaného období měl již IVP přesně vymezený význam. Vypracoval se pouze v případech změn v obsahu a ve výstupech ze vzdělávání v porovnání s příslušným ŠVP v běžných i paragrafových školách. Ostatní modifikace postupů byly uvedeny v *Doporučení ŠPZ pro vzdělávání žáka se SVP ve škole.*

POROVNÁNÍ POČTU ŽÁKŮ SE ZP PODLE IVP v krajích ČR

POČET ŽÁKŮ SE ZP PODLE IVP v okresech ČR

OKRES	školní rok	POČET ŽÁKŮ SE ZP PODLE INDIVIDUÁLNÍHO VZDĚLÁVACÍHO PLÁNU			
		IVP z důvodu ZP 14/15	IVP z důvodu ZZn 14/15	IVP z důvodu SZn 14/15	IVP u žáků se ZP 20/21
Benešov		456	0	0	559
Beroun		330	20	0	432
Blansko		174	6	0	565
Brno-město		1 151	8	0	1 943
Brno-venkov		536	7	0	1 027
Bruntál		122	1	0	444
Břeclav		144	22	1	305
Česká Lípa		313	5	0	227
České Budějovice		259	11	2	426
Český Krumlov		109	4	0	154
Děčín		903	7	14	916
Domažlice		397	0	0	447
Frýdek-Místek		376	16	0	464
Havlíčkův Brod		261	0	0	350
Hlavní město Praha		3 196	45	14	2 742
Hodonín		356	5	0	419
Hradec Králové		919	1	1	468
Cheb		558	0	0	573
Chomutov		502	3	2	443
Chrudim		153	1	0	359
Jablonec nad Nisou		315	1	0	407
Jeseník		228	0	0	144
Jičín		541	10	0	140
Jihlava		609	2	0	531
Jindřichův Hradec		137	0	14	171
Karlovy Vary		639	5	4	761
Karviná		972	10	5	549
Kladno		762	3	1	805
Klatovy		329	2	2	335
Kolín		495	0	0	399
Kroměříž		390	8	0	450
Kutná Hora		151	3	0	210
Liberec		629	22	1	845
Litoměřice		593	21	1	623
Louny		344	2	0	293
Mělník		529	1	0	540
Mladá Boleslav		910	1	1	329
Most		461	13	0	306
Náchod		1 024	8	2	514
Nový Jičín		634	1	2	372
Nymburk		580	0	1	532
Olomouc		607	1	1	690
Opava		969	18	0	685
Ostrava-město		1 689	18	0	1 130
Pardubice		179	1	0	344
Pelhřimov		367	0	0	284
Písek		94	0	0	170
Plzeň-jih		208	1	1	207
Plzeň-město		1 120	35	2	706
Plzeň-sever		175	9	0	187
Praha-východ		558	4	1	734
Praha-západ		325	5	0	548
Prachatice		101	7	0	213
Prostějov		369	1	0	421
Přerov		449	44	3	557
Příbram		392	3	0	461
Rakovník		287	1	1	303
Rokycany		199	1	1	213
Rychnov nad Kněžnou		743	2	0	220
Semily		297	5	0	133
Sokolov		325	3	0	596
Strakonice		91	7	0	223
Svitavy		190	5	0	474
Šumperk		1 021	9	0	193
Tábor		232	8	2	160
Tachov		122	2	0	215
Teplice		609	5	0	234
Trutnov		341	5	7	455
Třebíč		246	4	1	251
Uherské Hradiště		496	43	0	687
Ústí nad Labem		1 366	7	0	595
Ústí nad Orlicí		212	4	2	371
Vsetín		488	1	0	590
Vyškov		293	0	0	504
Zlín		546	1	0	620
Znojmo		657	0	2	704
Žďár nad Sázavou		476	8	0	624

3.2 INDIVIDUÁLNÍ VZDĚLÁVACÍ PLÁN U ŽÁKŮ SE ZZn

Žákům se zdravotním znevýhodněním byl ve školním roce 2014/2015 vypracováván individuální vzdělávací plán z důvodu jak zdravotního postižení, tak i zdravotního či sociálního znevýhodnění, což vycházelo z tehdejšího pojetí speciálních vzdělávacích potřeb žáků.

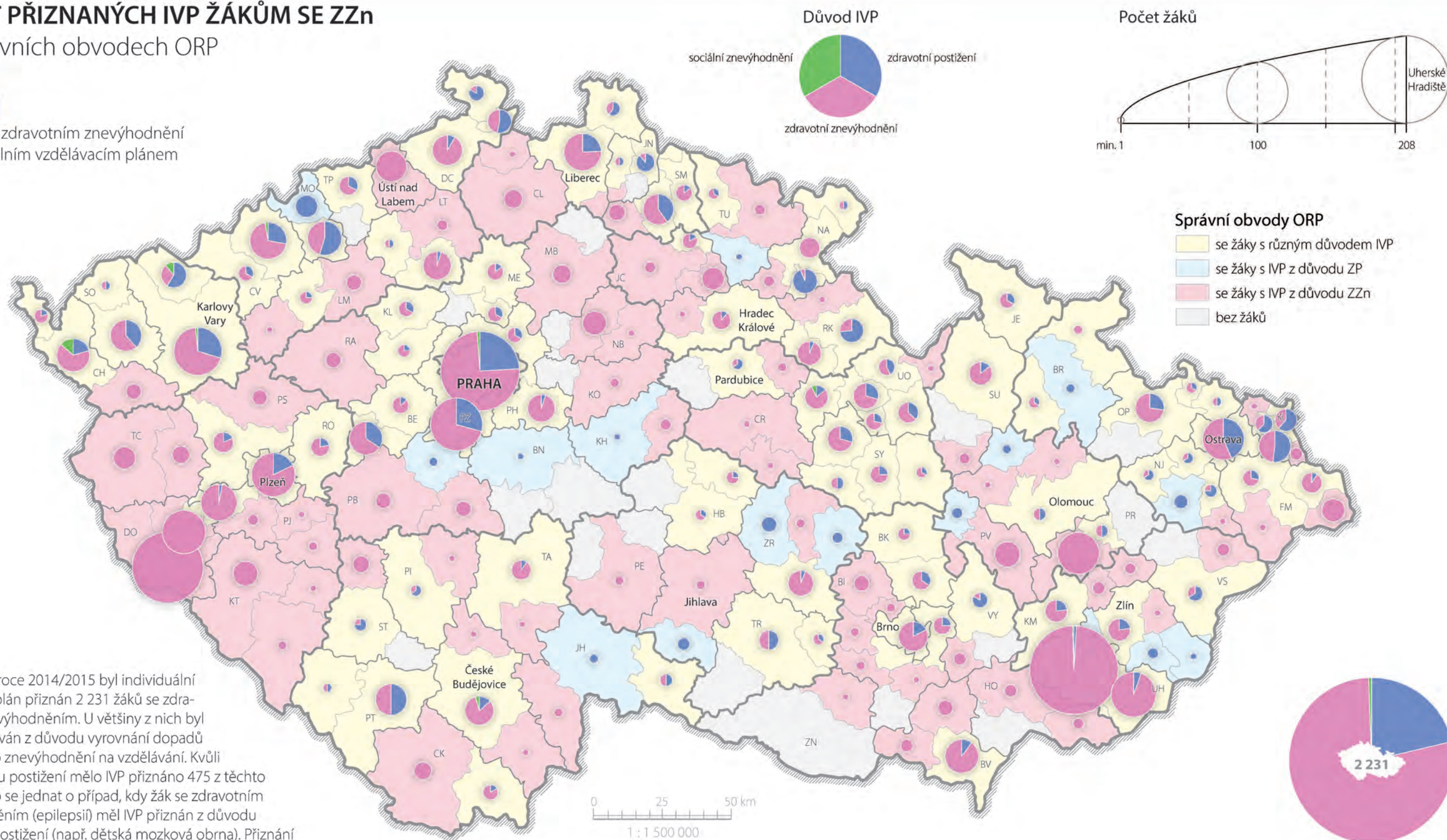
POČET PŘIZNANÝCH IVP ŽÁKŮM SE ZZn ve správních obvodech ORP

2 231

žáků ZŠ se zdravotním znevýhodněním s individuálním vzdělávacím plánem

2014/2015

Ve školním roce 2014/2015 byl individuální vzdělávací plán přiznán 2 231 žákům se zdravotním znevýhodněním. U většiny z nich byl IVP vypracován z důvodu vyrovnání dopadů zdravotního znevýhodnění na vzdělávání. Kvůli zdravotnímu postižení mělo IVP přiznáno 475 z těchto žáků. Mohlo se jednat o případ, kdy žák se zdravotním znevýhodněním (epilepsií) měl IVP přiznán z důvodu tělesného postižení (např. dětská mozková obrna). Přiznání IVP z důvodu sociálního znevýhodnění bylo vykázáno pouze u 13 žáků se zdravotním znevýhodněním.

475 z důvodu ZP, 1 743 z důvodu ZZn, 13 z důvodu SZn

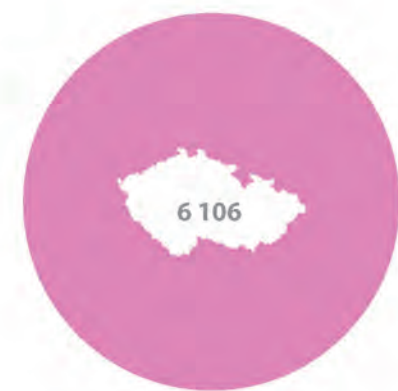

Ve školním roce 2020/2021 se již u žáků se zdravotním znevýhodněním ve statistických výkazech neuváděl důvod vedoucí k vypracování IVP. Pokud měli tyto žáci doporučení k vypracování IVP, jednalo se o nárokové podpůrné opatření v rámci doporučení ke vzdělávání podle zákona.

POČET PŘIZNANÝCH IVP ŽÁKŮM SE ZZn ve správních obvodech ORP

6 106

žáků ZŠ se zdravotním znevýhodněním s individuálním vzdělávacím plánem

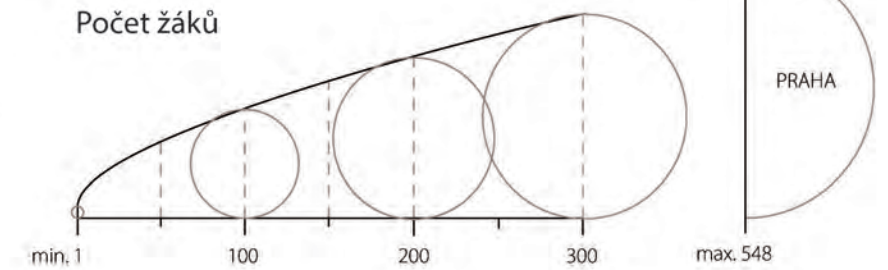
6 106 z důvodu ZZn

Důvod IVP

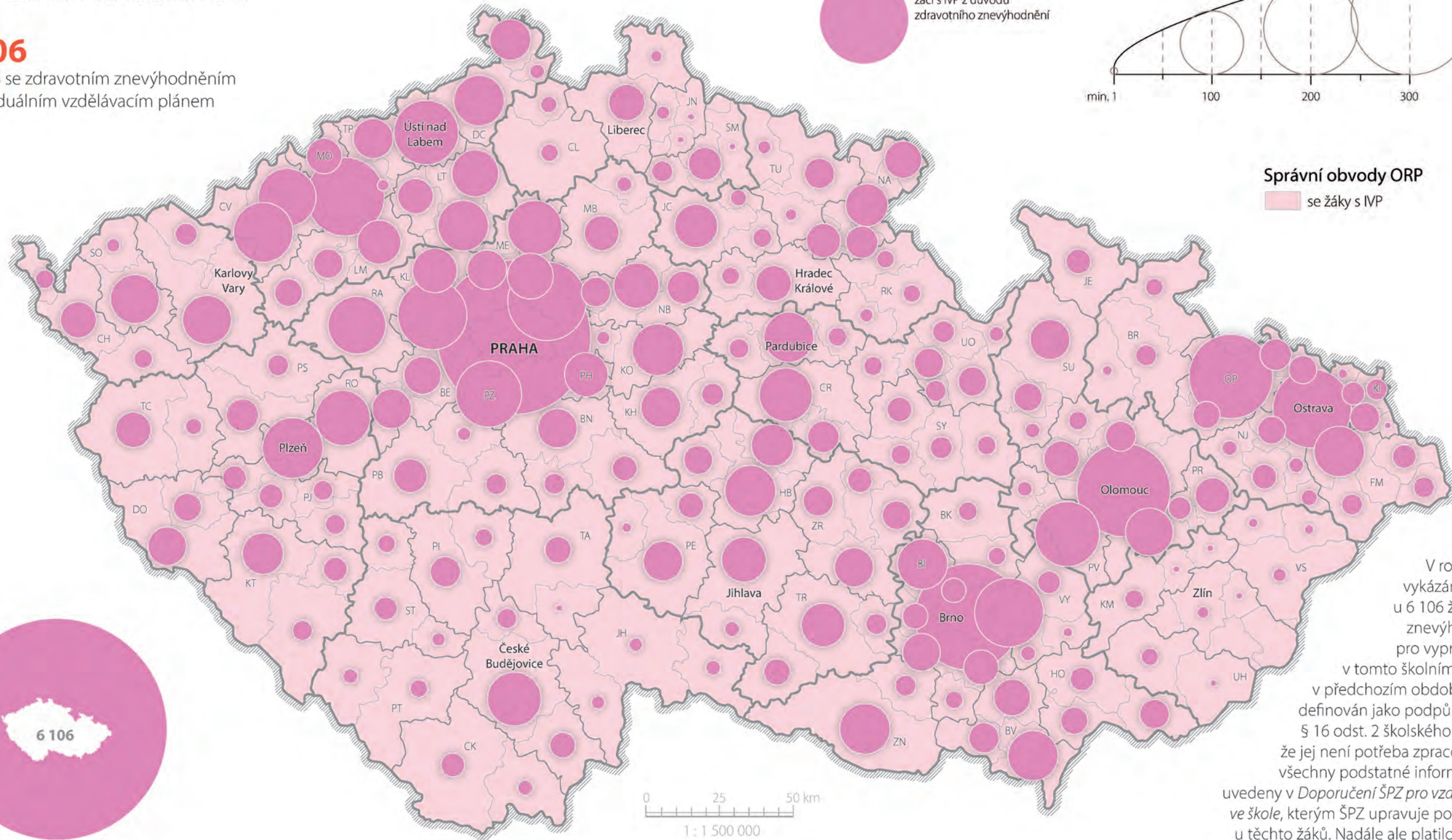
žáci s IVP z důvodu
zdravotního znevýhodnění

Počet žáků

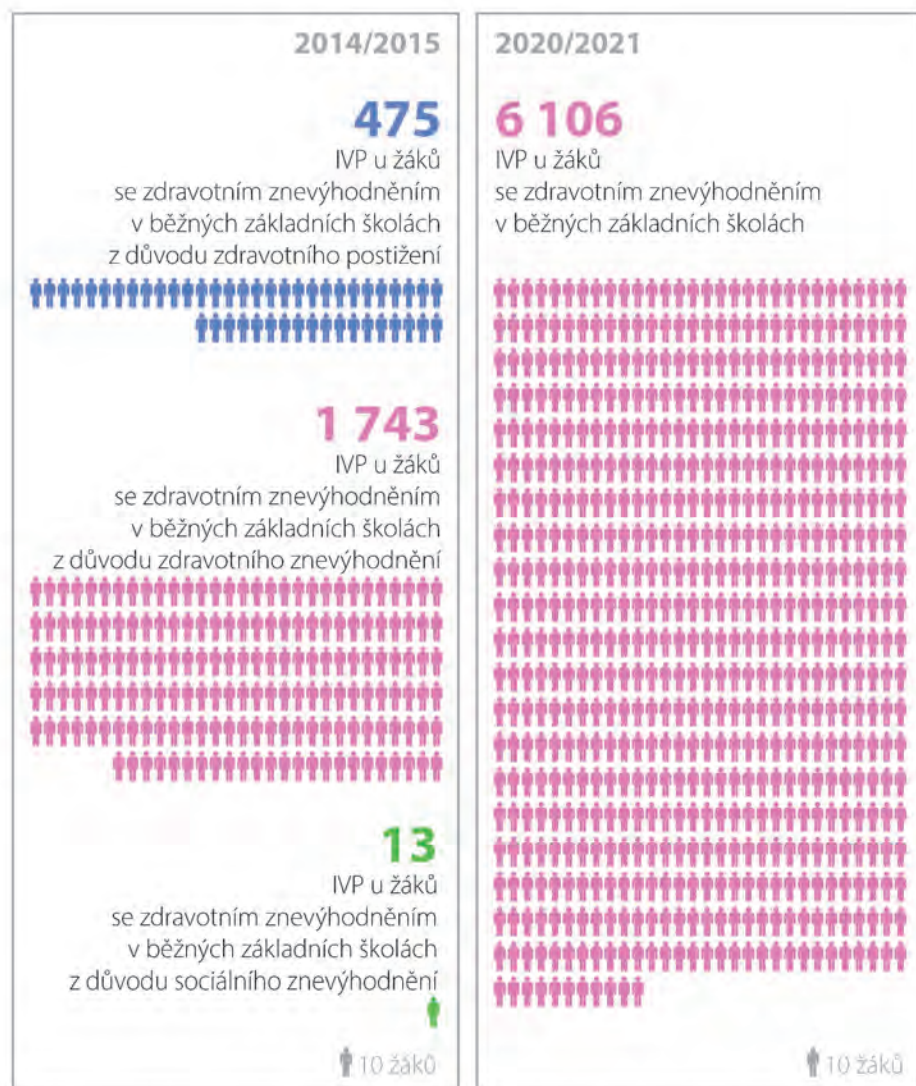
Správní obvody ORP

se žáky s IVP

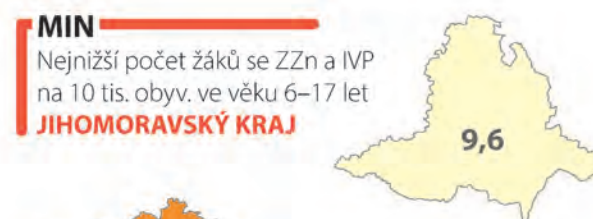
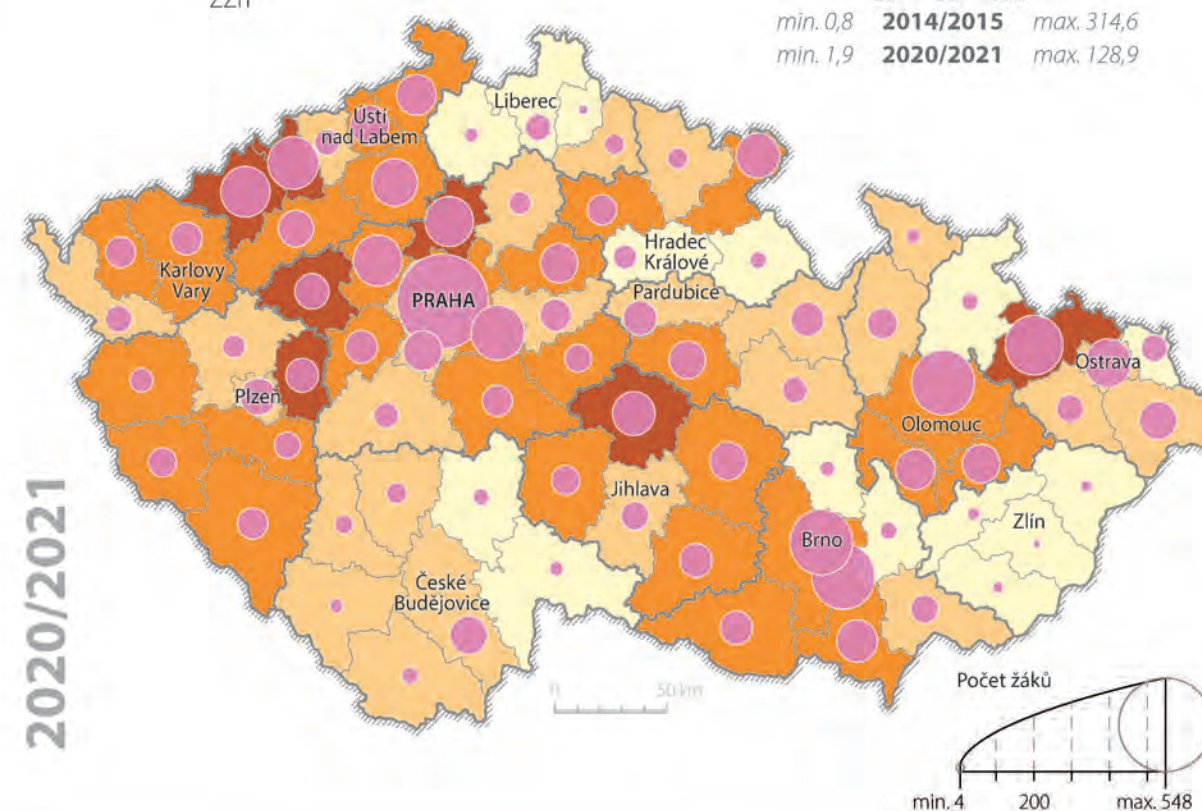
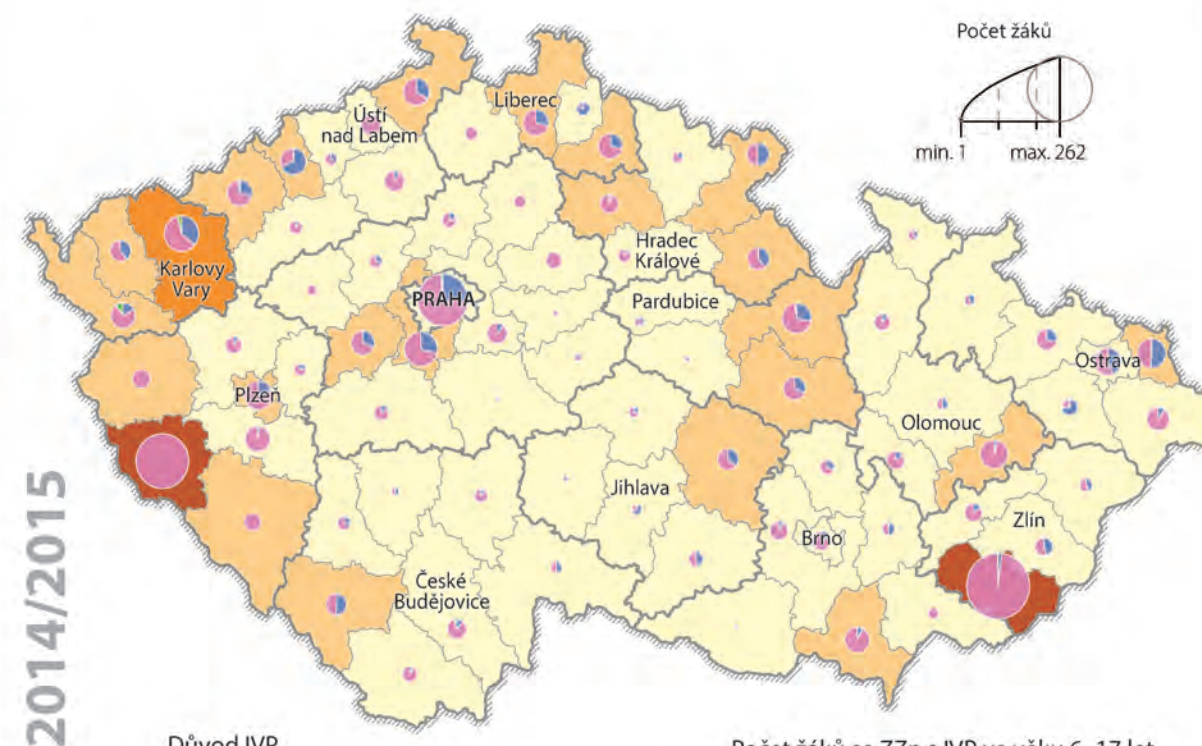
2020/2021

V roce 2020/2021 bylo vykázáno vypracování IVP u 6 106 žáků se zdravotním znevýhodněním. Pravidla pro vypracování IVP byla v tomto školním roce jiná než v předchozím období. IVP byl sice stále definován jako podpůrné opatření podle § 16 odst. 2 školského zákona, ale platilo, že jej není potřeba zpracovávat, pokud jsou všechny podstatné informace ke vzdělávání uvedeny v *Doporučení ŠPZ pro vzdělávání žáka se SVP ve škole*, kterým ŠPZ upravuje podmínky vzdělávání u těchto žáků. Nadále ale platilo, že IVP bylo nutné zpracovat vždy, pokud byla doporučena úprava obsahu a výstupů ze vzdělávání.

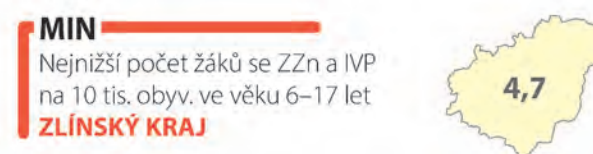

Rozdíly v počtu žáků se zdravotním znevýhodněním, u kterých bylo vykázáno vypracování IVP ve školním roce 2014/2015 i 2020/2021, lze vysvětlit především změnou identifikace zdravotního znevýhodnění ve statistických výkazech. Ve školním roce 2014/2015 bylo možné identifikovat žáka s IVP ve třech skupinách: žák se ZP, žák se ZZn a žák se SZn. Po roce 2016 byl žákům se zdravotním znevýhodněním a žákům se zdravotním postižením po diagnostice SVP přidělen v ŠPZ identifikátor znevýhodnění, na jehož základě bylo možné školám doporučit podpůrná opatření, některá i s finanční náročností. Vzhledem k možné dostupnosti podpory se tedy počet diagnostikovaných žáků, kterým byl doporučen IVP, ve školním roce 2020/2021 zvýšil. Ovšem v tomto roce se již u žáků se ZZn nevykazovala příčina přiznání IVP. Školská poradenská zařízení totiž v této době popisovala podrobně úpravy podmínek vzdělávání v *Doporučení ŠPZ pro vzdělávání žáka se SVP ve škole*. S tímto dokumentem byli seznámeni také zákonní zástupci žáka. Na jedné straně tedy existovalo doporučení od ŠPZ, na druhé straně fakt, že nově bylo IVP podle školského zákona legislativně pojímáno jako podpůrné opatření. Hypoteticky by se tato skutečnost měla odrazit v celkovém snížení počtu těchto vzdělávacích dokumentů. U skupiny žáků se ZZn se tato hypotéza v roce 2020/2021 nepotvrdila, naopak počet vykázaných IVP byl v tomto roce vyšší, což mohlo být způsobeno i tím, že v tomto roce bylo také diagnostikováno více žáků se ZZn obecně.

ŽÁCI SE ZZn PODLE IVP v okresech České republiky

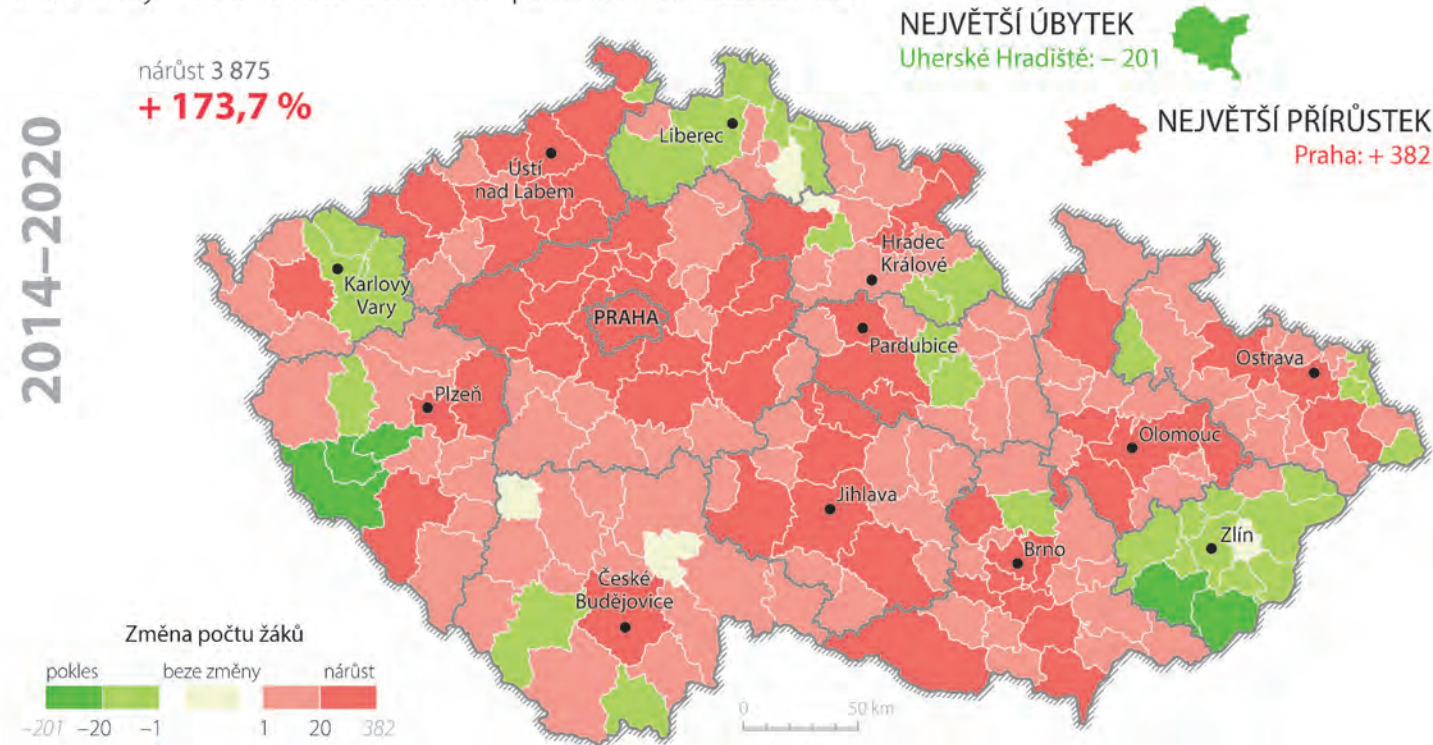
Ve školním roce 2014/2015 byl nejnižší počet žáků se zdravotním znevýhodněním a zároveň s individuálním vzdělávacím plánem v Jiho-moravském kraji a nejvyšší poměrný počet žáků se zdravotním znevýhodněním a zároveň s IVP v Plzeňském kraji (6x více). Ovšem v uvedeném roce byl diagnostikován celkově výrazně nižší počet žáků se ZZn napříč celou Českou republikou. Na první pohled výrazně vybočují okresy Domažlice a Uherské Hradiště, následuje okres Karlovy Vary, kde bylo vykázáno nejvíce žáků se zdravotním znevýhodněním, kteří měli současně zpracovaný IVP.

Ve školním roce 2020/2021 (v souvislosti se změnou legislativy po roce 2016) se téměř ve všech krajích zvýšil počet diagnostikovaných žáků se ZZn a v souvislosti s tím i počet žáků se ZZn a s IVP. Nejméně žáků bylo ve Zlínském kraji, nižší počet byl zaznamenán i v Libereckém kraji, zatímco nejvyšší v Ústeckém kraji (17x více). Zajímavé je výrazné snížení počtu žáků se ZZn v okrese Uherské Hradiště, který v roce 2014/2015 vykazoval vysoký počet těchto žáků s IVP. Počet žáků se zdravotním znevýhodněním a zároveň s IVP narostl i přes změnu významu individuálního vzdělávacího plánu.

ZMĚNA POČTU ŽÁKŮ SE ZZn PODLE IVP

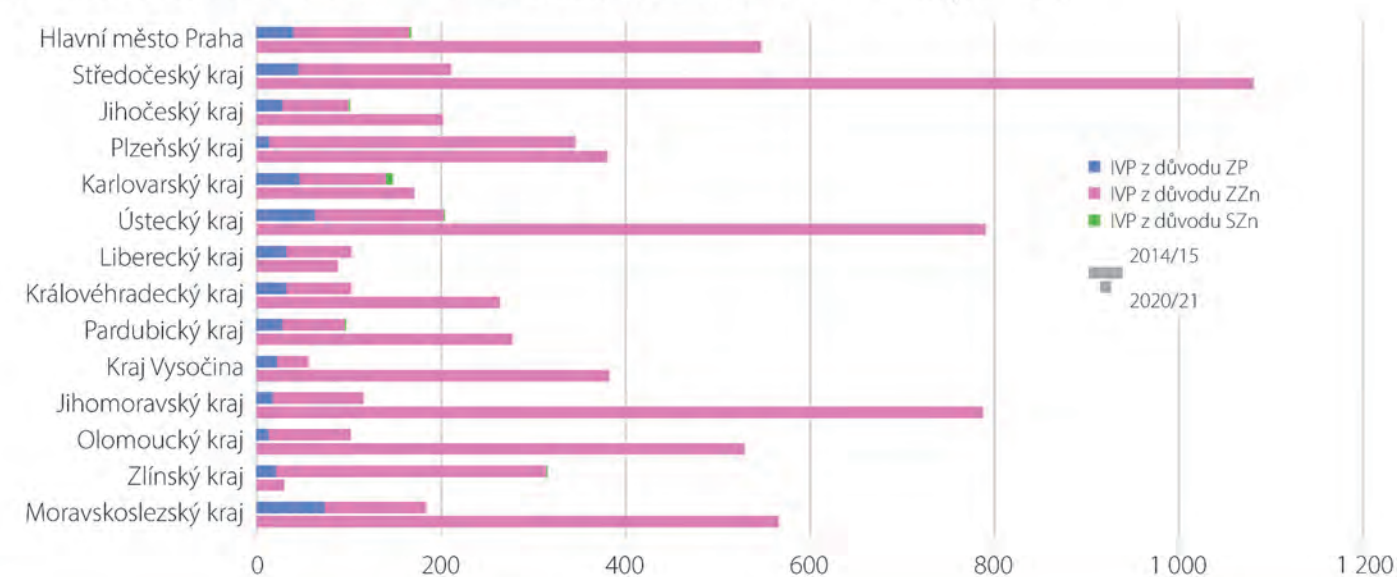
mezi roky 2014/15 a 2020/21 ve správních obvodech ORP

Mezi lety 2014–2020 se zvýšil počet IVP u žáků se ZZn. Tento jev lze vysvětlit změnou legislativy a vykazování žáků se ZZn po 1. září 2016. Těmto žákům totiž po diagnostice SVP v ŠPZ bylo možné doporučit do školy pomůcky a další podpůrná opatření (i s finanční náročností), a školy tak měly motivaci informovat rodiče o možnosti diagnostiky v ŠPZ. Nově diagnostikovaní žáci měli kromě jiného doporučen

i IVP, který školy vykazovaly ve statistických výkazech. Zajímavé je, že přes výše uvedené lze v několika správních obvodech (nejvíce v ZLK a LBK) sledovat pokles počtu žáků se ZZn, kteří měli vypracovaný IVP. Vysvětlením by mohlo být striktní uplatňování doporučení, které uvádí, že IVP není třeba vypracovávat, pokud jsou podstatné skutečnosti uvedeny v *Doporučení ŠPZ pro vzdělávání žáka se SVP ve škole.*

POROVNÁNÍ POČTU ŽÁKŮ SE ZZn PODLE IVP v krajích ČR

POČET ŽÁKŮ SE ZZn PODLE IVP v okresech ČR

OKRES	školní rok	POČET ŽÁKŮ SE ZZn PODLE INDIVIDUÁLNÍHO VZDĚLÁVACÍHO PLÁNU			
		IVP z důvodu ZP 14/15	IVP z důvodu ZZn 14/15	IVP z důvodu SZn 14/15	IVP u žáků se ZZn 20/21
Benešov		1	0	0	65
Beroun		11	25	0	68
Blansko		4	9	0	15
Brno-město		4	19	0	261
Brno-venkov		2	19	0	265
Bruntál		3	4	0	19
Břeclav		3	37	0	110
Česká Lípa		0	10	0	13
České Budějovice		3	20	1	91
Český Krumlov		1	13	0	18
Děčín		15	30	0	103
Domažlice		0	212	0	59
Frydek-Místek		3	30	0	93
Havlíčkův Brod		2	5	0	121
Hlavní město Praha		40	124	2	548
Hodonín		0	7	0	50
Hradec Králové		1	9	0	36
Cheb		7	29	4	46
Chomutov		12	29	1	160
Chrudim		0	2	0	87
Jablonec nad Nisou		9	2	0	6
Jeseník		2	4	0	14
Jičín		1	21	0	57
Jihlava		4	2	0	50
Jindřichův Hradec		4	4	0	13
Karlovy Vary		28	47	3	66
Karviná		27	26	0	45
Kladno		3	7	0	157
Klatovy		0	19	0	61
Kolín		0	2	0	59
Kroměříž		3	17	0	10
Kutná Hora		1	3	0	48
Liberec		12	32	0	33
Litoměřice		2	24	0	139
Louny		1	10	0	82
Mělník		3	10	0	155
Mladá Boleslav		0	9	0	33
Most		30	14	0	171
Náchod		16	16	0	125
Nový Jičín		12	4	0	48
Nymburk		0	16	0	93
Olomouc		3	4	0	251
Opava		9	19	0	234
Ostrava-město		20	26	0	142
Pardubice		2	3	0	76
Pelhřimov		0	2	0	53
Písek		2	2	0	28
Plzeň-jih		1	12	0	37
Plzeň-město		9	42	0	85
Plzeň-sever		2	15	0	34
Praha-východ		3	23	0	188
Praha-západ		21	51	0	100
Prachatice		14	14	0	12
Prostějov		3	18	0	102
Přerov		2	48	0	93
Příbram		2	12	0	40
Rakovník		0	6	0	77
Rokycany		2	7	0	70
Rychnov nad Kněžnou		12	19	0	18
Semily		11	26	0	36
Sokolov		11	17	0	59
Strakonice		3	8	0	23
Svitavy		10	22	0	42
Šumperk		2	15	0	60
Tábor		1	10	0	17
Tachov		0	21	0	35
Teplice		3	6	0	40
Trutnov		2	5	0	28
Třebíč		6	7	0	70
Uherské Hradiště		5	256	1	8
Ústí nad Labem		0	25	0	97
Ústí nad Orlicí		16	40	1	73
Vsetín		4	6	0	8
Vyškov		5	4	0	15
Zlín		9	11	0	4
Znojmo		0	1	0	69
Žďár nad Sázavou		10	18	0	89

3.3 INDIVIDUÁLNÍ VZDĚLÁVACÍ PLÁN U ŽÁKŮ SE SZn

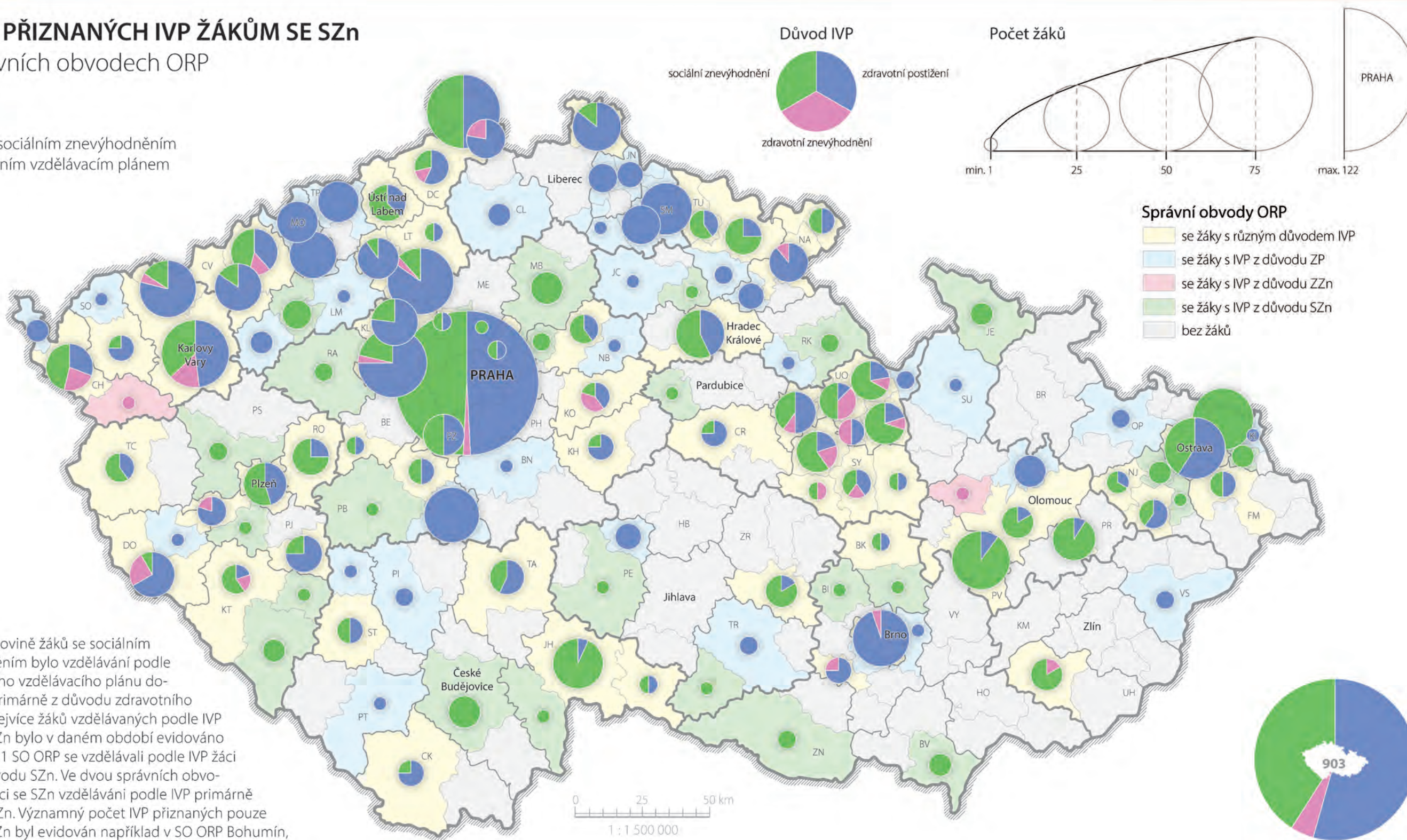
Ve školním roce 2014/2015 bylo evidováno celkem 903 žáků vzdělávaných podle individuálního vzdělávacího plánu z důvodu SZn. Z tohoto počtu bylo 40,9 % žáků vzděláváno pouze z důvodu SZn, 4,6 % žáků se SZn byl IVP doporučen z důvodu ZZn a 54,37 % pak z důvodu ZP.

POČET PŘIZNANÝCH IVP ŽÁKŮM SE SZn ve správních obvodech ORP

903
žáků ZŠ se sociálním znevýhodněním
s individuálním vzdělávacím plánem

2014/2015

Více než polovině žáků se sociálním znevýhodněním bylo vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu doporučeno primárně z důvodu zdravotního postižení. Nejvíce žáků vzdělávaných podle IVP z důvodu SZn bylo v daném období evidováno v Praze. Ve 21 SO ORP se vzdělávali podle IVP žáci pouze z důvodu SZn. Ve dvou správních obvodech byli žáci se SZn vzděláváni podle IVP primárně z důvodu ZZn. Významný počet IVP přiznaných pouze z důvodu SZn byl evidován například v SO ORP Bohumín, Přerov, Olomouc, Prostějov, Jindřichův Hradec, Rokycany a také v Pardubickém kraji.

491 z důvodu ZP, 42 z důvodu ZZn, 370 z důvodu SZn

Ve školním roce 2020/2021 bylo v České republice podle individuálního vzdělávacího plánu z důvodu sociálního znevýhodnění vzděláváno celkem 1 284 žáků, nejvyšší počet v Praze a v západních Čechách.

POČET PŘIZNANÝCH IVP ŽÁKŮM SE SZn ve správních obvodech ORP

1 284

žáků ZŠ se sociálním znevýhodněním
s individuálním vzdělávacím plánem

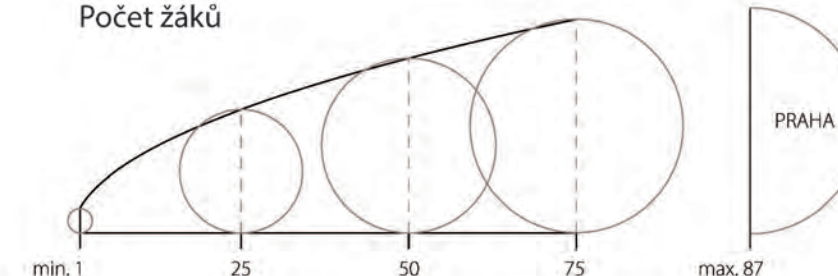
1 284 z důvodu SZn

Důvod IVP

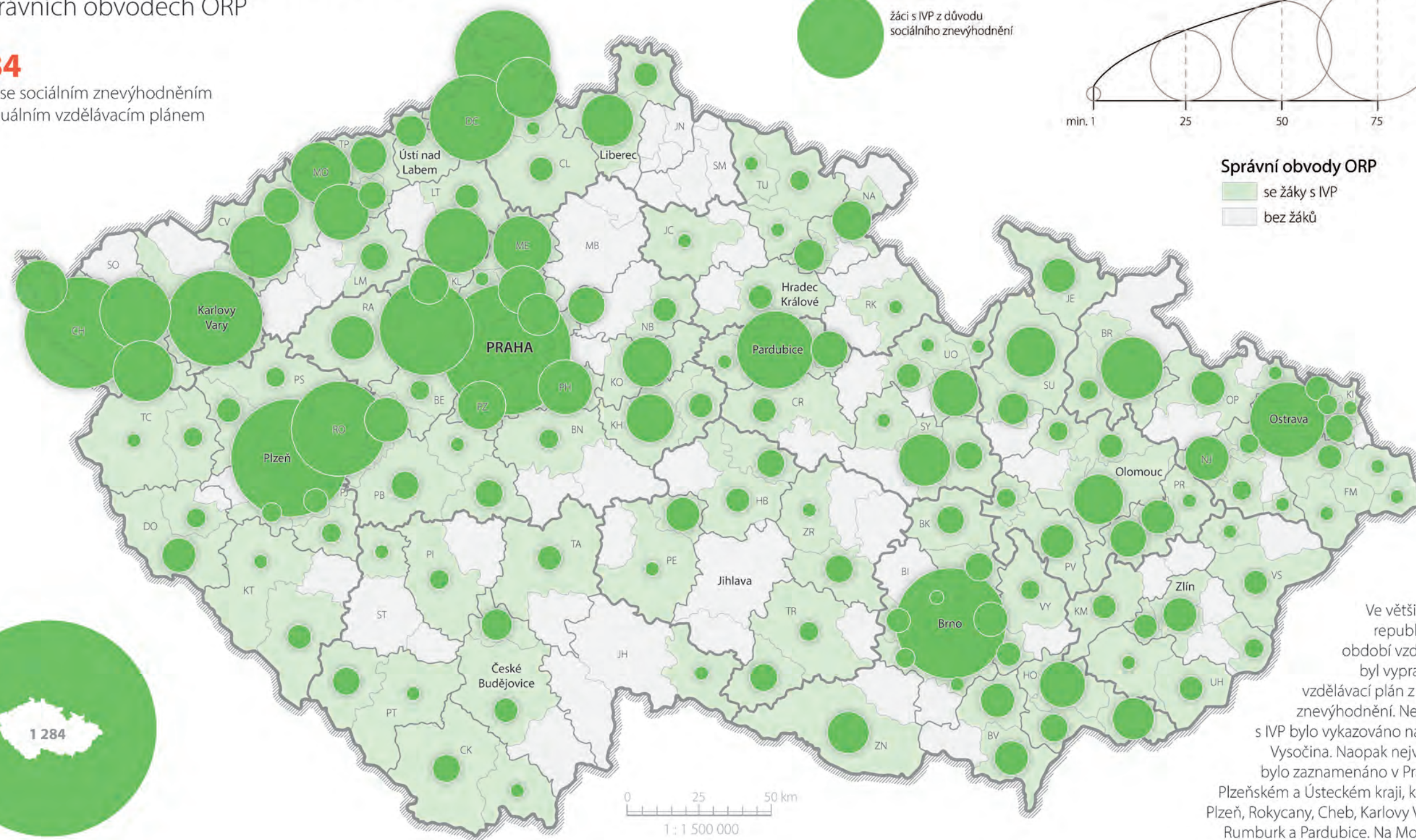
žáci s IVP z důvodu
sociálního znevýhodnění

Počet žáků

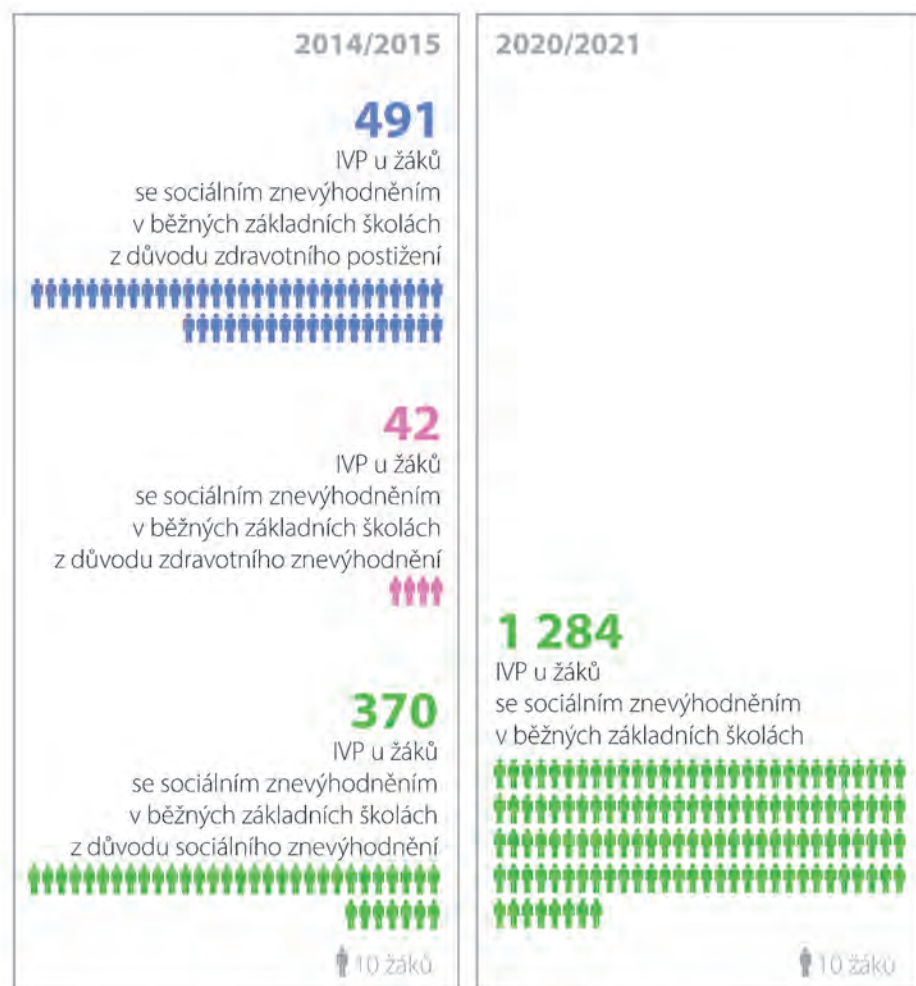
Správní obvody ORP

- se žáky s IVP
- bez žáků

2020/2021

Ve většině SO ORP v České republice se v uvedeném období vzdělávali žáci, kterým byl vypracován individuální vzdělávací plán z důvodu sociálního znevýhodnění. Nejméně žáků se SZn s IVP bylo vykazováno na jihu Čech a v Kraji Vysočina. Naopak nejvíce těchto případů bylo zaznamenáno v Praze, Středočeském, Plzeňském a Ústeckém kraji, konkrétně v SO ORP Plzeň, Rokycany, Cheb, Karlovy Vary, Kladno, Děčín, Rumburk a Pardubice. Na Moravě doporučovala školská poradenská zařízení IVP z důvodu sociálního znevýhodnění nejčastěji v SO ORP Brno a Ostrava.

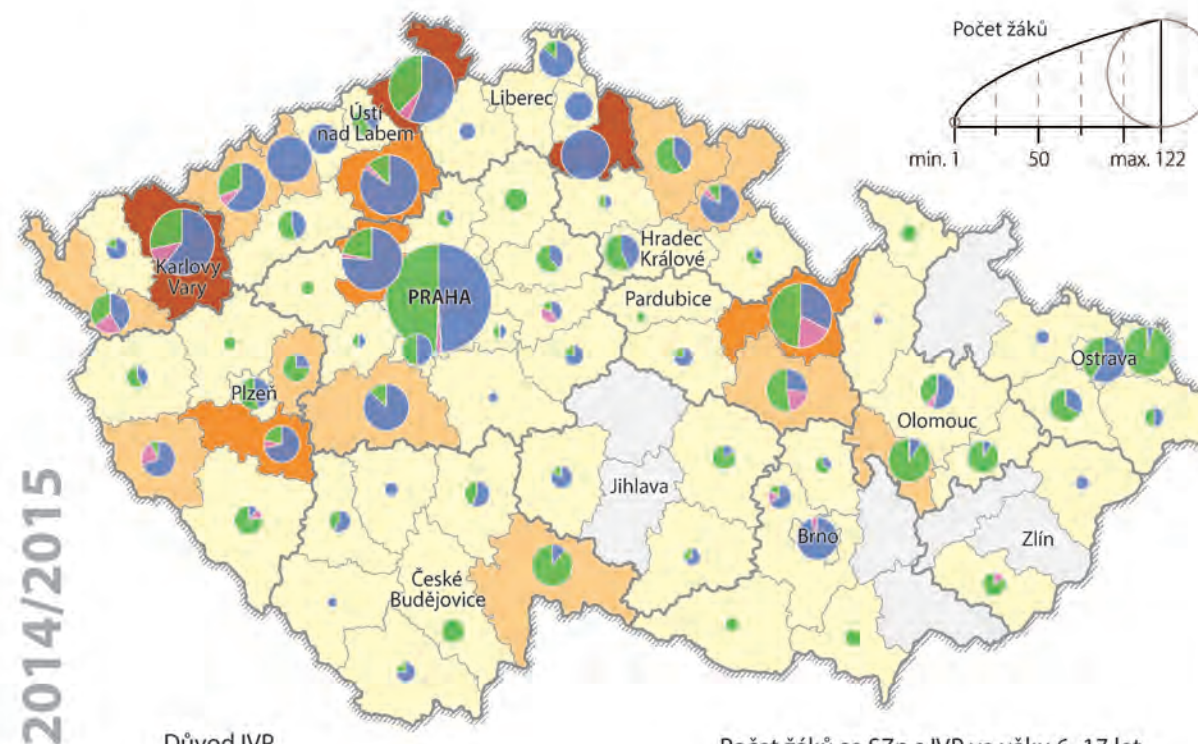

V každém ze sledovaných období byla pro sběr dat využívána jiná metodika. Zatímco ve školním roce 2014/2015 přiznávali status sociálního znevýhodnění u žáků ředitelé škol, ve školním roce 2020/2021 se vycházelo z dat získaných z *Doporučení ŠPZ pro vzdělávání žáka se SVP ve škole*. Ve školním roce 2014/2015 se tak mohlo stát, že ředitelé škol u žáků s primárně diagnostikovaným zdravotním postižením nebo zdravotním znevýhodněním vykazovali také sociální znevýhodnění. Uvedení žáci se tímto způsobem dostali do sledované skupiny žáků se sociálním znevýhodněním. Z celkového počtu takto identifikovaných žáků se podle individuálního vzdělávacího plánu vzdělávalo 491 žáků primárně z důvodu zdravotního postižení a 42 žáků z důvodu zdravotního znevýhodnění.

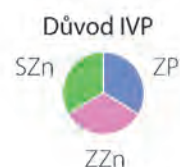
Ve školním roce 2020/2021 již status sociálního znevýhodnění určoval odborný pracovník školského poradenského zařízení. Z těchto dat lze velmi jednoduše vyeliminovat případy, kdy bylo žákům doporučeno vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu výhradně z důvodu sociálního znevýhodnění.

Jestliže se z celkového počtu vyčlení data, která ukazují na individuální vzdělávací plán z důvodu samostatného sociálního znevýhodnění ve školním roce 2014/2015 (jedná se o 370 žáků), zjistíme, že v dalším sledovaném období se podle individuálního vzdělávacího plánu výhradně z důvodu sociálního znevýhodnění vzdělávalo o 914 žáků více než v období předchozím, což představuje rozdíl cca 71%.

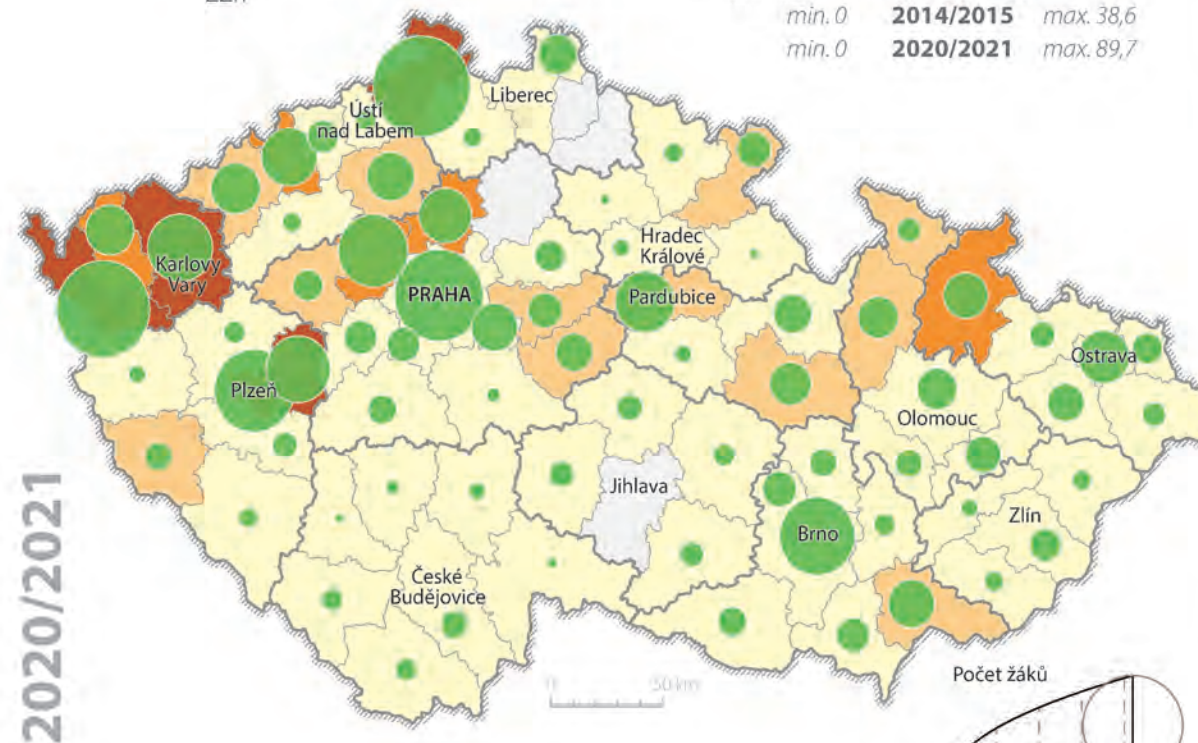
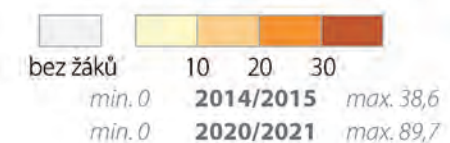
ŽÁCI SE SZn PODLE IVP v okresech České republiky

2014/2015

Počet žáků se SZn s IVP ve věku 6–17 let na 10 tis. obyv. ve věku 6–17 let

2020/2021

MIN
Nejnižší počet žáků se SZn a IVP na 10 tis. obyv. ve věku 6–17 let
ZLÍNSKÝ KRAJ

MAX
Nejvyšší počet žáků se SZn a IVP na 10 tis. obyv. ve věku 6–17 let
KARLOVARSKÝ KRAJ

Ve školním roce 2014/2015 nejnižší počet žáků se sociálním znevýhodněním vzdělávacích podle individuálního vzdělávacího plánu (v přepočtu na 10 tis. obyvatel ve věku 6–17 let) vykázal Zlínský kraj, nejvyšší pak Karlovarský kraj. V sedmi okresech ČR nebyli vykazováni žádní žáci ze sledované kategorie, kteří by byli vzdělávání podle IVP. Významná kumulace těchto žáků (v přepočtu na 10 tis. obyvatel ve věku 6–17 let) byla zaznamenána v okresech Karlovy Vary, Děčín a Semily, o něco nižší pak v okresech Litoměřice, Kladno, Plzeň-jih a Ústí nad Orlicí. Souběžné vykazování sociálního znevýhodnění se zdravotním postižením nebo zdravotním znevýhodněním bylo nejčastěji pozorováno na západě a severu Čech.

MIN
Nejnižší počet žáků se SZn a IVP na 10 tis. obyv. ve věku 6–17 let
ZLÍNSKÝ KRAJ

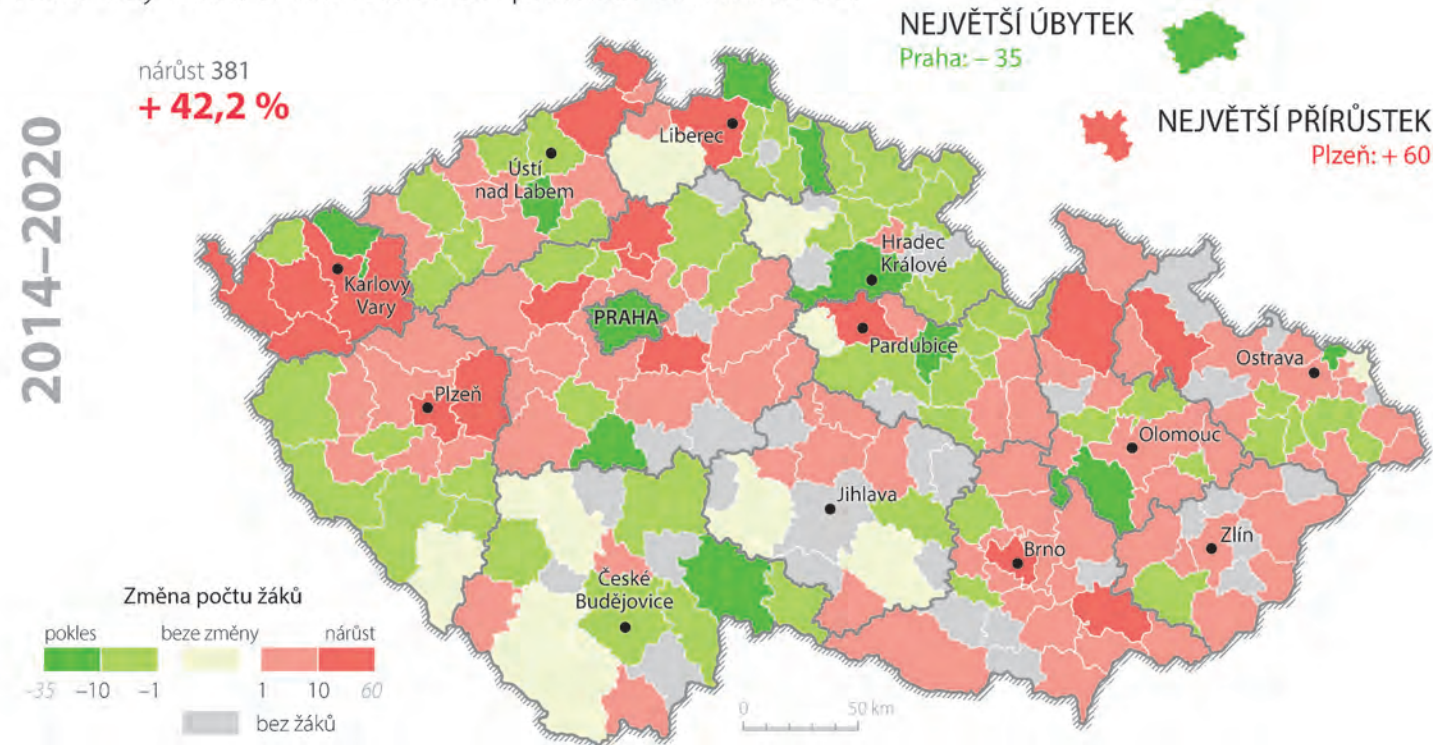

MAX
Nejvyšší počet žáků se SZn a IVP na 10 tis. obyv. ve věku 6–17 let
KARLOVARSKÝ KRAJ

Ve školním roce 2020/2021 byl nejnižší počet žáků se sociálním znevýhodněním využívajících IVP ve Zlínském kraji, podobně jako v roce 2014/2015. Nejvyšší počet žáků se SZn využívajících IVP byl stejně jako ve školním roce 2014/2015 v Karlovarském kraji. Velmi zajímavý byl výrazný nárůst počtu žáků se SZn a s IVP v Plzeňském, Ústeckém, Jihomoravském a Olomouckém kraji. Zajímavostí je okres Bruntál v Moravskoslezském kraji, kde v roce 2014/2015 nebyl žádný žák se SZn s IVP, ale v roce 2020/2021 byl zaznamenán nárůst počtu těchto žáků v desítkách procent. V celé ČR byly pouze čtyři okresy, které nevykazovaly žáky se SZn s IVP.

ZMĚNA POČTU ŽÁKŮ SE SZn PODLE IVP

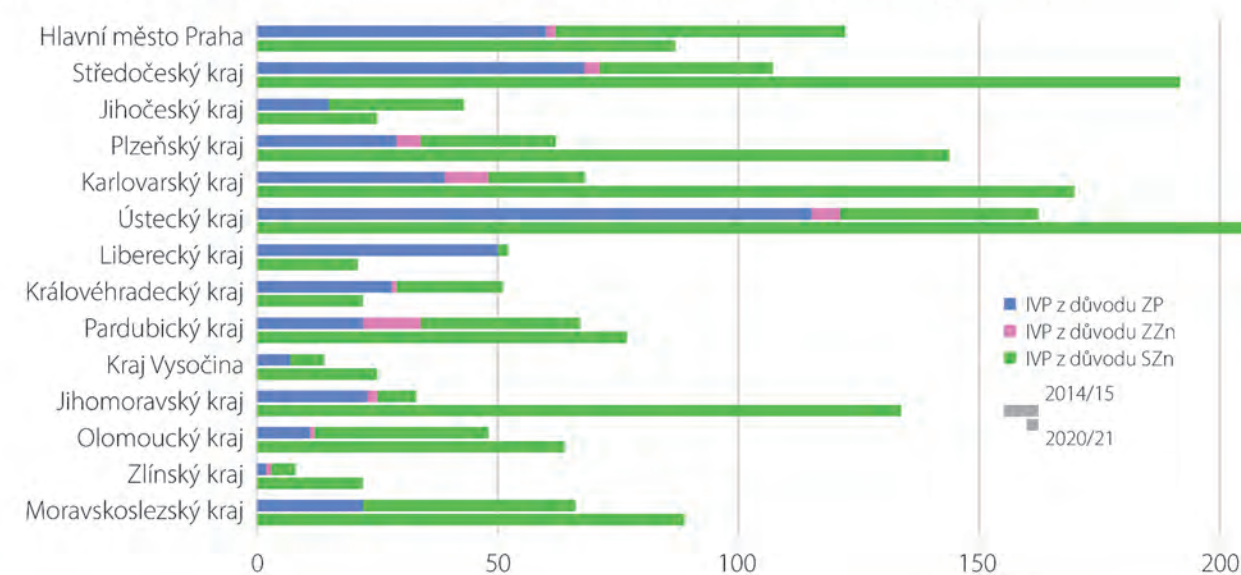
mezi roky 2014/15 a 2020/21 ve správních obvodech ORP

Mezi roky 2014–2020 se počet individuálních vzdělávacích plánů u žáků se sociálním znevýhodněním zvýšil. Lze to vysvětlit změnou legislativy ve vztahu k poskytování podpůrných opatření u žáků se ZZn po 1. září 2016. Těmto žákům totiž po diagnostice a přidělení identifikátoru znevýhodnění bylo možné doporučit do školy pomůcky a další podpůrná opatření (i s finanční náročností), a školy tak měly motivaci informovat rodiče o možnosti diagnostiky

ky v ŠPZ. Nově diagnostikovaní žáci pak měli kromě jiného doporučený i IVP, který školy vykazaly. Zajímavé je, že přes výše uvedené lze v několika správních obvodech sledovat úbytek počtu žáků se SZn, kteří měli vypracovaný IVP. Vysvětlením by mohlo být striktní uplatňování doporučení, které uvádí, že IVP není třeba vypracovávat, pokud jsou všechny podstatné skutečnosti uvedeny v *Doporučení ŠPZ pro vzdělávání žáka se SVP ve škole*.

POROVNÁNÍ POČTU ŽÁKŮ SE SZn PODLE IVP v krajích ČR

POČET ŽÁKŮ SE SZn PODLE IVP v okresech ČR

OKRES	školní rok	POČET ŽÁKŮ SE SZn PODLE INDIVIDUÁLNÍHO VZDĚLÁVACÍHO PLÁNU			
		IVP z důvodu ZP 14/15	IVP z důvodu ZZn 14/15	IVP z důvodu SZn 14/15	IVP u žáků se SZn 20/21
Benešov		1	0	0	6
Beroun		1	0	1	12
Blansko		1	0	2	8
Brno-město		18	1	0	63
Brno-venkov		4	1	1	13
Bruntál		0	0	0	22
Břeclav		0	0	3	12
Česká Lípa		3	0	0	4
České Budějovice		0	0	6	8
Český Krumlov		3	0	1	5
Děčín		27	3	18	105
Domažlice		9	3	1	8
Frýdek-Místek		2	0	2	6
Havlíčkův Brod		0	0	0	7
Hlavní město Praha		60	2	60	87
Hodonín		0	0	0	24
Hradec Králové		6	0	8	3
Cheb		7	4	6	97
Chomutov		16	2	8	27
Chrudim		3	0	1	3
Jablonec nad Nisou		9	0	0	0
Jeseník		0	0	3	6
Jičín		1	0	1	1
Jihlava		0	0	0	0
Jindřichův Hradec		2	0	16	1
Karlovy Vary		28	5	13	47
Karviná		1	0	25	10
Kladno		31	1	9	54
Klatovy		1	1	7	4
Kolín		2	2	1	13
Kroměříž		0	0	0	3
Kutná Hora		3	0	1	15
Liberec		13	0	2	17
Litoměřice		32	1	5	25
Louny		4	0	5	4
Mělník		1	0	2	31
Mladá Boleslav		0	0	6	0
Most		23	0	0	35
Náchod		14	1	2	13
Nový Jičín		4	0	8	15
Nymburk		3	0	5	10
Olomouc		7	1	5	18
Opava		2	0	0	7
Ostrava-město		13	0	9	29
Pardubice		0	0	1	39
Pelhřimov		4	0	1	7
Písek		2	0	0	2
Plzeň-jih		10	1	3	7
Plzeň-město		5	0	6	71
Plzeň-sever		0	0	2	5
Praha-východ		1	0	1	20
Praha-západ		5	0	5	12
Prachatice		1	0	0	5
Prostějov		2	0	18	8
Přerov		1	0	10	14
Příbram		20	0	2	9
Rakovník		0	0	2	10
Rokycany		2	0	7	46
Rychnov nad Kněžnou		1	0	2	1
Semily		25	0	0	0
Sokolov		4	0	1	26
Strakonice		3	0	2	1
Svitavy		5	4	10	19
Šumperk		1	0	0	18
Tábor		4	0	3	3
Tachov		2	0	3	3
Teplice		10	0	0	11
Trutnov		6	0	9	4
Třebíč		2	0	1	6
Uherské Hradiště		0	1	5	4
Ústí nad Labem		3	0	5	5
Ústí nad Orlicí		14	8	21	16
Vsetín		2	0	0	4
Vyškov		0	0	0	5
Zlín		0	0	0	11
Znojmo		0	0	2	9
Žďár nad Sázavou		1	0	5	5

1. maļ sava
2. pēsa kos
3. soli mālo
4. **na** **man**
5. B

Handwriting practice sheet with cursive letters and lines.

ODDÍL

4

ASISTENTI PEDAGOGA A TŘÍDY PRO ŽÁKY SE ZP

4.1 ASISTENTI PEDAGOGA A TŘÍDY ZÁKLADNÍCH ŠKOL

4.2 ASISTENTI PEDAGOGA V ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH

4.3 TŘÍDY ZÁKLADNÍCH ŠKOL SE ŽÁKY SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM NEBO SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI

GEOMETRIE

RÝSUJEME ROVNOBĚŽNÍK

1. Naryšuj podle obrázku dvě rovnoběžné přímky p a q a rovnoběžné přímky r a s .

Vyznač barevně rovnoběžník, který je tvořen srovná. Označ a zapiš jeho vrcholy a strany.

2. Polopřímky AB a AD mají společný počátek v bodě A .

Bodem B naryšuj přímku p a AD . Bodem D naryšuj přímku r a AB . Průsečík přímek p a r označ C . Vybarvi čtyřúhelník $ABCD$. Je to rovnoběžník? (ANO – NE)

3. Naryšuj trojúhelník KLM ($KL = 4$ cm, $LM = 4$ cm, $LM = 2$ cm). Bodem M naryšuj přímku a a KL . Bodem K naryšuj přímku b a LM . Průsečík přímek a a b označ N . Jestliže jsi rýsovala přesně, je čtyřúhelník $KLMN$ rovnoběžník.

4. Vyznač barevně strany rovnoběžníku $KLMN$ z úlohy 3. Urč délku jeho strany MN a strany KN . $MN =$ _____ cm $KN =$ _____ cm.

5. Naryšuj rovnostranný trojúhelník ABC . $AB = 4$ cm. $AC = 4$ cm. $BC = 4$ cm. Naryšuj střední stran AC a BC a označ je E , F . Naryšuj úsečku EF a zjisti:

a) Trojúhelník EFC je – není – rovnostranný.
b) Čtyřúhelník $AEFC$ je – není – rovnoběžník.
c) Průsečík EF a BC je – není – rovnoběžník.

6. Naryšuj trojúhelník EST ($ES = 3$ cm, $ST = 4$ cm, $ET = 5$ cm). Bodem T naryšuj přímku a rovnoběžnou s ES . Bodem E naryšuj přímku b rovnoběžnou s ST a bodem S naryšuj přímku c rovnoběžnou s ET . Průsečík přímek a a b označ A , průsečík přímek b a c označ B , průsečík přímek a a c označ C . Kolik rovnoběžníků vidíš na obrázku. Který jsi narysovala? Zapiš je.

ZLOMKY – procvičování

1. Režni a zapiš, jaká část čokolady je vybarvena (V) a jaká část není vybarvena (N).

2. Čokoládka má 10 dílků. Jana snědla $\frac{1}{2}$ čokolády. Ukážd na obrázku část čokolády, kterou Jana snědla. Ukážd část čokolády, která jí zůstala. Zapiš pomocí zlomku, jaká část čokolády Janě zůstala.

3. Píšu zlomky: $\frac{1}{2}, \frac{1}{3}, \frac{1}{4}, \frac{1}{5}, \frac{1}{6}, \frac{1}{7}, \frac{1}{8}, \frac{1}{9}, \frac{1}{10}$.

4. Zapiš zlomky:

a) jedna pětina b) sedm desetin c) dvě desítky
d) tři sedminy e) šest desetin f) šest šestin
g) pět osmin h) čtyři osminy i) dvě třetiny

5. Les rozdělila kolárna na čtyřtiny. Na kolik stejných dílů to rozdělila? Znáš-li je, zapiš je.

6. Dort je rozdělen na: a) osminy, b) šestiny. Na kolik stejných dílů je dort rozdělen?

7. Vypočítej písemně. Správnost výpočtů si ověř na kalkulačce.

8 348	9 376	7 400	6 207	5 974	9 278
- 37	- 28	- 64	- 57	- 86	- 27

KAPITOLA 4.1

ASISTENTI PEDAGOGA A TŘÍDY ZÁKLADNÍCH ŠKOL

4.1.1 ASISTENTI PEDAGOGA

4.1.2 ASISTENTI PEDAGOGA A TŘÍDY ZÁKLADNÍCH ŠKOL

4.1.1 ASISTENTI PEDAGOGA

V České republice bylo ve školním roce 2020/2021 celkem 20 674 asistentů pedagoga (AP) v základních školách. Při přepočtení na plné úvazky se jednalo o 14 454 asistentů pedagoga. Průměrný úvazek asistenta pedagoga byl 0,6.

ASISTENTI PEDAGOGA V ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH

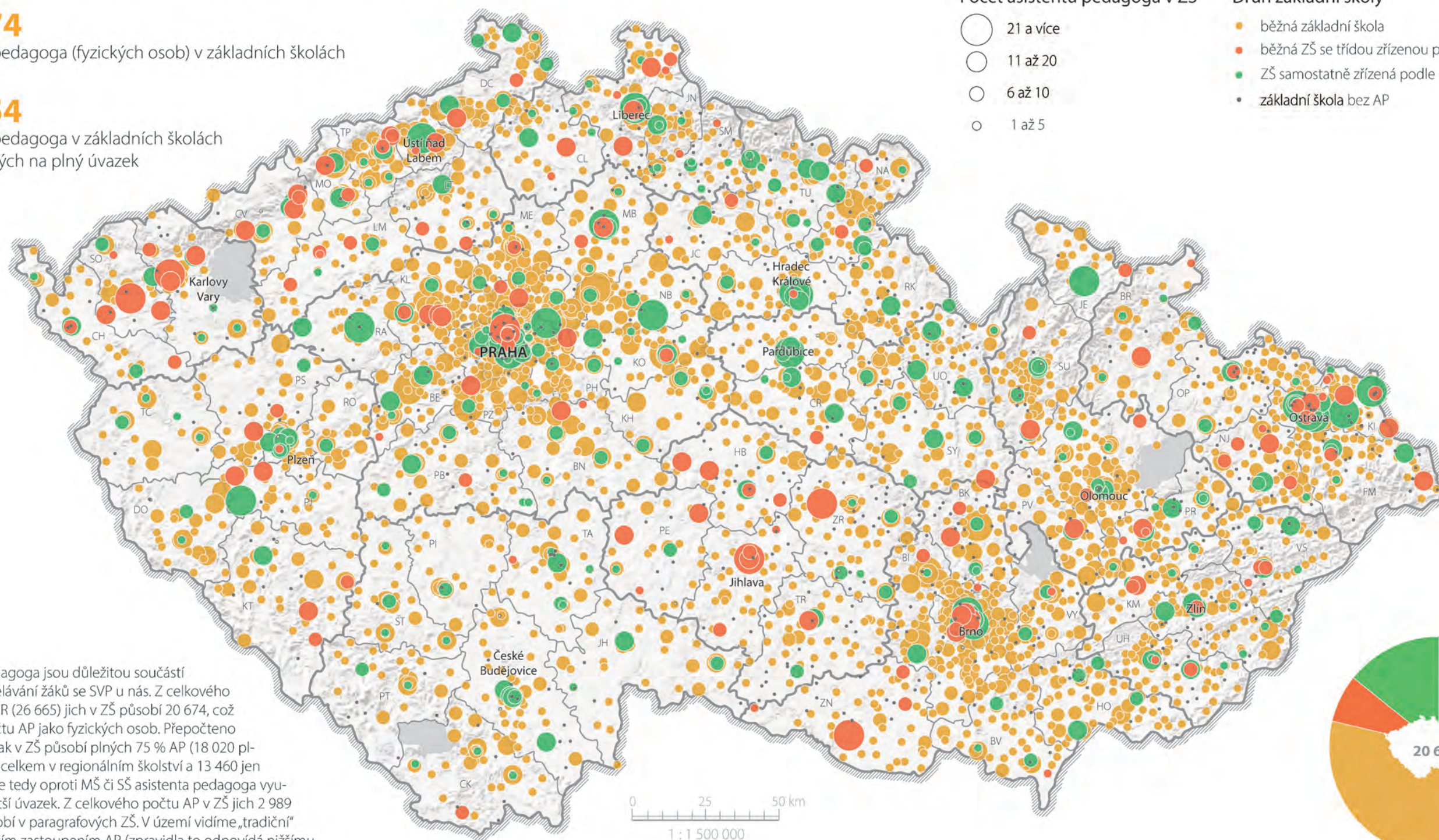
20 674

asistentů pedagoga (fyzických osob) v základních školách

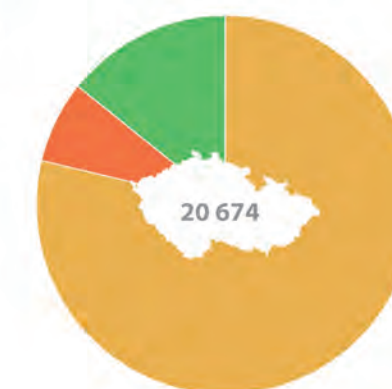
14 454

asistentů pedagoga v základních školách přepočtených na plný úvazek

2020/2021

Asistenti pedagoga jsou důležitou součástí podoby vzdělávání žáků se SVP u nás. Z celkového počtu AP v ČR (26 665) jich v ZŠ působí 20 674, což je 67 % z počtu AP jako fyzických osob. Přepočteno na úvazky však v ZŠ působí plných 75 % AP (18 020 plných úvazků celkem v regionálním školství a 13 460 jen na ZŠ). V ZŠ je tedy oproti MŠ či SŠ asistenta pedagoga využíváno na větší úvazek. Z celkového počtu AP v ZŠ jich 2 989 (14,5 %) působí v paragrafových ZŠ. V území vidíme „tradiční“ místa s menším zastoupením AP (zpravidla to odpovídá nižšímu počtu žáků se SVP ve školách) v částech Jihočeského kraje a překvapivě i na severní Moravě (Jesenicko a Bruntálsko).

16 238 AP v běžných ZŠ, **1 447** AP v běžných ZŠ s paragr. třídou, **2 989** AP v paragr. ZŠ

POČET ZÁKLADNÍCH ŠKOL, TŘÍD, ŽÁKŮ, ŽÁKŮ SE SVP A POČET ASISTENTŮ PEDAGOGA ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností ČR v roce 2020/2021

správní obvod ORP	počet ZŠ	počet tříd	počet žáků	počet žáků se SVP	zastoupení žáků se SVP [%]	počet AP	přepočtená na plné úvazky
Aš	6	79	1 599	200	12,51	32	23
Benešov	22	318	6 581	939	14,27	149	96
Beroun	30	308	6 600	760	11,52	175	112
Bílina	5	89	1 733	278	16,04	44	34
Bílovec	13	117	2 111	298	14,12	41	31
Blansko	24	270	5 247	440	8,39	87	56
Blatná	7	68	1 174	119	10,14	23	17
Blovice	5	57	1 047	142	13,56	22	14
Bohumín	11	149	2 852	359	12,59	44	38
Boskovice	28	253	4 988	555	11,13	103	68
Brandýs n. L. – S. Boleslav	37	537	11 821	1 392	11,78	244	156
Brno	96	1 684	34 503	5 399	15,65	852	553
Broumov	9	77	1 326	256	19,31	46	37
Bruntál	19	181	3 152	595	18,88	100	73
Břeclav	21	260	5 034	549	10,91	73	47
Bučovice	8	74	1 367	128	9,36	27	18
Bystřice nad Pernštejnem	16	89	1 383	296	21,40	37	23
Bystřice pod Hostýnem	10	79	1 274	135	10,60	24	21
Čáslav	14	126	2 393	294	12,29	63	41
Černošice	56	730	15 590	1 456	9,34	325	205
Česká Lípa	32	386	7 407	1 057	14,27	139	93
Česká Třebová	6	69	1 473	143	9,71	46	31
České Budějovice	51	725	15 000	1 090	7,27	217	161
Český Brod	9	101	2 041	225	11,02	58	33
Český Krumlov	22	208	3 856	512	13,28	98	75
Český Těšín	7	123	2 342	275	11,74	65	52
Dačice	11	88	1 565	171	10,93	50	38
Děčín	28	351	7 016	1 181	16,83	230	177
Dobruška	13	104	1 838	253	13,76	42	32
Dobříš	12	119	2 353	201	8,54	60	36
Domažlice	19	188	3 695	530	14,34	91	65
Dvůr Králové nad Labem	12	120	2 328	328	14,09	55	38
Frenštát pod Radhoštěm	7	91	1 773	256	14,44	31	28
Frydek-Místek	42	509	10 009	1 213	12,12	166	134
Frydlant	15	127	2 227	401	18,01	71	44
Frydlant nad Ostravicí	11	119	2 253	253	11,23	26	20
Havířov	26	334	6 806	672	9,87	139	100
Havlíčkův Brod	27	260	4 940	548	11,09	88	61
Hlavní město Praha	284	5 278	110 736	12 000	10,92	2 026	1 427
Hlinsko	11	92	1 692	197	11,64	33	22
Hlučín	18	190	3 636	533	14,66	49	35
Hodonín	19	254	4 918	480	9,76	92	61
Holešov	11	96	1 872	186	9,94	33	28
Holice	8	83	1 724	219	12,70	27	14
Horázdovice	5	69	1 108	140	12,64	45	25
Horšovský Týn	7	81	1 493	308	20,63	45	34
Hořovice	13	94	1 751	294	16,79	31	21
Hořovice	17	149	2 840	362	12,75	75	44
Hradec Králové	50	696	13 477	1 877	14,10	271	192
Hranice	18	158	2 965	338	11,40	67	49
Humpolec	6	80	1 598	163	10,20	30	21
Hustopeče	22	176	3 212	412	12,83	84	56
Cheb	17	222	4 270	635	14,87	65	44
Chomutov	24	390	7 630	1 230	16,12	172	130
Chotěboř	12	102	1 894	267	14,10	58	39
Chrudim	39	397	7 723	1 158	14,99	212	148
Ivančice	13	126	2 331	354	15,19	81	51
Jablonec nad Nisou	19	263	5 263	665	12,64	111	74
Jablunkov	15	115	2 075	166	8,00	39	33
Jaroměř	12	93	1 737	246	14,16	50	33
Jeseník	18	177	3 087	641	20,76	96	62
Jičín	22	214	4 298	653	15,19	102	69
Jihlava	43	484	9 651	1 076	11,15	161	125
Jilemnice	16	120	1 971	251	12,73	29	19
Jindřichův Hradec	19	207	4 022	513	12,75	80	56
Kadaň	16	205	3 701	594	16,05	119	89
Kaplice	11	107	2 017	208	10,31	45	31
Karlovy Vary	32	389	7 327	1 370	18,70	150	104
Karviná	17	266	4 960	572	11,93	84	73

správní obvod ORP	počet ZŠ	počet tříd	počet žáků	počet žáků se SVP	zastoupení žáků se SVP [%]	počet AP	přepočtená na plné úvazky
Kladno	46	584	12 036	1 911	15,88	306	194
Klatovy	25	230	4 610	552	11,97	123	77
Kolín	34	404	8 212	1 117	13,60	188	121
Konice	7	47	788	80	10,15	15	9
Kopřivnice	18	197	3 663	500	13,65	86	71
Kostelec nad Orlicí	14	120	2 195	277	12,62	39	32
Králíky	5	39	756	91	12,04	20	13
Kralovice	14	107	1 882	223	11,85	52	39
Kralupy nad Vltavou	14	153	3 207	429	13,38	80	49
Kraslice	5	63	1 120	193	17,23	36	26
Kravaře	8	101	2 029	241	11,88	20	12
Krnov	18	184	3 363	472	14,04	81	64
Kroměříž	27	307	5 762	694	12,04	115	88
Kuřim	8	92	1 998	244	12,21	46	33
Kutná Hora	19	215	4 103	667	16,26	125	78
Kyjov	31	272	4 690	460	9,81	93	65
Lanškroun	17	135	2 277	295	12,96	52	39
Liberec	50	704	14 360	2 139	14,90	314	210
Lipník nad Bečvou	11	92	1 318	204	15,48	27	22
Litoměřice	25	306	5 962	990	16,61	118	84
Litomyšl	18	150	2 636	270	10,24	80	55
Litovel	15	114	2 097	293	13,97	50	38
Litvínov	12	180	3 294	892	27,08	99	77
Louny	16	196	3 922	467	11,91	66	50
Lovosice	12	124	2 488	296	11,90	37	26
Luhačovice	11	80	1 479	165	11,16	19	12
Lysá nad Labem	8	151	3 351	509	15,19	119	75
Mariánské Lázně	10	108	2 044	358	17,51	42	31
Mělník	26	219	4 176	556	13,31	135	76
Mikulov	9	91	1 736	182	10,48	44	26
Milevsko	6	81	1 502	106	7,06	25	16
Mladá Boleslav	37	516	10 847	1 329	12,25	187	116
Mnichovo Hradiště	8	80	1 618	209	12,92	27	13
Mohelnice	8	93	1 647	267	16,21	48	31
Moravská Třebová	14	137	2 267	284	12,53	53	38
Moravské Budějovice	17	112	1 901	197	10,36	27	20
Moravský Krumlov	18	114	1 785	206	11,54	31	24
Most	18	347	6 701	1 049	15,65	151	110
Náchod	28	268	5 266	775	14,72	127	83
Náměšť nad Oslavou	9	57	1 091	95	8,71	18	13
Nepomuk	5	48	942	99	10,51	20	13
Neratovice	11	138	3 154	437	13,86	98	59
Nová Paka	6	64	1 091	172	15,77	25	12
Nové Město na Moravě	15	93	1 769	322	18,20	43	31
Nové Město nad Metují	9	74	1 304	233	17,87	53	44
Nový Bor	14	126	2 436	369	15,15	50	29
Nový Bydžov	9	87	1 627	217	13,34	44	30
Nový Jičín	22	239	4 690	708	15,10	98	75
Nymburk	19	186	3 723	494	13,27	101	66
Nýřany	22	227	4 620	441	9,55	79	56
Odry	9	87	1 511	263	17,41	44	35
Olomouc	64	807	15 868	2 206	13,90	351	262
Opava	48	494	9 449	1 604	16,98	116	78
Orlová	9	161	3 030	426	14,06	60	44
Ostrava	92	1 450	27 814	3 758	13,51	494	373
Ostrov	11	115	2 125	458	21,55	49	38
Otrokovice	12	150	2 837	411	14,49	44	31
Pacov	3	38	677	95	14,03	18	12
Pardubice	39	561	12 275	1 225	10,11	200	146
Pelhřimov	22	203	3 995	524	13,12	64	46
Písek	18	239	4 798	383	7,98	97	68
Pízeň	49	855	17 907	2 344	13,09	338	246
Podbořany	7	82	1 492	215	14,41	28	19
Poděbrady	15	156	3 056	464	15,18	79	56
Pohořelice	7	76	1 336	125	9,36	21	13
Polička	13	99	1 786	180	10,08	49	36
Prachatice	16	158	2 860	363	12,69	66	42
Prostějov	41	421	8 679	1 111	12,80	220	146
Přelouč	10	94	1 960	161	8,21	20	12

správní obvod ORP	počet ZŠ	počet tříd	počet žáků	počet žáků se SVP	zastoupení žáků se SVP [%]	počet AP	přepočtená na plné úvazky
Přerov	34	342	6 394	939	14,69	167	119
Přeštice	10	108	2 188	273	12,48	46	36
Příbram	26	312	6 268	525	8,38	154	101
Rakovník	29	274	5 230	684	13,08	140	88
Rokyčany	20	207	4 216	561	13,31	115	82
Rosice	11	110	2 182	293	13,43	43	28
Rouhnice nad Labem	15	157	3 168	361	11,40	49	29
Rožnov pod Radhoštěm	15	166	3 186	348	10,92	53	41
Rumburk	16	173	3 142	553	17,60	102	83
Rychnov nad Kněžnou	25	186	3 267	468	14,33	69	51
Rýmařov	8	60	1 105	157	14,21	24	21
Ričany	32	405	8 277	1 034	12,49	165	108
Sedlčany	16	131	2 019	195	9,66	45	34
Semily	18	131	2 350	387	16,47	34	24
Slaný	14	188	3 877	612	15,79	114	72
Slavkov u Brna	16	121	2 431	283	11,64	49	32
Soběslav	7	96	1 866	214	11,47	32	25
Sokolov	25	341	6 666	1 200	18,00	182	126
Stod	5	96	2 039	262	12,85	56	37
Strakonice	18	217	4 258	447	10,50	106	74
Stříbro	10	79	1 540	175	11,36	35	21
Sušice	13	103	1 943	169	8,70	43	28
Světlá nad Sázavou	9	80	1 563	211	13,50	42	28
Svitavy	17	155	2 857	381	13,34	106	81
Šlapanice	32	314	6 293	832	13,22	138	85
Šternberk	12	99	2 002	280	13,99	49	34
Šumperk	32	345	6 295	1 173	18,63	176	125
Tábor	35	380	7 319	678	9,26	145	9

4.1.2 ASISTENTI PEDAGOGA A TŘÍDY ZÁKLADNÍCH ŠKOL

Asistenti pedagoga dnes tvoří podstatnou a **významnou část pedagogických pracovníků** naplňujících speciální vzdělávací potřeby žáků (nejen) základních škol. Z vyhodnocení dostupných datových řad je patrné, že počet AP kontinuálně stoupá od samotného počátku jejich „zřízení“ v roce 2005 školským zákonem č. 561/2004 Sb. Platí však, že **zásadní meziroční nárůst** zaznamenáváme právě až v souvislosti s přijetím novely zákona č. 82/2015 Sb. V prvních deseti letech existence tohoto speciálněpedagogického personálního opatření rostl počet AP cca o necelých tisíc osob ročně. Poslední rok před přijetím zmíněné novely, která dle § 16 odst. 2 stanovila AP jako de facto i de iure součást podpůrných opatření, působilo v rámci celého školství v ČR 8 873 osob na této pozici. Je nutno uvést, že po celou dobu je významný, téměř 30% rozdíl mezi celkovým počtem fyzických osob jako AP a tzv. přepočteným počtem osob, tj. plných úvazků AP. Od roku 2016 se neustále zvyšoval počet AP až na necelých 30 tisíc fyzických osob v září 2021.

Od roku 2016 rovněž evidují **data školského systému** počet AP působících v základních školách. V tomto případě je zaznamenán nárůst z původních 10 080 fyzických osob (6 496,32 přepočtených úvazků) na konečných 22 460 osob na této pozici (15 405,93 přepočtených úvazků) v roce 2021.

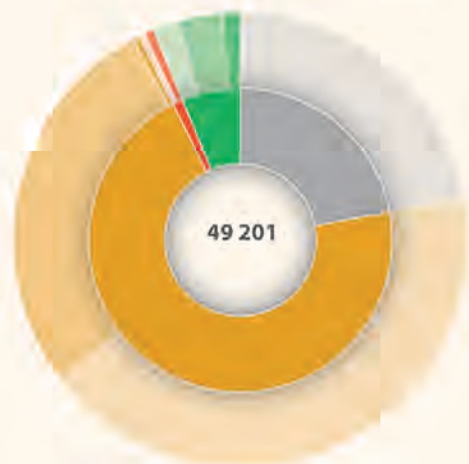
Mapové podklady v této části atlasu poprvé vytěžují validní data informačního a statistického systému MŠMT způsobem, který umožňuje porovnat řadu aspektů v republikovém, krajském, okresním měřítku i v rozsahu území správních obvodů ORP.

Zásadní informace je „skryta“ v počtech tříd ZŠ v celé ČR, v nichž je zastoupen žák se SVP. V současnosti z celkového počtu 49 201 tříd na ZŠ v celé ČR (třídy běžných i paragrafových škol) pouze v 10 834 třídách (22 %) není přítomen žák se SVP. Tato informace je významná z několika důvodů. Především potvrzuje (či zavrhuje) nezvratný trend, který v regionálním školství probíhá nejen v námi sledovaném období (od roku 2014/2015), ale kontinuálně již od 90. let minulého století. Z původní výjimky (tj. třídy s homogenní strukturou bez žáků „s jinými potřebami“) se stává pravidlo: ve třídě je přítomen jeden, či více žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Třída složená pouze z intaktní populace se stává výjimečnou. Druhá zásadní informace spočívá v rozporu dvou statistických veličin. První z nich je **relativně vysoký počet AP**. Jde o vysoký počet dosažený v současnosti vzhledem k roku 2005 nebo 2015. Ovšem i přes tento relativně solidní nárůst máme u nás stále 20 950 tříd žáků běžných ZŠ s jedním či více žáky se SVP, v nichž AP nepůsobí. Setkáme se s tím dokonce

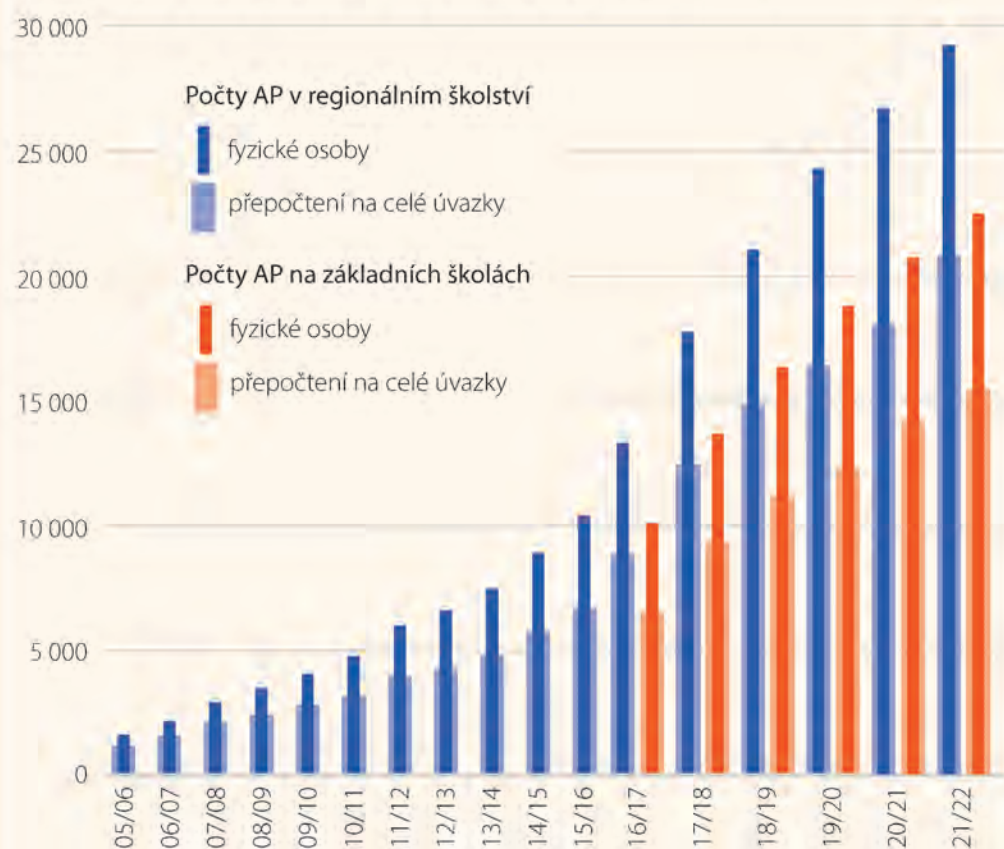
i u tříd paragrafových ZŠ, kdy 907 z nich nemá AP. Přitom v řídicích strukturách českého školství začíná převládat názor o „nadbytečnosti“ AP, či dokonce o „zneužívání“ této pracovní pozice, s jasným závěrem o nutnosti snížení celkového počtu tohoto prvku speciálněpedagogické personální podpory. Úkolem tohoto atlasu není naznačené rozpory řešit. Bez této ambice lze však konstatovat, že u nás stále není, a to po třiceti letech jejich existence, vytvořena obecná **závazná a standardizovaná metodika posuzování SVP**. Její přijetí by přirozenou a odborně i právně správnou cestou mohlo přispět ke stabilizaci (nejen) počtu AP v českém školství. Existuje samozřejmě i možnost legislativního a „mocenského“ omezení počtu AP prostřednictvím novely vyhlášky č. 27/2015 Sb., či dokonce § 16 zákona č. 561/2004 Sb. V tomto případě však je nutné upozornit i na další významnou právní normu, která ovlivňuje (spravedlnost) poskytování podpůrných opatření, a tou je tzv. antidiskriminační zákon č. 198/2009 Sb. Podle něj je (zjednodušeně řečeno) téměř vyloučeno, aby jeden žák se SVP v některém regionu měl příznán při srovnatelném zdravotním stavu a srovnatelných dopadech na vzdělávání AP a jiný žák v jiném regionu nikoliv. Tyto a řadu dalších úvah vyvolávají právě zjištění prezentovaná v tomto oddíle.

TŘÍDY ZŠ v roce 2020/2021

třídy běžných ZŠ se žáky se SVP	20 950	bez AP
	13 552	s jedním AP
	251	se dvěma a více AP
samostatně zřízené třídy běžných ZŠ se žáky se SVP	145	bez AP
	64	s jedním AP
	315	se dvěma a více AP
třídy paragrafových ZŠ se žáky se SVP	907	bez AP
	1 567	s jedním AP
	616	se dvěma a více AP
třídy ZŠ bez žáků se SVP	10 834	bez AP

VÝVOJ POČTU AP U ŽÁKŮ SE SVP v letech 2005–2022

VÝVOJ POČTU AP v letech 2005–2022

školní rok	regionální školství		pouze základní školy	
	fyzické osoby	celé úvazky	fyzické osoby	celé úvazky
05/06	1 588	1 156	N/A	N/A
06/07	2 132	1 560	N/A	N/A
07/08	2 923	2 090	N/A	N/A
08/09	3 450	2 415	N/A	N/A
09/10	4 044	2 772	N/A	N/A
10/11	4 751	3 146	N/A	N/A
11/12	5 951	3 934	N/A	N/A
12/13	6 579	4 276	N/A	N/A
13/14	7 445	4 770	N/A	N/A
14/15	8 873	5 745	N/A	N/A
15/16	10 382	6 709	N/A	N/A
16/17	13 299	8 831	10 080	6 496
17/18	17 725	12 407	13 660	9 309
18/19	21 039	14 847	16 326	11 174
19/20	24 270	16 382	18 759	12 246
20/21	26 665	18 864	20 676	14 122
21/22	29 188	20 764	22 460	15 406

Zdroj dat z období 2005/2006 až 2010/2011: Michalík a kol., 2014

Zdroj dat z období 2011/2012 až 2021/2022: Ročenka MŠMT

TŘÍDY PODLE POČTU ŽÁKŮ SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM A ASISTENTŮ PEDAGOGA v okresech ČR v roce 2020/2021

OKRES	běžné základní školy: lehké postižení												běžné základní školy: těžké postižení												paragrafové základní školy: lehké postižení												paragrafové základní školy: těžké postižení											
	bez AP				s jedním AP				se dvěma a více AP				bez AP				s jedním AP				se dvěma a více AP				bez AP				s jedním AP				se dvěma a více AP				bez AP				s jedním AP				se dvěma a více AP			
	1	2-3	4-5	>6	1	2-3	4-5	>6	1	2-3	4-5	>6	1	2-3	4-5	>6	1	2-3	4-5	>6	1	2-3	4-5	>6	1	2-3	4-5	>6	1	2-3	4-5	>6	1	2-3	4-5	>6	1	2-3	4-5	>6	1	2-3	4-5	>6	1	2-3	4-5	>6
Benešov	56	103	47	10	39	58	34	8	2	4	0	1	44	5	2	2	77	18	0	0	3	3	0	0	2	1	3	0	5	3	1	0	3	0	0	0	1	1	0	0	6	1	0	2	2	0		
Beroun	62	52	15	1	56	76	24	3	1	2	1	0	14	2	0	0	52	16	0	0	1	1	0	0	2	5	4	0	8	2	2	4	1	0	0	0	9	1	0	8	10	0	0	2	0			
Blansko	94	75	17	3	39	55	24	6	1	1	0	1	29	1	0	0	72	14	0	0	2	0	0	0	3	1	1	1	1	4	0	0	3	0	0	0	0	2	1	2	1	0	1	5	1			
Brno-město	194	252	87	23	143	196	113	40	8	6	6	0	132	37	3	9	330	126	8	7	7	17	0	0	14	2	6	0	34	4	3	0	5	0	0	0	8	11	19	17	33	12	1	17	5			
Brno-venkov	118	132	41	9	95	163	76	30	0	8	1	2	75	13	0	0	180	70	2	0	3	7	2	0	7	1	0	0	8	0	0	0	0	0	0	0	1	4	8	3	12	1	0	0	0			
Bruntál	56	63	21	15	34	40	28	17	0	9	1	1	24	1	0	0	57	4	1	0	8	0	0	0	2	5	8	1	5	1	4	0	5	0	0	0	1	0	0	7	2	0	3	2	2			
Břeclav	83	67	11	1	63	51	15	1	1	1	1	0	30	2	0	0	69	11	0	0	1	1	0	0	2	3	0	0	3	2	0	1	4	0	0	0	3	1	1	5	5	1	0	4	0			
Česká Lípa	93	115	43	20	23	45	11	10	0	0	0	0	29	1	0	0	19	3	0	0	0	0	0	0	5	2	6	5	3	1	4	2	3	0	0	0	2	0	0	5	1	1	0	4	2			
České Budějovice	191	101	6	0	65	51	6	0	0	5	0	0	27	0	0	0	51	2	0	0	2	0	0	0	2	0	5	1	20	7	2	1	3	1	0	0	4	0	4	17	17	0	1	5	0			
Český Krumlov	46	45	9	0	35	38	19	4	1	2	0	0	16	1	0	0	38	5	0	0	0	0	1	0	0	2	4	1	1	2	2	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0				
Děčín	75	94	35	8	48	117	63	17	3	5	2	0	36	3	0	0	53	6	0	0	4	2	0	0	0	3	6	1	17	4	8	1	6	0	1	0	3	0	0	22	4	0	2	4	5			
Domažlice	41	30	26	9	27	44	22	9	1	3	2	0	16	3	0	0	29	10	0	0	1	1	0	0	6	5	4	3	3	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
Frydek-Místek	184	165	37	5	81	92	22	6	1	2	0	1	56	9	0	6	105	14	0	0	2	1	0	1	1	1	1	0	16	5	4	0	4	0	0	0	1	0	0	15	15	1	1	5	0			
Havlíčkův Brod	76	64	13	0	38	39	14	3	3	8	1	1	32	3	1	0	56	11	0	3	2	7	2	0	0	0	0	0	6	3	1	1	3	0	0	0	0	0	0	7	2	0	0	6	0			
Hlavní město Praha	940	786	152	34	349	434	149	40	22	27	9	6	352	47	3	1	359	79	8	1	35	16	3	0	76	35	24	5	109	32	26	7	19	4	3	1	72	52	16	112	57	12	15	19	6			
Hodonín	138	59	16	0	62	49	14	0	2	0	0	0	22	2	0	0	56	4	0	0	1	1	0	0	4	2	3	1	21	5	5	1	2	0	0	0	3	3	0	27	8	3	0	2	1			
Hradec Králové	98	184	48	14	43	49	29	12	1	5	5	5	55	7	0	0	54	10	0	0	6	5	0	0	6	6	12	1	12	2	2	0	17	1	0	0	13	7	0	8	15	0	6	17	4			
Cheb	80	61	24	9	19	39	27	9	0	0	1	0	36	6	0	0	39	6	3	5	0	0	0	0	2	1	4	0	15	5	0	1	1	0	0	0	5	0	0	13	12	0	0	1	0			
Chomutov	111	92	15	6	54	89	24	10	1	1	1	2	32	3	2	1	40	13	4	4	1	0	0	3	1	4	5	4	4	6	6	1	6	1	0	0	6	0	0	10	2	1	3	5	1			
Chrudim	72	80	22	2	36	55	18	4	1	6	3	1	55	17	0	0	36	11	1	0	7	3	1	0	7	0	1	0	1	5	3	0	7	0	0	0	6	0	0	7	0	4	6	1				
Jablonec nad Nisou	76	53	19	1	34	55	13	4	0	1	2	0	34	6	0	0	75	12	0	0	2	0	0	0	0	3	7	8	5	0	1	4	2	0	0	0	0	2	0	0	5	2	0	0	2	0		
Jeseník	16	32	17	9	12	20	9	14	0	1	0	0	6	2	0	0	15	3	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	7	3	2	0	3	0	0	0	1	0	0	6	2	0	1	2	1			
Jičín	54	78	38	15	27	32	27	5	1	2	1	1	16	3	0	0	32	7	0	0	3	0	0	0	0	1	0	0	3	0	2	0	1	0	1	0	1	0	0	3	3	2	1	2	1			
Jihlava	110	107	41	7	21	38	19	10	0	4	1	3	31	0	2	0	38	14	0	0	1	5	2	0	4	0	0	0	0	0	0	0	5	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	10	3			
Jindřichův Hradec	66	90	15	8	28	35	15	3	2	3	0	0	38	4	0	0	41	8	0	0	3	2	0	0	2	4	3	1	3	3	0	0	3	0	0	0	2	1	0	4	0	0	2	6	0			
Karlovy Vary	80	116	37	10	22	42	29	15	1	1	1	0	77	23	0	1	49	21	6	17	0	2	1	1	3	0	0	0	4	3	4	1	0	0	0	0	4	0	5	6	2	6	0	1	1			
Karviná	212	157	21	11	85	129	35	11	1	5	1	1	37	4	0	0	103	13	1	0	1	3	5	1	6	1	0	0	10	6	10	2	6	0	0	0	6	0	0	14	2	1	2	15	3			
Kladno	121	139	58	15	63	85	52	40	1	2	6	0	61	10	0	0	79	27	3	0	0	5	0	0	0	0	1	3	9	1	0	0	5	0	1	0	2	0	0	7	5	0	2	7	2			
Klatovy	58	58	6	3	43	37	16	3	1	2	1	0	46	9	0	0	63	17	0	0	1	3	0	1	2	0	0	0	5	0	3	2	1	0	0	0	0	0	0	6	3	0	1	0	0			
Kolín	68	79	30	8	44	62	32	7	0	0	1	0	21	1	1	0	52	7	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	13	6	5	2	1	0	0	0	0	3	1	0	14	6	1	1	1	1		
Kroměříž	75	87	21	4	32	45	19	6	0	5	1	0	30	3	1	1	38	6	0	0	1	1	0	0	6	5	1	0	14	2	1	0	0	0	0	0	7	1	0	11	8	0	0	0	0			
Kutná Hora	36	46	11	2	41	48	16	4	0	1	2	1	23	3	0	0	59	9	0	0	1	1	0	0	4	3	2	2	2	4	2	0	3	0	0	0	9	0	0	5	0	0	2	1	1			
Liberec	127	144	59	20	50	71	63	24	1	4	1	4	48	6	0	0	60	6	2	0	5	0	1	0	13	4	11	5	27	7	4	0	10	0	1	0	9	8	2	24	9	0	6	4	1			
Litoměřice	105	99	33	9	37	58	29	7	0	2	2	1	21	2	0	0	34	1	0	0	2	0	0	0	1	11	8	0	9	3	8	0	0	1	1	0	5	0	2	11	4	3	2	0	0			
Louny	73	81	22	9	20	34	17	13	0	4	0	1	27	4	0	0	36	9	1	1	2	2	0	0	0	3	1	0	9	2	1	0	1	0	0	0	1	0	0	6	4	3	0	1	1			
Mělník	58	81	22	6	51	99	35	12	0	3	1	0	15	2	0	0	39	5	3	2	3	1	0	0	5	1	0	1	4	1	3	2	1	0	0	0	5	0	0	8	1	0	0	0	1	0		
Mladá Boleslav	96	127	36	12	32	56	21	17	0	1	0	0	32	2	3	0	59	16	1	0	0	0	0	0	2	1	2	0	8	6	4	3	7	0	0	0	2	0	0	11	0	1	4	5	0			
Most	70	70	9	8	53	79	24	1	1	4	1	0	23	0	0	0	37	6	0	0	2	2	0	0	2	3	5	9	16	9	3	0	3	0	0	0	8	0	0	17	8	2	1	4	0			
Náchod	59	87	21	5	50	60	20	5	1	1	2	1	55	18	2	0	75	20	1	0	2	2	0	0	0	0	4	2	11	2	2	2	7	0	0	0	0	0	0	13	3	0	3	8	2			
Nový Jičín	71	174	72	19																																												

KAPITOLA 4.2

ASISTENTI PEDAGOGA V ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH

4.2.1 ASISTENTI PEDAGOGA V ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH

4.2.2 ASISTENTI PEDAGOGA V BĚŽNÝCH ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH VE TŘÍDÁCH SE ŽÁKY SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM

4.2.3 ASISTENTI PEDAGOGA VE TŘÍDÁCH PARAGRAFOVÝCH ZÁKLADNÍCH ŠKOL

4.2.1 ASISTENTI PEDAGOGA V ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH

V paragrafových školách (mimo ZŠ logopedických) v rámci celé ČR působí ve třídách asistenti pedagoga. V jednotlivých okresech jsou uvedeny počty tříd v paragrafových školách z pohledu počtu AP ve třídách. V některých třídách působí dva AP, v některých jeden a v některých třídách AP není.

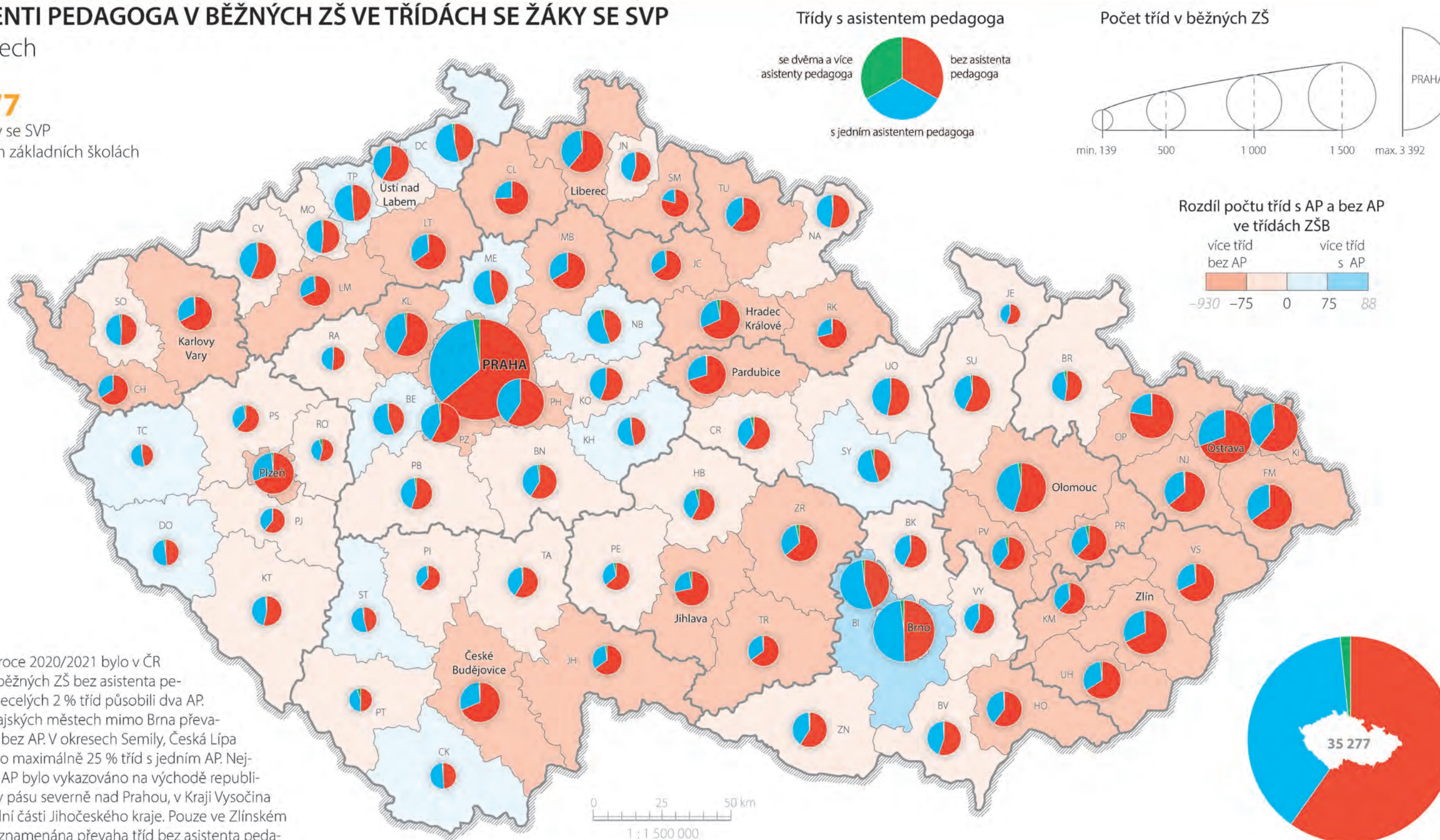
ASISTENTI PEDAGOGA V BĚŽNÝCH ZŠ VE TŘÍDÁCH SE ŽÁKY SE SVP v okresech

35 277

tříd se žáky se SVP
na běžných základních školách

2020/2021

Ve školním roce 2020/2021 bylo v ČR 60 % tříd v běžných ZŠ bez asistenta pedagoga. V necelých 2 % tříd působili dva AP. Ve všech krajských městech mimo Brna převažovaly třídy bez AP. V okresech Semily, Česká Lípa a Opava bylo maximálně 25 % tříd s jedním AP. Nejméně tříd s AP bylo vykazováno na východě republiky, v Praze, v pásu severně nad Prahou, v Kraji Vysočina a ve východní části Jihočeského kraje. Pouze ve Zlínském kraji byla zaznamenána převaha tříd bez asistenta pedagoga. Nejvyšší počet tříd s asistentem pedagoga vykazovaly Jihomoravský a Plzeňský kraj.

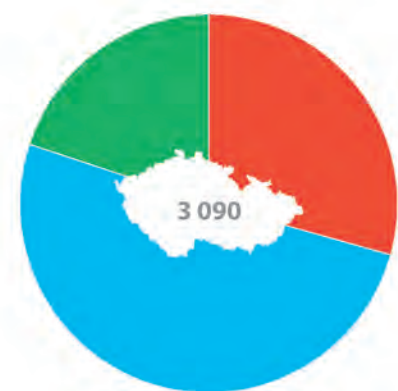

21 095 tříd bez AP, **13 616** tříd s jedním AP, **566** tříd se dvěma a více AP

PHmax (počet hodin maximální) je způsob výpočtu státního příspěvku na vzdělávání v regionálním školství. Stanovuje maximální počet vyučovacích hodin, na které MŠMT konkrétní škole poskytne mzdové prostředky. Tento způsob financování nahradil systém založený na financování škol podle počtu žáků.

ASISTENTI PEDAGOGA V PARAGRAFOVÝCH ZŠ VE TŘÍDÁCH SE ŽÁKY SE SVP v okresech

3 090
tříd se žáky se SVP
v paragrafových základních školách

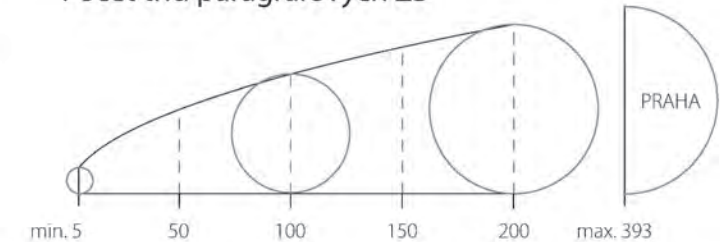

907 tříd bez AP, **1 567** tříd s jedním AP, **616** tříd se dvěma a více AP

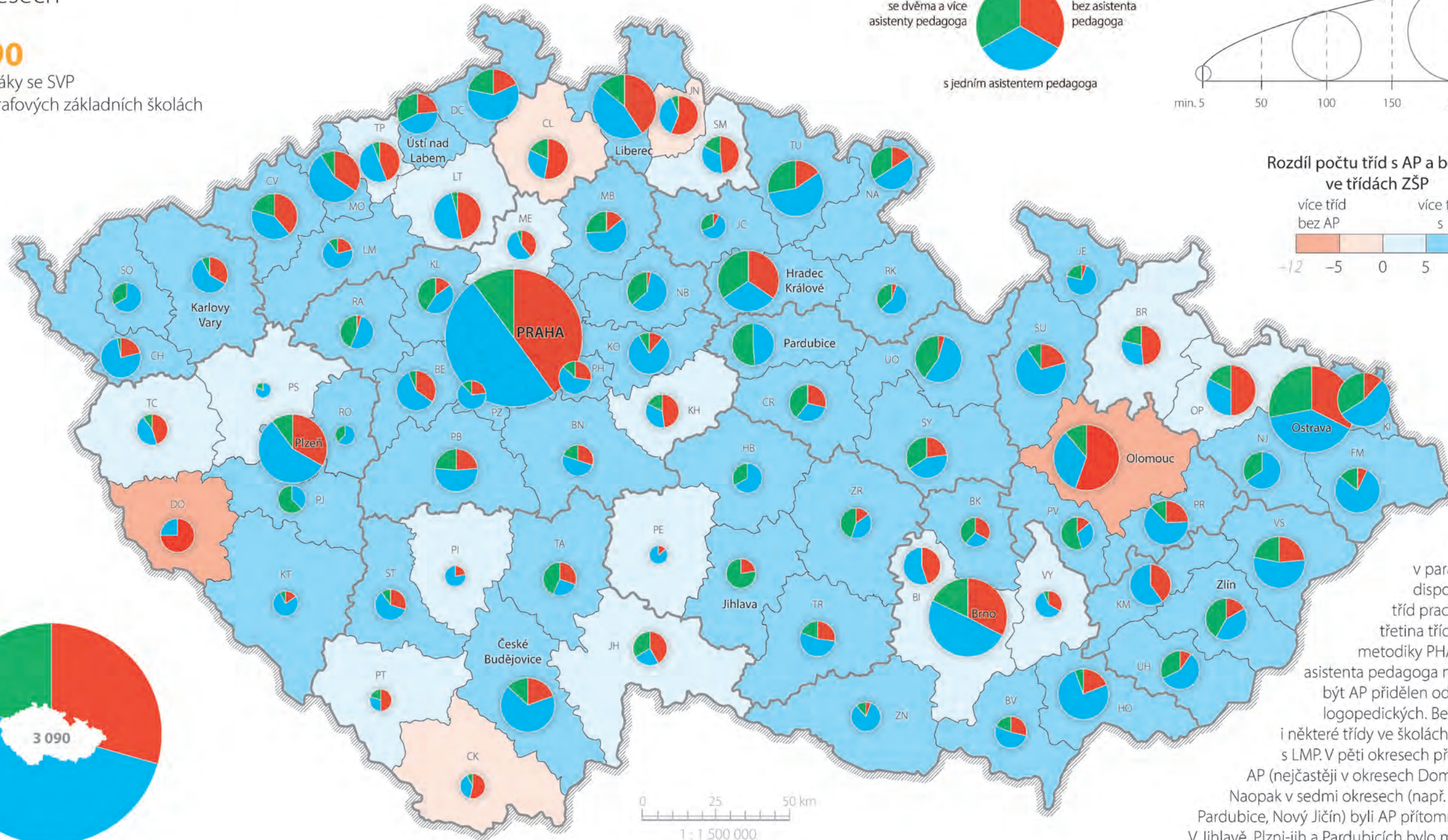
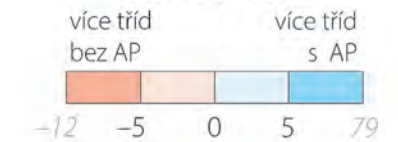
Třídy s asistentem pedagoga

Počet tříd paragrafových ZŠ

Rozdíl počtu tříd s AP a bez AP
ve třídách ZŠP

0 25 50 km
1 : 1 500 000

Více než 70 % tříd v paragrafových školách disponovalo AP. Ve 40 % tříd pracovali dva AP, téměř třetina tříd byla bez AP. Podle metodiky PHAmax (počet hodin asistenta pedagoga maximální) nemůže být AP přidělen od 1. ledna 2020 v ZŠ logopedických. Bez AP budou zřejmě i některé třídy ve školách zřízených pro žáky s LMP. V pěti okresech převažovaly třídy bez AP (nejčastěji v okresech Domažlice a Olomouc). Naopak v sedmi okresech (např. Sokolov, Rokycany, Pardubice, Nový Jičín) byli AP přítomni ve všech třídách. V Jihlavě, Plzni-jih a Pardubicích bylo minimálně 50 % tříd se dvěma AP. Zvláštností byla Jihlava, kde téměř v 80 % tříd byli dva AP, v ostatních AP nebyl.

2020/2021

4.2.2 ASISTENTI PEDAGOGA V BĚŽNÝCH ZŠ VE TŘÍDÁCH SE ŽÁKY SE ZP

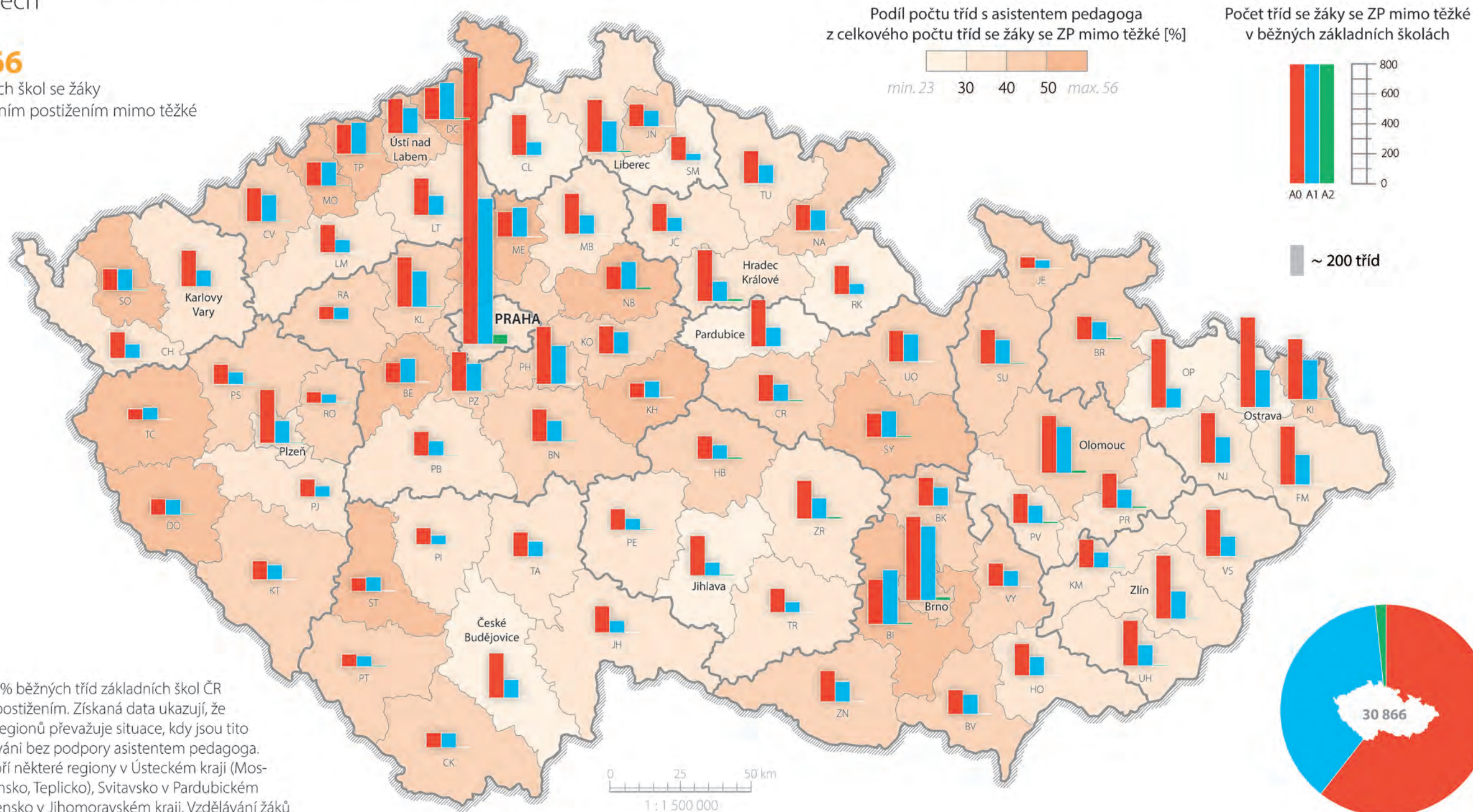
Zatímco u žáka s TP je AP více vázán na podporu jednoho konkrétního žáka, v případě žáků s postižením (nikoliv těžkým) má AP možnost poskytovat podporu i ostatním žákům třídy.

TŘÍDY S AP PRO ŽÁKY S POSTIŽENÍM KROMĚ ŽÁKŮ S TĚŽKÝM ZP v okresech

30 866

tříd běžných škol se žáky se zdravotním postižením mimo těžké

2020/2021

Téměř v 78 % běžných tříd základních škol ČR jsou žáci s postižením. Získaná data ukazují, že ve většině regionů převažuje situace, kdy jsou tito žáci vzděláváni bez podpory asistentem pedagoga. Výjimku tvoří některé regiony v Ústeckém kraji (Mostecko, Děčínsko, Teplicko), Svitavsko v Pardubickém kraji a Blanensko v Jihomoravském kraji. Vzdělávání žáků s postižením ve třídách bez AP oproti třídám s AP výrazně převažuje v Praze, Plzni, Ostravě a na Opavsku.

18 695 tříd bez AP, **11 669** tříd s jedním AP, **502** tříd se dvěma a více AP

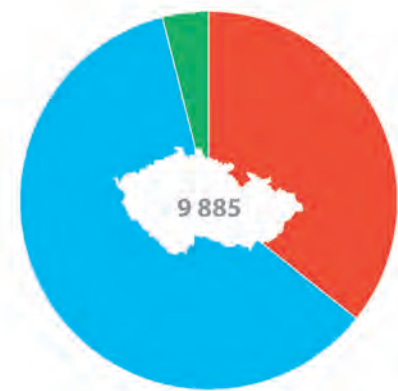
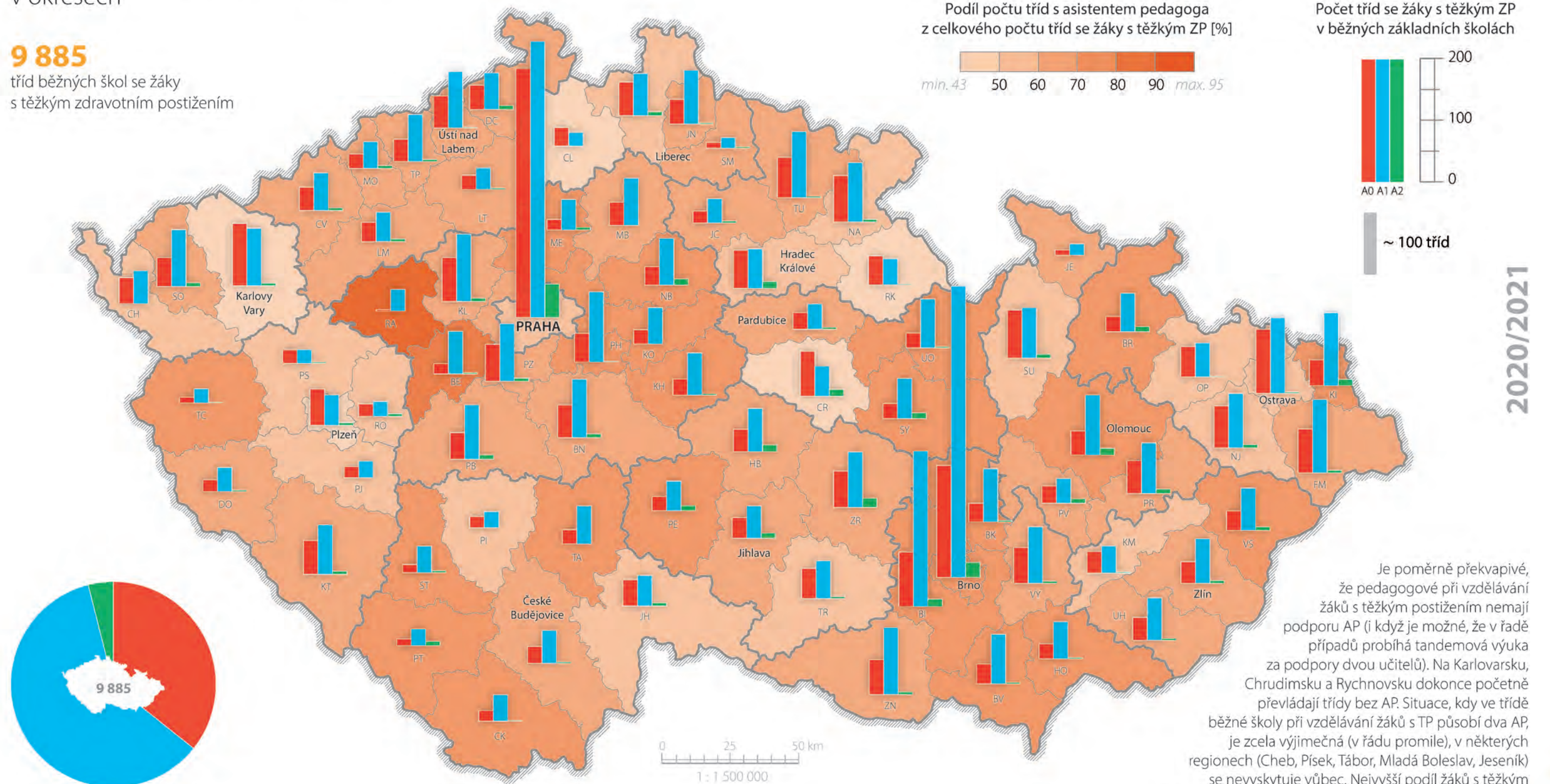
V jedné čtvrtině běžných tříd základních škol se žáky se SVP v ČR jsou žáci s těžkým postižením. Jedná se o žáky s vysokou nebo velmi vysokou mírou potřeby podpory a sladit jejich vzdělávání se vzděláváním žáků bez zdravotního postižení klade na pedagogy velmi vysoké nároky.

TŘÍDY S AP PRO ŽÁKY S TĚŽKÝM POSTIŽENÍM

v okresech

9 885

tříd běžných škol se žáky s těžkým zdravotním postižením

3 527 tříd bez AP, **5 967** tříd s jedním AP, **391** tříd se dvěma a více AP

Je poměrně překvapivé, že pedagogové při vzdělávání žáků s těžkým postižením nemají podporu AP (i když je možné, že v řadě případů probíhá tandemová výuka za podpory dvou učitelů). Na Karlovarsku, Chrudimsku a Rychnovsku dokonce početně převládají třídy bez AP. Situace, kdy ve třídě běžné školy při vzdělávání žáků s TP působí dva AP, je zcela výjimečná (v řádu promile), v některých regionech (Cheb, Písek, Tábor, Mladá Boleslav, Jeseník) se nevyskytuje vůbec. Nejvyšší podíl žáků s těžkým postižením je diagnostikován na Rakovnicku. Zde jsou žáci téměř výhradně vzděláváni ve třídách s jedním AP.

4.2.3 ASISTENTI PEDAGOGA VE TŘÍDÁCH PARAGRAFOVÝCH ZŠ

V praxi vzdělávací soustavy zavádějí správní orgány školství postupně dva modely financování AP, odlišně ve školách běžných a paragrafových. Od 1. 1. 2020 není AP v paragrafových školách financován v rámci PO, nýbrž přímo z rozpočtu školy.

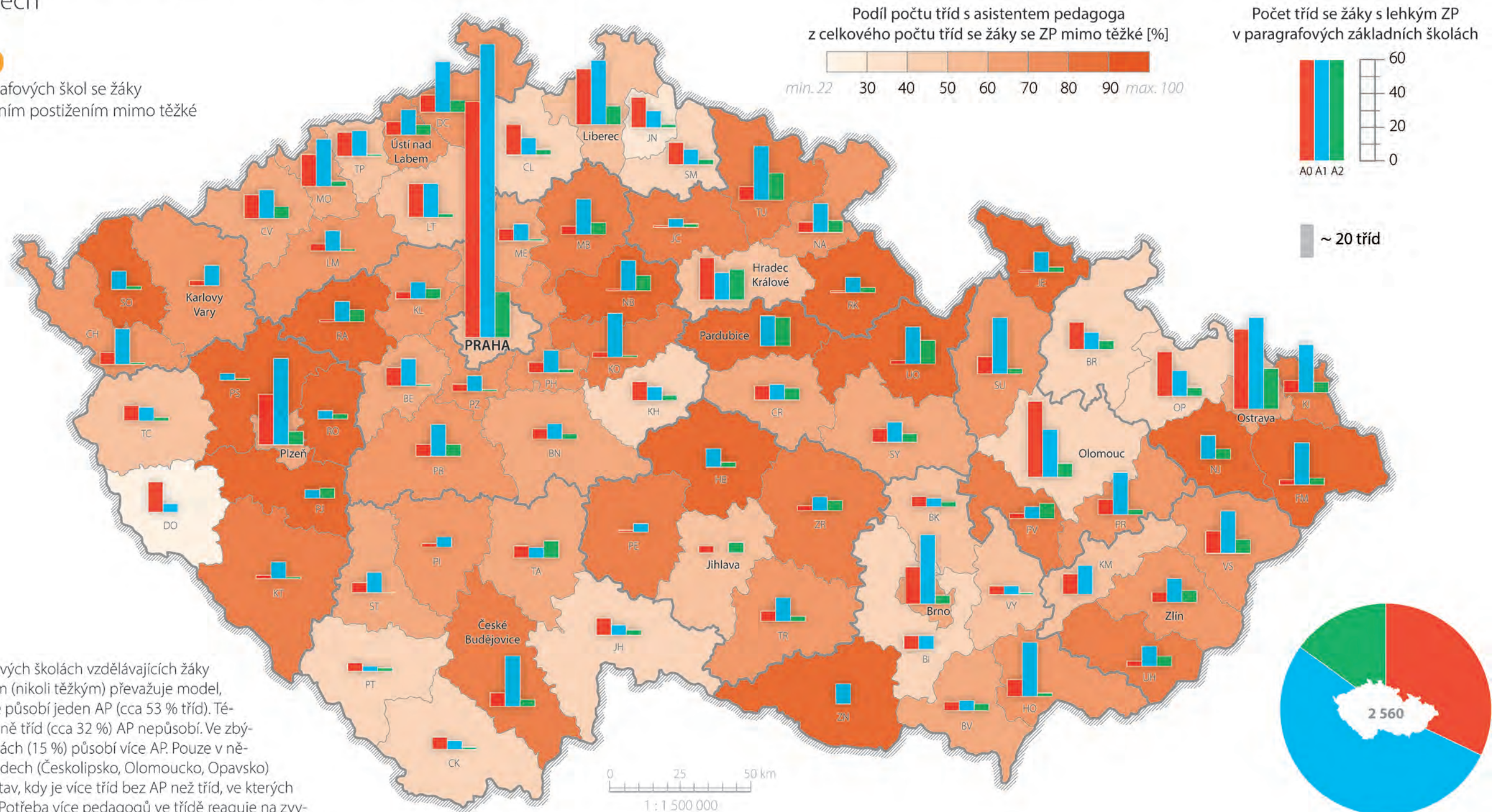
TŘÍDY S AP PRO ŽÁKY S POSTIŽENÍM KROMĚ ŽÁKŮ S TĚŽKÝM ZP v okresech

2 560

tříd paragrafových škol se žáky se zdravotním postižením mimo těžké

2020/2021

V paragrafových školách vzdělávajících žáky s postižením (nikoli těžkým) převažuje model, kdy ve třídě působí jeden AP (cca 53 % tříd). Téměř ve třetině tříd (cca 32 %) AP nepůsobí. Ve zbývajících třídách (15 %) působí více AP. Pouze v několika obvodech (Českolipsko, Olomoucko, Opavsko) převažuje stav, kdy je více tříd bez AP než tříd, ve kterých AP působí. Potřeba více pedagogů ve třídě reaguje na zvyšující se nároky při vzdělávání žáků s různými dopady jejich postižení na vzdělávání.

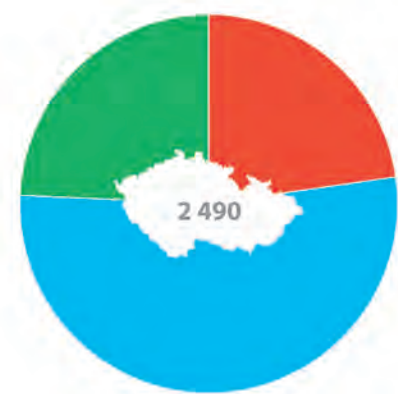
Asistenti pedagoga v paragrafových školách nejsou podpůrným opatřením. Jsou financováni ze základního rozpočtu škol a záleží jen na odborném posouzení vedení školy, zda v dané třídě je nutná přítomnost AP, případně přítomnost více AP.

TŘÍDY S AP PRO ŽÁKY S TĚŽKÝM POSTIŽENÍM

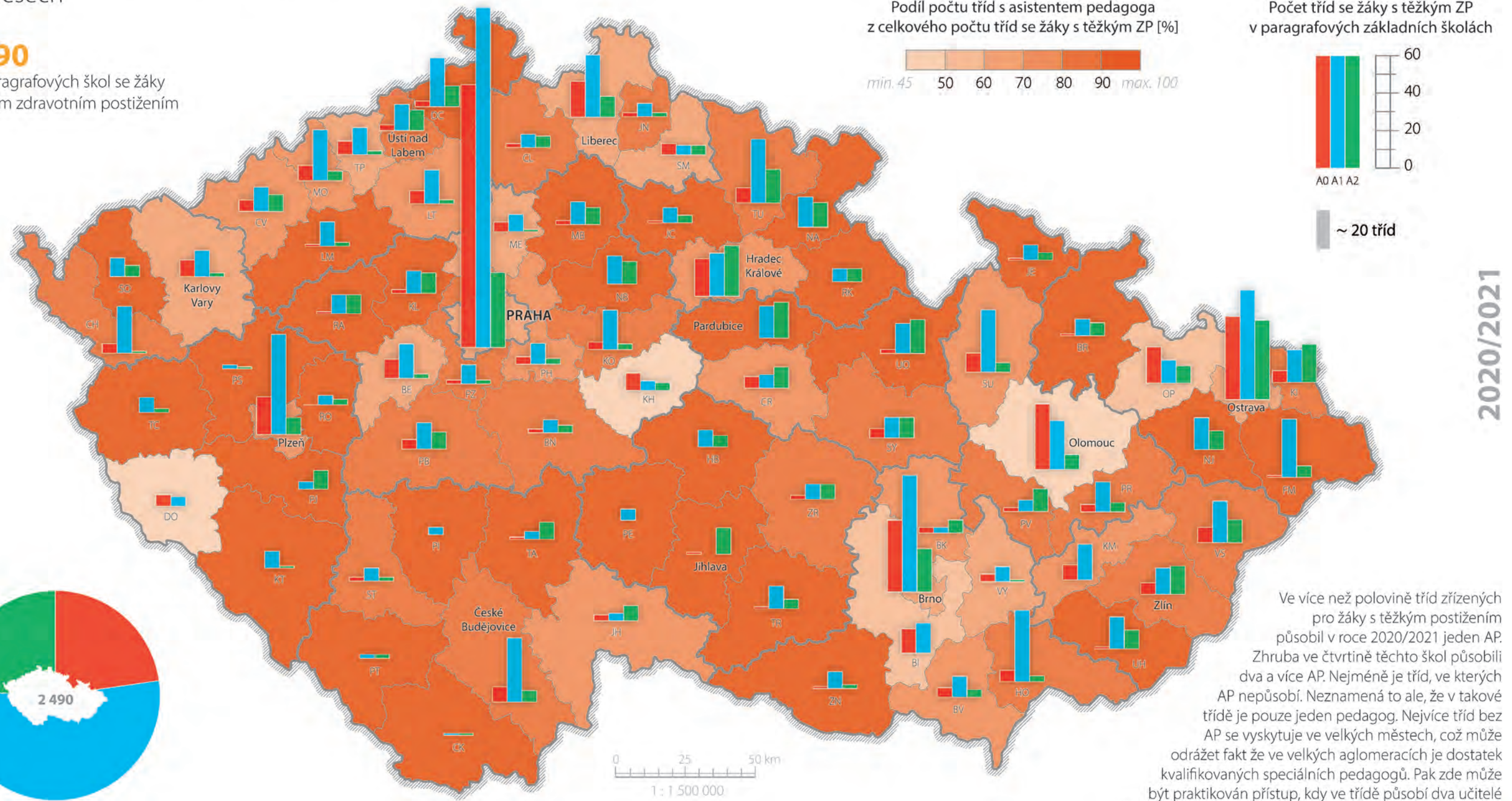
v okresech

2 490

tříd paragrafových škol se žáky s těžkým zdravotním postižením

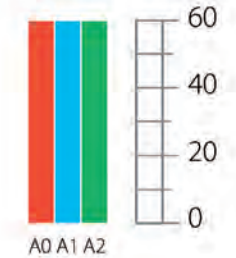
566 tříd bez AP, **1 319** tříd s jedním AP, **605** tříd se dvěma a více AP

Podíl počtu tříd s asistentem pedagoga z celkového počtu tříd se žáky s těžkým ZP [%]

Počet tříd se žáky s těžkým ZP v paragrafových základních školách

~ 20 tříd

2020/2021

Ve více než polovině tříd zřízených pro žáky s těžkým postižením působil v roce 2020/2021 jeden AP. Zhruba ve čtvrtině těchto škol působili dva a více AP. Nejméně je tříd, ve kterých AP nepůsobí. Neznamená to ale, že v takové třídě je pouze jeden pedagog. Nejvíce tříd bez AP se vyskytuje ve velkých městech, což může odrážet fakt že ve velkých aglomeracích je dostatek kvalifikovaných speciálních pedagogů. Pak zde může být praktikován přístup, kdy ve třídě působí dva učitelé (případně vychovatel) + jeden AP, což reaguje na odbornou náročnost vzdělávání žáků s těžkým postižením.

KAPITOLA 4.3

TŘÍDY ZÁKLADNÍCH ŠKOL SE ŽÁKY SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM NEBO SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI

4.3.1 TŘÍDY BĚŽNÝCH ZÁKLADNÍCH ŠKOL

4.3.2 TŘÍDY PARAGRAFOVÝCH ZÁKLADNÍCH ŠKOL

4.3.3 TŘÍDY BĚŽNÝCH ZÁKLADNÍCH ŠKOL SE ŽÁKY SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI

4.3.4 TŘÍDY PARAGRAFOVÝCH ZÁKLADNÍCH ŠKOL SE ŽÁKY SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI

4.3.1 TŘÍDY BĚŽNÝCH ZÁKLADNÍCH ŠKOL

Školský zákon v § 16 odst. 9 stanoví, že „lze zřizovat školy nebo ve školách třídy, oddělení a studijní skupiny“ pro žáky s uvedeným druhem zdravotního postižení. Hovoříme o tzv. speciálních třídách běžných škol.

TŘÍDY SE ŽÁKY SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM KROMĚ ŽÁKŮ S TĚŽKÝM ZP v okresech

30 866

tříd běžných škol se žáky se zdravotním postižením mimo těžké

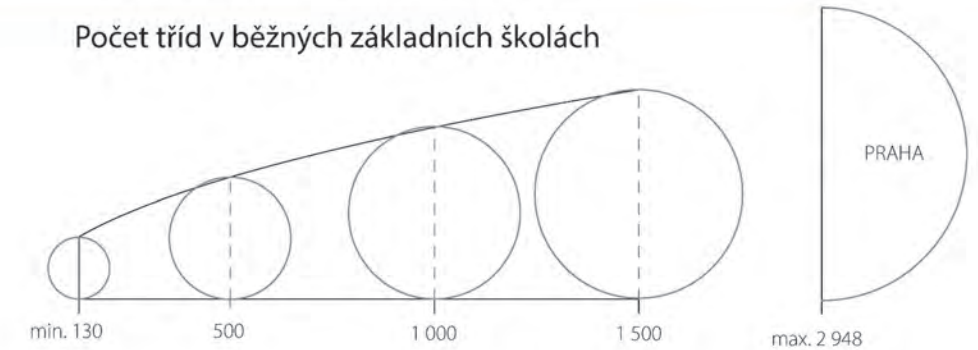
2020/2021

Vyšší podíly žáků se zdravotním postižením bez těžkého ZP z celkového počtu žáků se ZP ve třídě se nacházejí na západě republiky, na severu Čech, na Olomoucku, Jesenicku, Opavsku, Ostravsku a Zlínsku. Naopak vyšší podíl žáků s těžkým ZP je v Karlovarském okrese a na Třebíčsku. Nejčteněji jsou zastoupeny třídy, v nichž jsou umístěni dva až tři žáci se ZP bez těžkého ZP. Jejich počet jen mírně převyšuje počet tříd, v nichž je umístěn jeden takový žák.

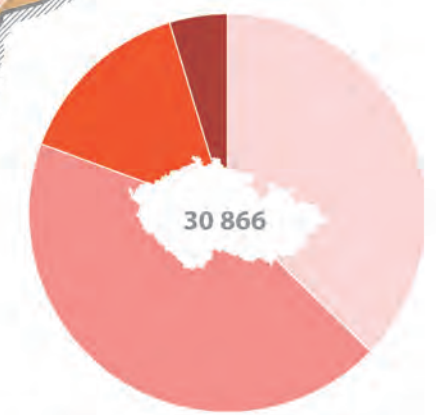
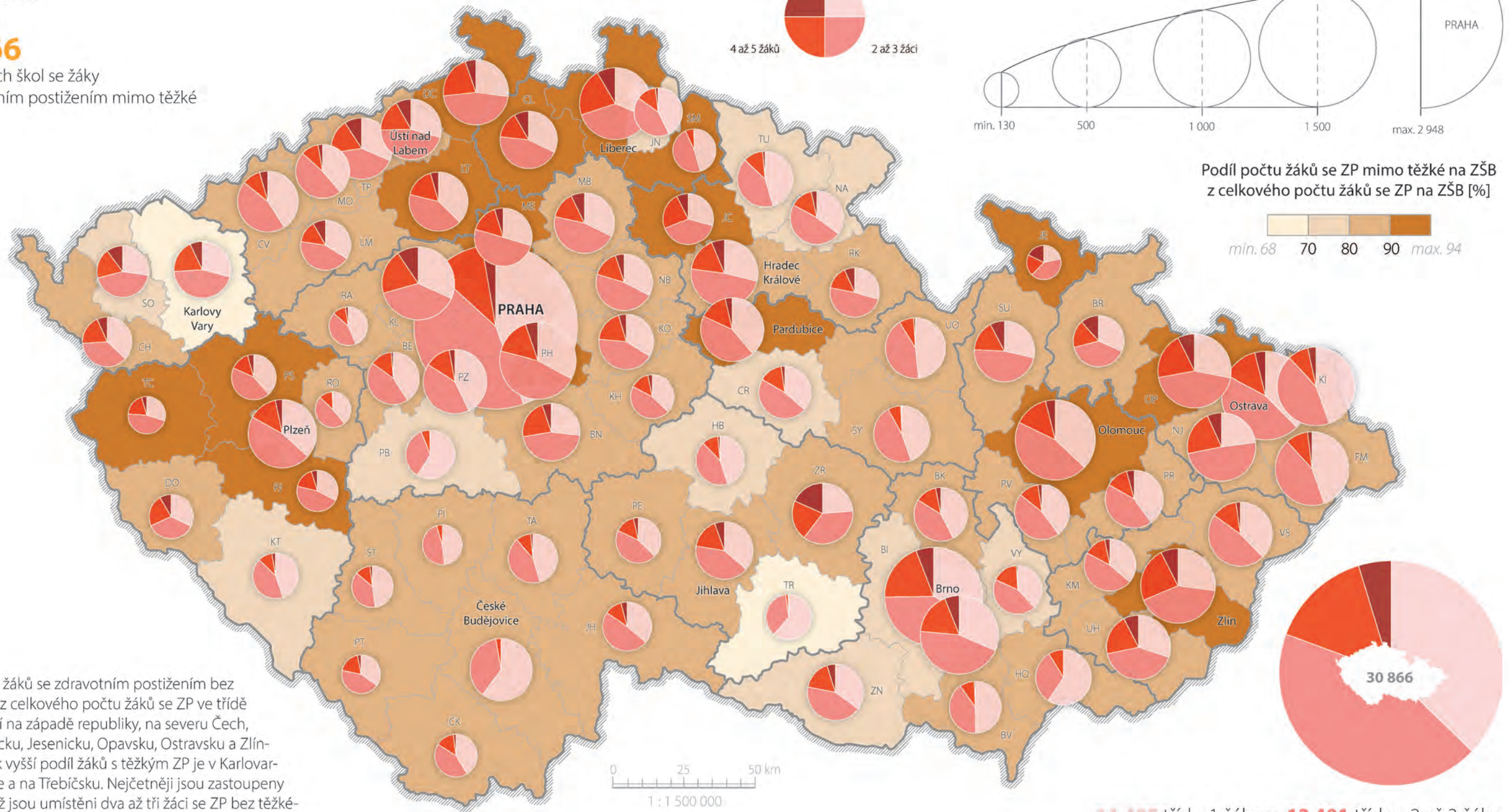
Počet žáků se ZP ve třídě

Počet tříd v běžných základních školách

Podíl počtu žáků se ZP mimo těžké na ZŠB z celkového počtu žáků se ZP na ZŠB [%]

11 485 tříd s 1 žákem, **13 401** tříd se 2 až 3 žáky, **4 523** tříd se 4 až 5 žáky, **1 457** tříd se 6 a více žáky

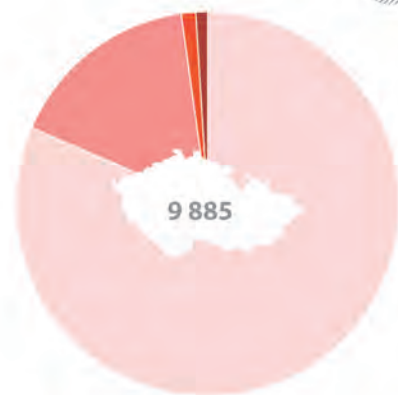
Největší skupinou žáků s těžkým ZP jsou žáci se středně těžkým a těžkým mentálním postižením. Dále sem patří žáci s těžkými dopady zdravotního postižení na vzdělávání (např. žáci nevidomí, neslyšící, se závažnými dopady tělesného postižení, s PAS atd.). Převažuje u nich potřeba podpory ve 4. a 5. stupni.

TŘÍDY SE ŽÁKY S TĚŽKÝM ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM

v okresech

9 885

tříd běžných škol se žáky s těžkým zdravotním postižením

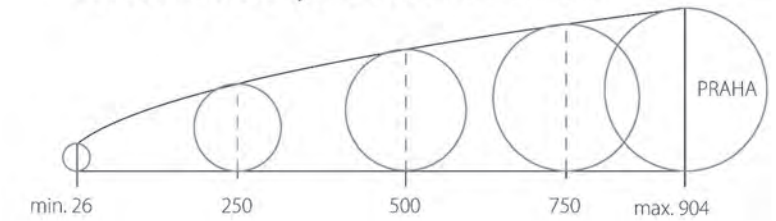

8 053 tříd s 1 žákem, **1 613** tříd se 2 až 3 žáky, **121** tříd se 4 až 5 žáky, **98** tříd se 6 a více žáky

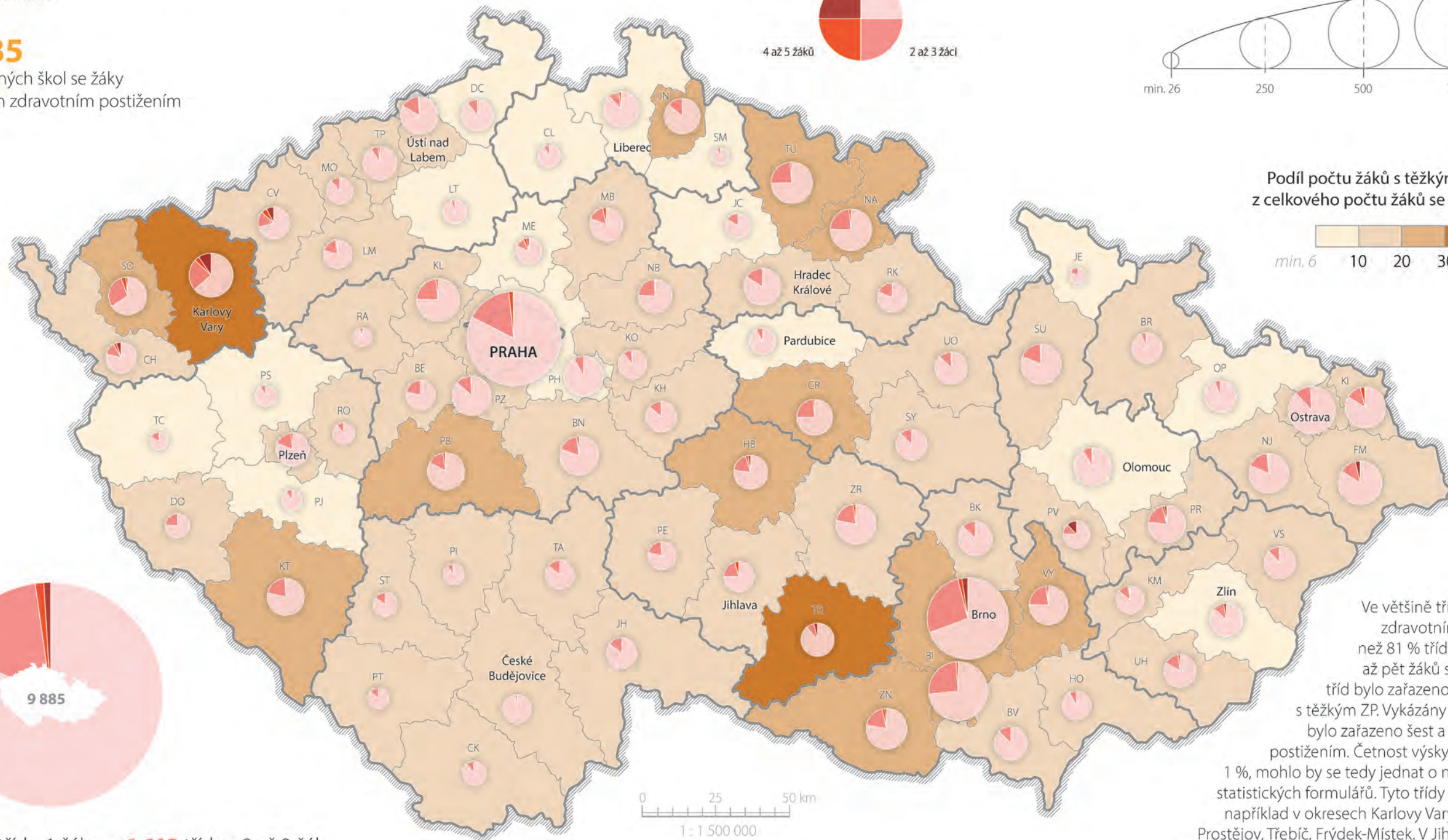
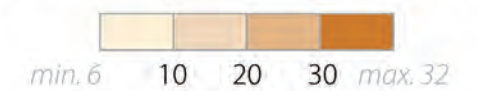
Počet žáků se ZP ve třídě

Počet tříd v běžných základních školách

Podíl počtu žáků s těžkým ZP na ZŠB z celkového počtu žáků se ZP na ZŠB [%]

Ve většině tříd se žáky s těžkým zdravotním postižením (více než 81 % tříd) byl zařazen jeden až pět žáků s těžkým ZP. V 16 % tříd bylo zařazen šest až sedm žáků s těžkým ZP. Vykázány byly i třídy, v nichž bylo zařazen šest a více žáků s těžkým postižením. Četnost výskytu však byla pouze 1 %, mohlo by se tedy jednat o nesprávné vyplnění statistických formulářů. Tyto třídy byly zaznamenány například v okresech Karlovy Vary, Chomutov, Brno, Prostějov, Třebíč, Frýdek-Místek. V Jihočeském kraji byly téměř výhradně třídy, v nichž bylo zařazen max. pět žáků s těžkým zdravotním postižením.

2020/2021

4.3.2 TŘÍDY PARAGRAFOVÝCH ZÁKLADNÍCH ŠKOL

Jedná se zejména o třídy, v nichž se vzdělávají žáci s lehkým mentálním postižením, žáci slabozrací a nedoslýchaví, se středně závažnými dopady na vzdělávání z důvodu NKS, tělesného postižení, PAS, případně poruch učení a chování. Často se jedná o tzv. tradiční školy, vzniklé ještě před rokem 1989.

TŘÍDY SE ŽÁKY SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM KROMĚ ŽÁKŮ S TĚŽKÝM ZP v okresech

2 560

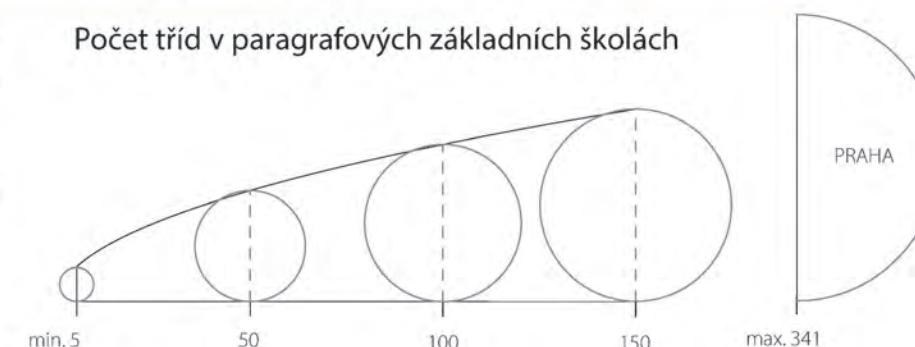
tříd paragrafových škol se žáky se zdravotním postižením mimo těžké

2020/2021

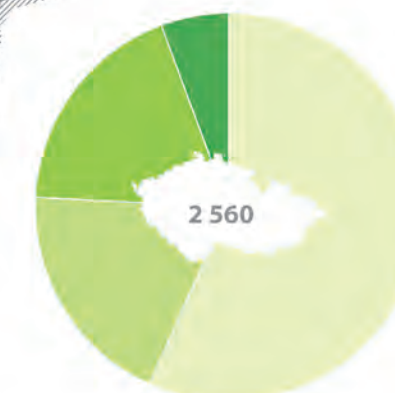
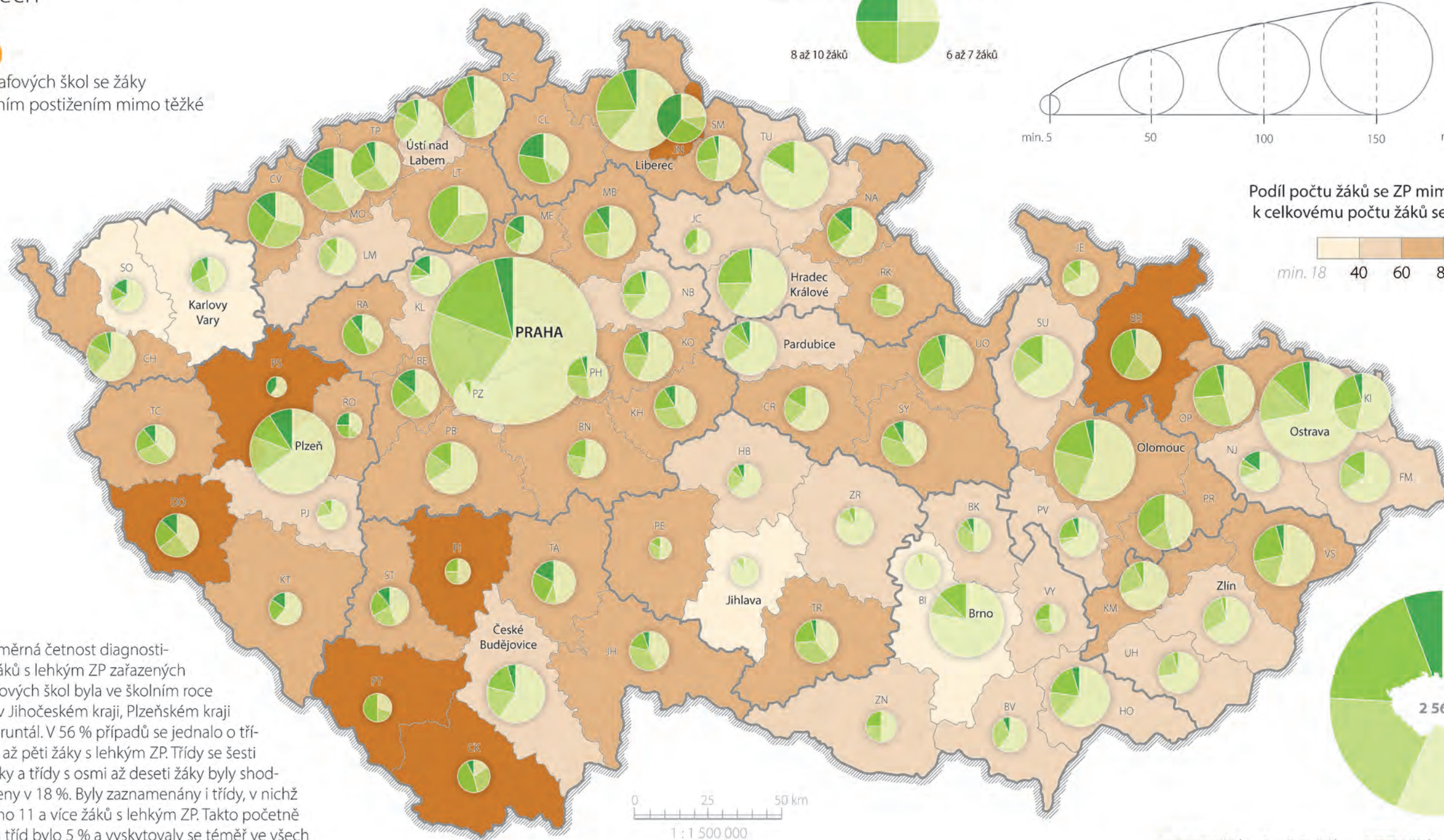
Největší poměrná četnost diagnostikovaných žáků s lehkým ZP zařazených do paragrafových škol byla ve školním roce 2020/2021 v Jihočeském kraji, Plzeňském kraji a v okrese Bruntál. V 56 % případů se jednalo o třídy s jedním až pěti žáky s lehkým ZP. Třídy se šesti až sedmi žáky a třídy s osmi až deseti žáky byly shodně zastoupeny v 18 %. Byly zaznamenány i třídy, v nichž bylo zařazeno 11 a více žáků s lehkým ZP. Takto početně obsazených tříd bylo 5 % a vyskytovaly se téměř ve všech krajích. Nejčetnější zastoupení tyto třídy měly v Ústeckém kraji, Plzeňském kraji a Libereckém kraji.

Počet tříd v paragrafových základních školách

Podíl počtu žáků se ZP mimo těžké na ZŠP k celkovému počtu žáků se ZP na ZŠP [%]

1 453 tříd s 1 až 5 žáky, **487** tříd se 6 až 7 žáky, **475** tříd s 8 až 10 žáky, **145** tříd s 11 a více žáky

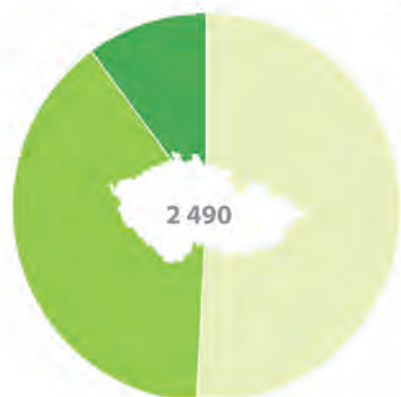
Z uvedených dat nelze vyčíst, zda se jednalo o samostatně zřízené třídy pro žáky s těžkým ZP, které bylo možné zřídit na doporučení ŠPZ u žáků ve 4. a 5. stupni podpůrných opatření, nebo o paragrafově třídy, v nichž byli žáci s těžkým ZP zařazeni mezi žáky s lehkým ZP.

TŘÍDY SE ŽÁKY S TĚŽKÝM ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM

v okresech

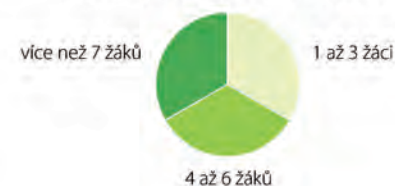
2 490

tříd paragrafových škol se žáky s těžkým zdravotním postižením

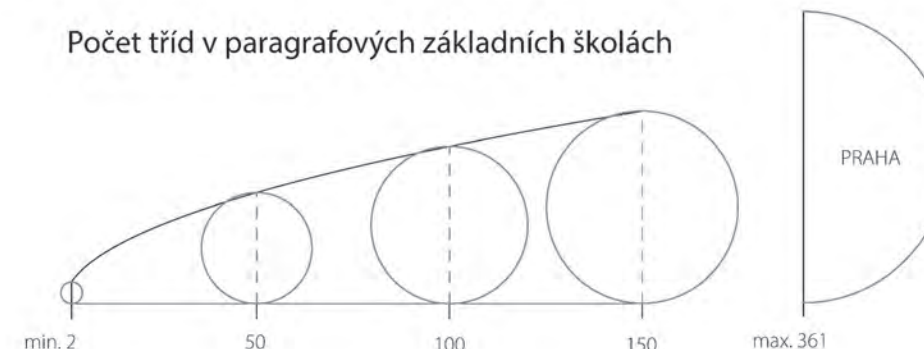

1 265 tříd s 1 až 3 žáky, **973** tříd se 4 až 6 žáky, **252** tříd se 7 a více žáky

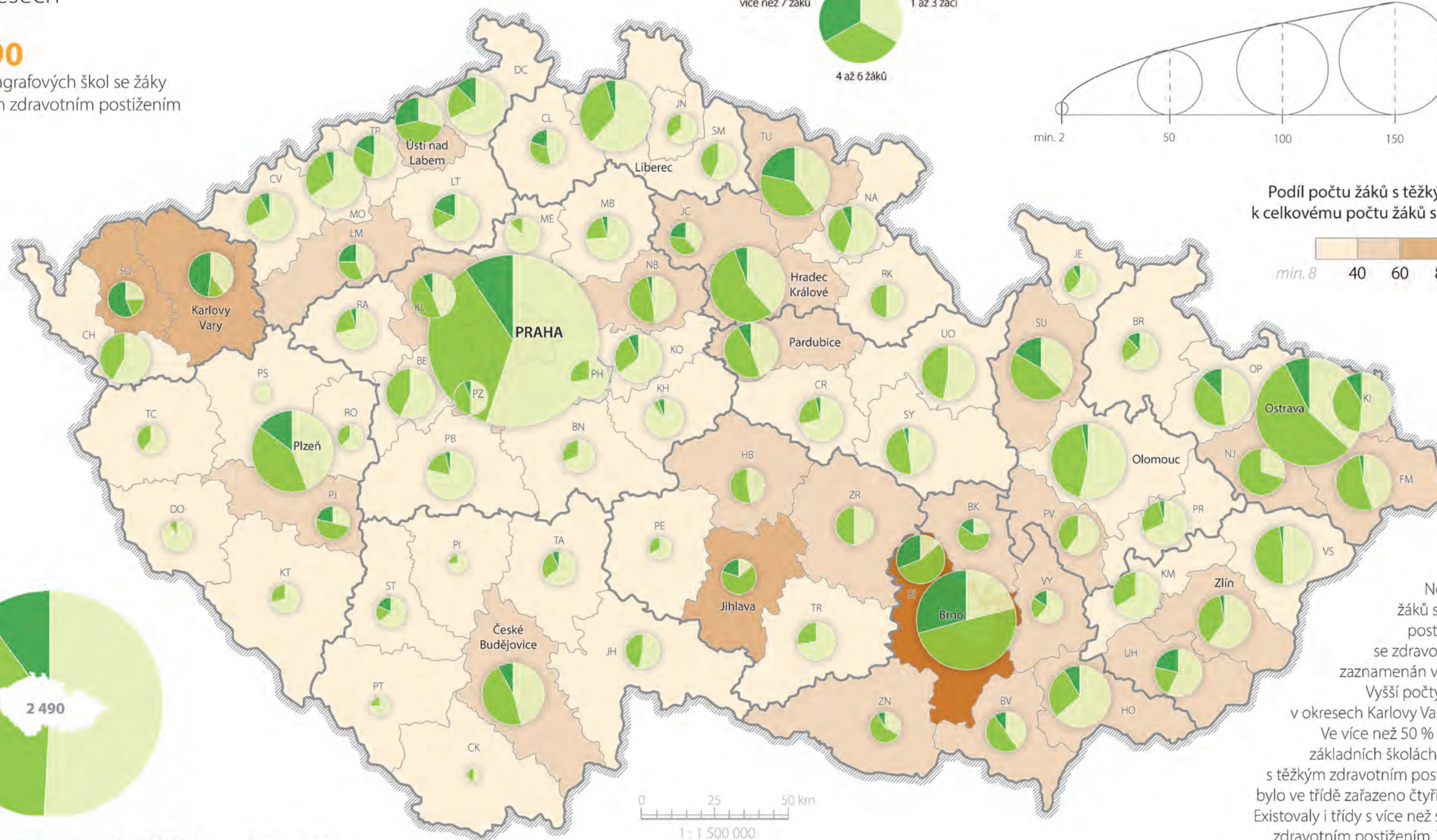
Počet žáků se ZP ve třídě

Počet tříd v paragrafových základních školách

Podíl počtu žáků s těžkým ZP na ZŠP k celkovému počtu žáků se ZP na ZŠP [%]

0 25 50 km
1 : 1 500 000

2020/2021

Nejvyšší poměr počtu žáků s těžkým zdravotním postižením k počtu žáků se zdravotním postižením byl zaznamenán v okrese Brno-město. Vyšší počty lze vysledovat také v okresech Karlovy Vary, Sokolov a Jihlava. Ve více než 50 % tříd v paragrafových základních školách byli jeden až tři žáci s těžkým zdravotním postižením, ve 39 % tříd bylo ve třídě zařazeno čtyři až šest těchto žáků. Existovaly i třídy s více než sedmi žáky s těžkým zdravotním postižením. Tyto třídy se ve větší míře vyskytovaly především v okrese Brno-město, Karlovy Vary, Sokolov, Plzeň a Jihlava.

4.3.3 TRÍDY BĚŽNÝCH ZÁKLADNÍCH ŠKOL SE ŽÁKY SE SVP

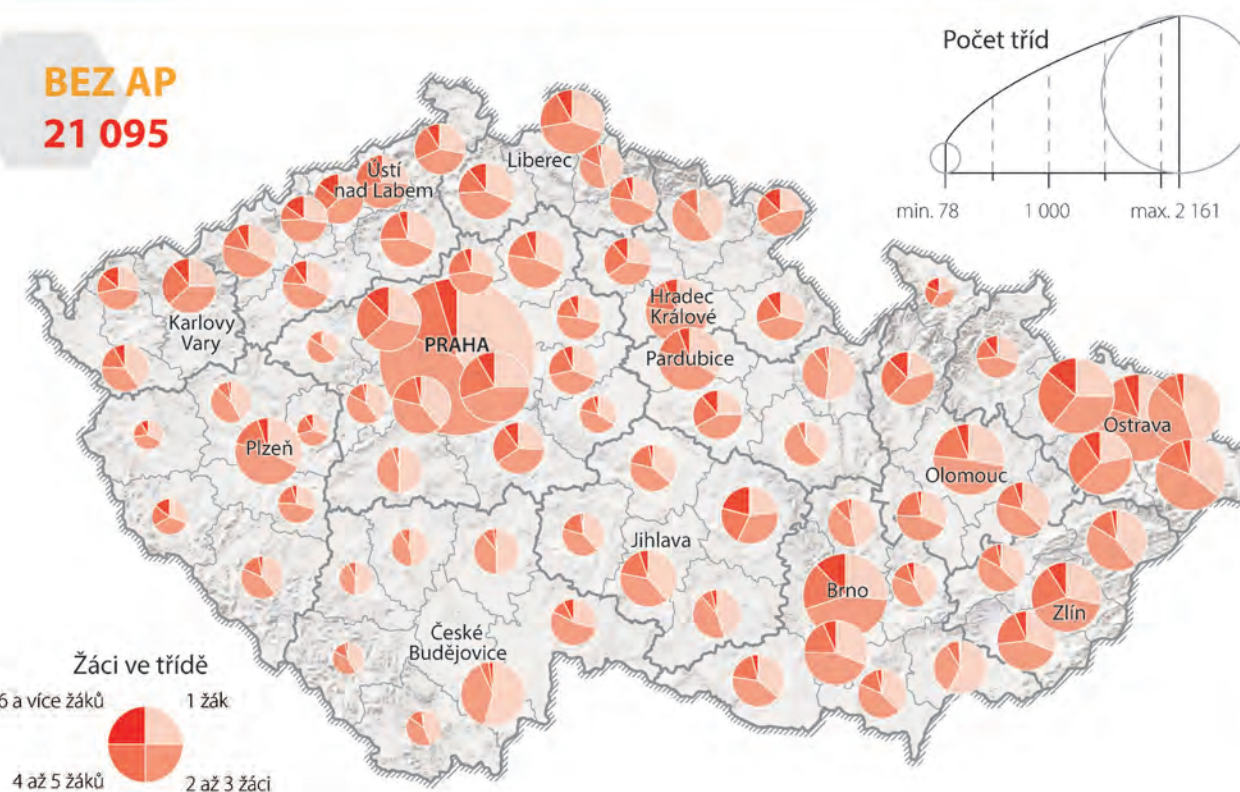
TRÍDY SE ŽÁKY SE SVP A S ASISTENTEM PEDAGOGA

V § 17 vyhlášky č. 27/2016 Sb. je uvedena **specifikace týkající se počtu žáků se SVP** v běžné třídě. V takové třídě může být zpravidla pět žáků s priznanými podpůrnými opatřeními 2.–5. stupně. Zároveň by celkový počet žáků se SVP ve třídě neměl přesáhnout jednu třetinu celkového počtu žáků. Uvedené parametry však neplatí, pokud se jedná o tzv. spádovou školu – tam žádné limity nejsou.

Získaná **data** ukazují, že ve 3 550 třídách běžných základních škol je zařazeno šest a více žáků s potřebou podpůrných opatření 2.–5. stupně. To znamená, že v jedné desetíně tříd základních škol je takový počet žáků se SVP, který by (při nehodnocení dalších kritérií) „stačil“ k naplnění jedné samostatné paraagrafové třídy. Navíc v situaci, kdy zpravidla tito žáci mají kvůli různým druhům postižení rozdílné nároky na podporu ve vzdělávání. Alarmující je, že **vysoké počty žáků se SVP jsou ve třídách bez asistenta pedagoga**, nejčastěji v Praze, Ostravě, Brně a severozápadních Čechách. Počet tříd s jedním až třemi žáky se SVP bez asistenta pedagoga je dokonce nižší než počet tříd se čtyřmi až šesti žáky se SVP. Nominálně nejvyšší počet tříd s jedním AP představují třídy se čtyřmi až šesti žáky se SVP. V ČR bylo v daném roce celkem 566 tříd běžných škol, ve kterých působili dva asistenti pedagoga. Nelze však s určitostí říci, že jde o dva souběžně působící AP, i když poměrně jasná úměra zvyšujícího se počtu tříd vzhledem ke zvyšujícímu se počtu žáků se SVP v nich umístěných tomu napovídá. Teritoriální rozmístění AP ve všech třech výše popisovaných situacích je rovnoměrné.

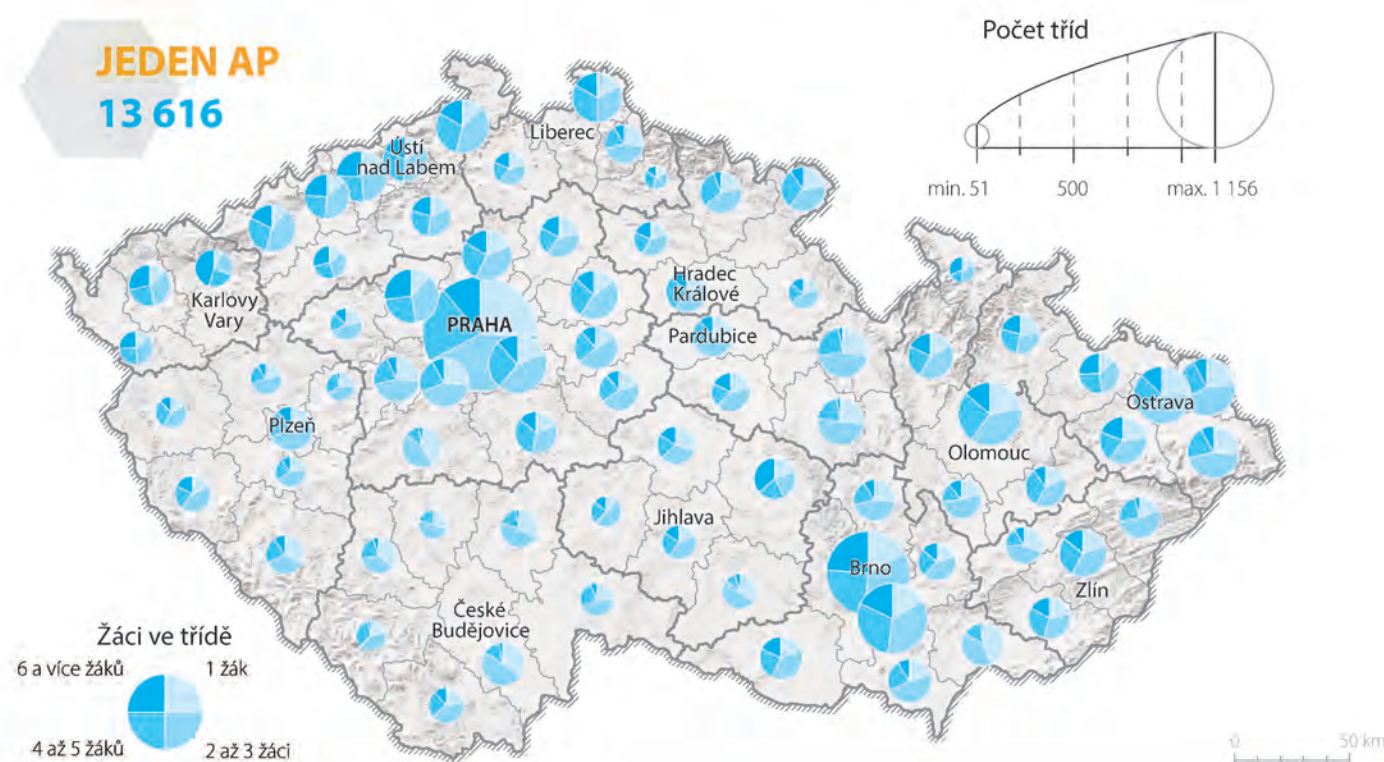
	Počet tříd		
bez AP	8 958	7 218	3 493
jeden AP	5 491	3 292	2 900
dva a více AP	197	168	166
			41

BEZ AP
21 095

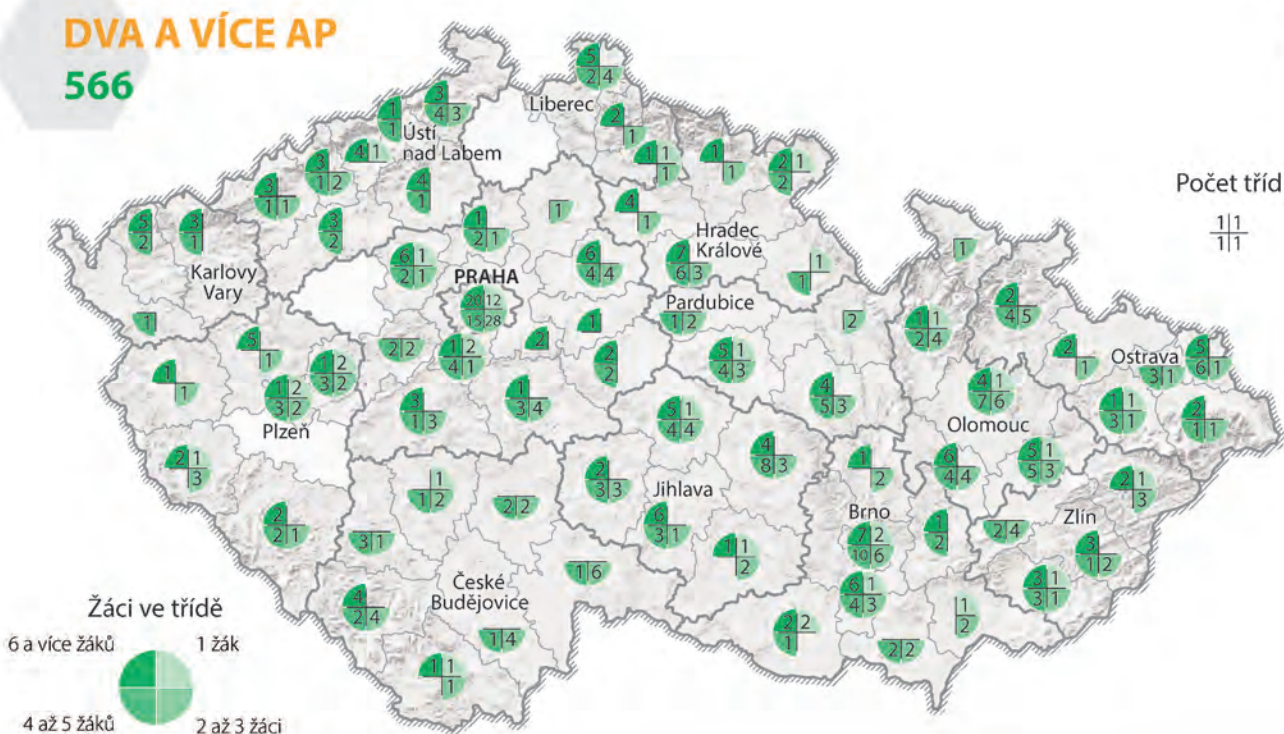
Žáci ve třídě
6 a více žáků 1 žák
4 až 5 žáků 2 až 3 žáci

JEDEN AP
13 616

Žáci ve třídě
6 a více žáků 1 žák
4 až 5 žáků 2 až 3 žáci

DVA A VÍCE AP
566

Žáci ve třídě
6 a více žáků 1 žák
4 až 5 žáků 2 až 3 žáci

2020/2021

ŽÁCI SE SVP VE TŘÍDÁCH BĚŽNÝCH ŠKOL S ASISTENTEM PEDAGOGA ve školním roce 2020/2021

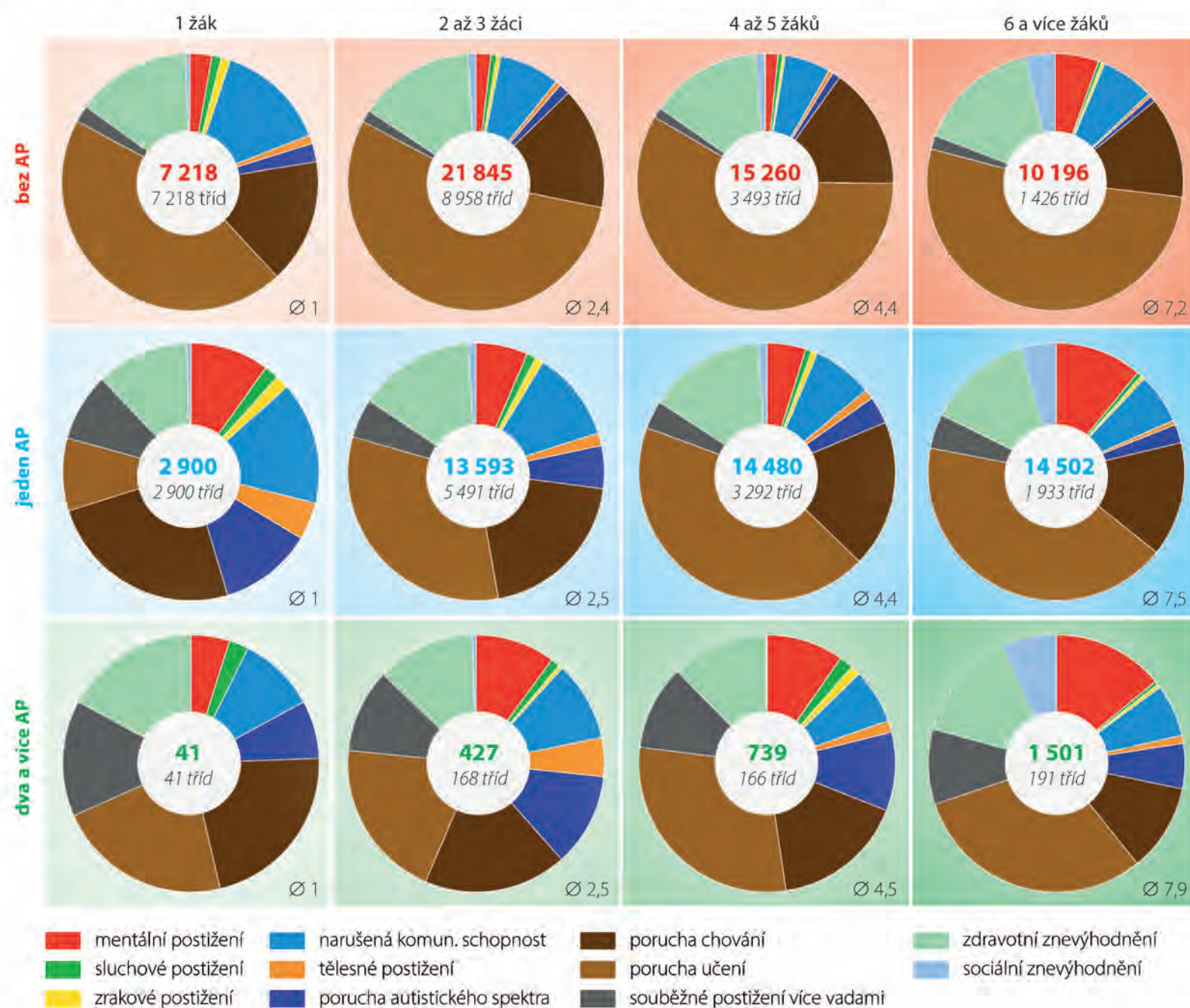
V českých ZŠ je **34 277 tříd**, ve kterých je minimálně jeden žák se speciálními vzdělávacími potřebami. Vyhláška č. 27/2016 Sb. v § 17 uvádí, že ve třídách běžných škol, které „nejsou zřízeny podle § 16 odst. 9 zákona, mohou vykonávat přímou pedagogickou činnost souběžně nejvýše tři pedagogičtí pracovníci“.

Následující data rozdělují třídy těchto škol se žáky se SVP do skupin **tříd bez AP (21 095 tříd) a s jedním AP (566 tříd)**. Data, která zjišťuje MŠMT ČR v rámci sběru dat z regionálního školství, nehovoří o tom, že v jedné třídě současně působí dva a více asistentů pedagoga, ale popisují to, že v dané třídě působí dva tito pracovníci, každý zpravidla v jiném časovém úseku.

Při studiu dat uvedených v grafech je nutné si uvědomit, že velikosti jednotlivých grafů nereflektují počty tříd v nich znázorněných. Nesmí nás tedy překvapit, že ve všech grafech dominují žáci s vývojovými poruchami učení a chování, přestože více než **75 % asistentů působí u žáků s kognitivními poruchami** (mentální postižení, postižení více vadami a porucha autistického spektra). V běžných základních školách je 63 878 žáků s vývojovými poruchami a „pouze“ 11 263 žáků s mentálním postižením, poruchou autistického spektra a souběžným postižením více vadami. Nejvíce žáků s vývojovými poruchami je ve třídách bez asistenta pedagoga. Podíl počtu žáků s vícenásobným postižením vzrůstá podle počtu asistentů ve třídě, stejně jako podíl žáků s poru-

chou autistického spektra. Nominálně je jich nejvíce ve třídách s jedním asistentem pedagoga. U žáků s mentálním postižením převažuje podpora jedním asistentem pedagoga. Počet žáků se zrakovým postižením, kteří se vzdělávají bez podpory asistentem pedagoga, je jen mírně vyšší než počet žáků se zrakovým postižením vzdělávaných s podporou jedním AP. Podobná situace je u žáků se sluchovým postižením. Dále dvě třetiny žáků s tělesným postižením se vzdělávají s podporou AP.

Počet žáků s narušenou komunikační schopností vzdělávajících se s podporou asistentem pedagoga je nižší než počet žáků s narušenou komunikační schopností bez podpory asistentem pedagoga.

POČET ŽÁKŮ SE SVP VE TŘÍDÁCH BĚŽNÝCH ŠKOL

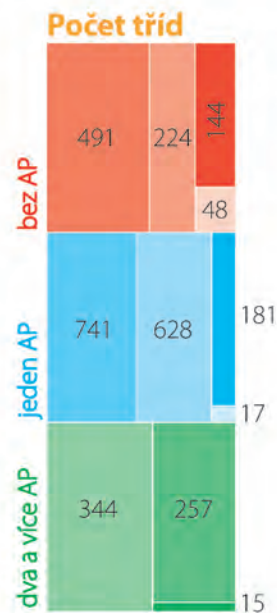
	1 žák	2 až 3 žáci	4 až 5 žáků	6 a více žáků	celkem
BEZ ASISTENTA PEDAGOGA					
mentální postižení	199	401	247	564	1 411
sluchové postižení	86	158	89	43	376
zrakové postižení	84	118	51	39	292
narušená komunikační schopnost	1 007	1 680	881	683	4 251
tělesné postižení	78	144	85	38	345
porucha autistického spektra	169	308	153	75	705
porucha chování	1 130	3 383	2 332	1 295	8 140
porucha učení	3 226	11 912	8 898	5 331	29 367
souběžné postižení více vadami	154	327	195	175	851
zdravotní znevýhodnění	1 045	3 188	2 151	1 574	7 958
sociální znevýhodnění	40	226	178	379	823
	7 218	21 845	15 260	10 196	54 519
JEDEN ASISTENT PEDAGOGA					
mentální postižení	288	884	707	1 578	3 457
sluchové postižení	53	157	113	88	411
zrakové postižení	49	141	105	68	363
narušená komunikační schopnost	447	1 534	1 100	918	3 999
tělesné postižení	137	218	177	84	620
porucha autistického spektra	342	732	501	340	1 915
porucha chování	718	2 724	2 687	2 082	8 211
porucha učení	265	4 365	6 284	6 100	17 014
souběžné postižení více vadami	247	677	512	638	2 114
zdravotní znevýhodnění	338	1 984	2 130	1 900	6 352
sociální znevýhodnění	16	133	164	646	1 019
	2 900	13 593	14 480	14 502	45 475
DVA A VÍCE ASISTENTŮ PEDAGOGA					
mentální postižení	2	43	72	210	327
sluchové postižení	1	5	13	7	26
zrakové postižení	0	2	9	7	18
narušená komunikační schopnost	4	43	51	99	197
tělesné postižení	0	21	11	15	47
porucha autistického spektra	3	50	73	85	211
porucha chování	9	77	123	165	374
porucha učení	9	86	217	460	772
souběžné postižení více vadami	6	45	79	142	272
zdravotní znevýhodnění	7	53	90	207	357
sociální znevýhodnění	0	2	1	104	107
	41	427	739	1 501	2 708

Údaje o asistentech pedagoga ve třídách běžných škol, jejich počtu a rozdílech u jednotlivých skupin žáků s různými ZP představují velmi detailní (byť stále makrospolečenský) pohled na působení AP v českých školách. Navzdory obecnému názoru existuje stále velmi početná skupina žáků (a tříd, v nichž se vzdělávají) bez podpory asistentem pedagoga.

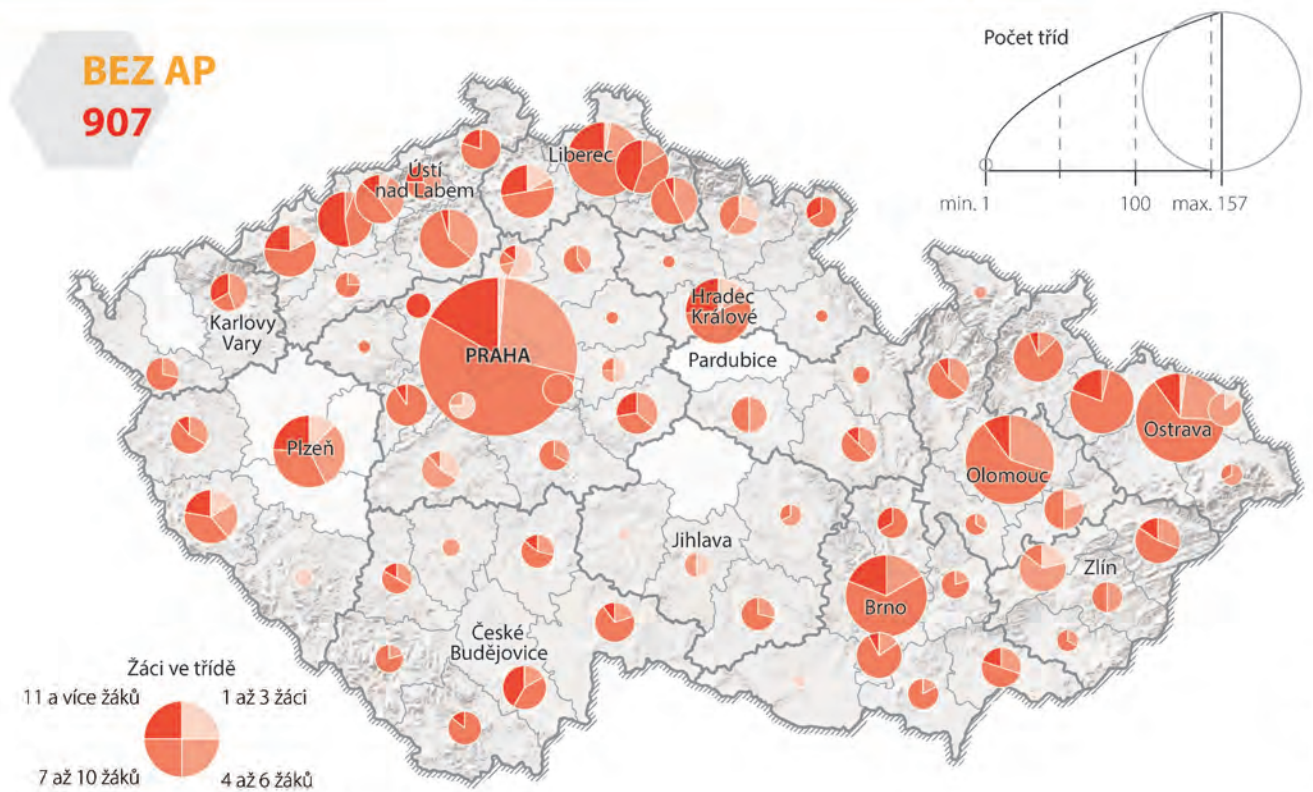
4.3.4 TRÍDY PARAGRAFOVÝCH ZÁKLADNÍCH ŠKOL SE ŽÁKY SE SVP

TRÍDY SE ŽÁKY SE SVP A S ASISTENTEM PEDAGOGA

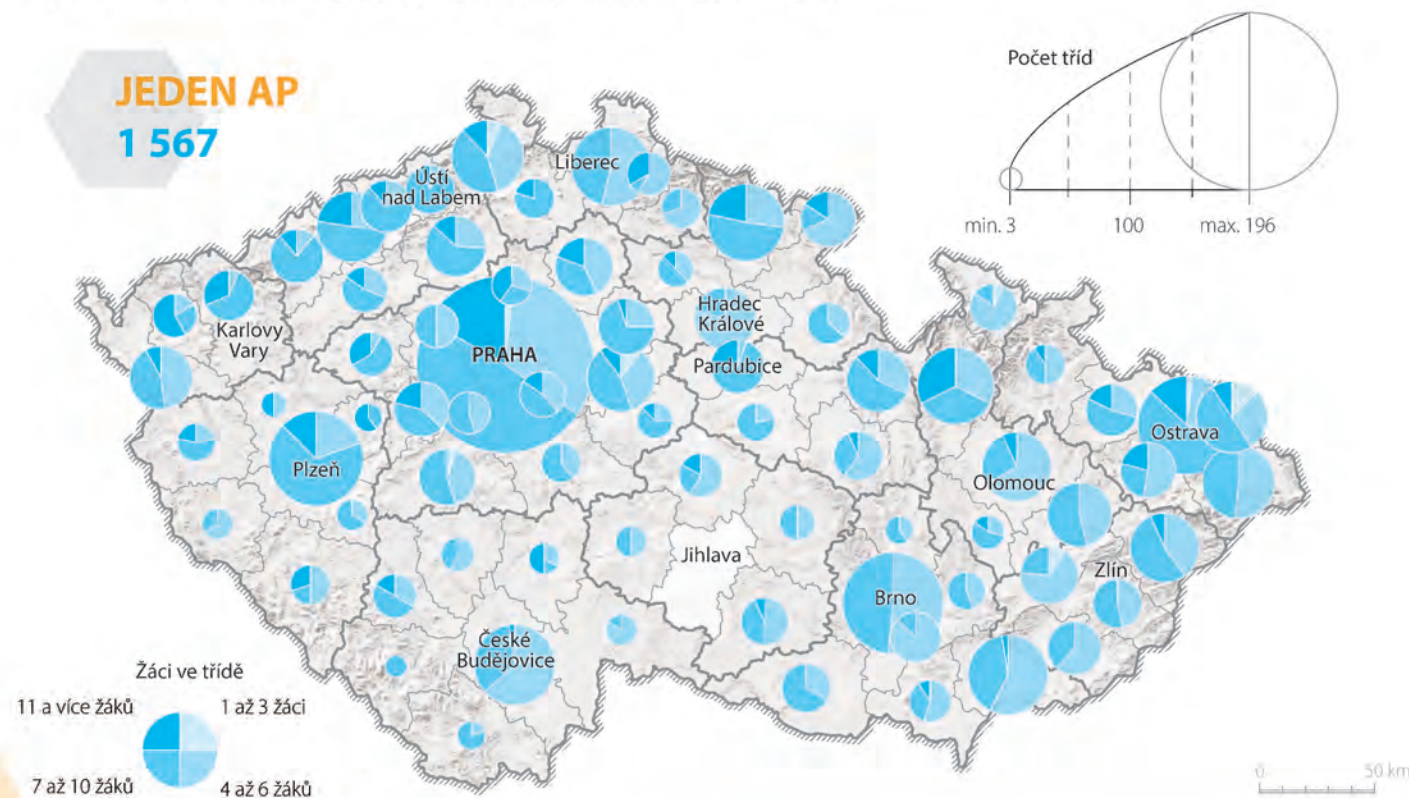
Na rozdíl od běžných škol není **AP ve školách paragrafových** podpůrným opatřením. Vzhledem ke sníženému počtu žáků v těchto třídách a faktu, že v paragrafových školách nemohou být vzděláváni žáci bez postižení (s PO 2.–5. stupně), by se dalo předpokládat, že uvedená data podávají úplnou informaci o složení pedagogických týmů v jednotlivých třídách. Zjištěná data ovšem neinformují o přítomnosti **dalších pedagogických pracovníků** ve výuce. Znázorněnou situaci mohou zkruslovat například školy pro žáky s narušenou komunikační schopností, v nichž podle aktuálních legislativních norem není přítomnost asistenta pedagoga možná. Nejčetnější zastoupení mezi třídami bez AP mají třídy s počtem 7–10 žáků. Lze predikovat, že se jedná o třídy pro žáky s postižením, nikoli však těžkým. Zpravidla to jsou třídy pro žáky s LMP. Objevují se zde třídy i s 1–3 žáky (Českolipsko, Plzeň, Chomutovsko, Teplicko, Hradec Králové, Praha), což však může být způsobeno aktuální neplatností doporučení ke vzdělávání u některých žáků třídy. Mezi paragrafovými třídami s jedním AP převažují třídy se 7–10 žáky. Výjimečně (v 17 případech) se vyskytují třídy s 1–3 žáky. Zajímavá je absence takových tříd v okrese Jihlava. Mezi třídami se dvěma AP převažují třídy se 4–6 žáky. Ve většině případů se jedná o třídy pro žáky s těžkým postižením naplněné v souladu s legislativní normou. U početně obsazenějších tříd může jít o třídy pro žáky s postižením či nadnormativně obsazené třídy pro žáky s těžkým postižením. Těchto tříd je nejvíce v moravských krajích. Podle § 25 vyhlášky č. 27/2016 Sb. může být ve třídě paragrafové školy vzděláváno 6–14 žáků, v případě žáků s těžkým postižením 4–6 žáků.

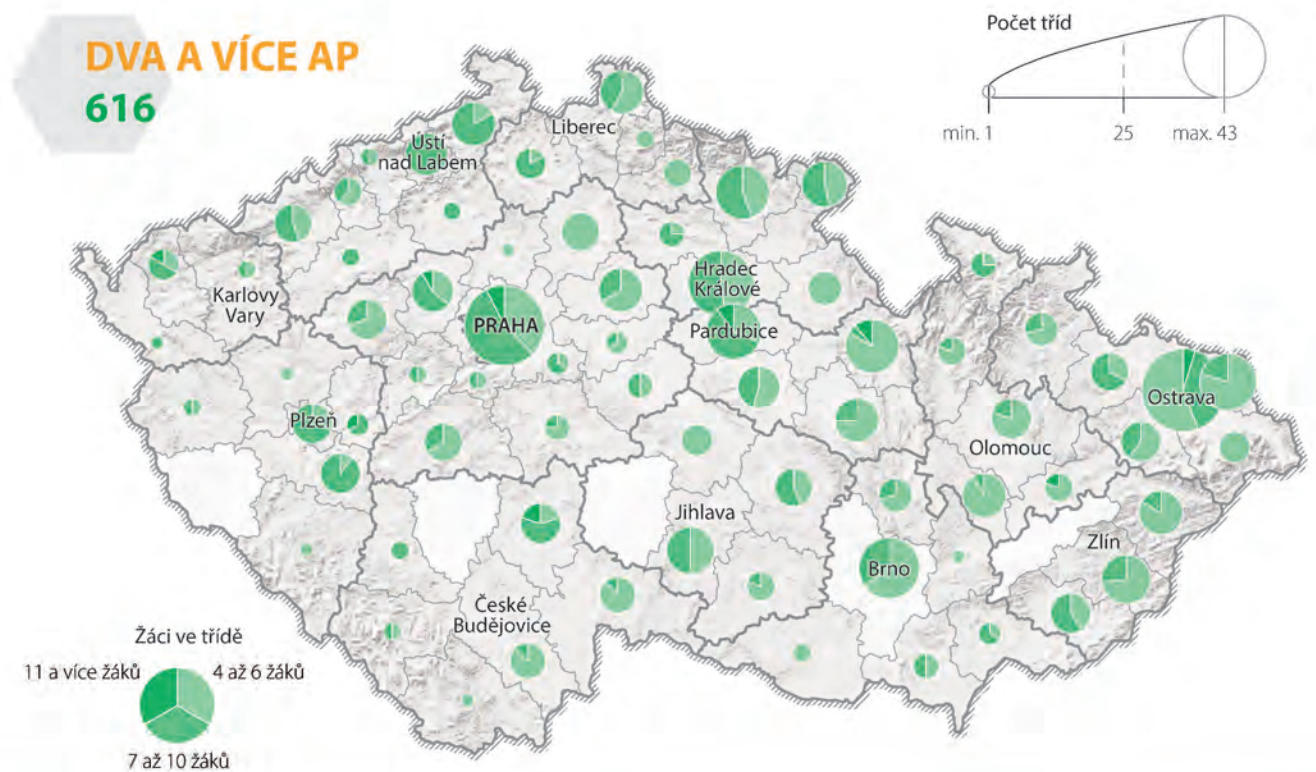
BEZ AP 907

JEDEN AP 1 567

DVA A VÍCE AP 616

2020/2021

ŽÁCI SE SVP VE TŘÍDÁCH PARAGRAFOVÝCH ŠKOL S ASISTENTEM PEDAGOGA ve školním roce 2020/2021

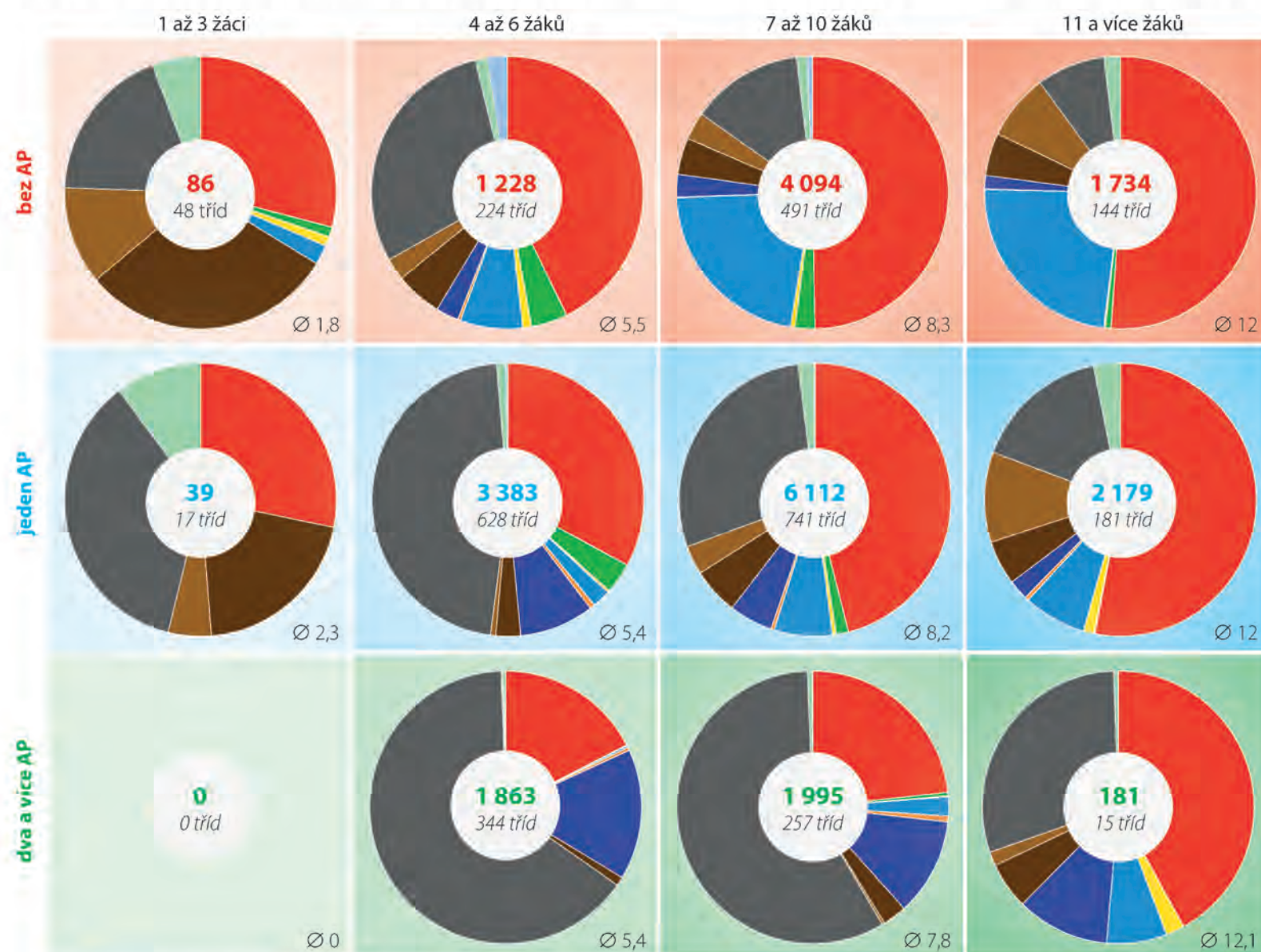
Třídy, které jsou zřízeny v **paragrafových školách**, mají podle § 25 vyhlášky č. 27/2016 Sb. 6–14 žáků, případně 4–6 žáků (tam, kde by vyšší počet žáků neodpovídal nárokům vzdělávání těchto žáků). Od roku 2020 není možné ve škole zřízené podle § 16 odst. 9 školského zákona doporučovat podpůrné opatření využití asistenta pedagoga (vyhláška č. 27/2016 Sb., v platném znění, příloha č. 1 odst. 1.8). Počet pedagogů v těchto třídách není legislativně určen, záleží na možnostech rozpočtu školy a odborném rozhodnutí vedení školy. **Asistenti pedagoga** působící v těchto školách jsou financováni z „běžného“ rozpočtu škol na základě PHAmax školy („počet hodin asistenta pedagoga maximální“, maximální týdenní počet hodin přímé pedagogické činnosti zabezpečované vedle učitele asistentem pedagoga) a k jejich působení

ve třídách není třeba doporučení ŠPZ. Vzhledem ke sníženému počtu žáků ve třídách a k možnostem více pedagogů ve třídách (nikoli jen asistentů pedagoga) je pochopitelné, že zhruba v jedné třetině všech paragrafových tříd žádný asistent pedagoga není. Asi v polovině tříd zřízených podle § 16 odst. 9 působí jeden asistent pedagoga.*

Paragrafové třídy jsou zřizovány od minimálního počtu čtyř žáků a není možné do nich zařadit žáky bez zdravotního postižení. Je proto zajímavé, že existují třídy, ve kterých ředitelé vykážou 1–3 žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Jedná se pouze o 65 tříd (2 % z celkového počtu těchto tříd), přesto je to situace poměrně neobvyklá. Jedním z důvodů může být, že jde o třídy, které jsou zřízeny na základě výjimky z počtu žáků ve třídě.

Další možné vysvětlení je, že žák v době sběru dat neměl platné doporučení ke vzdělávání a pro potřeby školské statistiky vlastně nebyl žákem s postižením. V rámci tříd, ve kterých jsou žáci vzděláváni **bez podpory AP**, převažují třídy pro žáky s mentálním postižením. Vzhledem k tomu, že ve třídách pro žáky s mentálním postižením nemohou být vzděláváni žáci bez mentálního postižení (odst. § 16 odst. 4 vyhl. č. 27/2016 Sb.), jedná se s největší pravděpodobností o třídy, v nichž jsou vzděláváni žáci s LMP. V těchto třídách historicky působil zpravidla jeden pedagog. Ve třídách s asistenty pedagoga vzrůstá počet žáků s PAS a žáků s více vadami. Žáci s více vadami tvoří většinu ve třídách se 4–10 žáky.

* od roku 2020 není možné přidělit AP do ZŠ logopedické (ani pro žáka takové školy s jiným druhem ZP)

POČET ŽÁKŮ SE SVP VE TŘÍDÁCH PARAGRAFOVÝCH ŠKOL

	1 až 3 žáci	4 až 6 žáků	7 až 10 žáků	11 a více žáků	celkem
BEZ ASISTENTA PEDAGOGA					
mentální postižení	25	525	2 032	886	3 468
sluchové postižení	1	53	97	12	163
zrakové postižení	1	13	22	3	39
narušená komunikační schopnost	2	91	897	406	1 396
tělesné postižení	0	4	3	1	8
porucha autistického spektra	0	33	108	27	168
porucha chování	26	68	178	88	360
porucha učení	10	32	134	136	312
souběžné postižení více vadami	16	360	545	141	1 062
zdravotní znevýhodnění	5	18	53	34	110
sociální znevýhodnění	0	31	25	0	56
	86	1 228	4 094	1 734	7 142
JEDEN ASISTENT PEDAGOGA					
mentální postižení	11	1 114	2 783	1 154	5 062
sluchové postižení	0	124	88	2	214
zrakové postižení	0	9	30	29	68
narušená komunikační schopnost	0	73	418	163	654
tělesné postižení	0	21	25	10	56
porucha autistického spektra	0	300	315	52	667
porucha chování	8	99	339	115	561
porucha učení	2	21	209	234	466
souběžné postižení více vadami	14	1 576	1 780	350	3 720
zdravotní znevýhodnění	4	38	120	70	232
sociální znevýhodnění	0	8	5	0	13
	39	3 383	6 112	2 179	11 713
DVA A VÍCE ASISTENTŮ PEDAGOGA					
mentální postižení	0	325	464	76	865
sluchové postižení	0	2	9	0	11
zrakové postižení	0	0	2	4	6
narušená komunikační schopnost	0	4	45	13	62
tělesné postižení	0	7	14	0	21
porucha autistického spektra	0	289	230	20	539
porucha chování	0	19	57	10	86
porucha učení	0	0	6	3	9
souběžné postižení více vadami	0	1 207	1 155	54	2 416
zdravotní znevýhodnění	0	10	12	1	23
sociální znevýhodnění	0	0	1	0	1
	0	1 863	1 995	181	4 039

Na rozdíl od běžných škol není počet pedagogických pracovníků v paragrafové třídě limitován vyhláškou. Je plně v kompetenci ředitele, který určuje počet pedagogů ve třídě v závislosti na SVP žáků konkrétní třídy. Je však limitován výší mzdových prostředků školy podle systému PHAmax (počet hodin AP maximální).

ODDÍL 5

ASPEKTY PROSTOROVÉHO ROZMÍSTĚNÍ ŽÁKŮ SE SVP

5.1 DOSTUPNOST PARAGRAFOVÝCH ŠKOL A TŘÍD

5.2 SPÁDOVOST PARAGRAFOVÝCH ŠKOL A TŘÍD

5.3 PLNÉ ÚVAZKY ASISTENTA PEDAGOGA A ŽÁCI BĚŽNÝCH ŠKOL

5.4 TYPOLOGIE ZAJIŠTĚNÍ ŽÁKŮ SE SVP ASISTENTEM PEDAGOGA

5.1 DOSTUPNOST PARAGRAFOVÝCH ŠKOL A TŘÍD

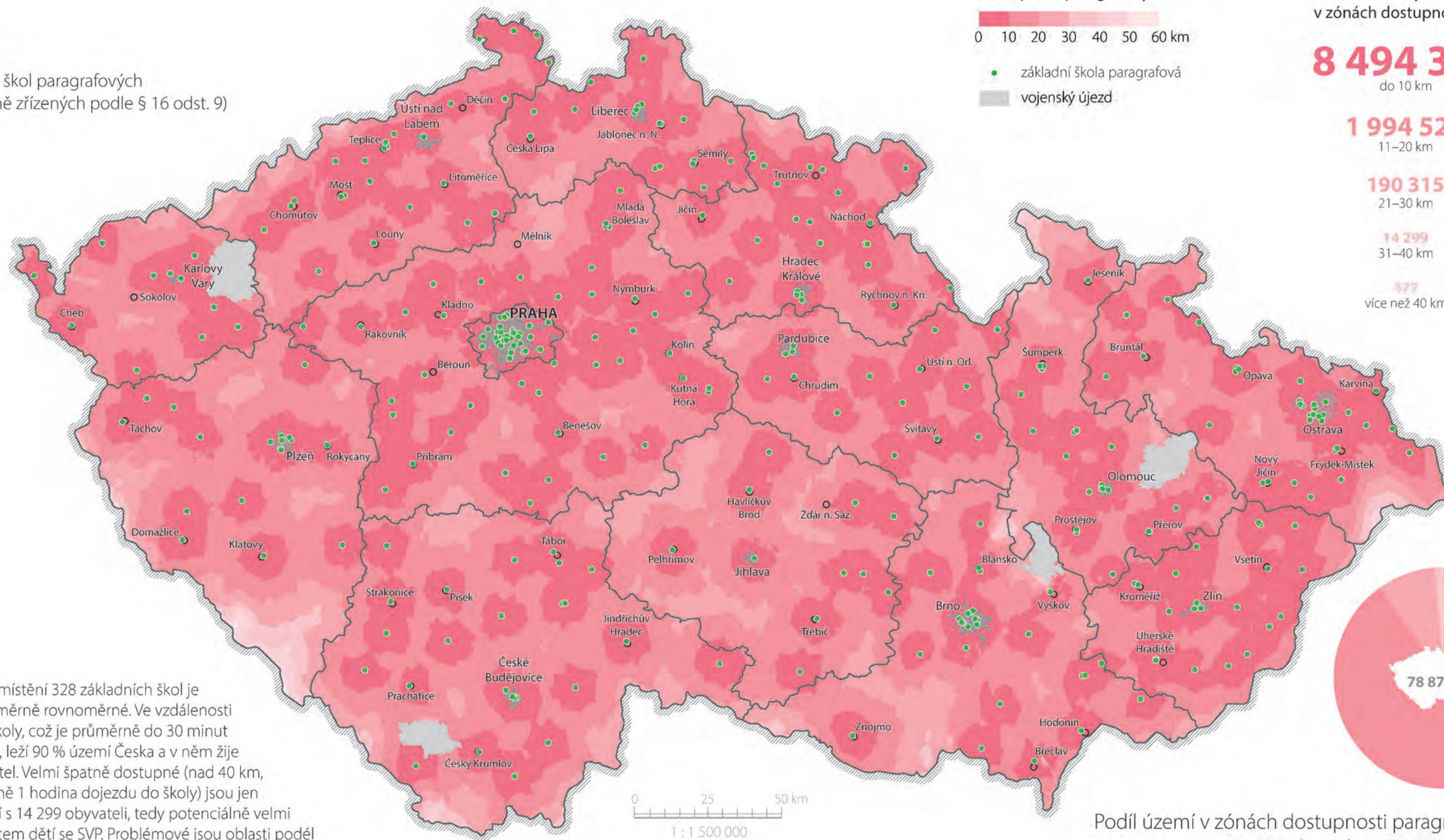
Dostupnost školy je charakteristika udávající, jak daleko je z konkrétního místa k nejbližší škole. Vzdálenost do školy se počítá síťovými analýzami v GIS pro každé místo v území z dopravní sítě tvořené dálnicemi, silnicemi I. až III. třídy a uliční sítí měst (stav k 1. 1. 2022).

DOSTUPNOST PARAGRAFOVÝCH ŠKOL

328

základních škol paragrafových
(samostatně zřízených podle § 16 odst. 9)

2022

Dostupnost paragrafových škol

0 10 20 30 40 50 60 km

• základní škola paragrafová
■ vojenský újezd

Počet obyvatel
v zónách dostupnosti škol

8 494 328

do 10 km

1 994 520

11–20 km

190 315

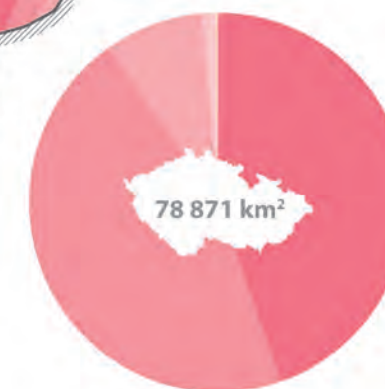
21–30 km

14 299

31–40 km

477

více než 40 km

78 871 km²

0 25 50 km
1 : 1 500 000

Územní rozmístění 328 základních škol je v Česku poměrně rovnoměrné. Ve vzdálenosti 20 km od školy, což je průměrně do 30 minut jízdy autem, leží 90 % území Česka a v něm žije 98 % obyvatel. Velmi špatně dostupné (nad 40 km, tedy přibližně 1 hodina dojezdu do školy) jsou jen 0,3 % území s 14 299 obyvateli, tedy potenciálně velmi malým počtem dětí se SVP. Problémové jsou oblasti podél krajových hranic, kde je obecně špatná občanská obslužnost obcí.

Podíl území v zónách dostupnosti paragrafových škol

44,6 % do 10 km, **45,49 %** 10–20 km,

8,5 % 21–30 km, **1,06 %** 31–40 km, **0,29 %** 41–50 km, **0,01 %** 51–60 km

Území s nejlepší dostupností (nejtmavší barva, do 10 km) nepředstavuje překážku pro docházku žáka se SVP do paraagrafové školy nebo třídy. Naopak území s velmi špatnou dostupností (nejsvětlejší odstíny, nad 40 km) vymezuje místa, odkud je do nejbližší školy velká vzdálenost, což mnohdy znemožňuje zapsat děti se SVP do jakékoli paraagrafové školy či třídy.

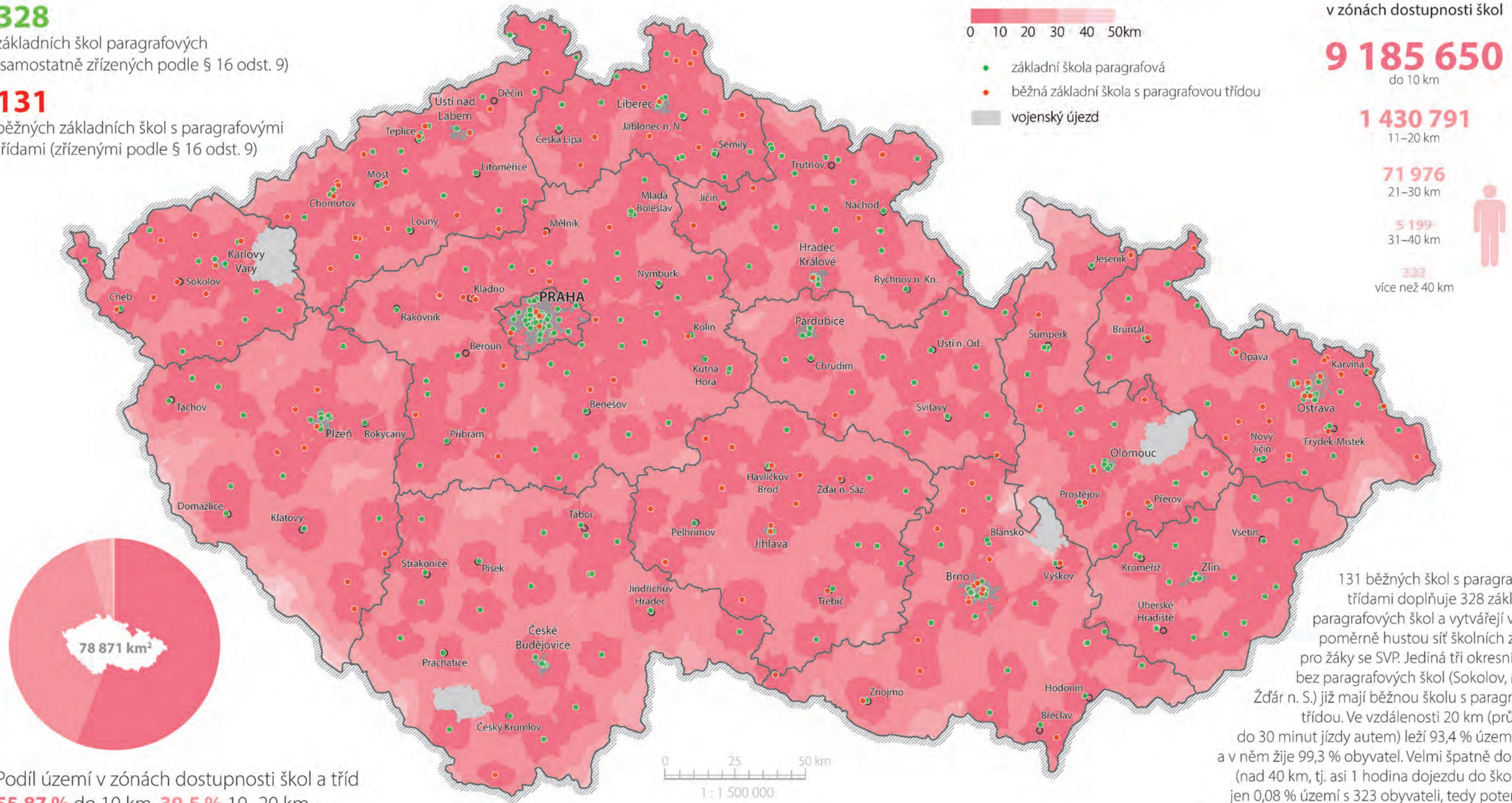
DOSTUPNOST PARAGRAFOVÝCH ŠKOL A TŘÍD

328

základních škol paraagrafových
(samostatně zřízených podle § 16 odst. 9)

131

běžných základních škol s paraagrafovými
třídami (zřízenými podle § 16 odst. 9)

Dostupnost paraagrafových škol a tříd

0 10 20 30 40 50 km

- základní škola paraagrafová
- běžná základní škola s paraagrafovou třídou
- vojenský újezd

Počet obyvatel
v zónách dostupnosti škol

9 185 650

do 10 km

1 430 791

11–20 km

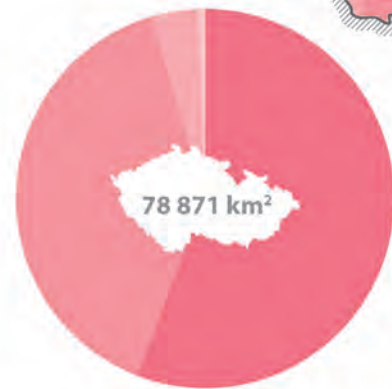
71 976

21–30 km

5 199

31–40 km

322
více než 40 km

Podíl území v zónách dostupnosti škol a tříd

55,87 % do 10 km, **39,5 %** 10–20 km,
4 % 21–30 km, **0,55 %** 31–40 km, **0,08 %** 41–50 km

131 běžných škol s paraagrafovými třídami doplňuje 328 základních paraagrafových škol a vytvářejí v Česku poměrně hustou síť školních zařízení pro žáky se SVP. Jediná tři okresní města bez paraagrafových škol (Sokolov, Mělník, Žďár n. S.) již mají běžnou školu s paraagrafovou třídou. Ve vzdálenosti 20 km (průměrně do 30 minut jízdy autem) leží 93,4 % území Česka a v něm žije 99,3 % obyvatel. Velmi špatně dostupné (nad 40 km, tj. asi 1 hodina dojezdu do školy) jsou jen 0,08 % území s 323 obyvateli, tedy potenciálně zanedbatelným počtem dětí se SVP. Problémové oblasti podél krajských hranic se zmenšily.

2022

5.2 SPÁDOVOST PARAGRAFOVÝCH ŠKOL A TŘÍD

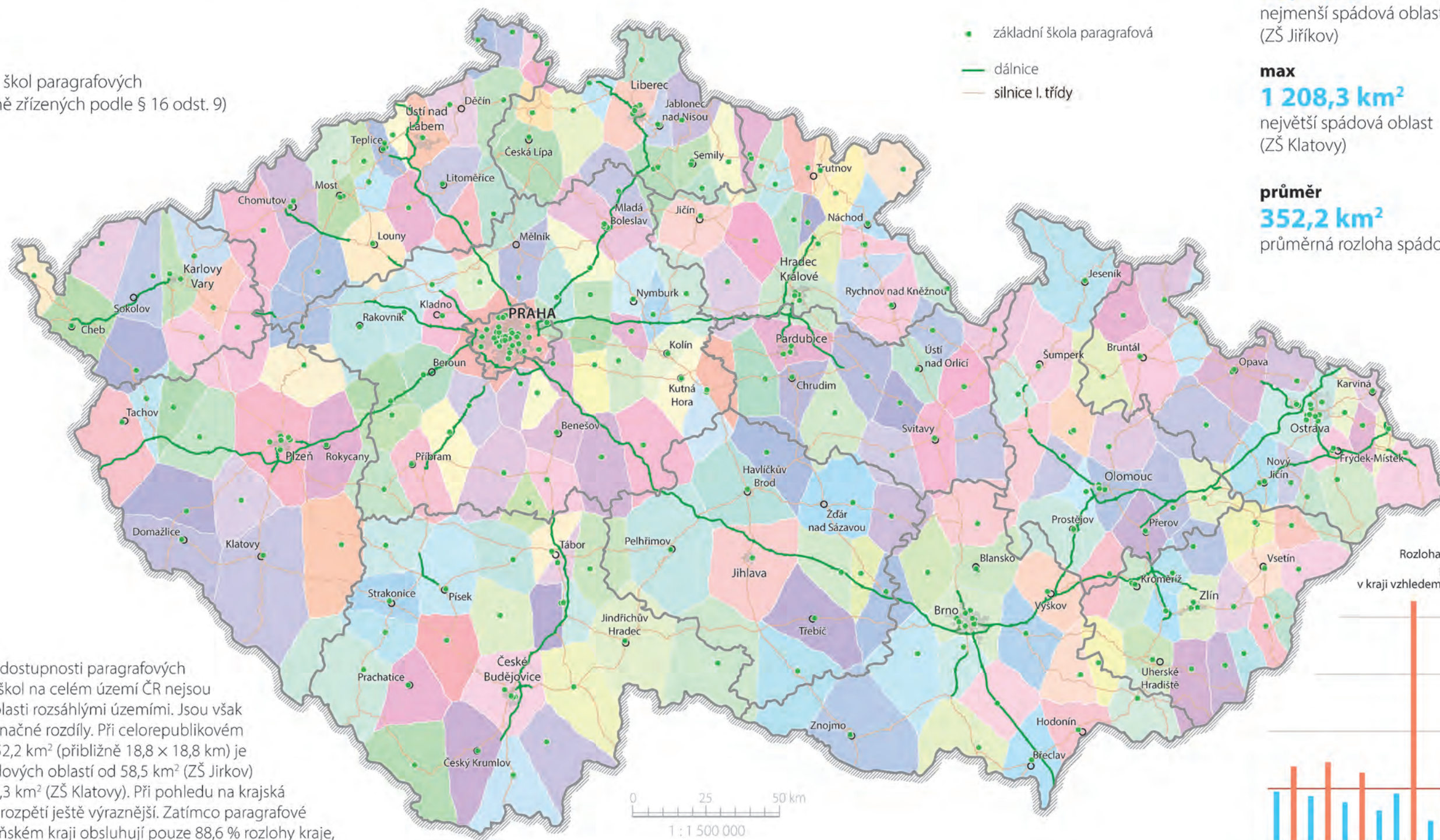
Spádovost školy je charakteristika vymezující každé škole, resp. třídě, území, odkud není žádná jiná škola blíž. Vzdálenosti do škol se počítají pro každé místo v území z dopravní sítě tvořené dálnicemi, silnicemi I. až III. třídy a uliční sítí měst. Spádové oblasti škol, které se nacházejí v jedné obci, byly sloučeny do jedné spádové oblasti.

SPÁDOVÉ OBLASTI PARAGRAFOVÝCH ŠKOL

328

základních škol paraagrafových
(samostatně zřízených podle § 16 odst. 9)

2022

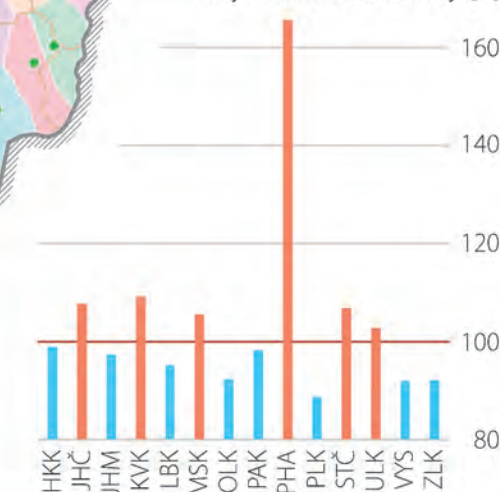
min
58,5 km²
nejmenší spádová oblast
(ZŠ Jiříkov)

max
1 208,3 km²
největší spádová oblast
(ZŠ Klatovy)

průměr
352,2 km²
průměrná rozloha spádové oblasti

Díky dobré dostupnosti paraagrafových základních škol na celém území ČR nejsou spádové oblasti rozsáhlými územími. Jsou však mezi nimi značné rozdíly. Při celorepublikovém průměru 352,2 km² (přibližně 18,8 x 18,8 km) je rozsah spádových oblastí od 58,5 km² (ZŠ Jirkov) až po 1 208,3 km² (ZŠ Klatovy). Při pohledu na krajská specifika je rozpětí ještě výraznější. Zatímco paraagrafové školy v Plzeňském kraji obsluhují pouze 88,6 % rozlohy kraje, pražské paraagrafové školy jsou „spádové“ pro území hlavního města i dalších 326,3 km² z území Středočeského kraje.

Rozloha spádových oblastí paraagrafových škol v kraji vzhledem k rozloze kraje [%]

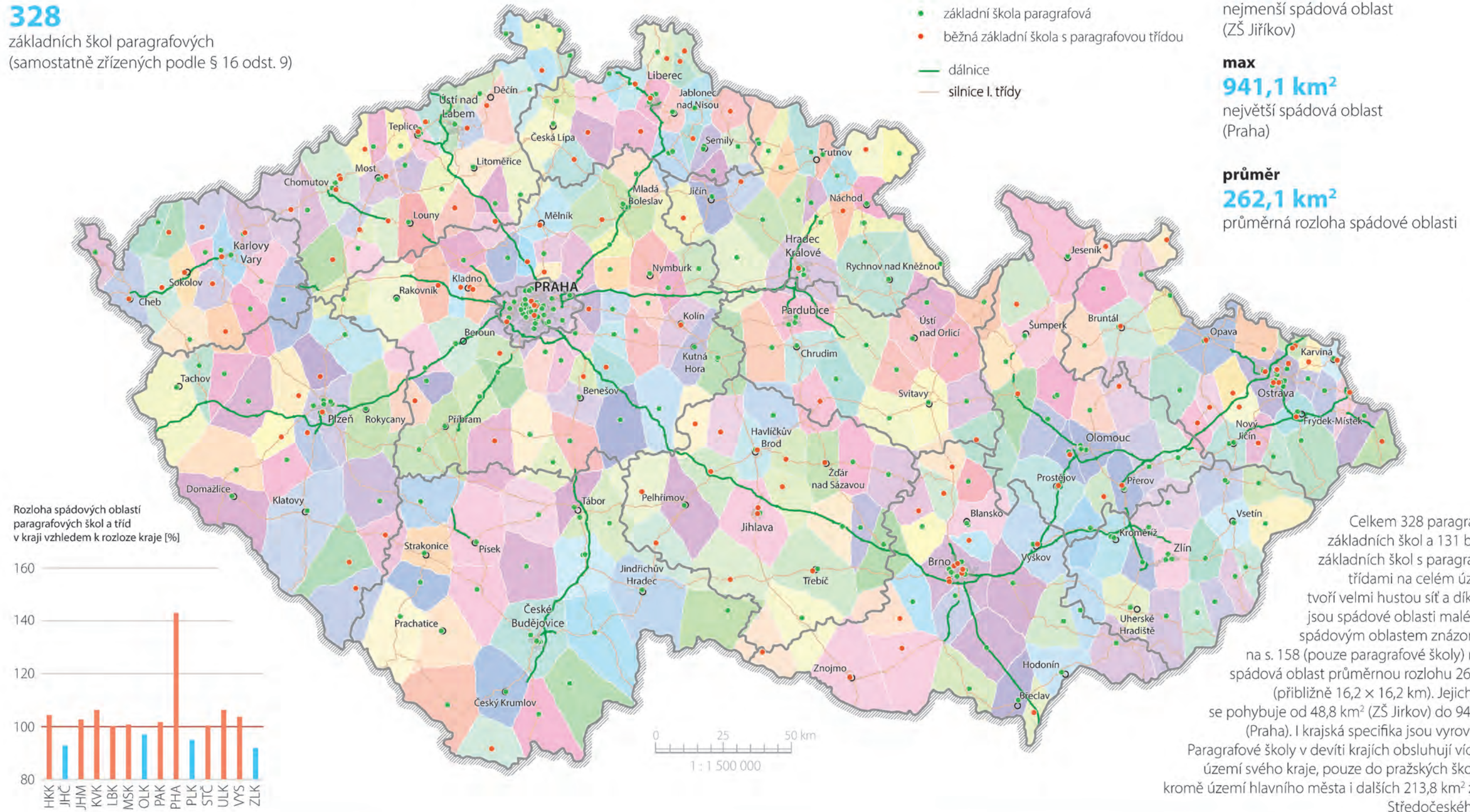

Každá spádová oblast náleží konkrétní paraagrafově škole, resp. běžné škole s paraagrafovou třídou.
 Spádové oblasti škol, které se nacházejí v jedné obci, byly sloučeny do jedné spádové oblasti.
 Čím je spádová oblast rozsáhlejší, tím je obslužnost území paraagrafovou školou pro žáky se SVP a jejich rodiče obtížnější.
 Malé spádové oblasti jsou projevem velmi dobré vybavenosti území paraagrafovými školami, resp. třídami.

SPÁDOVÉ OBLASTI PARAGRAFOVÝCH ŠKOL A TŘÍD

328

základních škol paraagrafových
 (samostatně zřízených podle § 16 odst. 9)

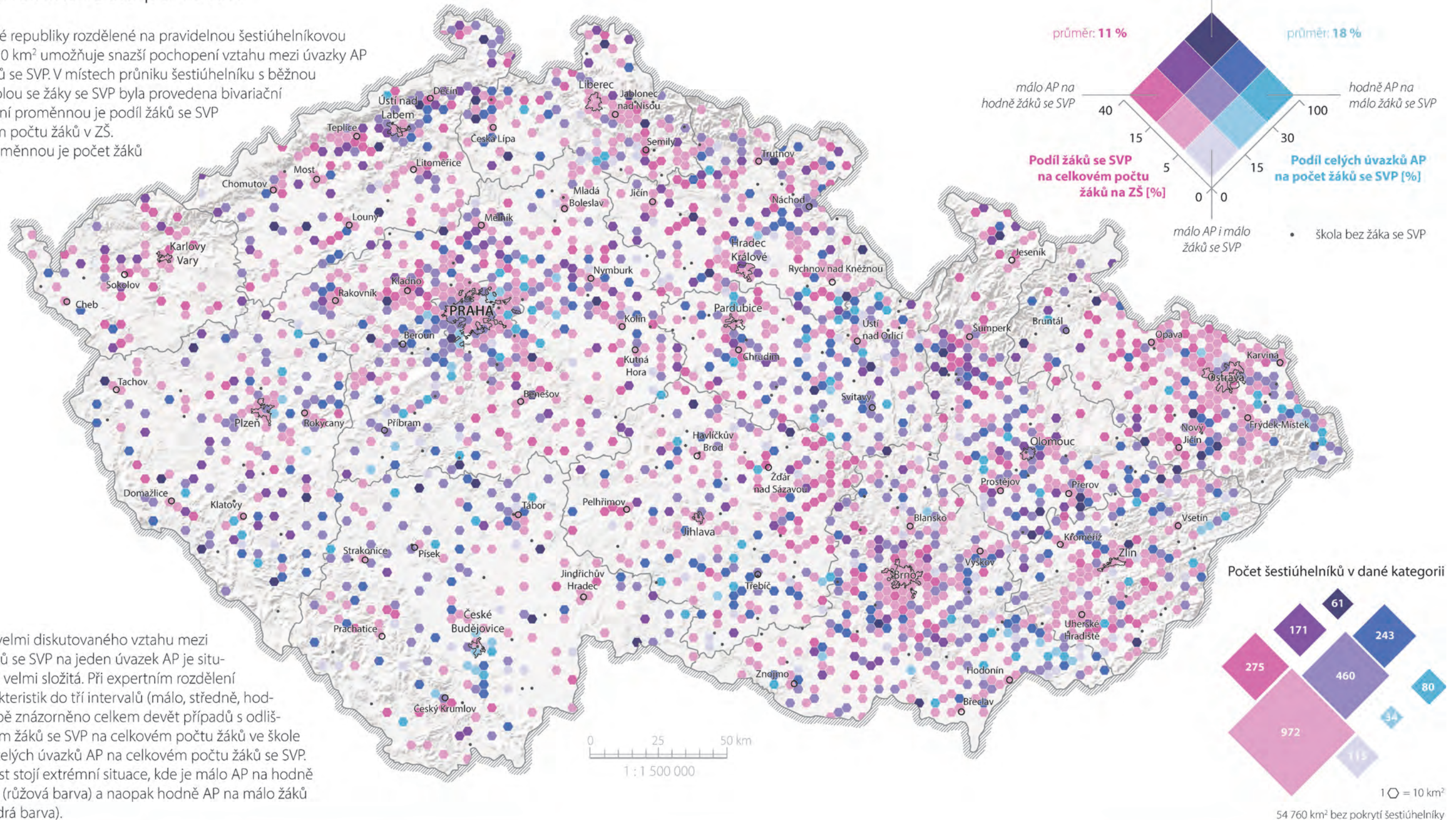

5.3 PLNÉ ÚVAZKY ASISTENTŮ PEDAGOGA A ŽÁCI BĚŽNÝCH ŠKOL

PLNÉ ÚVAZKY AP A ŽÁCI SE SVP V BĚŽNÝCH ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH v šestiúhelníkové síti po 10 km²

Území České republiky rozdělené na pravidelnou šestiúhelníkovou mřížku po 10 km² umožňuje snazší pochopení vztahu mezi úvazky AP a počty žáků se SVP. V místech průniku šestiúhelníku s běžnou základní školou se žáky se SVP byla provedena bivariační analýza. První proměnnou je podíl žáků se SVP na celkovém počtu žáků v ZŠ. Druhou proměnnou je počet žáků se SVP s AP.

2020/2021

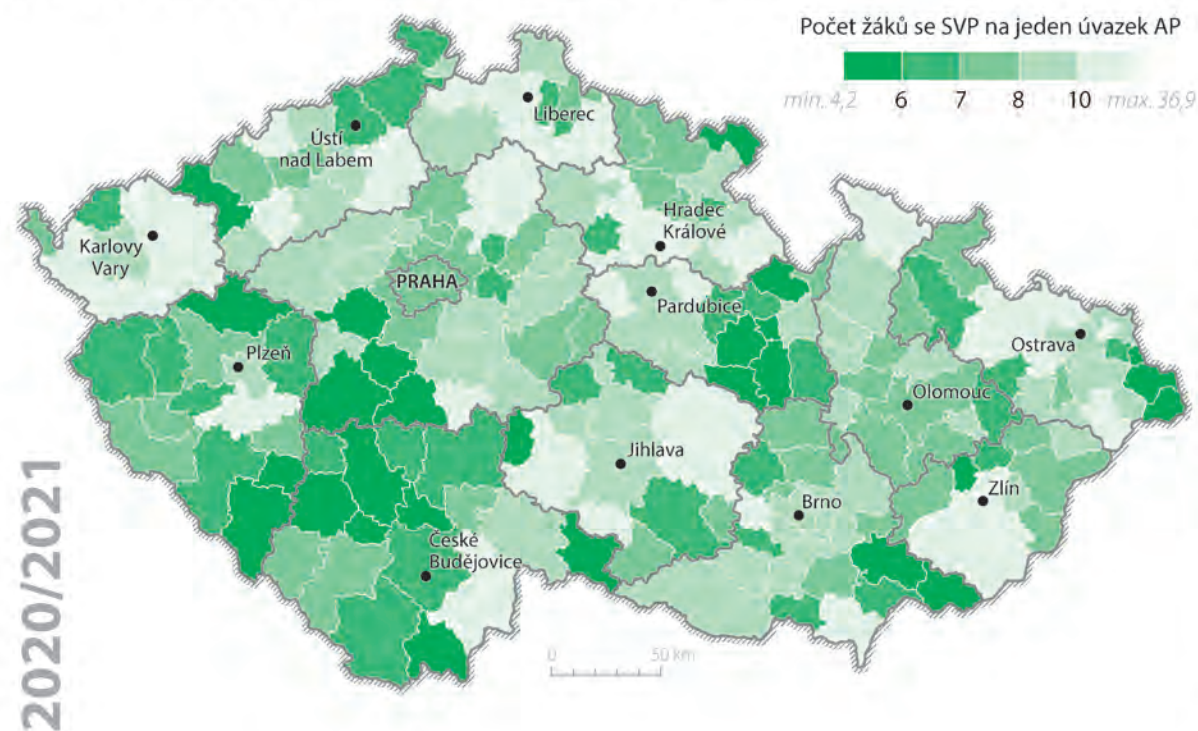

Z pohledu velmi diskutovaného vztahu mezi počtem žáků se SVP na jeden úvazek AP je situace v Česku velmi složitá. Při expertním rozdělení obou charakteristik do tří intervalů (málo, středně, hodně) je v mapě znázorněno celkem devět případů s odlišným podílem žáků se SVP na celkovém počtu žáků ve škole a podílem celých úvazků AP na celkovém počtu žáků se SVP. Za pozornost stojí extrémní situace, kde je málo AP na hodně žáků se SVP (růžová barva) a naopak hodně AP na málo žáků se SVP (modrá barva).

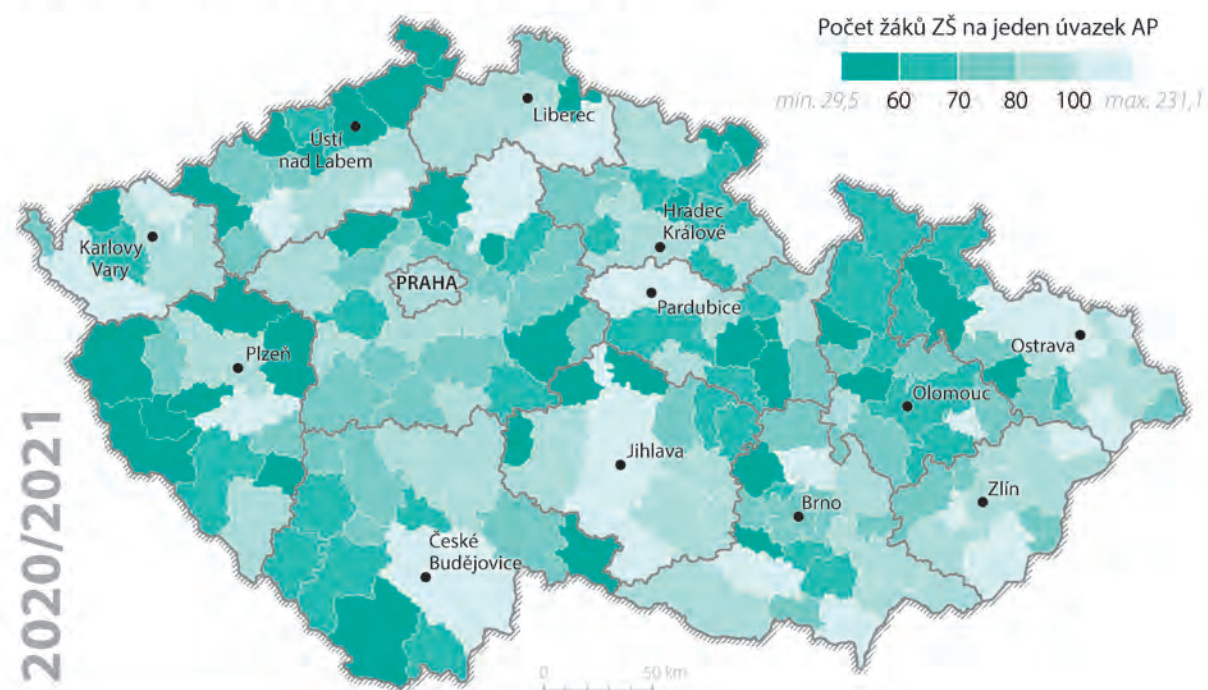

HODNOCENÍ POTŘEBNOSTI A VYVÁŽENOSTI ASISTENTŮ PEDAGOGA

AP A ŽÁCI SE SVP V BĚŽNÉ ŠKOLE v SO ORP

AP A ŽÁCI V BĚŽNÉ ZŠ v SO ORP

Pro **objektivní vyhodnocení** potřebnosti a vytíženosti **asistentů pedagoga** se nabízí **několik východisek**. Celkový počet žáků na všech základních školách ve školním roce 2020/2021 dosáhl 962 348. Z toho bylo 125 596 (13,1 %) žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Pouze v běžných ZŠ bylo 885 921 žáků, z toho 91 794 (10,4 %) žáků se SVP, zatímco v paragrafových školách a v paragrafových třídách běžných škol bylo 33 802 žáků se SVP.

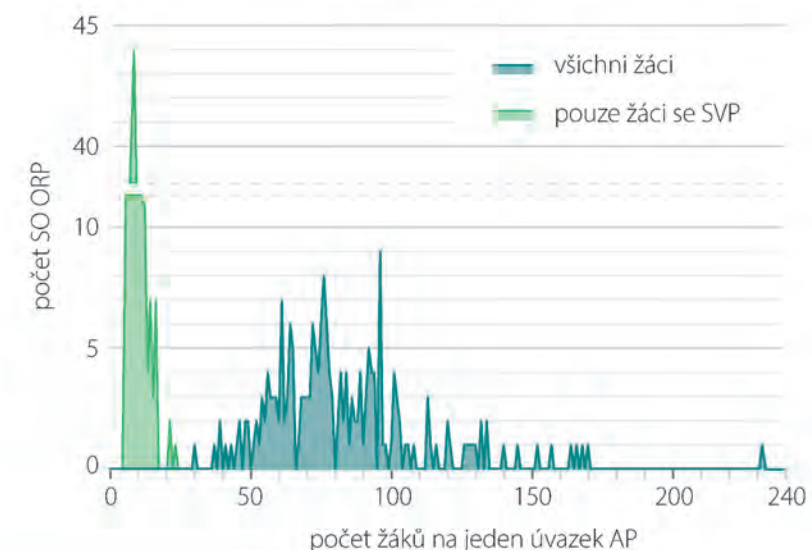
Je-li východiskem pro zhodnocení potřebnosti a vytíženosti asistentů pedagoga pouze **počet žáků se SVP v běžných školách**, je příznivá situace s málo žáky se SVP na jeden úvazek AP ve velké oblasti na jihozápadě Čech (Plzeňský a Jihočeský kraj, část Středočeského kraje), v malé oblasti v Pardubickém kraji a pak už jen v malých ostrůvcích. Správní obvody s tíživou situací (více než 10 žáků se SVP na jeden úvazek AP) jsou rozmístěny nepravidelně ve všech krajích a nevytvářejí rozsáhlejší oblasti. Prostorové rozmístění AP v poměru na počet žáků se SVP přináší aktuální obraz situace, která je z pedagogického hlediska dobře známá. Školská poradenská zařízení, ředitelé škol včetně orgánů veřejné správy mají dostatek informací o počtech AP, jejich nasazení ve školách a třídách. Každoroční změny počtu AP (ve smyslu jejich přidělování coby podpůrného opatření) jsou činěny v návaznosti na změny počtu žáků, jimž je tato podpora určena. Při úvahách o změnách v přidělování AP by bylo možno vycházet z těchto zkušeností, například váženého průměru počtu žáků se SVP za poslední tři

roky. Tento přístup respektuje skutečnou potřebnost AP k žákům se SVP lépe než přepočítání AP na všechny žáky ve škole.

Je-li východiskem pro zhodnocení potřebnosti a vytíženosti asistentů pedagoga **počet všech žáků v běžných školách**, je situace odlišná. Oblasti s příznivou situací (málo žáků na jeden úvazek AP) jsou četnější a vyskytují se ve všech krajích. Naopak správní obvody s nepříznivou situací (více než 100 žáků ve škole na jeden úvazek AP) jsou v menšině a jsou rozmístěny ostrůvkovitě nepravidelně ve všech krajích. Příkladem extrémního rozdílu obou přístupů je SO ORP Litvínov, který je vyhodnocen jako příznivý při přepočtu AP na všechny žáky a jako nepříznivý při přepočtu na pouze žáky se SVP. S touto výjimkou však lze konstatovat, že neexistuje „méně přesný“ a „ještě méně objektivní“ přístup k celkovému řešení přidělování AP než přepočítání AP na všechny žáky ve škole, podle kterého budou AP přidělováni na školu bez přihlídnutí k počtu žáků se SVP. I bez hlubší analýzy lze potvrdit, že tento přístup by vedl k poškození řady škol a jejich žáků se SVP. Lze vyslovit důvodnou obavu, nakolik by byl tento model v souladu s objektivním poznáním a normativním pravidlem rovnosti před zákonem. V určité situaci (provedení objektivní analýzy a zodpovědný přístup k rozpočtování) by bylo možné uvažovat o kombinaci obou přístupů, kdy by AP byl přiřazován k vybraným skupinám žáků se SVP v kombinaci s jistou dispoziční vůlí ředitele školy v oblasti rozpočtu s možností zřídit „obecného“ AP.

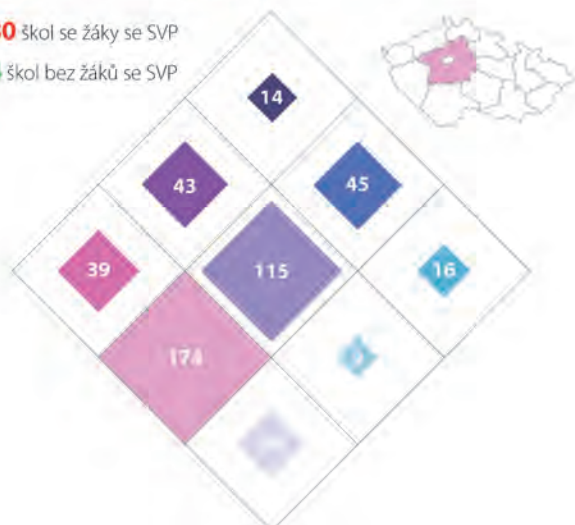
POČET ŽÁKŮ NA JEDEN ÚVAZEK AP v SO ORP

PLNÉ ÚVAZKY AP A ŽÁCI BĚŽNÝCH ŠKOL

STŘEDOČESKÝ KRAJ

480 škol se žáky se SVP
24 škol bez žáků se SVP

Ve STČ kraji je 5 % škol bez žáků se SVP. Podíl žáků se SVP z celkového počtu žáků ZŠ je cca 13 %. Nejčastější situací je, že v ZŠ je 10 až 15 % žáků se SVP. Nejčastěji (ve 174 školách) poskytují AP podporu každému sedmému až desátému žákovi se SVP. V každé čtvrté škole v kraji má podporu ze strany AP až každý třetí žák dané školy.

JIHOMORAVSKÝ KRAJ

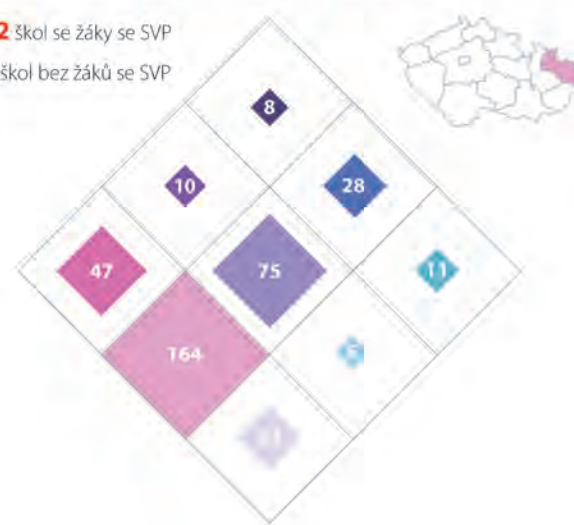
421 škol se žáky se SVP
19 škol bez žáků se SVP

Podíl žáků se SVP z celkového počtu všech žáků ZŠ v kraji je cca 14 %. Nejsilnější skupinou škol jsou ty, ve kterých je 5 až 15 % žáků se SVP a do 15 % AP. Počet škol s nejsilnějším zastoupením žáků se SVP je dvojnásobný oproti školám s minimálním počtem žáků se SVP. Ve čtvrtině ZŠ připadá potenciálně AP až na každého třetího žaka se SVP.

MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ

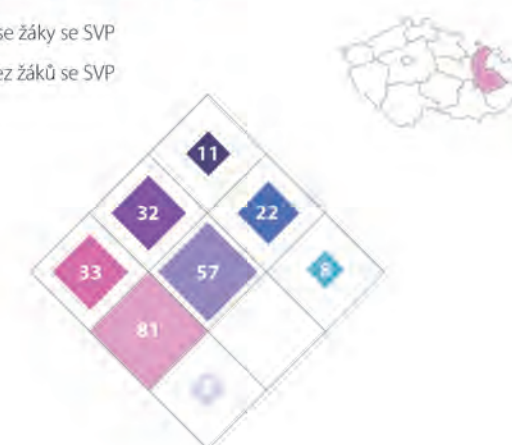
372 škol se žáky se SVP
16 škol bez žáků se SVP

Podíl žáků se SVP z celkového počtu všech žáků ZŠ v kraji je cca 14 %. V pětině škol je nejslabší zastoupení AP (do 15 % žáků se SVP podpořených AP). Naproti tomu v cca 40 % škol je ze strany AP podpořen každý sedmý až desátý žák se SVP, v cca 20 % základních škol je podpořen až každý třetí žák se SVP.

OLOMOUCKÝ KRAJ

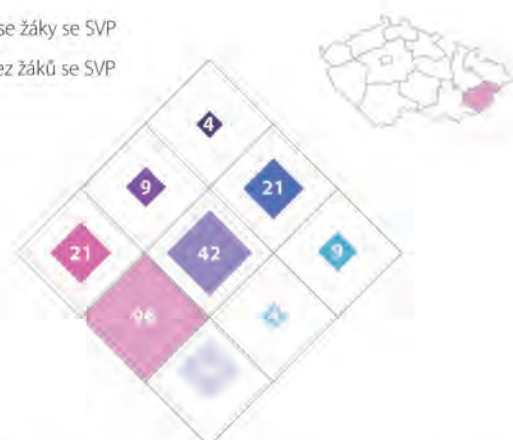
252 škol se žáky se SVP
13 škol bez žáků se SVP

Podíl žáků se SVP z celkového počtu všech žáků ZŠ v kraji je cca 16 %. V kraji se nevyskytuje situace, kdy nejnižšímu počtu žáků se SVP ve škole (do 5 %) poskytuje podporu počet AP do 15 %. Počet žáků s nejvyšším podílem žáků se SVP převyšuje téměř 5x počet škol s nejnižším podílem těchto žáků.

ZLÍNSKÝ KRAJ

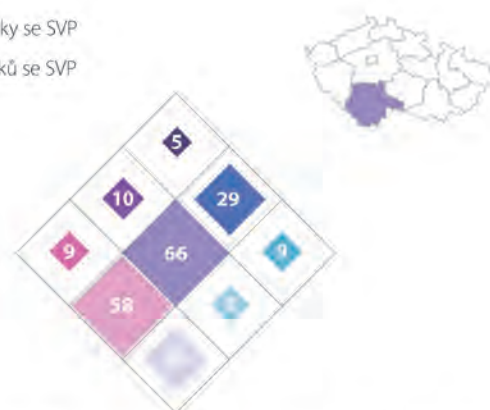
221 škol se žáky se SVP
14 škol bez žáků se SVP

Podíl žáků se SVP v běžných školách je cca 13 %. Nejvíce je škol, které vzdělávají mezi 5 až 15 % žáků se SVP (cca dvě třetiny škol). Počet škol poměrně vždy o polovinu klesá v souvislosti se zvyšujícím se podílem asistentů pedagoga podporujících žáky se SVP. Počet daných škol s nejnižším a nejvyšším podílem žáků se SVP je téměř vyrovnaný.

JIHOČESKÝ KRAJ

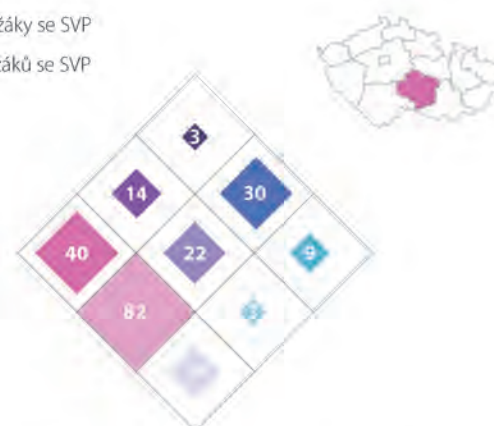
219 škol se žáky se SVP
17 škol bez žáků se SVP

V jihočeských ZŠ je diagnostikován nejnižší podíl žáků se SVP (11 %). Téměř 60 % škol vzdělává 5 až 15 % žáků se SVP. Počet těchto škol, ve kterých je až 30 % žáků podpořeno AP, převyšuje počet těch, kde je podpora věnována max. 15 % žáků. Je to situace v ČR ojedinělá. Rovněž počet škol, kde je podpora AP vzhledem k počtu žáků se SVP nejvyšší, je v rámci republiky významný (12 %).

KRAJ VYSOČINA

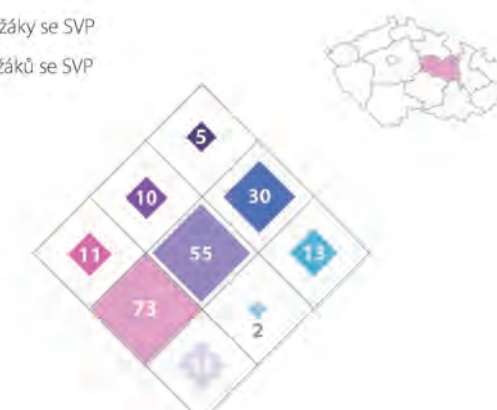
218 škol se žáky se SVP
21 škol bez žáků se SVP

V kraji je vzděláváno v běžných ZŠ cca 13 % žáků se SVP. Počet škol, ve kterých je vysoký počet žáků se SVP a přitom nízký počet AP, je 40 (cca 16 %), což převyšuje republikový průměr. Pouze ve třech školách v kraji je vysoký počet žáků se SVP saturován vysokým počtem asistentů pedagoga.

PARDUBICKÝ KRAJ

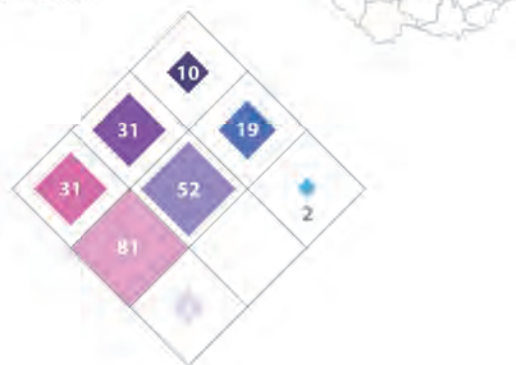
213 škol se žáky se SVP
18 škol bez žáků se SVP

V kraji je vzděláváno v běžných ZŠ cca 13 % žáků se SVP. Nejvíce je škol má 5 až 15 % žáků se SVP. Počet škol s nižším i vyšším podílem žáků se SVP je vyrovnaný. Stejně jako v ostatních krajích i zde je nejnižší podíl škol, které vzdělávají 5 až 15 % žáků se SVP, přičemž každého třetího až sedmého z nich s podporou asistentem pedagoga.

ÚSTECKÝ KRAJ

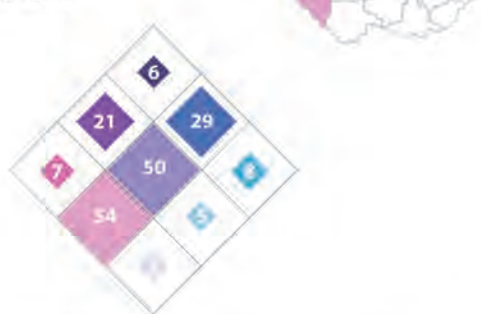
235 škol se žáky se SVP
2 škol bez žáků se SVP

V kraji je cca 13 % žáků se SVP. Nejvíce škol má 5 až 15 % žáků se SVP. Nejsilnější kohortou je 81 škol, ve kterých připadá AP na každého desátého, respektive sedmého žáka se SVP. V kraji jsou dvě školy bez žáků se SVP a dvě školy, kde na jednoho žáka připadá jeden asistent pedagoga.

PLZEŇSKÝ KRAJ

185 škol se žáky se SVP
10 škol bez žáků se SVP

V kraji je vzděláváno v běžných ZŠ cca 13 % žáků se SVP. V poměru ke své rozloze má kraj podprůměrný počet ZŠ. Pouze 4 další kraje mají vyšší počet škol, ve kterých je při průměrném počtu žáků se SVP 5 až 15 % zároveň nejvyšší podpora ze strany AP. Počet škol s nízkým podílem žáků se SVP je nižší než počet škol s nadprůměrným podílem žáků se SVP.

HLAVNÍ MĚSTO PRAHA

229 škol se žáky se SVP
10 škol bez žáků se SVP

Praha má ze všech krajů ČR nejnižší podíl žáků se SVP v ZŠ (12 %). Podíl škol, ve kterých je nejvyšší procento žáků (více než 15 %) se SVP, je velmi nízký (pouze 13 škol, tj. 5 %). Je to zřejmě dáno vysokým počtem paragrafových škol, které jsou dostupné žákům se SVP. Více než polovina běžných základních škol vzdělává 5 až 15 % žáků se SVP.

LIBERECKÝ KRAJ

161 škol se žáky se SVP
8 škol bez žáků se SVP

V kraji je vzděláváno v běžných ZŠ 5 až 15 % žáků se SVP. Nejčastěji jsou zastoupeny školy s uvedeným počtem žáků se SVP, z nichž 15 až 30 % je podporováno asistentem pedagoga. Počet škol s procentuálně vyšší podporou ze strany AP je pak výrazně nižší. Za zmínku stojí situace ve 4 školách, kde je současně nejnižší podíl žáků se SVP a nejvyšší podíl AP.

KRÁLOVÉHRADECKÝ KRAJ

227 škol se žáky se SVP
11 škol bez žáků se SVP

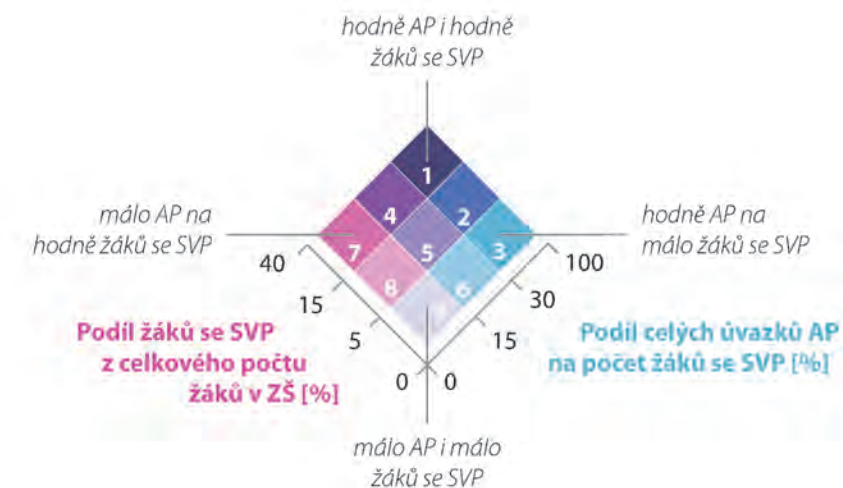
V kraji je vzděláváno v běžných ZŠ cca 15 % žáků se SVP. Nejčastější situací (v 82 školách, což je zhruba třetina škol) je, že ve škole je mezi 5 až 15 % žáků se SVP a každý sedmý až desátý s podporou AP. Necelá třetina škol disponuje AP pro každého sedmého až třetího žáka se SVP ve škole. Škol s počtem žáků se SVP pod 5 % je minimum.

KARLOVARSKÝ KRAJ

84 škol se žáky se SVP
2 škol bez žáků se SVP

Karlovarský kraj je nejmenším i nejméně lidnatým krajem ČR. Přesto je zde diagnostikován nejvyšší podíl žáků se SVP (17 %). Důsledkem nízkého nominálního počtu škol je, že zde některé sledované kategorie absentují. Vůbec se neobjevují školy, které mají do 5 % žáků se SVP, a dále chybí školy, ve kterých je vysoký počet žáků se SVP a zároveň vysoký počet AP.

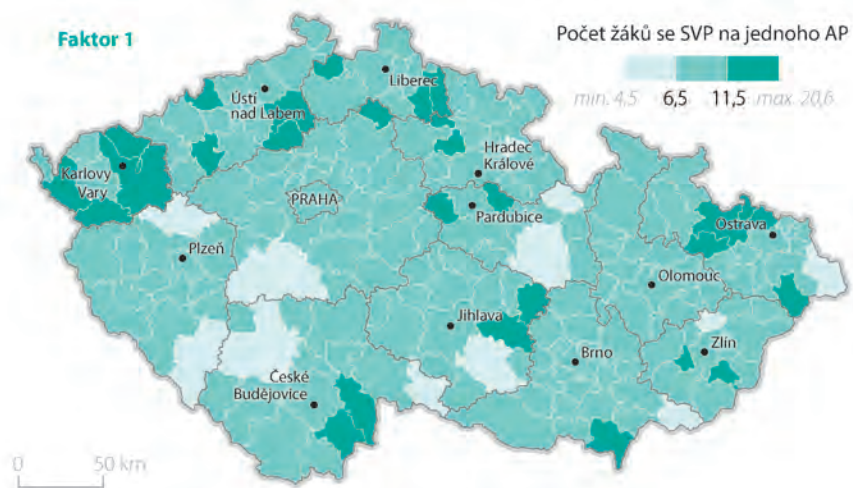
Krajské srovnání na této dvojstraně vychází z rozdílů v počtech běžných základních škol se žáky se SVP v jednotlivých kategoriích. Ty jsou výsledkem bivariační analýzy kombinující dvě relativní proměnné do nové veličiny, kterou není možné zjistit při znázornění každé proměnné zvlášť. První proměnnou (růžové odstíny) je podíl žáků se SVP na celkovém počtu žáků v běžné základní škole. Druhou proměnnou (světle modré odstíny) je podíl celých úvazků asistenta pedagoga na počet žáků se SVP v běžných základních školách.

Hodnoty **každé proměnné** jsou rozděleny do tří intervalů, které ve vzájemné kombinaci vytvářejí celkem devět kategorií. Nastavení hodnot první proměnné bylo vypočteno z průměru a směrodatné odchylky. U druhé proměnné byl východiskem expertní odhad ředitelů ZŠ, při kterém určovali podhodnocený a nadhodnocený počet žáků s AP. Například kategorie s číslem 3 je kombinací prvního intervalu první proměnné (0–5 %) a třetího intervalu druhé proměnné (30–100 %) a uživatel říká, že se jedná o běžnou základní školu, ve které se nachází maximálně do 5 % žáků se SVP z celkového počtu žáků na této škole a tito žáci se SVP mají asistenta pedagoga ve 30 až 100 % případů. Školy v růžové kategorii na levé straně lze popsat jako školy s velkým podílem počtu žáků se SVP na celkovém počtu žáků a s malým počtem asistentů pedagoga. Na druhé straně se pak nachází kategorie světlemodrá, označující školy s malým podílem žáků se SVP na celkovém počtu žáků, ale s velkým množstvím asistentů pedagoga na daný počet žáků se SVP.

Velikost čtverců ilustruje počet škol v jednotlivých kategoriích, uprostřed čtverce je uveden počet škol.

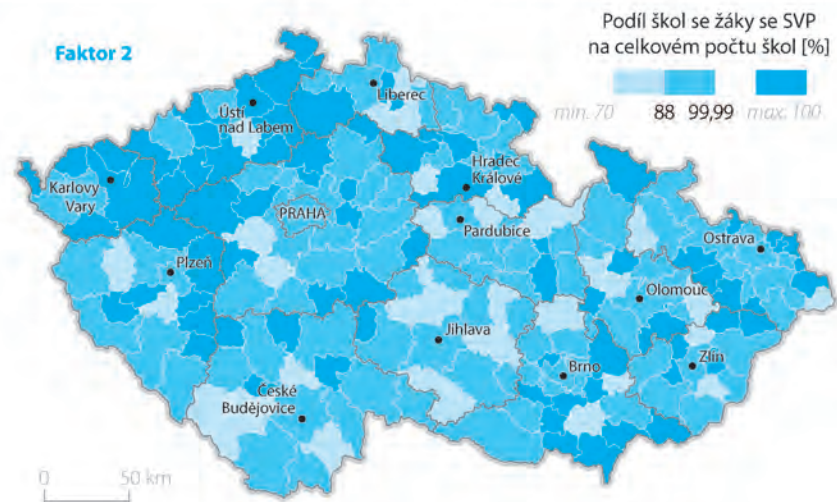
5.4 TYPOLOGIE ZAJIŠTĚNÍ ŽÁKŮ SE SVP ASISTENTEM PEDAGOGA

ASISTENTI PEDAGOGA

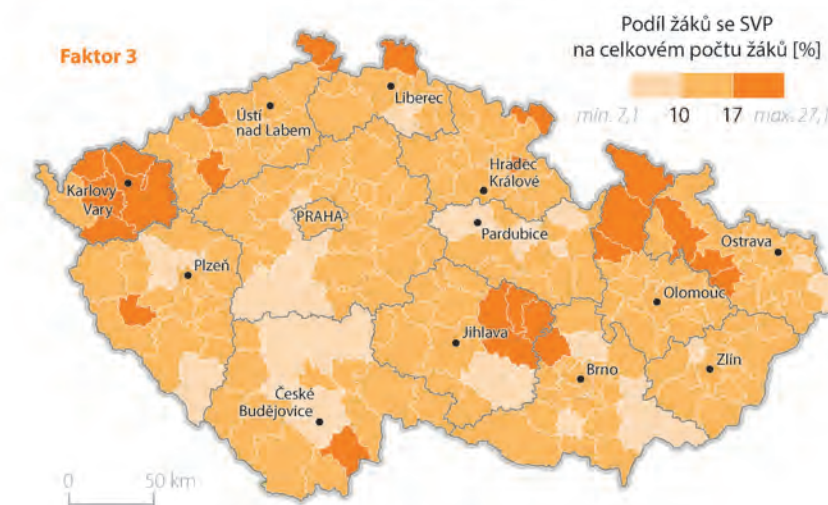
Počet žáků se SVP na jednoho asistenta pedagoga s plným úvazkem v SO ORP vyjadřuje „zatížení asistentů“. V Česku je 22 obvodů (10,5 %), kde je na jednoho AP málo žáků se SVP, což představuje jejich nedostatečné využití. Ve 28 obvodech (13,5 %) jsou asistenti přetížení, protože na jednoho AP připadá průměrně více než 11,5 žáků se SVP. Těmto územím je nutné věnovat zvláštní pozornost v dislokaci a výši úvazků asistentů pedagoga.

ZÁKLADNÍ ŠKOLY

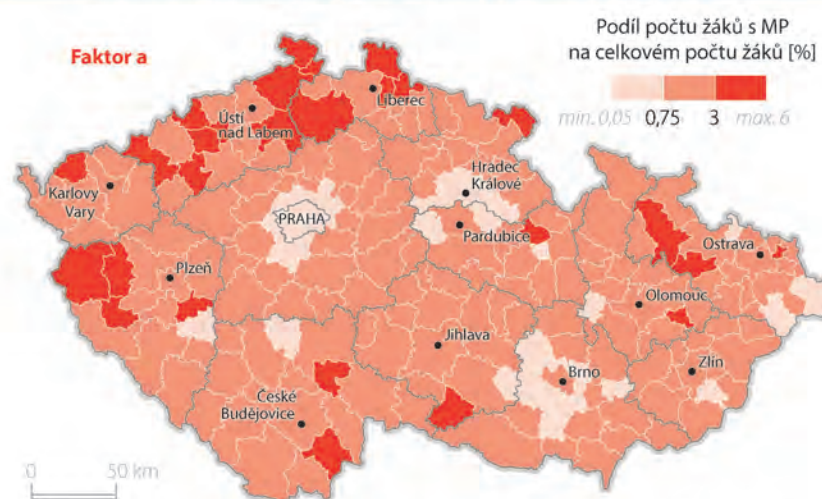
Podíl škol se žáky se SVP na celkovém počtu škol v SO ORP vyjadřuje „zatíženost škol“ potřebami asistentů pedagoga. V Česku je 82 obvodů (40 %), kde každá škola má alespoň jednoho žáka se SVP. Statisticky průměrný počet žáků se SVP se vyskytuje v základních školách v 89 obvodech (43 %), zatímco nadprůměrný ve 35 obvodech (17 %). Právě tyto SO ORP představují území vyžadující zvláštní pozornost v dislokaci asistentů pedagoga.

ŽÁCI SE SVP

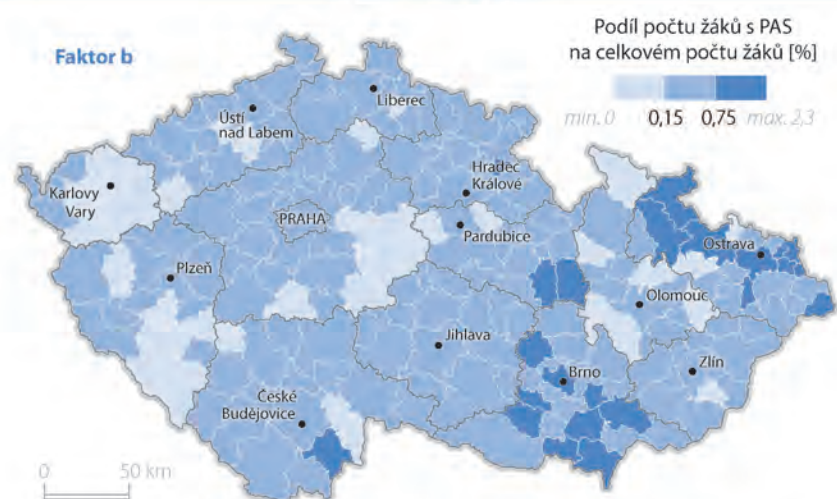
Podíl žáků se SVP na celkovém počtu žáků v SO ORP vyjadřuje „potřebnost“ školských zařízení činnostmi asistentů pedagoga. V Česku je 30 obvodů (14,5 %), kde je velmi malý podíl žáků se SVP. V dalších 30 obvodech (14,5 %) je naopak velmi vysoký podíl a je nutné jim věnovat zvláštní pozornost v dislokaci a výši úvazků asistentů pedagoga.

ŽÁCI S MENTÁLNÍM POSTIŽENÍM

Podíl žáků s mentálním postižením na celkovém počtu žáků v SO ORP vyjadřuje „zaměření“ činnosti asistentů pedagoga při vzdělávání žáků s tímto druhem postižení. V Česku je 25 obvodů (12 %), kde je velmi malý podíl žáků s MP. Ve 26 obvodech (12,5 %) je naopak podíl těchto žáků velmi vysoký, a je proto nutné věnovat zvláštní pozornost na zaměření a výše úvazků AP.

ŽÁCI S PAS

Podíl žáků s PAS na celkovém počtu žáků v SO ORP vyjadřuje „zaměření“ činnosti asistentů pedagoga při vzdělávání žáků s tímto druhem postižení. V Česku je 38 správních obvodů (18,5 %), kde je velmi malý podíl žáků s PAS. V 23 obvodech (11 %) je naopak velmi vysoký podíl, je nutné věnovat zvláštní pozornost na zaměření a výše úvazků asistentů pedagoga.

PROCES VYMEZENÍ TYPŮ

Vymezení typů pomocí **prostorové syntézy** (typizace) probíhá sloučením územních jednotek do skupin, tzv. typů, podle jasně definovaných pravidel. Provádí se za účelem odhalení shrnujícího přehledu složitého tématu, který vzniká podrobnou analýzou.

Typy, uspořádané do typologie, se v území opakují v místech s podobnými (nikoli zcela totožnými) vlastnostmi.

Typizace pro vymezení typů a sestavení **typologie zajištění žáků se SVP asistentem pedagoga** byla provedena na úrovni správních obvodů ORP na základě tří hlavních faktorů, které jsou rozhodující při zhodnocení problematiky vzdělávání žáků se SVP.

Kombinatorickou klasifikací (permutací ze tří prvků s opakováním) hlavních faktorů statisticky rozdělených do trojic intervalů bylo vymezeno **22 primitivních typů** a ty dále atributově agregovány do **8 typů divergentní typologie**. Dva vedlejší faktory doplnily hlavní typy odlišením převahy dvou vybraných postižení u žáků se SVP, a to mentálního postižení a PAS.

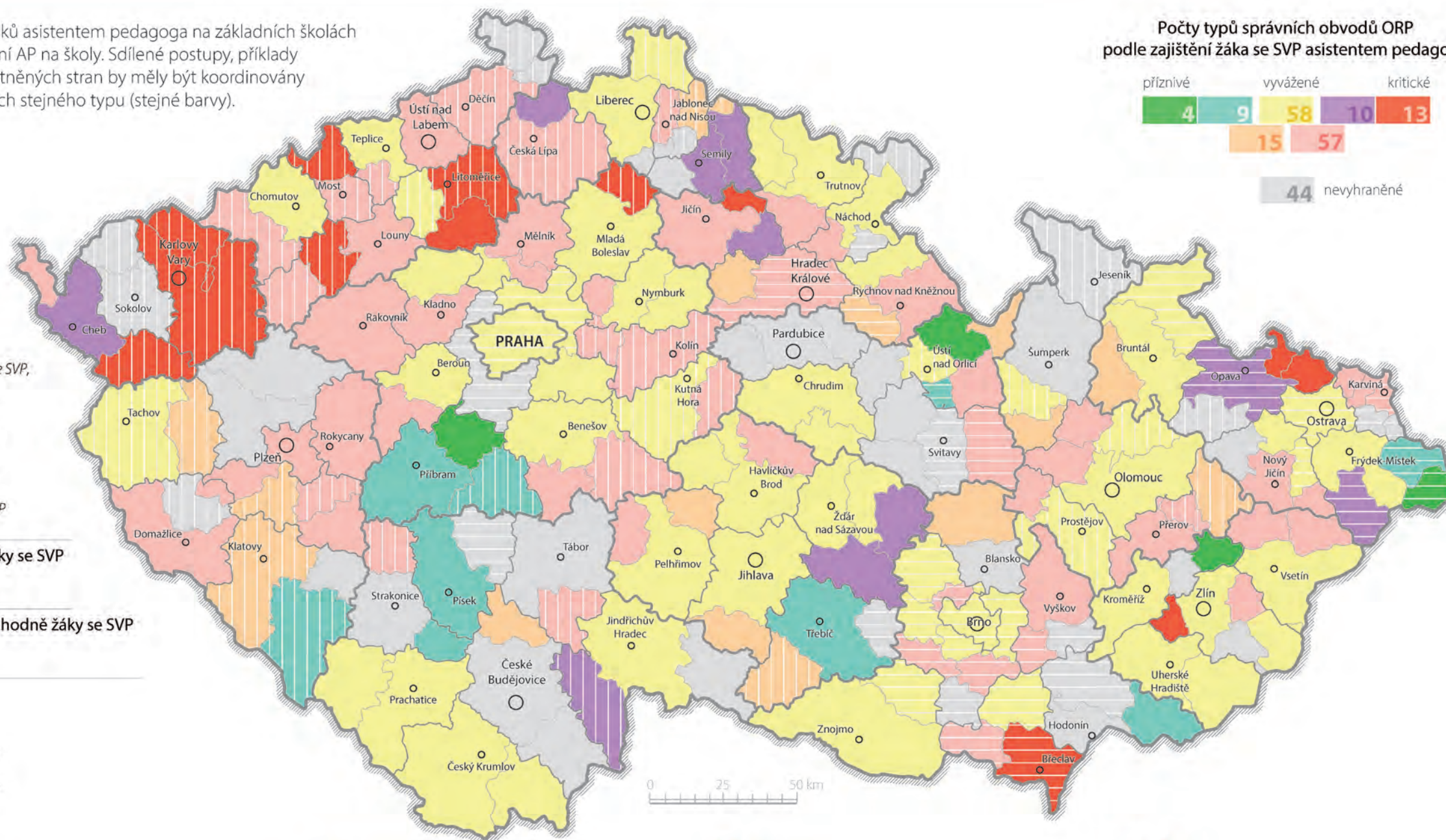
TYPY SPRÁVNÍCH OBVODŮ ORP PODLE ZAJIŠTĚNÍ ŽÁKŮ ASISTENTEM PEDAGOGA

Typy správních obvodů ORP podle zajištění žáků asistentem pedagoga na základních školách mohou být určující pro optimalizaci nasazování AP na školy. Sdílené postupy, příklady dobré praxe a vzájemná podpora všech zúčastněných stran by měly být koordinovány a uplatňovány společně ve správních obvodech stejného typu (stejně barvy).

Typ správního obvodu ORP

- **málo AP s malým zatížením**
na jednoho AP je málo žáků se SVP, současně je na školách poměrně málo žáků se SVP i málo AP
- **AP s malým zatížením na všech školách s malým podílem žáků se SVP**
na téměř všech školách je málo žáků se SVP na jednoho AP
- **vyrovnaná situace ve všech faktorech**
průměrný počet škol s průměrným podílem žáků se SVP, kde se AP stará o průměrný počet žáků se SVP
- **vyrovnaná práce AP na hodně školách**
průměrné vytížení AP se starají na hodně školách s průměrným podílem žáků se SVP
- **vyrovnaná práce AP na málo školách**
na málo školách s průměrným podílem žáků se SVP se AP starají o průměrný počet žáků se SVP
- **přetížení AP na málo školách s nemalým žáků se SVP**
AP se starají o vysoký počet žáků se SVP na málo školách s nemalým počtem žáků se SVP
- **hodně přetížených AP na všech školách s hodně žáků se SVP**
všechny školy mají hodně žáků se SVP a na jednoho AP je hodně žáků se SVP
- **nevyhraněné**
- početní převaha žáků s MP nad žáky s PAS
- početní převaha žáků s PAS nad žáky s MP

Počty typů správních obvodů ORP podle zajištění žáka se SVP asistentem pedagoga

Jablunkov

na jeden úvazek AP připadá 5 žáků se SVP, 86 % škol má žáky se SVP, žáci se SVP tvoří pouze 8 % ze všech žáků

Písek

na jeden úvazek AP připadá 5,6 žáků se SVP, 95 % škol má žáky se SVP, žáci se SVP tvoří pouze 8 % ze všech žáků

Olomouc

na jeden úvazek AP připadá 8,4 žáků se SVP, 94 % škol má žáky se SVP, žáci se SVP tvoří 14 % ze všech žáků

Kladno

na jeden úvazek AP připadá 9,8 žáků se SVP, 100 % škol má žáky se SVP, žáci se SVP tvoří téměř 16 % ze všech žáků

Klatovy

na jeden úvazek AP připadá 7,2 žáků se SVP, 88 % škol má žáky se SVP, žáci se SVP tvoří 12 % ze všech žáků

Cheb

na jeden úvazek AP připadá 14,4 žáků se SVP, 88 % škol má žáky se SVP, žáci se SVP tvoří téměř 15 % ze všech žáků

Zátec

na jeden úvazek AP připadá 15,5 žáků se SVP, 100 % škol má žáky se SVP, žáci se SVP tvoří více než 18 % ze všech žáků

An illustration of a classroom scene. A female teacher with long blonde hair and glasses is sitting at a desk, looking at a book. A male student with glasses is sitting next to her, also looking at the book. In the background, there are bookshelves filled with books, a door, and a window with a flower decoration. In the foreground, the back of a student's head and shoulders is visible, looking towards the teacher. The entire scene is rendered in a sketchy, line-art style with a purple color palette.

ZÁVĚR

VÝVOJ, SOUČASNOST A VÝZVY VE VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ SE SVP

Atlas přináší pohled na **změny ve vzdělávání žáků se SVP**, k nimž došlo v regionálním školství mezi lety 2014/2015 a 2020/2021. S využitím geoinformačních technologií **mapuje rozhodující tendence vývoje** a zaměřuje se na jednotlivé skupiny žáků se zdravotním postižením, školskou terminologií na žáky se SVP. Velkou pozornost věnuje některým podpůrným opatřením, například individuálnímu vzdělávacímu plánu a zejména pedagogické profesí asistent pedagoga. Některé skutečnosti řešené v této publikaci však mají své kořeny v dřívějším období. A nelze plně pochopit prezentované údaje bez alespoň krátkého shrnutí vývoje v předchozích letech.

Vývoj po roce 1990

Vzdělávání žáků se SVP (dnešní terminologií) lze po roce 1990 rozdělit do **čtyř období**.

V prvním období přibližně **do roku 1997** se podařilo vybudovat základy ŠPZ, vznikla většina SPC, vyhláška č. 399/1991 Sb. „aprobavala“ individuální integraci žáků s tělesným a smyslovým postižením (v případě žáků s mentálním postižením jen integraci tzv. skupinovou), žáci s PAS nebyli sledováni a asistent pedagoga „neexistoval“.

Druhé období zahrnuje **roky 1997 až 2004**. Vzdělávání žáků se SVP upravovala vyhláška č. 127/1997 Sb. Poprvé se objevuje možnost dvou pedagogů ve třídě (ovšem pouze v tzv. speciálních školách a v případě žáků s autismem či žáků hluchoslepých). Asistenti pedagoga ve školách již působí, ale de iure tato pozice neexistuje. Jde o tzv. civilní službu, společensky účelné pracovní místo dotované Úřadem práce ČR, zaměstnávání učitelek v důchodovém věku, pracovníky neziskových občanských sdružení apod. SPC se již plně integrují do systému vzdělávání. Naprostá většina z nich působí při speciálních školách. Pojem sociální znevýhodnění de iure neexistuje. Formálně jsou žáci s mentálním postižením individuálně integrováni v běžných školách až od roku 2004, fakticky již dříve. Mění se název zvláštních škol na základní školy praktické. Běží soudní spor D. H. versus Česká republika ve věci „neoprávněného umístování žáků romského etnika do zvláštních škol“.

Třetí **období 2005 až 2016** přináší zásadní změnu – tzv. nový školský zákon č. 561/2004 Sb. účinný od 1. 1. 2005 – a s ní novou definici speciálních vzdělávacích potřeb, právo na individuální vzdělávací plán, na vzdělávání uzpůsobené potřebám žáků a zejména zavádí klíčový právní institut: právo na přijetí v běžné spádové škole žáka bez výjimky i s jakýmkoliv zdravotním postižením. Tomuto právu však neodpovídá podpora školám. Nadále převládá medicínský přístup k chápání zdravotního postižení. Nejsou přiměřeně zohledněny jeho dopady na vzdělávání. PPP a SPC musí zvládat stále nové a nové úkoly. Jejich metodická a normativní podpora je velmi slabá.

Ve čtvrtém, de facto **současném období** je rozhodující novela školského zákona č. 82/2015 Sb. účinná od 1. 9. 2016. V publikaci je hojně zmiňována. Přináší nové pojetí speciálních vzdělávacích potřeb a podpůrná opatření. V jejím důsledku nebyvale roste počet asistentů pedagoga. Speciálněpedagogická centra musí zvládat další úkoly, například posudky k tzv. uzpůsobeným závěrečným zkouškám na středních školách. Prováděcí normy (např. vyhl. č. 27/2015 Sb.) přinášejí zpřesnění postupu veřejné správy při zařazování žáků se ZP (zejména MP) do tzv. paragrafových škol. Školy získávají značné finanční prostředky na podporu vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.

Vzdělávání žáků se SVP v současnosti

Atlas mj. hledá odpovědi na otázky, jak se změnilo vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami před a po přijetí zmíněné **zásadní novely školského zákona**. Díky použité metodě geoinformačního zpracování exaktně předkládá konkrétní dopady legislativních a organizačních změn. Porovnání vzdělávacích podmínek v letech 2015 a 2020 není samoučelné a jeho cílem není pouhé zaznamenání proběhlých změn.

Proces vzdělávání více než milionu žáků v regionálním školství, z toho cca 100 tisíc se SVP, bude vždy vyžadovat **průběžné korekce systému**. Jejich příprava je jistě velmi náročná. Právě datové sady zpracované do map v atlasu mohou zainteresovaným subjektům ukázat, jak případně k úpravám ne/přístupovat. Proto je nutné tento atlas číst nikoli jako „historický“ dokument, ale jako podkladový dokument, který umožňuje promyšlet a modelovat příležitosti a rizika dalších (nejen) legislativních řešení.

Bez nároku na význam či pořadí uvádíme nyní zásadní zjištění, která přinesla **datová analýza** a její geoinformační podoba v tomto atlasu.

Zásadní je ve sledovaném období **zvýšení počtu žáků se SVP v běžných školách**. To je však z velké míry způsobeno skutečností, že nově náleží (i financovaná) podpůrná opatření i žákům s potřebou podpůrných opatření ve 2. stupni, kteří před rokem 2015 na žádnou financovanou podporu „nedosáhli“ a často nebyli vykazováni jako žáci se SVP.

Rovněž se **změnil počet žáků s jednotlivými druhy zdravotního postižení**. Přitom musíme uvést, že se (až na výjimky) nejedná o skutečný nárůst počtu žáků s daným zdravotním postižením, ale o důsledek **přesnější diagnostiky**. V některých případech nelze vyloučit vyšší motivaci škol „vykazovat“ žáky s některými znevýhodněními a čerpat tak příslušná podpůrná opatření.

Ve sledovaném období **byl odhalen**:

- zásadní nárůst počtu žáků s poruchami chování,
- značný nárůst počtu žáků s poruchou autistického spektra,
- značný nárůst počtu žáků s kombinovaným/vícenásobným postižením,
- mírný nárůst počtu žáků s mentálním postižením.

Naopak při zjednodušeném pohledu byla vysledována stagnace, až úbytek žáků se smyslovým postižením (zrakovým a sluchovým) a tělesným postižením. Jedním z důvodů je **změna identifikátorů**, podle nichž se statistické údaje sbírají. Ta vedla mj. k tomu, že se část žáků dříve označených za žáky například se zrakovým postižením nyní přesunula (z důvodu existence dalšího postižení) mezi žáky s kombinovaným postižením.

V souvislosti s tímto zjištěním je třeba zmínit i **nejednoznačnost** speciálněpedagogické terminologie a „**závažné**“ **charakteristiky vícečetného postižení**. Nejednotnost v terminologii a rozdílnost v chápání tohoto pojmu mezi poradenskými pracovníky mohou stále vést k nerovnostem ve vzdělávání.

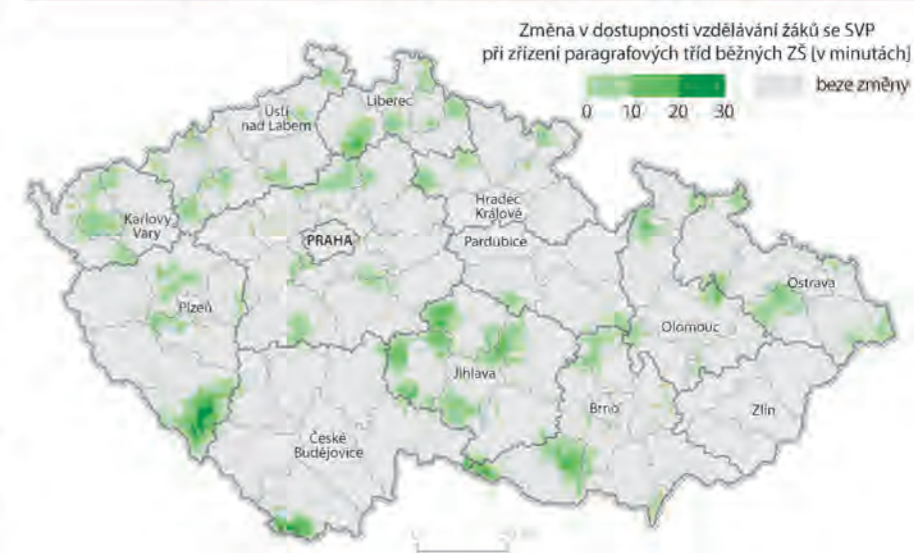
Potvrdilo se, že ve sledovaném období **zůstal zachován počet speciálních škol** – nyní označovaných jako školy paragrafové (podle § 16 odst. 9 školského zákona). Na s. 17 této publikace přinášíme jejich úplný přehled a na s. 156 až 159 je analyzována dopravní (teritoriální) dostupnost a spádovost těchto škol v území.

Příležitosti vyplývající z právního stavu po roce 2016

- » Uzákonění **práva žáka se SVP na bezplatné poskytnutí podpůrných opatření** odstranilo nerovnosti vyplývající z toho, že škola do roku 2016 často nebyla schopna zajistit finanční prostředky na podpůrná opatření.
- » Ve většině škol je vzdělávání žáků se SVP pedagogy vnímáno jako status quo. Výrazný **nárůst heterogenity tříd** vede učitele k posilování respektování individuálních zvláštností každého žáka.
- » Nastavený systém státem garantovaných podpůrných opatření je víceméně ucelený a postihuje většinu aspektů spojených se vzděláváním žáků se SVP.
- » Díky snaze zřizovatelů (především krajů) zvýšit **dostupnost školských poradenských zařízení** se v některých krajích změnila struktura ŠPZ (např. spojení SPC a PPP) a zvýšil se počet detašovaných pracovišť. Síť ŠPZ se tak „zahustila“. Zkušenosti poradenských pracovníků ukazují, že tam, kde vedení nově vzniklých organizací respektuje specifika práce SPC a PPP, je toto sloučení dobře využitou příležitostí. Tam, kde tomu tak není, představuje uvedené spojení spíše riziko.

Považuje-li se **rozmístění 328 základních škol** na území České republiky za poměrně rovnoměrné, je otázkou, zda má smysl zřizovat paragrafové třídy v běžných základních školách. Odpověď poskytuje porovnávací mapa *Efekt zřízení paragrafových tříd*, která pro celé území ČR počítá rozdíl v dostupnosti všech míst vyjádřených v mapách kapitoly 5.1 na s. 156 a 157. V územích v šedé barvě se zřízení paragrafových tříd na dostupnosti neprojeví. Zelené odstíny naopak indikují území, kde zřízení paragrafových tříd dostupnost zlepšilo – čím tmavší zelená, tím výraznější zlepšení dostupnosti vzdělávání pro žáky se SVP. Mapa jasně potvrzuje správnost rozhodnutí zřizovat paragrafové třídy v běžných základních školách.

EFEKT ZŘÍZOVÁNÍ PARAGRAFOVÝCH TŘÍD

NEDOSTATKY A RIZIKA VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ SE SVP

V ČR neexistuje pro školská poradenská zařízení, zejména pro speciálněpedagogická centra, **standardizovaný, odborně přesný a dostupný manuál posuzování míry SVP a potřebnosti jednotlivých podpůrných opatření**. Proto nadále přetrvávají neodůvodněné rozdíly v postupu (zejména) SPC v různých krajích ČR. Kromě finančních problémů se často jedná i o vytváření nerovnosti při naplňování vzdělávacích možností žáků se SVP se srovnatelným znevýhodněním v různých územích ČR.

Zvýšený počet žáků se SVP v běžném regionálním školství, v tzv. běžných školách, klade **nároky na pregraduální i postgraduální přípravu pedagogů**. Autoři této publikace jsou dostatečně seznámeni s obsahem pregraduální přípravy učitelů na pedagogických fakultách v ČR a konstatují zásadní nedostatečnost zastoupení „problematiky žáků se SVP“ ve studijních programech mimo obory se speciální pedagogikou.

V ČR z řady důvodů stagnuje, či se dokonce zmenšuje **segment tzv. speciální třídy**, tedy třídy zřízené podle § 16 odst. 9 školského zákona pro žáky s příslušným zdravotním postižením v běžné škole. Tato forma vzdělávání je přitom u řady postižení, například kognitivní povahy, zcela unikátní. Umožňuje použití speciálního přístupu a metod při zachování pobytu žáka v přirozeném komunitním prostředí a rodině.

V regionálním školství dosud není vyřešena **problematika tzv. úkonů zdravotní povahy** či přímo **péče v průběhu povinné školní docházky**. Z výzkumu týmu autorů atlasu z roku 2015 je přitom patrné, že se jedná o situaci, kdy stovky, až tisíce AP suplují normativní „bílé místo“ a tyto úkony, přestože k tomu nejsou způsobilí, bona fide u svých žáků poskytují.

Za zcela zásadní problém považují autoři **(nejen) právně nevyjasněné postavení ŠPZ, primárně SPC**. Zjednodušeně lze uvést: subjekt, jenž ani nemá právní subjektivitu, není vybaven závaznými pravidly posuzování SVP žáků, vydává „doporučení“. De facto závazný „šek“, který další subjekt (např. základní škola s právní subjektivitou) proměňuje na benefit, kterým je podpůrné opatření, plně hrazené veřejnou správou a státním rozpočtem ČR. Trvalý a udržitelný rozvoj vzdělávacích podmínek žáků se SVP v ČR si nutně žádá vyřešení tohoto rozporu.

Samostatný okruh zásadních zjištění se týká **vztahu k profesi a institutu asistenta pedagoga**:

- » Setrvalý nárůst počtu osob na pozici AP nyní vyvolává obavy z finanční udržitelnosti. Existují snahy o normativní a plošné omezení počtu AP. Atlas přináší v samostatném oddílu 4 věnovaném AP řadu námětů pro možné řešení situace.
- » Přes značný nárůst počtu AP ve školách existuje stále více než 50 % tříd, v nichž je vzděláván žák se SVP, ale není ve třídě přítomen AP.
- » Potvrzují se významné a nepříliš jednoduše zdůvodnitelné rozdíly v četnosti AP ve školách v území (jako extrémní příklad lze uvést některé paragrafové školy, které vykazují více než 40, někdy dokonce 50 AP).

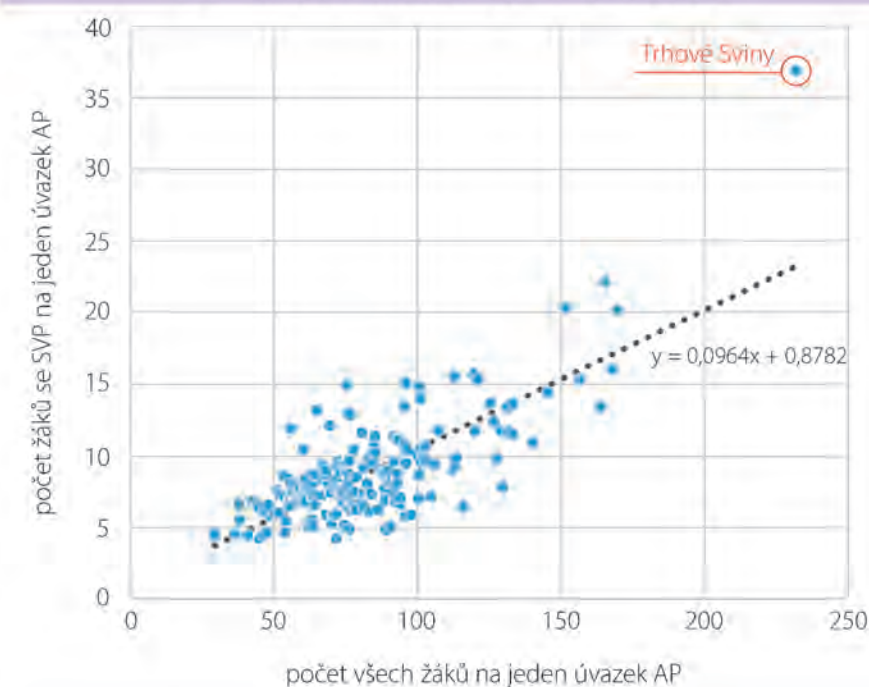
- » Oproti tomu jsou zaznamenány i školy paragrafové, tj. školy, které mají ve třídách výhradně žáky se SVP, kde AP nepůsobí. Týká se to třetiny z 3 090 takových tříd.
- » Pro uvažované změny v umístění AP ve školách je nezbytné důsledně vycházet ze zveřejněných dat. Prosté stanovení počtu AP, například podle počtu žáků ve školách, neodpovídá skutečné potřebě či nutnosti působení AP u žáků se SVP. Vždy je třeba vycházet z počtu žáků se SVP a pokud možno i dalšího členění podle druhů zdravotního postižení žáka se SVP (viz s. 164).
- » Nelze uvažovat o stanovení AP výhradně podle celkového počtu žáků ve škole (viz s. 160–163). Existují školy se stovkami žáků, v nichž je minimum žáků se SVP. A naopak jsou školy se 150 žáky, z nichž až 40 má SVP.
- » Asistenti pedagoga dnes tvoří zásadní a neopomenutelnou složku podpory žáků se SVP. Ale nejen jich. Působení AP ve třídě je ku prospěchu všech účastníků vzdělávání – žáka se SVP, jeho spolužáků i pedagogů ve třídě.

Při posuzování vhodnosti **přiznávání asistenta pedagoga se uvažuje o dvou přístupech** – první přiznává AP podle počtu žáků se SVP (mapa na s. 161 nahoře), druhý podle počtu všech žáků ve škole (mapa na s. 161 dole). Ze srovnání obou přístupů lineárních regresí byl odvozen jejich vzájemný vztah: jeden úvazek AP na 10x více „všech žáků“, než je „žáků se SVP“. Je logické, že oba přístupy se v liší v dopadech nejen na jednotlivé školy, ale i na konkrétní žáky. To se odráží i při agregaci jednotlivých přístupů ve správních obvodech ORP. Pokud by se oba přístupy od sebe nelišily, byly by v grafu, který porovnává přístupy přiznávání asistenta pedagoga (viz níže), všechny správné obvody srovnány na přímce lineární regrese. Čím více je bod správného obvodu v grafu vzdálen od přímky, tím více se uvažované přístupy rozcházejí. Pokud je bod správného obvodu v grafu nad tečkovanou přímkou, pak je AP přiznáván na více žáků se SVP, pokud je v grafu nad tečkovanou přímkou, pak je AP přiznáván na více všech žáků ve škole. Extrémní případ je SO ORP Trhové Sviny, kde je 11 základních škol, z toho osm má alespoň jednoho žáka se SVP. Srovnání obou uvažovaných přístupů lineární regrese jasně vyvrací tvrzení, že na přístupech přiznávání AP nezáleží.

Míru odlišnosti obou přístupů na úrovni správních obvodů ORP ukazuje i jejich tabelární srovnání založené na komparaci zařazení správních obvodů do intervalů v jednotlivých přístupech. Žlutá políčka, tj. celkem 66 správních obvodů, vykazují stejnou situaci v obou přístupech. Mírnou výhodu pro přístup „se žáky se SVP“ lze vysledovat u 30 správních obvodů (zelená políčka), pro přístup „se všemi žáky“ pak u 56 správních obvodů (oranžová políčka). Výraznou výhodu pro přístup „se žáky se SVP“ lze vysledovat u 25 správních obvodů (šedá políčka), zatímco pro přístup „se všemi žáky“ u 28 správních obvodů (růžová políčka). V SO ORP Litvínov je velmi výrazný rozdíl, a tím i největší výhoda ve prospěch přístupu „se všemi žáky“.

Ve vztahu k tomuto institutu podpory je potřeba zmínit i skutečnost, že samotná „instalace“ AP ve škole či u žáka se SVP nemůže být v právním státě jen, či výhradně otázkou právní normy v oblasti vzdělávání. Jedná se o významný prostředek veřejné podpory poskytovaný a hrazený z veřejných zdrojů a nutně musí vyhovovat v pomyslném testu nediskriminace a rovného přístupu. Jakékoliv úvahy o omezení počtu AP je nutno korigovat i prizmatem ustanovení zákona č. 198/2009 Sb. (antidiskriminační zákon), který zajišťuje právo osob se zdravotním postižením na rovné zacházení, a to explicitně v oblasti zajištění rovného přístupu k veřejným službám, tedy i ke vzdělávání.

POROVNÁNÍ PŘÍSTUPŮ PŘIZNÁVÁNÍ AP

POČET SPRÁVNÍCH OBVODŮ ORP

podle kategorií počtu žáků na jeden úvazek AP u dvou srovnávacích přístupů

žáci se SVP	všichni žáci							
	1	2	3	4	5			
1	9	5	9	4	0	27	66	žádný rozdíl mezi přístupy (32 %)
2	15	4	6	8	2	35	30	mírná výhoda pro „se žáky se SVP“ (14,5 %)
3	9	12	11	10	2	44	56	mírná výhoda pro „se všemi žáky“ (27 %)
4	3	9	15	17	9	53	28	výrazná výhoda pro „se všemi žáky“ (13,5 %)
5	1	3	4	14	25	47	25	výrazná výhoda pro „se žáky se SVP“ (12 %)
	37	33	45	53	38	206		

ZÁVĚREČNÉ SLOVO

... pohledem statistika

Statistická data o vzdělávacím systému se sdružují od nepaměti, ale jejich obsah se v průběhu let měnil, stejně jako se měnila i vzdělávací soustava a potřeby získávání informací o ní. Sběr statistických údajů naplňoval zejména potřeby rozpočtové, neboť od základních statistických ukazatelů – počtů škol, tříd, vzdělávaných dětí, žáků a studentů – se odvíjela výše příspěvků pro vzdělávací instituce z veřejných rozpočtů. Ale zohledňovaly se i další informace podstatné pro vzdělávání osob „vyžadujících zvláštní péči“ (dřívější termín pro žáky se SVP).

Nastal postupný přechod od prakticky výhradně institucionálního zabezpečení vzdělávání těchto osob k zavádění skupinové integrace alespoň části handicapovaných dětí a žáků do běžných škol zřizováním speciálních tříd až po postupnou individuální integraci žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do tříd běžných. Tomu odpovídaly i změny ve statistickém sledování vzdělávacího systému, začaly se využívat administrativní zdroje údajů ze škol – školní matriky.

V anonymizované podobě jsou tak po zavedení inkluzivního vzdělávání postupně k dispozici i podrobnější informace o speciálních vzdělávacích potřebách vzdělávaných osob a jim poskytovaných podpůrných opatřeních.

Z těchto statistických dat se kromě resortního rozpočtu naplňují i potřeby státní statistické služby a požadavky orgánů evropské i světové statistiky (Eurostat, OECD a UNESCO).

Změny vzdělávací soustavy s sebou samozřejmě přinášejí i změny v metodice statistických zjišťování. K minimalizaci dopadů chybného vykazování přispívá využívání primárních administrativních zdrojů dat. Sdružené údaje pak mohou být jednotně zpracovány, interpretovány a využívány podle měnících se potřeb. To zase přináší větší tlak na přesnost evidence správných údajů ve školních evidenčních programech, mj. jiné i údaje o speciálních vzdělávacích potřebách a poskytované podpoře. Centrálně sdružené statistické údaje pak po jejich zpracování do formy dílčích výstupů (statistické ročenky, datové svodky, rozpočtové podklady apod.) slouží uživatelům pro různé analýzy. Vycházeli z nich i autoři tohoto atlasu, kteří je zpracovali do přehledných vizualizací, mapujících vývoj vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami mezi roky 2014 a 2020. Zejména prostřednictvím map a doprovodných infografik nabízí tento atlas přehledné znázornění situace jak celkově, tak v dílčích administrativních jednotkách ČR.

Atlas přináší nové pohledy na vývoj jednotlivých souvisejících ukazatelů mapujících tuto oblast vzdělávání a umožňuje sledovat jejich časovou i prostorovou proměnlivost. To může napomoci odborníkům ve školských poradenských zařízeních, školskému managementu, speciálním pedagogům i „běžným“ učitelům ve všech druzích škol, kteří stále častěji přicházejí do styku s velice heterogenními skupinami vzdělávaných žáků s nejrůznějšími potřebami, aby se v měnících se podmínkách zorientovali a uměli je správně zařadit do kontextu. Atlas, jeho obsah a to, co přináší, tj. unikátní formu zpracování „suchých“ statistických dat zobrazených v území, tak může pozitivně ovlivnit i samotný proces vzdělávání dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.

Ing. Jaromír Nebřenský
oddělení statistických výstupů a analýz MŠMT ČR

... pohledem speciálního pedagoga

Vzdělávání žáků se SVP je zajímavou součástí českého vzdělávacího systému. S mírou nadsázkou lze říci, že „speciální“ vzdělávací potřeby má vlastně každé dítě. V rámci tohoto atlasu jsme provedli podrobnou deskripci kvantitativního, ale svým způsobem i kvalitativního rámce vzdělávání, které je vázáno na skupinu SVP stanovených *de iure*, a to v rámci tzv. povinné školní docházky, tedy základního školství. Časový úsek, kterému se atlas věnuje, nebyl zvolen náhodně. Školní rok 2014/2015 byl posledním rokem účinnosti původního „nového“ školského zákona z roku 2004. Od 1. září 2016 nabyla účinnosti jeho novela, která značným způsobem změnila podmínky vzdělávání cílové skupiny žáků. Změnila, zjednodušeně řečeno, obsah pojmu SVP, zavedla podpůrná opatření jako nárokovou formu podpory a zejména poskytla školám podstatné finanční prostředky na jejich naplnění.

Ve společnosti se v této souvislosti diskutovala řada mýtů i vyslovených nepravd. Zásadní byla například tvrzení o nebyvalém nárůstu počtu žáků s postižením a o rušení speciálních škol. V atlasu jsme se proto zaměřili na deskripci případných změn. Jednak z hlediska skupin žáků dle druhu SVP, jednak z hlediska změn v čase a území.

Atlas potvrdil, že české školství je velice citlivé na změny normativního uspořádání. I jednoduchá změna výkaznictví se může projevit významným nárůstem – domnělým, či skutečným. Rovněž potvrdil známý fakt absence ucelené (a jednotné) metodiky posuzování SVP. Důsledkem je mj. situace, kdy i podzákonné, či dokonce nepravdní pokyny mohou způsobit změny (nárůst/snížení) počtu žáků s určitým druhem znevýhodnění (např. jde o žáky s PAS či vícečetným postižením), a tím sekundárně i významné změny v nákladech veřejných rozpočtů.

Je však zřejmé, že řada změn je objektivně vyvolána proměnou obecné situace ve společnosti. Typicky se jedná o zvýšení počtu žáků s poruchami chování nebo s narušenou komunikační schopností.

Značný prostor jsme věnovali působení asistentů pedagoga. Provedli jsme modelaci jejich zastoupení (až na úroveň SO ORP) dle počtu žáků se SVP na školách i dle počtu všech žáků na školách běžných i paragrafových. Velmi zajímavé jsou výsledky ukazující zastoupení žáků se SVP ve třídách běžných i paragrafových škol a variace poměru AP k počtu žáků i tříd.

Podarilo se nám naplnit cíl, s nímž jsme ke zpracování atlasu přistoupili? Kromě výsledků z minulých let přináší atlas i něco podstatnějšího. Klade otázky nám všem, kteří se vzdělávání žáků se SVP (nejen) na základních školách věnujeme. Konkrétně se jedná o tyto otázky:

- » Víme vždy, co chystaná změna přináší?
- » Víme i to, proč ji chceme/musíme udělat?
- » Umíme si představit dopady jednoduché změny vyhlášky či pokynu?
- » A zejména: Je vše, co se o vzdělávání žáků se SVP na školách říká, i objektivní skutečností?

Atlas potvrzuje, že datové sestavy statistického sledování MŠMT ČR skrývají obrovské možnosti jejich dalšího vytěžení pro zlepšení vzdělávání (nejen) žáků se SVP.

prof. Mgr. PaedDr. Jan Michalík, Ph.D.
hlavní řešitel projektu

... pohledem kartografa

V situaci, kdy se pracuje s velkým množstvím značně heterogenních statistických dat, je vizualizace někdy prvním, jindy závěrečným nástrojem k pochopení informací obsažených v datech. Čtenář **Atlasu vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v České republice** může k mapám, grafům, diagramům, tabulkám a schémátům přistupovat jako k výsledkům rozsáhlého společenského výzkumu i jako k právě nově objevenému zdroji jedinečných informací. Pokud by informace, které MŠMT ČR získalo, zůstaly ve statistických souborech, nikdy by nebyly odhaleny územní proměnlivosti a vazby nejrůznějších aspektů problematiky vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Atlas je prvním dílem české speciální pedagogiky i české kartografie, které podrobně a rozsáhle popisuje vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami ve dvou, novelou školského zákona oddělených školních rocích. Ve 183 mapách, 27 grafech, 28 tabulkách a dalších více než 100 infografikách a datových vizualizacích jsou jedinečné informace dokumentující změny, které zmíněná novela přinesla. Bez tohoto atlasu by takto podrobné a územně přesné odhalení dopadů novely nebylo možné.

Nový fenomén českého školství, asistent pedagoga, je v atlase velmi podrobně analyzován. Publikace předkládá i podklady pro rozhodování o způsobu přiznávání asistenta pedagoga do škol. Pro případné další zkoumání vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v budoucnosti je atlas neocenitelným dokumentem konzervujícím stav asistentů pedagoga v roce 2021.

Završení analytické části atlasu (oddíly 2, 3 a 4) prostorovou syntézou v oddílu 5 poskytuje pro studie příbuzných společenskovedních, ekonomických i geografických oborů neocenitelný zdroj dat. Dostupnost a spádovost škol a tříd pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami doposud nebyly nikde publikovány. Vymezení typů správních obvodů ORP podle zajištění žáků asistentem pedagoga v základních školách umožní uplatnit vhodné postupy při optimalizaci nasazování asistenta pedagoga do škol.

Atlas vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v České republice navazuje na Atlas činnosti speciálně pedagogických center v České republice, vydaný stejným autorským týmem v roce 2013. Potenciál pro další speciálně-pedagogický výzkum se tímto více než zdvojnásobuje. Je jen otázkou, budou-li mít členové autorského týmu příležitost, kapacity a prostředky v této zajímavé a přínosné činnosti pokračovat.

prof. RNDr. Vít Voženílek, CSc.
viceprezident Mezinárodní kartografické asociace

SUMMARY

The *Atlas of the Education of Pupils with Special Educational Needs in the Czech Republic* was completed in cooperation with the Institute of Special Education Studies of the Faculty of Pedagogy and the Department of Geoinformatics of the Faculty of Science of the Palacký University in Olomouc.

The Atlas provides a unique perspective on changes in the education of **pupils with special educational needs (SEN)** and compares the development between school years 2014/2015 and 2020/2021 from quantitative, statistical and territorial perspective. The main reason for the changes was a significant amendment to the Czech Education Act applied from September 1, 2016 (**Amendment Act No. 82/2015 Sb.**, which amends the Education Act No. 561/2004 Sb.). The focus of the Atlas is Czech pupils aged 6–17, i.e. in the period of compulsory school attendance. This is mandatory in the Czech Republic by law and takes place in elementary schools. A certain part of these schools (approx. 340) has the status of a so-called **special (paragraph) school**, i.e. a school that is established by law only for pupils with special educational needs. However, there are approximately 4,400 elementary schools in the Czech Republic. Special schools (newly established schools under Article 16(9) of the amendment to the Education Act) represent less than 8% of all elementary schools. In some so-called **ordinary elementary schools**, classes are established under Article 16(9) of the Act. (see text and map on page 17) and called **paragraph classes**.

The administrative division of the Czech Republic (map on p. 16) divides the territory of the country into 14 regions and 77 districts, including Prague, and 206 administrative districts of municipalities with extended competence is the basic structure for describing and displaying the obtained and calculated information in the Atlas. In 2016, the Amendment No. 82/2015 Sb. changed the concept of special educational needs (so far, a pupil with a disability, health disadvantage and social disadvantage) to the general *"a pupil with special education needs is a person who needs the provision of support measures to overcome and fulfil his right to education on an equal basis with others"* (see p. 22). Newly, the law defines these pupils, divides them into five levels according to the severity of the disadvantage and states the legal right to provisioning the appropriate measures. The role of **school counselling facilities**, which carry out diagnostics of special education needs and decide on granting support measures from the 2nd to 5th level, is decisive. (see p. 23).

In the Czech public space, the effects of Amendment Act No. 82/2015 Sb. were widely discussed even from significantly anti-inclusive positions. The Atlas, therefore, uses the official datasets of the **Ministry of Education, Youth and Sports** of the Czech Republic. It brings a unique and accurate view of the real form of changes that occurred between 2015 and 2021.

The Atlas is divided into **five main sections**, which are further divided into chapters and subchapters. The collected data are always processed in the concept of analytical map documents (usually comparing the first and second periods), then further specified on two pages at the regional level, also shown in diagrams, graphs, tables and infographics. Each map, table, graph and diagram have its textual commentary explaining essential or exceptional aspects of the described phenomenon. For professional and lay users, an important part of the introductory part of the Atlas is recommendations on how to use the Atlas **How to read the Atlas** (see pp. 9–10).

Section 1: Education of pupils with special educational needs

The introduction of the section is devoted to describing the **development of the education of pupils with SEN** in the Czech Republic. The introductory maps (pp. 16 and 17) represent the administrative division of the Czechia into individual territorial administrative units (regions, districts, administrative districts of municipalities with extended competence), which are the basic administrative units for display-

ing data in the entire Atlas. To read all the maps in the Atlas, a map of schools set up independently for the education of pupils with SEN is provided (pp. 22 and 23).

Section 2: Pupils with special educational needs

The chapters of section 2 illustrate the **basic breakdown of special educational needs** and focus on changes in the numbers of groups of pupils with individual disadvantages in the monitored years.

The situation in education is gradually presented regarding pupils with:

Special educational needs (as a whole) (pp. 22–23)

- » Health disability (pp. 24–31)
- » Health disadvantage (pp. 32–35)
- » Social disadvantage (pp. 36–41)
- » Intellectual disability (pp. 40–51)
- » Hearing impairment (pp. 52–55)
- » Visual impairment (pp. 56–59)
- » Impaired ability to communicate (pp. 60–63)
- » Physical disability (pp. 64–67),
- » Autism Spectrum Disorder (pp. 68–71),
- » Developmental behavioural disorders (pp. 72–75),
- » Developmental learning disabilities (pp. 76–79)
- » Simultaneous disability with multiple defects (pp. 80–83).

Summary overviews of **changes for individual groups of pupils** (in the Czech Republic and regions) are contained in the maps and texts of the Atlas on pp. 44–45 and 88–93. From what has been described, the following stand out in particular:

- » an increase in the number of pupils with behavioural disorders,
- » a change in the statistical monitoring of pupils with ASD,
- » an overall increase in the number of pupils with SEN,
- » uneven representation of pupils with SEN in the territory.

Typically, the South Bohemian region shows a smaller number of pupils with SEN, even concerning the total number of pupils. The concentration of socially disadvantaged pupils in regions with excluded localities (Moravian-Silesian and Ústí nad Labem Regions).

The maps show interesting results in chapters 2.3 and 2.4 (pp. 95–115), which present **changes in the number of pupils with SEN** and other characteristics in the given period according to the type of elementary school (special vs. ordinary).

In the school year 2014/2015, most pupils with disabilities and special needs were educated in ordinary elementary schools. Slightly fewer pupils were reported in the primary stage (age 6–10) in ordinary and special schools than in the secondary lower stage (age 11–14). Education only in ordinary schools showed 28 administrative districts of municipalities with extended competence. Even in the school year 2020/2021, pupils with disabilities or health disadvantages were educated in all administrative districts of municipalities with extended competence mainly in ordinary schools. In 32 administrative districts of municipalities with extended competence, pupils were educated only in ordinary schools, in most cases with a predominance of pupils in the primary stage. There was even no administrative district where pupils with disabilities or health disadvantages were not educated. More of these pupils were reported in larger cities, most notably Prague, Brno, and Ostrava. The data show that after the introduction of inclusion after 2016, there was not only an increase in the number of diagnosed pupils with disabilities and health disadvantages, but also a significant increase in them in ordinary schools, while in special (paragraph) schools,

stagnation or even a decrease in pupils was recorded. In the primary stage of elementary schools, there was an increase of roughly one-third. In the secondary lower stage, it was even slightly more (approx. 35%). In special (paragraph) schools, there was a slight decrease in pupils in the primary stage of elementary school, but a significant decrease in the secondary lower grade amounted to almost 15%. The decrease in secondary lower grade pupils in special schools and the simultaneous increase in regular schools can be explained by the fact that some pupils started their education in a special school but later transferred to an ordinary school.

In the **school year 2014/2015**, the number of pupils with social disadvantages enrolled in ordinary schools outweighed the number of these pupils in special schools. For more than half of the administrative districts of municipalities with extended competence, pupils were educated exclusively in ordinary schools. It is possible to find districts in which a greater number of pupils with social disadvantage were educated in classes for pupils with MID, or in classes for other types of disabilities. In the **school year 2020/2021**, the number of pupils with social disadvantages decreased by 1,500. It could be a change in the methodology of reporting these pupils. Pupils with social disadvantage were educated in ordinary classes in most administrative districts, but even in this school year, in seven districts, pupils with social disadvantage were educated only in special (paragraph) classes. These were primarily classes for pupils with MID, possibly for another type of disability, or classes for pupils in a children's home with school. This is possible in cases where the pupil with social disadvantages has been diagnosed with another type of disability for which he is included in the relevant class. In almost 40 administrative districts of municipalities with extended competence, no pupil with social disadvantage was reported.

Section 3: Individual educational plan for pupils with special education needs

The third section analyses the **representation of the individual educational plan (IEP)** for pupils with SEN. According to the legislation, the IEP was a comprehensive document summarizing the essential aspects of the education of a pupil with SEN in 2014. The school principals were responsible for their preparations. Amendment Act No. 82/2015 Sb. made IEP one of the support measures. Therefore, the school counselling facility decides on its "admission". It is recommended if adjustments in the educational content of a pupil with SEN and changes in his assessment. The school principal will continue to be responsible for its development, but in practice, it is most often the school special pedagogue (if present) or the class teacher.

Section 4: Teacher assistants and classes for pupils with SEN

The entire section 4 is dedicated to a **significant institution of the Czech education system**, and thus the (relatively) still new position of teaching assistant (TA). This teaching profession was de jure incorporated into Czech education by the Education Act of 2004. Before that, from around the mid-1990s, assistants worked in schools in a non-systematic way – as retired teachers, men on substitute civilian military service, etc. Since 2005 the number of TAs in Czech education gradually increased every year, by almost 1,000 per year. In the school year 2014/2015, 8,873 TAs worked in all schools (kindergartens, elementary and secondary). It was Amendment Act No. 82/2015 Sb. to the Education Act effective from 2016 that fundamentally changed the conditions for providing teacher assistants. At the end of the monitored period (the school year 2020/2021), their number increased to 26,665. This is the result of, among other things, two legislative amendments. The first is the provision of the Article 16(2g) of the Education Act, which made the teacher assistant (surprisingly from a certain point of view) a "support measure". In connection with the text of the Article (16)1, sentence 3, of the same law, which reads, *"Children, pupils and students with special educational needs have the right to free provision of support measures by the school..."*, this is a fundamental provision that led to the described increase in their number.

In addition, it is necessary to mention the wording of the so-called anti-discrimination act (No. 198/2009 Coll.), according to which Article 3(2) applies that: *"Indirect discrimination on the grounds of disability also means the refusal or failure to accept reasonable measures so that a person with a disability has access to a certain job, to the performance of a work activity or to a functional or other advancements in employment, to be able to use job counselling, or to participate in other vocational training, or to be able to use services intended for the public, unless such the measure constituted a disproportionate burden."*

The stated **increase in the number of TAs** and the associated **higher costs** of the state budget for their salaries are leading to efforts to reduce their number. The Atlas, therefore, provides a unique spatial analysis of the distribution of TA in the country, calculating their deployment according to the number of pupils with SEN and, alternatively, according to the total number of elementary school pupils. The maps on page 161 show areas with a very low number of TAs per pupil with SEN and, conversely, areas where there is a relatively sufficient number of TAs. TAs are an important part of the education of pupils with SEN. Of the total number of TAs (26,665), 20,674 work in elementary schools, which is 67% of the number of TAs as physical persons. Converted to full-time equivalent (FTE), however, a full 75% of TAs work in elementary schools (18,020 FTE in total in regional education and 13,460 only in elementary schools). It means that teaching assistants are employed for longer hours in elementary schools than in kindergartens or upper secondary schools. Out of the number of TAs in elementary schools, 2,989, i.e., 14.5%, work in special elementary schools. The maps show "traditional" places with a smaller representation of TAs (usually corresponding to a smaller number of pupils with SEN in schools), namely in parts of the South Bohemian Region and, surprisingly, also in Northern Moravia (Jeseník and Bruntál Region). In this sense, it represents an invaluable contribution to ongoing discussions about the effective use of this important institute of special pedagogical support.

A fundamental finding of the data processing is also the **distribution of pupils with SEN in school classes**. Fundamental changes have occurred in the Czech Republic over the past 30 years. If the presence of a pupil with SEN in an "ordinary school" class was a complete exception at the beginning of this period, today, it is the opposite. The average representation of pupils with SEN in elementary schools is 13.1%. If only ordinary elementary schools were considered, a total of 885,921 pupils, out of which 91,794 are pupils with SEN (10.4%). An even more precise idea is provided by information on the representation of pupils with SEN in school classes. There are 49,201 classes in primary schools in the Czech Republic now. And only in approximately one fifth, i.e., in 10,834 classes, there is no pupil with SEN.

Section 5: Aspects of the spatial distribution of pupils with SEN

The fifth section presents the results of the **analysis of aspects of the spatial distribution of pupils with SEN** and a synthesis of the main findings contained in the previous sections of the Atlas. The authors evaluate the aspects of availability and accessibility of schools and classes for pupils with SEN very positively. The territorial distribution of 328 elementary schools in the Czech Republic is relatively even (pp. 156–158). 90% of the territory of the Czech Republic lies at a distance of 20 km, which is an average of 30 minutes by car, and 98% of the population lives there. Areas along the borders of the regions are problematic due to poor municipal services. Over 130 ordinary schools with special (paragraph) classes supplement 328 special elementary schools and create a relatively dense network of school facilities for pupils with SEN in the Czech Republic. However, problem areas along regional borders have not been resolved.

Thanks to the **good availability of special elementary schools** throughout the Czech Republic, the school accessibility areas are not large areas (pp. 158–160). The school accessibility area is a characteristic defining the territory of each school, from which no other school is closer. Distances to schools are calculated for each place in the territory from the road network consisting of highways, roads of I to III class and city street networks. However, there are significant differences among ac-

cessibility areas. Thanks to a **very dense network** of 328 special elementary schools and 131 ordinary elementary schools with special (paragraph) classes throughout the Czech Republic, the school accessibility areas are small (average area 262.1 km²). Special schools in 9 regions serve the territory of their region, only the Prague schools include, in addition to the territory of the capital, an additional 213.8 km² of the territory of the Central Bohemian Region.

From the point of view of the much-discussed relationship between the number of pupils with SEN per FTE of teaching assistants, the situation in the Czech Republic is very complex (page 160). The extreme situation where there are few TAs for many pupils with SEN and, conversely, many TAs for a few pupils with SEN are worthy of attention. Suppose the starting point for assessing the necessity and workload of teaching assistants is the number of pupils with SEN in ordinary schools. In that case, the situation is favourable with few pupils with SEN for one part-time TA in a large area in the south-west of Bohemia, a small area in the Pardubice Region and then already small "islands". Administrative districts with a difficult situation are distributed irregularly in all regions and do not form larger areas. The image of the territory within this ratio (TA and pupils with SEN) provides an up-to-date picture of the situation, which is well known from a pedagogical point of view. I.e., school counselling facilities, school principals, including public administration bodies have enough information about the number of TAs, their deployment in schools and classes. Annual changes in the number of TAs are made following changes in the number of pupils to whom this support is intended. When considering changes to providing TA, it should be considered these experiences.

If the starting point for **assessing the necessity and workload of teaching assistants** is the number of all pupils in ordinary schools, the situation is different. Areas with a favourable situation (few pupils per part-time TA) are more numerous and occur in all regions. On the contrary, administrative districts with an unfavourable situation (over 100 pupils in a school for one part-time TA) are in the minority. They are distributed irregularly like "islands" in all regions. It can be stated that there is no more "inaccurate" and "non-objective" approach to the overall solution to providing TAs than this approach, according to which TAs are provided to a school according to the total number of all pupils – without considering the number of pupils with SEN. Even without deeper analysis, it is possible to state that this method would damage a whole number of schools, and the most pupils with SEN. Reasonable concern can be expressed regarding how consistent this model would be with objective knowledge and the normative rule of equality before the law. In certain situations, it would be possible to consider a combination of both approaches, i.e., assigning TA to selected groups of pupils with SEN in combination with a certain dispositional will of the school principal in the area of the budget and the possibility of establishing a "general" TA.

Newly defined and calculated **types of administrative districts of municipalities with extended competence** according to the provision of pupils by teaching assistants in elementary schools (page 165) will enable individual procedures for optimizing the deployment of TAs in schools. The definition of types and compilation of the typology were carried out at the level of administrative districts of municipalities with extended competence from three main factors, which are decisive in the evaluation of the issue of the education of pupils with SEN: (i) the number of pupils with SEN per one teaching assistant, (ii) the share of schools with pupils with SEN in the total number of schools and (iii) the share of pupils with SEN in the total number of pupils. By combinatorial classification of the main factors statistically divided into three intervals, 22 primitive types were defined, and these were further aggregated by attribute into 8 types of divergent typology. Two secondary factors complemented the main types by differentiating the prevalence of the two main disabilities in pupils with SEN, namely intellectual disability and ASD. Shared procedures, examples of good practice and mutual support of all participating parties should be coordinated and applied together in administrative districts of the same type.

Conclusions

Opportunities arising from the legal status after 2016:

The enactment of the right of a pupil with SEN to **free provision of support measures** eliminated the inequalities resulting from the inability of schools to secure funds for support measures by 2016.

In most schools, teachers perceive the **education of pupils with SEN** as the status quo. a **significant increase in the heterogeneity of classes** leads teachers to strengthen respect for the individual characteristics of each student.

The set system of **state-guaranteed support measures** is comprehensive and affects most aspects of the education of pupils with SEN.

Thanks to the founders (mainly regions) efforts to **increase the availability of school counselling facilities**, their structure has changed in some regions, e.g., the merger of special pedagogical facility and pedagogical-psychological facility, and the number of detached workplaces has increased. Thanks to this, the network of school counselling facilities in the Czech Republic has "thickened".

Shortcomings and risks of educating pupils with SEN

Until now, there has been a **steady increase in the number of people in the TA position**. This, among other things, raises concerns about financial sustainability. There are efforts for normative and general limitations of the number of TAs. In a separate section (section 4, pp. 129–153) dedicated to TA, the Atlas presents several topics for possible solutions to the overall situation.

In the Czech Republic, there is **no standardized, professionally accurate and accessible manual** for assessing the level of SEN and the necessity of individual support measures for the school counselling facility, especially for the special pedagogical facility. Therefore, unjustified differences in the procedure (especially) of the special pedagogical facility continue to persist in various regions of the Czech Republic. In addition to financial problems, it is often also a matter of creating inequalities in fulfilling the educational opportunities of pupils with SEN with a comparable disadvantage in different territories of the Czech Republic. The increased number of pupils with SEN in regional education, in so-called ordinary schools, places a demand on the undergraduate and postgraduate training of teachers. The authors of the Atlas are sufficiently familiar with the content of undergraduate teacher training at the pedagogical faculties in the Czech Republic and note the fundamental inadequacy of the representation of the "problem of pupils with SEN" in study programs outside of Special Education.

In the Czech Republic, for several reasons, the segment of special (paragraph) classes, i.e., classes established under the Article 16(9) for pupils with relevant disabilities in ordinary schools, is **stagnating** or even shrinking. At the same time, this form of education is completely unique for several disabilities, e.g., of a cognitive nature. It enables the use of a unique approach and methods while maintaining the student's stay in a natural community environment and family.

The issue of the so-called actions of a medical nature or care during compulsory school attendance is still not resolved in **regional education**. From the research of the Atlas authors from 2015, it is evident that this is a situation where hundreds to thousands of TAs replace normative "white space" and these actions. However, they are not completely qualified for this, provide them bona fide with their students.

The authors of the Atlas consider the **legally unclear position of the school counselling facilities**, primarily the special pedagogical centres, to be a very fundamental problem. It can be stated simply: the entity, which does not even have a legal personality, is not equipped with binding rules for assessing pupils' SEN, and issues a "recommendation", a de facto binding "cheque" that another entity (e.g., an elementary school with legal personality) turns into a benefit, which is a support measure fully covered by the public administration and the state budget of the Czech Republic. The permanent and sustainable development of the educational conditions of pupils with SEN in the Czech Republic necessarily requires the resolution of this contradiction.

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů. [online]. [cit. 2022-08-22]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-563>

Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů. [online]. [cit. 2022-08-22]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-109>

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. [online]. [cit. 2022-08-22]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108>

Zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon). [online]. [cit. 2022-08-20]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-198>

Zákon č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením. [online]. [cit. 2022-08-22]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-329>

Nařízení vlády ČR č. 75/2005 Sb., o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické a přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků. [online]. [cit. 2022-08-22]. Dostupné z: <http://www.pedagogicke.info/2022/05/narizeni-vlady-c-752005-sb-o-stanoveni.html>

Nařízení vlády ČR č. 125/2022 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 75/2005 Sb., o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické a přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků, ve znění pozdějších předpisů. [online]. [cit. 2022-08-22]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2022-125>

Vyhláška MŠMT č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních. [online]. [cit. 2022-08-22]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-72>

Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných. [online]. [cit. 2022-08-22]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-27>

Vyhláška MŠMT č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky. [online]. [cit. 2022-08-22]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-48>

Vyhláška MŠMT č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních. [online]. [cit. 2022-08-22]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-72>

Vyhláška MŠMT č. 13/2005 Sb., o středním vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři. [online]. [cit. 2021-08-22]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-13>

Vyhláška MŠMT č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání. [online]. [cit. 2022-08-22]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-14>

Vyhláška MŠMT č. 16/2005 Sb., o organizaci školního roku. [online]. [cit. 2022-08-22]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-16>

Vyhláška MŠMT č. 127/1997 Sb., o speciálních školách a speciálních mateřských školách. [online]. [cit. 2022-08-22]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1997-127>

Vyhláška MŠMT č. 399/1991 Sb., o speciálních školách a speciálních mateřských školách. [online]. [cit. 2022-08-22]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-399>

Zdroje dat

Data ArcČR 4.0 © ČÚZK, ČSÚ, ARCDATA PRAHA, 2022.

Data ArcČR 500 3.1 © ArcČR, ARCDATA PRAHA, ZÚ, ČSÚ, 2013.

Data ArcČR 500 3.3 © ArcČR, ARCDATA PRAHA, ZÚ, ČSÚ, 2016.

Topografická databáze České republiky (Data200) – vrstva Doprava, ČÚZK, 2022.

Statistická data odboru školské statistiky, analýz a informační strategie MŠMT.

Statistická ročenka MŠMT.

Pregraduální systém přípravy asistentů pedagoga. [online]. [cit. 2022-08-22]. Dostupné z: <https://www.prohuman.sk/pedagogika/pregradualni-system-pripravy-asistentu-pedagoga>

TEMATICKÉ ATLASY

2013 ATLAS ČINNOSTI SPECIÁLNĚ PEDAGOGICKÝCH CENTER V ČESKÉ REPUBLICE

Atlas je první publikací svého druhu na území Česka. Přináší pohled na činnost speciálněpedagogických center v České republice ve školním roce 2011/2012. Autoři nasbírali přibližně 80 tisíc unikátních datových záznamů o kontaktu speciálněpedagogických center se žákem se speciálními vzdělávacími potřebami a připravili první mapový výstup zaměřený na oblast diagnostiky speciálních vzdělávacích potřeb.

VOŽENÍLEK, V., MICHALÍK, J. et al. *Atlas činnosti speciálně pedagogických center v České republice*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3464-3.

2022 ATLAS VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI V ČESKÉ REPUBLICE

Atlas představuje geoinformační pohled na proměny vzdělávání žáků cílové skupiny na základních školách v České republice před a po přijetí významné novely školského zákona č. 82/2015 Sb. Podrobně řeší územní podobu přítomnosti a podob vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami i rozhodujících prvků speciálněpedagogické podpory, například asistenta pedagoga.

MICHALÍK, J., VOŽENÍLEK, V. et al. *Atlas vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v České republice*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2022. Edice M-A-P-S- Num. 24. ISBN 978-80-244-6199-1

ATLAS VZDĚLÁVÁNÍ, ZAMĚSTNANOSTI A SOCIÁLNÍCH SLUŽEB OSOB SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM V ČESKÉ REPUBLICE

Atlas vychází z reálně se vyskytující situace dětí, žáků a studentů (osob) se zdravotním postižením, kteří po opuštění vzdělávací soustavy ČR hledají uplatnění v osobním a pracovním životě. Publikace přináší pohled na tento proces (tranzitní programy) prostřednictvím dat resortů školství, zaměstnanosti a sociálních služeb.

2022
in print

O PROJEKTU

Řešitelem projektu *Systémová podpora kariérového poradenství a tranzitních programů žáků se SVP pro ČR* (CZ.02.3.62/0.0/0.0/19_077/0016805) byl v období od 1. 6. 2020 do 31. 12. 2022 Ústav speciálněpedagogických studií Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci.

Mezi hlavní **cíle projektu** patří:

- » přímá podpora žákům se SVP prostřednictvím tranzitního programu,
- » vznik 12 center tranzitní podpory ve 12 krajích ČR a rozšíření sítí tranzitní podpory,
- » vytvoření nových publikací, které zvýší kompetence pedagogických pracovníků vzdělávajících žáky se SVP v oblasti kariérového poradenství,
- » analýza a návrh úprav vybrané části RVP praktické školy a následné úpravy školních vzdělávacích programů zapojených škol.

Cílovou skupinu projektu tvoří žáci se SVP, pedagogové základních škol zřízených podle § 16 odst. 9 školského zákona, praktických škol jednoletých a dvouletých a odborných učilišť kategorie E.

Tranzitní program

Cílem tranzitního programu je **usnadnit přechod mezi školním a pracovním prostředím žákům/studentům se SVP**. Tito žáci si přejí po ukončení školy najít práci v běžném zaměstnání na otevřeném trhu práce. Prostřednictvím tranzitního programu si mohou žáci/studenti už během studia vyzkoušet svůj pracovní potenciál, získat nové sociální a pracovní dovednosti a po ukončení školy být připraveni na přijetí do pracovního poměru.

Aktivity tranzitního programu:

- a) přímá podpora nejméně 130 žáků se SVP prostřednictvím tranzitního programu a přístupu zaměřeného na člověka,
- b) vytvoření center tranzitní podpory ve 12 krajích ČR, které budou metodicky dále vést spolupracující školy,
- c) podpora pedagogických pracovníků v realizaci TP,
- d) vytvoření potřebných dokumentů (roční plán výuky s tranzitním programem, ŠVP, individuální plány, tranzitní programy, metodiky síťování apod.).

Metodika kariérového poradenství pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami

Úkolem je zjistit a popsat aktuální stav v poskytování kariérového poradenství žákům se SVP a následně zpracovat dosud chybějící metodiku postupu při začleňování tranzitního programu pro žáky s těžkým postižením do práce kariérového poradce v školství. Dále zpracovat rovněž chybějící ucelenou řadu publikací podporující kariérové (výchovné poradce) základních a středních škol v kompetencích týkajících se kariérového poradenství žáků se zdravotním postižením.

Výstupy jsou:

- » **Analýza možností pracovního uplatnění žáků SVP**, včetně 12 krajských modifikací,
- » **Rukověť kariérového poradce žáků se SVP** pro podporu tranzitního programu u žáků s těžkým postižením, včetně 12 krajských modifikací,
- » **Metodika kariérového poradenství pro žáky:**
  - s mentálním postižením;
  - s tělesným postižením;
  - se zrakovým postižením;
  - se sluchovým postižením;
  - s poruchou autistického spektra;
  - s narušenou komunikační schopností, specifickou poruchou učení či chování.

Poradenství pro osoby se ZP v systému činností ÚP ČR

Metodika zaměřená na potřeby pracovníků ÚP ČR, kteří na kontaktních místech, ať již v rámci obligatorního výkonu činností veřejné správy v oblasti zaměstnanosti, nebo v rámci systémových projektů ESF, přicházejí do kontaktu s osobami se ZP v procesu hledání pracovního uplatnění.

Úprava školního vzdělávacího programu pro praktické školy jednoleté a dvouleté

Úkolem je navrhnout, ověřit a zapracovat do školních vzdělávacích programů těchto škol principy a postupy realizace tranzitního programu. Cílem je zavést TP do vzdělávací nabídky těchto škol, usnadnit přechod absolventů škol ze světa školství do světa práce a usnadnit přechod absolventů škol ze světa školství do „běžného“ života.

Návrh revize rámcového vzdělávacího programu pro praktické školy jednoleté a dvouleté

Úkolem je zkvalitnit život jedinců s těžkým postižením prostřednictvím individuálního plánování a zpracovat a předložit MŠMT ČR návrh na revizi vzdělávacího programu. Cílem je využít zkušenosti pedagogů praktických škol pro tvorbu návrhu úprav stávajícího vzdělávacího programu, inovovat vzdělávací obsahy v souladu se stávajícími poznatky věd a možnostmi žáků, zavést do vzdělávání žáků praktických škol TP a vytvořeným návrhem podpořit pracovní uplatnění a kvalitu života absolventů praktických škol.

Specializované atlasy vzdělávání, zaměstnanosti a sociálních služeb pro osoby se ZP

Unikátní mapové výstupy doplněné podrobnými komentáři ukazující teritoriální, kvantitativní a částečně i kvalitativní stránku veřejné podpory žáků se SVP či šířeji osob se ZP.

Více informací na www.karierazp.upol.cz

PRACOVISTĚ

ÚSTAV SPECIÁLNĚPEDAGOGICKÝCH STUDIÍ PEDAGOGICKÉ FAKULTY UNIVERZITY PALACKÉHO V OLOMOUCI

Ústav speciálněpedagogických studií je **pokračovatelem tradice** speciálněpedagogického vysokoškolského vzdělávání v Olomouci. Původní Katedra speciální pedagogiky Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci byla ustanovena v říjnu roku 1965. Zařadila se tak mezi pouhá tři vysokoškolská pracoviště speciální pedagogiky v tehdejší Československu. Personálně byli přítomni čtyři odborní asistenti a externí spolupracovníci z řad lékařů, vědeckých pracovníků a dlouholetých ředitelů škol pro žáky se zdravotním postižením. Prvním vedoucím katedry se stal PhDr. Josef Sasín, CSc. Zpočátku katedra pěstovala dva **studijní obory** (učitelství a vychovatelství pro školy pro mládež vyžadující zvláštní péči) s celkovým počtem 500–600 studentů ve všech ročnících. V roce 2009 se katedra změnila na pracoviště se současným názvem. Jedná se (v roce 2022) o největší vysokoškolské pracoviště oboru speciální pedagogika v bývalém Československu. Na ústavu je zapsáno téměř 2 000 studentů. Výuku zajišťuje dalších 5 profesorů, 6 docentů a 27 odborných asistentů. Výuku více než dvou tisícovek disciplín pak zajišťuje i cca 120 odborníků z praxe. Na ústavu je akreditováno **18 studijních programů** včetně programů doktorských studií a studií v cizích jazycích. Ústav má práva pro habilitační řízení i řízení ke jmenování profesorem. Spolupracuje s desítkami škol a zařízení pro osoby se zdravotním postižením a znevýhodněním.

V oblasti **vědy a výzkumu** je ústav nositelem řady grantů Grantové agentury ČR, Technologické agentury ČR. V rámci systémových projektů OPW a OPVK zde vznikly katalogy podpůrných opatření pro žáky se SVP v ČR, katalogy posuzování míry speciálních vzdělávacích potřeb a desítky dalších odborných či metodických výstupů, které jsou užívány v praxi všech škol vzdělávajících v ČR (i na Slovensku) žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Při ústavu nově působí i Centrum pro vědecké důkazy ve vzdělávání a v uměleckých terapiích (EduArt), připravující na bázi secondary studií, dosud etablovaných v medicínských oborech, řadu výzkumných zpráv v oblasti speciálněpedagogické. Ústav rovněž vydává mezinárodní vědecký časopis *Journal of Exceptional People*.

Více informací o pracovišti na www.uss.upol.cz.

KATEDRA GEOINFORMATIKY PŘÍRODOVĚDECKÉ FAKULTY UNIVERZITY PALACKÉHO V OLOMOUCI

Katedra geoinformatiky byla **založena v roce 2001** na Přírodovědecké fakultě Univerzity Palackého v Olomouci vyčleněním z Katedry geografie. V současnosti je **předním akademickým pracovištěm** v geoinformatické a kartografii v České republice s mezinárodním významem. Zaměřuje se především na geoinformatiku, geoinformační technologie a kartografii ve vzdělávání, výzkumu a propagaci u nás i v zahraničí.

Katedra geoinformatiky garantuje **studium geoinformatiky a kartografie** ve všech stupních (bakalářský, navazující magisterský a doktorský v denní i kombinované formě) s důrazem na geovědní úlohy, tvorbu map, atlasů a sestavování počítačových modelů, simulací a aplikací. Katedra je zapojena v programu Erasmus Mundus Joint Master Degree a je zde možné studovat studijní obor Copernicus Master in Digital Earth. Každoročně z katedry vyjíždějí studenti na zahraniční studijní a výzkumné pobyty, stejně tak na katedru přijíždějí studenti z evropských univerzit.

Pracovníci katedry zaměřují své **výzkumné aktivity do tří směrů** – prostorového modelování geografických jevů v GIS, digitální kartografie a bezkontaktního monitoringu krajiny. Vedli a zapojili se do desítek mezinárodních a národních výzkumných projektů a zpracovali desítky odborných studií a posudků. Velký objem výzkumné činnosti se odráží ve vysokém počtu publikovaných vědeckých článků, monografií, map a atlasů.

Aktivity katedry v **pořádání konferencí** jsou nadprůměrné. Každoročně se v Olomouci pořádají kartografické dny, odborné semináře, konference a zvané přednášky respektovaných odborníků.

Katedra geoinformatiky je kolektivním členem České kartografické společnosti, České asociace pro geoinformace, České kartografické společnosti, Společnosti pro fotogrammetrii a dálkový průzkum, je přidruženým členem Association of Geographic Information Laboratories in Europe a jubilejním 100. členem celosvětové sítě laboratoří ICA-OSgeo (Open Source Geospatial Foundation).

Více informací o pracovišti na www.geoinformatics.upol.cz.

EDICE M·A·P·S· MAP AND ATLAS PRODUCT SERIES

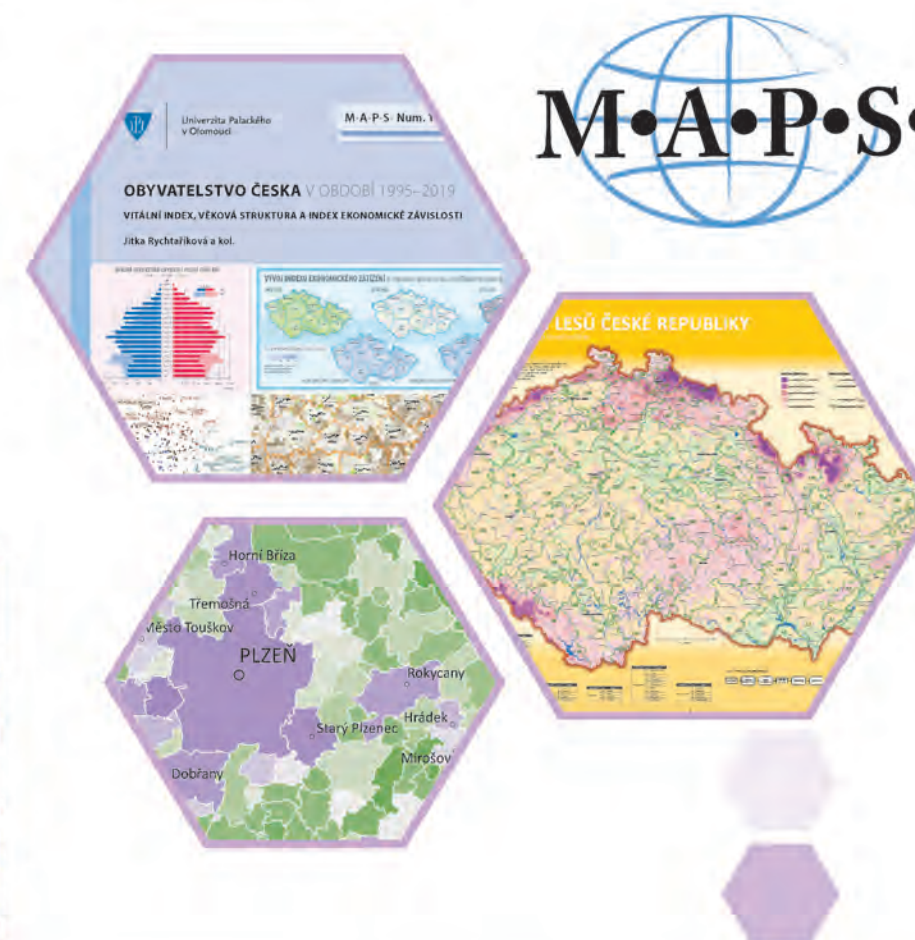
Ediční řada M·A·P·S· je určena k podpoře **publikační činnosti** pracovníků a studentů Katedry geoinformatiky Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. V rámci Ediční řady M·A·P·S· je možné publikovat výsledky dosažené při vědecko-výzkumné činnosti a studiu na Přírodovědecké fakultě Univerzity Palackého v Olomouci ve formě mapy, souboru map nebo atlasu (v analogové či digitální formě). Všechny tituly procházejí recenzním řízením dvěma nezávislými oponenty (kartografem a tematikem) a jsou vydávány přednostně ve Vydavatelství Univerzity Palackého.

Licenční nakladatelské smlouvy jsou uzavírány v souladu se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském a o právech souvisejících s právem autorským. Vydání publikace se řídí směrnicí rektora UP č. B3-14/7-SR Ediční činnost Univerzity Palackého v Olomouci.

V ediční řadě bylo dosud publikováno 24 titulů.

Edice získala **ocenění Mapa roku 2016** České kartografické společnosti.

Více informací o edici na www.cartography.upol.cz/maps.

Atlas vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v České republice přináší nové pohledy na vývoj jednotlivých souvisejících ukazatelů. Mapuje tuto oblast vzdělávání a umožňuje sledovat její časovou i prostorovou proměnlivost. To může napomoci odborníkům ve školských poradenských zařízeních, školskému managementu, speciálním pedagogům i „běžným“ učitelům ve všech druzích škol při vnímání zásadních aspektů ovlivňujících vzdělávání heterogenních skupin žáků s nejrůznějšími potřebami. Atlas mohou využít k tomu, aby se v měnících se podmínkách zorientovali a pochopili jejich příčiny a souvislosti. Obsah atlasu a přínos v něm předkládaných poznatků, včetně unikátní formy zpracování „suchých“ statistických dat znázorněných v administrativních územích, může pozitivně ovlivnit i samotný proces vzdělávání dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.

Čtenář atlasu může k mapám, grafům, diagramům, tabulkám a schémátům přistupovat jako k výsledkům rozsáhlého společenského výzkumu i jako k objektivnímu zdroji jedinečných informací. Pokud by informace, které MŠMT ČR získalo, zůstaly ve statistických souborech, nikdy by nebyly odhaleny územní proměnlivosti a vazby nejrůznějších aspektů problematiky vzdělávání žáků cílové skupiny. Atlas je prvním dílem české speciální pedagogiky i české kartografie, které podrobně a rozsáhle popisuje vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami ve dvou, novelou školského zákona oddělených školních rocích.

Avšak kromě informací z minulých let přináší atlas i něco podstatnějšího. Klade otázky všem, kteří se vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (nejen) v základních školách věnují:

Víme vždy, co chystaná změna přináší?

Víme i to, proč ji chceme/musíme udělat?

Umíme si představit dopady jednoduché změny vyhlášky či pokynu?

A zejména:

Je vše, co se o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami na školách říká, i objektivní skutečností?

Atlas potvrzuje, že datové sestavy statistického sledování MŠMT ČR skrývají obrovské možnosti jejich dalšího vytěžení pro zlepšení vzdělávání (nejen) žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Univerzita Palackého
v Olomouci

